

2023

Metinės ataskaitos

- dėl 2023 finansinių metų ES biudžeto vykdymo ir
- dėl 2023 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų (EPF) finansuojamos veiklos

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide de Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1
Užklausos: eca.europa.eu/lt/contact
Interneto svetainė: eca.europa.eu
Tviteris: @EUAuditors

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete. Ji prieinama per portalą Europa (<http://europa.eu>).
Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024

Pastaba. Dėl apvalinimo kai kurie šiame dokumente pateikti skaičiai gali būti nelygūs atskirų dėmenų sumai.

Pagal SESV 287 straipsnio 1 ir 4 dalis, 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012, 258 straipsnį ir 2018 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamento (ES) 2018/1877 dėl 11-ajam Europos plėtros fondui taikomo finansinio reglamento, panaikinančio Reglamentą (ES) 2015/323, 43 straipsnį ir 2014 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 806/2014, kuriuo nustatomos kredito įstaigų ir tam tikrų investicinių įmonių pertvarkymo vienodos taisyklės ir vienoda procedūra, kiek tai susiję su bendru pertvarkymo mechanizmu ir Bendru pertvarkymo fondu, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, 92 straipsnio 4 dalį

Europos Sąjungos Audito Rūmai 2024 m. liepos 4 ir 11 d. posėdžiuose priėmė

2023 finansinių metų METINES ATASKAITAS

Ataskaitos kartu su institucijų atsakymais į Audito Rūmų pastabas buvo išsiųstos institucijoms, atsakingoms už biudžeto įvykdymo patvirtinimą, ir kitoms institucijoms.

Šių ataskaitų priėmimo metu Audito Rūmų nariai buvo:

Tony Murphy (pirmininkas), Nikolaos Milionis, Klaus-Heiner Lehne, Bettina Jakobsen, Jan Gregor, Mihails Kozlovs, Ildikó Gáll-Pelcz, Annemie Turtelboom, Viorel Ștefan, Ivana Maletić, François-Roger Cazala, Joëlle Elvinger, Helga Berger, Marek Opiola, Jorg Kristijan Petrovič, Stef Blok, George Marius Hyzler, Lefteris Christoforou, Laima Liucija Andrikienė, Keit Pentus-Rosimannus, Katarína Kaszasová, João Leão, Alejandro Blanco Fernández, Carlo Alberto Manfredi Selvaggi, Petri Sarvamaa, Hans Lindblad.

Turinys

	Puslapis
Metinė ataskaita dėl 2023 finansinių metų ES biudžeto vykdymo	5
Institucijų atsakymai į Metinės ataskaitos dėl 2023 finansinių metų ES biudžeto vykdymo pastabas	411
Metinė ataskaita dėl 2023 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos	508
Europos Komisijos atsakymai į Metinės ataskaitos dėl 2023 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos pastabas	546

Metinė ataskaita dėl 2023 finansinių metų ES biudžeto vykdymo

Turinys

	Puslapis
Bendrasis įvadas	7
1 skyrius	10
Patikinimo pareiškimas ir patvirtinamoji informacija	
2 skyrius	55
Biudžeto ir finansų valdymas	
3 skyrius	106
Siekiant ES biudžeto rezultatų	
4 skyrius	186
Pajamos	
5 skyrius	213
Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika	
6 skyrius	236
Sanglauda, atsparumas ir vertybės	
7 skyrius	286
Gamtos ištekliai ir aplinka	
8 skyrius	310
Migracija ir sienų valdymas	
Saugumas ir gynyba	
9 skyrius	328
Kaimyninės šalys ir pasaulis	
10 skyrius	349
Europos viešasis administravimas	
11 skyrius	361
Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė	
Priedėlis	405
Institucijų atsakymai	411

Bendrasis įvadas

0.1. Europos Audito Rūmai yra Europos Sąjungos (ES) institucija ir ES finansų išorės auditorius. Vykdydami šiuos įgaliojimus, atliekame nepriklausomo visų ES piliečių finansinių interesų sergėtojo vaidmenį ir padedame gerinti ES finansų valdymą.

0.2. Pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV)¹, mūsų metinė ataskaita dėl ES biudžeto vykdymo apima pajamas ir išlaidas. Joje pateikiame savo *patikinimo pareiškimą* dėl to, ar ES finansinės ataskaitos yra patikimos ir ar ES biudžetas buvo naudojamas pagal galiojančius įstatymus ir taisykles. Šis pareiškimas papildomas konkrečiais didelių ES biudžeto išlaidų sričių vertinimais. Atskira metinė ataskaita skirta Europos plėtros fondams.

0.3. Kiekvienais metais Europos Sąjungos Taryba ir Europos Parlamentas priima ES bendrąjį biudžetą. 2020 m. gegužės mėn. Europos Sąjungos Taryba priėmė laikiną priemonę „NextGenerationEU“ (NGEU), kuri buvo sukurta reaguojant į COVID-19 pandemijos socialinį bei ekonominį poveikį ir kuri finansuojama leidžiant obligacijas. Pagal NGEU finansavimas teikiamas ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonei (EGADP)², kuriai tenka apie 90 % NGEU finansavimo, taip pat esamų 2021–2027 m. DFP programų papildymams, kuriems skirtos lėšos turi būti panaudotos laikantis konkrečioms sektoriams taikomų taisyklių. Dėl EGADP išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo teikiame sąlyginę nuomonę.

0.4. ES bendrajam biudžetui ir NGEU finansavimui taikoma *biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūra*. Per šią procedūrą Parlamentas, Tarybai pateikus rekomendaciją, sprendžia, ar Europos Komisija tinkamai įvykdė savo su biudžetu susijusias pareigas. Mūsų metinė ataskaita su kitais mūsų dokumentais, yra biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūros pagrindas. Savo metinę ataskaitą, ją paskelbus, siunčiame nacionaliniams valstybių narių parlamentams, Europos Parlamentui ir Tarybai.

¹ SESV 285–287 straipsniai.

² Reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė.

0.5. Šios metinės ataskaitos struktūra yra tokia:

- **1 skyriuje** pateikiamas patikinimo pareiškimas, mūsų atlikto audito dėl finansinių ataskaitų patikimumo ir su finansinėmis ataskaitomis susijusių pajamų ir išlaidų operacijų teisėtumo bei tvarkingumo³ rezultatų santrauka, įskaitant Komisijos tvarkingumo informaciją ir mūsų audito metodo santrauką;
- **2 skyriuje** pateikiama mūsų atlikta ES biudžeto ir finansų valdymo analizė;
- **3 skyriuje** pateikiami biudžeto vykdymo veiksmingumo aspektai (t. y. *ekonomiškumas, efektyvumas ir veiksmingumas*), daugiausia dėmesio skiriant mūsų 2023 m. priimtose specialiosiose ataskaitose pateiktos pagrindinės veiksmingumo informacijos analizei ir sintezei, DFP 4 išlaidų kategorijos išlaidų programų veiksmingumui, taip pat atsižvelgimui į mūsų 2020 m. ataskaitoje dėl ES biudžeto veiksmingumo ir mūsų 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas;
- **4 skyriuje** pateikiami mūsų ES pajamų operacijų tvarkingumo testavimo ir pajamų valdymo vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimo rezultatai, taip pat mūsų atliktos Komisijos metinių veiklos ataskaitų peržiūros rezultatai;
- su 2021–2027 m. *daugiametės finansinės programos (DFP)* išlaidų kategorijomis susijusiuose **5–10 skyriuose** pateikiami mūsų atlikto operacijų tvarkingumo testavimo ir Komisijos *metinių veiklos ataskaitų*, jos vidaus kontrolės sistemų elementų ir kitų valdymo priemonių peržiūros rezultatai;
- **11 skyriuje** pateikiamas mūsų atitikties EGADP mokėjimo sąlygoms vertinimas, taip pat mūsų atlikta Komisijos *metinių veiklos ataskaitų* apžvalga, mūsų pasirinktų priežiūros ir kontrolės sistemų tikrinimo rezultatai ir mūsų EGADP taikomas audito metodas;
- **1 priede** pateikiami duomenys apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus, atsirandančius Komisijai ir Tarybai vykdant savo užduotis pagal Bendro pertvarkymo mechanizmo reglamentą.

³ Toliau šioje metinėje ataskaitoje terminą „tvarkingumas“ vartojame ta pačia reikšme kaip „teisėtumas ir tvarkingumas“.

0.6. Savo nustatytus faktus siekiame pateikti aiškiai ir glaustai. Ne visada galime išvengti tik ES, jos politikos sritims ir biudžetui ar apskaitai bei auditui būdingų terminų. Savo svetainėje paskelbėme [terminų žodyną](#), pateikdami šių specifinių terminų paaiškinimus. Žodynyje apibrėžti terminai pirmą kartą juos pavartojus kiekviename skyriuje pažymėti *kursyvu*.

0.7. Kartu su šia ataskaita pateikiami Komisijos atsakymai atsižvelgiant į mūsų nustatytus faktus (ir, kai tinkama, kitų ES institucijų ir įstaigų atsakymai).

1 skyrius

Patikinimo pareiškimas ir patvirtinamoji informacija

Turinys

	Dalis
Audito Rūmų patikinimo pareiškimas, teikiamas Europos Parlamentui ir Tarybai. Nepriklausomo auditoriaus ataskaita	I.–XLI.
Įvadas	1.1.–1.4.
Atliekant 2023 finansinių metų auditą nustatyti faktai	1.5.–1.35.
Finansinių ataskaitų patikimumas	1.5.–1.8.
Finansinės ataskaitos nebuvo paveiktos reikšmingų iškraipymų	1.5.–1.7.
Pagrindiniai audito dalykai, susiję su 2023 m. finansinės būklės ataskaitomis	1.8.
Operacijų tvarkingumas	1.9.–1.28.
Mūsų nuomonė apima biudžeto pajamų ir išlaidų operacijas	1.10.–1.13.
Klaidų vis dar pasitaiko įvairių rūšių išlaidose	1.14.–1.15.
Klaidų rizika yra didesnė kompensavimu grindžiamuose mokėjimuose nei teisėmis į išmokas grindžiamuose mokėjimuose	1.16.–1.17.
Didelės rizikos išlaidos sudaro didelę mūsų audito populiacijos dalį ir yra veikiamos reikšmingo klaidų lygio	1.18.–1.23.
Tinkamumo finansuoti klaidos vis dar labiausiai prisideda prie įvertinto klaidų lygio didelės rizikos išlaidose	1.24.–1.27.
Mažos rizikos išlaidose klaidų lygis yra žemesnis už reikšmingumo ribą	1.28.
Komisijos informacija apie tvarkingumą	1.29.–1.35.
Komisijos klaidų lygio įvertis yra gerokai žemiau mūsų pasikliautinojo intervalo	1.31.–1.33.
Komisijos rizikos vertinime rizikos lygis greičiausiai bus įvertintas nepakankamai	1.34.–1.35.
Apie įtariamą sukčiavimą pranešame Europos prokuratūrai ir OLAF	1.36.–1.43.
Išvados	1.44.–1.48.
Audito rezultatai	1.45.–1.48.

Priedai

1.1 priedas. Audito metodas ir metodika

Audito Rūmų patikinimo pareiškimas, teikiamas Europos Parlamentui ir Tarybai. Nepriklausomo auditoriaus ataskaita

Nuomonė

I. Mes auditavome:

- a) 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų Europos Sąjungos konsoliduotąsias finansines ataskaitas, kurias sudaro konsoliduotosios finansinės būklės ataskaitos¹ ir biudžeto vykdymo ataskaitos² ir kurias Komisija patvirtino 2024 m. birželio 25 d.;
- b) jose atspindimų *operacijų* teisėtumą ir tvarkingumą, kaip to reikalaujama pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 287 straipsnį.

Finansinių ataskaitų patikimumas

Nuomonė dėl finansinių ataskaitų patikimumo

II. Mūsų nuomone, 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų Europos Sąjungos (ES) konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose ES finansinė būklė 2023 m. gruodžio 31 d. ir tą dieną pasibaigusių finansinių metų jos operacijų *rezultatai*, pinigų srautai ir grynojo turto pokyčiai visais reikšmingais aspektais yra pateikti teisingai, laikantis Finansinio reglamento ir apskaitos taisyklių, pagrįstų tarptautiniu mastu pripažintais viešojo sektoriaus apskaitos standartais.

¹ 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos [reglamentas \(ES, Euratomas\) 2018/1046](#) dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012, OL L 193, 2018 7 30, p. 1, 243 straipsnis.

² [Ten pat](#), 244 straipsnis.

Finansinėse ataskaitose atspindimų operacijų teisėtumas ir tvarkingumas

Pajamos

Nuomonė dėl pajamų teisėtumo ir tvarkingumo

III. Mūsų nuomone, 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų finansinėse ataskaitose atspindimos pajamos visais reikšmingais aspektais yra teisėtos ir tvarkingos.

Išlaidos

IV. Dėl 2023 m. toliau teikiame dvi atskiras nuomones dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo. Tai rodo, kad *Ekonomikos gavinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP)* yra laikina priemonė, teikiama ir finansuojama taip, kad ji iš esmės skiriasi nuo biudžeto išlaidų pagal daugiametę finansinę programą (DFP).

Neigiama nuomonė dėl biudžeto išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo

V. Mūsų nuomone, atsižvelgiant į dalyje „Neigiamos nuomonės dėl biudžeto išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas“ aprašytų dalykų svarbą, 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų finansinėse ataskaitose patvirtintos biudžeto išlaidos yra reikšmingai paveiktos klaidų.

Sąlyginė nuomonė dėl EGADP išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo

VI. Mūsų nuomone, išskyrus dalyje „Sąlyginės nuomonės dėl EGADP išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas“ aprašytų dalykų poveikį, 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų finansinėse ataskaitose patvirtintos EGADP išlaidos visais reikšmingais aspektais yra teisėtos ir tvarkingos.

Nuomonės pagrindas

VII. Savo auditą atlikome remdamiesi Tarptautinės buhalterijų federacijos (IFAC) tarptautiniais audito standartais (TAS) ir etikos kodeksais ir INTOSAI tarptautiniais aukščiausiųjų audito institucijų standartais (TAAIS). Mūsų pagal šiuos standartus ir kodeksus nustatyta atsakomybė išsamiau aprašyta mūsų ataskaitos skirsnyje „Auditoriaus atsakomybė“. Šiame skirsnyje taip pat pateikiame daugiau informacijos apie mūsų nuomonės dėl pajamų (žr. [XXXVI](#) dalį) ir EGADP išlaidų (žr. [XXXVIII](#) dalį) pagrindą. Taip pat laikėmės nepriklausomumo reikalavimų ir atlikome savo etines pareigas pagal Tarptautinių buhalterijų etikos standartų valdybos Buhalterijų profesionalų etikos kodeksą. Esame įsitikinę, kad savo nuomonėms pagrįsti surinkome pakankamų ir tinkamų audito įrodymų.

Neigiamos nuomonės dėl biudžeto išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas

VIII. Mūsų bendras įvertintas 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų finansinėse ataskaitose patvirtintų biudžeto išlaidų klaidų lygis yra 5,6 %. Didelė šių išlaidų dalis yra reikšmingai paveikta klaidų. Tai susiję su išlaidomis, kurioms taikomos sudėtingos taisyklės, daugiausia kompensavimu grindžiamomis išlaidomis, kuriose įvertintas klaidų lygis yra 7,9 %. Tokios išlaidos 2023 m. sudarė 103,8 milijardo eurų, tai sudaro 64,4 % mūsų audito populiacijos³. Todėl mūsų nustatytų klaidų poveikis patvirtintoms metų išlaidoms yra reikšmingas ir paplitęs.

Sąlyginės nuomonės dėl EGADP išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas

IX. Nustatėme šiuos kokybinius ir kiekybinius elementus:

- priemonių struktūros trūkumus ir neaiškiai apibrėžtų tarpinių ir (arba) siektinų reikšmių atvejus, o tai prisidėjo prie labiau diskrecinio jų patenkinamo įgyvendinimo vertinimo;
- nuolatinis valstybių narių ataskaitų teikimo ir kontrolės sistemų trūkumas;
- problemas, susijusias su informacijos, kurią valstybės narės įtraukė į savo valdymo deklaracijas, patikimumu;
- septyniems iš 23 EGADP mokėjimų valstybėms narėms (ir susijusiems išankstinio finansavimo patvirtinimams) įtakos turėjo kiekybiniai nustatyti faktai. Šešiuose iš šių mokėjimų nustatytas reikšmingas klaidų lygis.

X. Remdamiesi šiais elementais, manome, kad bendras mūsų nustatytų faktų poveikis patvirtintoms metų EGADP išlaidoms yra reikšmingas ir paplitęs.

Pagrindiniai audito dalykai

Įvertiname pensijų ir kitų išmokų darbuotojams įsipareigojimą

XI. Į ES balansą įtrauktas pensijų ir kitų išmokų darbuotojams įsipareigojimas 2023 m. pabaigoje siekė 90,8 milijardo eurų (2022 m. – 80,6 milijardo eurų).

XII. Didžioji pensijoms ir kitoms išmokoms darbuotojams skirtas įsipareigojimo dalis yra susijusi su Europos Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų pensijų sistema, kuri sudaro 82,7 milijardo eurų (2022 m. – 73,1 milijardo eurų). Į finansines ataskaitas įrašytas įsipareigojimas yra apskaičiuota dabartinė numatomų būsimų mokėjimų, kuriuos ES turės atlikti vykdydama savo pensijų įsipareigojimus, vertė.

³ Daugiau informacijos pateikiame mūsų 2023 m. metinės ataskaitos [1.18–1.23](#) dalyse.

XIII. Išmokos pagal šią pensijų sistemą mokamos iš ES biudžeto. Kadangi ES nėra sukūrusi specialaus pensijų fondo, kurio lėšomis būtų dengiamos būsimų pensijų įsipareigojimų išlaidos, valstybės narės bendrai užtikrina išmokų mokėjimą, o pareigūnai padengia trečdalį sistemos finansavimo išlaidų. Eurostatas Komisijos apskaitos pareigūno vardu kasmet apskaičiuoja šį įsipareigojimą, remdamasis tokiais parametrais kaip ES pareigūnų amžius ir tikėtina gyvenimo trukmė, taip pat prielaidomis dėl būsimų ekonominių sąlygų. Šiuos parametrus ir prielaidas taip pat vertina Komisijos aktuariniai konsultantai.

XIV. Pensijų įsipareigojimas 2023 m. padidėjo daugiausia dėl diskonto normos sumažėjimo ir aktuarinės gyvenimo trukmės lentelės, susijusios su ES valstybės tarnautojais, atnaujinimo. Diskonto normai daugiausia įtakos turėjo palūkanų normų raida ir numatoma būsima infliacija⁴.

XV. Antra pensijoms ir kitoms išmokoms darbuotojams skirto įsipareigojimo didžiausia dalis yra ES įvertintas įsipareigojimas, susijęs su bendrąja sveikatos draudimo sistema. Jis 2023 m. pabaigoje sudarė 6,3 milijardo eurų (2022 m. – 5,7 milijardo eurų). Šis įsipareigojimas susijęs su ES darbuotojų sveikatos priežiūros išlaidomis, kurios turi būti padengtos laikotarpiais po veiklos vykdymo (atskaičiavus jų įnašus).

XVI. Atlikdami auditą vertiname su šiomis sistemomis susijusias aktuarines prielaidas ir jomis remiantis padarytus įvertinimus. Savo vertinimą grindžiame nepriklausomų išorės aktuarinių ekspertų atliktu darbu. Tikriname skaičiavimuose naudojamus pagrindinius duomenis, aktuarinius parametrus ir įsipareigojimo apskaičiavimą. Be to, tikriname įsipareigojimų pateikimą konsoliduotajame balanse ir konsoliduotųjų finansinės būklės ataskaitų aiškinamosiose pastabose.

XVII. Darome išvadą, kad bendro įsipareigojimo, susijusio su pensijomis ir kitomis išmokomis darbuotojams, įvertis konsoliduotosiose metinėse finansinėse ataskaitose pateiktas teisingai.

⁴ 2023 m. ES metinės finansinės ataskaitos, 2.9 pastaba.

Vertiname finansinėse ataskaitose pateiktus reikšmingus metų pabaigos įverčius

XVIII. 2023 m. pabaigoje įvertinta patirtų, bet dar nedeklaruotų paramos gavėjų tinkamų finansuoti išlaidų vertė buvo 155,2 milijardo eurų (2022 m. – 148,7 milijardo eurų). Šios sumos į apskaitą įrašytos kaip sukauptos sąnaudos⁵.

XIX. Visų programų įverčio padidėjimą daugiausia lemia tai, kad baigiasi ankstesnis programavimo laikotarpis ir kad 2021–2027 m. DFP lėšų panaudojimas buvo lėtesnis, nei tikėtasi. Taigi pateiktų faktinių deklaracijų vertė buvo mažesnė, nei tikėtasi, ir metų pabaigoje reikėjo įvertinti didesnę dalį. Su EGADP susijusios sukauptos sumos, grindžiamos būsimų mokėjimų prognoze, sumažėjo iki 7,4 milijardo eurų (2022 m. – 22,6 milijardo eurų).

XX. Siekdami įvertinti šiuos metų pabaigos įverčius, patikrinome Komisijos nustatytą atskyrimo skaičiavimų sistemą, kad būtų užtikrintas jos teisingumas ir išsamumas generaliniuose direktoratuose, kuriuose buvo patirta daugiausia išlaidų. Atlikdami savo audito darbą, susijusį su sąskaitų faktūrų ir išankstinio finansavimo mokėjimų imtimi, tikrinome atitinkamus atskyrimo skaičiavimus, kad pašalintume riziką, jog gali būti neteisingai nurodytos sukauptos sumos.

XXI. Darome išvadą, kad bendros sukauptų sąnaudų ir kitų valstybėms narėms išmokėtų avansų sumos įvertis konsoliduotosiose metinėse finansinėse ataskaitose pateiktas teisingai.

Peržiūrėjome Jungtinės Karalystės išstojimo proceso metu sukurtą turtą

XXII. 2020 m. vasario 1 d. Jungtinė Karalystė (JK) nustojo būti ES valstybė narė. Pagal susitarimą dėl išstojimo, JK įsipareigojo vykdyti visus finansinius įsipareigojimus pagal ankstesnes DFP, susijusius su naryste ES.

XXIII. 2020 m. gruodžio 31 d. pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, tolesni ES ir JK tarpusavio įsipareigojimai susiję su tam tikrais įsipareigojimais ir gautinomis sumomis ES. Šie įsipareigojimai turi atsispindėti ES metinėse finansinėse ataskaitose. Komisija apskaičiavo, kad balanso sudarymo dieną iš ES sąskaitų matyti 15,5 milijardo eurų grynosios gautinos sumos iš JK (2022 m. – 23,9 milijardo eurų), iš kurių 2,4 milijardo eurų bus išmokėta per 12 mėnesių nuo finansinių ataskaitų sudarymo datos.

XXIV. Atlikdami įprastas audito procedūras, su Komisija aptarėme pripažinto turto ir atliktų mokėjimų laiką, tikslumą ir išsamumą. Perskaičiavome atitinkamas sumas, jas suderinome su susijusiais įrašais ir tikrinome visų naudotų prielaidų tinkamumą.

XXV. Darome išvadą, kad viso pripažinto turto, susijusio su JK išstojimo procesu, įvertis konsoliduotosiose metinėse finansinėse ataskaitose pateiktas teisingai.

Įvertinome Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikį finansinėms ataskaitoms

XXVI. 2022 m. vasario 24 d. Rusija įsiveržė į Ukrainą. Kadangi ES teikia pagalbą Ukrainai paskolų ir dotacijų forma, įvertinome Komisijos skaičiavimus, susijusius su atitinkama ES finansine pozicija, taip pat jų pagrindą, siekdami užtikrinti, kad faktiniai ir galimi padariniai būtų tinkamai atspindėti ES finansinėse ataskaitose. Įvertinome Komisijos skaičiavimus pagal savo pačių ir kitus susijusius duomenis.

XXVII. Darome išvadą, kad Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikis konsoliduotosioms finansinėms ataskaitoms konsoliduotosiose metinėse finansinėse ataskaitose pateiktas teisingai.

Įvertinome NGEU poveikį finansinėms ataskaitoms

XXVIII. Įgyvendindama priemonę „NextGenerationEU“ (NGEU), ES sutelkė daug išteklių, kad būtų sušvelnintas pandemijos socialinis ir ekonominis poveikis. Siekdama finansuoti NGEU, Europos Komisija didina skolą kapitalo rinkose. Šios lėšos valstybėms narėms išmokamos kaip negražintinos dotacijos arba paskolos iki anksčiau sutarto asignavimo sumos. Ši veikla turi didelį poveikį finansinės būklės ataskaitoms. Didžiausia NGEU dalis yra EGADP.

XXIX. Atlikdami įprastą audito procedūras, auditavome turtą, įsipareigojimus, pajamas ir išlaidas, įskaitant tas, kurios susijusios su NGEU. Darome išvadą, kad konsoliduotosiose metinėse finansinėse ataskaitose jos yra pateiktos teisingai.

Kiti dalykai

XXX. Komisija yra atsakinga už „kitos informacijos“ teikimą. Ši sąvoka apima „svarbiausius finansinius metų aspektus“, bet ne konsoliduotą finansines ataskaitas ar mūsų ataskaitą dėl jų. Mūsų nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų neapima šios kitos informacijos ir mes neteikiame dėl jos jokios patikinimo išvados. Mūsų pareiga, susijusi su mūsų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditu, yra perskaityti šią kitą informaciją ir įvertinti, ar ji nėra iš esmės nesuderinama su konsoliduotosiomis finansinėmis ataskaitomis ar mūsų audito metu įgytomis žiniomis ir ar neatrodo kitaip reikšmingai iškraipyta. Jei darome

⁵ Jos apima 76,2 milijardo eurų sukauptas sąnaudas balanso įsipareigojimų pusėje ir 79,0 milijardo eurų sukauptas sąnaudas balanso turto pusėje, kuriomis sumažinama išankstinio finansavimo vertė.

išvadą, kad kita informacija yra reikšmingai iškraipyta, privalome apie tai pranešti. Šiuo klausimu neturime jokių pastabų.

Vadovybės atsakomybė

XXXI. Pagal SESV 310–325 straipsnius ir Finansinį reglamentą, vadovybė yra atsakinga už ES konsoliduotųjų finansinių ataskaitų parengimą ir pateikimą, laikantis tarptautiniu mastu pripažintų viešojo sektoriaus apskaitos standartų, ir už jose atspindimų operacijų teisėtumą bei tvarkingumą. Ši atsakomybė apima vidaus kontrolės priemonių parengimą, įgyvendinimą ir palaikymą, siekiant parengti ir pateikti finansinės būklės ataskaitas, kuriose nėra reikšmingų dėl *sukčiavimo* ar klaidų atsiradusių iškreipimų. Vadovybė privalo užtikrinti, kad finansinės būklės ataskaitose atspindima veikla, finansinės operacijos ir informacija atitiktų jas reglamentuojančius teisės aktus (įstatymus, reglamentus, principus, taisykles ir standartus). Galutinė atsakomybė už ES finansinėse ataskaitose atspindimų operacijų teisėtumą ir tvarkingumą tenka Komisijai (SESV 317 straipsnis).

XXXII. Rengiant ES konsoliduotąsias finansines ataskaitas, vadovybei tenka atsakomybė įvertinti, ar ES geba užtikrinti veiklos tęstinumą, atskleisti svarbius su tęstinumu susijusius dalykus ir taikyti veiklos tęstinumo prielaidą apskaitai, nebent ji ketina likviduoti subjektą ar nutraukti operacijas arba yra priversta tą padaryti, neturėdama kitos realios išeities.

XXXIII. Komisija atsakinga už ES finansinės atskaitomybės proceso priežiūrą.

XXXIV. Pagal Finansinį reglamentą (XIII antraštinę dalį), Komisijos apskaitos pareigūnas audito tikslais turi pristatyti ES konsoliduotąsias finansines ataskaitas, pirma kaip preliminariąsias finansines ataskaitas iki kitų metų kovo 31 d. ir kaip galutines finansines ataskaitas – iki liepos 31 d. Jau preliminariosiose finansinėse ataskaitose turėtų būti pateiktas tikras ir teisingas ES finansinės padėties vaizdas. Todėl labai svarbu, kad visi preliminariųjų finansinių ataskaitų straipsniai būtų pristatyti kaip galutiniai skaičiavimai, leidžiantys mums atlikti savo užduotį pagal Finansinį reglamentą (XIII antraštinę dalį) per nustatytą laikotarpį. Bet kokie pakeitimai tarp preliminariųjų ir galutinių finansinių ataskaitų paprastai turėtų būti tik mūsų pastabų rezultatas.

Auditoriaus atsakomybė už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir jose atspindimų operacijų auditą

XXXV. Mūsų tikslai yra gauti pakankamą patikinimą dėl to, ar ES konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų iškreipimų, o jose atspindimos operacijos yra teisėtos ir tvarkingos, ir, remiantis mūsų auditu, pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai patikinimo pareiškimą dėl finansinių ataskaitų patikimumo ir jose atspindimų operacijų teisėtumo bei tvarkingumo. Pakankamas patikinimas užtikrina aukštą patikinimo lygį, tačiau jis nėra garantija,

kad audito metu būtina buvo nustatyti visi reikšmingi iškraipymai ar galimi neatitikties atvejai. Tokius atvejus gali nulemti sukčiavimas ar klaidos ir jie laikomi reikšmingais, jei, imant atskirai ar subendrinus, galima pagrįstai tikėtis, jog jie darys įtaką bet kokiems ekonominiams sprendimams, priimamiems remiantis šiomis konsoliduotosiomis finansinėmis ataskaitomis.

XXXVI. Pajamų srityje mūsų bendrųjų nacionalinių pajamų, pridėtinės vertės mokesčiu ir neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių tikrinimas pradedamas nuo suvestinių duomenų ir duomenų, pagal kuriuos šios pajamos yra apskaičiuojamos, taip pat įvertinamos Komisijos sistemos, skirtos šiems duomenims apdoroti iki tol, kol yra gaunami ir į konsoliduotąsias finansines ataskaitas įtraukiami valstybių narių įnašai. Tradicinių nuosavų išteklių srityje tikriname muitinių finansines ataskaitas ir analizuojame muito mokesčių srautą iki tol, kol sumas gauna Komisija ir jos įtraukiamos į finansines ataskaitas. Kyla rizika, kad importuotojai nacionalinėms muitinėms gali nedeklaruoti muitų arba deklaruoti juos neteisingai. Todėl faktiškai surinkti importo muitai bus mažesni už sumą, kuri teoriškai turėtų būti surinkta. Šis skirtumas vadinamas „muitų nepriemoka“. Šios išvengtos sumos nėra įtrauktos į valstybių narių tradicinių nuosavų išteklių apskaitos sistemas ir į mūsų audito nuomonės dėl pajamų apimtį nepatenka.

XXXVII. Išlaidų srityje tikriname mokėjimų operacijas, kai išlaidos buvo patirtos, užregistruotos ir patvirtintos. Šis tikrinimas apima visų kategorijų mokėjimus tuo metu, kai jie atliekami, išskyrus išankstinius mokėjimus. Išankstinius mokėjimus tikriname lėšų gavėjui pateikus jų tinkamo panaudojimo įrodymą ir institucijai ar įstaigai sutikus su tuo įrodymu ir patvirtinus išankstinį mokėjimą, o tai gali užsitęsti iki kitų metų.

XXXVIII. Priešingai nei kitų biudžeto išlaidų atveju, EGADP išlaidų atveju pagrindinė mokėjimo sąlyga yra patenkinamas iš anksto nustatytų tarpinių reikšmių arba siektinų reikšmių pasiekimas. Papildomai reikalaujama, kad priemonės, susijusios su siektinomis reikšmėmis arba tarpinėmis reikšmėmis, kurios buvo patenkinamai pasiektos, neturėtų būti atšauktos ir kad nebūtų pažeistas dvigubo finansavimo principas. Reglamente nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos apima tinkamumo finansuoti laikotarpio laikymąsi, reikšmingos žalos nedarymo principą ir užtikrinimą, kad šiuo finansavimu nebūtų pakeistos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos. Todėl mūsų audito metu daugiausia dėmesio skiriama tam, ar šios mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygos buvo įvykdytos. Kadangi galutinių paramos gavėjų patirtų išlaidų atitiktis ES ir nacionalinėms taisyklėms nėra EGADP mokėjimų sąlyga, mūsų audito nuomonė neapima galutinių gavėjų patirtų išlaidų tvarkingumo. EGADP reglamente nenustatyta papildomų kriterijų, kaip aiškinti žodį „patenkinamai“, todėl Komisijai paliekama didelė diskrecija vertinant, ar tarpinės ir siektinos reikšmės buvo pasiektos patenkinamai. Norint įvertinti kokybinius pasiekimus,

reikia priimti keletą sprendimų, todėl galimi skirtingi aiškinimai. Tokia rizika kyla ypač tada, kai tarpinės reikšmės arba siektinos reikšmės yra neaiškiai apibrėžtos.

XXXIX. Viso audito metu remiamės profesine nuovoka ir laikomės profesinio skepticizmo principo. Mes taip pat:

- a) nustatome ir įvertiname dėl sukčiavimo ar klaidų atsiradusių reikšmingų iškraipymų konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose ar susijusių operacijų reikšmingos neatitikties ES teisės aktams riziką. Atsižvelgdami į šias rizikas, parengiame, atliekame audito procedūras ir surenkame savo audito nuomonei pagrįsti pakankamus ir tinkamus audito įrodymus. Aptikti dėl sukčiavimo atsiradusius reikšmingus iškraipymus arba neatitiktį yra sudėtingiau nei tada, kai jų atsiranda dėl klaidų, kadangi sukčiavimas gali apimti sąmokslą, klastojimą, tyčinio pobūdžio neveikimą, klaidingų duomenų pateikimą arba vidaus kontrolės nepaisymą. Todėl yra didesnė rizika, kad tokie atvejai nebus aptikti;
- b) susipažįstame su auditui svarbia vidaus kontrole tam, kad galėtume parengti tinkamas audito procedūras, bet ne tam, kad pareikštume nuomonę dėl vidaus kontrolės veiksmingumo;
- c) įvertiname vadovybės taikomos apskaitos politikos tinkamumą ir vadovybės atliktų apskaitinių įvertinimų ir susijusios atskleistos informacijos pagrįstumą;
- d) darome išvadą dėl vadovybės apskaitos veiklos tęstinumo principo tinkamumo ir, remdamiesi gautais audito įrodymais, nustatome, ar egzistuoja reikšmingas su įvykiais arba sąlygomis susijęs netikrumas, dėl kurio gali kilti reikšmingų abejonių dėl subjekto gebėjimo toliau užtikrinti veiklos tęstinumą. Jei darome išvadą, kad toks reikšmingas netikrumas egzistuoja, privalome atkreipti dėmesį savo ataskaitoje į susijusių konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose atskleidžiamą informaciją arba, jei ši atskleidžiama informacija yra netinkama, pakeisti savo nuomonę. Mūsų išvados pagrįstos audito įrodymais, gautais iki mūsų ataskaitos pateikimo dienos. Tačiau dėl būsimų įvykių arba sąlygų subjektas gali daugiau neužtikrinti veiklos tęstinumo;
- e) įvertiname bendrą konsoliduotųjų finansinių ataskaitų pateikimą, struktūrą ir turinį, įskaitant visą atskleidžiamą informaciją, ir tai, ar konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose operacijos ir įvykiai pateikti teisingai;
- f) gauname pakankamų ir tinkamų audito įrodymų, susijusių su finansine informacija apie subjektus, patenkančius į ES konsolidavimo apimtį, kad galėtume pateikti nuomonę dėl konsoliduotų finansinių ataskaitų ir jose atspindimų operacijų. Atsakome už vadovavimą auditui, audito priežiūrą ir jo atlikimą ir esame tik patys atsakingi už savo audito nuomonę.

XL. Su Komisija ir kitais audituojamais subjektais aptariame, be kita ko, planuojamą audito apimtį ir tvarkaraštį bei reikšmingas audito pastabas, įskaitant bet kokius nustatytus reikšmingus vidaus kontrolės trūkumus.

XLI. Iš tų dalykų, kurie buvo aptarti su Komisija ir kitais audituojamais subjektais, nustatome tuos dalykus, kurie buvo svarbiausi einamojo laikotarpio konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditui ir todėl yra pagrindiniai audito dalykai. Apibūdiname šiuos dalykus savo ataskaitoje, nebent remiantis įstatymu ar kitu teisės aktu jų negalima viešai atskleisti arba ypač retomis aplinkybėmis nustatome, kad dalykas neturėtų būti pateiktas mūsų ataskaitose, kadangi pagrįstai galima tikėtis, jog neigiamos tokio veiksmo pasekmės nusvers viešojo intereso naudą.

2024 m. liepos 11 d.

Pirmininkas

Tony MURPHY

Europos Audito Rūmai
12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

Ivadas

1.1. Šiame metinės ataskaitos skyriuje:

- a) pateikta su mūsų *patikinimo pareiškimu* susijusi aiškinamoji informacija ir apžvelgti mūsų nustatyti faktai ir išvados dėl finansinių ataskaitų patikimumo ir *operacijų* tvarkingumo, įskaitant Komisijos informaciją apie tvarkingumą;
- b) pateikta informacija apie mūsų pranešimus dėl įtariamo sukčiavimo atvejų Europos prokuratūrai ir ES kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF), taip pat mūsų auditus dėl ES kovos su sukčiavimu veiksmų;
- c) apibendrintas mūsų audito metodas (žr. **1.1 priedą**).

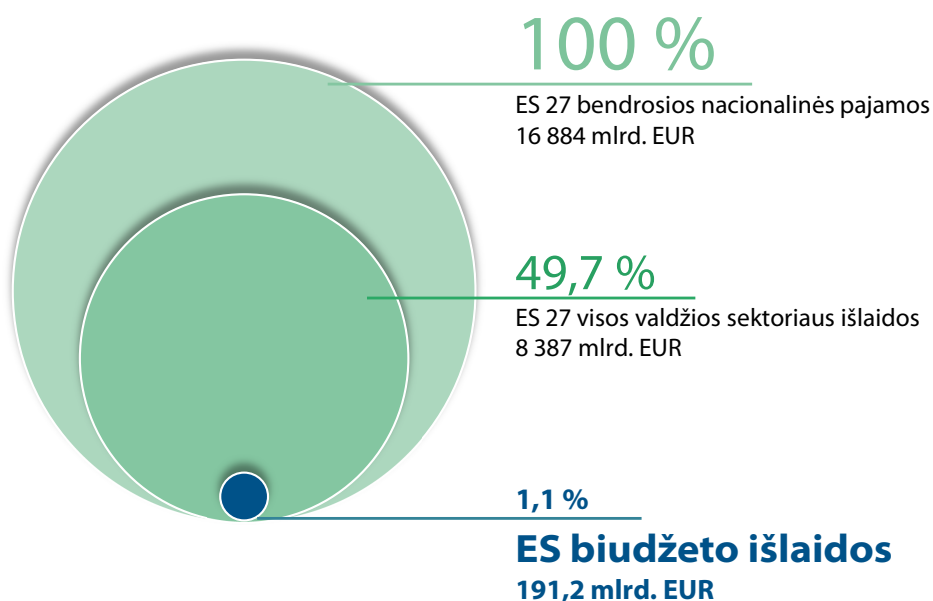
1.2. Kadangi *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė* (EGADP)⁶ yra laikina priemonė, įgyvendinama ir finansuojama taip, kad iš esmės skiriasi nuo biudžeto išlaidų pagal *daugiamečių finansines programas* (DFP), mūsų su EGADP mokėjimais susijusio darbo rezultatai pateikiami atskirame skyriuje (**11 skyriuje**) ir jie sudaro pagrindą atskirai nuomonei dėl EGADP išlaidų tvarkingumo.

1.3. ES išlaidos – svarbi, bet ne vienintelė priemonė siekiant politikos tikslų. Kitos svarbios priemonės – teisės aktų sistemos, politikos strategijos ir laisvo prekių, paslaugų, kapitalo ir žmonių judėjimo visoje ES užtikrinimas. 2023 m. valstybių narių visos bendrosios valdžios sektoriaus išlaidos (8 387 milijardai eurų) sudarė 49,7 % jų *bendrujų nacionalinių pajamų (BNP)* (16 884 milijardus eurų). ES biudžeto išlaidos sudarė 191,2 milijardo eurų, t. y. 2,3 % ES valstybių narių visų bendrujų valdžios sektoriaus išlaidų ir 1,1 % jų BNP (žr. **1.1 diagramą**) Atsižvelgiant į papildomus mokėjimus iš *asignuotųjų pajamų* EGADP dotacijoms, sudarančioms 48,0 milijardo eurų (žr. **2.24 dalį**), finansuotų ES skolintomis lėšomis, 2023 m. mokėjimai iš viso sudarė 239,2 milijardo eurų⁷.

⁶ Reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma EGADP.

⁷ 2023 m. ES konsoliduotosios metinės finansinės ataskaitos, biudžeto vykdymo ataskaitos ir aiškinamosios pastabos, DFP 6.3 skirsnis „Mokėjimų asignavimų panaudojimas“.

1.1 diagrama. 2023 m. ES biudžeto išlaidos ir bendrosios valdžios sektoriaus išlaidos kaip BNP dalis

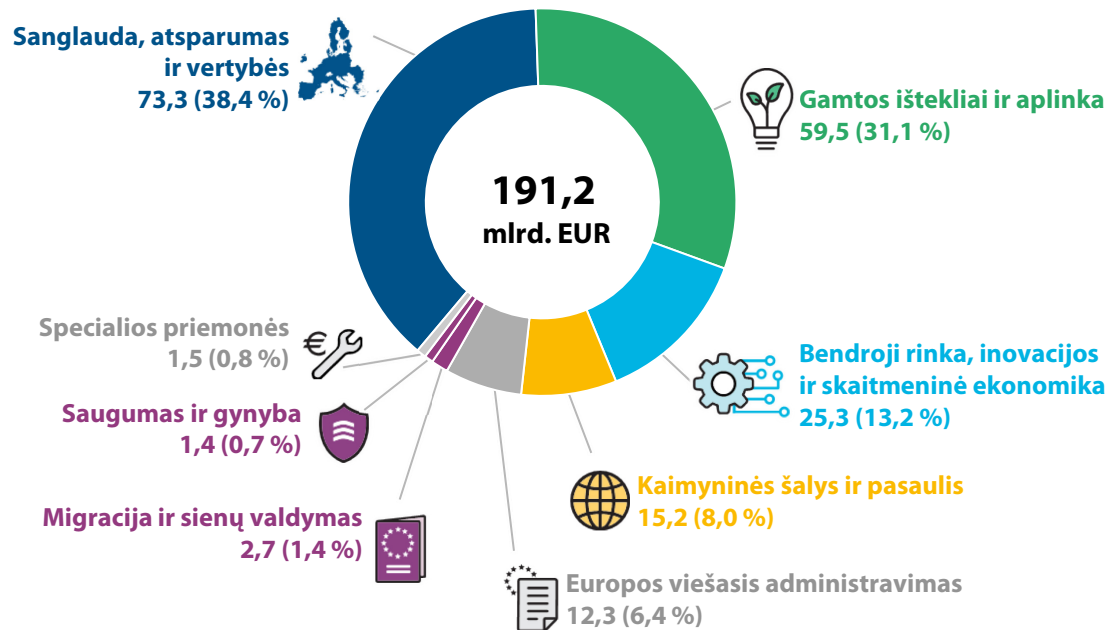

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Komisijos konsoliduotųjų metinių finansinių ataskaitų duomenimis dėl ES 27 BNP. A priedas „Pajamos“; ES 27 bendrosios valdžios sektoriaus išlaidos. Eurostato duomenų bazė, [Government revenue, expenditure and main aggregates](#); duomenys gauti 2024 m. balandžio 22 d.; ES biudžeto išlaidos. Europos Komisija. 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotosios metinės finansinės ataskaitos.

1.4. ES lėšos paramos gavėjams išmokamos kaip vienkartiniai mokėjimai (metinės dalinės išmokos) arba kaip periodiniai mokėjimai pagal daugiametes išlaidų schemas. Mokėjimus iš 2023 m. ES biudžeto sudarė 50,3 milijardo eurų išankstinio finansavimo ir 140,9 milijardo eurų kitų mokėjimų. Kaip parodyta **1.2 diagramoje**, didžiausia ES biudžeto dalis skirta sritims „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ir „Gamtos ištekliai ir aplinka“, po jų – sričiai „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“.

1.2 diagrama. 2023 m. ES biudžeto išlaidos pagal DFP išlaidų kategorijas

(milijardais eurų)

DFP 1 (5 skyrius)

DFP 2 (6 skyrius)

DFP 3 (7 skyrius)

DFP 4 (8 skyrius)

DFP 5 (8 skyrius)

DFP 6 (9 skyrius)

DFP 7(10 skyrius)

Specialios priemonės

Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika

Sauglaida, atsparumas ir vertybės

Gamtos ištekliai ir aplinka

Migracija ir sienų valdymas

Saugumas ir gynyba

Kaimyninės šalys ir pasaulis

Europos viešasis administravimas

(ne DFP dalis)

Šaltinis: Audito Rūmai.

Atliekant 2023 finansinių metų auditą nustatyti faktai

Finansinių ataskaitų patikimumas

Finansinės ataskaitos nebuvo paveiktos reikšmingų iškraipymų

1.5. Mūsų nustatyti faktai susiję su 2023 finansinių metų ES *konsoliduotosiomis finansinėmis ataskaitomis*⁸ (finansinėmis ataskaitomis). Jas gavome kartu su apskaitos pareigūno vadovybės pareiškimu 2024 m. birželio 28 d. iki galutinio jų pateikimo termino pagal *Finansinį reglamentą*. Prie finansinių ataskaitų pridedamas skirsnis „Svarbiausi finansiniai metų aspektai“⁹, dėl kurio savo audito nuomonės neteikiame. Tačiau laikydamiesi audito standartų įvertinome jo suderinamumą su finansinėse ataskaitose pateikta informacija.

1.6. Komisijos paskelbtose finansinėse ataskaitose matyti, kad 2023 m. gruodžio 31 d. visi įsipareigojimai sudarė 679,9 milijardo eurų, palyginti su visu 467,7 milijardo eurų turtu. 212,2 milijardo eurų skirtumas sudarė (neigiamą) grynąjį turtą, kurį sudaro rezervai, ir išlaidų, kurias ES jau patyrė iki gruodžio 31 d. ir kurios turi būti finansuojamos iš būsimų biudžetų, dalis. (Neigiamas) *ekonominis rezultatas* 2023 m. buvo 71,4 milijardo eurų. Prie minėtų neigiamų sumų reikšmingai prisidėjo su priemone „*NextGenerationEU*“ (NGEU) susijusios išlaidos.

1.7. Audito metu nustatėme, kad finansinės ataskaitos nebuvo paveiktos reikšmingų iškraipymų. Savo darbo rezultatus dėl su ES lėšomis susijusio finansų ir biudžeto valdymo pateikiame **2 skyriuje**.

⁸ Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 241 straipsnis.

⁹ Tarptautinių viešojo sektoriaus apskaitos standartų valdybos (TVSASV) 2-a rekomenduojamos praktikos gairė (RPG 2) „Financial Statement Discussion and Analysis“.

Pagrindiniai audito dalykai, susiję su 2023 m. finansinės būklės ataskaitomis

1.8. Pagrindiniai audito dalykai – tai dalykai, kurie, mūsų profesiniu sprendimu, buvo svarbiausi mūsų einamojo laikotarpio finansinės būklės ataskaitų auditui. Šie dalykai buvo nagrinėjami bendrai mūsų finansinės būklės ataskaitų audito kontekste ir rengiant susijusią audito nuomonę, tačiau apie juos atskiros nuomonės neteikiame. Pagrindinius audito dalykus nurodome patikinimo pareiškingame.

Operacijų tvarkingumas

1.9. Tikrinome ES pajamas ir išlaidas siekdami įvertinti, ar jos ištekliai buvo surinkti ir panaudoti pagal taikytinus teisės aktus ir kitas taisykles¹⁰. Toliau apibendriname savo audito rezultatus, kurie išsamiai pateikti **4 skyriuje** dėl pajamų ir **5–10** skyriuose dėl išlaidų. Toliau pateikiama apžvalga neapima mūsų audito darbo, susijusio su EGADP išlaidomis, rezultatų, apie kuriuos pranešėme **11 skyriuje**.

Mūsų nuomonė apima biudžeto pajamų ir išlaidų operacijas

1.10. Pajamų srityje gavome pakankamą patikinimą savo audito nuomonei vertindami atrinktas pagrindines sistemas, kurias papildė operacijų testavimas. 65 tikrintų operacijų imtis buvo sudaryta taip, kad atspindėtų visus ES biudžeto pajamų šaltinius, kuriuos sudaro pajamos iš nuosavų išteklių (muitai ir pridėtinės vertės mokesčiu (PVM), neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu ir BNP pagrįsti ištekliai) ir pajamos iš kitų šaltinių. Į mūsų imtį taip pat buvo įtrauktos išorės asignuotosios pajamos, naudojamos EGADP negrąžintinam (dotacijos) komponentui finansuoti, kurios apima sumas, kurias Komisija pasiskolino negrąžintinai finansinei paramai teikti valstybėms narėms pagal priemonę NGEU. ES turės šias sumas grąžinti ateityje (žr. **4.2–4.4** dalis).

¹⁰ Įskaitant 2014–2020 m. ir ankstesnių DFP operacijas.

1.11. Išlaidų srityje atrinkome reprezentatyvią 748 operacijų imtį, apimančią lėšų pervedimus iš ES biudžeto ES išlaidų *galutiniams gavėjams*. Mūsų vykdytas operacijų testavimas prisidėjo prie patikinimo pareiškimo ir netvarkingų operacijų dalies įverčio visoje audito populiacijoje, didelės ir mažos rizikos išlaidose (žr. **1.16** dalį) ir kiekvienoje DFP išlaidų kategorijoje, dėl kurios teikiame specialųjį vertinimą (1, 2, 3 ir 7 išlaidų kategorijos). Šioje ataskaitoje nagrinėtos operacijos ir pateikti pavyzdžiai nesudaro pagrindo išvadoms dėl konkrečių valstybių narių, atitinkamų paramą gaunančių valstybių ar regionų (žr. **1.1 priedo (22)** dalį).

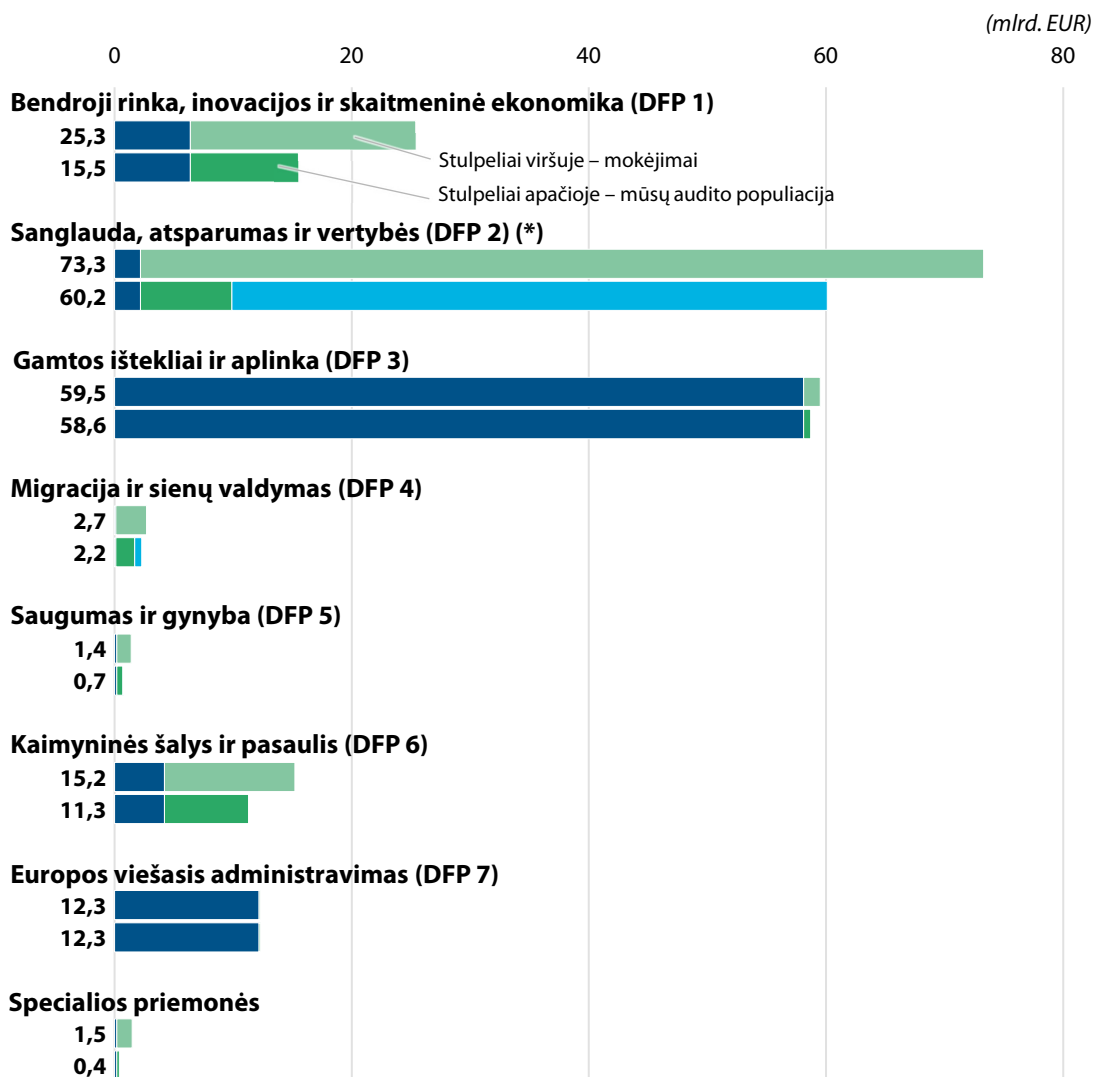
1.12. 2023 m. mūsų audito populiacija, susijusi su pajamomis, sudarė 248,4 milijardo eurų (žr. **4.1 diagramą**). Mūsų populiacija, susijusi su išlaidomis, iš viso sudarė 161,2 milijardo eurų, įskaitant esamų 2021–2027 m. DFP programų NGEU papildymus, kurie turi būti išleisti laikantis konkrečioms sektoriams taikomų taisyklių. Į šias sumas pagal Susitarime dėl išstojimo nustatytas sąlygas¹¹ patenka Jungtinės Karalystės įnašai ir mokėjimai Jungtinei Karalystei.

1.13. **1.3 diagramoje** parodyta mūsų su išlaidomis susijusi audito populiacija – ji paskirstyta pagal tarpinius ir galutinius mokėjimus, išankstinio finansavimo *patvirtinimą* ir metinius sprendimus dėl finansinių ataskaitų patvirtinimo, palyginti su ES išlaidomis pagal DFP išlaidų kategorijas (žr. **1.1 priedo (19)** dalį).

¹¹ Susitarimo dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos 136 ir 138 straipsniai.

1.3 diagrama. Mūsų audito populiacijos (161,2 milijardo eurų) ir ES biudžeto išlaidų (191,2 milijardo eurų) palyginimas pagal DFP išlaidų kategorijas 2023 m.

- Tarpiniai ir galutiniai mokėjimai
- Išankstinio finansavimo mokėjimai (įskaitant avansus finansų inžinerijos priemonėms, Europos strateginių investicijų fondui, agentūroms ir Išorės veiksmų garantijų fondui)
- Išankstinio finansavimo patvirtinimas (įskaitant patikos fondo išmokas DFP 6 ir 2020 bei 2021 m. mokėjimus, skirtus veiksmų programoms, kurios buvo užbaigtos 2022 m., DFP 2).
- Kasmetinis sprendimas patvirtinti finansines ataskaitas (išlaidoms 2014–2020 m. ir 2007–2013 m. programavimo laikotarpiams)

* Dėl mūsų audito populiacijos (60,2 milijardo eurų), susijusios su sritimi „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, žr. 6.8 ir 6.9 dalis.

Šaltinis: Audito Rūmai.

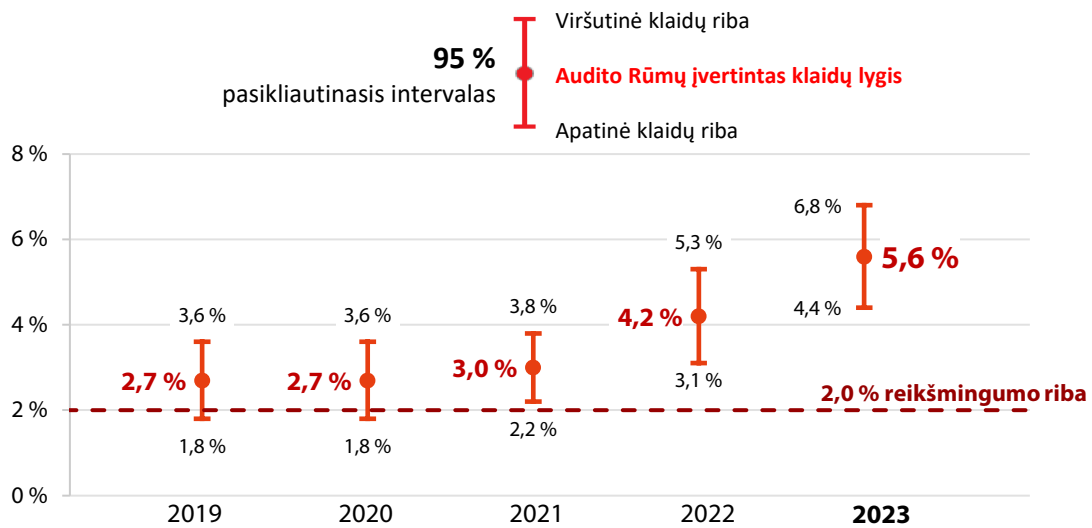
Klaidų vis dar pasitaiko įvairių rūšių išlaidose

1.14. Kalbant apie ES pajamų ir išlaidų tvarkingumą, pagrindiniai mūsų nustatyti faktai buvo šie:

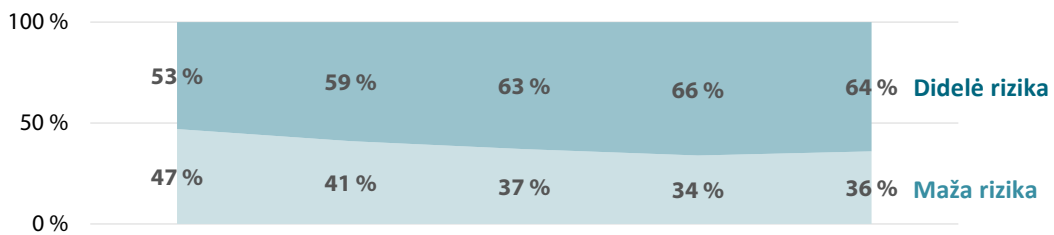
- a) **pajamos:** iš mūsų bendrų audito įrodymų matyti, kad klaidų lygis pajamų operacijose nebuvo reikšmingas. Mūsų tikrintos pajamų valdymo sistemos apskritai buvo veiksmingos. Tačiau kai kurie Komisijos sistemų, skirtų administruoti BNP ir PVM išlygoms ir neišspręstiems tradicinių nuosavų išteklių (TNI) klausimams, elementai, pagrindinės TNI vidaus kontrolės priemonės, kurias įvertinome tam tikrose valstybėse narėse, ir sistemos, kuriomis užtikrinamas duomenų, naudojamų valstybių narių įnašams pagal naujus plastiko kiekiu pagrįstus nuosavus išteklius apskaičiuoti, patikimumas ir palyginamumas, buvo iš dalies veiksmingi. Taip pat nustatėme, kad vėluojama įgyvendinti kai kuriuos Komisijos parengtame Muitinės veiksmų plane numatytus veiksmus, visų pirma susijusius su ES muitinės reformos įgyvendinimu. Tačiau šie trūkumai neturi įtakos mūsų audito nuomonei dėl pajamų tvarkingumo, nes jie nėra susiję su finansinėse ataskaitose atspindimomis operacijomis (žr. **4 skyrių**).
- b) **išlaidos:** iš mūsų audito įrodymų matyti, kad bendras klaidų lygis¹² buvo reikšmingas ir sudarė 5,6 %. Esame 95 % įsitikinę, kad *įvertintas klaidų lygis* populiacijoje yra tarp 4,4 % (apatinės klaidų lygio ribos) ir 6,8 % (viršutinės klaidų lygio ribos) (žr. **1.4 diagramą**). Klaidų lygis daugiausia susijęs su sritimi „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ – labiausiai prie šio rodiklio prisidėjusia išlaidų kategorija (3,5 procentinio punkto), po jos – „Gamtos ištekliai ir aplinka“ (0,8 procentinio punkto), „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ (0,8 procentinio punkto) ir „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ (0,3 procentinio punkto). Reikšmingų klaidų ir toliau pasitaiko didelės rizikos išlaidose, kurios daugiausia grindžiamos kompensavimu (žr. **1.16** ir **1.18** dalis). 2023 m. tokios išlaidos sudarė 64,4 % mūsų audito populiacijos.

¹² „Klaidos“ apibrėžtis pateikta **1.1 priedo (25)** dalyje.

1.4 diagrama. Įvertintas klaidų lygis ir audito populiacija (2019–2023 m.)

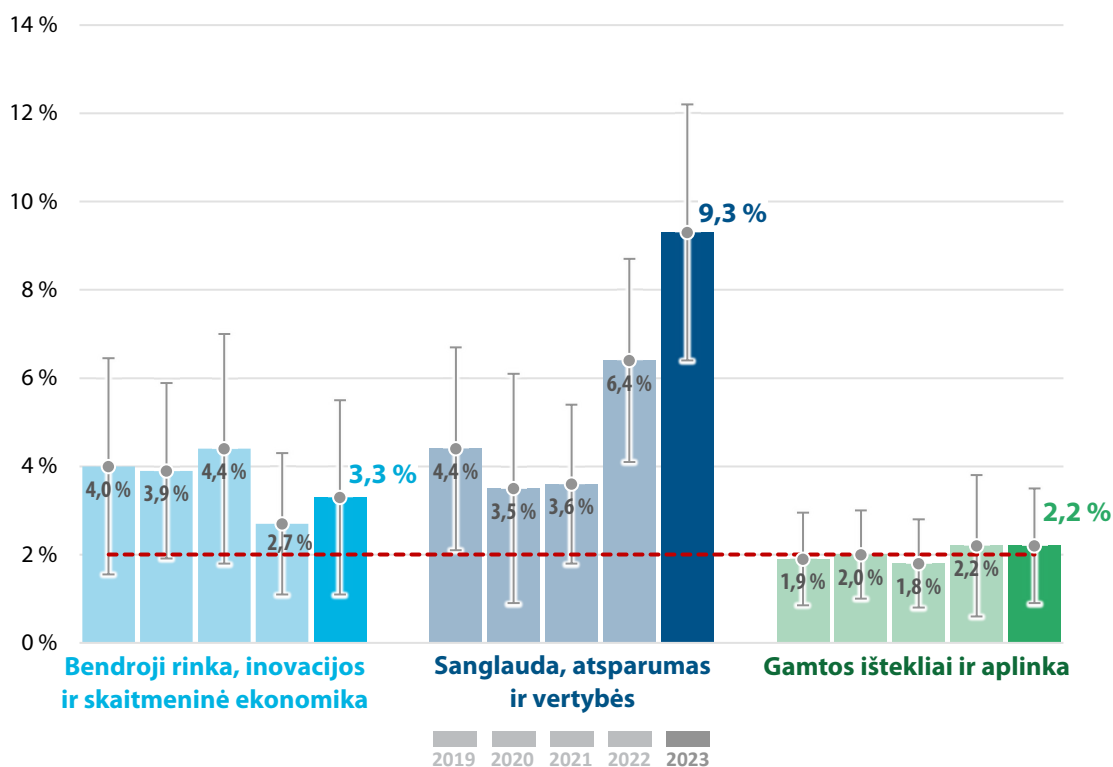
Pagal riziką suskirstyta audito populiacija

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.15. 1.5 diagramoje palyginami mūsų įvertinti sričių „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“, „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ir „Gamtos ištekliai ir aplinka“ klaidų lygiai 2019–2023 m. Daugiau informacijos pateikta 1.20 ir 1.22 dalyse ir 5–7 skyriuose.

1.5 diagrama. DFP 1, 2 ir 3 išlaidų kategorijose įvertintas klaidų lygis (2019–2023 m.)

Šaltinis: Audito Rūmai.

Klaidų rizika yra didesnė kompensavimu grindžiamuose mokėjimuose nei teisėmis į išmokas grindžiamuose mokėjimuose

1.16. Atlikę savo rizikos analizę, kuri yra pagrįsta lėšų išmokėjimo būdu, mūsų ankstesniais audito rezultatais ir valdymo bei kontrolės sistemų vertinimu, savo atspindimų operacijų audito populiaciją padalijome į didelės rizikos ir mažos rizikos išlaidas, kad galėtume pasirinkti reprezentatyviąją imtį. Manome, kad:

- klaidų rizika yra mažesnė išlaidose, susijusiose su **teisėmis į išmokas grindžiamais mokėjimais**, kurių atveju paramos gavėjai turi atitikti tam tikras sąlygas, taip pat su administracinių išlaidų dalimi (ES darbuotojų atlyginimais ir pensijomis);
- klaidų rizika yra didelė išlaidose, kurioms taikomos sudėtingos taisyklės. Tai daugiausia susiję su **kompensavimu grindžiamais mokėjimais**, kai paramos gavėjai turi pateikti prašymus dėl patirtų tinkamų finansuoti išlaidų. Šiuo tikslu, taip pat parodydami, kad jie vykdo veiklą, kuriai gali būti skirta parama, jie privalo pateikti savo patirtų kompensuotinių išlaidų įrodymų. Tai darydami jie dažnai privalo laikytis sudėtingų taisyklių, susijusių su tuo, ką gali būti prašoma apmokėti

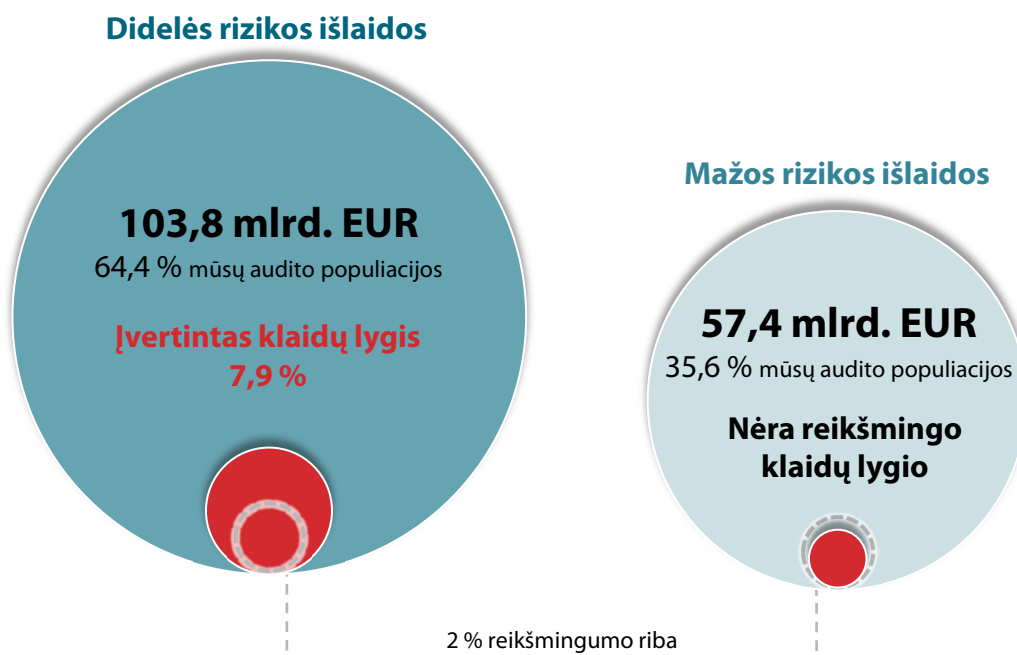
(tinkamumas) ir kaip gali būti tinkamai patiriamos išlaidos (viešieji pirkimai ar valstybės pagalbos taisyklės).

1.17. 2023 m. ir toliau nustatėme, kad didelės rizikos išlaidos buvo paveiktos reikšmingo klaidų lygio, tačiau mažos rizikos išlaidos – ne. Mūsų 2023 m. audito rezultatais dar kartą patvirtintas mūsų vertinimas, kaip matyti iš mūsų rizikos analizės ir klasifikacijos, kad klaidų rizikai poveikį daro lėšų išmokėjimo būdas.

Didelės rizikos išlaidos sudaro didelę mūsų audito populiacijos dalį ir yra veikiamos reikšmingo klaidų lygio

1.18. *1.6 diagramoje* parodyta, kad didelės rizikos išlaidos sudaro 64,4 % mūsų audito populiacijos [2022 m. – 66,0 %]. Atsižvelgdami į mūsų testavimo visose DFP išlaidų kategorijose rezultatus, manome, kad didelės rizikos išlaidų klaidų lygis yra 7,9 % (2022 m. – 6,0 %).

1.6 diagrama. 2023 m. audito populiacijos suskirstymas į didelės ir mažos rizikos išlaidas

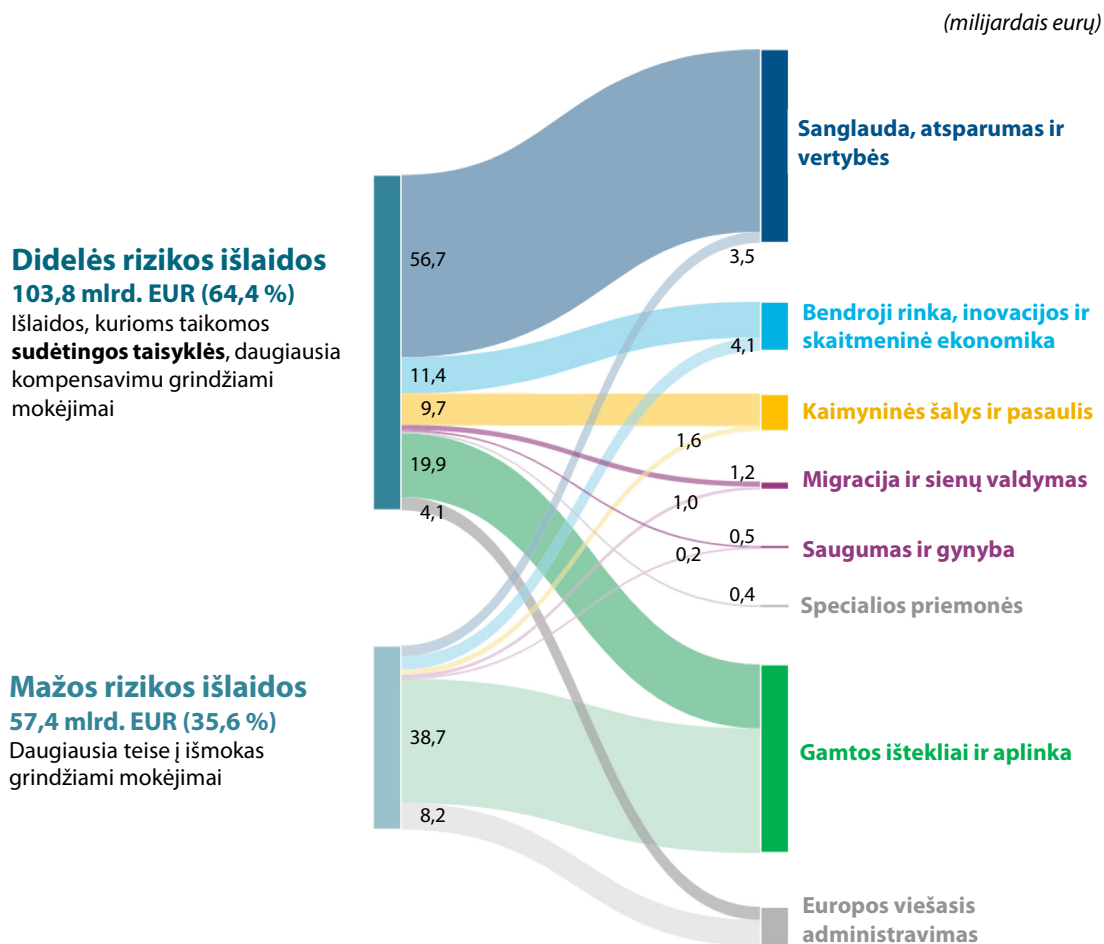

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.19. *1.7 diagramoje* parodyta, kad sritis „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ sudaro didžiausią mūsų didelės rizikos populiacijos dalį (56,7 milijardo eurų), po jos – „Gamtos išteklių ir aplinka“ (19,9 milijardo eurų), „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ (11,4 milijardo eurų) ir „Kaimyninės šalys ir pasaulis“

(9,7 milijardo eurų). 1.20–1.23 dalyse apibendrinami mūsų nustatyti faktai dėl kiekvienos iš šių išlaidų kategorijų.

1.7 diagrama. Didelės rizikos ir mažos rizikos išlaidų suskirstymas pagal DFP išlaidų kategorijas

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.20. „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ (5 skyrius): kaip ir ankstesniais metais šioje srityje, išlaidos moksliniams tyrimams ir inovacijoms (daugiausia pagal programą „Horizontas 2020“), sudarančios didžiąją mokėjimų pagal šią išlaidų kategoriją dalį, išlieka didelės rizikos išlaidomis ir yra pagrindinis klaidų šaltinis. Klaidos šioje srityje apima įvairias netinkamų finansuoti išlaidų kategorijas (visų pirma netinkamas finansuoti sumas, susijusias su tiesioginėmis personalo išlaidomis, kitomis tiesioginėmis išlaidomis ir pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų nebuvimu). Taip pat nustatėme pažeidimų, susijusių su Europos infrastruktūros tinklų priemonės projektais. Vienas iš jų buvo susijęs su šiurkščiu ES viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimu.

1.21. „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ (**6 skyrius**): šios srities išlaidos daugiausia įgyvendinamos iš *Europos regioninės plėtros fondo* (ERPF), *Sanglaudos fondo* (SF) ir „*Europos socialinio fondo +*“ (ESF+). Ji iš esmės apima kompensacijomis pagrįstus mokėjimus, o juos laikome didelės rizikos išlaidomis. Šiais metais įvertintas klaidų lygis ir klaidų, kurias nustatėme šioje išlaidų kategorijoje, skaičius vėl buvo gerokai didesnis nei ankstesniais metais. Pažymime, kad dėl kelių veiksmų valstybių narių administracijoms daromas papildomas spaudimas ir padidėjo rizika jų gebėjimui užtikrinti, kad išlaidos būtų tvarkingos ir atitiktų *patikimo finansų valdymo* principus. Šie veiksniai apima didelius papildomus REACT-EU išteklius ir 2014–2020 m. sanglaudos tinkamumo finansuoti laikotarpiui skirtą 2023 m. gruodžio 31 d. pabaigos datą, kuri pastaruosius kelerius metus sutampa su EGADP tinkamumo finansuoti laikotarpiu (žr. **6.17** dalį). Pagrindinės mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų rūšys buvo netinkami finansuoti projektai ir išlaidos, viešųjų pirkimų arba valstybės pagalbos taisyklių nesilaikymas bei pagrindinių dokumentų nebuvimas.

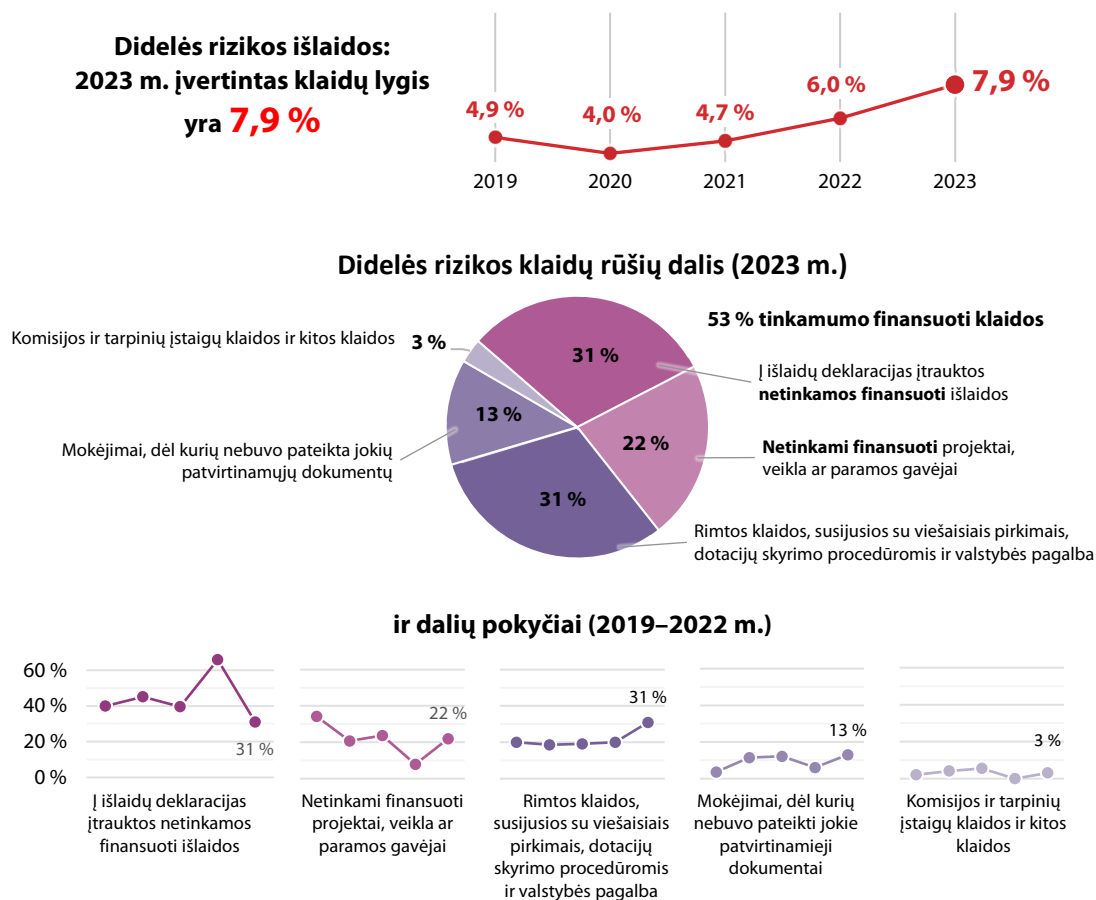
1.22. „Gamtos ištekliai ir aplinka“ (**7 skyrius**): mūsų rezultatai rodo, kad klaidų lygis buvo reikšmingas tose išlaidų srityse, kurias nustatėme kaip didelės rizikos sritis (kaimo plėtra, rinkos priemonės ir kitos DFP 3 išlaidų kategorijos politikos sritys, nesusijusios su *bendra žemės ūkio politika* (BŽŪP)). Šios sritys sudaro apie 34 % šios išlaidų kategorijos išlaidų, kurios iš esmės yra kompensuojamos. Dažniausiai šiose srityse nustatytos klaidos yra netinkamos finansuoti išlaidos ir agrarinės aplinkosaugos įsipareigojimų nesilaikymas.

1.23. „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ (**9 skyrius**): šios srities išlaidos daugiausia grindžiamos kompensavimu ir apima *išorės veiksmus*, finansuojamus iš ES biudžeto. Visų rūšių išlaidas pagal šią išlaidų kategoriją laikome didelės rizikos išlaidomis, išskyrus *paramos biudžetui* mokėjimus ir administracines išlaidas, kurie sudaro apie 20 %. Dauguma šioje srityje nustatytų klaidų buvo susijusios su nepatirtomis išlaidomis, netinkamomis finansuoti išlaidomis ir viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymu.

Tinkamumo finansuoti klaidos vis dar labiausiai prisideda prie įvertinto klaidų lygio didelės rizikos išlaidose

1.24. Kaip ir pastaraisiais metais, toliau išsamiai aprašėme didelės rizikos išlaidose nustatytų klaidų rūšis, nes tai yra sritis, kurioje ir toliau išlieka reikšmingas klaidų lygis. **1.8 diagramoje** parodyta kiekvienos rūšies klaidų dalis pagal 2023 m. įvertintą klaidų lygį, nustatytą didelės rizikos išlaidose, kartu su 2019–2023 m. įverčiais.

1.8 diagrama. Klaidų dalis pagal 2023 m. įvertintą klaidų lygį, nustatytą didelės rizikos išlaidose, pagal klaidų rūšis

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.25. 2023 m. ir vėl nustatėme, kad tinkamumo finansuoti klaidos, daugiausia srityse „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, „Gamtos ištekliai ir aplinka“, „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ ir „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“, labiausiai prisidėjo prie mūsų įvertinto didelės rizikos išlaidų klaidų lygio, t. y. 53 % (2022 m. – 74 %). Iš šių klaidų į išlaidų deklaracijas įtrauktos netinkamos finansuoti išlaidos sudarė 31 %, o netinkami finansuoti projektai, veikla arba paramos gavėjai – 22 %.

1.26. 2023 m. klaidos, susijusios su viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimais srityse „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, „Kaimyninės šalys ir pasaulis“, „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ ir „Europos viešasis administravimas“ ir valstybės pagalbos taisyklėmis srityje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ sudarė 31 % (2022 m. – 20 %) mūsų įvertinto didelės rizikos išlaidų klaidų lygio.

1.27. Be to, mokėjimai, dėl kurių nebuvo pateikta pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų žymiai labiau nei ankstesniais metais, darė didelį poveikį klaidų lygiui didelės rizikos išlaidose, visų pirma srityse „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ir „Kaimyninės šalys ir pasaulis“. Šios klaidos sudarė 13 % (2022 m. – 6 %) mūsų įvertinto didelės rizikos išlaidų klaidų lygio. Ypač didelį susirūpinimą kelia tai, kad trūksta patvirtinamosios informacijos, nes tai turi įtakos atskaitomybei.

Mažos rizikos išlaidose klaidų lygis yra žemesnis už reikšmingumo ribą

1.28. Dėl mažos rizikos išlaidų, kurios sudarė 35,6 % mūsų audito populiacijos, darome išvadą, kad įvertintas klaidų lygis yra žemesnis už mūsų 2,0 % reikšmingumo ribą, kaip buvo 2021 m. ir 2022 m. Mažos rizikos išlaidas daugiausia sudaro teisėmis į išmokas grindžiami mokėjimai, administracinių išlaidų dalis („ES pareigūnų atlyginimai ir pensijos“, **10 skyrius**) ir parama biudžetui ES nepriklausančioms šalims („Kaimyninės šalys ir pasaulis“, **9 skyrius**) (žr. **1.7 diagramą**). Teisėmis į išmokas grindžiami mokėjimai apima *tiesioginius mokėjimus* ūkininkams („Gamtos išteklių ir aplinka“, **7 skyrius**) ir studentų bei kitus judumo veiksmus pagal programą „Erasmus+“ („Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, **6 skyrius**).

Komisijos informacija apie tvarkingumą

1.29. Komisijai tenka galutinė atsakomybė už ES biudžeto vykdymą, neatsižvelgiant į valdymo būdą (ar tai yra tiesioginis, netiesioginis ar pasidalijamasis valdymas). Komisija atsiskaito už savo veiksmus parengdama šiuos penkis dokumentus, kurie yra įtraukti į Integruotųjų finansinių ir atskaitomybės ataskaitų rinkinį:

- a) *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą* (MVVA);
- b) Europos Sąjungos konsoliduotąsias metines finansines ataskaitas;
- c) tolesnių veiksmų, susijusių su praėjusių metų *biudžeto įvykdymo patvirtinimu*, ataskaitą;
- d) ankstesniais finansiniais metais atlikto vidaus audito ataskaitą biudžeto įvykdymą tvirtinančiai institucijai;
- e) ES biudžeto gaunamų ir netenkamų pinigų srautų prognozę.

1.30. MVVA apibendrinama pagrindinė informacija apie vidaus kontrolę ir finansų valdymą, nurodyta įvairių Komisijos generalinių direktoratų *metinėse veiklos ataskaitose* (MVA). Atsakomybė už šias ataskaitas grindžiama atsakomybės pasidalijimu, nustatytu Komisijos valdymo priemonėse. Generaliniai direktoratai yra atsakingi už savo atitinkamose MVA pateikiamos informacijos patikimumą, o Komisijos narių kolegija priima MVVA ir todėl galiausiai yra atsakinga už ataskaitos rengimą ir joje pateiktą informaciją.

Komisijos klaidų lygio įvertis yra gerokai žemiau mūsų pasikliautinąjo intervalo

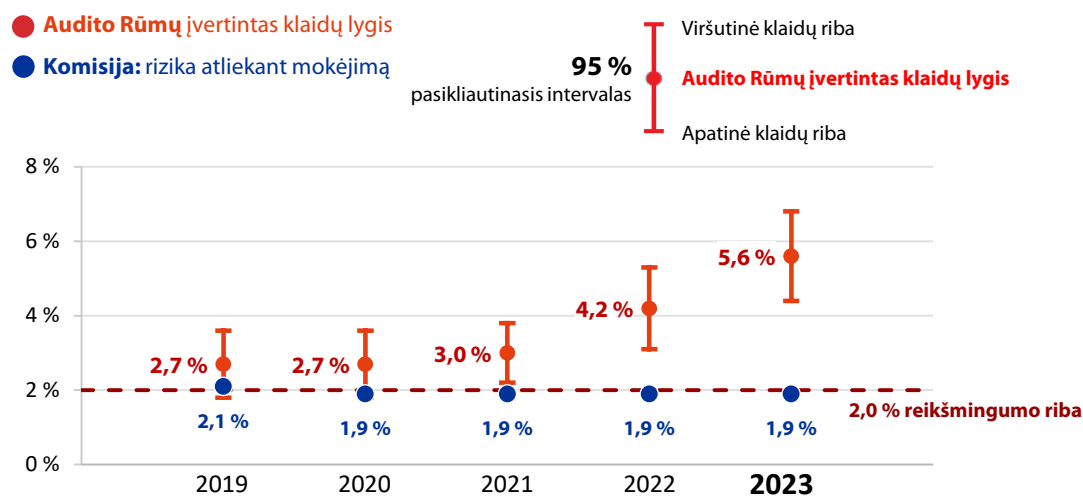
1.31. Savo MVVA Komisija pateikia 2023 m. finansinėse ataskaitose atspindimų operacijų rizikos atliekant mokėjimą įvertį¹³. Rizika atliekant mokėjimą – tai Komisijos apskaičiuota suma mokėjimo metu, kuri buvo išmokėta nesilaikant galiojančių taisyklių. Ši sąvoka labiausiai atitinka mūsų klaidų lygio įvertį.

1.32. *1.9 diagramoje* pateikti Komisijos apskaičiuoti rizikos atliekant mokėjimą įverčiai kartu su mūsų įvertinto klaidų lygio 95 % pasikliautinoju intervalu¹⁴. Komisijos rizikos atliekant mokėjimą įvertis 2023 m. yra 1,9 %. Tai yra gerokai žemiau mūsų įvertinto klaidų lygio, kuris yra 5,6 % (2022 m. – 4,2 %) ir žemiau mūsų pasikliautinąjo intervalo, kuris yra nuo 4,4 % iki 6,8] % (žr. **1.14** dalies **(b)** punktą).

¹³ **Finansinio reglamento** 247 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktyje reikalaujama, kad į MVVA būtų įtrauktas ES išlaidų klaidų lygio įvertis.

¹⁴ Žr. **1.1 priedo (27)** dalį, kurioje paaiškinamas 95 % pasikliautinis intervalas.

1.9 diagrama. Komisijos apskaičiuotas rizikos atliekant mokėjimą įvertis, palyginti su mūsų klaidų lygio įverčiu

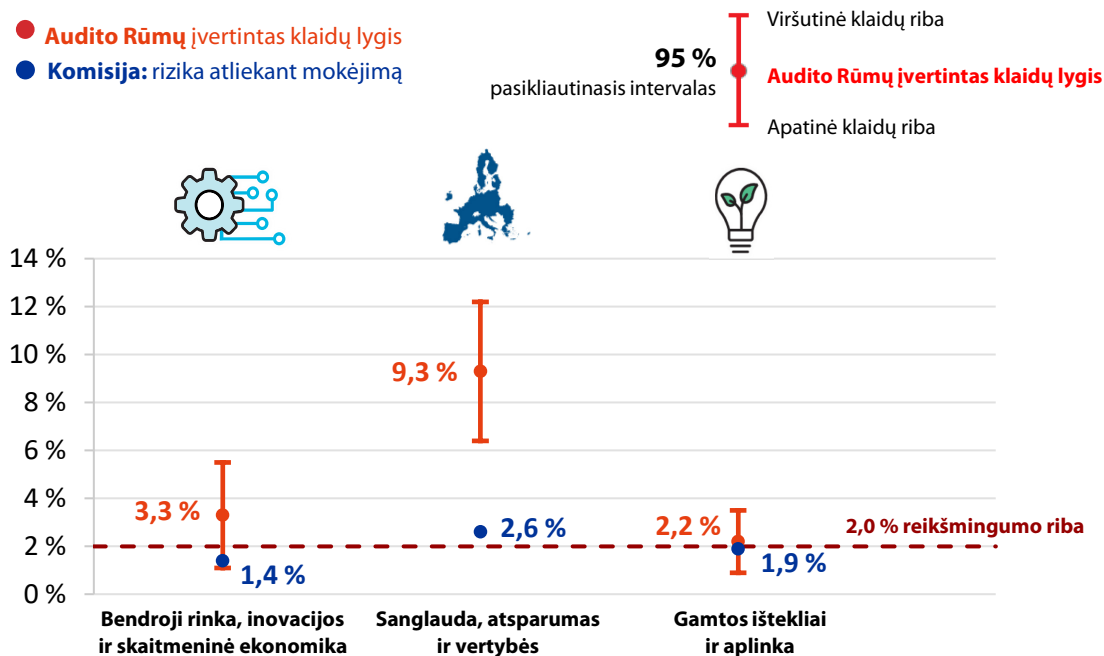

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.33. Rizika atliekant mokėjimą atskleidžiama atskirai pagal kiekvieną generalinį direktoratą atitinkamose MVA ir kaip apibendrinti duomenys pagal kiekvieną politikos sritį ir visai Komisijai MVVA. **1.10 diagramoje** palyginame savo klaidų lygio įvertį su Komisijos įverčiais trijose didžiausiose DFP išlaidų kategorijose, dėl kurių pateikiame specialųjį vertinimą. Iš palyginimo matyti, kad Komisijos pateikti skaičiai yra mažesni nei mūsų įverčiai trijose politikos srityse. Nustatėme, kad:

- 1 išlaidų kategorijoje „**Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika**“ Komisijos apskaičiuotas rizikos atliekant mokėjimą įvertis (1,4 %) buvo apatinėje pasikliautinojo intervalo pusėje ir žemesnis už mūsų įvertintą klaidų lygį (žr. **5.7** ir **5.42** dalis).
- 2 išlaidų kategorijoje „**Sanglauda, atsparumas ir vertybės**“ Komisijos įvertis buvo 2,6 %, t. y. gerokai žemiau mūsų pasikliautinojo intervalo pagal įvertintą klaidų lygį (žr. **6.15** ir **6.74** dalis).
- 3 išlaidų kategorijoje „**Gamtos ištekliai ir aplinka**“ Komisijos apskaičiuotas rizikos atliekant mokėjimą įvertis (1,9 %) buvo apatinėje pasikliautinojo intervalo pusėje ir žemesnis už mūsų įvertintą klaidų lygį (žr. **7.16** ir **7.38** dalis).

1.10 diagrama. Mūsų įvertintas 2023 m. klaidų lygis, palyginti su Komisijos apskaičiuotu rizikos atliekant mokėjimą įverčiu DFP 1, 2 ir 3 išlaidų kategorijose

Šaltinis: Audito Rūmai.

Komisijos rizikos vertinime rizikos lygis greičiausiai bus įvertintas nepakankamai

1.34. MVVA Komisija pateikia savo bendrą 2023 m. metinių išlaidų rizikos vertinimą, kad nustatytų ir sutelktų veiksmus į didelės rizikos sritis. Komisija šias metines išlaidas (visas atitinkamas išlaidas) suskirsto į sritis, kuriose įvertinta rizika atliekant mokėjimą yra maža (mažesnė nei 2,0 %), vidutinė (2,0–2,5 %) ir didelė (daugiau kaip 2,5 %). Šį suskirstymą ji atlieka įvertindama riziką atliekant mokėjimą kiekvienai programai ir kitam atitinkamam išlaidų segmentui. Srityse „Gamtos ištekliai ir aplinka“ ir „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ji įvertina bendrą riziką atliekant mokėjimą atskiroms mokėjimo agentūroms ir veiksmų programoms valstybėse narėse ir priskiria jas atitinkamai rizikos kategorijai (maža, vidutinė arba didelė rizika). Remdamasi šiuo metodu, Komisija apskaičiavo, kad rizika atliekant mokėjimą yra maža – 67 % (2022 m. – 63 %) išlaidų, vidutinė – 9 % (2022 m. – 12 %) ir didelė – 24 % (2022 m. – 25 %).

1.35. Tačiau, remiantis mūsų darbo rezultatais, nustatyti šie Komisijos *ex post* patikrų trūkumai, kurie kartu daro poveikį Komisijos rizikos vertinimo patikimumui:

- DFP 1 išlaidų kategorijoje „**Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika**“ (visos atitinkamos Komisijos išlaidos: 19 milijardų eurų) daugiausia sudaro išlaidos, kurias Komisija priskiria mažai rizikai (67 % visų šios išlaidų kategorijos išlaidų). Tačiau esame anksčiau pranešę apie Komisijos *ex post* auditų šioje srityje¹⁵ trūkumus, dėl kurių ji nepakankamai įvertino riziką atliekant mokėjimą atitinkamose programose. 2023 m. DFP 1 išlaidų kategorijoje apskaičiavome 3,3 % klaidų lygį. Tai rodo, kad vis dar yra šių trūkumų. Manome, kad nepaisant priemonių, kurių Komisija jau ėmėsi, ji ir toliau nepakankamai įvertina riziką atliekant mokėjimą (žr. **5.41** ir **5.42** dalis).
- DFP 2 išlaidų kategorija „**Sanglauda, atsparumas ir vertybės**“ (visos atitinkamos Komisijos išlaidos: 67 milijardai eurų) apima veiksmų programas, kurias Komisija daugiausia priskiria mažai arba vidutinei rizikai (67 % visų šios išlaidų kategorijos išlaidų), atsižvelgdama į jų patvirtintus klaidų lygius. 2023 m. DFP 2 išlaidų kategorijoje apskaičiavome 9,3 % klaidų lygį (žr. **6.15** dalį). Atsižvelgdami į pačios Komisijos auditų ir mūsų audito rezultatus, kai nustatėme 49 klaidas, kurios liko neaptiktos, ir į daugybę audito institucijų darbo trūkumų, darome išvadą, kad tinkamumo finansuoti laikotarpio pabaigoje (2023 m. gruodžio 31 d.) valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemos vis dar ne visada veiksmingai užkerta kelią paramos gavėjų deklaruotų išlaidų pažeidimams arba juos nustato. Todėl taip pat daromas poveikis ir Komisijos klaidų lygių patikimumui, nes jie priklauso nuo šių nacionalinių sistemų, kurios neveikia veiksmingai (žr. **6.59** ir **6.72** dalis). Nustatėme, kad Komisija, atlikdama atitikties auditus, ir toliau aptinka pažeidimų, tačiau jos dokumentų peržiūros yra savaimė ribotos siekiant patvirtinti *bendrą likutinį klaidų lygį*¹⁶. Mūsų audito metu nustatyti faktai rodo, kad Komisijos klaidų lygiai yra įvertinti nepakankamai (žr. **6.74** dalį), todėl kai kurios programos galėjo būti neteisingai klasifikuojamos kaip mažos arba vidutinės rizikos programos.

¹⁵ 2020 m. metinės ataskaitos 1.37 dalis ir 2019 m. metinės ataskaitos 1.11 langelis.

¹⁶ Specialioji ataskaita 26/2021 „Išlaidų tvarkingumas įgyvendinant ES sanglaudos politiką: Komisija kasmet atskleidžia minimalų įvertintą klaidų lygį, kuris nėra galutinis“.

- o DFP 6 išlaidų kategoriją „**Kaimyninės šalys ir pasaulis**“ (visos atitinkamos Komisijos išlaidos: 14 milijardų eurų): Komisija mano, kad 100 % išlaidų pagal šią išlaidų kategoriją yra mažos rizikos. Likutinio klaidų lygio (LKL) tyrime nurodyti klaidų lygiai yra svarbus šios išlaidų kategorijos rizikos veiksnys atliekant mokėjimą. Ankstesniais metais padarėme išvadą¹⁷, kad dėl 2022 ir 2021 m. LKL tyrimų trūkumų gali būti nepakankamai įvertinta rizika atliekant mokėjimą šioje išlaidų kategorijoje, o tai savo ruožtu turėtų įtakos jos rizikos klasifikacijai. Be to, ir toliau randame daug kiekybiškai įvertinamų klaidų srities „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ išlaidose, o mūsų audito rezultatai rodo, kad klaidų rizika šioje išlaidų kategorijoje yra didelė (žr. **9.9** ir **9.26** dalis).

¹⁷ 2020 m. metinės ataskaitos 9.21 dalis ir 2019 m. metinės ataskaitos 8.22 langelis.

Apie įtariamą sukčiavimą pranešame Europos prokuratūrai ir OLAF

1.36. *Sukčiavimas* yra bet koks tyčinis veiksmas ar neveikimas, susijęs su melagingu, neteisingu ar neišsamiu ataskaitų ar dokumentų naudojimu ar pateikimu, reikalaujamos informacijos neatskleidimu ir netinkamu ES lėšų panaudojimu¹⁸. Sukčiavimas kenkia arba gali pakenkti ES finansiniams interesams.

1.37. Pagrindinė atsakomybė už sukčiavimo prevenciją ir nustatymą tenka ir vadovybei, ir subjektams, atsakingiems už bendrąjį subjekto valdymą. Pagal [Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo](#) 325 straipsnį, ES ir valstybės narės privalo kovoti su ES finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu ir kita neteisėta veikla.

1.38. Kaip ES išorės auditorius, neturime įgaliojimų tirti įtariamo ES finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo atvejų. Tačiau apie tokius atvejus privalome pranešti kompetentingoms institucijoms, vykdydami savo pareigą pagal [SESV 287 straipsnio 2 dalį](#) pranešti apie neatitikimus, kuriuos nustatome tikrindami visų ES pajamų ir išlaidų teisėtumą, tvarkingumą ir patikimą finansų valdymą. Prieš pradėdami auditą, atsižvelgiame į sukčiavimo riziką (žr. [1.1 priedo \(32\)–\(34\)](#) dalis) ir reguliariai peržiūrimė savo procedūras.

1.39. Visus įtarimus dėl nusikalstamų veikų, priklausančių jos kompetencijai ir susijusių su dalyvaujančiomis valstybėmis narėmis, perduodame Europos prokuratūrai, o visus įtarimus dėl ES finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veiklos – Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF). Tokie įtarimai gali kilti mums atlikus audito darbą (įskaitant veiklos auditą) arba iš mums tiesiogiai trečiųjų šalių pateiktos informacijos. Tada Europos prokuratūra ir OLAF imasi tolesnių veiksmų dėl atvejų, nusprendžia, ar pradėti baudžiamąjį tyrimą (Europos prokuratūra), ar administracinį tyrimą (OLAF) ir prireikus bendradarbiauja su valstybių narių institucijomis. Nuo 2022 m. kovo mėn., kai klausimas priklauso abiejų įstaigų kompetencijai, apie įtariamą sukčiavimo atvejus pranešėme Europos prokuratūrai ir OLAF.

¹⁸ [Direktyvos \(ES\) 2017/1371](#) dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis (FIA direktyvos) 3 straipsnis.

1.40. 2023 m. OLAF pranešė apie 20 įtariamo sukčiavimo atvejų (2022 m. – 14 atvejų); 19 atvejų nustatė atlikdami 2022 m. išlaidų auditą ir vieną atlikdami 2021 m. išlaidų auditą. Remdamasi šiais pranešimais, OLAF jau pradėjo keturis tyrimus. Tuo pat metu apie 17 šių atvejų pranešė Europos prokuratūrai, o ši dėl jų pradėjo devynis tyrimus. Atlikdami 2023 m. išlaidų auditą, jau nustatė 12 įtariamo sukčiavimo atvejų.

1.41. Dažniausios priežastys įtarti sukčiavimą buvo šios:

- tyčinis suklastotų, neteisingų ar neišsamių pareiškimų ar dokumentų naudojimas arba pateikimas ir (arba) informacijos neatskleidimas pažeidžiant konkretų įsipareigojimą, dėl kurio neteisėtai pasisavinamos arba neteisėtai saugomos ES lėšos;
- dirbtinis sąlygų, būtinų ES finansavimui, sukūrimas;
- dotacijų naudojimas neleistiniais tikslais.

OLAF teigimu, tarnyba, remdamasi mums 2010–2023 m. atlikus audito darbą gauta informacija, užbaigusi tyrimus rekomendavo iš viso susigrąžinti 544 milijonų eurų sumą.

1.42. Šioje metinėje ataskaitoje ne tik pranešame apie Europos prokuratūrai ir OLAF nagrinėti perduotus atvejus, bet ir pranešame, kaip Komisija ir valstybės narės įgyvendino savo politiką dėl sukčiavimo rizikos. **6 skyriuje** pranešame, kad nustatėme audito institucijų darbo planavimo ir pasirengimo trūkumų, pavyzdžiui, į audito kontrolinius sąrašus nebuvo įtraukti konkretūs klausimai apie sukčiavimą ar interesų konfliktą (žr. **6.51 dalį**). Taip pat pranešame, kad Komisija tik tam tikrais atžvilgiais įgyvendino mūsų 2022 m. metinėje ataskaitoje pateiktą rekomendaciją dėl informuotumo apie sukčiavimo riziką didinimo, kad būtų užtikrintas veiksmingesnis ataskaitų dėl įtariamo sukčiavimo teikimas (žr. **6.2 priedą**).

1.43. Be to, sukčiavimas aptariamas atskiruose audituose. Užbaigėme savo auditą dėl Komisijos EGADP kontrolės sistemos struktūros, kurio metu nagrinėjome konkrečią su sukčiavimu susijusią riziką. Padarėme išvadą, kad Komisijos kontrolės priemonės galėtų jai padėti įvertinti valstybių narių sistemas, tačiau ataskaitos dėl sukčiavimo ir gairės dėl valstybių narių sistemų trūkumų ištaisymo nebuvo visapusiškai parengtos¹⁹. Be to, paskelbėme specialiąją ataskaitą dėl reikalavimų neatitinkančių ES išlaidų susigrąžinimo²⁰, kurioje padarėme išvadą, kad ES lėšų gavėjų patirtų reikalavimų neatitinkančių išlaidų valdymui ir stebėsenai skirtos Komisijos sistemos buvo iš dalies veiksmingos. Šiuo metu taip pat atliekame sukčiavimo PVM importo srityje auditą ir auditą dėl sukčiavimo EGADP nustatymo valstybėse narėse.

¹⁹ [Specialioji ataskaita 07/2023](#). „Komisijos EGADP kontrolės sistemos struktūra. Nepaisant to, kad suplanuoti plataus užmojo darbai, naujame įgyvendinimo modelyje ES lygmeniu tebėra patikinimo ir atskaitomybės spragų“.

²⁰ [Specialioji ataskaita 07/2024](#) „Reikalavimų neatitinkančių ES išlaidų susigrąžinimui skirtos Komisijos sistemos. Galimybė susigrąžinti daugiau ir greičiau“.

Išvados

1.44. Šiuo skyriumi patvirtinama patikinimo pareiškime pateikta audito nuomonė. Susijusius audito rezultatus pateikiame **1.45** ir **1.46** dalyse.

Audito rezultatai

1.45. Nustatėme, kad finansinės ataskaitos nebuvo paveiktos reikšmingų iškraipymų.

1.46. Kalbant apie operacijų tvarkingumą, darome išvadą, kad pajamų operacijose nebuvo reikšmingo klaidų lygio. Išlaidų srityje mūsų audito rezultatai rodo, kad įvertintas klaidų lygis, palyginti su praėjusiais metais, padidėjo nuo 4,2 % iki 5,6 %. Tai daugiausia lėmė DFP 2 išlaidų kategorijos („Sanglauda, atsparumas ir vertybės“) asignavimų padidėjimas. Darome išvadą, kad didelės rizikos išlaidos (daugiausia pagrįstos kompensavimu) buvo paveiktos reikšmingo klaidų lygio. Šiais metais didelės rizikos išlaidų dalis mūsų audito populiacijoje yra 64,4 %, ji ir toliau sudaro didelę mūsų audito populiacijos dalį.

1.47. Komisijos klaidų įvertis (rizika atliekant mokėjimą), atskleistas 2023 m. MVVA, yra 1,9 %, t. y. gerokai mažesnis už mūsų intervalą.

1.48. Komisijos ir valstybių narių DFP 1, 2 ir 6 išlaidų kategorijų *ex post* patikrų trūkumai daro poveikį MVVA nurodytai rizikai atliekant mokėjimą, taigi ir Komisijos rizikos vertinimui.

Priedai

1.1 priedas. Audito metodas ir metodika

- 1) Šiame priede pateikiamas mūsų finansinių ataskaitų patikimumo ir pajamų ir išlaidų finansinėse ataskaitose atspindimų operacijų (biudžeto išlaidų) pagal daugiametes finansines programas (DFP) tvarkingumo audito metodas ir metodika. Mūsų audito metodas, taikomas išlaidoms pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), kuri yra laikinoji priemonė ir skiriasi nuo kitų priemonių, aprašytas **11 skyriuje**.
- 2) Šiame priede taip pat nurodomi pagrindiniai skirtumai tarp mūsų audito metodo ir to, kaip Komisija, vykdydama savo, kaip ES biudžeto valdytojos, pareigas, vertina pažeidimų lygį ir teikia dėl jo ataskaitas. Šiuo tikslu paaiškiname, kaip:
 - susisteminame savo audito darbą pagal DFP išlaidų kategorijas ir ekstrapoliuojame nustatytas klaidas ((10) ir (27) dalys);
 - taikome ES ir nacionalines taisykles ((17) dalis);
 - kiekybiškai įvertiname viešųjų pirkimų klaidas ((29) dalis).
- 3) Savo audito metodą rengiame taip, kad mūsų numatytiems naudotojams būtų suteiktas pagrįstas patikinimas. Mūsų **audito metodika** atitinka **Tarptautinės buhalterijų federacijos (IFAC)** ir **Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI)** paskelbtus tarptautinius audito standartus. Ja užtikrinama, kad mūsų audito nuomonės būtų pagrįstos pakankamais ir tinkamais audito įrodymais.
- 4) Teikiame audito nuomonę (patikinimo pareiškimą) dėl finansinių ataskaitų patikimumo ir jose atspindimų operacijų tvarkingumo, papildytą specialiaisiais pagrindinių ES veiklos sričių vertinimais. Šiuose vertinimuose pateikiami išsamūs audito rezultatai ir išvados dėl atspindimų operacijų ir sistemų tose srityse.

1 DALIS. Audito metodas, susijęs su finansinių ataskaitų patikimumu

- 5) Tikriname ES konsoliduotąsias finansines ataskaitas, kad nustatytume jų patikimumą. Jas sudaro:
 - a) konsoliduotosios finansinės būklės ataskaitos;
 - b) biudžeto vykdymo ataskaitos.

- 6) Konsoliduotosios finansinės ataskaitos turėtų visais reikšmingais aspektais tinkamai atspindėti:
 - a) Europos Sąjungos finansinę būklę metų pabaigoje;
 - b) jos operacijų rezultatus ir pinigų srautus;
 - c) pasibaigusią finansinių metų grynojo turto pokyčius.
- 7) Savo audito metu:
 - a) įvertiname apskaitos kontrolės aplinką;
 - b) tikriname pagrindinių apskaitos procedūrų ir metų pabaigos užbaigimo procedūrų veikimą;
 - c) analizuojame pagrindinių apskaitos duomenų nuoseklumą ir pagrįstumą;
 - d) analizuojame ir sutikriname finansines ataskaitas ir (arba) likučius;
 - e) atliekame reprezentatyviomis imtimis pagrįstus įsipareigojimų, mokėjimų ir konkrečių balanso straipsnių pagrindinius testus;
 - f) kai įmanoma, remiamės kitų auditorių darbu, atsižvelgdami į tarptautinius audito standartus, visų pirma audituodami Komisijos valdomą skolinimosi ir skolinimo veiklą, kuriai buvo išduoti išorės audito sertifikatai.

2 DALIS. Audito metodas, susijęs su operacijų tvarkingumu

- 8) Atspindimos operacijos – tai lėšų iš ES biudžeto visais būdais pervedimas jų galutiniams gavėjams ir pajamų iš valstybių narių ir kitų šaltinių pervedimai į ES biudžetą.
- 9) Mūsų audito metodas vertinant, ar finansinėse ataskaitose atspindimos išlaidų operacijos atitinka ES taisykles ir kitus teisės aktus, daugiausia paremtas tiesioginiais testais, skirtais nustatyti atitiktį atsitiktinėje reprezentatyvioje operacijų imtyje. Be to, gali būti tikrinamos pasirinktos valdymo ir kontrolės sistemos.
- 10) Organizuojame savo audito darbą pagal įvairias DFP išlaidų kategorijas ir atitinkamai pranešame apie savo rezultatus, laikydamiesi teisės aktų leidėjo nustatytos biudžeto struktūros.

Valdymo ir kontrolės sistemų tikrinimas

- 11) Komisija, kitos ES institucijos ir įstaigos, valstybių narių institucijos, paramą gaunančios šalys ir regionai nustato kontrolės sistemas, kad galėtų valdyti biudžetui kylančias rizikas ir prižiūrėtų bei užtikrintų operacijų tvarkingumą. Kasmet tikriname atrinktas valdymo ir kontrolės sistemas ir savo sistemų darbo rezultatus ir rekomendacijas dėl patobulinimų pateikiame **4–10 skyriuose**.

Operacijų atranka ir testavimas

- 12) Pirmiausia nustatome bendrą visų ES išlaidų operacijų imties dydį, remdamiesi mūsų populiacijos suskirstymu į mažos rizikos (daugiausia teisėmis į išmokas grindžiamas) ir didelės rizikos (daugiausia kompensavimu grindžiamas) išlaidas ir savo prielaidomis dėl įvertinto klaidų lygio ir standartinio nuokrypio. Pagrindinės šio metodo taikymo priežastys – padidinti mūsų audito darbo veiksmingumą daugiau dėmesio skiriant didelės rizikos sritims ir gauti pakankamą pagrindą, kad būtų galima padaryti išvadą, ar mūsų darbe aptinkamas reikšmingas klaidų lygis yra paplitęs (žr. **(36)** ir **(37)** dalis).
- 13) Manome, kad tam tikros populiacijos dalys yra mažos rizikos, kai turime pakankamai įrodymų, kad įvertintas klaidų lygis yra žemiau reikšmingumo ribos, remiantis ankstesniais metais atliktais pagrindiniais testais ir, jei įmanoma, patikrinimu, kurį galime gauti dėl kontrolės sistemų buvimo ir veikimo. Manome, kad išlaidos yra didelės rizikos, kai mūsų ankstesnių metų darbo rezultatai rodo, kad įvertintas klaidų lygis viršija reikšmingumo ribą ir (arba) iki šiol surinkti įrodymai mums neleidžia daryti kitokios išvados.
- 14) Siekdami nustatyti kiekvienos DFP išlaidų kategorijos imties dydžius, atsižvelgiame į patvirtintą išlaidų sumą, mūsų populiacijos padalijimą į didelės ir mažos rizikos išlaidas ir į tai, ar pateikiame specialųjį vertinimą, ar ne. Šiuo tikslu taikome patikrinimo modelį, kuris yra pagrįstas mūsų bendru būdingos ir kontrolės rizikos vertinimu ir kuriuo atsižvelgiama į tai, kokį patikrinimą galima gauti priežiūros ir kontrolės sistemomis. Kiekvienoje DFP išlaidų kategorijoje, dėl kurios teikiame specialųjį vertinimą (**5–7** ir **10 skyriai**), testuojame reprezentatyviąją operacijų imtį, kad galėtume pateikti šios išlaidų kategorijos įvertintą klaidų lygį.
- 15) Taip pat naudojames bendru rizikos vertinimu pajamų operacijų imties dydžiui nustatyti.

- 16) Atrinkdami prašymus ar mokėjimus, naudojame stratifikuotą *piniginio vieneto atranką* ir, žemesniu lygmeniu, atskirus elementus operacijoje. Kiekvienos pasirinktos operacijos atveju tikriname, kaip buvo apskaičiuota prašymo arba mokėjimo suma. Tai atliekant operacija atsekama nuo biudžeto sąskaitų iki galutinio gavėjo lygmens (pavyzdžiui, ūkininko, mokymo kursų organizatoriaus ar paramos vystymuisi projekto) ir kiekvienu lygmeniu testuojama atitiktis.
- 17) Nustatome, ar pateiktas prašymas arba atliktas mokėjimas atitiko biudžete patvirtintą bei teisės aktuose nustatytą tikslą ir ar jis atitiko taikytinus ES teisės aktus ir kitas taisykles. Tai finansinės taisyklės (*SESV, Finansinis reglamentas*), pagrindiniai teisės aktai, kuriais nustatoma atitinkama politika, programa ar veikla, visos taisyklės ar reglamentai, nustatyti pagal tuos pagrindinius teisės aktus, ir sutartinė sistema. Laikantis subsidiarumo principo, daugelis taisyklių nustatomos nacionaliniu lygmeniu. Tai ne tik direktyvos, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliama ES teisė (pavyzdžiui, viešųjų pirkimų direktyvos), bet ir tinkamumo kriterijai, taikomi daugeliui pasidalijamojo valdymo schemų. Mūsų vertinime atitinkamai atsižvelgiama į ES ir nacionalinės teisės išaiškinimą, kurį pateikia nacionaliniai teismai arba nacionalinės nepriklausomos ir autoritetingos institucijos bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.
- 18) Pajamų operacijų testavimą (**4 skyrius**), tikrindami pridėtinės vertės mokesčiu, bendrosiomis nacionalinėmis pajamomis ir neperdirbtomis plastiko pakuočių atliekomis pagrįstus nuosavus išteklius, pradedame nuo suvestinių duomenų ir duomenų, pagal kuriuos šios pajamos yra apskaičiuojamos. Tradicinių nuosavų išteklių srityje tikriname muitinių sąskaitų išrašus ir analizuojame muito mokesčių srautą iki tol, kol juos gauna ir užregistruoja Komisija.
- 19) Tikriname išlaidas tame etape, kai jas patyrė galutiniai ES lėšų gavėjai vykdydami veiklą, ir kai jas vėliau patvirtino Komisija („patvirtintos išlaidos“). Tai taikoma visų kategorijų mokėjimams. Praktiškai tai reiškia, kad mūsų operacijų populiacija apima tarpinius ir galutinius mokėjimus. Netikriname išankstinio finansavimo mokėjimų (avansų) jų išmokėjimo momentu, tačiau tada, kai:
- a) galutinis ES lėšų gavėjas (pavyzdžiui, ūkininkas, mokslinių tyrimų institutas, įmonė, vykdanči darbus ar teikianti paslaugas pagal viešuosius pirkimus) pateikia jų tinkamo panaudojimo įrodymą, t. y. kai vykdanči finansuojamą veiklą pasiekta pažanga ir (arba) patiriamos išlaidos;
 - b) Komisija (ar kita ES lėšas administruojanti institucija ar įstaiga) pritaria galutiniam lėšų panaudojimui (pasiektai pažangai ir (arba) susijusioms išlaidoms) ir patvirtina išankstinį mokėjimą.

- 20) Pakeitimai, padaryti nuo 2014–2020 m. DFP teisės aktų, susijusių su sanglaudos sritimi, turėjo įtakos tam, ką Komisija laiko „patvirtintomis išlaidomis“ šioje srityje. Nuo 2017 m. mūsų audito populiaciją pagal šią DFP išlaidų kategoriją sudarė išlaidos, įtrauktos į Komisijos kasmet tvirtinamas finansines ataskaitas. Tai reiškia, kad mūsų metodas yra testuoti operacijas, dėl kurių pagal teisės aktus valstybės narės turėtų įgyvendinti visus atitinkamus veiksmus, kad ištaisytų klaidas, kurias jos pačios buvo nustačiusios. Be to, kad taip prisidedame prie patikinimo pareiškimo, mūsų atliekamo operacijų testavimo „Sanglaudos“ srityje tikslas yra peržiūrėti audito institucijų darbą ir padaryti išvadą dėl Komisijos šioje srityje taikomo pagrindinio tvarkingumo rodiklio (likutinio klaidų lygio) patikimumo.
- 21) Mūsų audito imtis sudaroma taip, kad būtų galima įvertinti visų išlaidų, o ne atskirų operacijų (pavyzdžiui, atskiro projekto) klaidų lygį. Su atrinktais išlaidų elementais susiję pateikti klaidų lygiai neturėtų būti laikomi išvada dėl jų atitinkamų operacijų, šia informacija veikia tiesiogiai prisidedama prie bendro ES klaidų lygio.
- 22) Mes ne kasmet tikriname operacijas kiekvienoje valstybėje narėje, paramą gaunančioje valstybėje ir regione. Kai minimos kai kurios valstybės narės, paramą gaunančios valstybės ir (arba) regionai, tai nereiškia, kad panašių pavyzdžių negalima aptikti kitur. Šioje ataskaitoje pateikti susipažinti pavyzdžiai nesudaro pagrindo išvadoms dėl atitinkamų valstybių narių, paramą gaunančių valstybių ir (arba) regionų.
- 23) Atsižvelgiame į tai, ar galime efektyviai pasinaudoti kitų auditorių atliktomis tvarkingumo patikromis. Jei atlikdami audito darbą norime pasinaudoti šių patikrų rezultatais, kaip numatyta tarptautiniuose audito standartuose, įvertiname tų kitų auditorių nepriklausomumą ir kompetenciją bei jų darbo apimtį ir tinkamumą.
- 24) Dėl mūsų audito populiacijos dalies, susijusios su ES agentūromis ir bendrosiomis įmonėmis, naudojame audito darbo, atlikto rengiant atitinkamas specialiąsias metines ataskaitas dėl šių agentūrų²¹ ir įmonių²², rezultatus.

Operacijų testavimo rezultatų vertinimas

- 25) Apibrėžiame klaidą kaip pinigų sumą, kuri neturėjo būti išmokėta iš ES biudžeto. Klaidų padaroma, kai pinigai naudojami nesilaikant atitinkamų ES teisės aktų ar konkrečių nacionalinių taisyklių.

²¹ 2022 m. metinė ataskaita dėl ES agentūrų.

²² 2022 m. metinė ataskaita dėl ES bendrųjų įmonių.

- 26) Klaida gali būti susijusi su visa atskiros operacijos suma ar jos dalimi. Nustatome, ar klaidos yra kiekybiškai įvertinamos, ar ne, pagal tai, ar įmanoma įvertinti, kokią tikrintos sumos dalį paveikė klaida.
- 27) Bendrą klaidų poveikį nustatome atsižvelgdami į kokybinius ir kiekybinius aspektus. Atliekant kokybinį vertinimą, atsižvelgiama į taisyklių, kurios buvo pažeistos, svarbą, faktų rimtumą ir faktines ar galimas pasekmes. Kiekybinis vertinimas grindžiamas kiekybiškai įvertinamomis klaidomis, nustatytomis testuojant operacijų imtį, kurią ekstrapoliuojame siekdami pateikti statistinį įvertį – įvertintą klaidų lygį. Be to, apskaičiuojame 95 % pasikliautinąjį intervalą klaidų lygiui audito populiacijoje. Tai reiškia, kad 95 % esame įsitikinę dėl audito populiacijos klaidų lygio.
- 28) Klaidos, nustatytos ir ištaisytos prieš mūsų patikras ir nepriklausomai nuo jų, neįtraukiamos skaičiuojant ir nustatant klaidas, jei jų nustatymas ir ištaisyimas rodo, kad valdymo ir kontrolės sistemos yra veiksmingos.
- 29) Mūsų [viešųjų pirkimų klaidų](#) kiekybinio įvertinimo kriterijai gali skirtis nuo Komisijos ar valstybių narių taikomų kriterijų. Kiekybiškai įvertiname tik rimtus pirkimų taisyklių pažeidimus. Kiekybiškai kaip 100 % pirkimų klaidas įvertiname tik tuos pažeidimus, kurie sutrukdė geriausiam pasiūlymui laimėti konkursą ir dėl kurių išlaidos pagal šią sutartį tapo netinkamos finansuoti. Kitaip nei Komisija, įvairių rūšių pirkimų taisyklių pažeidimams vienodo dydžio normų netaikome²³. Savo viešųjų pirkimų klaidų kiekybinį vertinimą grindžiame netinkamų finansuoti išlaidų sumomis tikrinamose operacijose.
- 30) Tų DFP išlaidų kategorijų, dėl kurių teikiame specialųjį vertinimą, atveju, taip pat pajamų ir viso ES biudžeto atveju pateikiame įvertintą klaidų lygį, kuriame atsižvelgiama tik į kiekybiškai įvertinamas klaidas ir kuris išreiškiamas procentais. Kiekybiškai įvertinamų klaidų pavyzdžiai yra netinkamos finansuoti išlaidos ir projektai, sutarčių ar dotacijų sąlygų pažeidimai, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių nesilaikymas ir pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų nebuvimas. Taip pat įvertiname apatinę klaidų ribą ir viršutinę klaidų ribą.
- 31) Mūsų metodas nėra skirtas duomenims apie klaidų dažnį visoje populiacijoje surinkti. Todėl pateikti duomenys apie DFP išlaidų kategorijoje, generalinio direktorato valdomose išlaidose ar atitinkamos valstybės narės išlaidose nustatytą klaidų skaičių nėra klaidų dažnio ES finansuojamose operacijose ar atskirose valstybėse narėse rodiklis.

²³ [Sprendimas C\(2019\) 3452](#) (ir jo priedas), kuriuo nustatomos gairės dėl finansinių pataisų taikymo ES finansuojamoms išlaidoms dėl taikomų viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo.

3 DALIS. Su sukčiavimu susijusios audito procedūros

- 32) Nustatome ir įvertiname dėl sukčiavimo ar klaidų atsiradusių reikšmingų iškraipymų konsoliduotose finansinėse ataskaitose ar susijusių operacijų reikšmingos neatitikties ES teisės aktams riziką.
- 33) Atsižvelgdami į šias rizikas, parengiame ir vykdome audito procedūras ir surenkame savo audito nuomonei pagrįsti pakankamus ir tinkamus audito įrodymus. Aptikti dėl sukčiavimo atsiradusius reikšmingus iškraipymus arba neatitiktį yra sudėtingiau nei tada, kai jų atsiranda dėl klaidų, kadangi sukčiavimas gali apimti sąmokslą, klastojimą, tyčinio pobūdžio neveikimą, klaidingų duomenų pateikimą arba vidaus kontrolės nepaisymą. Todėl yra didesnė rizika, kad tokie atvejai nebus aptikti;
- 34) Jei galime pagrįstai įtarti sukčiavimą, apie tai pranešame Europos prokuratūrai ir OLAF, atsižvelgdami į jų kompetencijos sritį.

4 DALIS. Patikinimo pareiškimas. Mūsų audito nuomonės parengimas

- 35) Savo nuomonę grindžiame pakankamais, svarbiais ir patikimais audito įrodymais, kuriuos gauname tikrindami valdymo ir kontrolės sistemas ir atlikdami operacijų testavimą.
- 36) Mūsų darbas leidžia mums suformuluoti pagrįstą nuomonę, ar klaidos populiacijoje viršija reikšmingumo ribas, ar jų neviršija. Rengdami savo nuomonę naudojame 2 % reikšmingumo ribą. Taip pat atsižvelgiame į klaidų pobūdį, mastą bei kontekstą ir kitą turimą informaciją (žr. (27) dalį).
- 37) Kai aptinkame reikšmingą klaidų lygį ir nustatome jo poveikį audito nuomonei, turime nustatyti, ar klaidos yra paplitusios²⁴ audito populiacijoje. Kai klaidos yra reikšmingos ir paplitusios, pateikiame neigiamą nuomonę.
- 38) Klaidos ir (arba) audito įrodymų nebuvimas yra paplitę, kai, remiantis auditoriaus profesine nuovoka, jie neapsiriboja konkrečiais elementais, sąskaitomis arba finansinės būklės ataskaitų eilutėmis (t. y. jie nustatomi įvairiose testuojamose sąskaitose arba operacijose). Net jei ir apsiriboja, jie vis tiek yra plačiai paplitę, jei sudaro arba galėtų sudaryti didelę finansinės būklės ataskaitų dalį arba yra susijusios su informacijos atskleidimu, kuris yra esminis dalykas vartotojams suprantant finansinės būklės ataskaitas.

²⁴ 705-asis tarptautinis audito standartas (TAS) „Nuomonės modifikavimas nepriklausomo auditoriaus išvadoje“ (persvarstytas).

5 DALIS. Ryšys tarp audito nuomonių dėl finansinių ataskaitų patikimumo ir operacijų tvarkingumo

- 39) Tarptautiniuose audito standartuose²⁵ nurodyta, kad, kai auditoriai pateikia audito nuomones dėl finansinių ataskaitų patikimumo ir jose atspindimų operacijų tvarkingumo, pakeista nuomonė dėl operacijų tvarkingumo savaime nereiškia, kad turi būti keičiama nuomonė dėl finansinių ataskaitų patikimumo.

²⁵ TAAIS 4000, 16 dalis.

2 skyrius

Biudžeto ir finansų valdymas

Turinys

	Dalis
Įvadas	2.1.
Biudžeto ir finansų valdymas 2023 m.	2.2.–2.30.
ES biudžeto įvykdymo lygis buvo aukštas įsipareigojimų srityje, bet žemas mokėjimų srityje	2.2.–2.20.
2023 m. buvo panaudoti beveik visi metinio ES biudžeto įsipareigojimų asignavimai	2.5.–2.8.
Mokėjimai buvo mažesni, nei iš pradžių planuota, ir nesiekė DFP viršutinės ribos	2.9.–2.10.
2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimas 2023 m. sulėtėjo, tačiau mokėjimo prašymų ir užbaigimo dokumentų pateikimo terminas buvo pratęstas vieniems metams	2.11.–2.14.
Mokėjimų iš 2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kurie yra įgyvendinami pagal BNR, lygis išliko žemas	2.15.–2.19.
2023 m. EŽŪFKP mokėjimai pagal naująją BŽŪP dar neįsibėgėjo	2.20.
2023 m. mokėjimai pagal EGADP ir NGEU papildomas programas buvo mažesni, nei tikėtasi	2.21.–2.26.
2023 m. visi neįvykdyti įsipareigojimai siekė 543 milijardus eurų, tačiau tikėtina, kad ateinančiais metais ši suma sumažės	2.27.–2.30.
Rizika ir iššūkiai	2.31.–2.69.
Peržiūrėjus DFP buvo nustatytos priemonės rizikai, susijusiai su papildomomis NGEU finansavimo išlaidomis ir vėluojančiais mokėjimais, mažinti	2.31.–2.32.
Rizika, kad 2021–2027 m. DFP bus panaikinti sanglaudos politikos fondų įsipareigojimai	2.33.–2.34.
2023 m. padidėjo dėl skolinimosi susidariusi ES skola	2.35.–2.64.
ES diversifikuota finansavimo strategija tapo standartiniu skolinimosi principu	2.36.–2.37.
2023 m. negražintos ES pasiskolintos lėšos padidėjo daugiau kaip 30 %	2.38.–2.39.
Iki 2026 m. NGEU skolinimasis gali padidėti daugiau nei dvigubai, o didžioji dalis grąžintinų sumų atidedamos būsimums DFP	2.40.–2.45.

Išorės asiguotosios pajamos iš NGEU skolos daro didelį poveikį ekonominiam rezultatui	2.46.–2.47.
NGEU skolinimosi finansavimo išlaidos galėtų beveik dvigubai viršyti pradinį 2020 m. pagal dabartinę DFP numatytą 15 milijardo eurų įvertį	2.48.–2.50.
2023 m. ES biudžeto rizikos pozicija padidėjo ir prognozuojama, kad ji toliau didės	2.51.–2.58.
Dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą toliau didėja būsimiems ES biudžetams kylanti finansinė rizika	2.59.–2.61.
Nepaisant teigiamų 2023 m. rezultatų, suminiai bendro atidėjinių fondo rezultatai vis dar yra neigiami	2.62.–2.64.
Didelė 2022 ir 2023 m. infliacija ir toliau daro poveikį ES biudžetui	2.65.–2.69.
Išvados ir rekomendacijos	2.70.–2.78.
Išvados	2.70.–2.78.
Rekomendacija	

Įvadas

2.1. Šiame skyriuje pristatomi pagrindiniai biudžeto ir finansų valdymo klausimai, susiję su 2023 m. ES biudžetu ir jo papildomu finansavimu. Taip pat aptariame biudžeto ir finansinės rizikos veiksnius ir iššūkius, su kuriais ES gali susidurti ateinančiais metais. Šis skyrius grindžiamas mūsų atlikta ES biudžeto vykdymo ir Komisijos bei kitų suinteresuotųjų subjektų paskelbtų dokumentų peržiūra. Jame taip pat atsižvelgiama į mūsų darbą, kurį pateikiame savo specialiosiose ataskaitose ir nuomonėse.

Biudžeto ir finansų valdymas 2023 m.

ES biudžeto įvykdymo lygis buvo aukštas įsipareigojimų srityje, bet žemas mokėjimų srityje

2.2. Šiame skirsnyje nagrinėjame 2023 m. ES biudžeto įvykdymą. Tai buvo tretieji 2021–2027 m. *daugiametės finansinės programos* (DFP) ir *priemonės „NextGenerationEU“* (NGEU) įgyvendinimo metai.

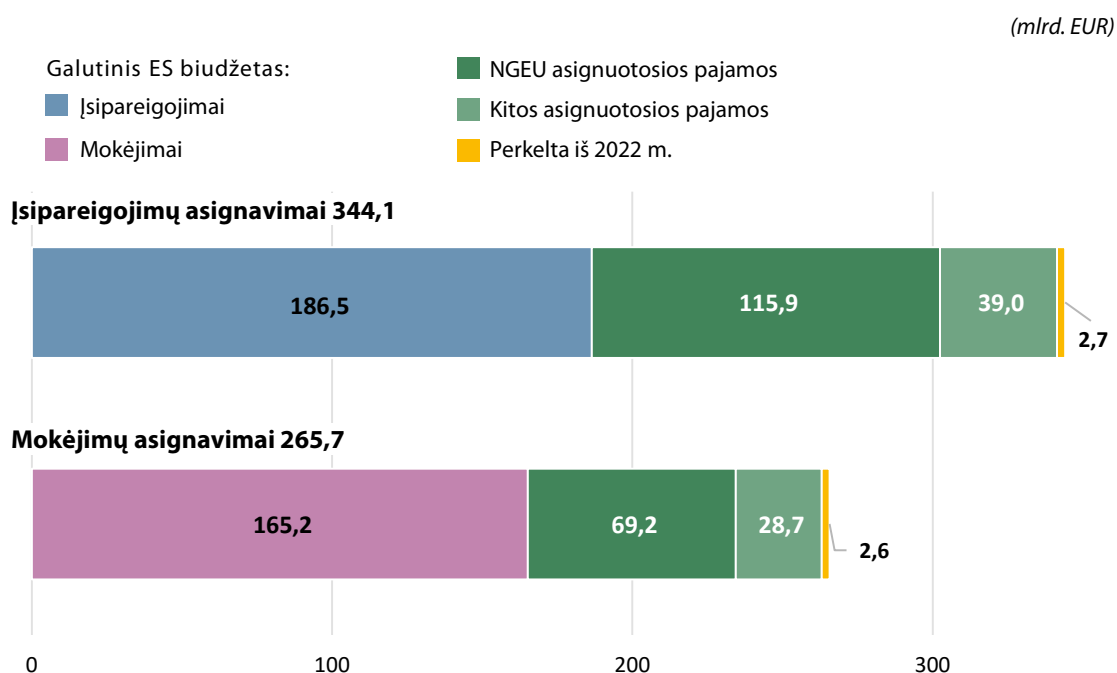
2.3. *Finansiniame reglamente įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimai* suskirstomi pagal metus ir finansavimo šaltinį. Iki 2022 m. savo analizėje daugiausia dėmesio skyrėme *metiniams biudžeto asignavimams*, o 2021 m.¹ ir 2022 m.² – NGEU *asignuotosioms pajamoms*. 2023 m., atsižvelgdami į didesnes kitų rūšių asignuotųjų pajamų sumas (pavyzdžiui, pajamas iš apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) ir valstybių narių piniginius įnašus į „InvestEU“ garantiją), į savo analizę įtraukiame visų rūšių asignavimus. *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės* (EGADP) paskolos yra į biudžetą neįtraukti punktai, todėl į mūsų analizę nepatenka.

2.4. *2.1 diagramoje* pateikti visi 2023 m. ES biudžeto tiek įsipareigojimams, tiek mokėjimams skirti asignavimai. Metinis ES biudžetas ir NGEU asignuotosios pajamos sudaro 87,9 % viso turimo ES biudžeto įsipareigojimų asignavimams ir 88,2 % viso turimo ES biudžeto mokėjimų asignavimams, o likusią dalį sudaro kitos asignuotosios pajamos ir *perkėlimai* iš 2022 m.

¹ 2021 m. metinės ataskaitos 2.2 dalis.

² 2022 m. metinės ataskaitos 2.3 dalis.

2.1 diagrama. Visi 2023 m. turimi ES biudžeto asignavimai, įskaitant NGEU dotacijas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

2023 m. buvo panaudoti beveik visi metinio ES biudžeto įsipareigojimų asignavimai

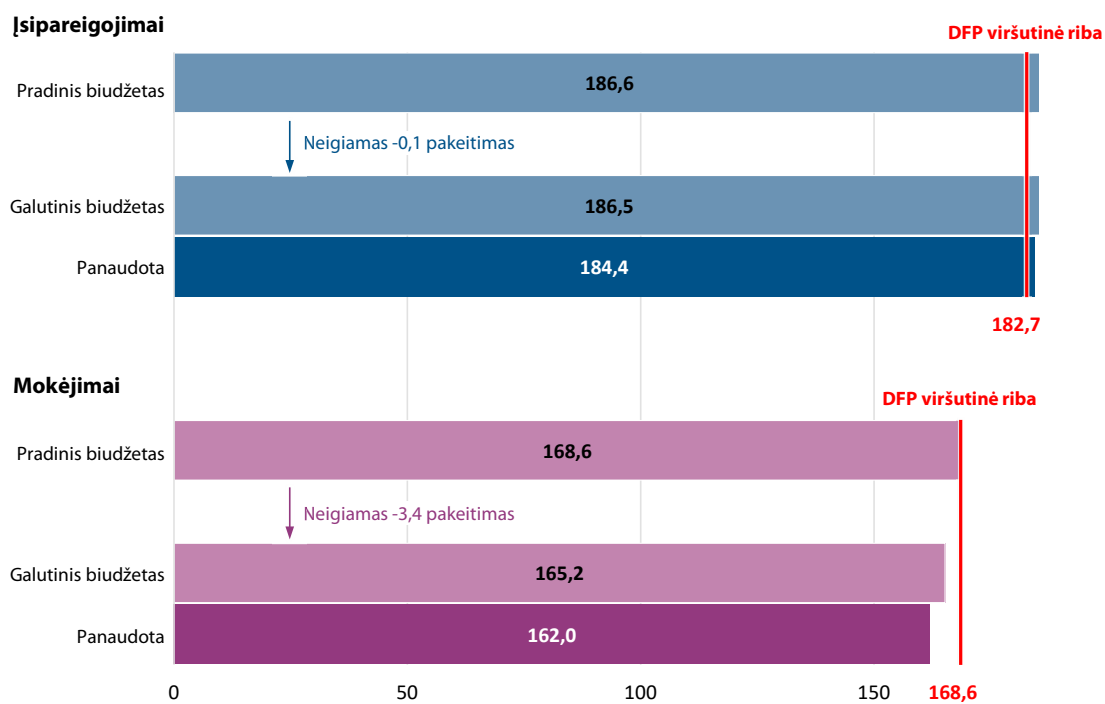
2.5. Biudžeto valdymo institucija patvirtino [pradinį metinį 2023 m. ES biudžetą](#), kurį sudarė 186,6 milijardo eurų įsipareigojimų asignavimai. 2023 m. buvo priimti keturi taisomieji biudžetai. Bendras grynasis taisomųjų biudžetų poveikis buvo įsipareigojimų asignavimų sumažinimas 0,1 milijardo eurų.

2.6. Galutinis 186,5 milijardo eurų įsipareigojimų asignavimų biudžetas viršijo 182,7 milijardo eurų DFP viršutinę ribą ([2.2 diagrama](#)). Tai tapo įmanoma panaudojus DFP *specialias priemones*, pavyzdžiui, *pritaikymo prie „Brexit’o“ rezervą*, *Europos pritaikymo prie globalizacijos padarinių fondą atleistiems darbuotojams* ir *Solidarumo ir neatidėliotinos pagalbos rezervą* (SEAR). Pagal šias priemones skiriama papildomų DFP viršutines ribas viršijančių lėšų naujiems ar nenumatytiems įvykiams.

2.7. Visa pagal 2023 m. biudžetą prisiimtų įsipareigojimų suma buvo 184,4 milijardo eurų, t. y. 98,9 % turimos sumos. Nepanaudotus 2,1 milijardo eurų įsipareigojimų asignavimus daugiausia sudarė lėšos iš *Europos Sąjungos solidarumo fondo* (ESSF) (0,4 milijardo eurų), *Europos regioninės plėtros fondo* (ERPF) (0,8 milijardo eurų), *Sanglaudos fondo* (SF) (0,2 milijardo eurų) ir *Europos žemės ūkio garantijų fondo* (0,3 milijardo eurų). Iš nepanaudotų asignavimų 0,8 milijardo eurų buvo perkelta į 2024 m., daugiausia Europos žemės ūkio garantijų fondui (0,3 milijardo eurų) ir ESSF pagalbai Turkijai po 2023 m. vasario mėn. žemės drebinimų (0,4 milijardo eurų). Likę nepanaudoti 1,3 milijardo eurų asignavimai buvo panaikinti.

2.2 diagrama. Biudžeto vykdymas 2023 m.

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

2.8. Be to, 2023 m. įsipareigojimai, prisiimti dėl perkėlimų iš ankstesnių metų, sudarė 2,7 milijardo eurų, o iš asignuotųjų pajamų – 145,2 milijardo eurų, iš kurių 115,6 milijardo eurų buvo NGEU lėšos.

Mokėjimai buvo mažesni, nei iš pradžių planuota, ir nesiekė DFP viršutinės ribos

2.9. 2023 m. pradinis patvirtintas mokėjimų asignavimų biudžetas siekė 168,6 milijardo eurų. Bendras grynasis taisomųjų biudžetų poveikis buvo mokėjimų asignavimų sumažinimas 3,4 milijardo eurų, o bendras galutinis biudžetas siekė 165,2 milijardo eurų ir buvo 168,6 milijardo eurų mažesnis už DFP viršutinę ribą.

2.10. Visi pagal galutinį biudžetą atlikti mokėjimai sudarė 162,0 milijardo eurų, t. y. 98,1 % turimos sumos. Atsižvelgiant į papildomus 74,7 milijardo eurų dydžio mokėjimus iš asignuotųjų pajamų (tai daugiausia EGADP *dotacijos*, įskaitant DFP finansavimo *programų* papildymus) ir į 2,4 milijardo eurų dydžio perkėlimus iš 2022 m., 2023 m. mokėjimai iš viso siekė 239,2 milijardo eurų. Biudžeto panaudojimas mokėjimams sudarė 90,0 % visų 265,7 milijardo eurų dydžio mokėjimų asignavimų.

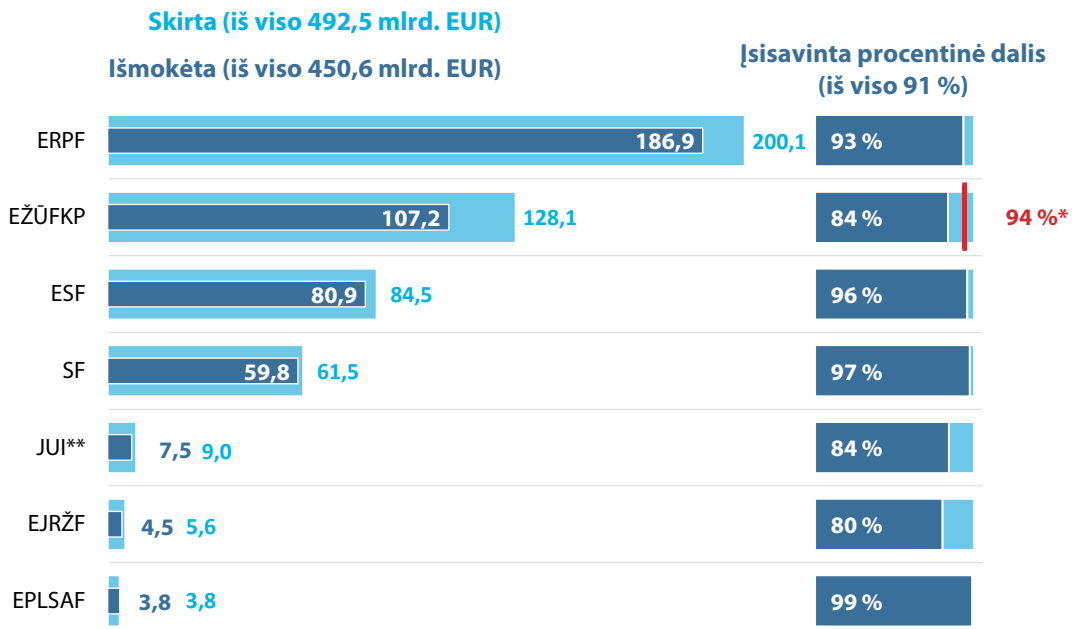
2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimas 2023 m. sulėtėjo, tačiau mokėjimo prašymų ir užbaigimo dokumentų pateikimo terminas buvo pratęstas vieniems metams

2.11. *Europos struktūrinius ir investicijų fondus* (ESI fondus) bendrai valdo Komisija ir valstybės narės. 2023 m. ESI fondų mokėjimai, išskyrus NGEU išteklius, sudarė 54,7 milijardo eurų, t. y. mažiau nei per ankstesnius trejus metus (2022 m. – 64,7 milijardo eurų, 2021 m. – 75,1 milijardo eurų ir 2020 m. – 72 milijardus eurų). 2023 m. pabaigoje bendra mokėjimų 2014–2020 m. ESI fondams suma sudarė 450,6 milijardo eurų, palyginti su visa 492,6 milijardo eurų suma, taigi, *įsisavinta* 91,5 % lėšų.

2.12. *2.3 diagramoje* pateikiame kiekvieno ESI fondo, išskyrus NGEU išteklius, suminius lėšų įsisavinimo lygius pagal 2023 m. pabaigos duomenis. Lėšų įsisavinimo lygiu procentais išreiškiamas *išankstinis finansavimo* ir *tarpiniai mokėjimai*, atlikti iš ES biudžeto valstybėms narėms deklaruotoms tinkamoms finansuoti išlaidoms padengti, palyginti su visomis atitinkamam laikotarpiui skirtomis sumomis. Tarpiniai mokėjimai valstybėms narėms atliekami po to, kai jos Komisijai pateikia mokėjimo prašymus. Todėl mūsų pateikti lėšų panaudojimo lygiai nebūtinai rodo visą projektų įgyvendinimo pažangą ar visą sumą, kurią *paramos gavėjai* jau gavo iš valstybių narių.

2.3 diagrama. 2014–2020 m. ESI fondų lėšų (išskyrus NGEU) įsisavinimas, 2023 m. pabaiga

(mlrd. EUR)

ERPF: Europos regioninės plėtros fondas
EŽŪFKP: Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
ESF: Europos socialinis fondas
SF: Sanglaudos fondas
JUI: Jaunimo užimtumo iniciatyva
EJRŽF: Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
EPLSAF: Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas

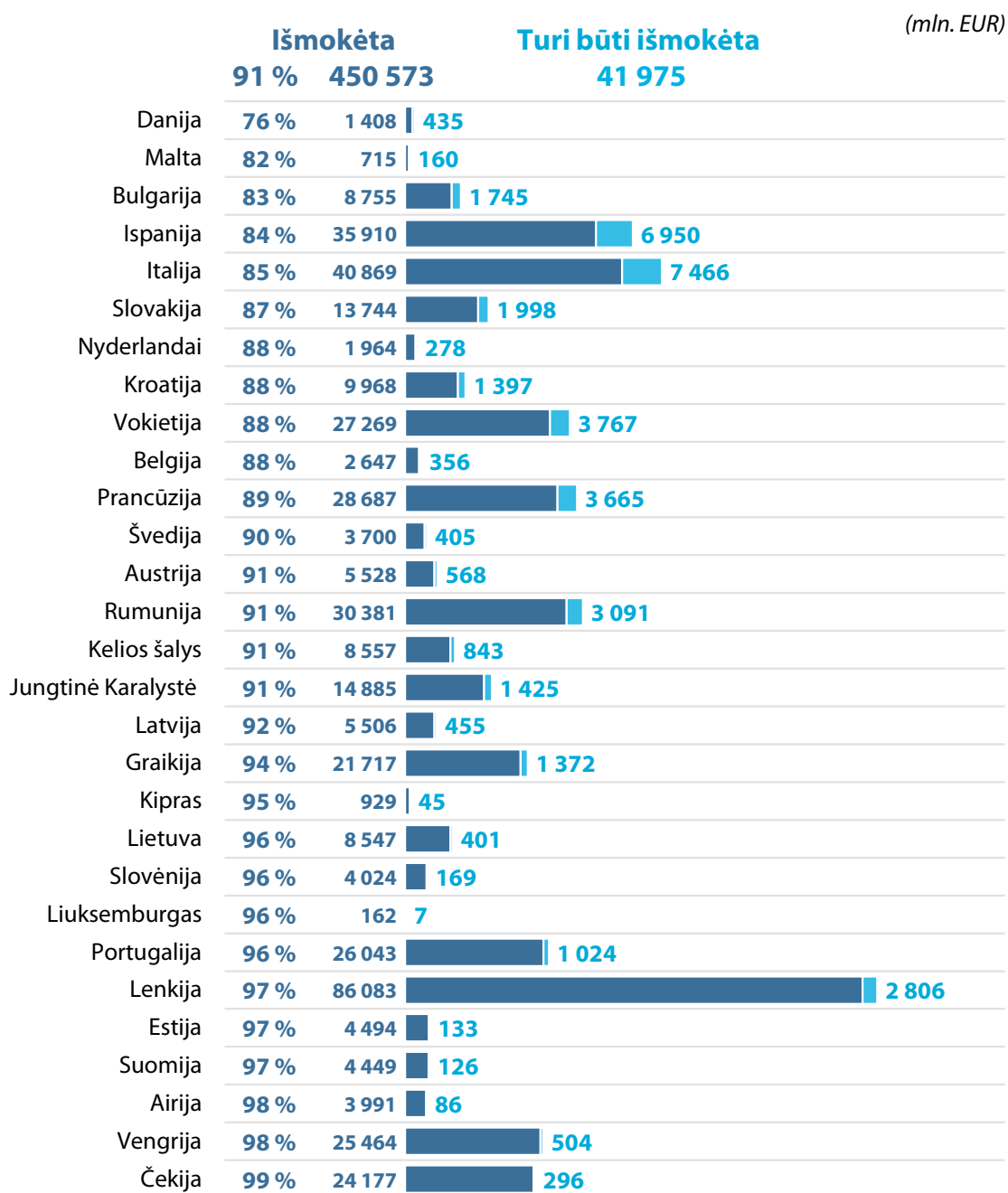
* Raudona linija žymi lėšų įsisavinimo lygį, jeigu nebūtų įtraukti papildomi 28,1 milijardo eurų dydžio 2021–2027 m. DFP 2021 ir 2022 m. asignavimai EŽŪFKP. Šių papildomų asignavimų EŽŪFKP skirta dėl dvejų metų pereinamojo laikotarpio, kuriam pasibaigus jis visas pateko į 2023–2027 m. pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų sistemą.

** JUI apima specialų asignavimą iš ESF.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis [Komisijos atvirųjų duomenų platformos](#) 2024 m. sausio 8 d. duomenimis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.13. Nors skirtumai, susiję su tuo, kaip valstybės narės įsisavino ESI fondų lėšas, buvo ne tokie ryškūs, kaip 2022 m., keturių valstybių narių lėšų įsisavinimo lygis 2023 m. pabaigoje išliko žemesnis nei 85 % (žr. [2.4 diagramą](#)).

2.4 diagrama. Valstybių narių 2014–2020 m. ESI fondų lėšų (išskyrus NGEU) įsisavinimas, 2023 m. pabaiga

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2024 m. sausio 8 d. duomenimis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.14. 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamentas ir Taryba³ nusprendė vieniems metams iki 2025 m. liepos 31 d. pratęsti valstybių narių galutinių paraiškų dėl visų ESI fondų tarpinių mokėjimų (išskyrus EŽŪFKP) pateikimo terminus. Tinkamumo finansuoti laikotarpis nepasikeitė. Be to, sprendimu iki 100 % padidinta galima didžiausia ES bendro finansavimo norma ERPF, ESF ir Sanglaudos fondui (SF) paskutiniiais ataskaitiniais metais, kurie prasideda 2023 m. liepos 1 d. ir baigiasi 2024 m. birželio 30 d. Šitaip turėtų padidėti įgyvendinimo lygis, o valstybėms narėms būtų sudarytos sąlygos spręsti dėl nuolatinio spaudimo biudžetui kylančias problemas.

Mokėjimų iš 2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kurie yra įgyvendinami pagal BNR, lygis išliko žemas

2.15. Nuo 2023 m. [atvirųjų duomenų platformoje](#) teikiama finansinė informacija apie 2021–2027 m. *pasidalijamojo valdymo* fondų įgyvendinimą pagal *Bendrujų nuostatų reglamentą* (BNR)⁴. Šie fondai yra: ERPF, SF, „Europos socialinis fondas +“ (ESF+), *Teisingos pertvarkos fondas* (TPF), Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondas (EJRŽAF), *Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas* (PMIF), *Vidaus saugumo fondas* (VSF) ir *Sienų valdymo ir vizų priemonė* (SVVP).

2.16. 2023 m. pagal BNR pasidalijamojo valdymo fondams skirti metiniai mokėjimai (6,3 milijardo eurų) sudarė 4,1 milijardo eurų išankstinio finansavimo ir 2,2 milijardo eurų tarpinių mokėjimų. 2023 m. 11 valstybių narių neteikė tarpinio mokėjimo prašymų dėl jokių fondų, kuriems taikomas BNR. 2023 m. pabaigoje mokėjimų suma iš viso sudarė 12,8 milijardo eurų, t. y. tik 3,2 % visos 2021–2027 m. DFP sumos.

[2.5 diagramoje](#) parodytas kiekvienos valstybės narės lėšų įsisavinimo lygis.

³ Reglamento (ES) 2024/795 14 ir 15 straipsniai.

⁴ Reglamentas (ES) 2021/1060.

2.5 diagrama. Valstybių narių 2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kurie yra įgyvendinami pagal BNR, lėšų įsisavinimas, 2023 m. pabaiga

(mln. EUR)

	Išmokėta	Turi būti išmokėta
	3,2 % 12 751	381 024
Rumunija	2,5 % 782	30 654
Lenkija	2,5 % 1 923	74 523
Slovakija	2,5 % 320	12 380
Danija	2,5 % 18	674
Portugalija	2,5 % 590	22 587
Ispanija	2,7 % 1 008	36 656
Kroatija	2,7 % 250	8 987
Italija	2,7 % 1 188	42 463
Airija	2,8 % 34	1 168
Latvija	2,9 % 135	4 596
Slovėnija	2,9 % 101	3 350
Švedija	3,0 % 58	1 880
Prancūzija	3,1 % 577	18 003
Kipras	3,5 % 40	1 102
Malta	3,5 % 32	868
Vokietija	3,6 % 783	21 087
Suomija	3,8 % 85	2 148
Nyderlandai	3,8 % 77	1 949
Graikija	3,9 % 867	21 605
Belgija	4,0 % 114	2 705
Estija	4,1 % 143	3 384
Austrija	4,1 % 53	1 235
Lietuva	4,3 % 290	6 436
Bulgarija	4,5 % 501	10 554
Čekija	5,0 % 1 060	20 159
Vengrija	5,3 % 1 162	20 786
Kelios šalys	5,8 % 553	9 005
Liuksemburgas	7,5 % 7	80

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2024 m. sausio 8 d. duomenimis ir kitais Komisijos duomenimis.

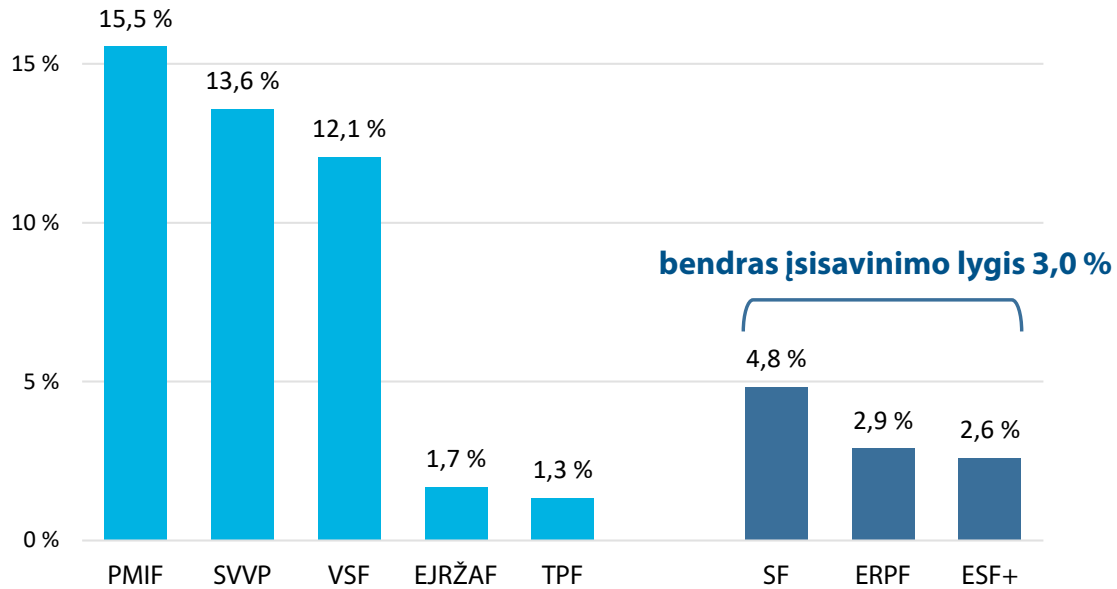
2.17. Savo 2022 m. metinėje ataskaitoje⁵ aprašėme pokyčius tarp 2014–2020 m. ESI fondų ir 2021–2027 m. pagal BNR įgyvendinamų pasidalijamojo valdymo fondų. ERPF, SF ir ESF+ lėšų įsisavinimo lygius 2023 m. pabaigoje palyginome su 2016 m. pabaigoje praneštais lygiais; tie metai taip pat buvo tretieji ankstesnės DFP metai. Šių trijų sanglaudos politikos fondų, kurie sudaro 90,9 % visos 2021–2027 m. pagal BNR įgyvendinamiems pasidalijamojo valdymo fondams skirtos ES biudžeto sumos, bendras įsisavinimo lygis 2023 m. pabaigoje buvo tik 3,0 % (žr. **2.6 diagramą**), palyginti su 8,0 % 2016 m. pabaigoje. 2023 m. valstybės narės visų pirma stengėsi įsisavinti 2014–2020 m. sanglaudos politikos lėšas ir paspartinti NGEU įgyvendinimą. Palyginti su ankstesniu *programavimo laikotarpiu*, bendras vėlavimas, prilygstantis vienų metų atotrūkiui⁶, rodo, kad sanglaudos politikos fondai įgyvendinami nepakankamai sparčiai.

2.18. Lėšų, susijusių su migracija ir saugumu (PMIF, VSF ir SVVP), įsisavinimo lygis buvo aukštesnis (žr. **2.6 diagramą**). Jų reglamentuose numatytos didesnės išankstinio finansavimo normos, nuo 3 % iki 5 %, o PMIF – iki 95 % pagalbos ekstremaliosios situacijos atveju, palyginti su 0,5 % kitiems pagal BNR įgyvendinamiems fondams. 2023 m. faktiniai išankstinio finansavimo mokėjimai sudarė 79,0 % šių trijų fondų mokėjimų.

⁵ 2022 m. metinės ataskaitos 2.10 dalis.

⁶ COM(2023) 390, p. 4.

2.6 diagrama. 2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kurie yra įgyvendinami pagal BNR, lėšų įsisavinimas, 2023 m. pabaiga

PMIF:	Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas
SVVP:	Sienų valdymo ir vizų priemonė
VSF:	Vidaus saugumo fondas
EJŖŽAF:	Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondas
TPF:	Teisingos pertvarkos fondas
SF:	Sanglaudos fondas
ERPF:	Europos regioninės plėtros fondas
ESF+:	„Europos socialinis fondas +“

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis [Komisijos atvirųjų duomenų platformos](#) 2024 m. sausio 8 d. duomenimis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.19. Pagal naują reglamentą, kuriuo sukuriama *Europos strateginių technologijų platforma* (STEP)⁷, didžiausia ES bendro finansavimo norma ESF+, ERPF, SF ir TPF investicijoms, kuriomis remiami STEP tikslai, padidinama iki 100 %. Jame taip pat numatyta papildoma išskirtinio išankstinio finansavimo suma⁸ ESF+, ERPF ir SF asignavimams, kuriais remiami tie tikslai. Kadangi reikia paspartinti TPF įgyvendinimą, STEP reglamentu nustatytas papildomas išskirtinis išankstinis finansavimas taikomas visam TPF asignavimui.

⁷ Reglamento (ES) 2024/795 23 konstatuojamoji dalis.

⁸ Ten pat.

2023 m. EŽŪFKP mokėjimai pagal naują BŽŪP dar neįsibėgėjo

2.20. Nuo 2023 m. EŽŪFKP taikomi nauji *bendros žemės ūkio politikos* (BŽŪP) reglamentai⁹. 2023–2027 m. EŽŪFKP finansavimą pradėta įsisavinti 2023 m., pasibaigus žemės ūkio fondams taikytam 2021–2022 m. pereinamajam laikotarpiui¹⁰. 2023 m. pabaigoje EŽŪFKP mokėjimai sudarė 0,7 milijardo eurų, o įsisavinimo lygis buvo tik 1 %. Komisijos teigimu¹¹, įgyvendinimo lygis buvo žemesnis, nei tikėtasi, nes valstybės narės stengėsi išvengti 2014–2022 m. EŽŪFKP *asignavimų panaikinimo*, be to, jos teikė pirmenybę NGEU projektų įgyvendinimui.

2023 m. mokėjimai pagal EGADP ir NGEU papildomas programos buvo mažesni, nei tikėtasi

2.21. 2023 m. vasario mėn. Europos Parlamentas ir Taryba iš dalies pakeitė EGADP reglamentą¹², kad į valstybių narių EGADP planus būtų įtrauktas *skyrius „REPowerEU“*, siekiant palaipsniui panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo ir kovoti su klimato kaita. Iki 2023 m. pabaigos visos valstybės narės, išskyrus Bulgariją, Vokietiją, Airiją ir Liuksemburgą, į savo peržiūrėtus planus įtraukė skyrių „REPowerEU“. Patvirtintiems 23 skyriams finansuoti Komisija panaudos iki 17,3 milijardo eurų pajamų iš apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) ir iki 1,6 milijardo eurų asignavimų iš prisitaikymo prie „Brexit’o“ rezervo¹³. Todėl NGEU nebėra vienintelis EGADP dotacijų finansavimo šaltinis. Dėl papildomo finansavimo iš ATLPS ir „Brexit’o“ rezervo bendra EGADP dotacijų suma, įskaitant planą „REPowerEU“, galėtų siekti 356,8 milijardo eurų, t. y. 6 % daugiau, palyginti su pradiniais 338,0 milijardo eurų EGADP dotacijų asignavimais.

⁹ Reglamentas (ES) 2021/2115 ir Reglamentas (ES) 2021/2116.

¹⁰ Reglamentas (ES) 2020/2220.

¹¹ COM(2023) 530, p. 4.

¹² Reglamentas (ES) 2023/435.

¹³ Ten pat, 21 straipsnis.

2.22. Remiantis 2023 m. konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis¹⁴ ir Komisijos paskelbtu EGADP laikotarpio vidurio vertinimu¹⁵, EGADP įgyvendinimą neigiamai paveikė keli veiksniai, pavyzdžiui, didelė infliacija, padidėjusios energijos kainos, problemos pasaulinėse tiekimo grandinėse, darbo jėgos trūkumas ir nepakankami administraciniai gebėjimai.

2.23. Iki 2023 m. pabaigos Komisija prisiėmė visus pagal NGEU finansuojamus EGADP dotacijų įsipareigojimus (337,9 milijardo eurų). „REPowerEU“ skyriams skirti įsipareigojimai sudarė 18,5 milijardo eurų (17,3 milijardo eurų iš ATLPS ir 1,2 milijardo eurų iš „Brexit’o“ rezervo), o dėl likusių 0,4 milijardo eurų iš „Brexit’o“ rezervo bus įsipareigota vėliau.

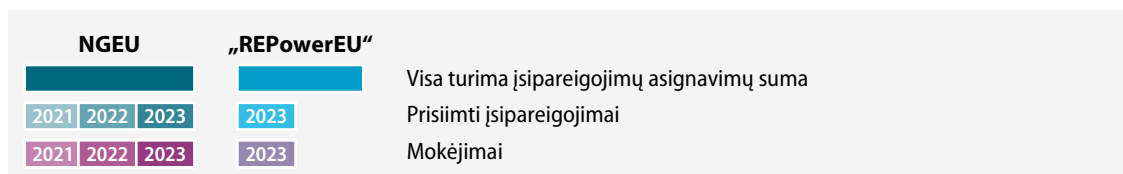
2.24. Metiniai EGADP dotacijų mokėjimai 2023 m. iš viso sudarė 48 milijardus eurų, iš kurių 1,7 milijardo eurų išmokėta kaip „REPowerEU“ išankstinis finansavimas, o 46,3 milijardo eurų – už pasiektas *tarpinės reikšmes* ir *siektinas reikšmes*. Tuo tarpu 2022 m. birželio mėn. Komisija tikėjosi, kad 2023 m. visi NGEU finansuojami EGADP mokėjimai, susiję su tarpinėmis reikšmėmis ir siektinomis reikšmėmis (neįskaitant „REPowerEU“), sieks 76,4 milijardo eurų¹⁶. Atsižvelgiant į tai, kad iš 356,4 milijardo eurų prisiimtų įsipareigojimų buvo atlikta 141,6 milijardo eurų mokėjimų, iki 2026 m. pabaigos dar gali būti išmokėta iš viso iki 215,2 milijardo eurų EGADP dotacijų (žr. [2.7 diagramą](#)).

¹⁴ 2023 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos.

¹⁵ Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės laikotarpio vidurio vertinimas ir pagrindžiamasis tyrimas.

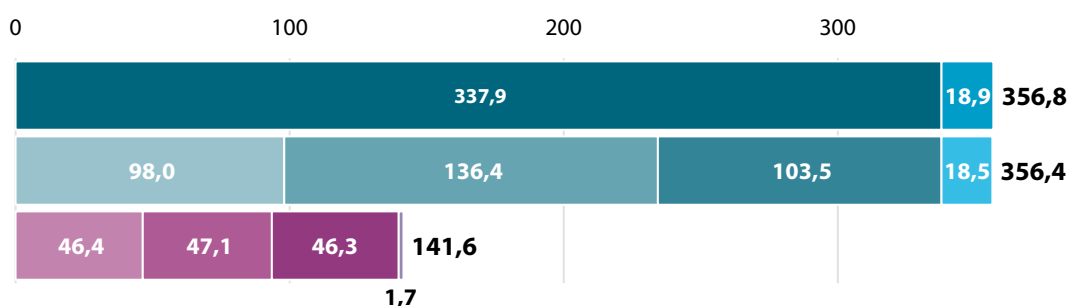
¹⁶ COM(2022) 315, 3 lentelė.

2.7 diagrama. EGADP dotacijų įgyvendinimas pagal šaltinius, 2023 m. pabaiga

(mlrd. EUR)

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) dotacijos

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

2.25. Esama ryškių skirtumų tarp to, kaip valstybės narės įsisavino EGADP dotacijas (žr. [2.8 diagramą](#)). Iki 2023 m. pabaigos keturios valstybės narės (Airija, Vengrija, Nyderlandai ir Švedija) negavo išankstinio finansavimo ir nepateikė mokėjimo prašymo, o trys valstybės narės (Belgija, Lenkija ir Suomija) gavo tik išankstinį finansavimą.

2.8 diagrama. Išmokėtos EGADP dotacijos ir mokėtinos sumos, grindžiamos peržiūrėtais valstybių narių asignavimais, 2023 m. pabaigos duomenimis

(mlrd. EUR)

	Išmokėta 141,6	Turi būti išmokėta remiantis patikslintais asignavimais 215,2	
Italija	41,0	30,8	43 %
Ispanija	37,0	42,8	54 %
Prancūzija	23,4	16,9	42 %
Graikija	7,4	10,8	59 %
Vokietija	6,2	21,8	78 %
Portugalija	6,1	10,2	63 %
Rumunija	5,5	8,1	60 %
Kroatija	2,9	2,9	50 %
Slovakija	2,7	3,7	58 %
Čekija	2,0	6,4	76 %
Bulgarija	1,4	4,3	76 %
Austrija	1,2	2,8	70 %
Lietuva	0,9	1,4	62 %
Belgija	0,8	4,3	85 %
Lenkija	0,6	24,7	98 %
Danija	0,5	1,1	67 %
Slovėnija	0,5	1,1	67 %
Latvija	0,4	1,5	78 %
Estija	0,4	0,6	60 %
Suomija	0,3	1,7	86 %
Kipras	0,2	0,8	79 %
Malta	0,1	0,2	67 %
Liuksemburgas	0,0	0,1	61 %
Vengrija	-	6,5	100 %
Nyderlandai	-	5,4	100 %
Švedija	-	3,4	100 %
Airija	-	0,9	100 %

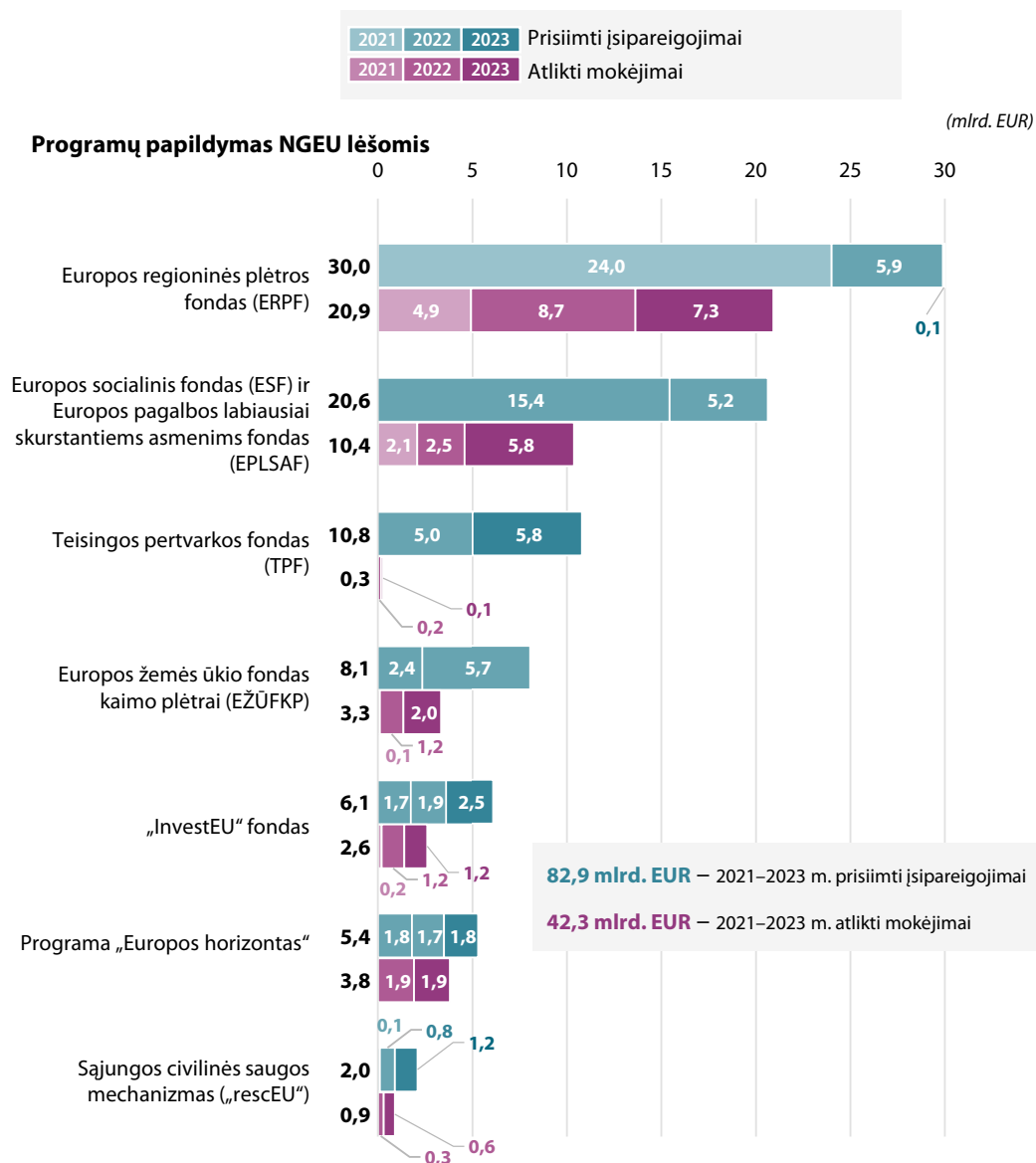
Pastabos: diagramoje pateikti „REPowerEU“ skaičiai.

Vengrijos atveju išankstinis „REPowerEU“ finansavimas, inicijuotas iki 2023 m. pabaigos, buvo išmokėtas 2024 m. sausio mėn.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis EGADP rezultatų suvestine ir iš Komisijos gautais duomenimis.

2.26. Visi papildomų NGEU lėšų DFP programoms įsipareigojimai iš viso sudarė 82,9 milijardo eurų, palyginti su pradiniu 83,1 milijardo eurų asignavimu, daugiausia dėl to, kad nebuvo prisiimta įsipareigojimų dėl 0,1 milijardo eurų TPF skirtų lėšų. Metiniai papildomų NGEU lėšų esamoms DFP programoms mokėjimai padidėjo nuo 7,2 milijardo eurų 2021 m. ir 16,1 milijardo eurų 2022 m. iki 19,0 milijardo eurų 2023 m. Todėl iki 2026 m. pabaigos galima atlikti iki 40,6 milijardo eurų mokėjimų. Dėl vėlavimo patvirtinti atitinkamą teisės aktą ir programas ir atidėto įgyvendinimo TPF mokėjimai iki 2023 m. pabaigos iš viso sudarė tik 0,3 milijardo eurų. **2.9 diagramoje** pateikta išsami informacija.

2.9 diagrama. Su ES programoms skirtomis papildomomis lėšomis susijęs NGEU įgyvendinimas, 2023 m. pabaiga

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir Komisijos apskaitos sistema.

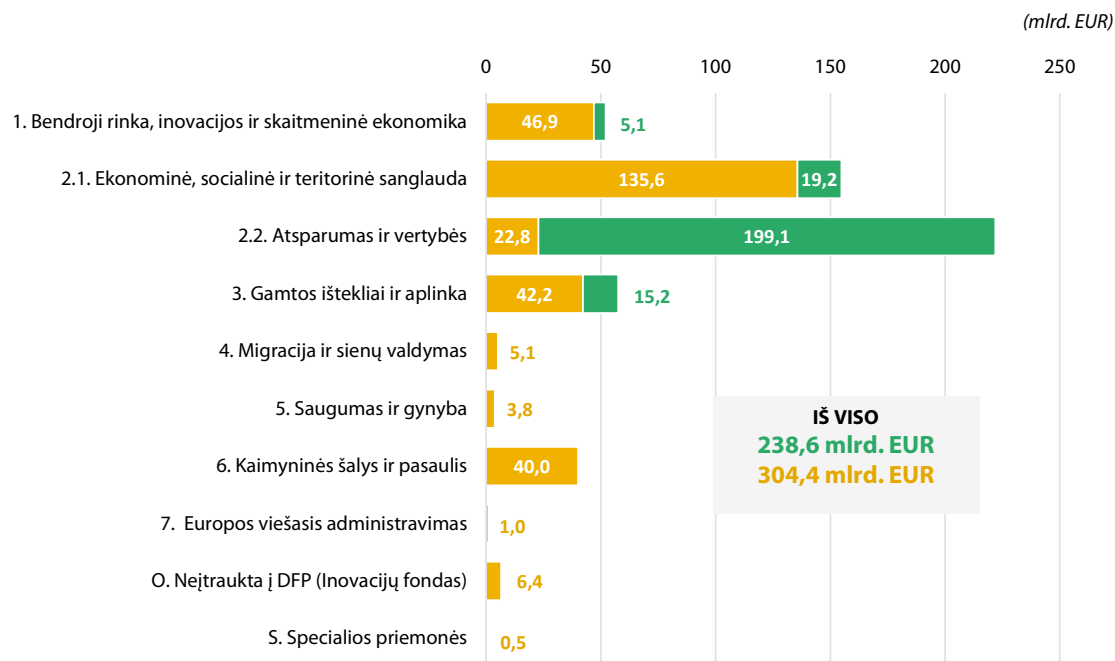
2023 m. visi neįvykdyti įsipareigojimai siekė 543 milijardus eurų, tačiau tikėtina, kad ateinančiais metais ši suma sumažės

2.27. *Neįvykdyti įsipareigojimai* – prisiimtų, bet dar neapmokėtų įsipareigojimų suma. Iki 2023 m. pabaigos visi neįvykdyti įsipareigojimai, kurie turės būti apmokėti vėlesniais metais, išskyrus tuos atvejus, kai įsipareigojimai panaikinami, pasiekė rekordinę 543 milijardų eurų sumą. Tai yra 90,2 milijardo eurų didesnė suma, palyginti su 2022 m. (452,8 milijardo eurų). Neįvykdyti įsipareigojimai daugiausia susiję su ES biudžetu ir perkėlimais (263,6 milijardo eurų) ir NGEU dotacijų finansavimu (238,6 milijardo eurų). Likusi 40,8 milijardo eurų suma gauta iš kitų nei NGEU asignuotųjų pajamų. 2022 m. pateikėme rekomendaciją¹⁷ reikšmingai sumažinti neįvykdytų įsipareigojimų lygį.

2.28. *2.10 diagramoje* parodyti visi neįvykdyti įsipareigojimai pagal šaltinį ir DFP išlaidų kategoriją. Neįvykdyti NGEU įsipareigojimai yra susiję su EGADP (iš viso 198,0 milijardo eurų) ir yra įtraukti į DFP 2.2 išlaidų kategoriją. Šie įsipareigojimai sudaro 83 % visų neįvykdytų NGEU įsipareigojimų. Pridėjus neįvykdytus įsipareigojimus pagal „REPowerEU“ skyrius, kurie nėra finansuojami pagal NGEU, neįvykdytų EGADP įsipareigojimų suma iš viso sudaro 214,8 milijardo eurų.

¹⁷ 2022 m. metinė ataskaita, 2.1 rekomendacija. Reikšmingai sumažinti neįvykdytų įsipareigojimų lygį.

2.10 diagrama. Visi neįvykdyti įsipareigojimai pagal šaltinį ir DFP išlaidų kategoriją, 2023 m. pabaiga

■ Neįvykdyti NGEU įsipareigojimai

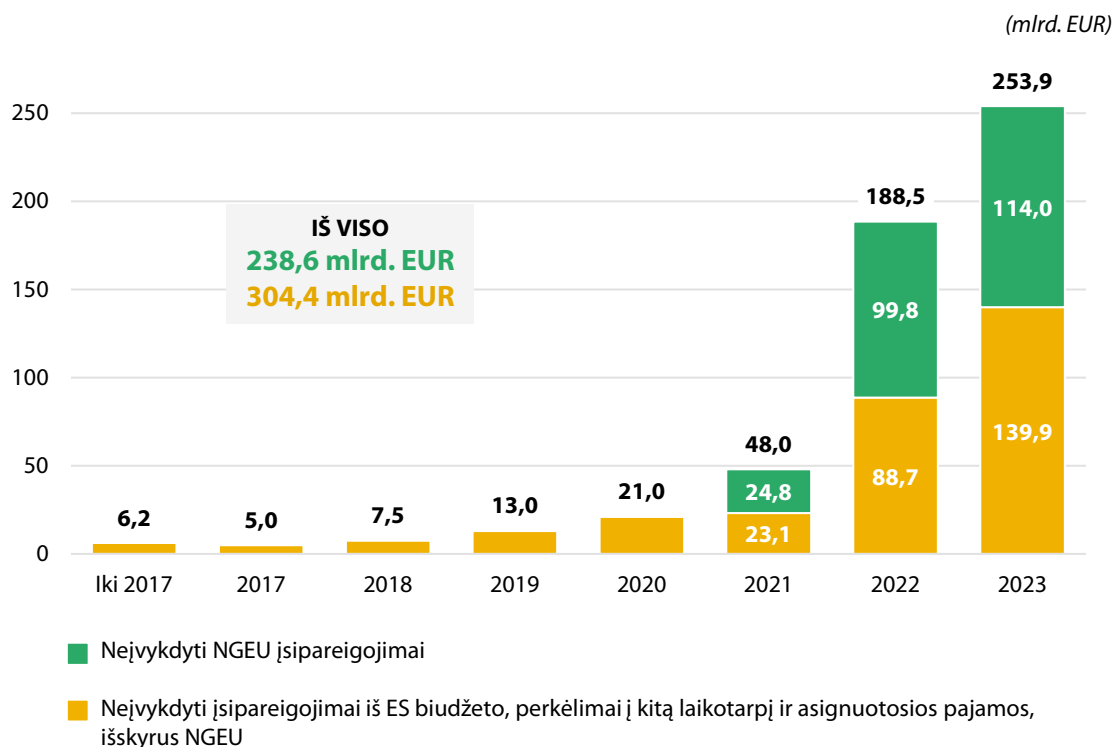
■ Neįvykdyti įsipareigojimai iš ES biudžeto, perkėlimai į kitą laikotarpį ir asignuotosios pajamos, išskyrus NGEU

Pastaba: inovacijų fondas yra finansuojamas iš asignuotųjų pajamų ir nėra įtrauktas į DFP, tačiau su juo susijusi informacija pateikiama ES finansinėse ataskaitose.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

2.29. 2.11 diagrama parodė visi neįvykdyti įsipareigojimai 2023 m. pabaigoje pagal prisiėmimo metus ir finansavimo rūšį. 90,3 % šių įsipareigojimų buvo prisiimti po 2021 m.

2.11 diagrama. Visi neįvykdyti įsipareigojimai pagal prisiėmimo metus ir finansavimo rūšį, 2023 m. pabaiga

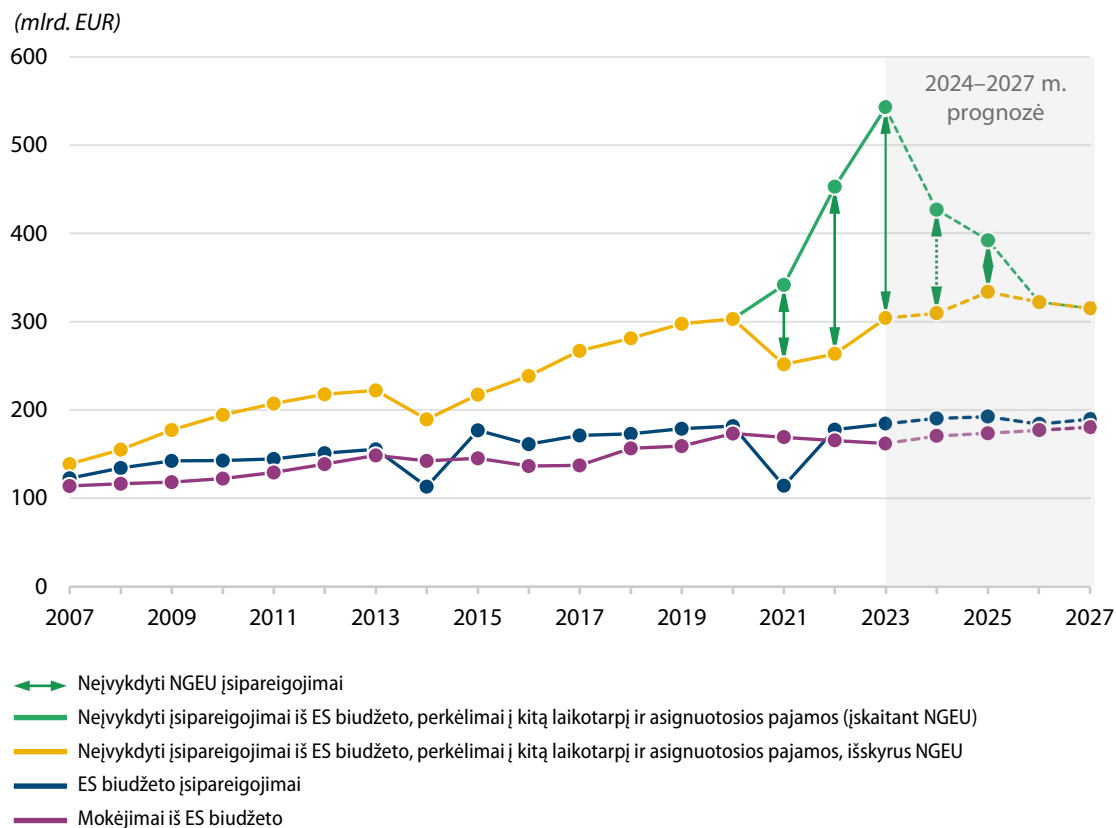

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir iš Komisijos apskaitos sistemos gautomis biudžeto vykdymo ataskaitomis.

2.30. Su ankstesnėmis DFP susijusi dalis tampa mažesnė ir dar labiau mažės, nes artėjame prie 2014–2020 m. ESI fondų veiklos *užbaigimo* 2025 ir 2026 m. Be to, 2024–2026 m. neįvykdyti NGEU įsipareigojimai sumažės, nes mokėjimai turės būti atlikti iki 2026 m. pabaigos arba panaikinti. 2023 m. birželio mėn. Komisija prognozavo, kad įgyvendinant DFP neįvykdyti įsipareigojimai iki 2027 m. pabaigos sudarys 322,9 milijardo eurų¹⁸ (žr. **2.12 diagramą**).

¹⁸ COM(2023) 390, 4 lentelė.

2.12 diagrama. 2007–2023 m. neįvykdyti įsipareigojimai, įsipareigojimai ir mokėjimai kartu su 2024–2027 m. prognoze

Pastaba: į prognozes nuo 2024 m. neįtraukti perkėlimai ir asignuotosios pajamos, išskyrus NGEU ir Ukrainos priemonės asignavimus.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis duomenimis, susijusiais su 2007–2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis, [Komisijos 2024–2028 m. ilgalaikės prognozės ataskaita ir Tarybos reglamentu \(ES, Euratomas\) 2024/765](#), kuriuo iš dalies keičiama 2021–2027 m. DFP.

Rizika ir iššūkiai

Peržiūrėjus DFP buvo nustatytos priemonės rizikai, susijusiai su papildomomis NGEU finansavimo išlaidomis ir vėluojančiais mokėjimais, mažinti

2.31. 2024 m. vasario mėn. Taryba, reaguodama į įvairius iššūkius (pavyzdžiui, nuolatinę paramą Ukrainai, didesnes palūkanų normas, padidėjusią migraciją ir poreikį skatinti strategines technologijas), iš dalies pakeitė DFP¹⁹. Pagal peržiūrėtą DFP 2024–2027 m. įsipareigojimų asignavimai buvo padidinti 21,0 milijardo eurų, iš jų 17 milijardų eurų skirta naujai Ukrainos priemonei²⁰ finansuoti. Be to, buvo perskirstyti 10,6 milijardo eurų esamų asignavimų. Peržiūrėta DFP taip pat siekiama sumažinti riziką, kad mokėjimai nesusikaupytų 2026 m.²¹; šią riziką Komisija jau buvo numaćiusi.

2.32. Taryba taip pat nustatė pakopinį mechanizmą²². Jo tikslas – padengti NGEU skolinimosi išlaidas, kurios viršija persvarstytame DFP reglamente nustatytas metines sumas²³, jei esamame ES biudžete nėra lėšų ir jų nebus iki dabartinės DFP pabaigos. Be 2020 m. pateiktų pirminių 14,9 milijardo eurų skolinimosi išlaidų prognozių, 2023 m. birželio mėn. Komisija apskaićiavo, kad bendras šios DFP lėšų trūkumas yra 17–27 milijardai eurų²⁴. Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonė „NextGenerationEU“ (EURI) yra speciali priemonė, viršijanti DFP viršutinę ribą ir neturinti fiksuotos sumos. Europos Parlamentas ir Taryba metinės biudžeto procedūros metu šios priemonės lėšas gali sutelkti tik tada, kai nebelieka kitų finansavimo galimybių, įskaitant galimybę, atsiradusią dėl programų biudžeto vykdymo ir prioritetų peržiūros (perskirstymo), taip pat specialių neteminių priemonių panaudojimą. Pagal EURI priemonę, jei lėšų vis dar nepakanka visoms NGEU skolinimosi išlaidoms padengti, prieš sutelkiant valstybių narių įnašus panaudojama turima neperkeltų panaikintų įsipareigojimų suma. Žr. **2.13 diagramą**.

¹⁹ Reglamentas (ES, Euratomas) 2024/765.

²⁰ Reglamentas (ES) 2024/792.

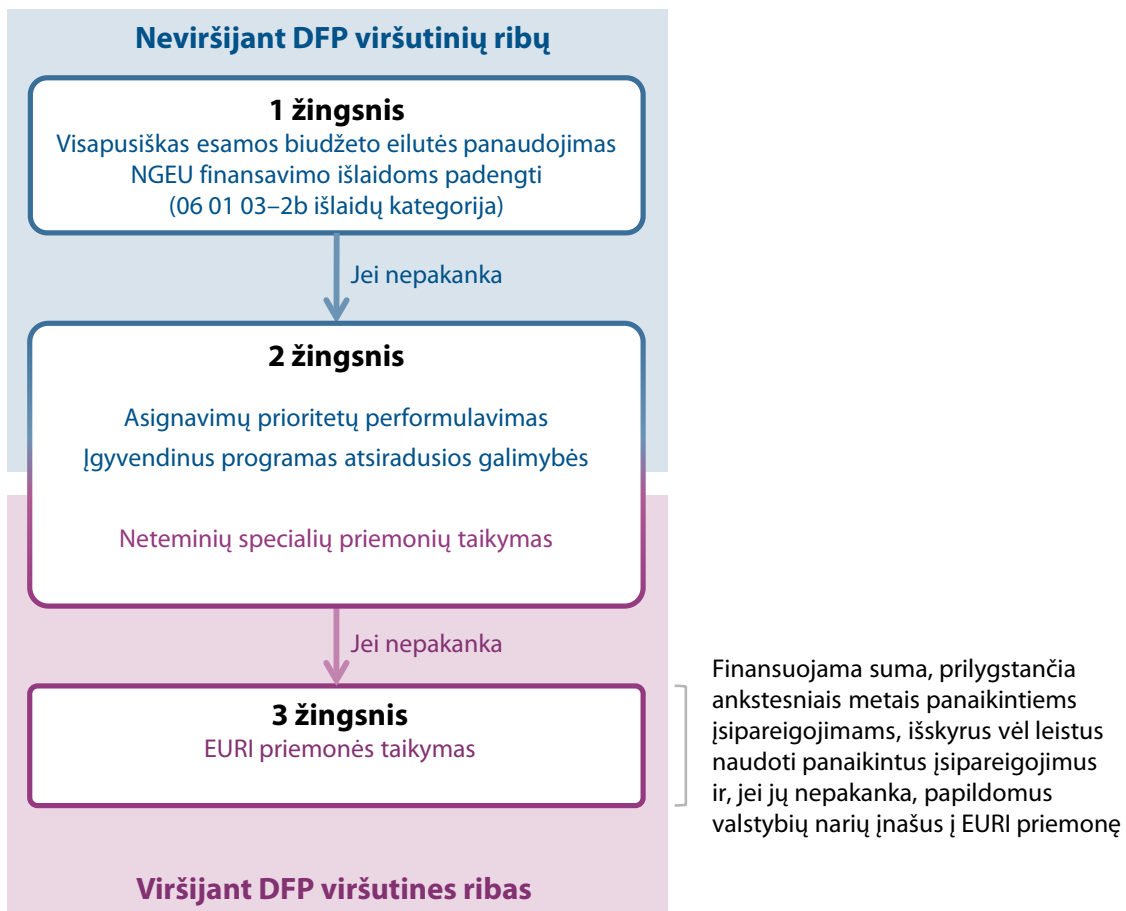
²¹ Reglamento (ES, Euratomas) 2024/765 1 straipsnio 7 dalis.

²² Ten pat, 1 straipsnio 6 dalis.

²³ Ten pat, 1 straipsnio 6 dalis.

²⁴ Komisijos 2024 finansinių metų pajamų ir išlaidų sąmata (skirsnis „Financial Programming 2025-2027“, p. 9).

2.13 diagrama. Pakopinis mechanizmas NGEU palūkanų ir atkarpos išmokų išlaidų perviršiui iki 2027 m. padengti

Pastaba: neteminėmis specialiomis priemonėmis (*lankstumo priemone, bendros maržos priemone*) sudaromos sąlygos reaguoti į bendras nenumatytas aplinkybes ar atsirandančius naujus prioritetus.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Reglamentu (ES, Euratomas) 2024/765.

Rizika, kad 2021–2027 m. DFP bus panaikinti sanglaudos politikos fondų įsipareigojimai

2.33. Savo 2022 m. metinėje ataskaitoje pabrėžėme, kad vėluojant priimti teisės aktus dėl BNR pasidalijamojo valdymo fondų pagal 2021–2027 m. DFP ir lygiagrečiai vėluojant įgyvendinti kelias priemones lėmė padidėjusių įsipareigojimų panaikinimo riziką. Pagal 2021–2027 m. DFP numatytų ERPF, ESF+, SF ir TPF lėšų įsisavinimo lygis 2023 m. ir toliau buvo žemas (žr. **2.6 diagramą**). Todėl biudžeto valdymo institucija sumažino ERPF (–1,1 milijardo eurų) ir ESF+ (–0,7 milijardo eurų) 2023 m. mokėjimų asignavimus²⁵. Rizika, kad 2022 m. pagal BNR 2021–2027 m. laikotarpiu priimti įsipareigojimai bus panaikinti, gali tapti reali jau 2025 m. pabaigoje.

²⁵ COM(2023) 530.

2.34. 2023 m. Komisija prognozavo, kad 2024–2027 m. panaikinti įsipareigojimai sieks 8,1 milijardo eurų (2022 m. prognozė – 7,6 milijardo eurų 2023–2027 m.). Komisija prognozuoja, kad iš viso panaikintų SF, ERPF ir ESF+ sanglaudos politikos fondų 2024–2027 m. priimtų įsipareigojimų suma bus 2,2 milijardo eurų²⁶, t. y. daugiau nei penkis kartus didesnė nei 2022 m. prognozuota suma – 0,4 milijardo eurų²⁷. Kalbant apie TPF, dėl vėlavimo priimti DFP bei konkrečioms programoms skirtus teisės aktus ir žemo įgyvendinimo lygio 2023 m. kils rizika, kad nuo 2025 m. bus naikinami įsipareigojimai dėl didelių sumų²⁸. Mūsų nuomone, panaikinus įsipareigojimus dėl didelių sumų gali kilti kliūčių pasiekti ES tikslus.

2023 m. padidėjo dėl skolinimosi susidariusi ES skola

2.35. Analizuodami ES skolą, atsižvelgėme į rinkose pasiskolintas lėšas, daugiausia ES biudžeto garantuotas ilgalaikes obligacijas, kurios buvo NGEU finansavimo ir finansinės paramos valstybėms narėms bei ES nepriklausančioms šalims šaltinis (laikinoji *parama nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti* (SURE), Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė (EFSM), *makrofinansinė pagalba* (MFP), mokėjimų balansas ir Euratomas).

ES diversifikuota finansavimo strategija tapo standartiniu skolinimosi principu

2.36. 2021 m. balandžio mėn. Komisija parengė diversifikuotą NGEU programos finansavimo strategiją²⁹. Nuo 2022 m. gruodžio mėn. ši strategija tapo standartiniu skolinimosi metodu, kai finansinės paramos programos finansuojamos skolinantis lėšų³⁰. Pagal ją buvo atskirtos skolinimosi ir skolinimo sąlygos (pavyzdžiui, terminas ir palūkanų norma). Pagal ankstesnę skolinimosi strategiją Komisija skolinosi ir valstybėms narėms ar ES nepriklausančioms šalims skolino tomis pačiomis sąlygomis (kompensacinis principas).

²⁶ COM(2023) 390, 2 lentelė.

²⁷ COM(2022) 315, 2 lentelė.

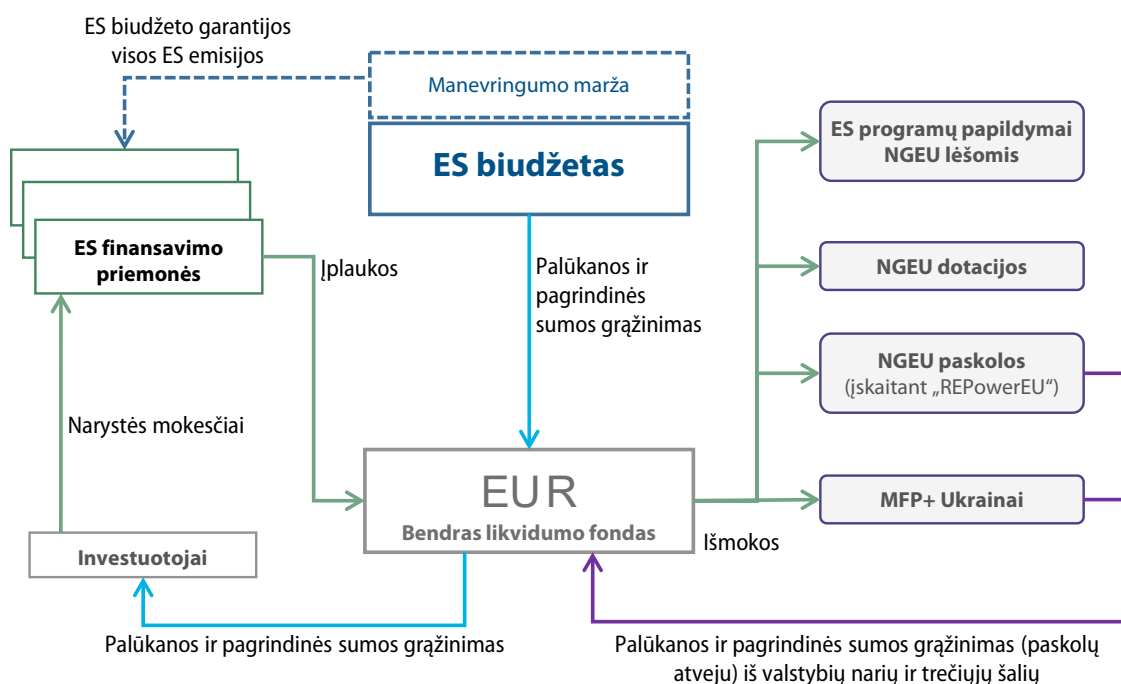
²⁸ COM(2023) 390, p. 7.

²⁹ COM(2021) 250.

³⁰ Reglamentas (ES, Euratomas) 2022/2434.

2.37. Diversifikuota finansavimo strategija grindžiama finansavimo priemonių sutelkimu, bendro likvidumo fondo naudojimu ir nuolatiniu dalyvavimu kapitalo rinkose³¹ (žr. **2.14 diagramą**). Bendro likvidumo fondo grynųjų pinigų rezervas laikomas tam skirtoje Europos Centrinio Banko sąskaitoje ir jį valdo Komisija.

2.14 diagrama. Diversifikuota ES finansavimo strategija, 2023 m. pabaiga

Pastaba: manevringumo marža – tai marža tarp nuosavų išteklių, būtinų ES biudžetui finansuoti, ir nuosavų išteklių viršutinės ribos, iki kurios Komisija kraštutiniu atveju turi teisę pareikalauti valstybių narių suteikti išteklių ES skolai tvarkyti. Nustatyta nuosavų išteklių viršutinė riba yra 1,4 % ES bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP). Pagal nuosavų išteklių viršutinę ribą – 0,6 % ES BNP – rezervuota papildoma laikina manevringumo marža, skirta su NGEU susijusioms pasiskolintoms lėšoms padengti.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Reglamentu (ES, Euratomas) 2022/2434, Komisijos įgyvendinimo sprendimu (ES, Euratomas) 2023/2825 ir COM(2021) 676.

³¹ Reglamento (ES, Euratomas) 2022/2434 1 straipsnis.

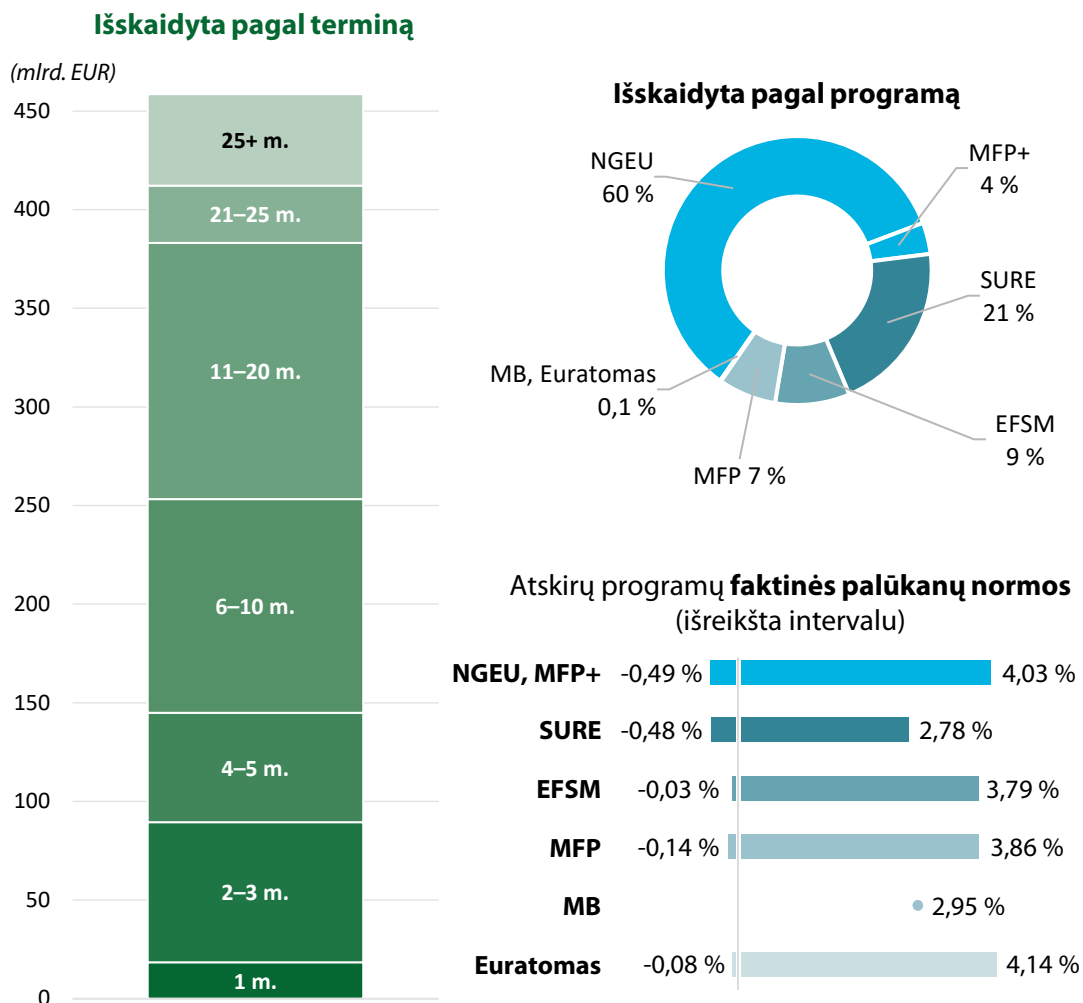
2023 m. negrąžintos ES pasiskolintos lėšos padidėjo daugiau kaip 30 %

2.38. 2023 m. grynujų negrąžintų ES pasiskolintų lėšų nominalioji vertė padidėjo 110,5 milijardo eurų³². 2023 m. pabaigoje negrąžintų ES pasiskolintų lėšų nominalioji vertė buvo didesnė nei 458,5 milijardo eurų (2022 m. – 348 milijardai eurų). Bendroji skola, kurią sudaro pasiskolintų lėšų suma nominaliaja verte, yra pagrindinė suma, kurią ES pasiskolino iš savo kreditorių. Nėra įtraukiami koregavimai dėl diskontų, priemokų ar sukauptų palūkanų. Ji atspindi pradinę pasiskolintą sumą, neatsižvelgiant į rinkos svyravimus ar finansinius koregavimus. Negrąžintas pasiskolintas lėšas sudarė nominaliosios 15,2 milijardo eurų vertės ES vekseliai (2022 m. – 17 milijardų eurų). Jų terminas trumpesnis nei vieni metai (3 arba 6 mėnesiai) ir jie išleidžiami likvidumui valdyti, be kita ko, siekiant išlaikyti likvidumo atsargas. **2.15 diagramoje** parodyti visų ES pasiskolintų lėšų terminai ir *faktinės palūkanų normos*. ES tapo viena didžiausių skolos vertybinių popierių emitentų Europoje³³.

³² 2023 m. ES konsoliduotųjų metinių finansinių ataskaitų 2.11.1.1 pastaba.

³³ Specialioji ataskaita 16/2023, 3 diagrama.

2.15 diagrama. ES skolinimosi terminai ir faktinės palūkanų normos, 2023 m. pabaiga

NGEU: priemonė „NextGenerationEU“

MFP+: Ukrainai teikiama papildoma makrofinansinė pagalba

SURE: Europos laikinos paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti

EFSM: Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė

MFP: makrofinansinė parama

MB: mokėjimų balanso priemonė

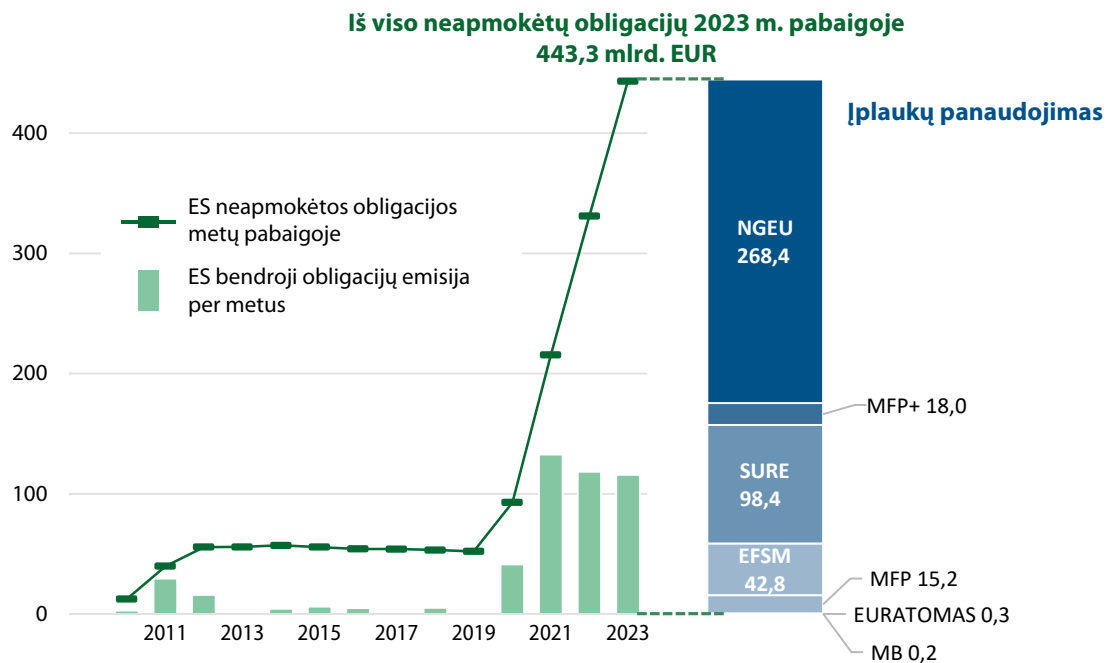
Pastaba: sumos nominaliaja verte.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

2.39. 2.16 diagramoje parodyta ES obligacijų (išskyrus ES vekselius) raida nuo 2010 m. – aiškiai matyti nuo 2020 m. emisijų ir neapmokėtų obligacijų vertė sparčiai didėjo. Diagramoje taip pat parodyta, kaip buvo panaudotos pajamos pagal ES programas, remiantis 2023 m. pabaigos duomenimis.

2.16 diagrama. ES obligacijų emisija bei neapmokėta suma nuo 2010 m. ir pajamų panaudojimas, 2023 m. pabaiga

(mlrd. EUR)

NGEU: priemonė „NextGenerationEU“
MFP+: Ukrainai teikiama papildoma makrofinansinė pagalba
SURE: Europos laikinos paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti
EFSM: Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė
MFP: makrofinansinė parama
MB: mokėjimų balanso priemonė

Pastabos: ES obligacijų emisija bendrosios skolos nominaliaja verte. ES vekseliai (15,2 milijardo eurų) neįtraukti.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotaisiais metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir Komisijos pateikta informacija.

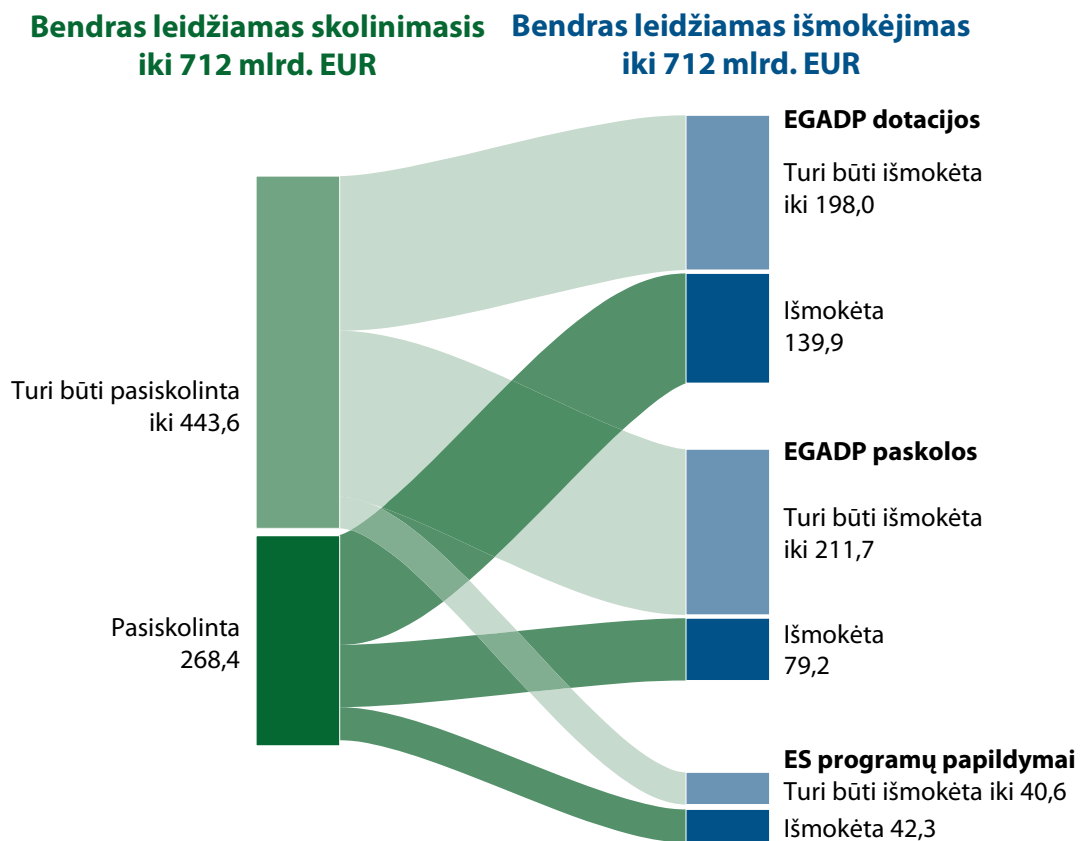
Iki 2026 m. NGEU skolinimasis gali padidėti daugiau nei dvigubai, o didžioji dalis grąžintinų sumų atidedamos būsimoms DFP

2.40. Pradinė NGEU programos suma buvo 806,9 milijardo eurų dabartinėmis kainomis (750 milijardų eurų 2018 m. kainomis). 2023 m. ši suma buvo pakoreguota iki 712 milijardų eurų, nes 2023 m. rugpjūčio mėn. pasibaigus paskolų paraiškų pateikimo terminui valstybės narės nebuvo pateikusios paraiškų dėl visos turimos paskolų paramos sumos. Tuo metu bendra pagal NGEU prašytų suteikti paskolų suma sudarė 290,9 milijardo eurų, o 94,9 milijardo eurų vertės paskolų nebebuvo galima gauti.

2.41. NGEU skolinimuisi remti ES naudoja ES biudžetą ir manevringumo maržą, neviršydamą laikinos nuosavų išteklių viršutinės ribos (0,6 % ES BNP). 2023 m. pabaigoje ES turėjo 268,4 milijardo eurų vertės neapmokėtų ES obligacijų, skirtų NGEU paskoloms ir dotacijoms bei kitoms EGADP finansuojamoms programoms finansuoti. NGEU atveju ES iki 2026 m. pabaigos gali pasiskolinti papildomą 443,6 milijardo eurų sumą (žr. **2.17 diagramą**). Po tos datos skolinimosi operacijos turi būti griežtai apribotos refinansavimo operacijomis, kad būtų užtikrintas veiksmingas skolos valdymas³⁴.

2.17 diagrama. NGEU pasiskolintos ir išmokėtos lėšos, 2023 m. pabaiga

(mlrd. EUR)

Pastaba: pasiskolinta suma neapima 15,2 milijardo eurų trumpalaikių ES vekselių. Pasiskolinta 7,0 milijardo eurų suma, laikoma Europos Centriniam Banke, iki 2023 m. pabaigos dar nebuvo išmokėta.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis COM(2024) 93 ir 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

³⁴ Sprendimo (ES, Euratomas) 2020/2053 18 konstatuojamoji dalis.

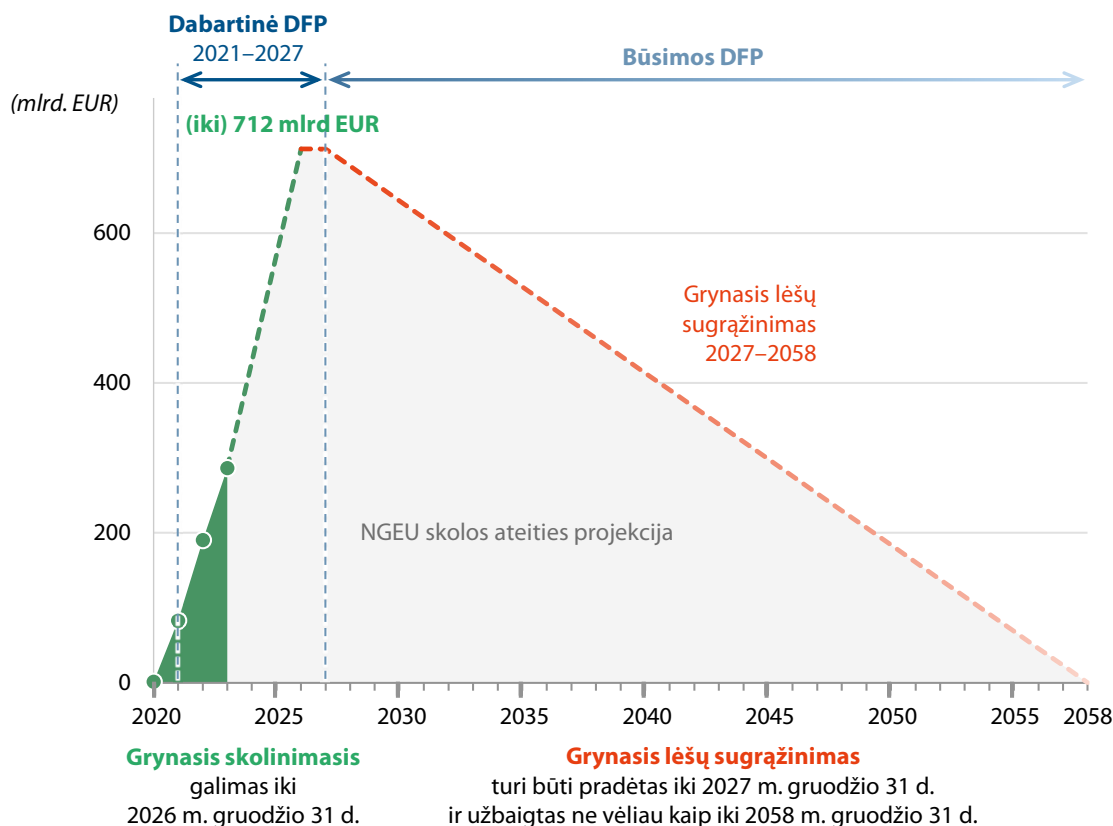
2.42. Jei nepanaudoti asignavimai liks biudžeto eilutėje NGEU finansavimo išlaidoms padengti, NGEU pasiskolintas lėšas reikės pradėti grąžinti iki 2027 m. pabaigos, o visą sumą sugrąžinti ne vėliau kaip 2058 m.³⁵ Todėl didžioji dalis grąžintinų sumų atidedama būsimums DFP, nes grąžinimo tvarkaraštis turi būti nuoseklus ir nuspėjamas, o metinė grąžintina NGEU pasiskolintų lėšų suma negali viršyti 7,5 % didžiausios negrąžintinos NGEU paramos sumos³⁶ (t. y. 31,6 milijardo eurų per metus). Visas ES patirtas išlaidas, susijusias su lėšų skolinimusi NGEU paskoloms, įskaitant išlaidas, susijusias su palūkanų normos ir kitos finansinės rizikos valdymu, turi padengti paramą gaunančios šalys. Visos išlaidos, susijusios su NGEU dotacijomis ir papildomomis lėšomis, padengiamos iš ES biudžeto.

2.43. *2.18 diagramoje* pateikiame modeliavimą, kaip galėtų kisti NGEU skola, darant prielaidą, kad bus pasiskolinta didžiausia leidžiama suma pagal NGEU ir ji bus sugrąžinta atliekant linijinį mokėjimą. Tačiau praktiškai NGEU lėšų skolinimasis ir skolos grąžinimas greičiausiai neatitiks tokių linijinių modelių.

³⁵ Ten pat, 5 straipsnis.

³⁶ Ten pat.

2.18 diagrama. NGEU skolos raidos modeliavimas, 2023 m. pabaiga

Pastaba: pavaizduotas skolinimasis neapima trumpalaikių ES vekselių.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir Tarybos sprendimu (ES) 2020/2053.

2.44. Tam, kad iki 2058 m. NGEU skola būtų nuosekliai ir nuspėjamai mažinama, Komisijai gali tekti refinansuoti skolą, kurios terminas sueina, išleidžiant naujas skolos priemones, kad terminui suėjus būtų apmokėtos senosios³⁷. Dėl galimų rinkos sąlygų pokyčių gali padidėti skolinimosi išlaidos, kurias NGEU skolos, susijusios su dotacijomis ir NGEU papildomomis lėšomis³⁸, atveju reikės padengti iš ES biudžeto.

³⁷ COM(2024) 93 priedas, p. 12.

³⁸ Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES, Euratomas) 2023/2825, 11 straipsnio 1 dalis.

2.45. 2023 m. birželio 20 d. Komisija pateikė patikslintą dokumentų rinkinį dėl būsimų naujų nuosavų išteklių, kuriuo koreguojami trys papildomi pajamų šaltiniai, kurie iš pradžių buvo pasiūlyti 2021 m. gruodžio mėn. (ATLPS, pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas ir statistiniais įmonių pelno duomenimis pagrįsti nuosavi ištekliai). 2024 m. vasario mėn. Europos Vadovų Taryba susitarė pajamas iš bet kokių naujų nuosavų išteklių, nustatytų po 2023 m., panaudoti išankstiniam NGEU pasiskolintų lėšų grąžinimui³⁹. Savo nuomonėje dėl Komisijos pasiūlymo⁴⁰ nurodėme, kad iš turimos informacijos negalėjome įvertinti, ar numatomų metinių pajamų taip pat pakaks NGEU grąžinimo poreikiams patenkinti taip, kaip numatyta.

Išorės asiguotosios pajamos iš NGEU skolos daro didelį poveikį ekonominiam rezultatui

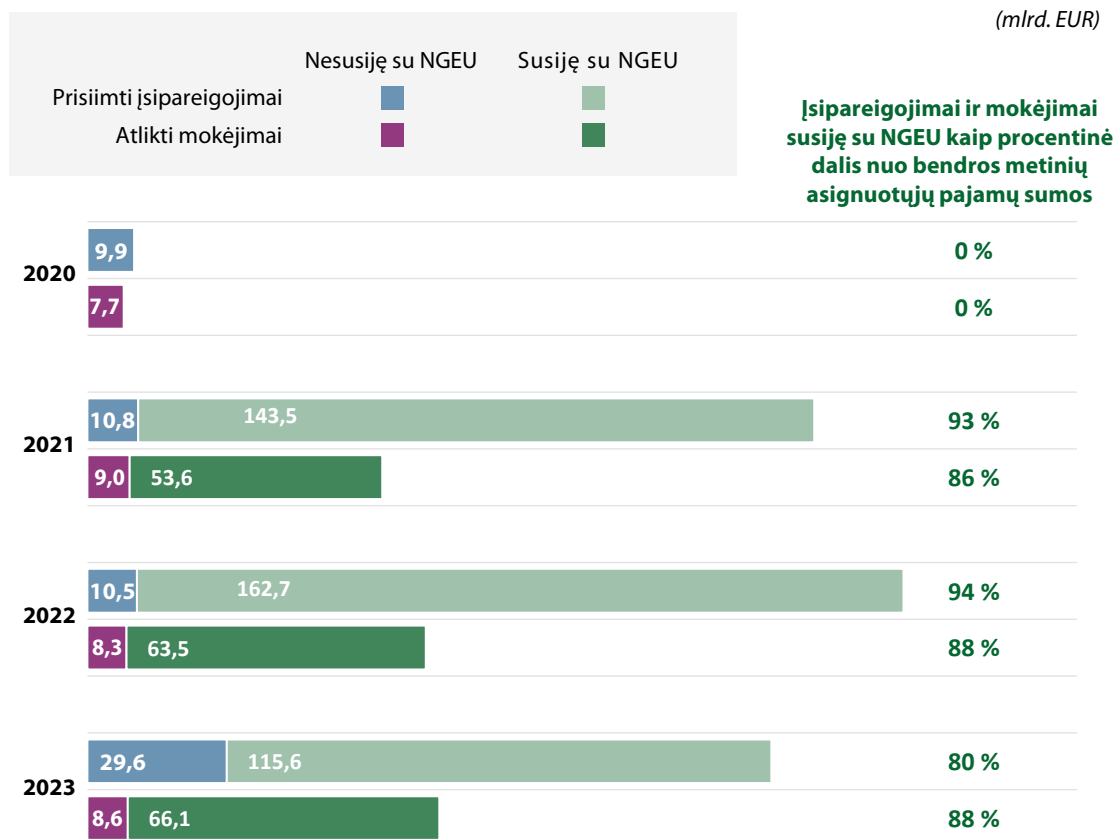
2.46. Pagal NGEU pasiskolintos sumos nukreipiamos į NGEU dotacijas ir ES programų papildymus panaudojant išorės asiguotąsias pajamas, kurios papildo patvirtintus ES biudžeto asignavimus⁴¹. **2.19 diagramoje** parodyti išorės asiguotųjų pajamų pokyčiai nuo 2020 m., susiję tiek su NGEU, tiek su ne NGEU.

³⁹ EUCO 2/24.

⁴⁰ Nuomonė 04/2023, 20 dalis.

⁴¹ Finansinio reglamento 22 straipsnis.

2.19 diagrama. 2020–2023 m. iš išorės asignuotųjų pajamų atlikti įsipareigojimai ir mokėjimai

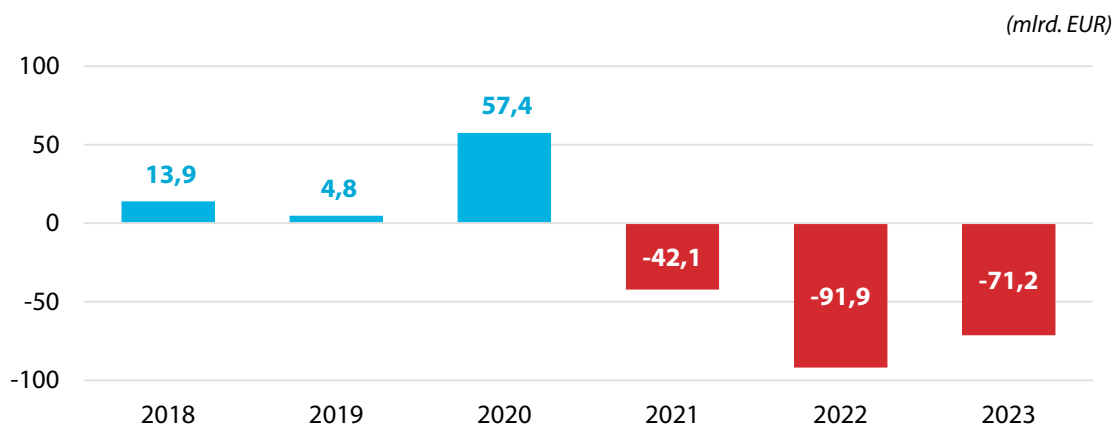
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2020–2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

2.47. NGEU įgyvendinimas oficialiai nedaro poveikio principui, kad metiniame ES biudžete nurodytos pajamos ir išlaidos turėtų būti subalansuotos (subalansuotumo principas)⁴². Vis dėlto apskaitos požiūriu pagal NGEU pasiskolinta suma kaip pajamos į finansinių veiklos rezultatų ataskaitą neįtraukta, bet į ją įtrauktos išlaidos, susijusios su NGEU dotacijomis. Todėl tai daro neigiamą poveikį metų *ekonominiam rezultatui* (žr. **2.20 diagramą**). Neigiami ekonominiai rezultatai didina grynojo turto deficitą, kaip matyti iš ES balanso, todėl jie turi būti finansuojami iš būsimų biudžetų. NGEU pasiskolintų lėšų grąžinimas garantuojamas neviršijant nuosavų išteklių viršutinių ribų⁴³.

⁴² Tarybos Teisės tarnybos nuomonės 9062/20 34 konstatuojamoji dalis.

⁴³ COM(2020) 445.

2.20 diagrama. Kiekvienų 2018–2023 m. laikotarpio metų ekonominis rezultatas (perteklius / deficitas)

Pastaba: į 2020 m. sumą įtraukta 47,5 milijardo eurų pajamų suma, susijusi su Susitarimu dėl Jungtinės Karalystės išstojimo.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2018–2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

NGEU skolinimosi finansavimo išlaidos galėtų beveik dvigubai viršyti pradinį 2020 m. pagal dabartinę DFP numatytą 15 milijardo eurų įvertį

2.48. 2020 m. Komisija prognozavo, kad NGEU pasiskolintų lėšų palūkanų ir *atkarpos mokėjimams* finansuoti reikės 14,9 milijardo eurų sumos pagal DFP 2b išlaidų kategoriją⁴⁴. 2020 m. įverčiai buvo pagrįsti numatomomis skolinimosi palūkanų normomis, svyruojančiomis nuo 0,55 % 2021 m. iki 1,15 % 2027 m.⁴⁵ Tačiau faktinės palūkanų normos yra gerokai didesnės, nei tikėtasi⁴⁶.

2.49. Palūkanų normų padidėjimas turėjo neigiamą poveikį ES finansavimo išlaidoms (kitais tariant, skolos tvarkymo išlaidoms, apskaičiuotoms pagal palūkanas, sumokėtas už negrąžintas pasiskolintas lėšas). 2023 m. antrąjį pusmetį jos padidėjo iki 3,56 % – nuo 2,51 % 2022 m. antrąjį pusmetį ir 0,14 % 2021 m. antrąjį pusmetį⁴⁷ (žr. **2.21 diagramą**).

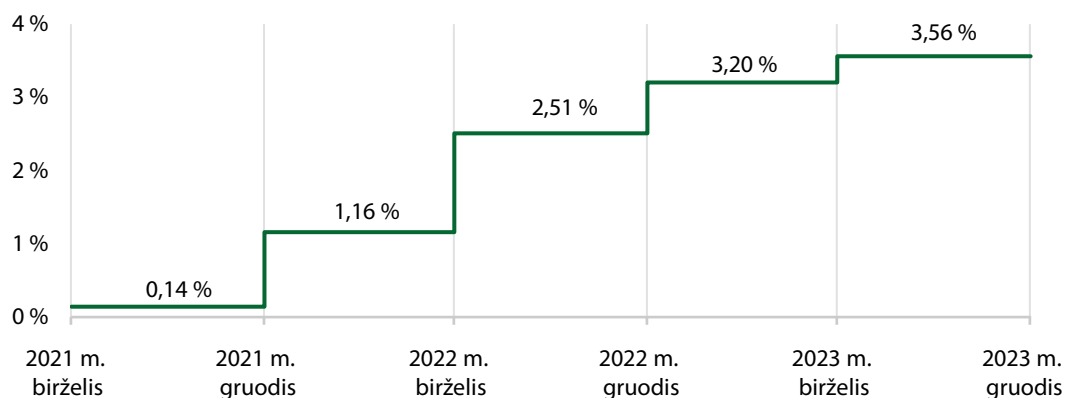
⁴⁴ Komisijos 2024 finansinių metų pajamų ir išlaidų sąmata (skirsnis „Financial Programming 2025-2027“, p. 9).

⁴⁵ Informacinis pranešimas „Revision of the EU's long-term budget for 2021 to 2027“, Europos Parlamento tyrimų tarnyba, p. 7.

⁴⁶ Europos Centrinio Banko interneto svetainė: Key ECB interest rates.

⁴⁷ COM(2024) 93, p. 8.

2.21 diagrama. ES finansavimo išlaidų pokytis

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis COM(2024) 93.

2.50. Komisija apskaičiavo⁴⁸, kad papildomi palūkanų ir atkarpos mokėjimai, susiję su NGEU skolinimusi pagal dabartinę DFP, gali svyruoti nuo 17 iki 27 milijardų eurų. Tačiau šis įvertis yra veikiamas didelio neapibrėžtumo, susijusio su faktiniais metiniais išmokų modeliais ir palūkanų normų lygiu⁴⁹.

2023 m. ES biudžeto rizikos pozicija padidėjo ir prognozuojama, kad ji toliau didės

2.51. Analizuodami ES biudžeto rizikos poziciją, atsižvelgėme į:

- a) ES biudžeto garantijas skolinimuisi rinkose, kurios buvo paskolų, išmokėtų valstybėms narėms arba ES nepriklausančioms šalims, finansavimo šaltinis tuo atveju, jei nevykdomi su šiomis paskolomis susiję įsipareigojimai;
- b) įsipareigojimus, kurių gali atsirasti ateityje įvykus konkrečiam įvykiui, kurie metinėse finansinėse ataskaitose atskleidžiami kaip *neapibrėžtieji įsipareigojimai* ir kuriuos sudaro *biudžeto garantijos*, kurios jau buvo pratęstos išmokėtoms sumoms⁵⁰.

⁴⁸ Komisijos 2024 finansinių metų pajamų ir išlaidų sąmata (skirsnis „Financial Programming 2025-2027“, p. 9).

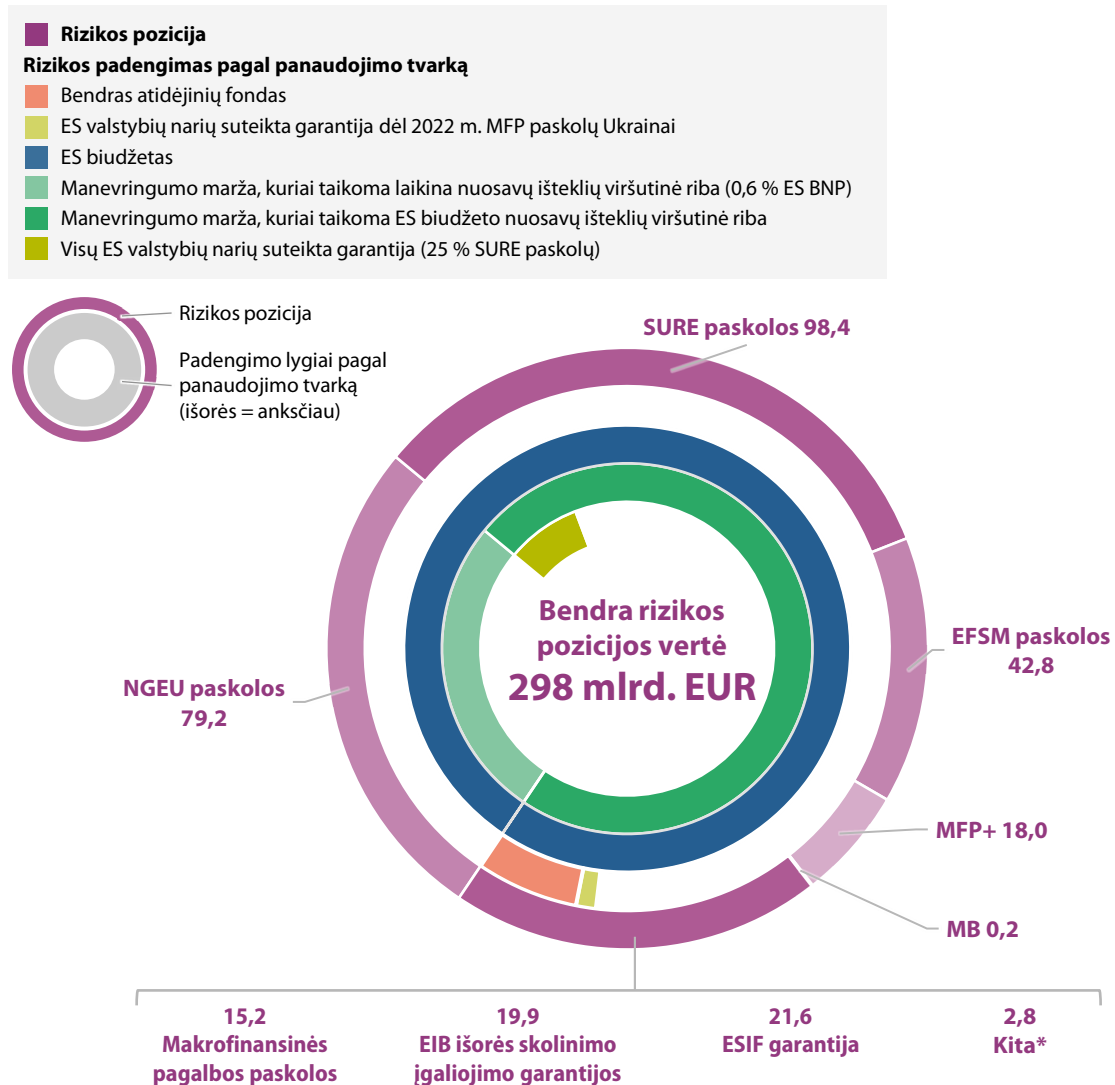
⁴⁹ Ten pat.

⁵⁰ 2023 m. ES konsoliduotųjų metinių finansinių ataskaitų 4.1.1 pastaba.

2.52. 2023 m. pabaigoje ES biudžeto rizikos pozicija iš viso sudarė 298,0 milijardo eurų, t. y. padidėjo nuo 248,3 milijardo eurų 2022 m. pabaigoje. **2.22 diagramoje** rizikos pozicija (violetinės spalvos apskritimas) išsamiai išskaidyta pagal rizikos šaltinius. Rizikos padengimo lygmenys, atitinkantys skirtingus padengimo lygius, pavaizduoti kaip koncentriniai apskritimai. Greta pozicijos esantis apskritimas – tai pirmasis rizikos padengimo lygmuo, kurio lėšos bus panaudotos. Judant į vidų tolesni apskritimai žymi papildomus rizikos padengimo lygmenis.

2.22 diagrama. Bendra ES biudžeto rizikos pozicija 2023 m. pabaigoje, nurodant rizikos pozicijos šaltinį ir rizikos padengimą

(mlrd. EUR)

NGEU	Priemonė „NextGenerationEU“
SURE	Paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti
EFSM	Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė
MFP+	Ukrainai teikiama papildoma makrofinansinė pagalba (2023 m.)
MB	Mokėjimų balansas
ESIF	Europos strateginių investicijų fondas

* Europos darnaus vystymosi fondo (EDVF) garantija: 0,5 mlrd. EUR, „InvestEU“ garantija: 1,4 mlrd. EUR ir „Europos darnaus vystymosi fondo +“ garantija: 0,6 mlrd. EUR, Euratomo paskolos: 0,3 mlrd. EUR.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir taikomais reglamentais.

2.53. 2023 m. ES biudžeto rizikos pozicijos padidėjimas daugiausia buvo susijęs su papildomu skolinimusi, susijusiu su valstybėms narėms skirtomis 34,1 milijardo eurų vertės EGADP paskolomis (2022 m. – 27,2 milijardo eurų), iš kurių 5,4 milijardo eurų skirta „REPowerEU“ paskoloms, taip pat 18,0 milijardo eurų MFP+ paskoloms Ukrainai. Neapibrėžtųjų įsipareigojimų, atsirandančių dėl biudžeto garantijų, rizikos pozicija iki 2023 m. pabaigos padidėjo iki 44,0 milijardo eurų nuo 42,9 milijardo eurų 2022 m. pabaigoje. Tai buvo daugiausia dėl to, kad buvo išmokėta daugiau lėšų investicijoms, kurioms taikoma „InvestEU“ garantija. 2023 m. spalio mėn. Komisija apskaičiavo⁵¹, kad, remiantis 2022 m. pabaigos duomenimis, turimos 2024–2027 m. laikotarpio manevringumo maržos pakaktų padengti galimus nuostolius, atsirandančius dėl manevringumo marža užtikrintų įsipareigojimų ir NGEU, ir ne NGEU operacijų atveju.

2.54. Numatoma, kad 2024 ir 2025 m. ES biudžeto pozicija 2023 m. pabaigoje padidės daugiausia dėl naujų EGADP paskolų. Iki 2023 m. pabaigos Komisija buvo pasirašiusi EGADP paskolų susitarimus su valstybėmis narėmis dėl 290,9 milijardo eurų, iš kurių 211,7 milijardo eurų dar nebuvo išmokėta.

2.55. 2024 m. pradžioje ES teisės aktų leidėjas sukūrė Ukrainos priemonę⁵². Be iki 17 milijardų eurų negrąžintinos paramos 2025–2027 m. laikotarpiu, iki 33 milijardų eurų vertės paskolos bus finansuojamos skolinantis finansų rinkose ir užtikrinamos ES biudžeto manevringumo marža, kaip ir MFP+ paskolų atveju. Savo [nuomonėje](#) dėl Ukrainos priemonės pabrėžėme, kad toks principas kelia didelę riziką ES biudžetui.

2.56. Be to, 2024 m. Tarybai pirmininkaujanti valstybė narė ir Europos Parlamentas pasiekė preliminarų susitarimą dėl Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės nustatymo⁵³. Naujosios priemonės vertė – 6 milijardai eurų, iš jų 4 milijardai eurų yra paskolos, kurių pagrindinė suma turi būti pradėta grąžinti nuo 2034 m., o grąžinimo terminas – iki 40 metų. Paskolos turėtų būti užtikrintos 9 % atidėjimais į ES bendrą atidėjinių fondą. Savo [nuomonėje](#) dėl naujos priemonės palankiai įvertinome šią nuostatą. Taryba taip pat pasiūlė makrofinansinę paramą Egiptui, pagal kurią būtų skirtas 1 milijardas eurų 2024 m.⁵⁴ ir 4 milijardai eurų (dar turi būti patvirtinta) 2024–2027 m. laikotarpiu⁵⁵.

⁵¹ COM(2023) 683.

⁵² Reglamentas (ES) 2024/792.

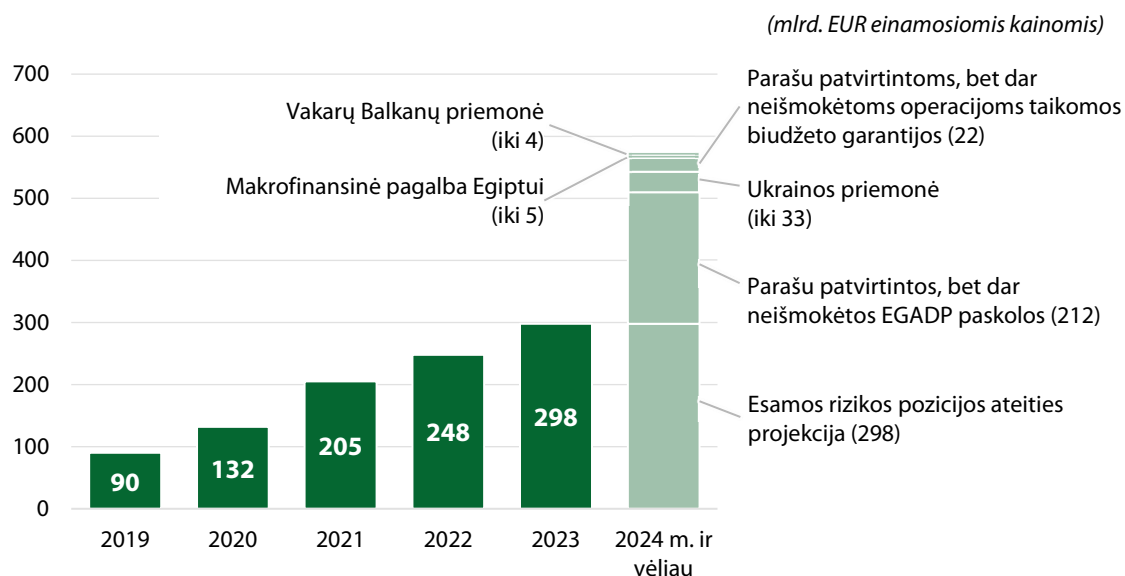
⁵³ 2024 m. balandžio 4 d. [pranešimas spaudai](#).

⁵⁴ Sprendimas (ES) 2024/1144.

⁵⁵ 2024 m. balandžio 12 d. [pranešimas spaudai](#).

2.57. 2.23 diagramoje lyginama ankstesnė ir prognozuojama ES biudžeto rizikos pozicija nuo 2019 m.

2.23 diagrama. Ankstesnė ir prognozuojama ES biudžeto rizikos pozicija

Pastaba: sumos nurodytos nominaliąja verte.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2019–2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir Komisijos informacija.

2.58. Bendra rizikos pozicija gali būti suskirstyta į metines rizikos pozicijas; tai didžiausia suma, kurią bet kuriais konkrečiais metais mokėjimo įsipareigojimų neįvykdymo atveju gali tekti padengti ES biudžeto lėšomis arba užtikrinti manevringumo marža⁵⁶. Komisija mums pateikė duomenis, pagrįstus 2022 m. pabaigos duomenimis, dėl metinės ES biudžeto rizikos pozicijos, susijusios su finansine parama valstybėms narėms ir ES nepriklausančioms šalims, taip pat dėl *išorės skolinimo įgaliojimo*. 2024 m. ji sudarė 8,2 milijardo eurų (7,7 milijardo eurų 2023 m. ir 7,0 milijardo eurų 2022 m.), tačiau į šį skaičių neįtraukta likusių programų, kurioms taikomos biudžeto garantijos (ESIF, „InvestEU“, EDVF ir EDVF+), metinė rizikos pozicija. 2022 m. Komisijai pateikėme rekomendaciją⁵⁷ skelbti bendros metinės rizikos pozicijos įvertį.

⁵⁶ Specialioji ataskaita 05/2023, 2 diagrama.

⁵⁷ 2022 m. metinė ataskaita, 2.3 rekomendacija. ES biudžeto rizikos pozicijos tvarumas.

Dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą toliau didėja būsimiems ES biudžetams kylanti finansinė rizika

2.59. Su Ukraina susijusi ES biudžeto rizikos pozicija padidėjo nuo 16 milijardų eurų 2022 m. pabaigoje iki 33,7 milijardo eurų 2023 m. pabaigoje. Ji apėmė 18 milijardų eurų MFP+ paskolų, 11,6 milijardo eurų MFP paskolų, 0,3 milijardo eurų Euratomo paskolų ir 3,8 milijardo eurų biudžeto garantijų negrąžintoms paskoloms, kurias suteikė EIB ir kitos finansų įstaigos. Be to, Komisija pripažino 8,8 milijardo eurų (2,2 milijardo eurų 2022 m.) dydžio vertės sumažėjimo atidėjinį dėl Ukrainai suteiktų MFP ir MFP+ paskolų, o tai atspindėjo viso paskolų laikotarpio tikėtinus nuostolius.

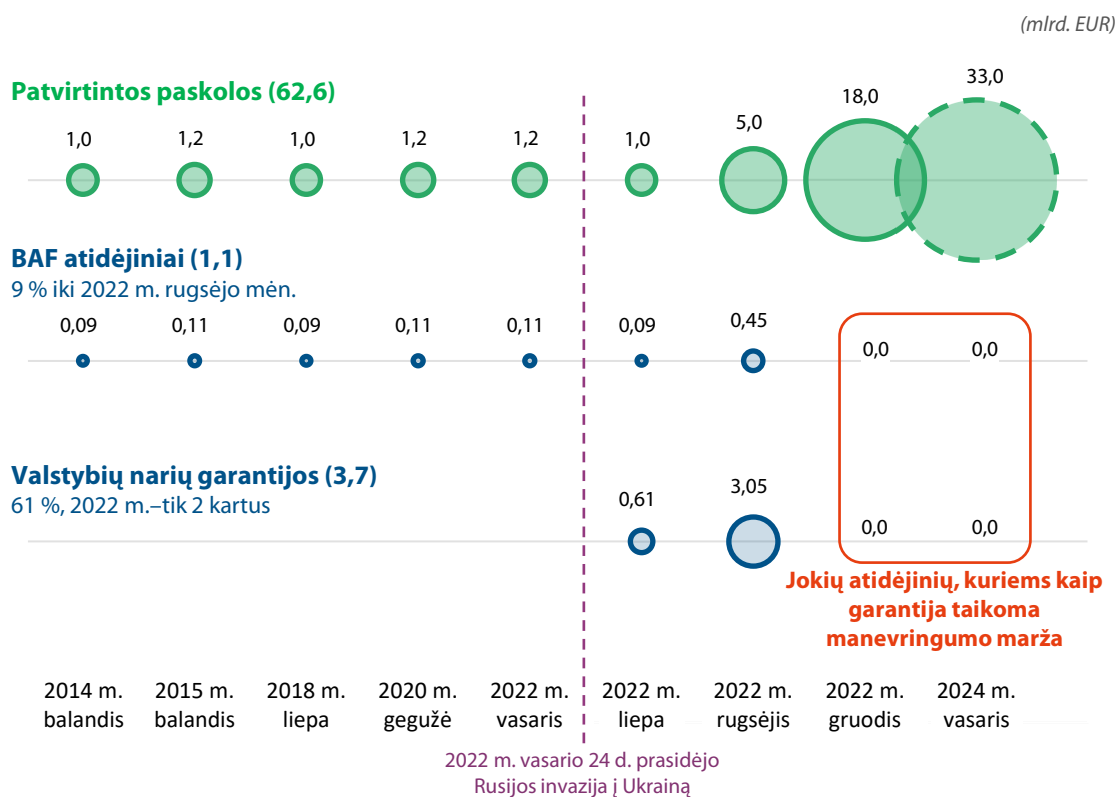
2.60. 2023 m. pagal MFP+ priemonę Ukrainai suteikta 18 milijardų eurų parama itin palankiomis sąlygomis teikiamų paskolų forma, kurios turės būti gražintos per ne ilgiau kaip 35 metus nuo 2033 m. Nukrypstant nuo Finansinio reglamento⁵⁸, MFP+ paskoloms nereikia atidėjinių įsipareigojimų neįvykdymo rizikai padengti⁵⁹, nes jos garantuojamos panaudojant ES biudžeto manevringumo maržą. Savo **nuomonėje** šiuo klausimu pabrėžėme, kad galimų neįvykdytų mokėjimų rizikos perkėlimas į ateitį galėtų daryti spaudimą būsimiems biudžetams ir mokėjimų poreikiams.

2.61. 2024 m. vasario mėn. Europos Parlamentas ir Taryba susitarė nustatyti Ukrainos priemonę (žr. **2.55** dalį), kad 2024–2027 m. laikotarpiu Ukrainai būtų suteikta papildoma iki 33 milijardų eurų vertės paskolų suma (žr. **2.24 diagramą**). Savo **nuomonėje** pabrėžėme, kad šis principas kelia didelę riziką ES biudžetui.

⁵⁸ Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 211 straipsnio 1 dalis.

⁵⁹ COM (2022) 597, 14 straipsnio 3 dalis.

2.24 diagrama. Nuo 2014 m. Ukrainai suteiktų patvirtintų paskolų, įskaitant atidėjinius ir valstybių narių garantijas, tvarkaraštis

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis galiojančiais teisės aktais ir 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

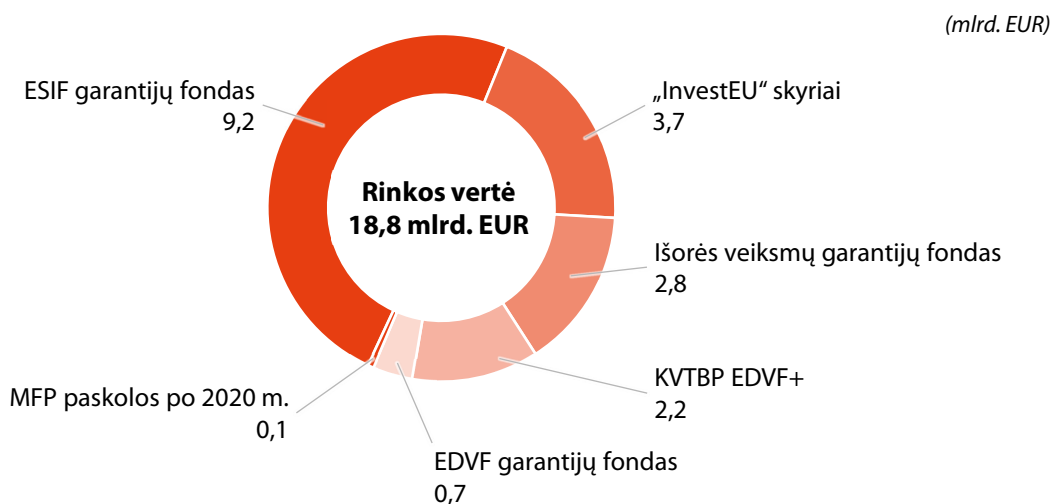
Nepaisant teigiamų 2023 m. rezultatų, suminiai bendro atidėjinių fondo rezultatai vis dar yra neigiami

2.62. Nuo 2021 m. į bendrą atidėjinių fondo (BAF) turtą buvo bendrai įnešti visi ES finansinių įsipareigojimų, atsirandančių dėl finansinių priemonių, biudžeto garantijų arba paskolų finansinei paramai, atidėjiniai⁶⁰. Prieš papildomai pareikaludama ES biudžeto lėšų, Komisija gali pasinaudoti BAF, kad padengtų pinigų išmokas, reikalingas reikalavimams mokėti pagal garantiją įvykdyti arba ES nepriklausančių šalių įsipareigojimų neįvykdymui padengti.

⁶⁰ Finansinio reglamento 212 straipsnis.

2.63. 2023 m. gruodžio 31 d. duomenimis, BAF turtas siekė 18,8 milijardo eurų (14,4 milijardo eurų 2022 m.) (žr. **2.25 diagramą**). Komisijos skaičiavimu, 2024–2030 m. BAF bus papildomai gauta 18,8 milijardo eurų įplaukų⁶¹.

2.25 diagrama. Bendras atidėjinių fondas ir jo komponentai, 2023 m. pabaiga

ESIF: Europos strateginių investicijų fondas
KVTBP: Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė
EDVF+: Europos darnaus vystymosi fondas +
EDVF: Europos darnaus vystymosi fondas
MFP: makrofinansinė parama

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

2.64. Komisijos tikslas valdant BAF yra bent jau apsaugoti įneštą kapitalą (kapitalo išsaugojimas)⁶². Nepaisant teigiamų 0,9 milijardo eurų rezultatų 2023 m. po itin neigiamų rezultatų 2022 m. dėl didėjančių palūkanų normų⁶³, bendri nerealizuoti portfelio finansiniai rezultatai nuo jo sukūrimo 2021 m. 2023 m. pabaigoje vis dar buvo neigiami (–2,2 %, arba 0,4 milijardo eurų)⁶⁴. Mūsų 2022 m. rekomendacija⁶⁵, kad Komisija turėtų imtis visų tinkamų veiksmų, kad užtikrintų pakankamus savo rizikos mažinimo priemonių, įskaitant BAF, pajėgumus, tebegalioja.

⁶¹ COM(2023) 288, p. 4.

⁶² Ten pat, p. 2.

⁶³ 2022 m. metinė ataskaita, 2.39 dalis.

⁶⁴ 2023 m. BAF finansinės ataskaitos.

⁶⁵ 2022 m. metinė ataskaita, 2.3 rekomendacija. ES biudžeto rizikos pozicijos tvarumas.

Didelė 2022 ir 2023 m. infliacija ir toliau daro poveikį ES biudžetui

2.65. DFP reglamente nustatytos didžiausios metinės viršutinės ribos (dėl įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimų) 2018 m. kainomis⁶⁶. Kadangi metinis ES biudžetas koreguojamas fiksuotu 2 % metiniu procentiniu dydžiu (*defliatoriumi*), ES biudžeto *perkamoji galia* sumažinama (arba padidinama) atitinkamai pagal fiksuoto defliatoriaus ir vidutinio infliacijos lygio skirtumą.

2.66. 2013–2020 m. ES infliacijos lygis nesiekė 2 % ribos. Tačiau 2022 m. vidutinė infliacija itin padidėjo – iki 9,2 %, o 2023 m. sumažėjo iki 6,4 %⁶⁷ (žr. **2.26 diagramą**). Remiantis Komisijos prognoze, ES infliacija sumažės iki 2,7 % 2024 m. ir iki 2,2 % 2025 m., o euro zonoje vidutiniškai iki 2,5 % 2024 m. ir iki 2,1 % 2025 m.⁶⁸ Tai iš esmės atitinka dabartines Europos Centrinio Banko prognozes euro zonai: 2,7 % 2024 m. ir 2,1 % 2025 m.⁶⁹

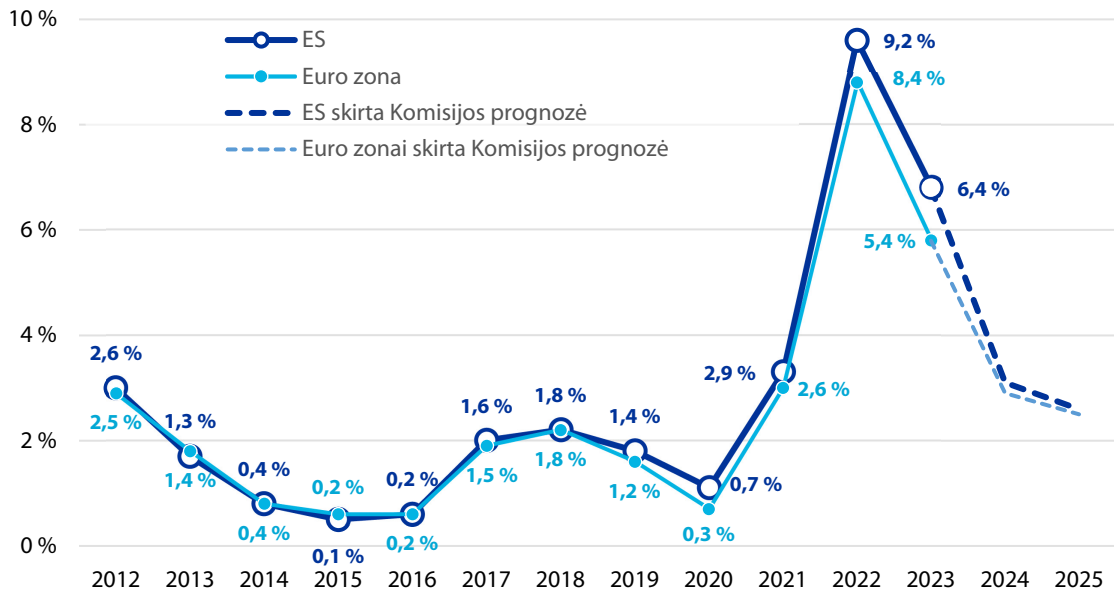
⁶⁶ Reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2093, su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES) 2024/792, I priedas.

⁶⁷ Eurostato paskelbtas suderintas vartotojų kainų infliacijos lygio indeksas.

⁶⁸ Komisijos 2024 m. pavasario ekonominė prognozė.

⁶⁹ 2023 m. gruodžio mėn. Europos Centrinio Banko makroekonominės prognozės.

2.26 diagrama. Vidutinis metinis infliacijos lygis ES ir euro zonoje (2012–2025 m.)

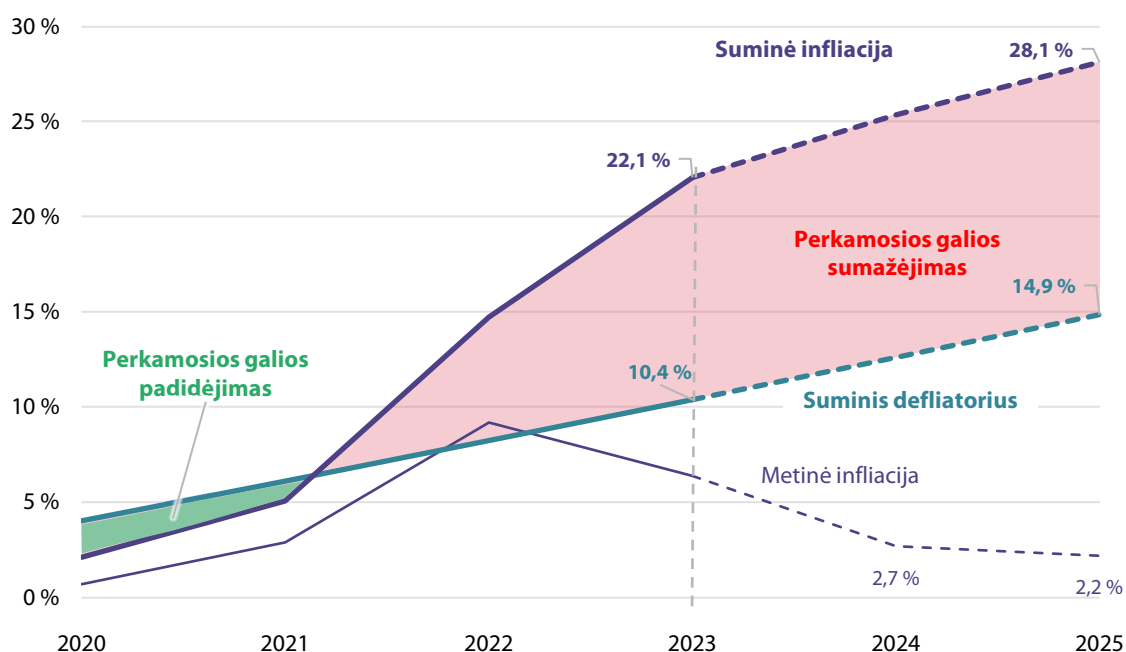
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostatu ir Komisijos 2024 m. pavasario ekonomine prognoze.

2.67. Remdamiesi Komisijos infliacijos prognoze⁷⁰, vertiname, kad iki 2025 m. pabaigos ES biudžetas galėtų prarasti apie 13 % savo perkamosios galios (žr. **2.27 diagramą**). 2022 m. pateikėme rekomendaciją šiuo klausimu⁷¹.

⁷⁰ Komisijos 2024 m. pavasario ekonominė prognozė.

⁷¹ 2022 m. metinė ataskaita, 2.2 rekomendacija. Įvertinti kelerių metų didelės infliacijos poveikį ES biudžetui.

2.27 diagrama. ES biudžeto perkamosios galios pokyčiai (2020–2025 m.)

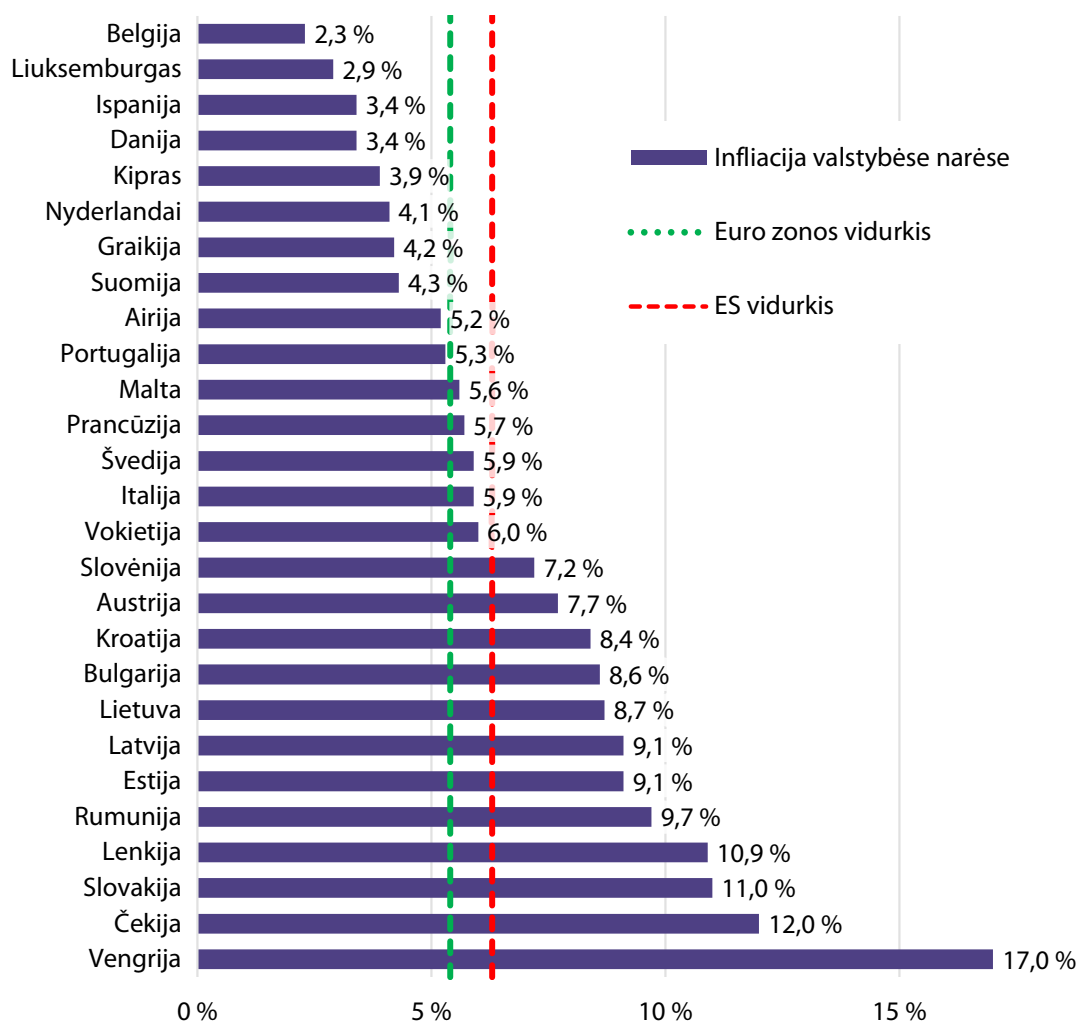

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostatu ir Komisijos 2024 m. pavasario ekonomine prognoze.

2.68. Dėl infliacijos ir atitinkamai mažėjančios perkamosios galios pastaraisiais metais padidėjo rizika, kad ES fondų tikslų nebus galima pasiekti tokiu pačiu mastu. Tačiau infliacija ne visas ES valstybes nares paveikė vienodai (žr. [2.28 diagramą](#)). Savo peržiūrėtuose EGADP nacionaliniuose planuose⁷² 20 valstybių narių (visos, išskyrus Daniją, Vokietiją, Liuksemburgą, Maltą, Nyderlandus, Suomiją ir Švediją) pripažino, kad dėl infliacinio spaudimo tam tikri pradiniuose planuose nustatyti tikslai buvo iš dalies arba visiškai nepasiekiami.

⁷² Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo rezultatų suvestinė, Šalių apžvalga.

2.28 diagrama. Infliacija valstybėse narėse 2023 m.

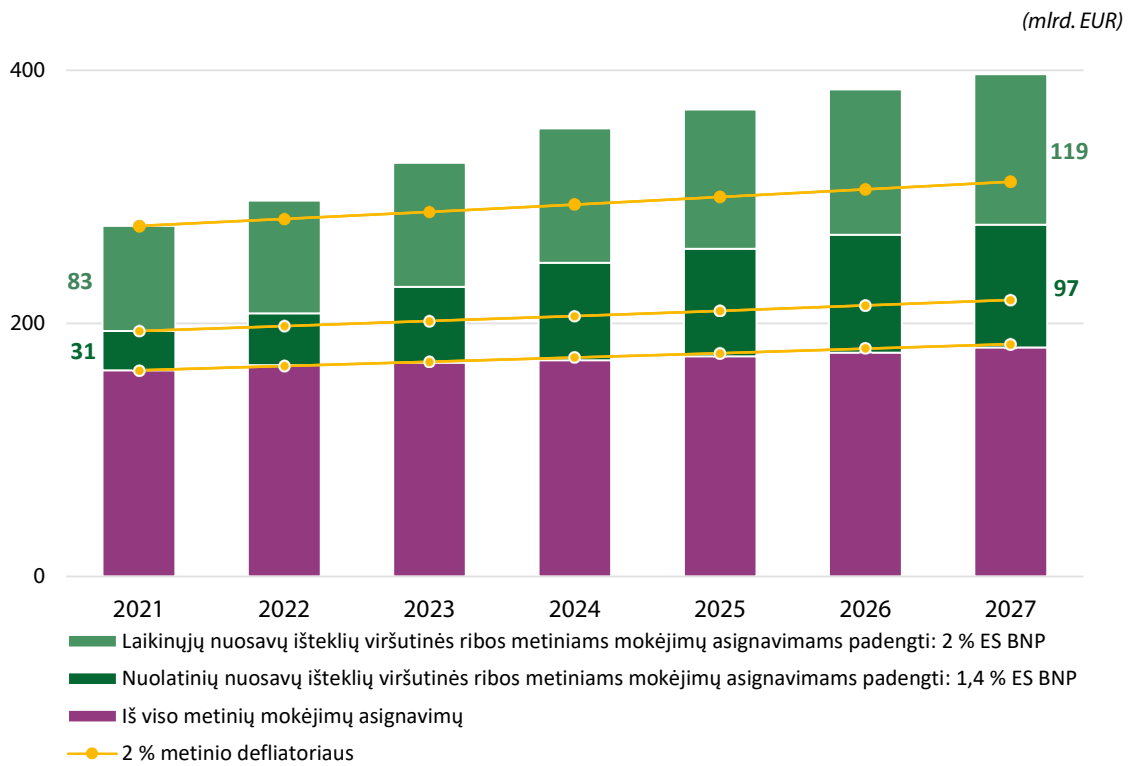

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostatu ir Komisijos 2024 m. pavasario ekonomine prognoze.

2.69. DFP reglamente nustatytos metinės viršutinės ribos (mokėjimų asignavimai) padidinamos tik pritaikius fiksuotą 2 % defliatorių (žr. 2.66 dalį). Nors pagrindinis BNP augimą lemiantis veiksnys yra ekonomikos augimas, didelė infliacija taip pat prisideda prie valstybių narių BNP didėjimo ir didina manevringumo maržą. Kadangi manevringumo marža garantuoja ES skolinimąsi, jos padidėjimas didina ES, kaip paskolos gavėjos, finansinį patikimumą. 2.29 diagramoje parodytas manevringumo maržos padidėjimas remiantis Komisijos ekonomikos augimo ir infliacijos prognozėmis⁷³.

⁷³ COM(2023) 320.

2.29 diagrama. Numatomas ekonomikos augimo ir infliacijos lūkesčių poveikis manevringumo maržai

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis COM(2023) 320 priedu.

Išvados ir rekomendacijos

Išvados

2.70. 2023 m. buvo panaudoti beveik visi turimi ES biudžeto įsipareigojimų asignavimai. Tačiau mokėjimų asignavimai buvo mažesni, nei iš pradžių planuota. 2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimas 2023 m. sulėtėjo, tačiau mokėjimo prašymų pateikimo terminas buvo pratęstas vieniems metams. Kadangi valstybės narės pirmenybę teikė pastangoms įsisavinti 2014–2020 m. sanglaudos politikos lėšas ir paspartinti NGEU įgyvendinimą, visi mokėjimai pasidalijamojo valdymo fondams pagal BNR sudarė tik 3,2 % (12,8 milijardo eurų) visos 2021–2027 m. DFP sumos. Be to, EŽŪFKP išmokų pagal naująją BŽŪP, kuri pradėta įgyvendinti 2023 m., lėšų panaudojimo lygis metų pabaigoje buvo nedidelis – 1 %. Žr. [2.2–2.20](#) dalis.

2.71. 2023 m. iš dalies pakeitus EGADP reglamentą į valstybių narių EGADP planus buvo galima įtraukti skyrių „REPowerEU“. Iki 2023 m. pabaigos Komisija prisiėmė visus pagal NGEU finansuojamus EGADP dotacijų įsipareigojimus (337,9 milijardo eurų). 2023 m. metiniai EGADP dotacijų mokėjimai, iš viso 48 milijardai eurų, buvo mažesni, nei tikėtasi. Žr. [2.21–2.26](#) dalis.

2.72. ES biudžeto ir NGEU dotacijų lėšomis finansuojami neįvykdyti įsipareigojimai 2023 m. pabaigoje pasiekė rekordinį lygį – 543 milijardus eurų, tačiau tikimasi, kad iki 2027 m. pabaigos jie sumažės iki 322,9 milijardo eurų. Žr. [2.27–2.30](#) dalis.

2.73. Dėl vis dar žemo 2021–2027 m. BNR pasidalijamojo valdymo fondų įgyvendinimo lygio 2023 m. kils rizika, kad 2022 m. prisiimti įsipareigojimai nuo 2025 m. bus panaikinti. 2023 m. Komisija prognozavo, kad 2024–2027 m. iš viso panaikintų įsipareigojimų suma sudarys 8,1 milijardo eurų, iš kurių 2,2 milijardo eurų yra susiję su sanglaudos politikos fondais. Mūsų nuomone, panaikinus įsipareigojimus dėl didelių sumų gali kilti kliūčių pasiekti ES tikslus. Žr. [2.33–2.34](#) dalis.

2.74. 2023 m. ES diversifikuota finansavimo strategija tapo standartiniu skolinimosi principu. 2023 m. negrąžintų ES pasiskolintų lėšų vertė padidėjo 30 % – iki daugiau kaip 458,5 milijardo eurų, iš kurių 268,4 milijardo eurų skirta NGEU. Kadangi palūkanų normos sparčiai didėjo, papildomos NGEU skolinimosi išlaidos pagal dabartinę DFP gali svyruoti nuo 17 iki 27 milijardų eurų. Žr. [2.35–2.50](#) dalis. Peržiūrėjus DFP taip pat buvo nustatytos priemonės, skirtos rizikai, susijusiai su papildomomis NGEU finansavimo išlaidomis ir vėluojančių mokėjimų sanakaupa 2026 m., mažinti. Žr. [2.31–2.32](#) dalis.

2.75. ES biudžeto rizikos pozicija dėl ES biudžeto garantijų ir neapibrėžtųjų įsipareigojimų padidėjo nuo 248 milijardų eurų 2022 m. iki 298 milijardų eurų 2023 m. 2023 m. pabaigos duomenimis, papildomai susidarė 202 milijardai eurų EGADP paskolų, kurios jau suteiktos, bet dar neišmokėtos. Todėl rizikos pozicija toliau didės. Žr. [2.51–2.58](#) dalis.

2.76. 2023 m. ES biudžeto rizikos pozicija dėl Ukrainos padidėjo nuo 16 milijardų eurų iki 34 milijardų eurų, ir ji toliau didės 2024 m. pradžioje susitarus nustatyti Ukrainos priemonę. Papildomoms paskoloms Ukrainai atidėjinių nereikia, todėl didėja rizika būsimiems ES biudžetams. Žr. [2.59–2.61](#) dalis.

2.77. 2023 m. pabaigoje bendro atidėjinių fondo turtas sudarė 18,8 milijardo eurų. Bendri jo portfelio finansiniai rezultatai nuo 2021 m. vis dar yra neigiami. Žr. [2.62–2.64](#) dalis.

2.78. Didelė infliacija toliau daro poveikį ES biudžetui. Remdamiesi Komisijos infliacijos prognoze, vertiname, kad iki 2025 m. pabaigos ES biudžetas galėtų prarasti apie 13 % savo perkamosios galios. Žr. [2.65–2.69](#) dalis.

Rekomendacija

2.1 rekomendacija. Mažinti įsipareigojimų panaikinimo riziką

Siekdama sumažinti įsipareigojimų panaikinimo riziką, Komisija turėtų atidžiai stebėti operacijų atrankos pažangą ir imtis būtinų veiksmų dėl programų, kurioms kyla rizika.

Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2025 m. pabaigos

3 skyrius

Siekiant ES biudžeto rezultatų

Turinys

	Dalis
Įvadas	3.1.–3.2.
1 dalis. Mūsų veiklos auditų rezultatai: pagrindinės išvados	3.3.–3.35.
Įvadas	3.3.–3.8.
ES atsakas į atsigavimą po krizės	3.9.–3.12.
ES ekonominio konkurencingumo didinimas visų piliečių labui	3.13.–3.18.
Atsparumas ES saugumui kylančioms grėsmėms ir pagarba Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybėms	3.19.–3.24.
Klimato kaita, aplinka ir gamtos ištekliai	3.25.–3.28.
ES fiskalinė politika ir viešieji finansai	3.29.–3.33.
Pagrindiniai instituciniai suinteresuotieji subjektai	3.34.–3.35.
Europos Parlamentas	3.34.
Europos Sąjungos Taryba	3.35.
2 dalis. DFP 4 išlaidų kategorijos programų veiksmingumas	3.36.–3.62.
Įvadas	3.36.–3.37.
Apimtis ir metodas	3.38.
Veiksmingumo ataskaitų teikimo sistema pagerėjo	3.39.–3.41.
Informacijos apie dabartinio laikotarpio veiksmingumą kol kas yra nedaug ir matyti, kad pažanga yra nedidelė	3.42.–3.43.

2014–2020 m. laikotarpio informacija apie veiksmingumą rodo, kad padaryta didelė pažanga, tačiau vis dar reikia atlikti baigiamuosius veiksmus	3.44.–3.56.
Rodikliai rodo didelę pažangą, tačiau neatspindi, koku mastu buvo patenkinti poreikiai	3.44.–3.49.
Kol kas nėra pakankamai informacijos apie bendrus programų rezultatus	3.50.–3.53.
ISVF veiksmingumo ataskaitos apima būsimus pasiekimus	3.54.–3.56.
Išvados	3.57.–3.60.
Rekomendacijos	3.61.–3.62.
3 dalis. Atsižvelgimas į mūsų ataskaitoje „ES biudžeto veiksmingumas. Padėtis 2020 m. pabaigoje“ pateiktas rekomendacijas	3.63.–3.66.
4 dalis. Atsižvelgimas į mūsų nuo 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas	3.67.–3.84.
Įvadas	3.67.–3.69.
Pastabos	3.70.–3.83.
Rekomendacijų, kurioms mūsų audituojami subjektai visiškai arba iš dalies pritarė, dalis ir toliau buvo didelė	3.70.
Visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis nežymiai sumažėjo	3.71.–3.72.
68 % Europos Komisijai skirtų rekomendacijų įgyvendintos visiškai arba dauguma atžvilgių	3.73.–3.76.
78 % kitiems audituojamiems subjektams skirtų rekomendacijų įgyvendintos visiškai arba dauguma atžvilgių	3.77.–3.79.
Laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo	3.80.–3.81.
Rekomendacijos, susijusios su politikos ar programų koncepcija, rodo aukščiausią pritarimo, įgyvendinimo ir savalaikiškumo lygį	3.82.–3.83.
Išvada	3.84.

Priedai

3.1 priedas. Specialiųjų ataskaitų aptarimas Europos Parlamento komitetuose

3.2 priedas. Ankstyvųjų veiksmų, kurių Komisija ėmėsi atsižvelgdama į mūsų 2023 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, pavyzdžiai

3.3 priedas. PMIF rodiklių ir jų klasifikavimo 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. laikotarpiais pavyzdys

3.4 priedas. PMIF pagrindinių rodiklių raida 2019–2022 m. pagal PVA

3.5 priedas. PMIF ir VSF sienų ir vizų priemonės rodikliai ir 2022 m. pabaigoje pasiektos reikšmės

3.6 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes Europos Audito Rūmų ataskaitas „ES biudžeto veiksmingumas. Padėtis 2020 m. pabaigoje“ rekomendacijas

3.7 priedas. Atsižvelgimas į 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Europos Komisija

3.8 priedas. Atsižvelgimas į 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Kiti audituojami subjektai

Įvadas

3.1. Kiekvienais metais nagrinėjame įvairius su *veiksmingumu* susijusius aspektus ir pasiektus ES biudžeto, kurį Komisija vykdo kartu su valstybėmis narėmis¹, *rezultatus*.

3.2. Šiais metais mūsų skyriuje dėl veiksmingumo aptariamos šios temos:

- 1 dalis. Joje aptariami 2023 m. specialiųjų ataskaitų dėl veiksmingumo rezultatai ir pagrindinės išvados, taip pat Komisijos ir biudžeto valdymo ir teisėkūros institucijų (Europos Parlamento ir Tarybos) pateikta susijusi informacija;
- 2 dalis. Tai nauja dalis, palyginti su mūsų 2022 m. ataskaita, kurioje nagrinėjame, kaip Komisija pranešė apie veiksmingumą, susijusį su *daugiametės finansinės programos* (DFP) 4 išlaidų kategorija „Migracija ir sienų valdymas“. Ateinančiais metais rotacijos tvarka siekiame išnagrinėti įvairias DFP išlaidų kategorijas;
- 3 dalis. Joje aptariamas mūsų 2020 m. ES biudžeto veiksmingumo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas;
- 4 dalis. Joje nagrinėjamas mūsų 2020 m. paskelbtose specialiosiose ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas.

¹ Sutarties dėl ES veikimo 317 straipsnis.

1 dalis. Mūsų veiklos auditų rezultatai: pagrindinės išvados

Išvadas

3.3. Mūsų specialiosiose ataskaitose nagrinėjama, kaip tinkamai *patikimo finansų valdymo*² principai buvo taikomi vykdant ES biudžetą. Jose atsižvelgiama į pagrindinius veiksmingumo ir atitikties tikslus. 2023 m. [paskelbėme](#) 29 specialiąsias ataskaitas, kuriose nagrinėjama daug iššūkių, su kuriais ES susiduria įvairiose išlaidų ir politikos srityse.

3.4. Mūsų audito darbas buvo skirtas toliau nurodytoms strateginėms sritims, kurias pagal savo [2021–2025 m. strategiją](#) laikome prioritetais:

- ES atsakui į atsigavimą po krizės;
- ES ekonominio konkurencingumo didinimui visų piliečių labui;
- atsparumui ES saugumui kylančioms grėsmėms ir pagarbai Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybėms;
- klimato kaitai, aplinkai ir gamtos ištekliams ir
- ES fiskalinei politikai ir viešiesiems finansams.

3.5. [3.1 diagramoje](#) apžvelgiamos visos 2023 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos, suskirstytos pagal strategines sritis.

² [Finansinio reglamento](#) 33 straipsnis.

3.1 diagrama. Audito Rūmų strateginės sritys, kurios nagrinėjamos 2023 m. paskelbtose specialiosiose ataskaitose

 <p>ES atsakas į atsigavimą po krizės</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 02/2023 „Sanglaudos politikos taisyklių pritaikymas reaguojant į COVID-19“ ▪ Specialioji ataskaita 07/2023 „Komisijos EGADP kontrolės sistemos struktūra“ ▪ Specialioji ataskaita 16/2023 „NGEU skolos valdymas Komisijoje“ ▪ Specialioji ataskaita 26/2023 „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės veiksmingumo stebėsenos sistema“
 <p>Konkurencingumas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 03/2023 „Elektros energijos vidaus rinkos integracija“ ▪ Specialioji ataskaita 11/2023 „ES parama mokyklų skaitmeninimui“ ▪ Specialioji ataskaita 13/2023 „Įgaliojimai ekonominės veiklos vykdytojais“ ▪ Specialioji ataskaita 15/2023 „ES su baterijomis susijusi pramonės politika“ ▪ Specialioji ataskaita 27/2023 „Tiesioginių užsienio investicijų į ES tikrinimas“
 <p>Atsparumas ir Europos vertybės</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 01/2023 „Priemonės, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas keliauti ES COVID-19 pandemijos metu“ ▪ Specialioji ataskaita 09/2023 „Žemės ūkio produktų tiekimo grandinių užtikrinimas per COVID-19“ ▪ Specialioji ataskaita 10/2023 „Gynybos srities mokslinių tyrimų parengiamieji veiksmai“ ▪ Specialioji ataskaita 14/2023 „Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ programavimas“ ▪ Specialioji ataskaita 20/2023 „Neįgaliųjų rėmimas“ ▪ Specialioji ataskaita 21/2023 „Spotlight“ – iniciatyva, kuria siekiama panaikinti smurtą prieš moteris ir mergaites“

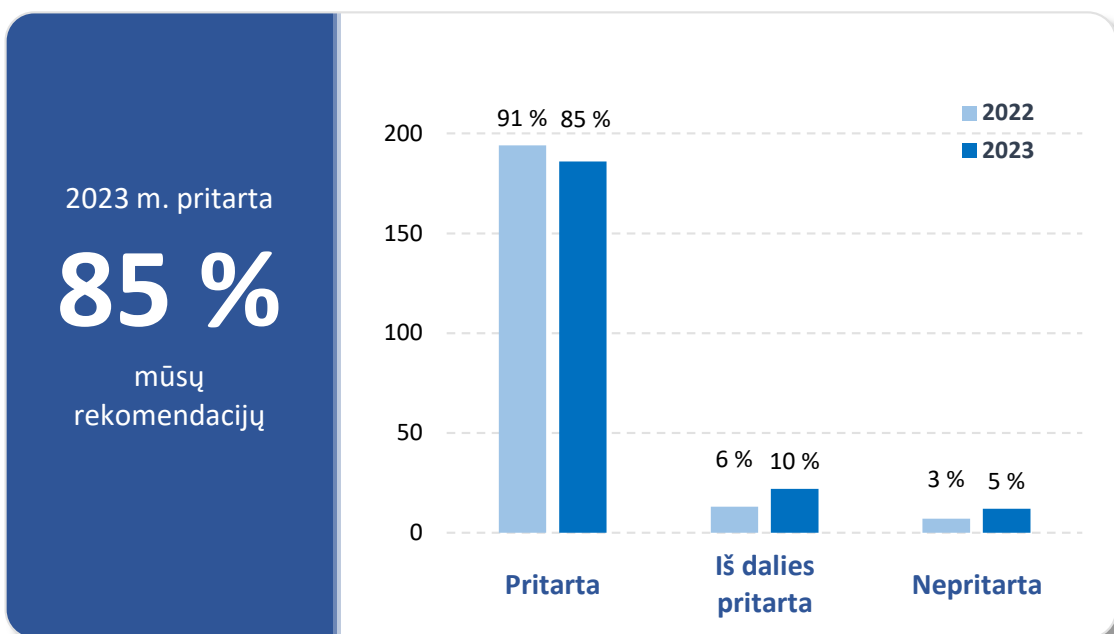
 <p>Klimato kaita, aplinka ir gamtos ištekliai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 04/2023 „Pasaulinis kovos su klimato kaita aljansas plius“ ▪ Specialioji ataskaita 08/2023 „Įvairiarūšis krovinijų vežimas“ ▪ Specialioji ataskaita 17/2023 „Žiedinė ekonomika“ ▪ Specialioji ataskaita 18/2023 „ES klimato srities ir energetikos tikslai“ ▪ Specialioji ataskaita 19/2023 „ES pastangos tvariai valdyti dirvožemį“ ▪ Specialioji ataskaita 22/2023 „Jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energija ES“ ▪ Specialioji ataskaita 23/2023 „Vynuogynų restruktūrizavimas ir sodinimas Europos Sąjungoje“ ▪ Specialioji ataskaita 24/2023 „Pažangieji miestai“ ▪ Specialioji ataskaita 25/2023 „ES akvakultūros politika“ ▪ Specialioji ataskaita 29/2023 „ES parama tvariems biodegalams transporto sektoriuje“
 <p>Fiskalinė politika ir viešieji finansai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialioji ataskaita 05/2023 „ES finansų aplinka“ ▪ Specialioji ataskaita 06/2023 „Interesų konfliktas ES sanglaudos ir žemės ūkio išlaidų srityse“ ▪ Specialioji ataskaita 12/2023 „ES vykdoma bankų kredito rizikos priežiūra“ ▪ Specialioji ataskaita 28/2023 „Viešieji pirkimai ES“

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.6. Mūsų audituojami subjektai turi teisę pateikti atsakymus į mūsų pastabas³. Šie atsakymai, kuriuose taip pat nurodoma, ar audituojami subjektai sutinka su mūsų rekomendacijomis, skelbiami kartu su mūsų specialiosiomis ataskaitomis. Mūsų 2023 m. specialiosiose ataskaitose pateikta 220 rekomendacijų (2022 m. – 214) įvairiomis temomis. Mūsų audituojami subjektai visiškai pritarė 85 % mūsų rekomendacijų, o su 10 % rekomendacijų jie sutiko iš dalies (žr. [3.2 diagramą](#)).

³ Ten pat, 259 straipsnis.

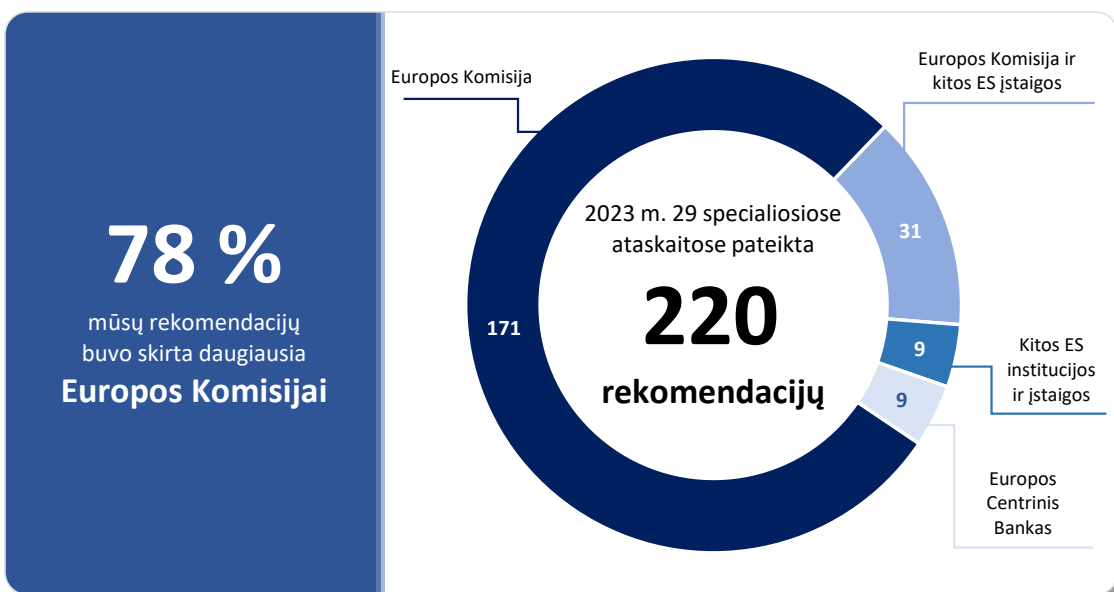
3.2 diagrama. Pritarimas mūsų 2023 m. specialiosiose ataskaitose pateiktoms rekomendacijoms, palyginti su 2022 m.

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.7. Daugumą savo rekomendacijų pateikėme Komisijai (žr. 3.3 diagramą).

3.3 diagrama. Rekomendacijų pasiskirstymas pagal audituojamą subjektą

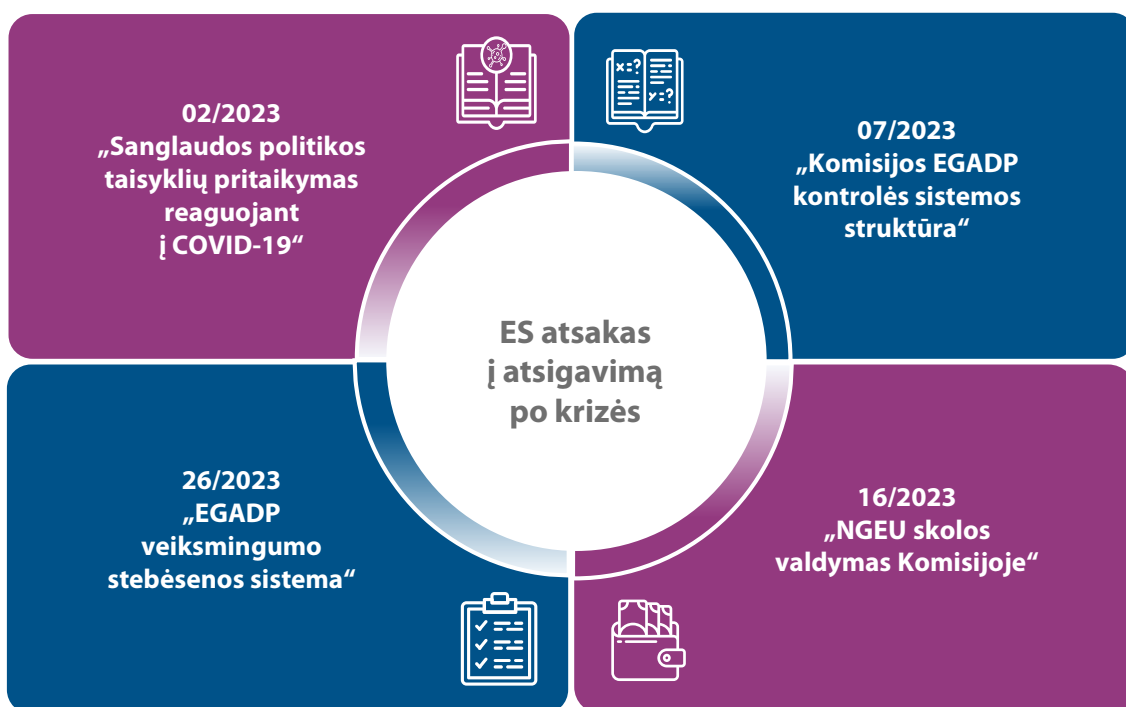
Šaltinis: Audito Rūmai.

3.8. Tolesnėse dalyse pateikiame savo specialiųjų ataskaitų pagrindines išvadas, suskirstytas pagal strategines sritis. Šią informaciją papildome Tarybos pateiktų nuorodų į mūsų specialiąsias ataskaitas, taip pat Europos Parlamento jo rezoliucijoje dėl *biudžeto įvykdymo patvirtinimo* pateiktų nuorodų apžvalga. Taip pat pateikiame nuorodą į specialiųjų ataskaitų aptarimą Europos Parlamento komitetuose (žr. **3.1 priedą**) ir Komisijos ankstyvųjų veiksmų pavyzdžių (žr. **3.2 priedą**). Ši informacija papildo Komisijos poziciją, išdėstyta jos atsakymuose į mūsų specialiųjų ataskaitų pastabas, ir nedaro poveikio reguliariai tolesnės peržiūros procedūrai, kurią atliksime po 3 metų.

ES atsakas į atsigavimą po krizės

3.9. 2023 m. paskelbėme keturias specialiąsias ataskaitas šios strateginės srities temomis (žr. **3.4 diagramą**).

3.4 diagrama. 2023 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje ES atsako į atsigavimą po krizės srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.10. COVID-19 pandemija valstybėms narėms sukėlė naujų iššūkių, susijusių su ES struktūrinių fondų įgyvendinimu. Padarėme išvadą⁴, kad apskritai Komisija tinkamai pritaikė 2014–2020 m. sanglaudos politikos taisykles, kad valstybėms narėms būtų suteikta daugiau lankstumo. Tačiau nebuvo atlikti oficialūs ilgalaikio sanglaudos politikos, kaip reagavimo į krizes priemonės, *poveikio* vertinimai.

3.11. Nustatėme⁵, kad Komisija apibrėžė finansavimo strategiją ir organizacinę tvarką, skirtą skolai, susidariusiai išleidus *programai* „NextGenerationEU“ skirtas ES obligacijas, greitai valdyti, o tai leido laiku skirti reikiamas lėšas. Tačiau greitai sukurtus skolos valdymo pajėgumus reikia koreguoti, kad jie atitiktų nusistovėjusią geriausią praktiką, o Komisija nepakankamai dėmesio skyrė strateginių tikslų nustatymui arba veiksmingumo vertinimui ir ataskaitų dėl jo teikimui.

3.12. 2023 m. Audito Rūmai paskelbė dvi ataskaitas dėl *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės* (EGADP), kuriai skirta 723,8 milijardo eurų:

- o pirmojo audito metu nustatyta⁶, kad per palyginti trumpą laiką Komisija sukūrė kontrolės sistemą, pagal kurią numatomas plataus masto *tarpinių ir siektinų reikšmių* įgyvendinimo tikrinimo procesas. Tačiau ES lygmeniu tebebuvo patikinimo ir atskaitomybės spragų, susijusių su Sąjungos finansinių interesų apsauga.
- o Antrojo audito metu padaryta išvada⁷, kad tarpinės, siektinos reikšmės ir bendri rodikliai padeda vertinti pažangą, tačiau daugiausia dėmesio skiriama *išdirbiamis*, o ne rezultatams, ir vertinimas nevisiškai apima visus EGADP veiksmingumo aspektus. Be to, EGADP rezultatų suvestinė buvo patogi naudoti, tačiau jai turėjo įtakos duomenų kokybės ir skaidrumo problemos, o ankstyvosios EGADP ataskaitos daugiausia atitiko ataskaitų teikimo pareigas, tačiau informacija apie veiksmingumą buvo ribota.

⁴ Specialioji ataskaita 02/2023.

⁵ Specialioji ataskaita 16/2023.

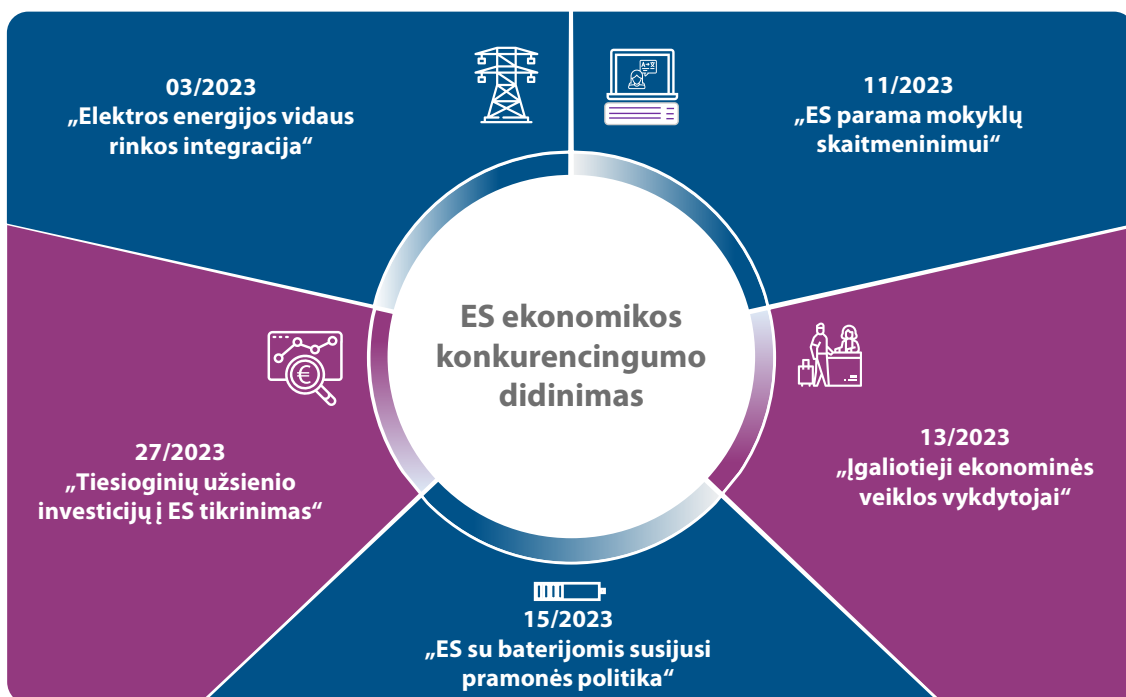
⁶ Specialioji ataskaita 07/2023.

⁷ Specialioji ataskaita 26/2023.

ES ekonominio konkurencingumo didinimas visų piliečių labui

3.13. 2023 m. paskelbėme penkias specialiąsias ataskaitas šios strateginės srities temomis (žr. **3.5 diagramą**).

3.5 diagrama. 2023 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje ES ekonominio konkurencingumo srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.14. Nustatėme⁸, kad, nepaisant tam tikrų reikšmingų laimėjimų, pažanga integruojant ES elektros energijos vidaus rinką buvo lėta ir netolygi visuose ES rinkos segmentuose ir regionuose. Komisijos pasirinktos reguliavimo priemonės lėmė sudėtingą tarpvalstybinės prekybos taisyklių teisinę struktūrą ir įgyvendinimo vėlavimus. Komisijos bei Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros vykdoma stebėseną nepadėjo pakankamai pagerinti ES elektros energijos rinkos veikimo, tam įtakos turėjo ir ES valdymo sistemos trūkumai.

⁸ Specialioji ataskaita 03/2023.

3.15. Be to, padarėme išvadą⁹, kad Komisija veiksmingai skatina ES su baterijomis susijusią pramonės politiką, nors ir yra stebėsenos, koordinavimo bei tikslingumo trūkumų. Galimybė gauti žaliavų tebebuvo pagrindinis strateginis ES baterijų vertės grandinės iššūkis.

3.16. Švietimo srityje padarėme išvadą¹⁰, kad ES priemonės padėjo mokykloms dėti pastangas skaitmenizacijos srityje, tačiau valstybėms narėms trūksta strateginio dėmesio naudojant ES finansavimą, ir tik kelios mokyklos turėjo sparčius ryšius, kurių reikia, kad būtų galima išnaudoti visą skaitmeninio švietimo potencialą.

3.17. ES turi parengusi sistemą, kuria supaprastinamos muitinės procedūros patikimiems prekiautojams, vadinamiems įgaliojaisiais ekonominių operacijų vykdytojais (AEO). Padarėme bendrą išvadą¹¹, kad ja palengvinta teisėta prekyba, padidintas tiekimo grandinės saugumas ir apsaugoti ES finansiniai interesai. Jos reglamentavimo sistema iš esmės buvo patikima, teisės aktų sistema aiški ir skaidri, tačiau kai kurios sąvokos neapibrėžtos. Komisijos vykdomos programos įgyvendinimo stebėsenos nepakako užtikrinti, kad valstybės narės AEO suteiktų atitinkamas lengvatas, taip pat Komisija sistemingai nestebėjo, kaip įgyvendinami su trečiosiomis šalimis sudaryti abipusio pripažinimo susitarimai. Įgaliojimų ekonominės veiklos vykdytojų programoje nebuvo tinkamos veiksmingumo vertinimo sistemos, įskaitant kiekybinius tikslus ir uždavinius.

3.18. 2020 m. ES sukūrė valstybių narių tiesioginių užsienio investicijų (TUI) tikrinimo sistemą ir ES valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimo mechanizmą. Apskritai padarėme išvadą¹², kad Komisija ėmėsi tinkamų veiksmų, kad sukurtų ir įgyvendintų tiesioginių užsienio investicijų į ES tikrinimo sistemą. Tačiau visoje ES tebebuvo reikšmingų apribojimų, dėl kurių mažėja sistemos *veiksmingumas* ir *efektyvumas* siekiant išvengti saugumo ir viešosios tvarkos rizikos veiksmų.

⁹ Specialioji ataskaita 15/2023.

¹⁰ Specialioji ataskaita 11/2023.

¹¹ Specialioji ataskaita 13/2023.

¹² Specialioji ataskaita 27/2023.

Atsparumas ES saugumui kylančioms grėsmėms ir pagarba Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybėms

3.19. 2023 m. paskelbėme šešias specialiąsias ataskaitas šios strateginės srities temomis (žr. **3.6 diagramą**).

3.6 diagrama. 2023 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje atsparumo ir Europos vertybių srityje

* Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė.

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.20. COVID-19 pandemija padarė didelį poveikį laisvam piliečių judėjimui ir žemės ūkio produktų tiekimo grandinėms, o Komisija, reaguodama į tai, priėmė išimtinės priemonės. 2023 m. šioje srityje užbaigėme du auditus. Kalbant apie judėjimo laisvę nustatėme¹³, kad, nepaisant ribotos kompetencijos visuomenės sveikatos politikos srityje, Komisija greitai pasiūlė tinkamus technologinius sprendimus, kad Europos Sąjungoje būtų palengvintas keliavimas per pandemiją. Tačiau valstybės narės šiomis priemonėmis naudojos labai skirtingai, todėl jų poveikis sudarant palankesnes sąlygas keliauti buvo netolygus. Kalbant apie žemės ūkio produktų tiekimo grandines,

¹³ Specialioji ataskaita 01/2023.

padarėme išvadą¹⁴, kad Komisijos atsakas dauguma atžvilgių buvo tinkamas, nors valstybės narės jį taikė nepakankamai tikslingai. Komisija greitai paskelbė naudingas prekių ir ypač svarbių darbuotojų judėjimo gaires; jomis buvo sušvelninti žemės ūkio maisto produktų sektoriaus sutrikimai. Tačiau tiesiogine parama, kuri buvo greitai įgyvendinta, daugiausia pasinaudojo valstybės narės, 2019 m. pabaigoje turėjusios didelę nepanaudotą *Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai* (EŽŪFKP) biudžeto dalį.

3.21. Gynybos srityje padarėme išvadą¹⁵, kad nors įgyta tam tikros patirties, laiko apribojimai ir riboti rezultatai lėmė mažesnę [gynybos srities mokslinių tyrimų parengiamųjų veiksmų](#), kaip ES išlaidų gynybai didinimo bandymų terpės, vertę.

3.22. ES priėmė keletą strategijų, kuriomis siekiama pagerinti asmenų su negalia gyvenimą. Padarėme išvadą¹⁶, kad [2021–2030 m. strategijoje](#) nustatyti tikslai, tačiau kai kurie klausimai vis dar neišspręsti, o įdiegta stebėsenos sistema neparodo, kaip ES finansavimas padeda pagerinti asmenų su negalia gyvenimą. Apskritai pagrindiniai su asmenimis su negalia susiję lygybės rodikliai pastaraisiais metais iš esmės nepagerėjo. Paskelbėme [lengvai skaitomą](#) šios specialiosios ataskaitos versiją visomis ES kalbomis.

3.23. 2017 m. ES, bendradarbiaudama su Jungtinėmis Tautomis, pradėjo [iniciatyvą „Spotlight“](#). Pagrindinis šios iniciatyvos tikslas buvo užtikrinti, kad visos moterys ir mergaitės, ypač marginalizuotos ir pažeidžiamos, gyventų be smurto ir žalingos praktikos. Padarėme išvadą¹⁷, kad ši iniciatyva yra plataus užmojo bandymas kovoti su smurtu prieš moteris ir mergaites, tačiau jos poveikis yra ribotas. Ketverių metų programos trukmės nepakako ilgalaikiams pokyčiams visame pasaulyje sukurti.

3.24. Naujoji Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“ ([KVTBP „Globali Europa“](#)) yra pagrindinė ES bendradarbiavimo su šalimis partnerėmis įgyvendinimo finansavimo priemonė. Padarėme išvadą¹⁸, kad Komisija ir Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) parengė išsamias geografines programas, kuriomis atsižvelgiama į įvairius šalių partnerių poreikius ir ES prioritetus. Tačiau buvo trūkumų, susijusių tiek su taikytomis lėšų paskirstymo šalims partnerėms metodikomis, tiek su stebėsenos sistema.

¹⁴ Specialioji ataskaita [09/2023](#).

¹⁵ Specialioji ataskaita [10/2023](#).

¹⁶ Specialioji ataskaita [20/2023](#).

¹⁷ Specialioji ataskaita [21/2023](#).

¹⁸ Specialiosios ataskaitos [09/2023](#), [10/2023](#) ir [14/2023](#).

Klimato kaita, aplinka ir gamtos ištekliai

3.25. 2023 m. paskelbėme 10 specialiųjų ataskaitų šioje strateginėje srityje (žr. **3.7 diagramą**).

3.7 diagrama. 2023 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje klimato kaitos, aplinkos ir gamtos išteklių srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.26. Klimato ir energetikos srityje nustatėme, kad:

- ES pasiekė savo 2020 m. energetikos ir klimato srities tikslus, tačiau kai kurios valstybės narės neprisidėjo prie jų įgyvendinimo taip, kaip buvo tikėtasi.

Komisija neįvertino, kokių mastu ši pažanga buvo pasiekta dėl politikos, o ne dėl išorės veiksnių, pavyzdžiui, 2009 m. finansų krizės ir COVID-19 pandemijos¹⁹.

- ES skatinimo veiksmais prisidėta prie jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos, visų pirma jūros vėjo energijos, plėtros. Tačiau tikslai yra plataus užmojo ir juos gali būti sunku pasiekti²⁰.
- Ilgalaišės perspektyvos ES biodegalų politikoje nebuvimas turėjo įtakos investicijų saugumui, o tvarumo problemos, biomasės prieinamumas ir sąnaudos ribojė biodegalų naudojimą. Apskritai, nepaisant ES paramos moksliniams tyrimams, iš atliekų ir liekanų pagamintų biodegalų naudojimas buvo lėtesnis, nei tikėtasi²¹.

3.27. Gamtos išteklių valdymo srityje nustatėme, kad:

- dėl dažnai nedidelio užmojo standartų apibrėžties ir reikalavimų, taip pat riboto tikslingumo nacionaliniu mastu turimos tvaraus žemės ūkio paskirties dirvožemio ir mėšlo tvarkymo priemonės nebuvo pakankamai naudojamos ir kad vis dar yra daug galimybių dirvožemio būklei pagerinti²².
- Politikos sistema, kuria siekiama didinti vynuogių augintojų konkurencingumą, turėjo trūkumų, susijusių su koncepcija ir įgyvendinimu, nes joje trūko tinkamų apibrėžčių, nuoseklių strategijų ir atitinkamų rodiklių. Taip pat nustatėme, kad vykdant audituotą priemonę ir schemą, tik iš dalies atsižvelgta į aplinkos apsaugą, nors tam skiriama daug lėšų²³.
- ES strateginių dokumentų, skirtų *darniam ES akvakultūros vystymuisi*, kokybė pagerėjo, o valstybių narių lygmeniu daugiamečiai strateginiai planai iš esmės buvo suderinti su Komisijos gairėmis. Tačiau kai kuriose pagrindinėse aplinkos strategijose į akvakultūrą tinkamai neatsižvelgta. Be to, teritorijų planavimo ir licencijų išdavimo procedūros toliau trukdė akvakultūros sektoriaus augimui²⁴.

¹⁹ Specialioji ataskaita 18/2023.

²⁰ Specialioji ataskaita 22/2023.

²¹ Specialioji ataskaita 29/2023.

²² Specialioji ataskaita 19/2023.

²³ Specialioji ataskaita 23/2023.

²⁴ Specialioji ataskaita 25/2023.

3.28. Taip pat nagrinėjome kompleksines klimato srities ir aplinkos temas ir nustatėme, kad:

- o ES vykdomos Pasaulinio kovos su klimato kaita aljanso iniciatyvos užbaigtais veiksmais gauta išdirbių, tačiau yra galimybių sumažinti išlaidas ir parodyti iniciatyvos poveikį²⁵.
- o Dėl reguliavimo ir infrastruktūros kliūčių ES įvairiarūšis krovinių vežimas vis dar negali konkuruoti vienodomis sąlygomis su vežimu keliais²⁶.
- o Buvo tik nedaug įrodymų, kad Komisijos žiedinės ekonomikos veiksmų planai, ypač veiksmai, susiję su gaminių ir gamybos procesų žiediniu projektavimu, turėjo įtakos žiedinės ekonomikos veiklai valstybėse narėse²⁷.
- o Komisija [pavyzdinę programą](#) parengė tinkamai, patenkindama ES miestų ir kitų suinteresuotųjų subjektų, su kuriais konsultuotasi, poreikius. Tačiau nesant tinkamų rodiklių, tikslų ir planų, pagal kuriuos būtų galima vertinti projektų sprendimų atkartojimą, Komisija negalėjo tinkamai įvertinti jos bendro poveikio²⁸.

²⁵ Specialioji ataskaita 04/2023.

²⁶ Specialioji ataskaita 08/2023.

²⁷ Specialioji ataskaita 17/2023.

²⁸ Specialioji ataskaita 24/2023.

ES fiskalinė politika ir viešieji finansai

3.29. 2023 m. paskelbėme keturias specialiąsias ataskaitas šios strateginės srities temomis (žr. **3.8 diagramą**).

3.8 diagrama. 2023 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje fiskalinės politikos ir viešųjų finansų srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.30. ES finansinė aplinka per dešimtmečius keitėsi. Ji taip pat apima įvairias į biudžetą neįtrauktas priemones. Padarėme išvadą²⁹, kad, net jei buvo priežasčių kurti į biudžetą neįtrauktas priemones, fragmentiškas požiūris į ES finansų aplinkos kūrimą lėmė jos nevienalytį pobūdį ir nevisišką viešąją atskaitomybę.

3.31. Atlikę interesų konfliktų, darančių poveikį ES biudžetui žemės ūkio ir sanglaudos išlaidų srityje, auditą, padarėme išvadą³⁰, kad Komisija ir valstybės narės yra įdiegusios interesų konfliktų prevencijos ir valdymo sistemą, tačiau tebėra spragu, susijusių su skaidrumo skatinimu ir situacijų, kurioms kyla interesų konfliktų rizika, nustatymu.

²⁹ Specialioji ataskaita 05/2023.

³⁰ Specialioji ataskaita 06/2023.

3.32. Atlikę auditą, kaip Europos Centrinis Bankas (ECB) vertino bankams kylančią riziką (pavyzdžiui, kredito riziką, valdymą, likvidumą ir verslo modelį), nustatė³¹, kad nors ECB suintensyvino savo pastangas, reikia dėti daugiau pastangų, kad jis gautų didesnį patikinimą, jog bankai kredito riziką valdo ir ją padengia tinkamai.

3.33. Viešieji pirkimai Europos Sąjungoje yra vienas pagrindinių ES bendrosios rinkos komponentų. Nustatė³², kad per pastarąjį dešimtmetį konkurencija viešųjų sutarčių srityje sumažėjo ir kad, nepaisant 2014 m. ES viešųjų pirkimų direktyvų reformos, nematyti, kad ši tendencija būtų pasikeitusi. Padarėme išvadą, kad pagrindiniai 2014 m. ES reformos, kuria siekiama užtikrinti konkurenciją, tikslai, pavyzdžiui, pirkimų procedūrų supaprastinimas ir sutrumpinimas, nepasiekti ir kad siekiant kai kurių tikslų konkurencija gali būti net mažinama.

Pagrindiniai instituciniai suinteresuotieji subjektai

Europos Parlamentas

3.34. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl 2022 m. biudžeto įvykdymo patvirtinimo nurodytos šešios iš 29 mūsų ataskaitų³³. Pavyzdžiui:

- Kalbant apie mūsų ataskaitą³⁴ dėl gynybos srities mokslinių tyrimų parengiamųjų veiksmų, Europos Parlamentas paragino Komisiją užtikrinti, kad būtų *skirtas* tinkamas biudžetas ir kvalifikuoti žmogiškieji ištekliai siekiant stiprinti bendradarbiavimą ir investicijas gynybos srityje ir įgyvendinti Europos gynybos fondą (EGF);
- Kalbant apie mūsų ataskaitą³⁵ dėl KVTBP „Globali Europa“, Europos Parlamentas pabrėžė, kad svarbu pasiekti visas pagal priemonę nustatytas su išlaidomis ir programomis susijusias siektinas reikšmes, ir paragino pateikti išsamią informaciją apie padarytą pažangą;
- Kalbant apie mūsų ataskaitą³⁶ dėl EGADP veiksmingumo stebėsenos sistemos, Europos Parlamentas rekomendavo, kad ateityje įgyvendinant veiksmingumu

³¹ Specialioji ataskaita 12/2023.

³² Specialioji ataskaita 28/2023.

³³ Specialiosios ataskaitos 06/2023, 09/2023, 10/2023, 14/2023, 16/2023 ir 26/2023.

³⁴ Specialioji ataskaita 10/2023.

³⁵ Specialioji ataskaita 14/2023.

³⁶ Specialioji ataskaita 26/2023.

grindžiamas priemonės tarpinės ir siektinos reikšmės būtų aiškiai apibrėžtos ir laiku susietos, kad būtų išvengta atskaitomybės spragų ir kad būtų lengviau įvertinti išdirbius ir rezultatus.

Europos Sąjungos Taryba

3.35. Iki 2024 m. balandžio mėn. pabaigos Taryba parengė išvadas dėl 20 iš 29 mūsų 2023 m. paskelbtų ataskaitų. Šiose išvadose mūsų rekomendacijoms iš esmės pritarta, taip pat pateikta papildomų pastabų, pavyzdžiui:

- kalbant apie mūsų ataskaitą³⁷ dėl sanglaudos politikos taisyklių pritaikymo reaguojant į COVID-19, Taryba paragino Komisiją išanalizuoti sanglaudos politikos fondų naudojimo reaguojant į pastarojo meto krizes poveikį ilgalaikiams politikos tikslams ir atidžiai stebėti *REACT-EU lėšų įsisavinimą*;
- kalbant apie mūsų ataskaitą³⁸ dėl įvairiarūšio krovinių vežimo, Taryba priminė, kad investicijas reikia papildyti tinkamais finansiniais ištekliais ES lygmeniu, taip pat privačiojo sektoriaus ir nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens ištekliais, kad būtų užtikrintas tinkamas viešojo transporto tinklo veikimas ir priežiūra;
- kalbant apie ataskaitą dėl žiedinės ekonomikos³⁹, Taryba paprašė Komisijos kartu su valstybėmis narėmis įvertinti, ar reglamentais ir gairėmis dėl struktūrinių fondų ir visais kitais turimais finansavimo šaltiniais tinkamai palengvinamas ir skatinamas projektų finansavimas visoje žiedinės ekonomikos vertės grandinėje.

³⁷ Specialioji ataskaita 02/2023.

³⁸ Specialioji ataskaita 08/2023.

³⁹ Specialioji ataskaita 17/2023.

2 dalis. DFP 4 išlaidų kategorijos programų veiksmingumas

Išvadas

3.36. Siekdami pateikti daugiau informacijos apie ES biudžeto veiksmingumą, šiais metais analizavome turimą informaciją apie veiksmingumą pagal pasirinktą daugiamečių finansinės programos (DFP) išlaidų kategoriją. Daugiausia dėmesio skyrėme 4 išlaidų kategorijai „Migracija ir sienų valdymas“ ir šiems dviem fondams: *Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondui (PMIF)* ir *Integruoto sienų valdymo fondui (ISVF)*, kurį sudaro *Sienų valdymo ir vizų politikos priemonė (SVVP)* ir *Muitinio tikrinimo įrangos finansavimo priemonė (CCEI)*. Šie fondai sudaro 62,5 % viso 2021–2027 m. programavimo laikotarpio 22,7 milijardo eurų DFP 4 išlaidų kategorijos biudžeto. Likęs DFP 4 išlaidų kategorijos biudžetas skirtas decentralizuotoms agentūroms. Šios ataskaitos 8 skyriuje pateikiami mūsų nustatyti faktai, susiję su šios DFP išlaidų kategorijos išlaidų tvarkingumu.

3.37. Išsami informacija apie programų, finansuojamų pagal DFP išlaidų kategoriją, veiksmingumą tampa labiau prieinama besibaigiant programavimo laikotarpiui ir jam pasibaigus. Dėl ankstyvo PMIF ir ISVF įgyvendinimo 2021–2027 m. DFP laikotarpiu etapo, 2021 m. ir 2022 m. *metinėse valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitose (MVVA)* daugiausia nagrinėjamas ankstesnių 2014–2020 m. DFP laikotarpio fondų įgyvendinimo klausimas. Nors PMIF abiem laikotarpiais buvo vienodas, atitinkamas 2014–2020 m. fondas SVVP atveju buvo *Vidaus saugumo fondo sienų ir vizų priemonė (VVF sienų ir vizų priemonė)*, o CCEI yra nauja 2021–2027 m. priemonė.

Apimtis ir metodas

3.38. Išanalizavome Komisijos MVVA, kuri yra Komisijos aukšto lygio metinė ES biudžeto veiksmingumo ataskaita, ir savo audito darbo rezultatus. Audito darbo valstybių narių lygmeniu neatlikome. Patikrinome, ar Komisijos veiksmingumo ataskaitų teikimo sistema teisingai taikoma 2021 m. ir 2022 m. MVVA DFP 4 išlaidų kategorijos *programų veiksmingumo ataskaitoms (PVA)*. Atsižvelgėme į savo ankstesnį audito darbą, nagrinėjome, kaip rodikliai buvo naudojami teikiant veiksmingumo ataskaitas, ir patikrinome į PVA įtrauktus atrinktus rodiklius. Taip pat apžvelgėme, kaip rodikliai pasikeitė nuo ankstesnio programavimo laikotarpio.

Veiksmingumo ataskaitų teikimo sistema pagerėjo

3.39. 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu valstybės narės pateikė *metines įgyvendinimo ataskaitas* (MJA), o galutinę įgyvendinimo ataskaitą pateiks iki 2024 m. gruodžio 31 d. 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu valstybės narės turi Komisijai pateikti metinę veiklos rezultatų ataskaitą (MVA). Ataskaitų teikimas nuo 2014–2020 m. iki 2021–2027 m.⁴⁰ keitėsi, o finansiniai ir veiksmingumo duomenys teikiami dažniau, kaip nurodyta [3.1 lentelėje](#).

3.1 lentelė. 2014–2020 m. ataskaitų teikimo sistema, palyginti su 2021–2027 m.

Pagrindiniai MJA / MVA elementai	Ataskaitų teikimo dažnumas	
	2014–2020 m.	2021–2027 m.
Aprašomoji dalis	kartą per metus	kartą per metus
Finansinės lentelės	kartą per metus	penkis kartus per metus
Rodiklių lentelė	kartą per metus	du kartus per metus

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis konkrečioms fondams skirtais reglamentais.

3.40. Taip pat pastebėjome, kad pagerėjo požiūris į rodiklius. Teisės aktuose⁴¹ nustatytas reikalavimas valstybėms narėms turėti veiksmingumo sistemos sudarymo metodiką ir, jei prašoma, ją pateikti Komisijai. 2014–2020 m. konkrečioms fondams skirtuose reglamentuose⁴² nustatyti tikslams priskirti rodikliai, neatskiriant išdirbių ir rezultatų, o 2021–2027 m. konkrečioms fondams skirtuose reglamentuose⁴³ nustatyti su tikslais susiję išdirbių ir *rezultatų rodikliai*, taip pat pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai (atrinkti iš išdirbių ir rezultatų rodiklių). Be to, Komisija parengė *metaduomenų rinkinį*, kad pateiktų pagrindines dabartinio programavimo laikotarpio rodiklių charakteristikas (pavyzdžiui, apibrėžtį, matavimo vienetą, dažnumą, duomenų šaltinį, tai, ar rodiklis apima išdirbius, ar rezultatus).

⁴⁰ [Reglamento \(ES\) 2021/1060](#), kuriuo nustatomos ES fondų, įgyvendinamų taikant pasidalijamąjį valdymą, įskaitant PMIF ir ISVF, bendros nuostatos, 41 ir 42 straipsniai.

⁴¹ Ten pat, 17 straipsnis.

⁴² PMIF atveju – [Reglamentas \(ES\) 516/2014](#), o VSF sienų ir vizų priemonės atveju – [Reglamentas \(ES\) 515/2014](#).

⁴³ PMIF atveju – [Reglamentas \(ES\) 2021/1147](#), o ISVF ir SVVP – [Reglamentas \(ES\) 2021/1148](#).

3.41. Remiantis Komisijos 2024 m. biudžeto projekto **veiksmingumo duomenų lentelėmis**, daugumą 2014–2020 m. PMIF ir VSF sienų ir vizų priemonės rodiklių Komisija kvalifikavo kaip rezultatų rodiklius. Tačiau savo 2019 m. metinėje veiksmingumo ataskaitoje⁴⁴ teigėme, kad du trečdaliai šio laikotarpio rodiklių buvo išdirbio rodikliai. Vertiname, kad 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu šios klasifikacijos tikslumas pagerėjo. Šių rodiklių tobulinimo pavyzdžių pateikta **3.3 priede**.

Informacijos apie dabartinio laikotarpio veiksmingumą kol kas yra nedaug ir matyti, kad pažanga yra nedidelė

3.42. Po dvejų 2021–2027 m. DFP laikotarpio metų programų įgyvendinimas vis dar yra ankstyvajame etape. Todėl 2022 m. MVVA daugiausia nurodoma, kad pažanga siekiant tikslų yra nedidelė. Panašiai kaip ir kitų *pasidalijamojo valdymo* programų atveju, valstybių narių PMIF ir SVVP programos buvo patvirtintos tik paskutinį 2022 m. ketvirtį. Be to, lygiaverčių ankstesnio programavimo laikotarpio fondų įgyvendinimo pratęsimas vieniems metams galėjo prisidėti prie vėlyvos dabartinio laikotarpio fondų įgyvendinimo pradžios.

3.43. Kalbant apie PMIF, visi *pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai* (PVRR), įtraukti į 2022 m. MVVA PVA, rodo nulinę pažangą įgyvendinant siektiną reikšmę, o Komisija PVA pažymėjo, kad prasmingo pažangos vertinimo atlikti neįmanoma. Kalbant apie ISVF, tik vienu iš aštuonių PVRR, pateiktų PVA, nurodyta 12 % pažanga siekiant tikslo, o kitais nurodyta nulinė pažanga. Tai buvo rodiklis, susijęs su sienos perėjimo punktų ir muitinės laboratorijų, kuriose įrengta tinkama įranga, procentine dalimi. Jis priskirtas konkrečiam tikslui prisidėti prie muitinio tikrinimo.

⁴⁴ 2019 m. ataskaitos dėl ES biudžeto veiksmingumo 5.14 dalis.

2014–2020 m. laikotarpio informacija apie veiksmingumą rodo, kad padaryta didelė pažanga, tačiau vis dar reikia atlikti baigiamuosius veiksmus

Rodikliai rodo didelę pažangą, tačiau neatspindi, koku mastu buvo patenkinti poreikiai

3.44. Dauguma PMIF ir VSF sienų ir vizų priemonės rodiklių rodo, kad padaryta didelė pažanga siekiant jų atitinkamų tikslų. 2019 m. ataskaitoje dėl ES biudžeto veiksmingumo analizavome PMIF veiksmingumą. Pažanga siekiant PMIF PVVR tikslinių reikšmių (pateiktų 2022 m. PVA) nuo 2019 m. iki 2022 m. gerokai pasistūmėjo (žr. **3.4 priedą** – daugumos rodiklių reikšmės padidėjo beveik 50 % ar daugiau). Tačiau PMIF rezultatai, susiję su palankesnių sąlygų migrantų grąžinimui sudarymu, buvo prastesni nei tikėtasi, o automatizuotų sienų kirtimo per pagal VSF sienų ir vizų priemonę finansuojamus vartus atvejų skaičius toli gražu nesiekė tikslo. Pažangą ypač paveikė su COVID-19 susiję kelionių apribojimai.

3.45. Siektinos reikšmės yra suvestiniai valstybių narių duomenys. Mūsų 2019 m. ataskaitoje dėl ES biudžeto veiksmingumo nustatyta, kad kiekybiniai poreikiai į veiksmingumo ataskaitų teikimo sistemą nebuvo įtraukti. Todėl, net jei iš PVVR matyti, kad tikslinės reikšmės buvo pasiektos, Komisija turi įvertinti, koku mastu finansuojamais veiksmais buvo patenkinti poreikiai ES arba valstybių narių lygmeniu (žr. **3.51** dalį).

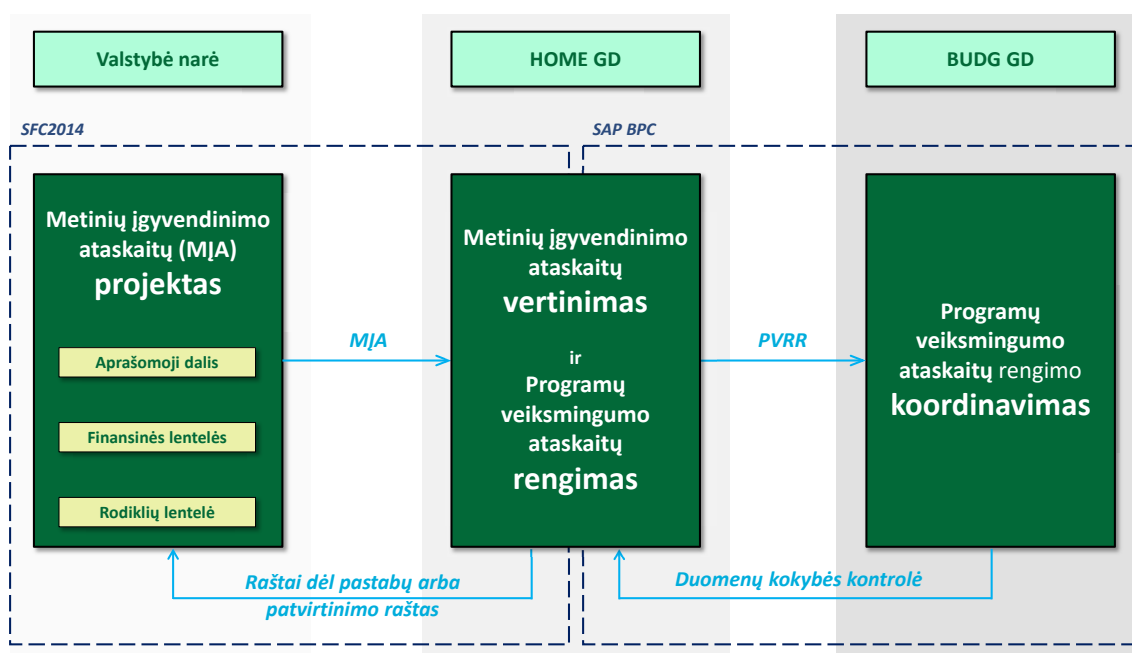
3.46. Pavyzdžiui, 2014–2020 m. rodiklio „Bendras asmenų, kuriems suteikta pagalba, skaičius“ tikslas iki 2022 m. pabaigos buvo 1,3 milijono asmenų. PVA pranešama, kad šis tikslas pasiektas 100 %, pagalba suteikta 3,5 milijono asmenų, o tai beveik tris kartus viršija tikslą. Dvidešimt dvi valstybės narės pagal šį rodiklį pasiekė didesnę nei 100 % pažangą.

3.47. Kai valstybė narė rodikliams siūlo siektinas reikšmes (rengdama savo konkrečias valstybės narės programas), Komisija jas peržiūri. Manome, kad 2014–2020 m. laikotarpiu Komisija ne visada užtikrino, kad tikslinės reikšmės būtų tinkamai peržiūrėtos siekiant atsižvelgti į poreikių ir valstybių narių strategijų pokyčius, todėl buvo nustatytos kai kurios neteisingos siektinos reikšmės. Pavyzdžiui, kalbant apie PMIF, 2014–2020 m. rodiklio „Bendras asmenų, kuriems suteikta pagalba, skaičius“ atveju vienos iš didesnių valstybių narių siektina reikšmė buvo 13 000 asmenų, o tai sudarė 1 % bendro PVRR programos lygmeniu. 2022 m. MVVA nurodyta,

kad ši valstybė narė suteikė pagalbą daugiau kaip 150 000 asmenų, t. y. 12 kartų daugiau nei jos siektina reikšmė.

3.48. 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu valstybės narės naudojo pasidalijamojo fondų valdymo bendrą informacinę sistemą (SFC2014), kad Komisijai perduotų savo MJA (įskaitant informaciją apie rodiklius) (žr. **3.9 diagramą**). Abiejų mūsų tikrintų fondų atveju Komisija PVA pripažino, kad reikia gerinti veiksmingumo stebėsenos kokybę reguliariau teikiant patikimesnius rezultatų rodiklių duomenis. BUDG GD vykdytos MVVA veiksmingumo duomenų kontrolės priemonės buvo aprašytos mūsų **2022 m. MVVA apžvalgoje**; jas daugiausia sudarė išsamumo, formataavimo ir pagrįstumo tikrinimas.

3.9 diagrama. Duomenų srautas iš MJA į PVA ir atitinkamos kontrolės priemonės

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.49. Atlikome keturių 2014–2022 m. PVRR, gautų iš 2022 m. PVA, ir vieno PVRR, gauto iš 2021 m. PVA, duomenų tikslumo testus 12-ai valstybių narių ir visiems 2014–2022 m. laikotarpio metams. Nustatėme, kad duomenys visais atvejais SFC2014 buvo teisingai atspindėti. Pažymėjome, kad HOME GD įprastai teikia pastabas dėl rodiklių duomenų, kuriuos valstybės narės pateikė savo MJA projektuose. Kai HOME GD laikėsi nuomonės, kad valstybių narių pateiktos rodiklių vertės yra netikslios ir jis turėjo geresnės kokybės duomenų iš kitų šaltinių (pavyzdžiui, *Frontex*, ES sienų ir pakrančių apsaugos agentūros), jis naudojo kitų šaltinių duomenis. Viena iš palyginti mažų į imtį įtrauktų valstybių narių, pavyzdžiui, neteisingai nurodė,

kad parėmė 10 nacionalinių koordinavimo centrų, o Komisija PVA ištaisė šį skaičių į vieną centrą.

Kol kas nėra pakankamai informacijos apie bendrus programų rezultatus

3.50. Pažanga siekiant programų tikslų suteikia naudingos informacijos apie fondo indėlį siekiant politikos tikslų. Tačiau, kaip pažymėjome savo 2019 m. ataskaitoje dėl ES biudžeto veiksmingumo, rodikliai yra tik pirmas žingsnis analizuojant veiksmingumą. Nustatėme, kad kol kas nėra pakankamai informacijos apie bendrus programų rezultatus.

3.51. Kaip ir kitų išlaidų programų atveju, DFP programavimo laikotarpiu Komisija atlieka PMIF ir VSF sienų ir vizų priemonės tarpinius ir *ex post vertinimus*. Lygiaverčių programų 2014–2020 m. DFP laikotarpio tarpiniai vertinimai buvo atlikti 2018 m. ir pripažinta, kad bendri programos rezultatai bus vertinami atliekant *ex post* vertinimą. Be to, ataskaitose pripažintos problemos, susijusios su valstybių narių veiksmingumo duomenimis. Konkretiems fondams skirtuose teisės aktuose buvo numatyta, kad *ex post* vertinimas bus atliktas 2024 m. birželio mėn., tačiau jis buvo atidėtas vieniems metams. Vėlavimo priežastis buvo 2022 m. vasario mėn. prasidėjęs Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, kuris lėmė perkeltųjų asmenų masinį srautą iš Ukrainos į valstybes nares, o vėliau vieniems metams buvo pratęstas fondų įgyvendinimo laikotarpis.

3.52. Mūsų specialiojoje ataskaitoje 24/2019 dėl migrantų *prieglobsčio*, perkėlimo ir grąžinimo padaryta išvada, kad PMIF veiksmingumo stebėsenos sistema buvo sukurta pavėluotai ir nenustačius siektinų reikšmių ir kad reikia daugiau veiksmingumo duomenų, kad būtų lengviau atlikti patikimą politikos vertinimą ES lygmeniu.

3.53. Mūsų 2019 m. ataskaitoje dėl ES biudžeto veiksmingumo padaryta išvada, kad įgyvendinant PMIF suteikta didelė parama, siekiant padėti valstybėms narėms susidoroti su prieglobsčio ir migracijos veiksnių išlaidomis ir iššūkiais. Tačiau valstybių narių pateiktos informacijos apie rodiklius, kuria grindžiama MVVA, patikimumas ir nuoseklumas nebuvo pakankamai patikrintas, o nustatytais rodikliais rodomas išlaidų aktualumas ir jų ES pridėtinė vertė, tačiau nepateikta įrodymų apie *ekonomiškumą* ir efektyvumą, nes dviem trečdaliais rodiklių matuojama veikla ir išdirbiai.

ISVF veiksmingumo ataskaitos apima būsimus pasiekimus

3.54. 2022 m. PVA Komisija įvertino, kad apskritai buvo siekiama fondų 2014–2020 m. tikslų. PVA Komisija pristatė pažangą siekiant, jos nuomone, tinkamiausių PVRR (aštuonių PVRR PMIF atveju ir trijų PVRR VSF sienų ir vizų priemonės atveju). PMIF atveju Komisija laikėsi nuomonės, kad 50 % atitinkamų tikslų buvo pasiekti, 25 % tikslų buvo įgyvendinami pagal planą, įgyvendinant 25 % tikslų padaryta nedidelė pažanga, o VSF sienų ir vizų priemonės atveju Komisija pranešė, kad trijų pasirinktų rodiklių pasiekimo lygis yra 100 % (išsamiau žr. [3.5 priedą](#)). Kalbant apie VSF sienų ir vizų priemonę, Komisija PVA vaizdinėje medžiagoje nepateikė rodiklių, pagal kuriuos daroma mažesnė pažanga, tačiau ji tai nurodė tekste.

3.55. Manome, kad Komisijos atrinktuose PMIF PVRR pateikiamas subalansuotas bendras pažangos, susijusios su programos įgyvendinimu, pristatymas. PVRR, kuriuos ji pabrėžė VSF sienų ir vizų priemonės atveju, buvo mažiau subalansuoti. [3.5 priede](#) pateikiami visi abiejų fondų PVRR, įskaitant jų tikslus ir pasiektas reikšmes.

3.56. Nustatėme, kad PVA apskritai atitiko BUDG GD nurodymus, jose buvo analizuojama PVRR raida ir pateikta pagrįstų paaiškinimų tais atvejais, kai 2014–2020 m. laikotarpio tikslai nebuvo visiškai pasiekti. 2022 m. PVA skirsnyje „Programa glaustai“ Komisija pristatė PMIF ankstesnių pasiekimų reikšmes. Tačiau ISVF atveju Komisija pateikė ankstesnių pasiekimų (keturi iš aštuonių skaičių) ir būsimų pasiekimų (keturi iš aštuonių skaičių) derinį (žr. [3.1 langelį](#)). Tai neatitiko nurodymų šiame skirsnyje pateikti konkrečius pasiekimus.

3.1 langelis. 2022 m. ISVF „Programa glaustai“ diagramos

Ankstesni pasiekimai*

2022 m. Šengeno informacinėje sistemoje **užregistruotos** 161 192 atitikty.

2014–2022 m. **buvo plėtojamoms** 453 konsulinio bendradarbiavimo veiklos rūšys.

2014–2022 m. ES nepriklausančiose šalyse **buvo sukurtos** 755 specializuotos pareigybės.

2014–2022 m. **buvo sukurta arba atnaujinta** 47 812 sienų kontrolės (patikrinimų ir stebėjimo) infrastruktūros ir priemonių vienetų.

Būsiami pasiekimai**

Bus įsigyta, prižiūrima arba modernizuojama + 1 300 sienos perėjimo punktams skirtos įrangos vienetų 2021–2023 m. naudojant CCEI lėšas.

+ 200 sienos perėjimo punktų (paskirstytų 24 valstybėse narėse) **bus nupirkta** muitinio tikrinimo įranga [...].

2021–2023 m. naudojant CCEI lėšas **bus įsigyta**, prižiūrima arba modernizuojama + 500 muitinės laboratorijų įrangos vienetų.

Pagal susitarimus dėl *dotacijų*, pasirašytus pagal CCEI, + 30 muitinės laboratorijų (paskirstytų 18 valstybių narių) **bus nupirkta** muitinės laboratorijų įranga.

* Pagal 2014–2020 m. DFP įgyvendintų ankstesnių programų duomenys.

** Planuojami skaičiai, susiję su ISVF priemone, CCEI, kuri pagal 2014–2020 m. DFP neturėjo pirtakių.

Šaltinis: 2023 m. birželio mėn. paskelbta Europos Komisijos MVVA.

Išvados

3.57. Dabartinio DFP laikotarpio veiksmingumo ataskaitų teikimo sistema patobulinta (**3.39–3.41** dalys).

3.58. Su PMIF ir ISVF susijusios informacijos apie veiksmingumą einamuoju laikotarpiu turima nedaug (**3.42** ir **3.43** dalys), nes įgyvendinimas ką tik prasidėjo.

3.59. Dauguma 2014–2020 m. laikotarpio rodiklių rodo, kad padaryta didelė pažanga siekiant jų atitinkamų tikslų. Rodikliai nebūtinai rodo, koku mastu finansuojamais veiksmais buvo patenkinti poreikiai (3.44–3.47 dalys). Komisija pripažino, kad valstybių narių pateikti veiksmingumo duomenys nėra visiškai patikimi (3.48 ir 3.49 dalys). Kol kas nėra pakankamai informacijos apie bendrus programų rezultatus, įskaitant jų ekonomiškumą ir efektyvumą (3.50–3.53 dalys).

3.60. PVRR, kuriuos Komisija pabrėžė 2022 m. VSF sienų ir vizų priemonės MVVA, buvo mažiau subalansuoti nei PMIF atveju (3.54 ir 3.55 dalys). PVA pateikti pagrįsti paaiškinimai tais atvejais, kai tikslinės reikšmės nebuvo visiškai pasiektos, tačiau Komisija į savo skirsnį „Programa glaustai“ įtraukė numatomus būsimus pasiekimus (3.56 dalis).

Rekomendacijos

3.61. Savo 2022 m. metinės ataskaitos 3 skyriuje padarėme išvadą, kad Komisija tam tikrais atžvilgiais įgyvendino mūsų 2019 m. ataskaitoje dėl ES biudžeto veiksmingumo pateiktą rekomendaciją, kad programų ataskaitose ir MVVA pateiktos informacijos apie veiksmingumą patikimumas būtų toliau gerinamas.

3.62. Remdamiesi savo 2023 m. išvadomis, rekomenduojame Komisijai:

3.1 rekomendacija. Pagerinti DFP 4 išlaidų kategorijos programų veiksmingumo ataskaitose (PVA) pateikiamos informacijos apie veiksmingumą kokybę

- a) PVA dalyje „Programa glaustai“ pristatyti faktinius pasiekimus, o ne galimus pasiekimus ateityje;
- b) savo MVVA atskleisti, kurie PVRR buvo pagrįsti šaltiniais, kurie skyrėsi nuo valstybių narių pateiktų MJA.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. MVVA atveju – a ir b punktai

3 dalis. Atsižvelgimas į mūsų ataskaitoje „ES biudžeto veiksmingumas. Padėtis 2020 m. pabaigoje“ pateiktas rekomendacijas

3.63. Šioje dalyje pateikiama informacijos, kaip buvo atsižvelgta į mūsų 2020 finansinių metų ES biudžeto veiksmingumo ataskaitoje pateiktas rekomendacijas.

3.64. Ataskaitoje pateiktos keturios rekomendacijos, pirmoji rekomendacija suskirstyta į dvi dalis. Visos rekomendacijos ir jų dalys buvo skirtos Komisijai, ir Komisija visoms joms pritarė.

3.65. Atlikome peržiūrą siekdami įvertinti, koku mastu buvo imtasi veiksmų nustatytiems trūkumams pašalinti. Mūsų tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros 2024 m. balandžio mėn. pradžioje metu trys iš mūsų tikrintų penkių rekomendacijų dar neturėjo būti įgyvendintos. Iš likusių dviejų rekomendacijų Komisija vieną įgyvendino dauguma atžvilgių, o kitą – tam tikrais atžvilgiais.

3.66. *3.6 priede* pateikiama penkių rekomendacijų įgyvendinimo būklės apžvalga.

4 dalis. Atsižvelgimas į mūsų nuo 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas

Įvadas

3.67. Kasmet peržiūrame, koku mastu mūsų audituojami subjektai ėmėsi veiksmų, atsižvelgdami į mūsų rekomendacijas, praėjus trejiems metams nuo jų pateikimo. Tolesnė atsižvelgimo į mūsų rekomendacijas peržiūra yra svarbus audito ciklo etapas. Šiuo etapu gauname grįžtamąją informaciją apie tai, ar audituojami subjektai ėmėsi mūsų rekomenduojamų veiksmų ir ar buvo išspręsti mūsų iškelti klausimai. Ji taip pat svarbi numatant ir planuojant mūsų audito darbą ateityje ir vykdant rizikos stebėseną.

3.68. Šiais metais analizavome visų 26 specialiųjų ataskaitų, kurias paskelbėme 2020 m., rekomendacijas. Tikrinome, kaip buvo atsižvelgta į iš viso 195 rekomendacijas. Iš jų 185 rekomendacijos buvo skirtos Europos Komisijai. Septynios iš šių rekomendacijų buvo skirtos Europos investavimo konsultacijų centrui, kuris veikia kaip Komisijos ir Europos investicijų banko partnerystė. Likusios 10 rekomendacijų buvo skirtos ES decentralizuotoms agentūroms ir kitoms įstaigoms (ES agentūroms) ir Europos personalo atrankos tarnybai (EPSO).

3.69. Kad atliktume savo tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros darbą, vykdėme dokumentų peržiūras ir surengėme interviu su audituojamais subjektais. Siekdami užtikrinti teisingą ir subalansuotą peržiūrą, savo nustatytus faktus nusiuntėme audituojamiems subjektams ir savo galutinėje analizėje atsižvelgėme į jų atsakymus. Siekiant išvengti pasikartojimų, rekomendacijos išvardytos pagal audituojamąjį subjektą, kuriam jos buvo daugiausiai skirtos. Mūsų darbo rezultatai atspindi padėtį 2024 m. balandžio mėn. pabaigoje.

Pastabos

Rekomendacijų, kurioms mūsų audituojami subjektai visiškai arba iš dalies pritarė, dalis ir toliau buvo didelė

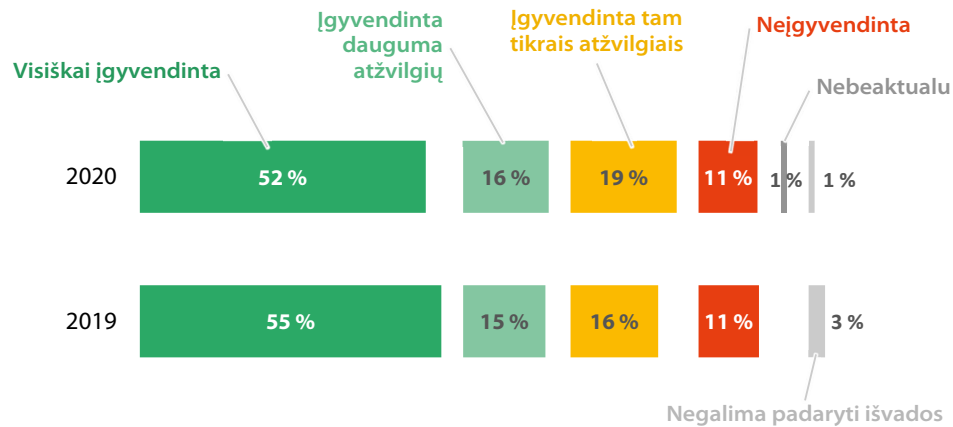
3.70. Iš 195 mūsų tikrintų rekomendacijų, mūsų audituojami subjektai visiškai pritarė 153 rekomendacijoms (13 %), iš dalies pritarė 26 rekomendacijoms (13 %) ir nepritarė 13 rekomendacijų (7 %). Trys rekomendacijos, skirtos kitiems nei Europos Komisija audituojamiems subjektams, į šį skaičiavimą neįtrauktos, nes apie pritarimo joms lygį nebuvo pranešta.

Visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis nežymiai sumažėjo

3.71. Mūsų tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metu devynios iš mūsų tikrintų 195 rekomendacijų dar neturėjo būti įgyvendintos. Iš likusių 186 rekomendacijų mūsų audituojami subjektai visiškai įgyvendino 97 rekomendacijas (52 %). Dar 29 (16 %) rekomendacijas jie įgyvendino dauguma atžvilgių (žr. [3.10 diagramą](#)).

3.72. Palyginti su praėjusiais metais, bendra visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis sumažėjo nuo 70 % iki 68 %, o tik tam tikrais atžvilgiais įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo nuo 16 % iki 19 %. Neįgyvendintų rekomendacijų dalis buvo stabili. Dažnai audituojami subjektai mūsų rekomendacijų neįgyvendindavo dėl to, kad jie joms nepritarė. Rekomendacijų įgyvendinimo būklė išsamiau pateikta [3.7 priede](#) ir [3.8 priede](#).

3.10 diagrama. Kaip mūsų audituojami subjektai įgyvendino mūsų 2020 ir 2019 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas

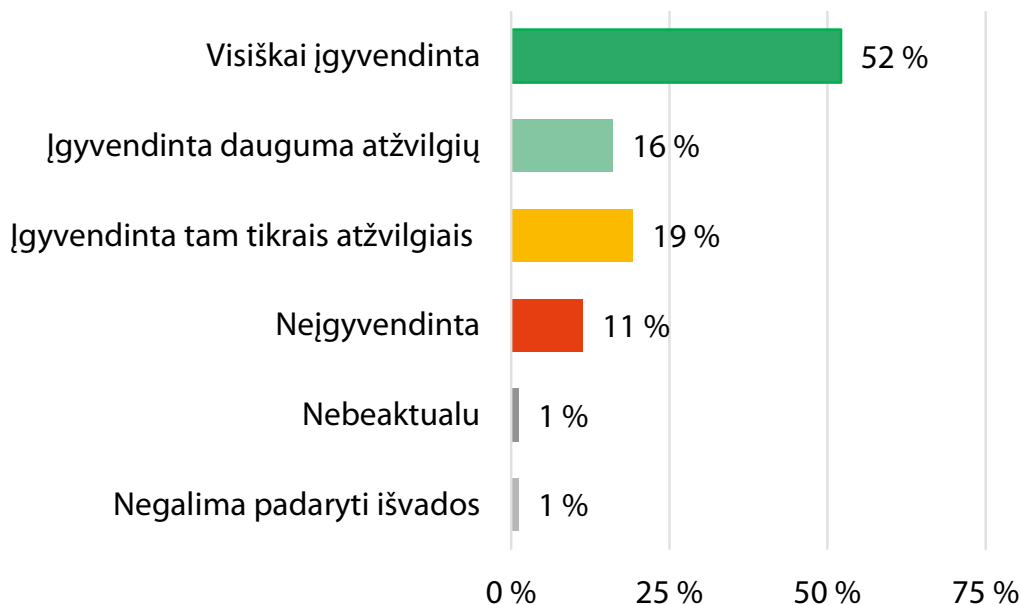

Šaltinis: Audito Rūmai.

68 % Europos Komisijai skirtų rekomendacijų įgyvendintos visiškai arba dauguma atžvilgių

3.73. Iš viso Komisijai pateiktos 185 rekomendacijos. Mūsų tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metu aštuonios rekomendacijos dar neturėjo būti įgyvendintos. Iš likusių 177 rekomendacijų Komisija visiškai įgyvendino 92 rekomendacijas (52 %), o dar 27 rekomendacijas (16 %) įgyvendino dauguma atžvilgių. Be to, Komisija tam tikrais atžvilgiais įgyvendino 34 rekomendacijas (19 %) ir iš viso neįgyvendino 20 rekomendacijų (11 %) (žr. **3.11 diagramą**). Dviem atvejais (1 %) įgyvendinimo būklės nereikėjo vertinti, nes, mūsų nuomone, rekomendacija nebeaktuali. Kitais dviem atvejais (1 %) negalėjome padaryti išvados, nes dar buvo per anksti vertinti rekomendacijos įgyvendinimo lygį.

3.11 diagrama. Komisijai skirtų mūsų 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas

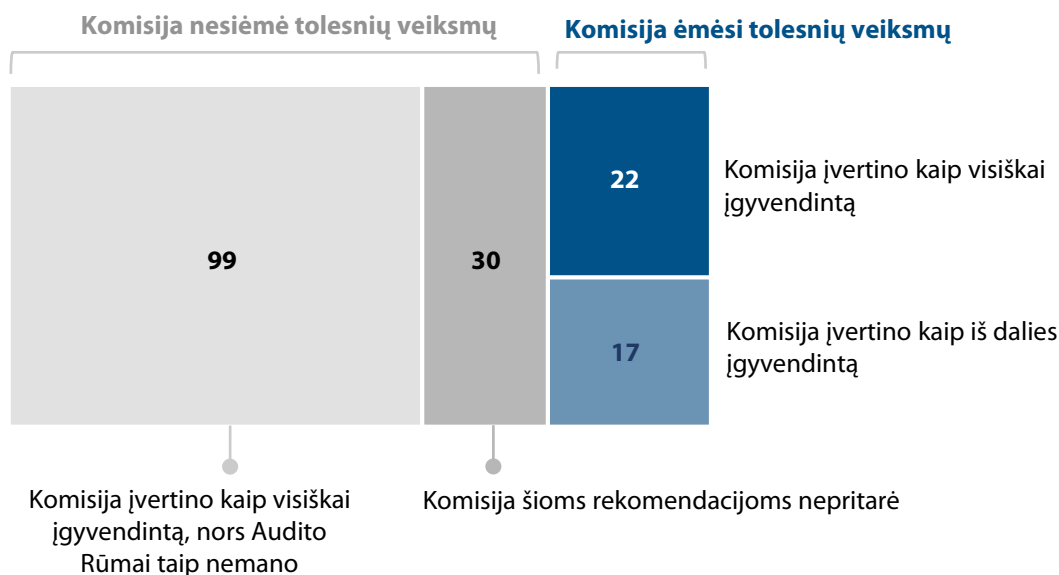
Šaltinis: Audito Rūmai.

3.74. *3.7 priede* pateikiama išsamesnės informacijos apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę. Jame taip pat trumpai aprašomi patobulinimai ir likę trūkumai, darantys poveikį, pavyzdžiui, rekomendacijoms, kurios buvo įgyvendintos tam tikrais atžvilgiais.

3.75. Atlikę 2021 ir 2022 m. tolesnę peržiūrą, kaip buvo atsižvelgta į rekomendacijas⁴⁵, 97 rekomendacijas, pateiktas mūsų 2018 m. specialiosiose ataskaitose, ir 71 rekomendaciją, pateiktą mūsų 2019 m. specialiosiose ataskaitose, įvertinome kaip neįgyvendintas. Šiais metais 129 iš šių 168 rekomendacijų vis dar buvo neįgyvendintos, o Komisija jų būklės nebestebėjo (žr. *3.12 diagramą*). Komisija pačiose specialiosiose ataskaitose nepritarė 30 iš šių 129 rekomendacijų. Ji manė, kad, kai buvo atliekamos dvejų ankstesnių metų tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros procedūros, likusios 99 rekomendacijos buvo visiškai įgyvendintos, nors mūsų vertinimas buvo kitoks.

⁴⁵ 2021 m. ataskaitos dėl ES biudžeto veiksmingumo 3.13–3.15 dalys ir 2022 m. metinės ataskaitos dėl ES biudžeto vykdymo 3.94 ir 3.95 dalys.

3.12 diagrama. Atsižvelgimas į 2018 ir 2019 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, kurių Komisija nebuvo visiškai įgyvendinusi dvejų ankstesnių metų tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metu

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.76. Komisija toliau stebėjo likusių 39 iš 168 rekomendacijų, kurios nebuvo visiškai įgyvendintos, įgyvendinimą. Ji mano, kad nuo tada ji baigė įgyvendinti 22 iš šių 39 rekomendacijų. Taikydami tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metodą, naudotą dvejų ankstesnių tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros procedūrų metu (2018 ir 2019 m. specialiosiose ataskaitose) pateiktoms neįgyvendintoms rekomendacijoms, toliau stebime tokius atvejus, analizuodami Komisijos duomenis, tačiau jų išsamiai nenagrinėjome.

78 % kitiems audituojamiems subjektams skirtų rekomendacijų įgyvendintos visiškai arba dauguma atžvilgių

3.77. Specialiosiose ataskaitose [22/2020](#) ir [23/2020](#) pateikta iš viso 10 rekomendacijų, skirtų kitiems audituojamiems subjektams nei Europos Komisija (ES agentūroms ir EPSO).

3.78. Mūsų tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metu viena rekomendacija dar neturėjo būti įgyvendinta. Iš likusių devynių rekomendacijų šie audituojami subjektai visiškai įgyvendino penkias rekomendacijas (56 %), dar dvi rekomendacijas (22 %) įgyvendino dauguma atžvilgių, o dvi (22 %) – tam tikrais atžvilgiais.

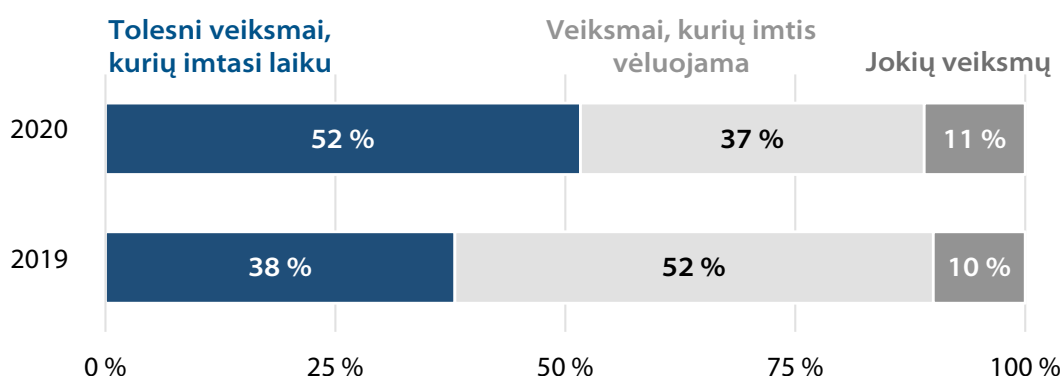
3.79. *3.8 priede* pateikiama išsami šių rekomendacijų įgyvendinimo būklės apžvalga. Jame taip pat trumpai aprašomi atlikti patobulinimai ir likę trūkumai, susiję su tam tikrais atžvilgiais įgyvendintomis rekomendacijomis.

Laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo

3.80. Rekomendacijų įgyvendinimo terminai aptariami ir suderinami su audituojamu subjektu ir nurodomi mūsų specialiosiose ataskaitose, siekiant užtikrinti, kad jie būtų aiškūs visoms susijusioms šalims.

3.81. Palyginti su praėjusiais metais, laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo nuo 38 % iki 52 %, o rekomendacijų, dėl kurių nesimta jokių veiksmų, dalis išliko santykinai stabili (žr. *3.13 diagramą*). Nors veiksmų, kurių audituojami subjektai ėmėsi siekdami įgyvendinti mūsų rekomendacijas, savalaikiškumas pagerėjo, jis dar nepasiekė iki COVID-19 pandemijos buvusio lygio (siekiančio 60 % ar daugiau).

3.13 diagrama. Veiksmų, kurių audituojami subjektai ėmėsi, siekdami įgyvendinti mūsų 2020 ir 2019 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, savalaikiškumas

Pastaba: Į skaičiavimus neįtrauktos rekomendacijos, kurių terminas dar nebuvo pasibaigęs (2019 m. – keturi atvejai, 2020 m. – devyni atvejai), dėl kurių negalėjome padaryti išvados (2019 m. – septyni atvejai, 2020 m. – du atvejai), ir nebeaktualios rekomendacijos (2020 m. – du atvejai).

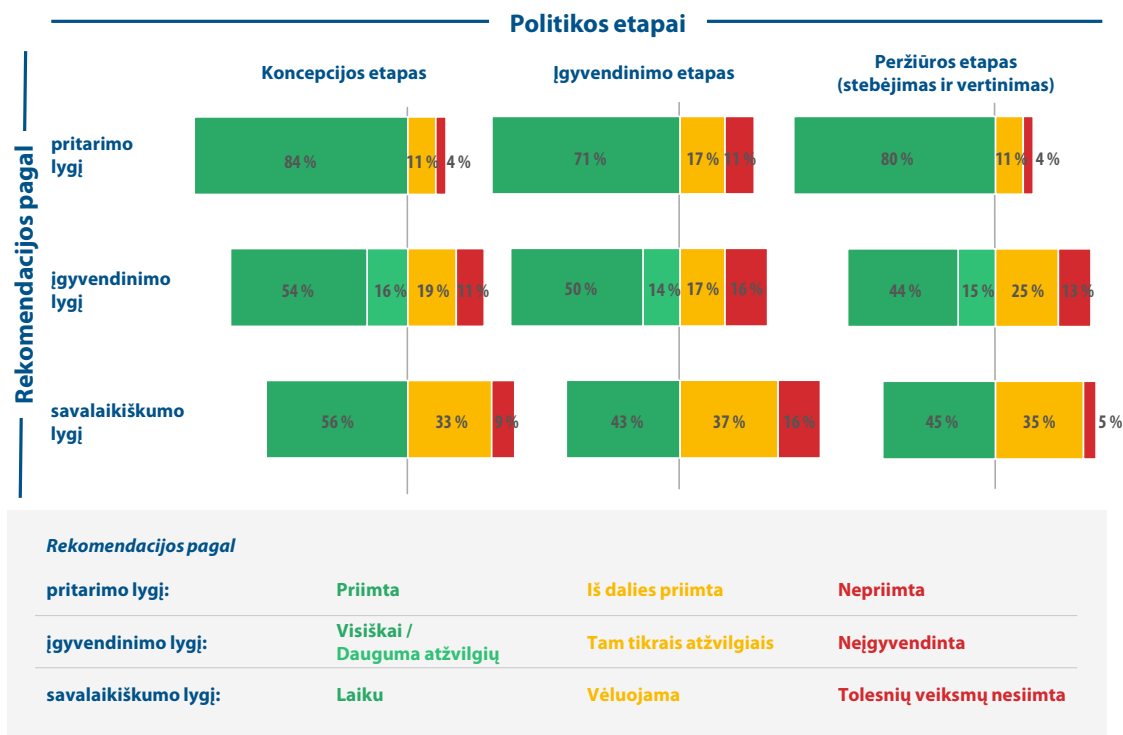
Šaltinis: Audito Rūmai.

Rekomendacijos, susijusios su politikos ar programų koncepcija, rodo aukščiausią pritarimo, įgyvendinimo ir savalaikiškumo lygį

3.82. Šiais metais pirmą kartą savo rekomendacijas suklasifikavome pagal politikos ciklo etapą, kuriam jos skirtos: koncepcijos, įgyvendinimo ir peržiūros etapą (stebėseną ir vertinimą). Ši klasifikacija suteikė mums galimybę išanalizuoti, ar yra skirtumų tarp trijų politikos etapų pritarimo lygio, įgyvendinimo lygio ir taisomųjų veiksmų, kurių imtasi atsižvelgiant į mūsų rekomendacijas, savalaikiškumo atžvilgiu.

3.83. Mūsų analizė rodo, kad mūsų rekomendacijos pasiskirsto santykinai tolygiai visais trimis etapais: 36 % – abiejuose politikos koncepcijos ir įgyvendinimo etapuose ir 28 % – politikos peržiūros etape. Pritarimo rekomendacijoms, susijusioms su politikos koncepcijos ir peržiūros etapais, procentinė dalis yra didesnė (84 % ir 80 %), palyginti su įgyvendinimo etapu (71 %). Bendra visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų procentinė dalis yra mažiausia peržiūros etape (59 %), po jo – įgyvendinimo etapas (64 %) ir koncepcijos etapas (70 %). Veiksmų, kurių audituojami subjektai imasi siekdami įgyvendinti mūsų rekomendacijas, savalaikiškumas yra mažiausias įgyvendinimo etape ir didžiausias koncepcijos etape. Išsamūs mūsų analizės rezultatai pateikti [3.14 diagramoje](#).

3.14 diagrama. Pritarimo, įgyvendinimo ir savalaikiškumo lygis pagal politikos ciklo etapus

Pastaba: Kad būtų lengviau skaityti, į 3.14 diagramą neįtrauktos trys rekomendacijos, dėl kurių pritarimo lygio mums nebuvo pranešta, dvi rekomendacijos, kai, mūsų nuomone, rekomendacija buvo nebeaktuali, dvi rekomendacijos, kai negalėjome padaryti išvados, nes buvo per anksti įvertinti rekomendacijos įgyvendinimo lygį, ir devynios rekomendacijos, kurios mūsų tolesnės atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metu dar neturėjo būti įgyvendintos.

Šaltinis: Audito Rūmai.

Išvada

3.84. Mūsų analizė rodo, kad 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktų rekomendacijų, kurioms mūsų audituojami subjektai visiškai arba iš dalies pritarė, dalis, palyginti su ankstesniais metais, išliko didelė (93 %). Nors visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis šiek tiek sumažėjo nuo 70 % pernai iki 68 % šiais metais, laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo nuo 38 % iki 52 %. Pastarąjį faktą galima paaiškinti laipsnišku COVID-19 pandemijos poveikio mažėjimu, net jei rezultatai dar nepasiekė iki COVID-19 pandemijos buvusio 60 % ar aukštesnio lygio. Pirmą kartą atlikome analizę siekdami patikrinti, ar tarp įvairių politikos ciklo etapų yra skirtumų, susijusių su pritarimo mūsų rekomendacijoms lygiu ir tinkamu bei savalaikiu jų įgyvendinimu. Patikrinus paaiškėjo, kad politikos koncepcijos etapui ir politikos peržiūros etapui tenka didžiausia rekomendacijų, kurioms visiškai pritarė, procentinė dalis. Tačiau įgyvendinimo lygis buvo žemiausias peržiūros etape, o savalaikiškumo lygis buvo aukščiausias koncepcijos etape.

Priedai

3.1 priedas. Specialiųjų ataskaitų aptarimas Europos Parlamento komitetuose

Ataskaitos numeris	Ataskaitos antraštė	Komitetai	CONT darbinis dokumentas
Specialioji ataskaita 01/2023	„Priemonės, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas keliauti ES COVID-19 pandemijos metu“		
Specialioji ataskaita 02/2023	„Sanglaudos politikos taisyklių pritaikymas reaguojant į COVID-19“	CONT REGI	✓
Specialioji ataskaita 03/2023	„Elektros energijos vidaus rinkos integracija“		
Specialioji ataskaita 04/2023	„Pasaulinis kovos su klimato kaita aljansas plius“		
Specialioji ataskaita 05/2023	„ES finansų aplinka“	CONT BUDG	
Specialioji ataskaita 06/2023	„Interesų konfliktas ES sanglaudos ir žemės ūkio išlaidų srityse“	CONT	✓
Specialioji ataskaita 07/2023	„Komisijos EGADP kontrolės sistemos struktūra“	CONT	✓
Specialioji ataskaita 08/2023	„Ivairiarūšis krovinių vežimas“	TRAN	
Specialioji ataskaita 09/2023	„Žemės ūkio produktų tiekimo grandinių užtikrinimas per COVID-19“		
Specialioji ataskaita 10/2023	„Gynybos srities mokslinių tyrimų parengiamieji veiksmai“	SEDE-BUDG ITRE	
Specialioji ataskaita 11/2023	„ES parama mokyklų skaitmeninimui“	CONT CULT	✓
Specialioji ataskaita 12/2023	„ES vykdoma bankų kredito rizikos priežiūra“		
Specialioji ataskaita 13/2023	„Igaliojimai ekonominės veiklos vykdytojais“	IMCO	
Specialioji ataskaita 14/2023	„Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ programavimas“	AFET-DEVE	
Specialioji ataskaita 15/2023	„ES su baterijomis susijusi pramonės politika“		
Specialioji ataskaita 16/2023	„NGEU skolos valdymas Komisijoje“	CONT BUDG	✓
Specialioji ataskaita 17/2023	„Žiedinė ekonomika“	REGI	

Ataskaitos numeris	Ataskaitos antraštė	Komitetai	CONT darbinis dokumentas
Specialioji ataskaita 18/2023	„ES klimato srities ir energetikos tikslai“	CONT ENVI	✓
Specialioji ataskaita 19/2023	„ES pastangos tvariai valdyti dirvožemį“	AGRI ENVI	
Specialioji ataskaita 20/2023	„Neįgaliųjų rėmimas“	EMPL	
Specialioji ataskaita 21/2023	„Spotlight“ – iniciatyva, kuria siekiama panaikinti smurtą prieš moteris ir mergaites“	FEMM-DEVE	
Specialioji ataskaita 22/2023	„Jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energija ES“	PECH	
Specialioji ataskaita 23/2023	„Vynuogynų restruktūrizavimas ir sodinimas Europos Sąjungoje“	AGRI	
Specialioji ataskaita 24/2023	„Pažangieji miestai“		
Specialioji ataskaita 25/2023	„ES akvakultūros politika“	PECH	
Specialioji ataskaita 26/2023	„Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės veiksmingumo stebėsenos sistema“	CONT BUDG IR ECON KOMITETŲ EGADP DARBO GRUPĖ	✓
Specialioji ataskaita 27/2023	„Tiesioginių užsienio investicijų į ES tikrinimas“		
Specialioji ataskaita 28/2023	„Viešieji pirkimai ES“	CONT IMCO	✓
Specialioji ataskaita 29/2023	„ES parama tvariams biodegalams transporto sektoriuje“	TRAN ENVI	

3.2 priedas. Ankstyvųjų veiksmy, kurių Komisija ėmėsi atsižvelgdama į mūsų 2023 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, pavyzdžiai

ES atsakas į atsigavimą po krizės

Reaguodama į poreikį pritaikyti sanglaudos politikos taisykles prie krizinių situacijų, Komisija pateikė įvairių pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriuos pateikus 2023 m. vasario mėn. buvo padaryti [keli pakeitimai](#), susiję su „REPowerEU“ skyriais ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, arba 2024 m. vasario mėn. sukurta [Europos strateginių technologijų platforma](#).

Atsižvelgdama į vieną iš mūsų rekomendacijų, 2023 m. rugsėjo mėn. EGADP srityje Komisija parengė gaires dėl priemonės, susijusios su anksčiau pasiekta EGADP tarpine ir siektina reikšmėmis, atšaukimo. Tai paskelbta kaip [Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimo ataskaitos „Tolesnis įgyvendinimas“ II priedas](#):.

ES ekonominio konkurencingumo didinimas visų piliečių labui

2023 m. kovo mėn. Komisija pateikė du pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, susijusių su elektros energijos rinkos modelio peržiūra. [Pirmuoju](#) iš dalies pakeistos elektros energijos rinkos modelio taisyklės, o [antruoju](#) – Didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo reglamentas.

2023 m. balandžio mėn. Komisija [paskelbė](#) pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl pagrindinių sėkmingo skaitmeninio švietimo ir mokymo įgalinamųjų veiksnių ir pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl skaitmeninių įgūdžių ugdymo švietimo ir mokymo srityje gerinimo, taip pat [tarnybų darbinį dokumentą](#), kuriame pateikiamos struktūrinio dialogo su valstybėmis narėmis skaitmeninio švietimo ir įgūdžių klausimais išvados.

Komisijai pateikus pasiūlymus, 2023 m. liepos mėn. buvo priimtas naujas [Baterijų reglamentas](#), o 2023 m. gruodžio mėn. Europos Parlamentas balsavo už [Ypatingos svarbos žaliavų aktą](#). 2024 m. vasario mėn. teisėkūros institucijos pasiekė preliminarų susitarimą dėl Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akto, kuris skirtas baterijų gamybos segmentui Europoje.

Atsparumas ES saugumui kylančioms grėsmėms ir pagarba Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybėms

2023 m. birželio mėn. Komisija paskelbė [pasiūlymą](#) dėl Tarybos rekomendacijos dėl prisijungimo prie Pasaulio sveikatos organizacijos sukurto pasaulinio skaitmeninių

sveikatos pažymėjimų tinklo ir dėl laikinų priemonių tarptautinėms kelionėms palengvinti.

2024 m. sausio mėn. buvo priimta [ataskaita dėl kovos su krize priemonių](#), priimtų pagal [Bendro rinkų organizavimo reglamento \(BRO reglamento\) 219–222 straipsnius](#), naudojimo, o kovos su krize priemonės, priimtose iki 2023 m. pabaigos, buvo išvardytos ataskaitos I priede.

2024 m. kovo mėn. buvo priimta [Europos gynybos pramonės strategija](#).

Klimato kaita, aplinka ir gamtos ištekliai

2023 m. liepos mėn. Komisija paskelbė du pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų: [vieną](#) dėl Atliekų pagrindų direktyvos peržiūros, kad būtų labiau orientuojamasi į tekstilės ir maisto sektorius, o [kitą](#) – dėl Dirvožemio stebėsenos ir atsparumo direktyvos, kurios tikslas – visoje ES įdiegti patikimą ir nuoseklią dirvožemio stebėsenos sistemą ir nuolat gerinti dirvožemio būklę.

2023 m. spalio mėn., priimdama savo [2024 m. darbo programą](#), Komisija paskelbė apie Nitratų direktyvos vertinimą. 2023 m. gruodžio mėn. Komisija pradėjo [atviras viešąsias konsultacijas](#).

2024 m. balandžio mėn. Komisija, siekdama gauti [visuomenės atsiliepimų](#), paskelbė Nitratų direktyvos III priedo pakeitimo projektą su atnaujintomis tam tikrų trešiamųjų medžiagų iš gyvulių mėšlo naudojimo taisyklėmis.

2023 m. rugsėjo mėn. Komisija priėmė [pasiūlymą](#) dėl reglamento dėl sąmoningai pridamo mikroplastiko apribojimo ir priemonių dėl netyčinio mikroplastiko išsiskyrimo. 2023 m. spalio mėn. Komisija priėmė [Europos vėjo energetikos veiksmų planą](#), taip pat buvo peržiūreta [Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva](#).

2023 m. lapkričio mėn. pasiektas preliminarus susitarimas dėl [Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvos peržiūros](#), įskaitant žiedinės ekonomikos praktikos integravimą į būsimus geriausių prieinamų gamybos būdų informacinius dokumentus, ir tą patį mėnesį Komisija priėmė [pasiūlymą](#) dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl direktyvos dėl transporto rūšių derinimo siekiant tvaraus krovinio vežimo.

Fiskalinė politika ir viešieji finansai

2023 m. lapkričio mėn. Komisijos intranete buvo paskelbtas dažnai užduodamų klausimų dokumentas dėl interesų konfliktų ES sanglaudos ir žemės ūkio išlaidų srityje, kuriuo su valstybėmis narėmis dalijamasi per CIRCABC.

3.3 priedas. PMIF rodiklių ir jų klasifikavimo 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. laikotarpiais pavyzdys

Programavimo laikotarpis	Fondas	Tikslas	Rodiklis	Klasifikacija (Komisija)	Klasifikacija (Audito Rūmai)
2014–2020	PMIF	1	1. Tikslinei grupei priklausančių asmenų, kuriems teikiama parama vykdant fondo lėšomis remiamus projektus priėmimo ir prieglobsčio sistemų srityje, skaičius	Rezultatas*	Išdirbis
2014–2020	PMIF	1	3.1 Asmenų, fondo lėšomis išklausiusių mokymus prieglobsčio srities temomis, skaičius	Rezultatas*	Išdirbis
2014–2020	PMIF	2	1. Tikslinei grupei priklausančių asmenų, dalyvavusių fondo lėšomis remiamose iki išvykimo taikomose priemonėse, skaičius	Rezultatas*	Išdirbis
2021–2027	PMIF	1	2. Dalyvių, kurie praėjus trimis mėnesiams po dalyvavimo mokymuose pranešė, kad naudojami mokymo metu įgytais įgūdžiais ir kompetencijomis, skaičius	Rezultatas	Rezultatas
2021–2027	PMIF	2	1. Kalbų kursų dalyvių, kurie baigę kalbos kursus bent vienu lygiu pagal Bendrą Europos kalbų mokėjimo orientacinę sistemą arba nacionalinį ekvivalentą pagerino priimančiosios šalies kalbos mokėjimo lygį, skaičius	Rezultatas	Rezultatas
2021–2027	PMIF	3	1. Savanoriškai grįžusių asmenų skaičius	Rezultatas	Rezultatas

*Dokumentas „DFP veiklos rezultatų ataskaitos. Veiklos rezultatų duomenų lentelė“ (angl. *MFF Performance results reports – Performance data table*) (p. 1158, 1160 ir 1163), naudotas rengiant 2024 m. biudžeto projektą.

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.4 priedas. PMIF pagrindinių rodiklių raida 2019–2022 m. pagal PVA

2014–2020 m. PMIF rodikliai	Pažanga	2022 m. tikslas	Pasiektos reikšmės	Nuo 2019 m. pasiektų reikšmių pokytis	Vertinimas
1.1 Prieglobstis. Asmenys, kuriems suteikta pagalba	>100 %	1,3 milijono	3,5 milijono	+67 %	Pasiekta
1.2 Nauja /pagerinta priėmimo ir apgyvendinimo infrastruktūra	>100 %	51 028	51 581	+72 %	Pasiekta
1.6 Perkeltų asmenų skaičius	85 %	108 860	92 331	+47 %	Pagal planą
2.2. Ne ES piliečių integracija. <i>Paramos gavėjų</i> skaičius	>100 %	2,6 milijono	10 milijonų	+69 %	Pasiekta
2.3. Ne ES piliečių integracija. Vietos, regioniniai ir nacionaliniai veiksmai	>100 %	7 443	15 709	+75 %	Pasiekta
3.3.1 Bendrai finansuoti grąžinimai, iš viso (asmenų skaičius)	70 %	612 400	425 870	+54 %	Nedidelė pažanga
3.3.2 Bendrai finansuoti grąžinimai, savanoriški (asmenų skaičius)	78 %	297 930	232 782	+46 %	Nedidelė pažanga
4.1 Prieglobsčio prašytojai ir paramos gavėjai, perkelti iš vienos valstybės narės į kitą	93 %	38 703	35 857	+12 %	Pagal planą

Šaltinis: Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas. Programos veiksmingumo ataskaita (angl. *Asylum, Migration and Integration Fund – Programme Performance Statement*).

3.5 priedas. PMIF ir VSF sienų ir vizų priemonės rodikliai ir 2022 m. pabaigoje pasiektos reikšmės

PMIF

Tikslas	Rodiklis	Pateikta PVA	Siektina reikšmė	Pasiekta vertė	Pažanga
1. Stiprinti ir plėtoti visus bendros Europos prieglobsčio sistemos aspektus, įskaitant jos išorės aspektą	1.1 Tikslinių grupių asmenų, kuriems suteikta pagalba, skaičius [...]	✓	1 263 700	3 502 656	>100 %
	1.2 Naujos priėmimo ir apgyvendinimo infrastruktūros [...] ir esamos priėmimo ir apgyvendinimo infrastruktūros, patobulintos [...] pajėgumai (t. y. vietų skaičius)	✓	51 028	51 581	>100 %
	1.3 Asmenų, išklausiusių mokymus prieglobsčio srities temomis, skaičius [...]		25 205	89 969	>100 %
	1.4 Kilmės valstybės informacijos produktų ir faktų nustatymo misijų, surengtų fondo lėšomis, skaičius		117 721*	72 246*	>100 %
	1.5 Fondo lėšomis remiamų projektų, skirtų valstybių narių prieglobsčio politikai plėtoti, stebėti ir vertinti, skaičius		113*	132*	86 %
	1.6 Asmenų, perkeltų į Europos Sąjungą gaunant paramą fondo lėšomis, skaičius	✓	108 860	92 331	85 %
2. Remti teisėtą migraciją į valstybes nares, atsižvelgiant į jų ekonominius ir socialinius poreikius	2.1 Tikslinei grupei priklausančių asmenų, dalyvavusių fondo lėšomis remiamose iki išvykimo taikomose priemonėse, skaičius		240 920	176 998	73 %
	2.2 Tikslinei grupei priklausančių asmenų, kuriems fondo lėšomis buvo suteikta parama taikant integracijos priemones, vykdomas įgyvendinant nacionalines, vietos ir regionines strategijas	✓	2 618 062	9 993 193	>100 %
	2.3 Įgyvendinus fondo lėšomis remiamas priemones parengtų vietos, regioninių ir nacionalinių politikos programų / priemonių, skirtų trečiųjų šalių piliečių integracijai ir apimančių pilietinę visuomenę ir migrantų bendruomenes bei visus kitus suinteresuotuosius subjektus, skaičius	✓	7 443	15 709	>100 %

Tikslas	Rodiklis	Pateikta PVA	Siektina reikšmė	Pasiekta vertė	Pažanga
	2.4 Bendradarbiavimo su kitomis valstybėmis narėmis projektų, skirtų trečiųjų šalių piliečių integracijai, skaičius		62*	52*	84 %
	2.5 Fondo lėšomis remiamų projektų, skirtų valstybių narių integravimo srities politikai plėtoti, stebėti ir vertinti, skaičius		134*	325*	>100 %
3. Stiprinti valstybių narių teisingas ir veiksmingas grąžinimo strategijas, kuriomis būtų remiama kova su neteisėta imigracija	3.1 Asmenų, gaunant paramą iš fondo apmokytų su grąžinimu susijusiais klausimais, skaičius		28 040	37 322	>100 %
	3.2 Grįžusių asmenų, gavusių fondo lėšomis bendrai finansuotą reintegracijos pagalbą prieš grįžimą arba po jo, skaičius		200 020	154 869	77 %
	3.3.1 Bendras grįžusių asmenų, kurių grąžinimas buvo bendrai finansuotas iš fondo, skaičius	✓	612 400	425 870	70 %
	3.3.2 Savanoriškas grįžimas	✓	297 930	232 782	78 %
	3.4 Stebimų išsiuntimo operacijų, bendrai finansuojamų fondo lėšomis, skaičius		6 856	40 454	>100 %
	3.5 Fondo lėšomis remiamų projektų, skirtų valstybių narių grąžinimo srities politikai plėtoti, stebėti ir vertinti, skaičius		44*	62*	>100 %
4. Stiprinti valstybių narių solidarumą ir dalijimąsi atsakomybe	4.1 Iš vienos valstybės narės į kitą perkeltų tarptautinės apsaugos prašytojų ir gavėjų skaičius	✓	38 703	35 857	93 %
	4.2 Bendradarbiavimo su kitomis valstybėmis narėmis projektų, skirtų solidarumui ir dalijimuisi atsakomybe tarp valstybių narių skatinti, skaičius		6*	6*	100 %

* Šių rodiklių vertė buvo gauta iš Komisijos pateiktos „Excel“ duomenų bazės (remiantis į SFC2014 įkelta MJA).

Šaltinis: Komisijos dokumentas „MFF Performance results reports – Performance data table“, parengtas rengiant 2024 m. biudžeto projektą.

VSF sienų ir vizų priemonė

Tikslas	Rodiklis	Pateikta PVA	Siektina reikšmė	Pasiekta reikšmė	Pažanga
1. Remti bendrą vizų politiką siekiant palengvinti teisėtą keliavimą, užtikrinti aukštos kokybės paslaugas prašymą išduoti vizą pateikiantiems asmenims, laikytis vienodo požiūrio į trečiųjų šalių piliečius ir spręsti neteisėtos migracijos klausimą	1.1 Naudojantis priemonės parama vykdyto konsulatų bendradarbiavimo atvejų skaičius		146	453	>100 %
	1.2 Naudojantis priemonės parama surengtuose su bendra vizų politika susijusiuose mokymuose dalyvavusio personalo narių skaičius ir šių mokymų kursų skaičius		11 365	7 051	62 %
	1.3 Naudojantis pagal priemonę teikiama parama įsteigtų specializuotų pareigybių trečiosiose šalyse skaičius		395	755	>100 %
	1.4 Naudojantis priemonės parama sukurtų arba modernizuotų konsulatų procentinė dalis ir skaičius atsižvelgiant į bendrą konsulatų skaičių	✓	923	3 279	>100 %
2. Remti sienų valdymą, įskaitant tai, kad valstybės narės dalytųsi informacija tarpusavyje ir su <i>Frontex</i> , kad, pirma, būtų užtikrinta <i>išorės sienų</i> aukšto lygio apsauga, be kita ko, kovojant su nelegalia migracija, ir, antra, sklaidus išorės sienų kirtimas laikantis Šengeno <i>acquis</i>	2.1 Naudojantis priemonės parama surengtuose su sienų valdymu susijusiuose mokymuose dalyvavusio personalo narių skaičius ir šių mokymų kursų skaičius		34 603	41 355	>100 %
	2.2 Naudojantis priemonės parama sukurtų ar modernizuotų sienų kontrolės (patikros ir stebėjimas) infrastruktūros objektų ir priemonių skaičius	✓	19 902	47 812	>100 %
	2.3 Išorės sienas per automatizuotus sienos kontrolės vartus, remiamus naudojantis priemone, kirtusių asmenų skaičius atsižvelgiant į bendrą išorės sienas kirtusių asmenų skaičių		357 233 078	137 493 358	38 %
	2.4 Nacionalinių sienų stebėjimo infrastruktūros objektų, įsteigtų ir (arba) toliau plėtojamų taikant EUROSUR, skaičius	✓	30	30	100 %
	2.5 Incidentų, apie kuriuos valstybės narės pateikė pranešimą Europos padėties vaizdo sistemai, skaičius		157 593	194 009	>100 %

Šaltinis: Komisijos dokumentas „MFF Performance results reports – Performance data table“, parengtas rengiant 2024 m. biudžeto projektą.

3.6 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes Europos Audito Rūmų ataskaitos „ES biudžeto veiksmingumas. Padėtis 2020 m. pabaigoje“ rekomendacijas

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Savalaikiškumo lygis: laiku; vėluojama; terminas nesibaigė; jokių atsižvelgimo veiksmų; savalaikiškumo vertinimas neatliktas.

Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
<p>1.1 rekomendacijos a punktas:</p> <p>Rengdama kitą DFP Komisija turėtų:</p> <p>užtikrinti, kad <i>poveikio vertinimuose</i> būtų nagrinėjami pagrindiniai esminiai (t. y. ne tik procedūriniai) teisės aktų, apimančių kelias programas, pavyzdžiui, <i>Bendryjų nuostatų reglamento</i>, aspektai;</p>			Įgyvendinimo terminas dar nesuėjo (2026 m. gruodžio 31 d.).	
<p>1.1 rekomendacijos b punktas:</p> <p>Rengdama kitą DFP Komisija turėtų:</p> <p>planuoti visų išlaidų programų vertinimus, įskaitant vertinimus, apimančius konkrečius teminius tokių programų aspektus, kad jų rezultatus būtų galima panaudoti atliekant atitinkamus poveikio vertinimus.</p>			Įgyvendinimo terminas dar nesuėjo (2026 m. gruodžio 31 d.).	

Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
<p>1.2 rekomendacija:</p> <p>Komisija turėtų tęsti ir įgyvendinti savo planus sukurti patogų naudoti prieigos punktą visiems poveikio vertinimams, vertinimams ir su jais susijusiems tyrimams. To būtų galima pasiekti susiejant atitinkamus savo įrodymų registrus bei portalus ir užmezgant ryšius su kitomis institucijomis, kad būtų sukurtas bendras įrodymų registras – bendras teisėkūros portalas.</p>			Kol bendras teisėkūros portalas dar kuriamas, jis konkrečiai neskirtas naudoti kaip prieigos prie poveikio vertinimų, vertinimų ir su jais susijusių tyrimų punktas.	
<p>1.3 rekomendacija:</p> <p>Komisija turėtų aiškiai nustatyti atitinkamus tolesnius veiksmus, kurių imamasi atlikus vertinimus, pateikdama juos savo metiniuose valdymo planuose arba kituose viešai prieinamuose lygiavertį statusą turinčiuose dokumentuose.</p>			Nors su vertinimais susiję tolesni veiksmai buvo paminėti valdymo planuose, <i>metinėse veiklos ataskaitose</i> ir jų prieduose, ne visada buvo aiškiai nustatyti konkretūs tolesni veiksmai, kurių reikia imtis.	
<p>1.4 rekomendacija:</p> <p>Komisija, pateikdama galimybes poveikio vertinimuose, turėtų įtraukti daugiau kiekybinės informacijos, visų pirma sąnaudų ir naudos bei ekonominio veiksmingumo analizę.</p>			Įgyvendinimo terminas dar nesuėjo (2026 m. gruodžio 31 d.).	

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.7 priedas. Atsižvelgimas į 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Europos Komisija

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; nebeaktualu arba negalima padaryti išvados.

Savalaikiškumo lygis: laiku; vėluojama; terminas nesibaigė; jokių atsižvelgimo veiksmų; savalaikiškumo vertinimas neatliktas.

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 01/2020 „ES veiksmų ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo srityse: svarbų indėlių didinimas energijos vartojimo efektyvumą mažina dideli vėlavimai ir reikalavimų nesilaikymas“	1(a)	77				
	1(b)	77				
	1(c)	77			Komisija paliko galioti savo sprendimą atmesti rekomendaciją. Nors Komisija neprieštarauja priemonių priėmimui, kai tik jos bus parengtos, kaip nurodyta 2022–2024 m. Ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo darbo plane, ji teigia negalinti įsipareigoti tai daryti sistemingai. Nuo tada, kai buvo parengta audito ataskaita, Komisija priėmė penkis reglamentus ir numato priimti įgyvendinimo priemones, kai tik jos bus parengtos.	
	1(d)	77				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	2(a)	78			Komisija bandė pagerinti savo įvertį, kad dėl elektros gaminių ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklinių reglamentų nesilaikymo prarasta 10 % energijos. Tačiau dėl sunkumų gauti reikiamus duomenis Komisija nusprendė toliau naudoti tą patį 10 % įvertį. 2023 m. balandžio mėn. paskelbus JRC techninę ataskaitą, Komisija ketina 2024 m. pradėti bandomąjį projektą, kuriuo siekiama pagerinti poveikio apskaitą. Vis dėlto ji įtraukė naują skirsnį dėl neatitikties ekologinio projektavimo poveikio apskaitos metinėse ataskaitose, kuriose pateikiama svarbesnių duomenų. Nepaisant šių pastangų, poveikio apskaitos kokybė dar nepagerėjo. Komisija turi rinkti duomenis apie naudojimą realiomis sąlygomis, prieš patvirtindama gaminio eksploatacinių savybių realių ir bandymo sąlygų skirtumus.	
	2(b)	78				
	2(c)	78				
	3(a)	80				
	3(b)	80				
	3(c)	80				
Specialioji ataskaita 02/2020 „Veikianti MVĮ priemonė:	1(a)	132				
	1(b)	132				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
veiksminga ir novatoriška programa, kurią įgyvendinant susiduriama su sunkumais“	2(a)	135				
	2(b)	135				
	2(c)	135				
	2(d)	135				
	2(e)	135			Komisija nusprendė neskelbti kiekvieno projekto pasiūlymo sėkmės rodiklio, nes mano, kad tai gali būti klaidinanti informacija, atsižvelgiant į reikšmingus su 2024 m. darbo programa susijusio pakartotinio pateikimo taisyklių pakeitimus.	
	3(a)	137			3 rekomendacijos a punktas nebeaktualus, nes MVĮ priemonės 1 etapas buvo pakeistas nauja Europos inovacijų tarybos (EIC) schema „Plug In“, pradėta po Komisijos ir valstybių narių diskusijų, vykusių EIC programos komiteto kontekste.	
	3(b)	137			3 rekomendacijos b punktas nebeaktualus, nes MVĮ priemonės 1 etapas buvo pakeistas nauja schema „Plug In“, todėl nėra nacionalinių į MVĮ priemonės 1 etapą panašių schemų, kurios šiuo metu būtų valdomos ES lygmeniu. EIC schemas „Pug In“ naudos gavėjai gali naudotis EIC konsultuojamojo ugdymo ir verslo spartinimo paslaugomis.	
	3(c)	137				
	4(a)	138				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	4(b)	138				
	4(c)	138				
	5(a)	139				
	5(b)	139				
	5(c)	139				
	5(d)	139				
Specialioji ataskaita 03/2020 „Komisija prisideda prie branduolinės saugos užtikrinimo ES, tačiau reikia aktų atnaujinimų“	1	76			Nuo 2020 m. (padėtis 2023 m. gruodžio mėn.) nebuvo planuojama ar priimta jokia nauja ar peržiūrėta direktyva branduolinės saugos, radiacinės saugos ar radioaktyviųjų atliekų tvarkymo srityje. Komisija planuoja įgyvendinti šią rekomendaciją atitinkamai likus vieniems metams iki visų galimų būsimų Euratomo direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę termino.	
	2	79			Komisija dar turi užbaigti dabartinės teisės aktų sistemos vidaus vertinimą. Komisija mano, kad šį vertinimą ji užbaigs tik tada, kai bus pradėta nauja teisėkūros procedūra dėl atnaujintos sistemos, apimančios branduolinės energetikos investicinius projektus.	
	3	80				
	1(1)	82				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 04/2020 „Naujų vaizdo technologijų naudojimas bendros žemės ūkio politikos stebėjimui: apskritai daroma nuosekli pažanga, bet klimato ir aplinkos stebėjimo srityje ji lėtesnė“	1(2)	82				
	1(3)	82				
	2(1)	84				
	2(2)	84				
Specialioji ataskaita 05/2020 „Tausus augalų apsaugos produktų naudojimas: ribota pažanga vertinant ir mažinant rizikas“	1(a)	67				
	1(b)	67				
	2(a)	71				
	2(b)	71				
	3	74			2024 m. Komisija atsiėmė savo pasiūlymą dėl reglamento dėl tausiojo augalų apsaugos produktų naudojimo, kuris buvo paskelbtas 2020 m.	
Specialioji ataskaita 06/2020 „Tvarus judumas Europos Sąjungos miestuose: be valstybių narių“	1(a)	75				
	1(b)	75			Peržiūrėtas TEN-T reglamentas, pagal kurį reikalaujama, kad valstybės narės pateiktų duomenis, dar nepatvirtintas. Todėl Komisija dar neturi informacijos, kad galėtų pranešti apie valstybių narių ir miestų transporto mazgų padarytą pažangą didinant judumo mieste tvarumą.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
įsipareigojimo esminis pagerėjimas neįmanomas“	2(a)	75			Vykstant teisėkūros deryboms dėl <i>Europos regioninės plėtros fondo</i> (ERPF) ir Sanglaudos fondo (SF), Komisijai nepavyko į teisinę sistemą įtraukti konkrečių nuostatų, pagal kurias būtų reikalaujama, kad programose būtų numatyta galimybė gauti lėšų judumui mieste su sąlyga, kad bus parengtas tvaraus judumo mieste planas (arba <i>įsipareigojimas</i> tokį planą priimti per pagrįstą terminą).	
	2(b)	75				
	2(c)	75				
Specialioji ataskaita 07/2020 „Sanglaudos politikos įgyvendinimas: sąnaudos palyginti mažos, bet nepakanka informacijos, kad būtų galima įvertinti su supaprastinimu susijusias sutaupytais lėšas“	1(a)	68				
	1(b)	68			Komisija valstybėms narėms pranešė apie administracinių išlaidų tyrimą ir pateikė informacijos apie tyrimų apimtį ir orientacinį tvarkaraštį. Komisija planuoja pateikti daugiau informacijos apie tai, ką valstybės narės turi pateikti, įskaitant tai, kokio turinio ir duomenų reikia ir kada.	
	1(c)	68			Komisija pranešimą apie tyrimą nusiuntė tik valstybėms narėms. Iki šiol parama nėra suteikta arba jos neprireikė.	
	1(d)	68			Kadangi tyrimui skirta apklausa dar nepradėta, Komisija negali įrodyti, kad rinktiniai duomenys bus patikrinti siekiant užtikrinti, kad jie būtų pakankamos kokybės.	
	2	70			2023 m. rugsėjo mėn. Komisija užsakė tyrimą, kad išnagrinėtų 2014–2020 m. <i>veiksmų programų</i> imtį,	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					siekdama įvertinti supaprastinimo priemonių poveikį ir išanalizuoti jų poveikį, tačiau tyrimas dar nebaigtas.	
	3	74				
Specialioji ataskaita 08/2020 „ES investicijos į kultūros objektus – didesnio sutelktumo ir koordinavimo vertas klausimas“	1(a)	99			Komisija parengė pagrindą ir aptarė su Taryba galimą naują ES strateginę programą, kuri galėtų apimti strateginius ir veiklos tikslus, tačiau sėkmės nebuvo sulaukta. Komisija nėra parengusi tolesnių konkrečių strateginių ir veiklos tikslų ar stebėsenos tvarkos, nes valstybės narės dėl to nesusitarė.	
	1(b)	99			Atsakomybė už strateginių ir veiklos tikslų įgyvendinimą neapibrėžta ir nepaskirstyta.	
	1(c)	99				
	2(a)	99				
	2(b)	99				
	2(c)	99			Komisija išnagrinėjo galimybę sukurti programą, grindžiamą privačiais paveldo objektų finansavimo šaltiniais, tačiau taikant šią schemą į priekį nepasistūmėta. Taigi Komisija nekoordinavo iniciatyvų, grindžiamų privačiais paveldo objektų finansavimo šaltiniais, su kitomis ES kultūros iniciatyvomis (pavyzdžiui, Europos paveldo ženklu, Europos kultūros sostinėmis).	
	3	105			Komisija išnagrinėjo ir pasiūlė supaprastintas paramos Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) investicijoms	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					į kultūros objektus formas. ERPF finansavimas pagal įstatymą nėra skirtas projektams, kuriuose numatyti kultūros objektų savarankiško finansinio tvarumo gerinimo planai.	
	4	105				
Specialioji ataskaita 09/2020 „ES pagrindinis kelių tinklas: kelionės laikas sutrumpėjo, tačiau tinklas dar neveikia visu pajėgumu“	1(a)	71				
	1(b)	71			Investicijos į pagrindinius <i>transeuropinio transporto tinklo</i> (TEN-T) kelius nėra suskirstytos pagal prioritetus ir vis dar yra spręstinių uždavinių, pavyzdžiui, susijusių su nepakankama kokybe (ypač susijusių su kelių eismo saugumu arba pakankamų saugių ir apsaugotų stovėjimo ir poilsio aikštelių prieinamumu).	
	2(a)	72			Komisija pagerino TEN-T pagrindinio tinklo plėtros stebėseną. Tačiau pasiūlyme dėl peržiūrėto TEN-T reglamento nustatyti tik tarpiniai tikslai, susiję su kliūtimis tarp transporto rūšių ir jų viduje, ir daugiarūšio vežimo stiprinimas, bet ne valstybių narių padarytos pažangos vertinimas.	
	2(b)	72			Pasiūlyme dėl peržiūrėto TEN-T reglamento numatyta geresnė stebėseną. Šiuo metu Komisija kuria atnaujintą TENtec informacinę sistemą, kuria bus sudarytos sąlygos automatiškai keistis duomenimis su valstybėmis narėmis ir atitinkamomis ES įstaigomis. Šiuo metu kuriama atnaujinta stebėsenos sistema, tačiau jos aprašyme konkrečiai nenurodoma rezultatų, pavyzdžiui, sutaupyto laiko,	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					vidutinio greičio ir pajėgumų, stebėseną, siekiant padėti įvertinti ES pagrindinio tinklo poveikį.	
	3	73				
<p>Specialioji ataskaita 10/2020 „ES transporto infrastruktūra: reikia sparčiau įgyvendinti didžiulio masto projektus, kad tinklo poveikis būtų pasiektas laiku“</p>	1(a)	80				
	1(b)	80				
	1(c)	80				
	1(d)	80				
	2(a)	83			Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	
	2(b)	83			Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	
	3(a)	86			Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	
	3(b)	86			Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	
	3(c)	86			Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	
	4(a)	89			Įgyvendinimo aktai, susiję su Europos transporto koridoriais, dviem horizontaliaisiais prioritetais ir sudėtingomis tarpvalstybinėmis atkarpomis, planuojami pagal Komisijos pasiūlymo (COM(2021) 812 final) 54 straipsnį ir priklausys nuo Europos koordinatorių atlikto pirmojo darbo plano analizės.	
	4(b)	89			Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	4(c)	89			Komisija pasiūlė sustiprinti Europos koordinatorių vaidmenį. Įgyvendinimo aktai, susiję su Europos transporto koridoriais, dviem horizontaliaisiais prioritetais ir sudėtingomis tarpvalstybinėmis atkarpomis, dar nepriimti.	
<p>Specialioji ataskaita 11/2020 „Pastatų energijos vartojimo efektyvumas: vis dar reikia daugiau dėmesio skirti ekonominiam veiksmingumui“</p>	1(a)	91				
	1(b)	91				
	1(c)	91				
	2	92			Komisija šiai rekomendacijai pritarė tik iš dalies. Pripažindama, kad reikia laikytis patikimo finansų valdymo principų, ji nurodė, kad pagal pasidalijamojo valdymo principą projektų atranka yra susijusi su valstybių narių vadovaujančiųjų institucijų įgaliojimais ir atsakomybe. Komisija pabrėžė savo įsipareigojimą skatinti vadovaujančiąsias institucijas taikyti atrankos kriterijus ir procedūras, skirtas investicijoms į pastatų energijos vartojimo efektyvumą. Tai apima kai kuriuos pagrindinius parametrus, pagal kuriuos jų investicijos į pastatų energijos vartojimo efektyvumą susiejamos su tiksliniu arba pasiektu sutaupytos energijos kiekiu. Tačiau Komisija nepateikė jokių įrodymų, kad ji naudojasi savo patariamosiomis funkcijomis stebėsenos komitetuose, kad darytų įtaką projektų atrankos procedūroms ir užtikrintų, kad jas vykdančios būtų laikomasi patikimo finansų valdymo principų.	
	3(a)	93				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	3(b)	93				
	3(c)	93			Komisija nepritarė rekomendacijai, kad ji, priimdama sprendimus dėl išteklių paskirstymo 2021–2027 m. laikotarpio vidurio peržiūros metu, turėtų naudoti investicijų ekonominio veiksmingumo stebėsenos rodiklius. Ji atsakė, kad bet koks išteklių perskirstymas bus atliekamas valstybės narės iniciatyva, remiantis kriterijais, pagal kuriuos nebūtinai atsižvelgiama į ekonominį veiksmingumą.	
Specialioji ataskaita 12/2020 „Europos investavimo konsultacijų centras: investicijoms Europos Sąjungoje skatinti įsteigto Centro poveikis tebėra ribotas“	1	61				
	2(i)	62				
	2(ii)	62				
	2(iii)	62				
	3(i)	63				
	3(ii)	63				
	3(iii)	63				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	4(i)	64			Komisijos ir Europos investicijų banko (EIB) pasirašyto „InvestEU“ konsultacinio susitarimo 1 priede kalbama apie žinių ir įrodymų, geriausios praktikos ir kitos rinkos informacijos sklaidą ir aktyvų rinkimą (įskaitant konkrečių rinkos spragų ir poreikių nustatymą). Jame nustatyta bendroji tolesnio veiksmo įgyvendinimo ir valdymo sistema ir numatyti susitarimai, kurie turi būti pasirašomi su <i>nacionaliniais skatinamojo finansavimo bankais ar įstaigomis</i> (NPBI). Po mūsų audito nebuvo atliktas vertinimas siekiant išanalizuoti konsultavimo poreikius ir tikėtiną tikslinių konsultavimo iniciatyvų poreikį, remiantis 2015–2020 m. laikotarpiu įgyta patirtimi. Paskutinė rinkos spragų analizė atlikta 2016 m. (prieš mums pateikiant rekomendaciją).	
	4(ii)	64			Po mūsų audito nebuvo atliktas vertinimas siekiant išanalizuoti konsultavimo poreikius ir tikėtiną tikslinių konsultavimo iniciatyvų poreikį, remiantis 2015–2020 m. laikotarpiu įgyta patirtimi (žr. 4 rekomendacijos 1 punktą). Šis vertinimas būtinas siekiant teikti konsultacinę pagalbą nepatenkintiems poreikiams patenkinti. Be to, negavome įrodymų, kad pirmenybė teikiama projektams, kurie galėtų būti remiami pagal „InvestEU“ garantiją.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	4(iii)	64			Remiantis gautais įrodymais, po 2020 m. su NPBI pasirašyti trys susitarimai (du susitarimai su Prancūzijos NPBI ir vienas su Italijos NPBI). Nė vienai iš aštuonių valstybių narių, kurios 2018 m. gruodžio 31 d. neturėjo bendradarbiavimo susitarimų (Danija, Estija, Graikija, Kipras, Liuksemburgas, Malta, Rumunija ir Jungtinė Karalystė [išstojo iš Europos Sąjungos 2020 m. sausio 31 d.]), netaikomi nauji susitarimai, kuriais siekiama pagerinti geografinę konsultavimo paslaugų aprėptį Europos Sąjungoje.	
	4(iv)	64			Po 2020 m. su NPBI buvo pasirašyti trys susitarimai. Šiuo ribotu skaičiumi nesukuriamas iniciatyvesnis požiūris į prašymų dėl konsultavimo paslaugų generavimą remiantis veikla vietoje.	
	4(v)	64				
	4(vi)	64			Į rekomendaciją iš dalies atsižvelgiama pateikiant prašymą pateikti informaciją, nurodytą Komisijos ir EIB pasirašyto susitarimo 4 priedo ataskaitų teikimo reikalavimuose. Negavome įrodymų, kad įdiegus rekomenduojamą veiksmingumo stebėsenos sistemą buvo parengtos ataskaitos, apimančios konsultavimo paslaugų teikimo sąnaudas ir naudą.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
<p>Specialioji ataskaita 13/2020 „Biologinė įvairovė žemės ūkio paskirties žemėje: BŽŪP indėlis nesustabdė padėties blogėjimo“</p>	1(a)	76				
	1(b)	76				
	1(c)	76				
	2	78			Naujajame reglamente dėl BŽŪP strateginių planų reikalaujama, kad valstybės narės padidintų užmojus, susijusius su aplinkos ir klimato srities tikslais. Esama tik ribotų įrodymų, kad tiesioginių išmokų indėlis į žemės ūkio paskirties žemės biologinę įvairovę padidėjo. Šiuo metu Audito Rūmų vykdomo audito išvadoje turėtų būti pateikta daugiau informacijos šiuo klausimu.	
	3(a)	80				
	3(b)	80			Tvirtindama valstybių narių BŽŪP strateginius planus, Komisija įvertino nacionalinius strateginius planus ir prireikus pateikė rekomendacijas dėl konkretaus skirsnio dėl biologinės įvairovės. Vis dar nėra įtikinamų įrodymų dėl valstybių narių naujų pagalbos schemų užmojo ir patrauklumo tiek žemdirbystėje užsiimantiems, tiek ganykliniams ūkiams, palyginti su tuo, kas buvo taikoma prieš naująją BŽŪP. Šiuo metu Audito Rūmų vykdomo audito metu turėtų būti pateikta informacijos šiuo klausimu.	
	4	82				
	1(a)	83				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 14/2020 „Kenijai skirta ES parama vystymuisi“	1(b)	83			2021–2027 m. programavimo laikotarpiu taikytos kiekybinės formulės tikslas – skirti daugiau išteklių šalims, turinčioms didžiausių poreikių. Panašiai kaip ir ankstesniu programavimo laikotarpiu, šalių įsipareigojimai ir ankstesnės veiklos rezultatai teisinės valstybės ir korupcijos srityse vis dar daugiausia vertinami pagal pasaulinius valdymo rodiklius. Atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą bus įvertintas tik Europos kaimynystės priemonėje dalyvaujančių šalių įsipareigojimas laikytis teisinės valstybės principo. Remiantis nurodymais, neaišku, kokį poveikį laikotarpio vidurio peržiūros rezultatai turės šalių asignavimams.	
	2	84			Dvi Europos komandos iniciatyvos (TEI) Kenijoje apima įvairius esamus ir būsimus veiksmus, kurie yra koordinuojami kartu su kitais Europos paramos teikėjais, ir greičiausiai turės daug didesnį poveikį Kenijoje nei tuo atveju, jei ES veiktų viena. Prioritetinės sritys yra labai plačios, o atrinkti sektoriai ir ES partnerių TEI skirtos bendrojo finansavimo sumos yra orientacinės. Tai suteikia lankstumo, tačiau gali apriboti ES finansavimo tikslumą ir galimą poveikį. Daugiametėje orientacinėje programoje (DOP) Komisija auditoriui nepateikė finansinių asignavimų pagal sektorius sąrašo. Todėl neįmanoma įvertinti, ar ir kaip kiekvienam sektoriui skirtos sumos sudarys pakankamą kritinę masę, kad būtų pasiekta reikšmingų rezultatų. Neatlikta poveikio ankstesniu programavimo laikotarpiu analizė, o dabartinė intervencijos sistema yra neišsami, nes daugeliui rodiklių trūksta kiekybinių tikslų.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	3	89			Į Kenijos 2021–2027 m. DOP įtraukti orientaciniai sektoriai, galintys skatinti darnų ekonomikos vystymąsi, kurti darbo vietas ir didinti eksportą, remti teisinę valstybę ir kovą su korupcija. DOP nenurodyta lėšų, skirtų veiksams, kuriais skatinamas ekonominis vystymasis ir teisinė valstybė, apimtis 2021–2024 m. laikotarpiu, nes DOP numatyti finansiniai asignavimai skiriami pagal prioritetinę sritį (kurios yra labai plačios), o ne pagal sektorių. Komisija auditoriui nepateikė finansinių asignavimų pagal sektorius sąrašo. Todėl labai sunku įvertinti, kaip sektoriai buvo suskirstyti pagal prioritetus. DOP pateikta intervencijos sistema yra neišsami, nes nėra nustatytų su rezultatu ir poveikio rodikliais susijusių siektinų reikšmių. Į metines programas taip pat neįtrauktos daugelio rodiklių siektinos reikšmės. Todėl numatomo veiksmų poveikio įvertinti neįmanoma.	
Specialioji ataskaita 15/2020 „Laukinių apdulkintojų apsauga Europos Sąjungoje – Komisijos iniciatyvos nebuvo vaisingos“	1(a)	66				
	1(b)	66			2022 m. birželio mėn. Komisija subūrė darbo grupę, kuri padėtų jai parengti apdulkintojų politiką ir stebėti jos įgyvendinimą. Komisija nepateikė pakankamai įrodymų dėl valdymo struktūros ir dėl to, ar ji priskyrė aiškią atsakomybę įvairiems Komisijos generaliniams direktoratams, dalyvaujantiems iniciatyvoje dėl apdulkintojų. Peržiūrėtoje ES iniciatyvoje dėl apdulkintojų nenustatyti tikslai ar kriterijai, pagal kuriuos būtų vertinama siūlomų veiksmų įgyvendinimo pažanga.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	2(a)	68			Komisija įvertino turimą informaciją apie laukinius apdulkintojus ir 2023 m. balandžio mėn. paskelbė bendrą valstybių narių prioritetinių veiksmų programų (PVP) vertinimą. Komisijos atliktas priemonių ir (arba) naudos laukiniams apdulkintojams vertinimas apėmė ne visas valstybes nares ir (arba) regionus, nes jis buvo susijęs tik su PVP, kurios buvo atnaujintos arba pateiktos po 2020 m. gegužės mėn. (iš 18 valstybių narių gautos 42 PVP). Taigi dėl valstybių narių pateiktos informacijos kokybės Komisija negalėjo pateikti bendro priemonių, kurių valstybės narės ėmėsi laukiniams apdulkintojams apsaugoti, vertinimo.	
	2(b)	68				
	2(c)	68				
	3(a)	69			2023 m. gruodžio mėn. nuolatinio komiteto posėdyje Komisija pasiūlė atitinkamų ES teisės aktų dėl pesticidų pakeitimų projektus, į kuriuos įtrauktos kamanių ir pavienių bičių apsaugos priemonės. Komisijos pasiūlymai dar nepaskelbti. Europos maisto saugos tarnyba (EFSA) šiuo metu atnaujina savo protokolą dėl to, kaip tikrinti esant ypatingai situacijai valstybių narių išduotus leidimus. Peržiūrėtomis Komisijos gairėmis dėl esant ypatingai situacijai išduotų leidimų nepagerinti pagrindimai, kurių reikalaujama iš valstybių narių, kad jos galėtų suteikti šiuos leidimus.	
	3(b)	69			2023 m. spalio mėn. Komisija kartu su valstybėmis narėmis parengė 12 trūkstančių tyrimų metodų, iš kurių 10 buvo	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					<p>susiję su kamanėmis ir pavienėmis bitėmis, rengimo darbo planą. Kadangi nėra pakankamai patikimų duomenų, Komisija, vertindama pesticidų keliamą riziką bitėms, negalėjo nustatyti kamanių ir pavienių bičių apsaugos tikslų. 2023 m. gruodžio mėn. Komisija su valstybėmis narėmis pradėjo svarstyti galimus atitinkamų ES teisės aktų pakeitimų projektus, kad, tvirtinant pesticidus ES, tam tikromis sąlygomis būtų reikalaujama atlikti sistemingus kamanių ir pavienių bičių tyrimus vietoje. Komisija dar nepaskelbė savo pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto. 2023 m. EFSA peržiūrėtose gairėse dėl to, kaip vertinti rizikos veiksnius bitėms, įtrauktos šių tyrimų metodikos, tačiau valstybės narės dar turi jas patvirtinti.</p>	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
<p>Specialioji ataskaita 16/2020 „Europos semestras – konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose nagrinėjami svarbūs klausimai, tačiau jas reikia geriau įgyvendinti“</p>	1(a)	59				
	1(b)	59			2023 m. konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose (KŠSR) nebuvo atsižvelgta į mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) politiką. Kalbant apie MTTP, 2000 m. pagal Lisabonos strategiją buvo nustatytas tikslas iki 2010 m. kiekvienoje valstybėje narėje padidinti MTTP išlaidas iki 3 % BVP ir padaryti taip, kad ES taptų konkurencingusia ir dinamiškiausia žiniomis grindžiama ekonomika pasaulyje. <i>Strategijoje „Europa 2020“</i> nustatytas tas pats 3 % tikslas, tačiau jis taikomas Europos Sąjungai, todėl valstybės narės gali nustatyti savo nacionalinius tikslus. Šis ES tikslas niekada nebuvo pasiektas ir tebėra svarbus politikos prioritetas.	
	2(a)	61				
	2(b)	61				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	2(c)	61	⊗		Priešingai nei ankstesnių semestro ciklų atveju, pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP) reikėjo konkrečių priemonių konkrečioms KŠSR įgyvendinti. Iki EGADP nebuvo konkrečių priemonių, kurių būtų imtasi esant nuokrypiams nuo reikalaujamų deficito mažinimo tikslų pagal struktūrinės reformos ar investicijų sąlygas. Komisija nepateikė įrodymų, kad ji pasinaudojo savo įgaliojimais (pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 2-a straipsnio 3 dalies a punktą), kad rekomenduotų konkrečias priemones tais atvejais, kai valstybės narės nevykdo KŠSR, ir pageidauja toliau laikytis savo požiūrio kasmet pakartotinai teikti KŠSR, kurios lieka visiškai arba iš esmės neįgyvendintos.	
	3	62	✓			
	4	63	✓		EGADP priemonėms, susijusioms su KŠSR, nustatytos tarpinės ir siektinos reikšmės su konkrečiais terminais, o rezultatų suvestinėje pateikiama informacijos apie įgyvendintas priemones. KŠSR vis dar derinamos įvairios reformos ir politikos priemonės pagal vieną bendrą KŠSR, jose nenustatyti išmatuojami tikslai ar terminai (metiniai ar daugiamečiai) ir nepateikiamos visapusiškai dokumentais pagrįstos priežastys, kodėl kai kuriems klausimams teikiama pirmenybė, palyginti su kitais, kurie neįtraukti į KŠSR, arba kodėl ankstesnių metų KŠSR nebetaikomos.	
	5(a)	64	✓			
	5(b)	64	⊗		Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 17/2020 „Prekybos apsaugos priemonės: ES įmonių apsaugos nuo importo dempingo kaina ir subsidijuojamo importo sistema veikia gerai“	1	92				
	2	94				
	3(i)	96				
	3(ii)	96				
	4(1)	98				
	4(2)	98			Reguliarūs vertinimai, skirti bendram prekybos apsaugos priemonių veiksmingumui įvertinti, vis dar neatlikti.	
	5	99			TRADE GD, atnaujinęs savo interneto svetaines, suteikė daugiau aiškumo dėl <i>ex officio</i> tyrimų naudojimo. Komisija pasinaudojo savo įgaliojimais inicijuoti <i>ex officio</i> tyrimus tik vienu atveju , susijusiu su vykdomu antisubsidijų tyrimu dėl iš Kinijos importuojamų elektrinių transporto priemonių su baterijomis.	
6	102					

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 18/2020 „ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema: nemokamų leidimų paskirstymas turėjo būti tikslingesnis“	1	57				
	2(a)	58				
	2(b)	58				
Specialioji ataskaita 19/2020 „Europos pramonės skaitmeninimas: plataus užmojo iniciatyva, kurios sėkmė priklauso nuo ES, vyriausybių ir įmonių nuolatinio įsipareigojimo“	1	80				
	2	80				
	3	81				
	4	81				
	5	82				
	6	82				
	7	82				
	8	83				
	9	83				
Specialioji ataskaita 20/2020 „Kova su vaikų skurdu.“	1	97				
	2	100				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Komisijos parama turėtų būti tikslingesnė“	3	103				
	4	108				
Specialioji ataskaita 21/2020 „Valstybės pagalbos ES finansų įstaigoms kontrolė: poreikis atlikti tinkamumo patikrą“	1(1)	72				
	1(2)	72			Atsižvelgiant į tai, kad Komisija neužbaigė vertinimo (1 rekomendacijos 1 dalis), ji negalėjo imtis jokių tolesnių veiksmų (1 rekomendacijos 2 dalis).	
	2(1)	73				
	2(2)	73				
	2(3)	73				
	3	74			Komisija nustatė naujus veiklos rezultatų rodiklius. Tačiau jie nėra tinkami <i>valstybės pagalbos</i> kontrolės poveikiui įrodyti, nes jie nepadedą nustatyti, ar Komisija užkirto kelią konkurencijos iškreipimams tarp valstybių narių ir ar jos sprendimais prisidėta prie finansinio stabilumo apsaugos.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 22/2020 „ES agentūrų ateitis. Didesnio lankstumo ir bendradarbiavimo galimybės“	1(a)	85				
	1(b)	85				
	2(b)	86			Agentūrų nuomone, Komisija planavimo (kitos daugiamečių finansinės programos (DFP) rengimo) proceso metu su jomis nesikonsultuoja dėl jų prašymų skirti išteklių. Nustatytos oficialios konsultavimosi su agentūromis dėl jų prašymų procedūros nėra.	
	2(c)	86			Nepaisydama mūsų rekomendacijos laiku peržiūrėti agentūrų prašymus, ji toliau juos peržiūri, visų pirma remdamasi nesikeičiančio biudžeto ciklo dalimi. Tai reiškia, kad X metų pabaigoje nustatyti poreikiai, juos patvirtinus, finansuojami tik iš X+ 2 metų biudžeto, o agentūros dėl savo <i>etatų planų</i> nėra lanksčios.	
	3(b)	88			Komisija nestebi, kaip naujosios gairės dėl informacijos apie veiksmingumą įgyvendinamos taip, kad būtų galima bendrai ir sistemingai apžvelgti trūkumus, kuriuos Komisija nustatė agentūrų pateiktoje informacijoje apie veiksmingumą, Komisijos pasiūlymus dėl patobulinimų, jų įgyvendinimo būklę ir, jei valdybos šiuos pasiūlymus atmetė, tokio atmetimo priežastis.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	3(c)	88			Visos agentūros (išskyrus Bendrijos augalų veislių tarnybą ir Vertimo centrą) savo steigimo reglamentuose numatė periodinį išorės vertinimą. Agentūrų, kurių valdybos yra didesnės, išorės vertinimai buvo atidėti. Kai kuriuose išorės vertinimuose agentūrų (Europos kosmoso agentūros, Europos vaistų agentūros ir Europos Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosios teisenos srityje agentūros) valdymo struktūra nebuvo įvertinta.	
	4(b)	89				
	4(c)	89				
Specialioji ataskaita 24/2020 „Komisijos ES susijungimų kontrolė ir antimonopolinės procedūros: reikia vykdyti platesnio masto rinkos priežiūrą“	1	94			Komisija savo aktyvaus aptikimo strategiją sustiprino įgyvendindama kelias iniciatyvas. Komisija antrai rekomendacijos daliai nepritarė ir jos neįgyvendino, t. y. neatrinko atvejų remdamasi aiškiais svertiniais kriterijais, pavyzdžiui, taikydama balų sistemą.	
	2(a)	99			Komisija dar labiau patobulino supaprastintą procedūrą, kuria siekiama sumažinti pranešimams apie susijungimą taikomus informacijos reikalavimus, pateikė gaires, kaip užtikrinti geresnę <i>sandorių</i> , susijusių su bendrąja rinka, aprėptį, ir rengiasi pradėti taikyti elektroninę pranešimo programą. 2 rekomendacijos a punkto antra dalis, t. y. atlikti išsamią sąnaudų ir naudos analizę, susijusių su susijungimo paraiškų teikimo mokesčių taikymu, nebuvo nei priimta, nei įgyvendinta.	
	2(b)	99				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	2(c)	99	✓		Komisija pradėjo vykdyti ES konkurencijos vykdymo užtikrinimo veiksmų, įskaitant baudas, atgrasomojo poveikio vertinimą. Galutinę ataskaitą planuojama pateikti 2024 m. lapkričio 30 d. Todėl metodika dar neatnaujinta.	
	3	100	✓			
	4(a)	103	✓			
	4(b)	103	✗		Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	
Specialioji ataskaita 25/2020 „Kapitalo rinkų sąjunga – lėta pradžia siekiant plataus užmojo tikslo“	1(a)	129	✓			
	1(b)	129	✓			
	1(c)	129	✓			
	2(a)	132	✗		Komisija šiai rekomendacijai nepritarė ir jos neįgyvendino.	
	2(b)	132	✓		Dėl COVID-19 pandemijos ir perėjimo nuo Europos semestro proceso prie Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės 2021–2022 m. nebuvo paskelbta konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų (KŠSR), susijusių su kapitalo rinkų sąjunga (KRS). Valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose buvo numatytos tam tikros su KRS susijusios priemonės, tačiau jos išliko bendro pobūdžio priemonėmis.	
	2(c)	132	✓		Nors Komisija tęsia savo informavimo veiklą, kad atsižvelgtų į tas valstybes nares, kurioms reikia pagalbos, šiuo požiūriu	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					neužtikrinama, kad dėl <i>techninės pagalbos</i> kreipsis tos valstybės narės, kurių poreikiai didžiausi. Todėl toks paklausa grindžiamas modelis nepagerėjo.	
	3(a)	136				
	3(b)	136				
	3(c)	136				
	4(a)	139				
	4(b)	139				
	4(c)	139				
Specialioji ataskaita 26/2020 Jūros aplinka: ES apsauga – plati, bet neišsamī“	1 (pirma įtrauka)	88			2023 m. vasario mėn. Komisija priėmė Jūrų veiksmų planą. Jame reikalaujama, kad valstybės narės iki 2024 m. kovo mėn. paskelbtų veiksmų gaires, kad žuvininkystė taptų tvaresnė. Jame taip pat reikalaujama, kad Komisija iki 2024 m. pabaigos parengtų valstybėms narėms skirtas gaires dėl išsaugojimo priemonių nustatymo. Komisija dar nebaigė rengti Jūrų strategijos pagrindų direktyvos (JSPD) vertinimo, kuris gali padėti nustatyti trūkumus, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos greičiau įgyvendinti išsaugojimo priemonės.	
	1 (antra įtrauka)	88			2022 m. birželio mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento dėl gamtos atkūrimo, kuriuo reikalaujama, kad valstybės narės imtųsi priemonių, kad iki 2030 m. bent 30 %	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					jūrų buveinių būty atkurta gera būklė, iki 2040 m. – 60 % , o iki 2050 m. – 90 %. Galutinis kompromisinis tekstas buvo priimtas 2023 m. lapkričio 22 d. Nuolatinių atstovų komiteto (COREPER) posėdyje. Paukščių ir Buveinių direktyvų prieduose pateikti rūšių, kurioms gresia išnykimas, sąrašai, nurodyti daugelyje ES teisės aktų, į kuriuos įtrauktos nuostatos dėl jūrų apsaugos priemonių, nekito dešimtmečius. Komisija nesiėmė jokių svarbių veiksmų, kad, atsižvelgdama į dabartines mokslo žinias, iš dalies pakeistų šiuos sąrašus ir išplėstų apsaugą didesniam rūšių skaičiui.	
	2 (pirma įtrauka)	94				
	2 (antra įtrauka)	94				
	3	97				

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.8 priedas. Atsižvelgimas į 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Kiti audituojami subjektai

Pritarimo lygis: pritarta, iš dalies pritarta nepritarta; nepranešta.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Savalaikiškumo lygis: laiku; vėluojama; terminas nesibaigė; jokių atsižvelgimo veiksmų; savalaikiškumo vertinimas neatliktas.

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
ES decentralizuotos agentūros ir kitos įstaigos (ES agentūros)						
Specialioji ataskaita 22/2020 „ES agentūrų ateitis. Didesnio lankstumo ir bendradarbiavimo galimybės“	2(a)	86			Agentūros mano, kad bendrieji programavimo dokumentai (BPD) yra tinkamos išteklių planavimo priemonės ir jais atsižvelgiama į prioritetus, galimą sinergiją ir masto ekonomiją. Nors BPD pateikiama išsami agentūrų planavimo ateinančiais metais apžvalga, jie yra mažiau veiksminga priemonė, daranti įtaką išteklių paskirstymui agentūroms. Be to, pasiūlymas dėl naujos DFP dar nepateiktas, o agentūros dar neįvertino ir Komisijai nepristatė savo poreikių, susijusių su kita DFP.	
	3(a)	88			Sisteminis BPD ir konsoliduotųjų metinių veiklos ataskaitų naudojimas teikiant agentūrų veiksmingumo ataskaitas yra teigiamas pokytis. Tačiau agentūros pranešė apie sunkumus nustatant jų veiksmingumo poveikio ir ES politikos tikslų sąsają. Jų nuomone, būtina, kad Komisija pateiktų daugiau gairių, kaip būtų galima įvertinti agentūrų darbo poveikį, kiek tai susiję su indėliu į ES politiką.	
	4(a)	89				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Europos personalo atrankos tarnyba (EPSO)						
Specialioji ataskaita 23/2020 „Europos personalo atrankos tarnyba: laikas pritaikyti atrankos procesą prie kintančių įdarbinimo poreikių“	1 (pirma įtrauka)	92	✓			
	1 (antra įtrauka)	92	✓			
	1 (trečia įtrauka)	92	✓			
	1 (ketvirta įtrauka)	92	✓			
	1 (penkta įtrauka)	92	✓		2023 m. sausio mėn. Europos personalo atrankos tarnybos (EPSO) valdančioji taryba patvirtino naują konkurso modelį, kuriuo siekiama gerokai sutrumpinti viešųjų konkursų trukmę nuo vidutiniškai 15 mėnesių (2022 m.) iki 6 mėnesių. 2023 m. birželio mėn. EPSO paskelbė pirmąjį viešąjį konkursą, surengtą pagal naująjį modelį, kurio numatoma trukmė – 6 mėnesiai. 2023 m. lapkričio mėn. EPSO atidėjo testų etapą dėl to, kad buvo susidurta su problemomis, susijusiomis su internetine testavimo platforma. Todėl tikslas sutrumpinti viešųjų konkursų trukmę pagal naująjį modelį dar nepasiektas (padėtis 2024 m. vasario mėn.).	
	2	96	✓			
	3	97	✓			

Šaltinis: Audito Rūmai.

4 skyrius

Pajamos

Turinys

	Dalis
Įvadas	4.1.–4.6.
Trumpas aprašymas	4.2.–4.3.
Audito apimtis ir metodas	4.4.–4.6.
Operacijų tvarkingumas	4.7.
Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas	4.8.–4.33.
Komisijos atliekamam BNP tikrinimo darbui įtakos turėjo valstybių narių vėlavimai	4.9.–4.11.
Komisija netaikė delspinigių, kai į BNP išlygas atsižvelgta pasibaigus terminui	4.12.–4.14.
PVM išlygų ir neišspręstų TNI klausimų skaičius mažėjo, tačiau tebėra ilgą laiką neišspręstų klausimų	4.15.–4.17.
Vis dar yra valstybių narių TNI apskaitos ir valdymo trūkumų	4.18.–4.22.
Duomenų, naudojamų plastiko kiekiu pagrįstoms ES pajamoms apskaičiuoti, patikimumo ir palyginamumo trūkumai	4.23.–4.24.
Nepakankama pažanga įgyvendinant kai kuriuos Muitinės veiksmų plano veiksmus	4.25.–4.29.
Komisija nesiėmė pakankamų tolesnių veiksmų dėl valstybių narių įgyvendinamų finansinės rizikos kriterijų ir standartų	4.30.–4.33.
Metinės veiklos ataskaitos	4.34.–4.35.
Išvada ir rekomendacijos	4.36.–4.41.
Išvada	4.36.–4.37.
Rekomendacijos	4.38.–4.41.

Priedai

4.1 priedas. Likusių BNP išlygų, PVM išlygų ir neišspręstų TNI klausimų skaičius pagal valstybes nares 2023 m. gruodžio 31 d.

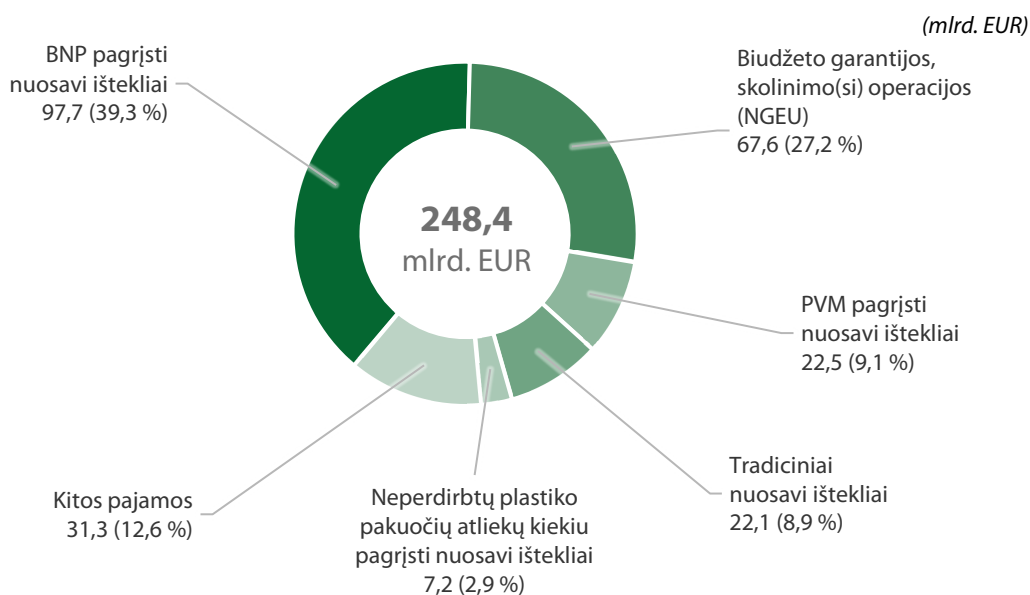
4.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

4.3 priedas. (Surinktų ir dar nesurinktų) muitų TNI ataskaitų rengimo procesas ir jų įtraukimas į ES sąskaitas ir biudžetą

Įvadas

4.1. Šiame skyriuje pateikiami mūsų nustatyti faktai, susiję su pajamomis, kurias sudaro keturių skirtingų kategorijų *nuosavi ištekliai*, pajamos, kuriomis finansuojamos priemonės „*NextGenerationEU*“ (NGEU) išlaidos¹, ir kitos pajamos. **4.1 diagramoje** pateiktas 2023 m. pajamų pasiskirstymas.

4.1 diagrama. Pajamų pasiskirstymas 2023 m.*

* Bendra 248,4 milijardo eurų suma yra faktinės ES biudžeto pajamos. Finansinių rezultatų ataskaitoje nurodyta 171,9 milijardo eurų suma apskaičiuota naudojant kaupiamąją apskaitą.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

¹ Tai apima sumas, kurias Komisija pasiskolino vadovaudamasi [Reglamentu \(ES\) 2020/2094](#), kuriuo nustatoma Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonė atsigavimui po COVID-19 krizės paremti.

Trumpas aprašymas

4.2. 2023 m. 60 % ES pajamų sudarė nuosavi išteklių²:

- a) ***bendrosiomis nacionalinėmis pajamomis (BNP) pagrįsti nuosavi išteklių*** sudaro 39 % ES pajamų, jie subalansuoja ES biudžetą po to, kai apskaičiuojamos pajamos iš visų kitų šaltinių. Kiekviena valstybė narė prisideda proporcingai pagal savo BNP;
- b) ***pridėtinės vertės mokesčiu (PVM) pagrįsti nuosavi išteklių*** sudaro 9 % ES pajamų. Įnašai pagal šiuos nuosavus išteklius apskaičiuojami pagal vienodą tarifą, taikomą valstybių narių PVM pajamų, surinktų už visą apmokestinamąjį tiekimą ar teikimą, bendrai sumai, padalytai iš svertinio PVM tarifo vidurkio;
- c) ***tradiciniai nuosavi išteklių (TNI)*** sudaro 9 % ES pajamų. Juos sudaro valstybių narių surinkti importo muitai. Į ES biudžetą skiriama 75 % visos sumos; likusius 25 % valstybės narės pasilieka surinkimo išlaidoms padengti;
- d) ***neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįsti nuosavi išteklių*** (plastiko kiekiu pagrįsti nuosavi išteklių) sudaro 3 % ES pajamų. Jie apskaičiuojami kiekvienoje valstybėje narėje susidariusių neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų svoriui pritaikius vienodą tarifą.

4.3. Sumos, pasiskolintos valstybėms narėms skirtai negrąžintinai finansinei paramai pagal NGEU finansuoti, sudaro 27 % ES pajamų. Yra ir kitų ES pajamų šaltinių. Svarbiausi iš jų yra įnašai ir grąžinamosios išmokos, susiję su ES susitarimais ir *programomis* (9 % ES pajamų), pavyzdžiui, iš valstybių narių susigrąžintinos sumos tokiose kategorijose kaip „Gamtos išteklių ir aplinka“ ir „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, ir ES nepriklausančių šalių ES programoms ir veiklos sritims skirti įnašai.

² Sprendimas (ES, Euratomas) 2020/2053 dėl Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos.

Audito apimtis ir metodas

4.4. Mūsų tikslas buvo įvertinti ES pajamų klaidų lygį ir prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*. Taikydami **1.1 priede** nustatytą audito metodą ir metodiką, patikrinome toliau nurodytus su pajamomis susijusius 2023 m. aspektus:

- a) reprezentatyvią imtį, sudarytą iš 65 Komisijos *vykdomųjų raštų* sumoms susigrąžinti (įskaitant 10 vykdomųjų raštų sumoms susigrąžinti, susijusių su NGEU *dotacijomis*);
- b) Komisijos sistemas, skirtas:
 - i) tikrinti, ar valstybių narių BNP, PVM ir plastiko pakuočių atliekų duomenys sudaro tinkamą pagrindą nuosavų išteklių įnašams apskaičiuoti ir surinkti. Pastaruoju atveju taip pat rėmėmės savo specialiosios ataskaitos dėl plastiko kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių rezultatais³;
 - ii) TNI valdyti ir tikrinti, ar valstybės narės turi veiksmingas sistemas teisingoms TNI sumoms surinkti, duomenims apie jas teikti ir šių sumų pervedimui į ES biudžetą užtikrinti;
 - iii) dėl nuosavų išteklių koregavimų susidariusioms sumoms apskaičiuoti;
 - iv) baudoms ir delspinigiams administruoti;
- c) trijų valstybių narių (Danijos, Ispanijos ir Prancūzijos) TNI apskaitos ir valdymo sistemas, atrinktas remiantis surinktų muitų suma ir mūsų atliktu rizikos vertinimu;
- d) Biudžeto generalinio direktorato (BUDG GD) ir Eurostato *metinėse veiklos ataskaitose* pateiktos informacijos apie nuosavų išteklių *tvarkingumą* patikimumą.

³ [Specialioji ataskaita 16/2024](#) „Nepersidirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstos ES pajamos. Sudėtinga pradžia, kurią apsunkina nepakankamai palyginami ir patikimi duomenys“.

4.5. Vertindami Komisijos sistemas, skirtas BNP, PVM ir neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstiems įnašams apskaičiuoti, visų pirma rėmėmės valstybių narių pateikta ir Komisijos patikrinta statistika ir duomenimis. Komisijos sistemos, skirtos su NGEU susijusioms skolinimosi ir skolinimo operacijoms, išsamiai išnagrinėtos mūsų specialiojoje ataskaitoje dėl Komisijos skolos valdymo⁴.

4.6. Dėl TNI paminėtina, kad kyla rizika, kad importuotojai nacionalinėms muitinėms gali nedeklaruoti muitų arba deklaruoti juos neteisingai. Todėl faktiškai surinkti importo muitai yra mažesni už sumą, kuri turėtų būti surinkta (susidaro *muitų nepriemoka*). Į mūsų audito nuomonės dėl pajamų tvarkingumo apimtį tokia muitų nepriemoka nepatenka. Tačiau kadangi ji gali turėti įtakos valstybių narių nustatytoms muitų sumoms, toliau vertinome ES veiksmus, kurių imtasi siekiant sumažinti nepriemoką ir riziką, kad TNI nebus išsamūs. Šiuo tikslu trečius metus iš eilės tikrinome Komisijos padarytą pažangą įgyvendinant Muitinės veiksmų planą⁵. Be to, peržiūrėjome valstybių narių Komisijai teikiamas ataskaitas dėl to, kaip jos įgyvendina finansinės rizikos kriterijų ir standartų (FRK) sistemą⁶, skirtą vienodam muitinio tikrinimo taikymui ES lygmeniu užtikrinti.

⁴ [Specialioji ataskaita 16/2023](#) „NGEU skolos valdymas Komisijoje. Džiuginanti pradžia, tačiau veiksmus reikia toliau derinti su geriausia patirtimi“.

⁵ 2020 m. rugsėjo 28 d. Komisijos komunikatas „Muitų sąjungos kėlimo į kitą lygmenį veiksmų planas“ ([COM\(2020\) 581](#)).

⁶ 2018 m. gegužės 31 d. įgyvendinimo sprendimas, kuriuo nustatomos vienodo muitinio tikrinimo taikymo priemonės nustatant bendrus finansinės rizikos kriterijus ir standartus.

Operacijų tvarkingumas

4.7. Šiame skirsnyje pateikiamos mūsų pastabos dėl pajamų *operacijų* tvarkingumo. Savo išvadą dėl ES finansinėse ataskaitose atspindimų pajamų operacijų tvarkingumo grindėme savo atliktu Komisijos pajamų apskaičiavimo ir surinkimo sistemų vertinimu. Patikrinus 65 vykdomųjų raštų sumoms susigrąžinti imtį paaiškėjo, kad nė viename jų nebuvo kiekybiškai įvertinamų klaidų.

Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

4.8. Atrinkome ir išnagrinėjome keletą kontrolės sistemų (žr. **4.4** dalį). Mūsų pastabos dėl šių sistemų nedaro poveikio mūsų nemodifikuotai nuomonei dėl ES pajamų tvarkingumo (žr. **1 skyrių**). Tačiau jose vis dėlto atkreipiamas dėmesys į atskirų kategorijų nuosavų išteklių surinkimo trūkumus. Be to, nustatėme trūkumų, susijusių su ES veiksmais, kuriais siekiama sumažinti muitų nepriemoką ir riziką, kad TNI nebus išsamūs.

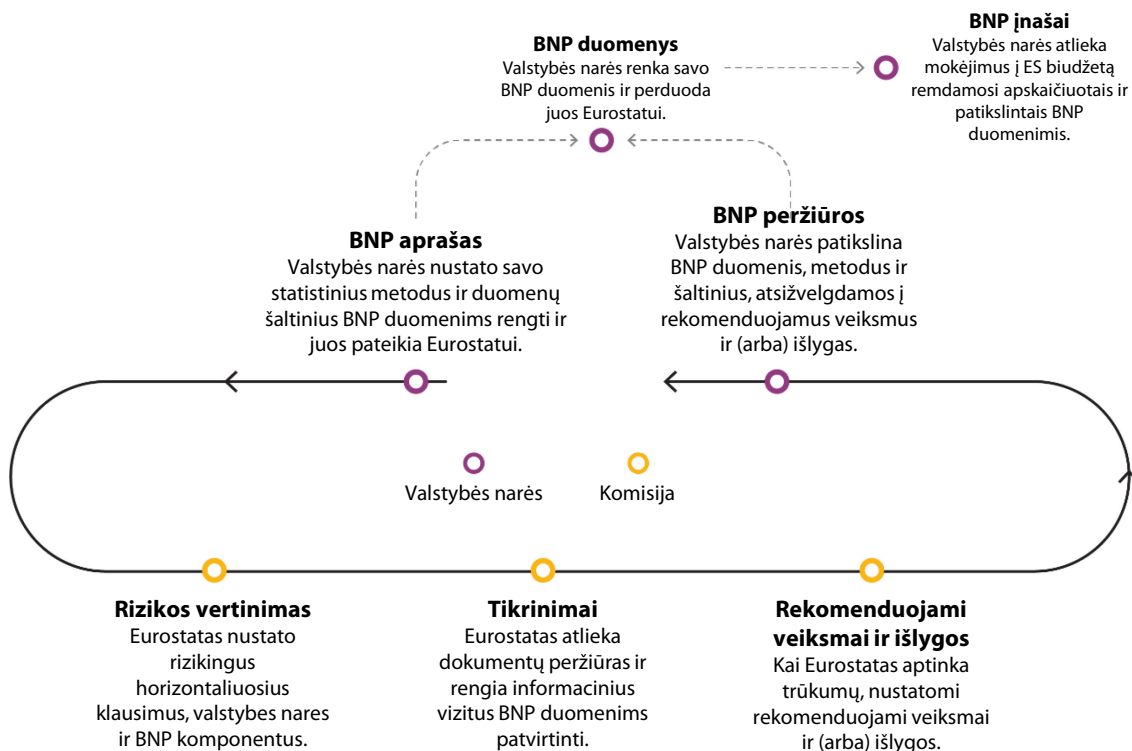
Komisijos atliekamam BNP tikrinimo darbui įtakos turėjo valstybių narių vėlavimai

4.9. **4.2 diagramoje** aprašytas BNP tikrinimo ciklas. 2023 m. Komisija panaikino 98 BNP išlygas, o tai reiškia, kad iki metų pabaigos ji iš viso panaikino 260 iš 300 išlygų, pateiktų po 2016–2019 m. tikrinimo ciklo (žr. **4.1 priedą**). Nustatėme, kad valstybės narės pateikė informaciją apie 22 iš 40 likusių išlygų. Komisija šiuo metu ją tikrina. Kalbant apie likusias išlygas, praėjus bent metams nuo termino pabaigos, valstybės narės neatsižvelgė į keturias iš jų⁷, o dėl kitų 14 išlygų pateikė tik dalinę informaciją⁸. Valstybėms narėms vėluojant atsižvelgti į išlygas, Komisija negali laiku patikrinti pateiktos informacijos ir šių išlygų panaikinti. Dėl to didėja nacionalinių ir ES biudžetų neapibrėžtumas, kiek tai susiję su BNP pagrįstais įnašais.

⁷ Liuksemburgas (3) ir Malta (1).

⁸ Bulgarija (1), Kroatija (6), Graikija (4), Liuksemburgas (2) ir Malta (1).

4.2 diagrama. BNP tikrinimo ciklas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato dokumentais, kuriuose aprašomas jo taikomas tikrinimo metodas.

4.10. Komisija tęsė darbą, susijusį su dabartiniu 2020–2024 m. tikrinimo ciklu, atnaujindama savo rizikos vertinimą. Ji patikrino BNP aprašus, kuriuose aprašytos valstybių narių duomenų rinkimo procedūros, ir lankėsi nacionalinėse statistikos institucijose, kad patikrintų BNP duomenų kokybę. Dabartiniame cikle Komisija pirmą išlygą nustatė Bulgarijai dėl trūkumų rengiant BNP.

4.11. Atsižvelgdama į mūsų 2020 m. [metinėje ataskaitoje](#) pateiktą rekomendaciją (žr. [4.2 priedą](#)), 2023 m. Komisija visoms valstybėms narėms, išskyrus Liuksemburgą, panaikino BNP išlygą dėl globalizacijos. Panaikinus šias išlygas reikšmingas *poveikis* padarytas tik Belgijai (0,11 % BNP 2019 m.). Komisija tikisi, kad atliekant 2024 m. nacionalinių sąskaitų lyginamąją peržiūrą bus geriau atsižvelgiama į globalizacijos poveikį valstybių narių BNP.

Komisija netaikė delspinigių, kai į BNP išlygas atsižvelgta pasibaigus terminui

4.12. Jei valstybės narės vėluoja atlikti BNP duomenų korekcijas, kurios reikalingos sprendžiant klausimus dėl išlygų, apie kurias pranešė Komisija, ir šios korekcijos turi reikšmingą poveikį BNP, Komisija turėtų taikyti delspinigius⁹. Tikrinome, ar kuri nors iš 98 BNP išlygų, kurias Komisija panaikino 2023 m., atitiko delspinigių taikymo sąlygas. Valstybės narės vėlavo pateikti dalį patikslintų duomenų dėl penkių išlygų, o dėl vienos išlygos vėlavo pateikti visus duomenis. Visi šeši atvejai turėjo reikšmingą poveikį BNP.

4.13. Nė vienu iš šių šešių atvejų Komisija netaikė delspinigių, nes ji negalėjo tiksliai apskaičiuoti pavėluoto duomenų pateikimo poveikio:

- o penkiais atvejais, kai valstybės narės dalį duomenų pateikė pasibaigus terminui, buvo sunku atskirai nustatyti, koks buvo pavėluotai pateiktų duomenų poveikis, palyginti su laiku pateiktais duomenimis;
- o vienu atveju, kai visi duomenys buvo pateikti pasibaigus terminui, paveikta daugiau nei viena išlyga, todėl Komisija padarė išvadą, kad neįmanoma tiksliai kiekybiškai įvertinti poveikio kiekvienai išlygai.

4.14. Atkreipiame dėmesį į tai, kad teisės aktuose dalinis informacijos pateikimas nėra minimas. Komisijos sprendimu tokiais atvejais netaikyti delspinigių panaikinta paskata valstybėms narėms iki nustatyto termino pateikti visą informaciją, kuri reikalinga išlygų klausimui spręsti.

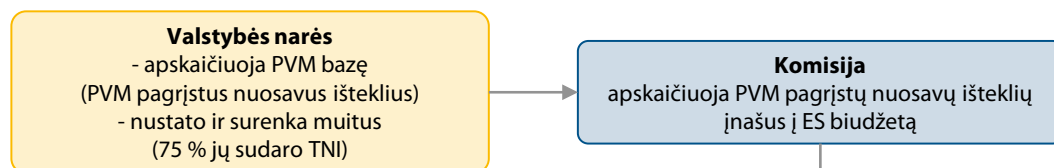
PVM išlygų ir neišspręstų TNI klausimų skaičius mažėjo, tačiau tebėra ilgą laiką neišspręstų klausimų

4.15. *4.3 diagramoje* parodytas procesas, kurį Komisija taiko tikrindama, kaip valstybės narės apskaičiavo PVM bazes ir TNI. *4.1 priede* pateikta 2023 m. pabaigoje likusių išlygų ir neišspręstų klausimų, kuriuos Komisija nustatė dėl aptiktų trūkumų, apžvalga. Palyginti su praėjusiais metais, *PVM išlygų* skaičius sumažėjo nuo 81 iki 67 (17 %), o *neišspręstų TNI klausimų* skaičius – nuo 283 iki 274 (3 %).

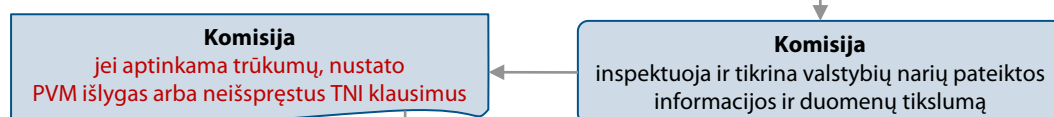
⁹ Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 609/2014 dėl tradicinių, PVM ir BNP pagrįstų nuosavų išteklių teikimo 12 straipsnio 2 dalies d punktas.

4.3 diagrama. Valstybių narių PVM bazių ir TNI tikrinimo procesas

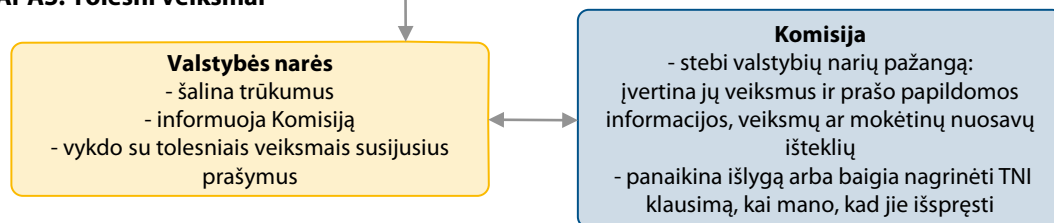
1 ETAPAS. Apskaičiavimas

2 ETAPAS. Tikrinimas

3 ETAPAS. Tolesni veiksmai

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

4.16. 2023 m. Komisija padarė pažangą naikindama išlygas dėl PVM, kurios buvo nustatytos pagal 2014 m. sprendimą dėl nuosavų išteklių¹⁰. Kartu ji nustatė mažiau naujų išlygų, nes pagal 2020 m. sprendimą dėl nuosavų išteklių įvestos supaprastintos PVM ataskaitos¹¹. Ilgą laiką (ilgiau kaip 5 metus) nepanaikintų išlygų skaičius per metus taip pat sumažėjo nuo 14 iki 10. Tačiau aštuonios iš šių ilgą laiką nepanaikintų išlygų buvo nustatytos prieš 6–11 metų. Nustatėme, kad sprendžiant ilgą laiką neišspręstus klausimus būta tam tikrų vėlavimų valstybėms narėms teikiant informaciją.

4.17. Ilgą laiką neišspręstų TNI klausimų skaičius padidėjo nuo 97 iki 103 2023 m. pabaigoje. Kaip nurodėme ir praėjusiais metais¹², nustatėme, kad Komisija neišspręstiems klausimams neteikė pirmenybės ir kad valstybių narių ir Komisijos komunikacija vėlavo.

¹⁰ Sprendimas (ES, Euratomas) 2014/335 dėl Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos.

¹¹ Sprendimas (ES, Euratomas) 2020/2053, kuriuo panaikinamas Sprendimas (ES, Euratomas) 2014/335.

¹² 2022 m. metinė ataskaita, 4.18 dalis.

Vis dar yra valstybių narių TNI apskaitos ir valdymo trūkumų

4.18. Tikrinome, kaip Danija, Ispanija ir Prancūzija rengia savo TNI ataskaitas (kurios apima surinktų muitų ataskaitą ir nustatytą, bet dar nesurinktų muitų ataskaitą)¹³, taip pat tikrinome jų taikomas procedūras, pagal kurias valdomi į ES biudžetą mokėtini TNI (žr. **4.3 priedą**).

4.19. Nenustatėme jokių didelių problemų, susijusių su tuo, kaip Danija ir Ispanija parengė savo TNI ataskaitas ir administravo surinktus muitus. Tačiau trūkumų nustatėme Prancūzijos atveju (žr. **4.1 langelį**).

4.1 langelis

Prancūzijos surinktų muitų apskaitos ir administravimo trūkumai

2023 m. balandžio mėn. dėl administracinės klaidos Prancūzijos muitinė iš TNI sąskaitų neteisingai išskaičiavo 412 000 eurų, kurie turėjo būti išskaičiuoti iš nacionalinio biudžeto. Dėl to į ES biudžetą sumokėta mažesnė suma.

Nustatėme du atvejus, kurių bendra vertė – 478 000 eurų, kai importuotojai pateikė garantiją dėl muitų sumokėjimo ir mokėjimo neginčijo. Ši suma garantijos pateikimo metu turėjo būti pervesta į ES biudžetą, tačiau iš pradžių buvo įtraukta į nustatytą, bet dar nesurinktų muitų ataskaitą. Prancūzijos muitinė šią sumą į surinktų muitų ataskaitą teisingai įrašė tik vėliau, vienu atveju – vėluodama 6 mėnesiais.

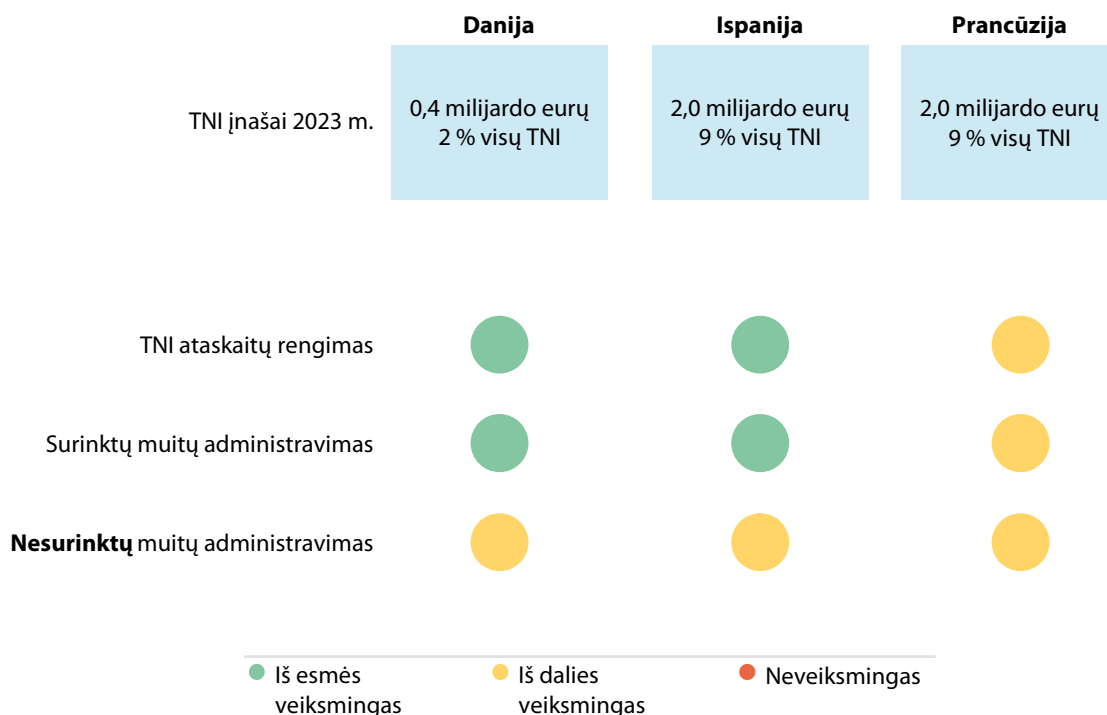
Taip pat nustatėme, kad dėl pagrįstų importuotojų prašymų, *tikrinimų po prekių išleidimo* arba teismo sprendimų kai kuriais atvejais surinktų muitų suma buvo sumažinta po 3–7 mėnesių. Šiuo laikotarpiu Prancūzija ES buvo sumokėjusi per didelę TNI sumą.

4.20. Kalbant apie nustatytą, bet dar nesurinktų muitų administravimą, atlikdami auditus šiose trijose valstybėse narėse nustatėme keletą trūkumų. Nustatėme, kad Danijoje nebuvo laiku užtikrintas skolos muitinei išieškojimas, Ispanijoje vėluota nustatyti skolą muitinei, o Prancūzijoje dar nebuvo nurašyti nesusigrąžinami muitai.

¹³ Sprendimas (ES, Euratomas) 2018/194, kuriuo nustatomi sąskaitų, kuriose laikomos Sąjungai priklausančių tradicinių nuosavų išteklių sumos, išrašų šablonai, su pakeitimais, padarytais Sprendimu (ES) 2022/523.

4.21. Komisija toliau nustato panašius valstybėse narėse dar nesurinktų muitų apskaitos ir administravimo trūkumus, apie juos praneša ir imasi tolesnių veiksmų. Mūsų atliktas valstybių narių pagrindinių TNI vidaus kontrolės sistemų vertinimas pateiktas **4.4 diagramoje**.

4.4 diagrama. Pagrindinių TNI vidaus kontrolės sistemų atrinktose valstybėse narėse vertinimas

Šaltinis: Audito Rūmai.

4.22. Atsižvelgdami į mūsų 2021 m. **metinėje ataskaitoje** šia tema pateiktą rekomendaciją (žr. **4.2 priedą**), išnagrinėjome pažangą, padarytą šalinant įsisenėjusius neatitikimus tarp Italijos surinktų muitų ataskaitos ir nustatytų, bet dar nesurinktų muitų ataskaitos, kiek tai susiję su susigrąžintomis muitų sumomis. Nustatėme, kad po to, kai valstybė narė, padedama Komisijos, ėmėsi veiksmų, tokių neatitikimų 2023 m. TNI ataskaitose nebuvo. Komisija dar neatliko patikrinimo, kad patvirtintų jų patikimumą.

Duomenų, naudojamų plastiko kiekiu pagrįstoms ES pajamoms apskaičiuoti, patikimumo ir palyginamumo trūkumai

4.23. 2023 m. valstybės narės pateikė pirmuosius statistinius duomenis apie 2021 m. susidariusių plastiko pakuočių atliekų svorį ir perdirbtų atliekų kiekį, todėl Komisija galėjo pakoreguoti nuosavų išteklių įnašus, kuriuos ji anksčiau buvo apskaičiavusi remdamasi prognozių duomenimis. Šiuo metu Komisija tikrina valstybių narių pateiktus duomenis. Graikija savo pirmąją metinę ataskaitą dėl plastiko kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių pateikė praėjus 4 mėnesiams po termino¹⁴. Dėl šio vėlavimo Komisija Graikijos duomenų negalėjo įtraukti į 2021 m. koregavimo skaičiavimus, kurie įtraukiami į 2024 m. biudžetą. Tai turėjo laikiną poveikį koregavimo sumų, kurias turi sumokėti visos valstybės narės arba kurios turi būti sumokėtos visoms valstybėms narėms, apskaičiavimui ir perskirstymui.

4.24. Savo specialiojoje ataskaitoje dėl plastiko kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių nustatė duomenų, naudojamų valstybių narių įnašams apskaičiuoti, patikimumo ir palyginamumo trūkumų. Šie trūkumai susiję su perdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekio vertinimo momentu, statistinių duomenų rinkimo metodais ir užtikrinimu, kad plastiko pakuočių atliekos yra iš tikrųjų perdirbamos (žr. [4.2 langelį](#)).

¹⁴ Reglamento (ES, Euratomas) 2021/770 dėl plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių apskaičiavimo 5 straipsnio 5 dalis.

4.2 langelis

Duomenų patikimumo ir palyginamumo trūkumai

Vertinimo momentas

Valstybės narės privalo apskaičiuoti perdirbtų pakuočių atliekų kiekį, kai jos patenka į perdirbimo procesą arba, taikant nukrypti leidžiančią nuostatą, pasibaigus rūšiavimo operacijai, ir taikyti vidutinių nuostolių įverčius¹⁵. Dauguma valstybių narių (20) pasinaudojo nukrypti leidžiančia nuostata ir taikė nuostolių įverčius, kurie sudarė nuo 6 iki 54 %, keturios valstybės narės atliekų kiekį vertino jų patekimo į perdirbimo procesą momentu, o trys tokios informacijos nepateikė. Nesant aiškių ES taisyklių dėl vidutinių nuostolių įverčių, valstybių narių apskaičiuoti perdirbtų pakuočių atliekų kiekiai yra ne tokie patikimi ir sunkiau palyginami.

Statistinių duomenų rengimo metodai

Valstybės narės privalo taikyti du skirtingus pradinio duomenų rengimo metodus¹⁶, kad apskaičiuotų atitinkamais metais susidariusių plastiko pakuočių atliekų kiekį ir subalansuotų gautus rezultatus. Tik 14 valstybių narių pateikė duomenis, parengtus remiantis abiem metodais, ir nė viena jų nederino šių dviejų metodų taip, kaip reikalaujama teisės aktuose. Vietoj to, visos valstybės narės teikdamos savo įnašui apskaičiuoti reikalingus duomenis taikė tik vieną metodą.

Užtikrinimas, kad plastiko pakuočių atliekos iš tikrųjų yra perdirbamos

Nei Komisija, nei mūsų aplankytos valstybės narės neatliko patikrų ar auditų, kad įvertintų, ar plastiko pakuočių atliekas iš tikrųjų perdirba valstybių narių perdirbėjai. Tokios patikros nėra privalomos nei pagal aplinkos apsaugos teisės aktus, nei pagal nuosavų išteklių teisės aktus. Be to, valstybėms narėms labai sudėtinga gauti patikimos informacijos apie perdirbti už ES ribų eksportuotą plastiko atliekų kiekį. Todėl kyla rizika duomenų, kurie naudojami nuosaviems ištekliams apskaičiuoti, patikimumui.

¹⁵ Direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų.

¹⁶ Reglamentas (ES) 2023/595, kuriuo nustatoma plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių ataskaitos forma.

Nepakankama pažanga įgyvendinant kai kuriuos Muitinės veiksmų plano veiksmus

4.25. Jau 2021 m. nurodėme, kad pažanga įgyvendinant Komisijos parengtą Muitinės veiksmų planą¹⁷ yra nepakankama, o 2022 m. nustatėme, kad ir toliau vėluojama¹⁸ įgyvendinti atrinktus veiksmus. Atlikdami šių metų audito darbą peržiūrėjome, kaip šis veiksmų planas apskritai įgyvendinamas, ir patikrinome, kaip atsižvelgta į mūsų [2021 m. metinėje ataskaitoje](#) pateiktą rekomendaciją.

4.26. Remiantis 2023 m. birželio mėn. Komisijos vertinimu, iš 29 Muitinės veiksmų plane numatytų veiksmų 21 buvo dar neužbaigtas, nes dar nebuvo pasiekti pagrindiniai tikslai, aštuoni buvo atidėti pasibaigus numatytam terminui, o likusių 13 veiksmų terminas dar nesibaigė. Keturi vėluojami įgyvendinti veiksmai susiję su priemonėmis, kuriomis prisidedama prie muitų nepriemokos mažinimo; tai, pavyzdžiui, naujos rizikos valdymo strategijos priėmimas ir e. prekybos valdymui pagerinti skirtos priemonės.

4.27. Dėl mūsų [2021 m. metinėje ataskaitoje](#) pateiktos rekomendacijos, kad Komisija turėtų skubiai įgyvendinti su finansine rizika susijusias jos veiksmų plane nurodytas priemones, darome išvadą, kad ji buvo įgyvendinta tam tikrais atžvilgiais (žr. [4.2 priedą](#)).

4.28. 2023 m. gegužės mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl reikšmingos muitinės reformos¹⁹, kuriuo siekiama pagerinti muitų sąjungos veikimą (žr. [4.3 langelį](#)). Tikimasi, kad siūloma reforma bus pašalinti kai kurie mūsų anksčiau nurodyti trūkumai, pavyzdžiui, tai, kad neatliekama ES masto viso ES importo duomenų analizė finansinei rizikai muitinėje nustatyti²⁰ ir nenuosekliai taikomas muitinis tikrinimas²¹.

¹⁷ 2021 m. metinės ataskaitos 3.13 dalis.

¹⁸ 2022 m. metinės ataskaitos 4.24 dalis.

¹⁹ COM(2023) 258.

²⁰ 2020 m. metinės ataskaitos 3.18 dalis.

²¹ Specialioji ataskaita 04/2021 „Muitinis tikrinimas: nepakankamas suderinimas daro žalą ES finansiniams interesams“, 46–52 dalys.

4.3 langelis

ES muitinės reforma

Vykdamas reformą numatoma sukurti du pagrindinius įgalinamuosius subjektus: ES muitinę ir ES muitinės duomenų platformą.

Pagrindinė naujosios ES muitinės funkcija bus sutelkti ekspertines žinias ir įgaliojimus, kurie šiuo metu išsibarstę visoje ES, vadovauti nacionalinėms muitinėms, koordinuoti ir remti jų veiklą. Ji atliks ES rizikos valdymo užduotis.

Naujoji ES muitinės duomenų platforma bus būtina sąlyga siekiant muitų sąjungoje sustiprinti priežiūrą ir supaprastinti procedūras. Ji apims bendrą ES masto rizikos analizę, grindžiamą centralizuotais duomenimis, siekiant veiksmingiau ir efektyviau apsaugoti ES išorės sienas, kiek tai susiję su prekėmis.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos komunikatu „Muitinės reforma: muitų sąjungos kėlimas į kitą lygmenį“ (COM(2023) 257).

4.29. 16-os iš 29 Muitinės veiksmų plane numatytų veiksmų įgyvendinimą Komisija susiejo su savo pasiūlymu dėl muitinės reformos (žr. 4.26 dalį). Tačiau šis pasiūlymas dar nepriimtas ir, mūsų nuomone, penkis iš aštuonių vėluojamų įgyvendinti veiksmų galima užbaigti tik pradėjus taikyti susijusias *Sąjungos muitinės kodekso* nuostatas, kai bus atlikta siūloma jo peržiūra (numatoma, kad nuo 2028 m.).

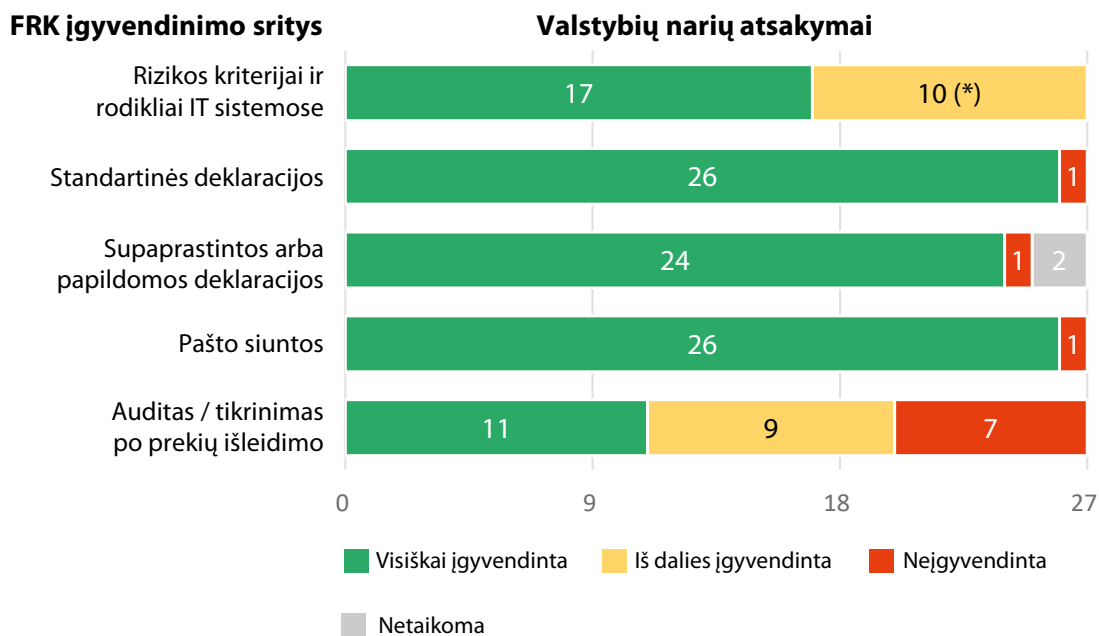
Komisija nesiėmė pakankamų tolesnių veiksmų dėl valstybių narių įgyvendinamų finansinės rizikos kriterijų ir standartų

4.30. FRK sistemą (žr. 4.6 dalį) sudaro taisyklių rinkinys, kuriuo naudojantis valstybių narių muitinio įforminimo sistemose galima sistemingai nustatyti sandorius, dėl kurių gali kilti finansinė rizika ir prireikti tolesnių tikrinimo ir (arba) kontrolės veiksmų. Ji parengta taip, kad apimtų daugumą žinomos finansinės rizikos rūšių ir padėtų užtikrinti nuoseklesnį požiūrį į muitinį tikrinimą.

4.31. Pagal FRK sistemą, valstybės narės FRK sprendimą turėjo taikyti nuo 2019 m. 2021 ir 2023 m. valstybės narės pranešė Komisijai apie pažangą, padarytą įgyvendinant FRK sistemą. Remdamasi šia informacija Komisija paskelbė dvi ataskaitas. Ataskaitoje, kuri pagrįsta 2021 m. informacija, padaryta išvada, kad FRK sistemą visapusiškai įgyvendino ne visos valstybės narės, todėl ja dar neprisidėta prie vienodo muitinio tikrinimo taikymo. Naujoje 2023 m. ataskaitoje nurodyta ir nežymi pažanga, ir nežymi

atžanga įvairiose įgyvendinimo srityse. **4.5 diagramoje** apibendrinti 2023 m. ataskaitoje pateikti nustatyti faktai pasirinktose srityse.

4.5 diagrama. Valstybių narių įgyvendinama FRK sistema (2023 m. pabaiga)

* Valstybės narės, kurios nurodė negalinčios įgyvendinti dviejų ar mažiau rizikos kriterijų ir (arba) konkrečios rizikos rodiklių arba kurios negali visų rizikos rodiklių sugrupuoti dėl jų sistemų IT apribojimų.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos ataskaita.

4.32. Nustatėme, kad Komisija išanalizavo valstybių narių pateiktą informaciją, tačiau nerengė stebėsenos vizitų, kad patikrintų šios informacijos tikslumą prieš įtraukdama ją į savo ataskaitas. Komisija taip pat neįvertino, kokį poveikį turi nurodyti vėlavimai, – o tai padėtų valstybėms narėms be tolesnių vėlavimų įgyvendinti FRK sistemos elementus, kuriems teikiamas didesnis prioritetas.

4.33. FRK sistema dar nėra nuosekliai įgyvendinta visose valstybėse narėse. Kaip anksčiau nurodėme²², dėl nepakankamo suderinimo kyla rizika visai muitų sąjungai, nes veiklos vykdytojai vis tiek galėtų pasinaudoti ES įvežimo punktais, kuriuose muitinio tikrinimo lygis yra žemesnis. Tai gali turėti įtakos surenkamiems muitams ir Europos Sąjungai sumokamų TNI lygiui.

²² Specialiosios ataskaitos 04/2021 62 dalis ir Specialiosios ataskaitos 19/2017 148 dalis.

Metinės veiklos ataskaitos

4.34. BUDG GD ir Eurostato paskelbtose 2023 m. metinėse veiklos ataskaitose pateikta informacija apie nuosavų išteklių tvarkingumą iš esmės patvirtino mūsų nustatytus faktus ir išvadas.

4.35. Savo 2022 m. metinėje veiklos ataskaitoje BUDG GD nurodė panaikinę išlygą, kad į ES biudžetą Jungtinės Karalystės ir valstybių narių pervestos TNI sumos buvo netikslios dėl 2011–2017 m. laikotarpiu nurodytos per mažos iš Kinijos importuotų tekstilės gaminių ir batų vertės. Jungtinei Karalystei sumokėjus visas mokėtinas sumas, 2023 m. vasario 15 d. Komisija užbaigė susijusią *pažeidimo nagrinėjimo procedūrą*. Naudodamasi Jungtinės Karalystės atveju taikyta metodika, Komisija tikisi 2024 m. užbaigti valstybėms narėms priskirtinų TNI nuostolių kiekybinį įvertinimą.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

4.36. Remiantis bendrais audito įrodymais, klaidų lygis pajamų operacijų srityje nebuvo reikšmingas. Mūsų tikrintos pajamų valdymo sistemos apskritai buvo veiksmingos. Tačiau kai kurie elementai, skirti Komisijos vykdomam BNP ir PVM išlygų, neišspręstų TNI klausimų valdymui, pagrindinės TNI vidaus kontrolės priemonės, kurias vertinome tam tikrose valstybėse narėse, ir sistemos, kuriomis užtikrinamas duomenų, naudojamų plastiko kiekiu pagrįstiems nuosaviems ištekliams apskaičiuoti, patikimumas ir palyginamumas, buvo veiksmingi iš dalies (žr. [4.9](#), [4.16](#), [4.17](#), [4.20](#) ir [4.24](#) dalis).

4.37. Taip pat nustatėme, kad kai kuriuos Komisijos parengtame Muitinės veiksmų plane numatytus veiksmus, visų pirma susijusius su ES muitinės reformos įgyvendinimu (žr. [4.26](#) dalį), vėluojama įgyvendinti ir kad Komisija nerengė stebėsenos vizitų, kad patikrintų valstybių narių ataskaitas dėl FRK sistemos įgyvendinimo (žr. [4.32](#) dalį). Šie trūkumai neturi įtakos mūsų audito nuomonei dėl pajamų tvarkingumo, nes jie nėra susiję su finansinėse ataskaitose atspindimomis operacijomis.

Rekomendacijos

4.38. [4.2 priede](#) pateikti mūsų tolesnių veiksmų peržiūros, kaip buvo įgyvendinta mūsų 2020 m. metinėje ataskaitoje pateikta viena rekomendacija, nustatyti faktai. Vieną rekomendacijos dalį Komisija visiškai įgyvendino. Kita rekomendacijos dalis nebetaikoma.

4.39. Taip pat peržiūrėjome mūsų 2019 ir 2021 m. metinėse ataskaitose pateiktas tris rekomendacijas, kurias buvo numatyta įgyvendinti 2023 m. Manome, kad Komisija jas įgyvendino tam tikrais atžvilgiais.

4.40. Mūsų specialiojoje ataskaitoje dėl plastiko kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių pateikiamos rekomendacijos, kaip pagerinti šio ES pajamų šaltinio valdymą (žr. [4.23](#) ir [4.24](#) dalis).

4.41. Remdamiesi savo 2023 m. nustatytais faktais ir išvadomis, Komisijai rekomenduojame:

4.1 rekomendacija. Valstybėms narėms taikyti delspinigius, kai iki nustatyto termino nėra visapusiškai atsižvelgta į BNP išlygas

Taikyti delspinigius, kai valstybės narės nepateikia visos informacijos, kuri yra reikalinga, kad iki nustatyto termino būtų visapusiškai atsižvelgta į išlygas ir ištaisyti BNP duomenys.

Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2025 m. vidurio

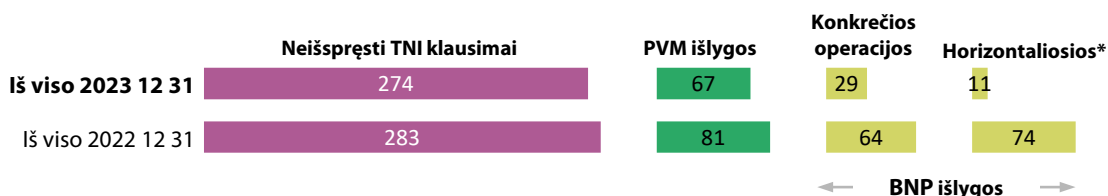
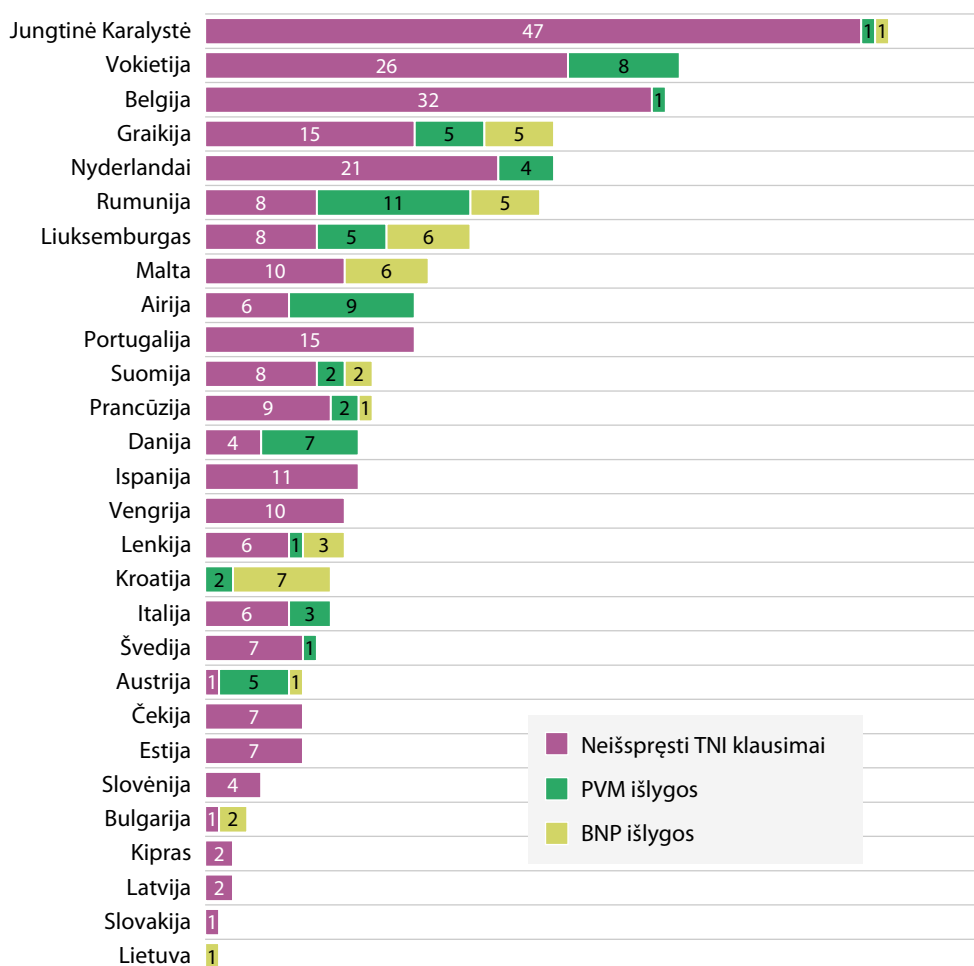
4.2 rekomendacija. Patikrinti valstybių narių nurodytą pažangą ir nustatyti pagrindinius FRK sistemos elementus, kuriuos reikia įgyvendinti

Rengiant stebėsenos vizitus imties pagrindu patikrinti FRK sistemos įgyvendinimo valstybėse narėse padėtį, nustatyti FRK elementus, kurie turėtų būti įgyvendinami prioriteto tvarka, ir imtis būtinų veiksmų siekiant padėti valstybėms narėms neveluojant juos įgyvendinti.

Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2026 m. pabaigos

Priedai

4.1 priedas. Likusių BNP išlygų, PVM išlygų ir neišspręstų TNI klausimų skaičius pagal valstybes nares 2023 m. gruodžio 31 d.

* Su kompleksiniu klausimu susijusi BNP išlyga, dėl kurios reikia atlikti valstybių narių priimtų sprendimų lyginamąją analizę.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

4.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

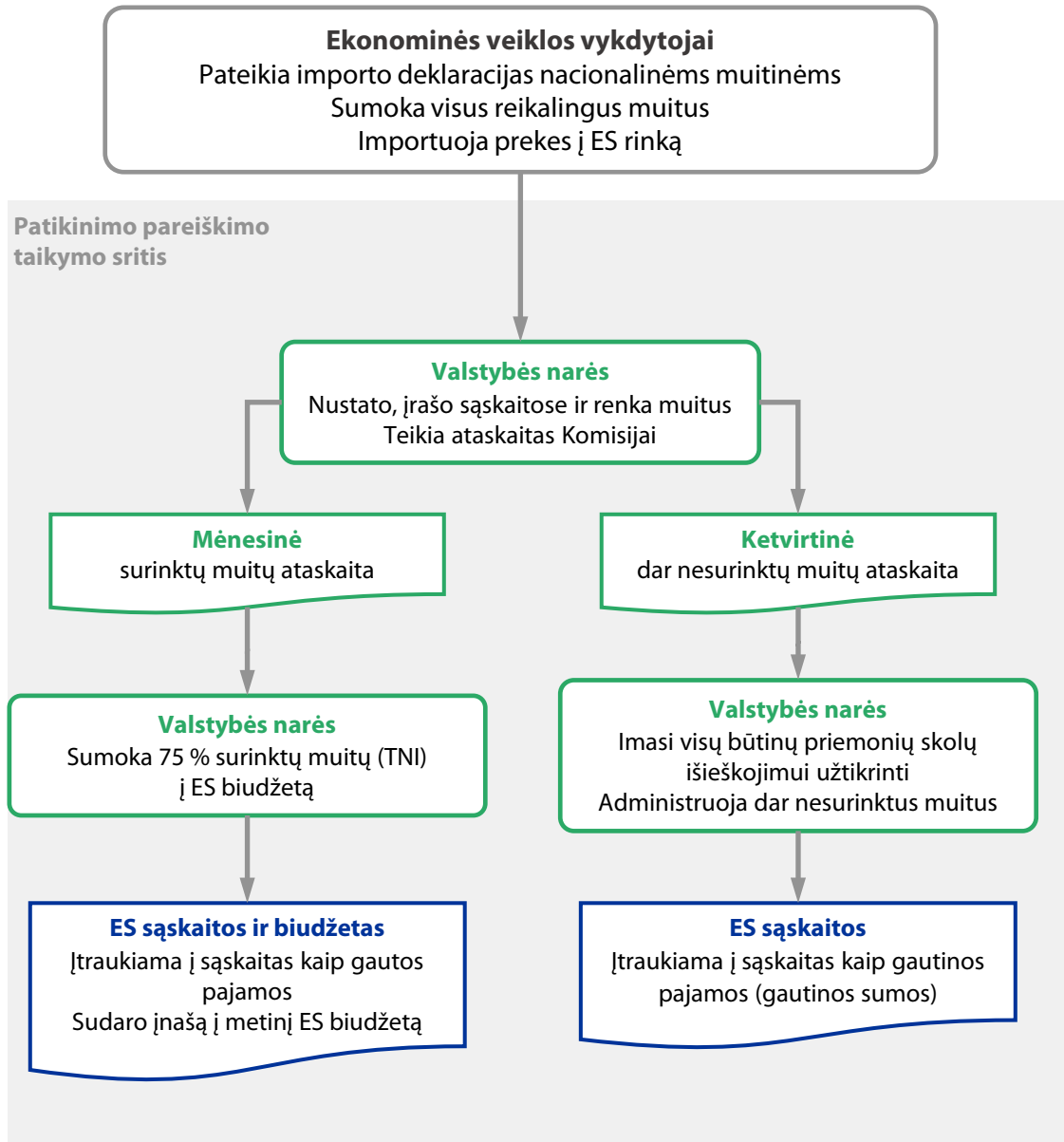
Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2019	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>1 rekomendacija:</p> <p>reguliariai teikti valstybėms narėms paramą atrenkant rizikingiausius importuotojus auditams po prekių išleidimo:</p> <p>a) renkant ir analizuojant atitinkamus importo duomenis ES lygmeniu ir dalijantis savo analizės rezultatais su valstybėmis narėmis (iki 2021 m. pabaigos);</p> <p>b) pradėjus veikti „Surveillance III“, pateikti gaires, kaip šioje naujoje sistemoje atlikti duomenų analizę (iki 2023 m. birželio mėn.).</p>		<p>Komisija išplėtė kai kurių projektų pradinių planų apimtį, rinkdama ir analizuodama importo duomenis, kad galėtų nustatyti importuotojus ES lygmeniu. Tačiau savo analizės rezultatų ji dar nepateikė nacionalinėms muitinėms (žr. 1 rekomendacijos a punktą). Dėl 1 rekomendacijos b punkto pažymime, kad visiškai atlikti duomenų analizę bus galima tik tada, kai „Surveillance III“ pradės veikti visu pajėgumu. Nors „Surveillance III“ funkcijos ir duomenų analizės galimybės žinomos nuo 2022 m., Komisija dar neparengė gairių, kaip naudotis šia sistema siekiant nustatyti ir atrinkti rizikingiausius importuotojus ES lygmeniu auditams po prekių išleidimo atlikti.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2020	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>a) 2 rekomendacija: bendradarbiaujant su valstybių narių statistikos institucijomis, toliau gerinti globalizacijos poveikio pateikimą nacionalinėse sąskaitose, siekiant atsižvelgti į šioje srityje nuo 2018 m. taikomą BNP išlygą (iki 2023 m. vidurio);</p> <p>b) jei pirmiau nurodytos išlygos dėl nacionalinių sąskaitų panaikinimo poveikis valstybėse narėse labai skirtųsi, Komisija turėtų iš naujo įvertinti ankstesnių metų BNP duomenų kokybę, kad <i>biudžeto valdymo institucija</i> būtų informuota apie galimą peržiūrėtų statistinių duomenų poveikį pajamų biudžetui nuo 2010 m. (iki 2023 m. vidurio).</p>		<p>Dėl 2 rekomendacijos a punkto žr. 4.11 dalį.</p> <p>2 rekomendacijos b punkto įgyvendinimas nebeaktualus, nes <i>horizontaliosios išlygos</i> dėl globalizacijos panaikinimas valstybėms narėms turėjo nedidelį poveikį.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>1 rekomendacija:</p> <p>imtis reikiamų veiksmų (įskaitant, kai tinkama, pažeidimo nagrinėjimo procedūras), kuriais būtų užtikrinta, kad Italija pašalintų savo įsisenėjusius TNI apskaitos trūkumus. Šiais veiksmais turėtų būti siekiama pašalinti nuolatinius neatitikimus, darančius poveikį šalies surinktų ir dar nesurinktų muitų ataskaitų patikimumui (iki 2023 m. vidurio).</p>		Žr. 4.22 dalį.
2021	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>3 rekomendacija:</p> <p>gerinti su TNI susijusių finansinės rizikos rūšių vertinimą – laiku įgyvendinti atitinkamas Muitinės veiksmų plano priemones (pagal Muitinės veiksmų plane nustatytus terminus).</p>		Žr. 4.25 ir 4.29 dalis.

Šaltinis: Audito Rūmai.

4.3 priedas. (Surinktų ir dar nesurinktų) muitų TNI ataskaitų rengimo procesas ir jų įtraukimas į ES sąskaitas ir biudžetą

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis galiojančiais ES teisės aktais ir taisyklėmis.

5 skyrius

Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika

Turinys

	Dalis
Įvadas	5.1.–5.6.
Trumpas aprašymas	5.2.–5.5.
Audito apimtis ir metodas	5.6.
Operacijų tvarkingumas	5.7.–5.25.
Mokslinių tyrimų srityje personalo išlaidos tebėra labiausiai paveiktos klaidų	5.13.–5.21.
Neteisingai apskaičiuoti valandiniai įkainiai, susiję su programa „Horizontas 2020“	5.14.–5.16.
Neteisingas dienos įkainių, susijusių su programos „Europos horizontas“ dotacijomis, skaičiavimas	5.17.–5.19.
Dvigubos viršutinės ribos taisyklės pažeidimai	5.20.
Kitos su personalo išlaidomis susijusios klaidos	5.21.
Kitos netinkamos finansuoti tiesioginės išlaidos	5.22.–5.23.
Operacijos su daugkartinėmis klaidomis	5.24.
Nauji paramos gavėjai ir mažosios bei vidutinės įmonės (MVĮ) klaidų padaro dažniau	5.25.
CINEA ex ante kontrolės sistemos, taikomos EITP dotacijoms transporto ir energetikos sektoriuose, peržiūra	5.26.–5.34.
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	5.35.–5.40.
Išvada ir rekomendacijos	5.41.–5.44.
Išvada	5.41.–5.42.
Rekomendacijos	5.43.–5.44.

Priedai

5.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas kategorijoje „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“

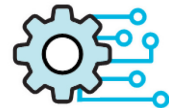
Ivadas

5.1. Šiame skyriuje pateikti su DFP 1 išlaidų kategorija „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ (DFP1) susiję mūsų nustatyti faktai. **5.1 diagramoje** pateikta 2023 m. pagrindinės veiklos ir išlaidų pagal šią išlaidų kategoriją apžvalga.

5.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

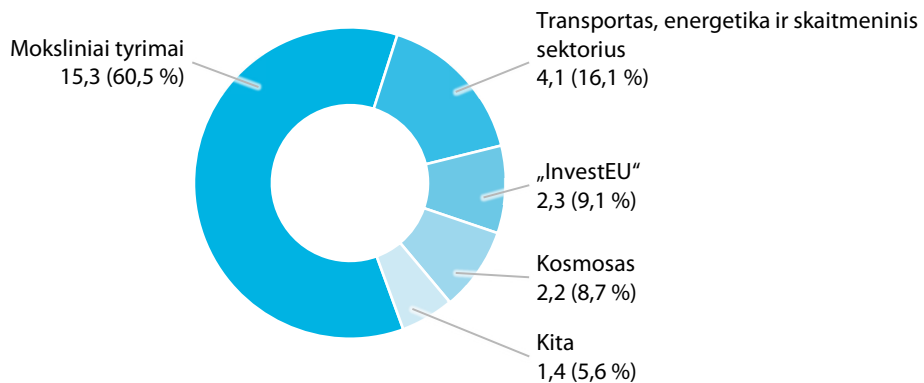

Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika
25,3 mlrd. EUR (13,2 % ES biudžeto išlaidų)

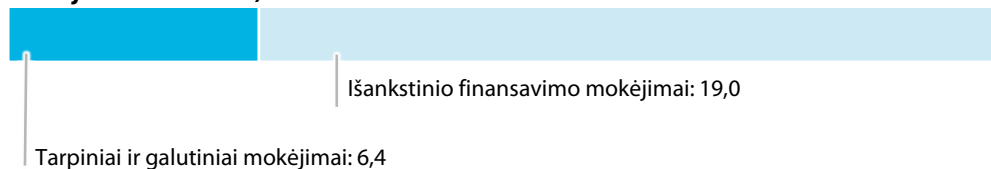
(mlrd. EUR)

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

2023 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Mokėjimai – iš viso 25,3

Audito populiacija – iš viso 15,5

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis su 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotosiomis finansinėmis ataskaitomis susijusiais duomenimis.

Trumpas aprašymas

5.2. Pagal išlaidų kategoriją „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ finansuojamos įvairiausios *programos*; jomis siekiama finansuoti projektus, kuriais, be kita ko, prisidedama prie mokslinių tyrimų ir inovacijų, Europos infrastruktūros plėtros transporto, energetikos ir skaitmeniniame sektoriuose, taip pat ryšių, skaitmeninės transformacijos, bendrosios rinkos ir kosmoso politikos.

5.3. Pagrindinės mokslinių tyrimų ir inovacijų programos yra „*Horizontas 2020*“ (2014–2020 m.) ir ją pakeitusi programa „*Europos horizontas*“ (2021–2027 m.). Trečiaisiais įgyvendinimo metais, kai buvo pasirašyti 10 674 susitarimai dėl *dotacijų* ir dvi preliminariosios sutartys, programa „Europos horizontas“ vis dar sudaro tik nedidelę mūsų 2023 m. audito populiacijos dalį, nes dauguma pagal šią programą atliktų mokėjimų sudarė išankstinį finansavimą.

5.4. Pagal DFP1 taip pat finansuojami didelės apimties infrastruktūros projektai, kaip antai *Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP)* ir kosmoso programos, įskaitant GALILEO (ES pasaulinę palydovinės navigacijos sistemą), EGNOS (Europos geostacionarinę navigacinę tinklo sistemą) ir Europos Žemės stebėjimo programą „Copernicus“. Ji taip pat apima „*InvestEU*“ fondą, kuriam, kaip ir programoms „*Horizontas 2020*“ ir „Europos horizontas“, skiriamas papildomas finansavimas pagal priemonę „NextGeneration EU“ (NGEU).

5.5. Didžiąją šioms programoms skirtų lėšų dalį tiesiogiai valdo Komisija, įskaitant per *vykdomąsias įstaigas*; jos teikiamos kaip dotacijos projektuose dalyvaujantiems viešiesiems ar privatiesiems *paramos gavėjams*. Pasirašius susitarimą dėl dotacijos, Komisija paramos gavėjams skiria išankstinį finansavimą ir vėliau apmoka ES finansuojamas išlaidas, atskaičiusi išankstinį finansavimą. Kosmoso programos paprastai valdomos netiesiogiai, remiantis Komisijos ir specialių įgyvendinančiųjų institucijų (pavyzdžiui, Europos kosmoso agentūros ir Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros) pasirašytais *įgaliojimo susitarimais* ir *susitarimais dėl įnašo*. „InvestEU“ finansines priemones daugiausia įgyvendina EIB arba EIF, kurie savo ruožtu naudojami finansų tarpininkų paslaugomis. Papildomas finansavimas iš NGEU valdomas pagal programų, kurioms jis skiriamas, taisykles.

Audito apimtis ir metodas

5.6. Taikydami **1.1 priede** nustatytą audito metodą ir metodiką, patikrinome toliau nurodytus su šia DFP išlaidų kategorija susijusius 2023 m. aspektus:

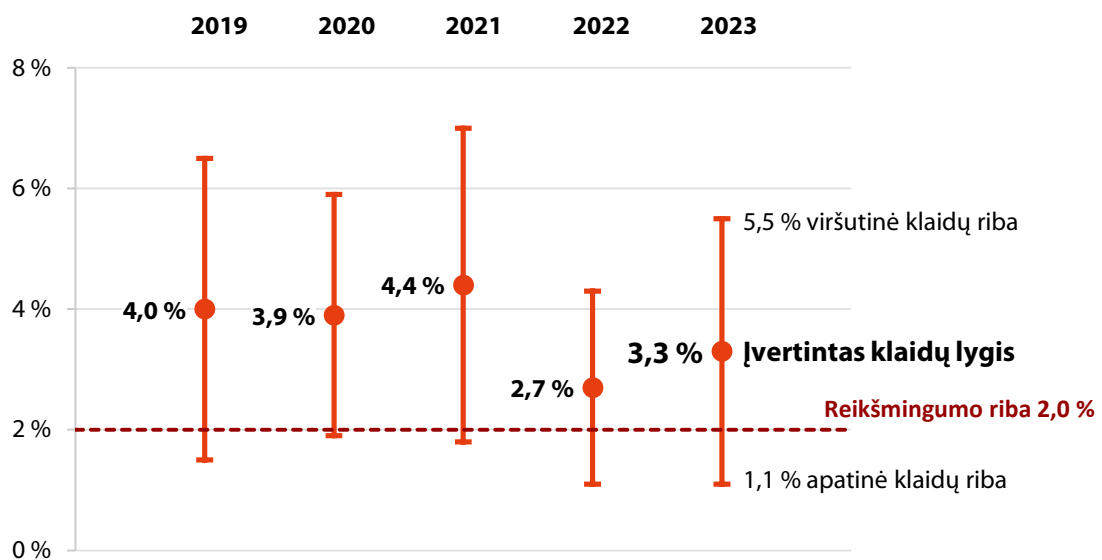
- a) statistiškai reprezentatyvią 127 *operacijų* imtį, apimančią visas šios DFP kategorijos išlaidų rūšis. Ją sudarė 97 operacijos mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje (90 operacijų pagal programą „Horizontas 2020“ ir 7 pagal programą „Europos horizontas“) ir 30 operacijų pagal kitas programas ir veiklos sritis, visų pirma pagal EITP, kosmoso programas ir finansines priemones. Audituoti paramos gavėjai yra įsisteigę 20 valstybių narių ir penkiose ES nepriklausančiose šalyse. Taip pat atsižvelgėme į savo atliktų agentūrų ir *bendrujų įmonių* metinių auditų rezultatus. Mūsų tikslas buvo įvertinti šios DFP išlaidų kategorijos klaidų *lygį* ir taip prisidėti rengiant *patikinimo pareiškimą*;
- b) *Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomosios įstaigos (CINEA) ex ante* kontrolės sistemą, susijusią su EITP dotacijomis transporto ir energetikos sektoriuose;
- c) tvarkingumo informaciją, pateiktą Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinio direktorato (RTD GD) ir *Europos sveikatos ir skaitmeninės ekonomikos vykdomosios įstaigos (HADEA) metinėse veiklos ataskaitose*, vėliau įtrauktą į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos ataskaitą (MVVA)*.

Operacijų tvarkingumas

5.7. Iš 127 mūsų tikrintų operacijų 39-iose (31 %) buvo klaidų. Remdamiesi 32 mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad klaidų lygis sudaro 3,3 % (žr. [5.2 diagramą](#)). [5.3 diagramoje](#) pateiktas mūsų 2023 m. įvertinto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšis, atskiriant mokslinių tyrimų ir kitas operacijas.

5.2 diagrama. Įvertintas kiekybiškai įvertinamų klaidų poveikis

Įvertintas klaidų lygis

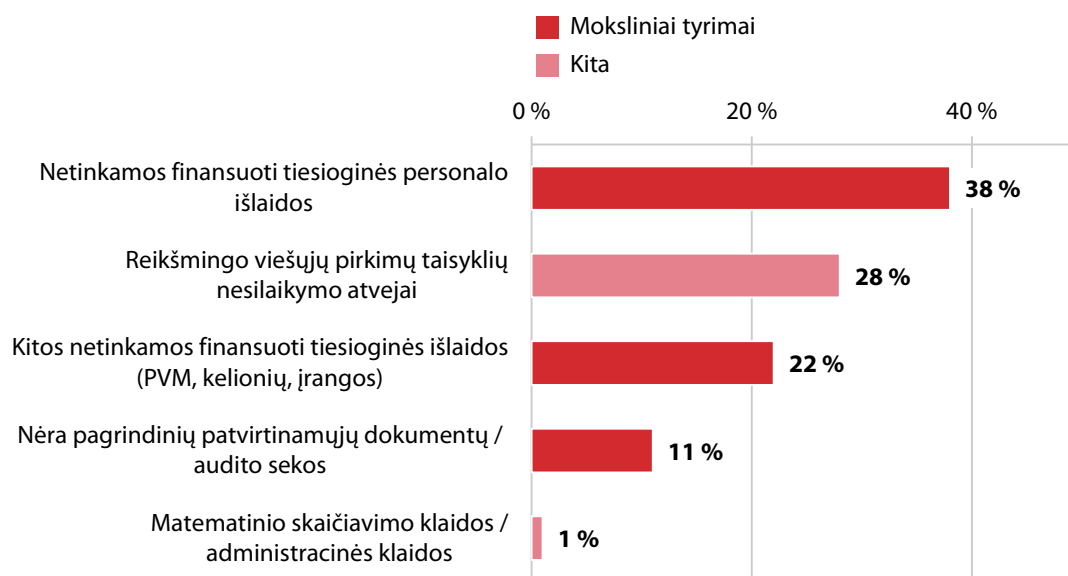

Imties dydis (operacijos)

2019	2020	2021	2022	2023
133	133	130	127	127

Šaltinis: Audito Rūmai.

5.3 diagrama. Įvertinto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšį

Šaltinis: Audito Rūmai.

5.8. Dėl programos „Horizontas 2020“ buvo pagerinta ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo struktūra ir kontrolės strategija¹. Supaprastinus taisykles buvo galima sumažinti klaidų riziką. Tačiau mūsų auditai rodo, kad net ir po 9 įgyvendinimo metų klaidų lygis žemiau 2 % reikšmingumo ribos nesumažėjo.

5.9. Todėl programos „Horizontas 2020“ išlaidos vis dar susijusios su didele rizika ir yra pagrindinis mūsų nustatomų klaidų šaltinis. *Kiekybiškai įvertinamų klaidų*, susijusių su netinkamomis finansuoti išlaidomis, nustatėme 30-yje iš 97 į imtį įtrauktų mokslinių tyrimų ir inovacijų operacijų, įskaitant vieną operaciją, susijusią su programa „Europos horizontas“. Tai sudaro 71 % mūsų įvertinto klaidų lygio šioje kategorijoje 2023 m.

5.10. Tikrindami kitas programas ir veiklos sritis kiekybiškai įvertinamų klaidų aptikome dviejose iš 30 į imtį įtrauktų operacijų; abi operacijos susijusios su EITP projektais. Viena iš jų yra susijusi su šiurkščiu ES viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimu, kai sutartis buvo skirta atrankos kriterijų neatitinkančiam konsorciumui.

¹ 2018 m. metinė ataskaita, 5.13 dalis, [Specialioji ataskaita 28/2018](#) „Dauguma į programą „Horizontas 2020“ įdiegtų supaprastinimo priemonių palengvino paramos gavėjų dalį, tačiau vis dar yra tobulintinių sričių“.

5.11. Komisija taikė taisomąsias priemones, kurios tiesiogiai paveikė aštuonias iš mūsų įimtų įtrauktų operacijų. Šios priemonės buvo svarbios mūsų skaičiavimams, nes jos padėjo sumažinti mūsų įvertintą su šiuo skyriumi susijusį klaidų lygį 0,3 procentinio punkto. Septyniais paramos gavėjų padarytų kiekybiškai įvertinamų klaidų atvejais Komisija (arba paramos gavėjų pasamdyti auditoriai) turėjo pakankamai informacijos paramos gavėjų periodinėse ataskaitose ir patvirtinamuosiuose dokumentuose, kad užkirstų kelią klaidoms arba jas aptiktų ir ištaisytų prieš patvirtindama išlaidas. Jei Komisija arba paramos gavėjų pasamdyti auditoriai būtų tinkamai pasinaudoję visa savo turima informacija, įvertintas su šiuo skyriumi susijęs klaidų lygis būtų buvęs 1,4 procentinio punkto žemesnis.

5.12. Šiais metais vis dažniau matėme, kad paramos gavėjai praneša apie išlaidas, viršijančias didžiausią dotacijos sumą, nustatytą susitarimuose dėl dotacijų, iš dalies dėl pastaraisiais metais labai aukšto infliacijos lygio. Dėl šios susitartos praktikos sukuriamas rezervas, t. y. netinkamos finansuoti išlaidos gali būti pakeistos patvirtintomis papildomomis išlaidomis. Mūsų vertinimu ši praktika bus labiau paplitusi artėjant pagal 2014–2021 m. DFP įgyvendinamų programų pabaigai, kai paramos gavėjai praneš apie savo galutines išlaidas. Šiais metais tokių rezervo atvejų nustatėme 22-jose (17 %) audituotose operacijose. Keturiose iš šių operacijų nustatyta klaida buvo sumažinta pritaikius rezervą, o kitose penkiose operacijose nustatyta klaida buvo visiškai kompensuota.

Mokslinių tyrimų srityje personalo išlaidos tebėra labiausiai paveiktos klaidų

5.13. Praėjus 9 programos „Horizontas 2020“ įgyvendinimo metams, personalo išlaidų skaičiavimas tebėra pagrindinis klaidų šaltinis išlaidų deklaracijose. Kaip nurodėme ankstesnėse metinėse ataskaitose², personalo išlaidų apskaičiavimo metodika yra sudėtinga, kaip ir nacionalinės apskaitos taisyklės, kurių turi būti laikomasi. Tą patį trūkumą nustatėme ir audituotose programos „Europos horizontas“ operacijose. Mūsų mokslinių tyrimų operacijų imtyje iš 30 operacijų, kurios buvo paveiktos kiekybiškai įvertinamų klaidų, 22 operacijos, t. y. apie 73 %, buvo susijusios su neteisingu personalo išlaidų apskaičiavimo metodikos taikymu.

² 2018 m. metinė ataskaita, 5.16 dalis, 2019 m. metinė ataskaita, 4.11 dalis, 2020 m. metinė ataskaita 4.13 dalis, 2021 m. metinė ataskaita, 4.12 dalis ir 2022 m. metinė ataskaita, 5.13 dalis.

Neteisingai apskaičiuoti valandiniai įkainiai, susiję su programa „Horizontas 2020“

5.14. Kaip esame nurodę ankstesnėse metinėse ataskaitose³, dėl taisyklės, pagal kurią reikalaujama naudoti paskutiniams pasibaigusiems finansiniams metams apskaičiuotą metinį valandinį įkainį, gali atsirasti klaidų. 2023 m. vėl aptikome to įrodymų.

5.15. Užuoat apskaičiavę finansinių metų valandinį įkainį, nustatėme, kad paramos gavėjai apskaičiavo tarifą visam ataskaitiniam laikotarpiui arba tik dėl tų metų mėnesių, kurie buvo įtraukti į ataskaitinį laikotarpį. Trimis atvejais, nors tik vienu iš jų buvo padarytas finansinis poveikis, paramos gavėjas ES finansuojamam projektui skyrė asmenis pagal tam tikrą procentinę dalį ir išlaidas deklaravo pagal tą procentinę dalį, neapskaičiuodamas valandinio įkainio.

5.16. Taip pat nustatėme, kad septyniose operacijose valandiniai įkainiai buvo skaičiuojami neteisingai dėl to, kad į skaičiavimą buvo įtrauktos netinkamos finansuoti išlaidos, pavyzdžiui, vaiko priežiūros atostogų išmoka (ją paramos gavėjui kompensavo valstybė), mokėjimai atgaline data už padidintą darbo užmokestį ir netinkamos finansuoti priemokos.

Neteisingas dienos įkainių, susijusių su programos „Europos horizontas“ dotacijomis, skaičiavimas

5.17. 2021–2027 m. DFP įgyvendinimo laikotarpiu Komisija pradėjo taikyti dienos įkainius personalo išlaidoms kompensuoti. Dienos įkainis apskaičiuojamas darbuotojo metines išlaidas padalijus iš 215 dienų, jei dirbama visą darbo dieną. Susitarimuose dėl dotacijų, apimančiuose tris audituotus programos „Europos horizontas“ projektus, nurodyta, kad vieno asmens metinės personalo išlaidos turi būti padalytos iš 215. Tačiau atkreipiame dėmesį į tai, kad Komisijos gairėse⁴ pateiktos dvi galimybės: standartinė galimybė apskaičiuoti bendrą dienos įkainį už visą ataskaitinį laikotarpį ir galimybė apskaičiuoti atskirus dienos įkainius už kiekvienus kalendorinius metus, naudojant tik atitinkamo ataskaitinio laikotarpio atitinkamų mėnesių duomenis.

³ 2019 m. metinė ataskaita, 4.12 dalis, 2020 m. metinė ataskaita, 4.14 dalis, 2021 m. metinė ataskaita, 4.15 dalis ir 2022 m. metinė ataskaita, 5.15 dalis.

⁴ EU Grants: „AGA – Annotated Grant Agreement, EU Funding Programmes 2021-2027“, 1.0 versija, 2024 m. gegužės 1 d., Europos Komisija.

Manome, kad tai yra problema, nes dėl to paramos gavėjams kyla painiava dėl teisingo dienos įkainio apskaičiavimo.

5.18. Dviejose audituotose programos „Europos horizontas“ operacijose nustatėme, kad paramos gavėjai savo personalo išlaidų deklaracijų nepagrindė apskaičiuotu dienos įkainiu. Pavyzdį pateikiame [5.1 langelyje](#).

5.1 langelis

Programos „Europos horizontas“ projekto paramos gavėjo, kuris neskaičiuoja dienos įkainių, pavyzdys

Belgijoje paramos gavėjui, kuris yra ne pelno organizacija, buvo skirta dotacija pagal programą „Europos horizontas“; jis deklaravo su projektu dirbančio personalo išlaidas už 13 mėnesių ataskaitinį laikotarpį. Paramos gavėjas visus su asmeniu susijusias deklaruotas išlaidas grindė tuo, kad asmuo dirbo vien tik su projektu. Taigi paramos gavėjas neapskaičiavo dienos įkainio ir jo nepritaikė dienų, kurias asmuo dirbo vien tik su projektu, skaičiui. Iš įrašų matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu asmuo su projektu dirbo 208,5 dienos. Kadangi ši suma yra mažesnė už atitinkamą pagal programą „Europos horizontas“ visos darbo dienos ekvivalentą (215 dienų per metus, 233 dienas ataskaitiniu laikotarpiu), paramos gavėjo nurodytos išlaidos buvo per didelės.

5.19. Nors 2023 m. mūsų su programa „Europos horizontas“ susijusi imtis buvo ribota ir apėmė tik tris susitarimus dėl dotacijų, kyla rizika, kad, nepaisant Komisijos pastangų supaprastinti procedūras, su personalo išlaidomis susiję trūkumai išliks.

Dvigubos viršutinės ribos taisyklės pažeidimai

5.20. Pagal dvigubos viršutinės ribos taisyklę, ES lėšomis finansuojamų projektų atveju bendras vienam asmeniui per metus deklaruojamas valandų skaičius negali viršyti metinio darbo valandų skaičiaus, naudojamo valandiniam įkainiui apskaičiuoti. Be to, bendra deklaruota personalo išlaidų suma (kompensuotina kaip faktinės išlaidos) bet kuriam asmeniui per konkrečius metus negali viršyti bendros personalo išlaidų sumos, įrašytos paramos gavėjo sąskaitose dėl atitinkamo asmens tais pačiais metais. 2023 m. tokios rūšies klaidų nustatėme aštuoniose operacijose. Minėtais atvejais paramos gavėjai deklaravo didesnes nei faktiškai per metus patirtas išlaidas, kurios jiems buvo kompensuotos.

Kitos su personalo išlaidomis susijusios klaidos

5.21. Kitos su personalo išlaidomis susijusios klaidos, be kita ko, buvo netinkamų finansuoti mėnesių deklaravimas vien su projektu dirbančių darbuotojų atveju (pavyzdžiui, buvo deklaruoti visi mėnesiai, nors darbuotojai dirbo mažiau nei pusę darbo dienų) ir personalo išlaidos: a) deklaruotos visos, nors nebuvo deklaruota, kad dirbta išskirtinai su projektu arba pateikta darbo laiko apskaitos žiniaraščių, b) pateiktos dėl asmenų, kurių ryšys su projektu negalėjo būti įrodytas, ir c) deklaruotos visos dėl korektūros klaidų.

Kitos netinkamos finansuoti tiesioginės išlaidos

5.22. Viena pagrindinių sąlygų, kuriomis reglamentuojamas išlaidų tinkamumas finansuoti, yra ta, kad jos turi būti patirtos vykdant veiklą ir yra būtinos jai įgyvendinti. Kaip pranešėme 2022 m.⁵ ir vėl 2023 m., nustatėme aštuonis atvejus, kai deklaruotos išlaidos šio reikalavimo neatitiko. Paramos gavėjai deklaravo kelionės ir apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų išlaidas, kurios nebuvo būtinos projektui įgyvendinti, bendro pobūdžio konsultavimo finansų valdymo klausimais paslaugų išlaidas ir laboratorijos renovacijos ir baldų išlaidas, nors pagal susitarimą dėl dotacijos buvo leidžiama tik vartojimo prekėms skirtos išlaidos.

5.23. Kitos klaidos, nustatytos kitose išlaidų kategorijose, buvo susijusios su netinkamomis finansuoti prekėmis ir paslaugomis, už kurias išrašomos vidaus sąskaitos faktūros, nepatirtomis išlaidomis, trūkstamais patvirtinamaisiais dokumentais ir neteisingais valiutos keitimo kursais.

Operacijos su daugkartinėmis klaidomis

5.24. Ne vieną kartą (12-os iš 32 operacijų, kuriose aptikta kiekybiškai įvertinamų klaidų, atveju) paramos gavėjai netinkamas finansuoti išlaidas deklaravo dviejose ar daugiau išlaidų kategorijų. Tokių daugkartinių klaidų aptinkame tiek privačių, tiek viešųjų paramos gavėjų, taip pat naujų dalyvių ir patyrusių dalyvių išlaidų deklaracijose. Tokių klaidų pavyzdį pateikiame [5.2 langelyje](#).

⁵ 2022 m. metinė ataskaita, 5.22 dalis.

5.2 langelis

Pavyzdys – daug klaidų vienoje išlaidų deklaracijoje

Viešasis tarpvyriausybinių paramos gavėjas Prancūzijoje deklaravo personalo ir kitų paslaugų išlaidas. Paramos gavėjas į išlaidas įtraukė priemoką vienam darbuotojui, kuriai nebuvo teisinio pagrindo ir patvirtinamųjų dokumentų. Kitam darbuotojui paramos gavėjas pritaikė neteisingą darbo valandų skaičių ir todėl buvo padidintas valandinis įkainis. Be to, deklaruodamas su kitomis paslaugomis susijusias išlaidas, paramos gavėjas įtraukė PVM sumas, nors organizacijai jas galėjo kompensuoti Prancūzijos mokesčių inspekcija.

Nauji paramos gavėjai ir *mažosios bei vidutinės įmonės (MVĮ)* klaidų padaro dažniau

5.25. Viena iš Europos mokslinių tyrimų skatinimo strategijų – didinti privačiojo sektoriaus, ypač naujų rinkos dalyvių ir MVĮ, dalyvavimą. MVĮ sudarė 11 % imties (14 iš 127 operacijų), tačiau joms teko 25 % įvertinto klaidų lygio. Be to, nustatėme klaidų keturių iš [12] mūsų audituotų naujų paramos gavėjų, iš kurių du taip pat buvo MVĮ, išlaidų deklaracijose. Šie rezultatai rodo, kad MVĮ ir nauji paramos gavėjai yra labiau linkę daryti klaidų nei kiti paramos gavėjai; prie tokios išvados taip pat prieita tiek Komisijos audituose⁶, tiek mūsų ankstesnėse metinėse ataskaitose⁷.

⁶ 2019 m. metinė ataskaita, 4.16 dalis.

⁷ 2018 m. metinė ataskaita, 5.19 dalis, 2019 m. metinė ataskaita, 4.16 dalis, 2021 m. metinė ataskaita, 4.20 dalis ir 2022 m. metinė ataskaita, 5.24 dalis.

CINEA *ex ante* kontrolės sistemos, taikomos EITP dotacijoms transporto ir energetikos sektoriuose, peržiūra

5.26. Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomoji įstaiga (CINEA) yra atsakinga už Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) transporto ir energetikos programos įgyvendinimą. Šiuo metu vykdomi du programavimo laikotarpiai, t. y. EITP1 (2014–2020 m.) ir EITP2 (2021–2027 m.).

5.27. Remiantis CINEA 2022 m. metine veiklos ataskaita, 2022 m. atlikus *ex ante* kontrolę buvo atsisakyta išmokėti 84,6 milijono eurų išlaidų (1,8 % pateiktų išlaidų deklaracijų) dėl jų netinkamumo finansuoti ir pažeidimų. Ši suma apima visas CINEA valdomas dotacijas, o EITP transporto ir energetikos dotacijos sudaro apie 70 % 2022 m. atliktų mokėjimų.

5.28. Pradinė EITP1 programos *ex ante* kontrolės strategija parengta 2016 m. Strategijoje daugiausia dėmesio skirta rizikai, kuri daro didžiausią poveikį paramos gavėjų deklaruotoms atitinkamų veiksmų išlaidoms (t. y. tam tikroms išlaidų rūšims, dideliame įnašo lygiui arba didelių išlaidų operacijoms). Pirmiausia CINEA prireikus tikrina *finansinės ataskaitos sertifikatą* (FAS). FAS reikalingas tuomet, kai ES įnašas į projektą siekia 325 000 eurų ar daugiau. Atsižvelgiant į projektų dydį, tikimasi, kad dauguma paramos gavėjų pateiks FAS projekto įgyvendinimo laikotarpiu. FAS turėtų būti grindžiamas imtimi, apimančia 10 % paramos gavėjo visos išlaidų deklaracijos sumos. *Ex ante* patikrinimas gaunamas patikrinus ne mažiau kaip 25 % išlaidų. Todėl tais atvejais, kai pateikiamas FAS, CINEA tikrina papildomus 15 % deklaruotų išlaidų.

5.29. 2017 m. CINEA įvertino *ex ante* strategiją, ir buvo atlikta nedidelių patikslinimų (žr. [5.1 lentelėje](#) pateiktą lyginamąją lentelę).

5.30. EITP2 kontrolės strategijoje atsižvelgta į patirtį, įgytą vykdant EITP1 *ex ante* kontrolę, visų pirma susijusią su atrankos metodu. Joje apibrėžiami trys skirtingi atrankos metodai (žr. [5.1 lentelėje](#) pateiktą lyginamąją lentelę).

5.1 lentelė. EITP programų *ex ante* kontrolės imties aprėpties lyginamoji lentelė

EITP1 <i>ex ante</i> kontrolės strategija	EITP1 peržiūra	EITP2 <i>ex ante</i> kontrolės strategija
Bent 25 % visų vieno paramos gavėjo deklaruotų išlaidų, kai FAS nepateiktas.	15–20 % visų vieno paramos gavėjo deklaruotų išlaidų, kai FAS nepateiktas.	10–20 % visų vieno paramos gavėjo deklaruotų išlaidų, kai bent trys išlaidų punktai viršija 5 000 eurų (<i>padidinta imtis</i>).
Bent 15 % visų vieno paramos gavėjo deklaruotų išlaidų, kai FAS pateiktas.	10–15 % visų vieno paramos gavėjo deklaruotų išlaidų, kai FAS pateiktas.	5–10 % didžiausią dalį sudarančių išlaidų kategorijų (daugiau nei 15 % visų išlaidų), kurias deklaravo vienas paramos gavėjas, kai bent trys išlaidų punktai viršija 10 000 eurų (<i>standartinė imtis</i>).
		Daugiausia 5 % visų vieno paramos gavėjo deklaruotų išlaidų, arba imtis nesudaryta (<i>sumažinta imtis</i>).

5.31. Apžvelgėme EITP1 ir EITP2 *ex ante* kontrolės strategijas ir EITP2 patobulinimus, palyginti su EITP1. Tikrinome, ar gairėse buvo atsižvelgta į strategijas, ir tai, kokį patikinimo lygį būtų galima gauti atlikus *ex ante* kontrolę. Šį darbą papildėme dešimties išlaidų deklaracijų imties *ex ante* kontrolės apžvalga: septynios susijusios su EITP1 ir trys – su EITP2 (EITP2 dar tik pradėdama įgyvendinti). Šioje dešimties deklaracijų imtyje tikrinome, ar buvo laikomasi vidaus gairių, ar darbas buvo tinkamai dokumentuojamas ir ar padarytos teisingos išvados.

5.32. Abi strategijos parengtos remiantis išsamia rizikos ir praeityje nustatytų trūkumų analize. Tačiau, nors CINEA pripažino, kad viešųjų pirkimų procedūrų klaidos turėjo didelį poveikį EITP1, ir pažymėjo, kad ne visi FAS auditoriai būtinai turi pakankamai patirties viešųjų pirkimų procedūrų audito srityje, ji yra numačiusi galimybę tam tikrais atvejais neatlikti išsamių viešųjų pirkimų patikrų, susijusių su EITP 2 projektais, pavyzdžiui, sumažintos imties atvejais. Atsižvelgdami į faktinį sumažintos imties mastą, manome, kad dėl to gali sumažėti atlikus *ex ante* kontrolę nustatytas patikinimo lygis.

5.33. EITP1 ir EITP2 *ex ante* kontrolės strategijose nustatyti imties sudarymo metodai yra tinkamai atspindėti atitinkamose gairėse. Tačiau viešųjų pirkimų gairės nėra pakankamai išsamios, nes jose nenurodoma, koku mastu turėtų būti atliekamos imčių patikros.

5.34. Apžvelgdami minėtą dešimties deklaracijų imtį nustatėme, kad buvo atsižvelgta į gaires, tačiau nebuvo įrodymų apie atliktą darbą. Vietoj to buvo nurodytas tik atlikto darbo rezultatas, t. y. išlaidų punkto priėmimas arba atmetimas. Viena iš atvejų nustatėme, kad sumažėjo į imtį įtrauktų išlaidų punktų skaičius, nors nei strategijoje, nei gairėse tokia išimtis nenumatyta. Peržiūrėjome sąskaitų faktūrų ir viešųjų pirkimų procedūrų patikras ir nustatėme, kad išvados dėl jų iš esmės buvo teisingos.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

5.35. Mūsų tikrintose metinėse veiklos ataskaitose (MVA) (RTD GD ir HADEA) pateikta turima informacija ir teisingas vertinimas, kaip atitinkami generaliniai direktoratai ir (arba) agentūros valdė finansus, kiek tai susiję su atspindimų operacijų, susijusių su DFP1 išlaidomis, *tvarkingumu*.

5.36. Kalbant apie programą „Horizontas 2020“, RTD GD nurodė, kad visų generalinių direktoratų ir kitų ES įstaigų, valdančių ES mokslinių tyrimų srities išlaidas, nustatytas bendras reprezentatyvusis klaidų lygis yra 2,57 %. Bendras *likutinis klaidų lygis*, atsižvelgiant į taisomuosius veiksmus, yra 1,55 % (1,64 % vien RTD GD atveju). *Ex post* auditai, kuriais pagrįsti šie klaidų lygiai, apėmė 2014–2022 m. laikotarpio atliktus mokėjimus. Nuo 2023 m. sausio mėn. RTD GD, remdamasis Audito Rūmų rekomenduojama metodika⁸, apskaičiuoja *reprezentatyvų klaidų lygį*. Tai buvo nurodyta 2023 m. RTD GD MVA.

5.37. Kadangi bendrosios programos „Europos horizontas“ *ex post* audito kampanija turi būti pradėta tik 2024 m., RTD GD nepranešė apie 2023 m. nustatytą programos klaidų lygį. Komisijos yra nustačiusi tikslą, kad programos „Europos horizontas“ likutinis klaidų lygis iki bendrosios programos pabaigos būtų ne aukštesnis kaip 2 %.

5.38. Savo 2023 m. MVA RTD GD nurodė neįgyvendinusi devynių Vidaus audito tarnybos (VAT) rekomendacijų. Trys iš neįgyvendintų rekomendacijų laikytos labai svarbiomis. 2022 m. RTD GD MVA dėl reputacijos pateikta *išlyga*, susijusi su Europos inovacijų tarybos programos „Accelerator“ investicijų komponento įgyvendinimo vėlavimu ir valdymo bei kontrolės sistemų trūkumais, buvo panaikinta, laiku įgyvendinus taisomąsias priemones. Be to, atlikusi tolesnių veiksmų auditą 2024 m. pradžioje, VAT rekomendacijos reikšmingumą sumažino nuo „kritinė“ iki „svarbi“.

5.39. 2023 m. pagrindinės atitinkamos HADEA išlaidos pagal DFP1 buvo susijusios su programomis „Europos horizontas“, „Horizontas 2020“ ir EITP telekomunikacijų bendrąja skaitmenine infrastruktūra (BSI). Kalbant apie programą „Horizontas 2020“, HADEA nurodė, kad nustatytas reprezentatyvusis klaidų lygis yra 2,57 %, o likutinis klaidų lygis – 1,74 %. EITP telekomunikacijų BSI atveju ji pranešė, kad numatomas

⁸ 2018 m. metinė ataskaita, 5.34 dalis.

reprezentatyvus klaidų lygis yra 2,82 %, o likutinis klaidų lygis – 2,46 %. Dėl mažos klaidų finansinės svarbos išlygų nepateikta. Likusių programų *ex post* auditų metu nustatyti klaidų lygiai yra palyginti žemi.

5.40. Peržiūrėjome Komisijos 2023 m. MVVA pateiktą informaciją, susijusią su įvertinta rizika atliekant mokėjimą politikos srityse pagal DFP1. Komisija apskaičiavo, kad DFP1 klaidų lygis yra 1,4 %. Ši procentinė dalis yra apatinėje mūsų įvertinto klaidų lygio intervalo dalyje ir žemiau reikšmingumo ribos.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

5.41. Iš bendrų audito įrodymų, kuriuos gavome ir pateikėme šiame skyriuje, matyti, kad klaidų lygis srityse „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ išlaidose buvo reikšmingas. Šioje DFP išlaidų kategorijoje mums atlikus operacijų testus nustatyta, kad bendras įvertintas klaidų lygis yra 3,3 %. Mokslinių tyrimų ir inovacijų išlaidos yra labiausiai paveiktos klaidų, ypač personalo išlaidų srityje.

5.42. MVVA nurodyta įvertinta rizika atliekant mokėjimą yra 1,4 %. Ši procentinė dalis yra apatinėje mūsų įvertinto klaidų lygio intervalo dalyje ir žemiau reikšmingumo ribos. Taigi, mūsų nuomone, nepaisant Komisijos jau taikytų priemonių, šis lygis vis dar yra nurodytas per žemas.

Rekomendacijos

5.43. *5.1 priede* pateikti mūsų tolesnių veiksmų peržiūros, kaip įgyvendintos mūsų 2021 ir 2022 m. metinėse ataskaitose pateiktos rekomendacijos, kurios turėjo būti įgyvendintos iki 2023 m., nustatyti faktai. Komisija tris rekomendacijas įgyvendino visiškai, o dvi – tam tikrais atžvilgiais.

5.44. Remdamiesi šia peržiūra ir savo 2023 m. nustatytais faktais bei padarytomis išvadomis, Komisijai rekomenduojame:

5.1 rekomendacija. Gerinti paramos gavėjų laikymąsi dienos įkainių taisyklių

Kad paramos gavėjai geriau laikytųsi dienos įkainių taisyklių, nustatyti su programos „Europos horizontas“ ataskaitų teikimu susijusias priemones, kurios apimtų ne vien informuotumo didinimo veiksmus, kurių iki šiol imtasi.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. vidurys

5.2 rekomendacija. Užtikrinti programos „Europos horizontas“ dokumentų aiškumą

Programos „Europos horizontas“ atveju išsamiau paaiškinti personalo išlaidų dienos įkainių, naudojamų pavyzdiniame dotacijos susitarime, apskaičiavimo taisykles ir metodus.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. vidurys

5.3 rekomendacija. Parengti viešųjų pirkimų *ex ante* kontrolės gaires

Toliau plėtoti gaires, kuriose būtų aprašytas EITP projektų viešųjų pirkimų *ex ante* kontrolės patikrų mastas, siekiant užtikrinti taikomų atrankos ir sutarties skyrimo kriterijų suderinamumą su skelbime apie pirkimą paskelbtais kriterijais.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga

Priedai

5.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas kategorijoje „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>Rekomenduojame Komisijai iki 2023 m. vidurio („Horizontas 2020“) ir iki 2024 m. vidurio („Europos horizontas“):</p> <p>1 rekomendacija</p> <p>primygtinai raginti naudotis Personalo išlaidų vadovu (žr. 4.25 dalį) (paskelbtu dalyvių portale), ypač tam tikrų kategorijų paramos gavėjams, kurie yra labiau linkę daryti klaidas, pavyzdžiui, MVĮ ir naujiems dalyviams (programos „Horizontas 2020“ atveju);</p>		<p>Programos „Horizontas 2020“ atveju rekomendacija buvo visiškai įgyvendinta.</p> <p>Programai „Europos horizontas“ skirtos programinės įrangos kūrimas įtrauktas į 2023 m. IT darbo planą ir šiuo metu vykdomas. Audito Rūmai kitais metais tikrins, kaip šie darbai pagal programą „Europos horizontas“ yra įgyvendinami.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>Rekomenduojame Komisijai iki 2023 m. vidurio:</p> <p>2 rekomendacija</p> <p>paramos gavėjams pateikti gaires dėl konkrečių skirtumų, daugiausia dėmesio skiriant tinkamumo finansuoti aspektams pagal programą „Europos horizontas“, palyginti su programa „Horizontas 2020“ ir panašiomis programomis.</p>		
2021	<p>Rekomenduojame Komisijai iki 2022 m. pabaigos:</p> <p>3 rekomendacija</p> <p>programos „Horizontas 2020“ atveju patobulinti galiojančias <i>ex ante</i> kontrolės priemones, kad būtų galima nustatyti ir pašalinti galimus netinkamus personalo išlaidų, kurias paramos gavėjai deklaruoja perskaičius valandinius įkainius, koregavimus.</p>		<p>Komisija atliko galimybių vertinimą ir įsipareigojo pridėti priminimą, kuris turėjo būti pateiktas tuo metu, kai paramos gavėjai pildė savo finansines ataskaitas, nurodydama, kad iki 2024 m. pabaigos nebus leidžiama perskaičiuoti valandinių įkainių.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>Rekomenduojame Komisijai iki 2023 m. vidurio:</p> <p>4 rekomendacija</p> <p>Toliau tobulinti gaires, skirtas nepriklausomiems auditoriams, kuriuos paramos gavėjai samdo dėl FAS teikimo, kad būtų sumažinta dauguma trūkumų, kuriuos mes nustatėme atlikdami šių sertifikatų auditus.</p>		
2022	<p>Rekomenduojame Komisijai iki 2023 m. pabaigos:</p> <p>2 rekomendacija. Gerinti ekspertų atliekamų vienkartinės išmokos dotacijų vertinimus</p> <p>Vienkartinės išmokos dotacijų atveju užtikrinti, kad paraiškų dėl dotacijų, visų pirma jose pateiktų biudžeto pasiūlymų, vertinimus ekspertai atliktų tinkamai atsižvelgdami į atitinkamus lyginamuosius standartus ir šie vertinimai būtų tinkamai dokumentuojami.</p>		<p>Komisija paskelbė informacinį pranešimą ekspertams, kuriame reikalaujama, kad vertindami biudžeto pasiūlymus jie naudotų duomenų dėl personalo išlaidų suvestinę. Tačiau iš ekspertų vis dar nereikalaujama tinkamai dokumentuoti savo vertinimų. Komisija įsipareigojo šį klausimą išspręsti iki 2024 m. pabaigos.</p>

Šaltinis: Audito Rūmai.

6 skyrius

Sanglauda, atsparumas ir vertybės

Turinys

	Dalis
Įvadas	6.1.–6.14.
Trumpas aprašymas	6.2.–6.5.
Politikos tikslai ir lėšų panaudojimo priemonės	6.2.
Fondų valdymas	6.3.–6.5.
Audito apimtis ir metodas	6.6.–6.14.
Operacijų, metinių veiklos ataskaitų ir kitų valdymo priemonių tvarkingumas	6.15.–6.71.
Operacijų testavimo rezultatai	6.15.–6.41.
Nustatyti netinkami finansuoti projektai	6.21.
Nustatytos netinkamos finansuoti išlaidos	6.22.–6.24.
Nustatyti vidaus rinkos taisyklių pažeidimai: viešieji pirkimai ir valstybės pagalba	6.25.–6.31.
Nėra pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų	6.32.–6.33.
Su finansinėmis priemonėmis susijusios problemos	6.34.–6.35.
Komisijos tiesiogiai arba netiesiogiai valdomos operacijos	6.36.–6.38.
Nesiimama tolesnių veiksmų, susijusių su įsipareigojimu pasiekti į susitarimus dėl dotacijų įtrauktą su veiksmingumu susijusią siektiną reikšmę	6.39.–6.41.
Mūsų atliktas audito institucijų darbo vertinimas pasidalijamojo valdymo srityje	6.42.–6.54.
Siekiant išvengti reikalavimų neatitinkančių išlaidų vadovaujančiosios institucijos yra pirmojoje gynybos linijoje, o audito institucijos – antrojoje	6.42.–6.44.
2023 m. mūsų audituotų patikinimo dokumentų rinkinių, kuriuose likutiniai klaidų lygiai viršijo reikšmingumo ribą, dalis pagal vertę sudarė daugiau nei 60 %	6.45.–6.49.
Dėl audito institucijų darbo trūkumų mažėja Komisijos galimybės pasikliauti rezultatais	6.50.–6.54.
2014–2020 m. sanglaudos politikos apžvalgoje pabrėžiamos nuolatinės valdymo ir kontrolės problemos	6.55.–6.56.

Komisijos patikinimo darbas ir pranešimas apie likutinį klaidų lygį jos metinėse veiklos ataskaitose	6.57.–6.71.
Nuolatiniai valdymo ir kontrolės sistemų trūkumai	6.58.–6.61.
Komisija mano, kad reikalavimų neatitinkančių išlaidų lygis patvirtintose finansinėse ataskaitose yra reikšmingas ERPF (SF) fondų atveju	6.62.–6.65.
Komisijos su patikinimu susijusiame darbe nustatyti trūkumai	6.66.–6.67.
Nustatyta neaiškumų, susijusių su 2014–2020 m. programavimo laikotarpio užbaigimu	6.68.–6.71.
Išvada ir rekomendacijos	6.72.–6.77.
Išvada	6.72.–6.75.
Rekomendacijos	6.76.–6.77.
Priedai	
6.1 priedas. Mūsų operacijų imties ir su operacijomis susijusių nustatytų faktų rengiant 2023 m. patikinimo pareiškimą pasiskirstymas	
6.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas srityje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“	

Įvadas

6.1. Šiame skyriuje pateikti mūsų nustatyti faktai, susiję su *daugiametės finansinės programos (DFP) 2* išlaidų kategorija „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“.

6.1 diagramoje pateikta 2023 m. pagrindinių išlaidų fondų ir su šia išlaidų kategorija susijusių sumų apžvalga.

6.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

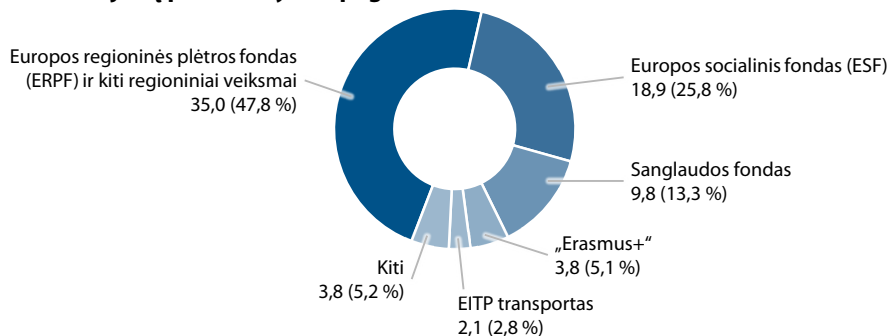

Sanglauda, atsparumas ir vertybės
73,3 mlrd. EUR (38,4 % ES biudžeto išlaidų)

(mlrd. EUR)

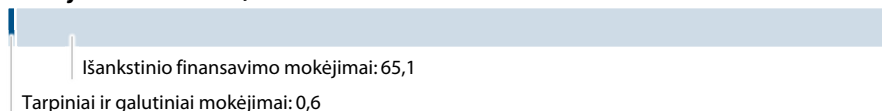
2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

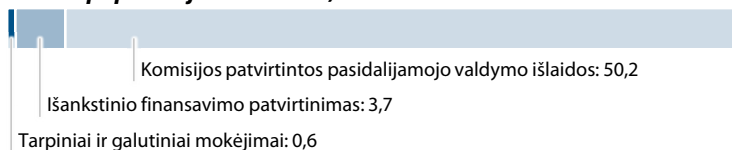
2023 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda (2a pakategorė)

Mokėjimai – iš viso 65,7

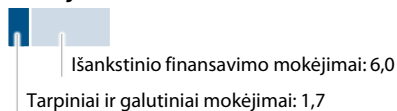

Audito populiacija – iš viso 54,5

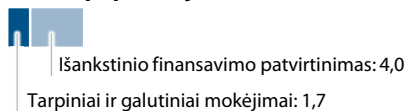

Atsparumas ir vertybės (2b pakategorė)

Mokėjimai – iš viso 7,6

Audito populiacija – iš viso 5,6

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

Trumpas aprašymas

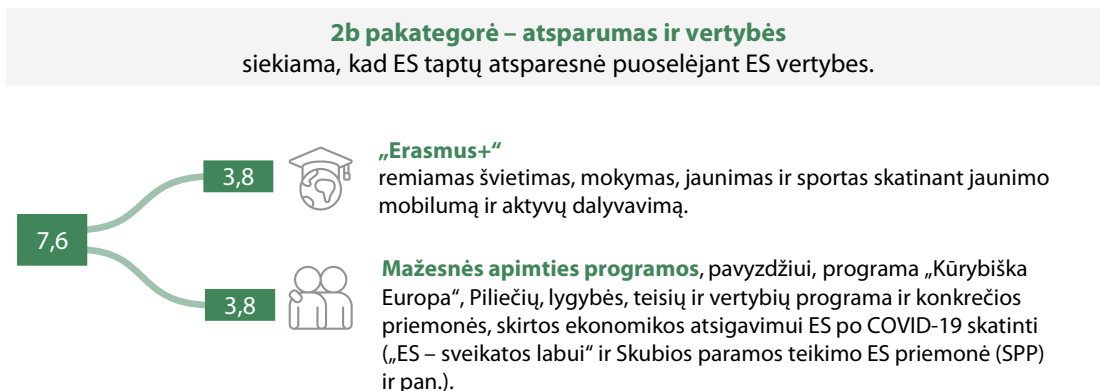
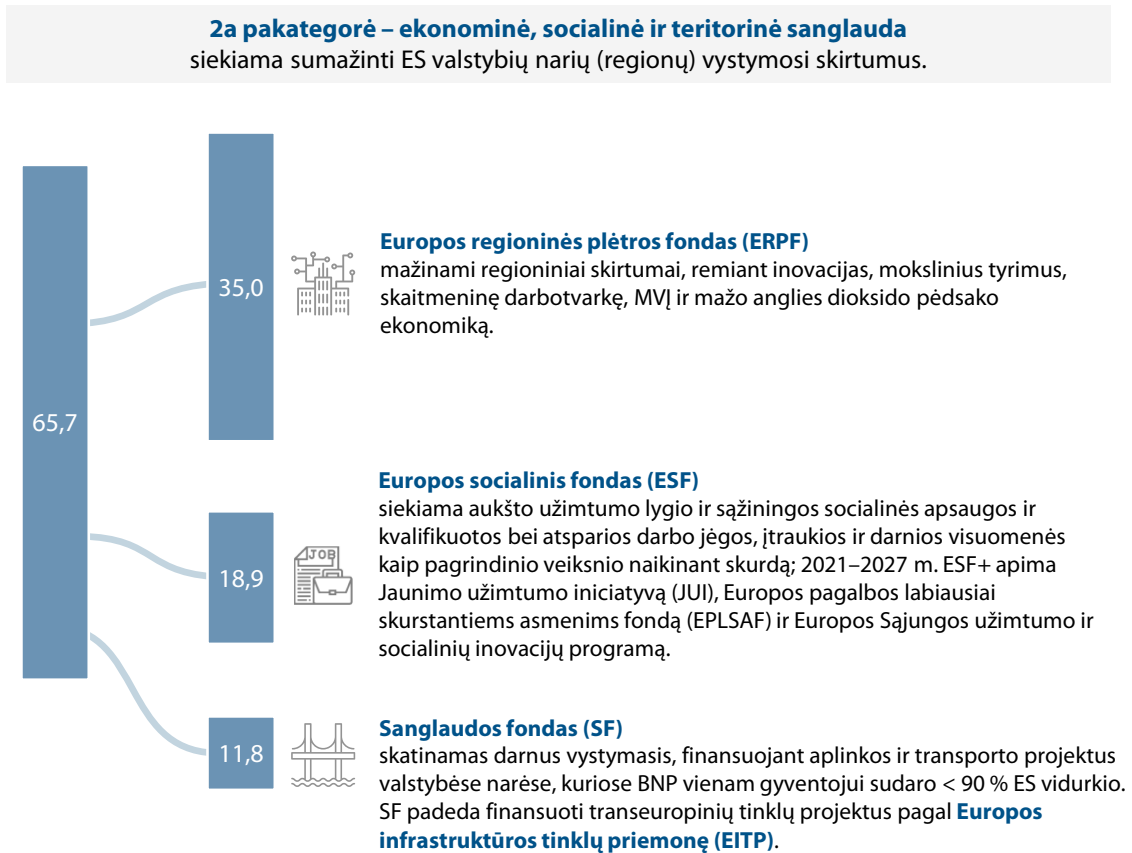
Politikos tikslai ir lėšų panaudojimo priemonės

6.2. Išlaidos pagal šią išlaidų kategoriją yra skirtos skirtingų ES valstybių narių ir regionų vystymosi skirtumams mažinti (2a pakategorė) ir veiksams, kuriais remiamos ir saugomos ES vertybės, kad ES būtų atsparesnė dabartiniams ir būsimiems sunkumams (2b pakategorė). **6.2 diagramoje** parodyti DFP 2 išlaidų kategorijos „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ (2a pakategorės¹ ir 2b pakategorės) politikos tikslai ir susiję fondai bei priemonės².

¹ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 162, 174–178 straipsniai.

² Ataskaitą dėl 2023 m. *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP)* išlaidų pateikiame **11 skyriuje**.

6.2 diagrama. Politikos tikslai ir mokėjimai (milijardais eurų)

Šaltinis: Audito Rūmai.

Fondų valdymas

6.3. Sanglaudos politikos fondai (ERPF (SF) ir ESF) įgyvendinami taikant pasidalijamąjį valdymą. 6.3 diagramoje aprašyti valdymo, kontrolės ir patikinimo procesai ir susijusios funkcijos bei atsakomybė.

6.3 diagrama. Sanglaudos srities valdymo, kontrolės ir patikinimo procesai

* Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 130 straipsniu išlaidų atlyginimas *tarpiniais mokėjimais* ribojamas iki 90 %.

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.4. *Audito institucijos 2014–2020 m. išlaidų, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas, kontrolės ir patikinimo sistemoje atlieka svarbų vaidmenį³. Pranešdamos apie likutinį klaidų lygį⁴, jos padeda užtikrinti, kad veiksmų programų (VP) metinėse finansinėse ataskaitose pažeidimų lygis neviršytų 2 % (teisėtumo ir tvarkingumo reikšmingumo ribos⁵) deklaruotos sumos. Kai vadovaujančiosios institucijos, sudarančios pirmąją gynybos liniją, užbaigia patikras, valstybės narės patvirtina kiekvienos VP metines finansines ataskaitas ir apie tai praneša Komisijai, kuriai tenka galutinė atsakomybė už ES biudžeto vykdymą. Šiuo tikslu kontrolės ir patikinimo procesas grindžiamas bendru darbu, susijusiu su tvarkingumu visais trimis lygmenimis, kaip parodyta **6.3 diagramoje**.*

6.5. DFP 2 išlaidų kategorija „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ taip pat apima ES finansavimą per *programas* ar veiksmus, kurie arba valdomi tiesiogiai Komisijos GD⁶, arba netiesiogiai – padedant organizacijoms partnerėms ar kitoms institucijoms (pavyzdžiui, „Erasmus+“, nacionalinėms agentūroms; tai daugiausia yra išlaidos pagal 2b pakategorę) (žr. **6.2 diagramą**). Mažesnės apimties schemų pagal 2b išlaidų pakategorę atveju už išlaidų tvarkingumo užtikrinimą yra atsakinga tik Komisija.

Audito apimtis ir metodas

6.6. Mūsų audito darbo tikslas buvo prisidėti prie bendro *patikinimo pareiškimo*, kaip aprašyta **1.1 priede**, ir pateikti visos DFP 2 išlaidų kategorijos bei sanglaudos politikos fondų (2a pakategorės) išlaidų tvarkingumo įvertinimą. Tai darydami vertinome audito institucijų darbo ir Komisijos audito funkcijos patikimumą.

³ 2020 m. metinė ataskaita, 6.5–6.15 dalys; 2019 m. metinė ataskaita, 6.1 diagrama.

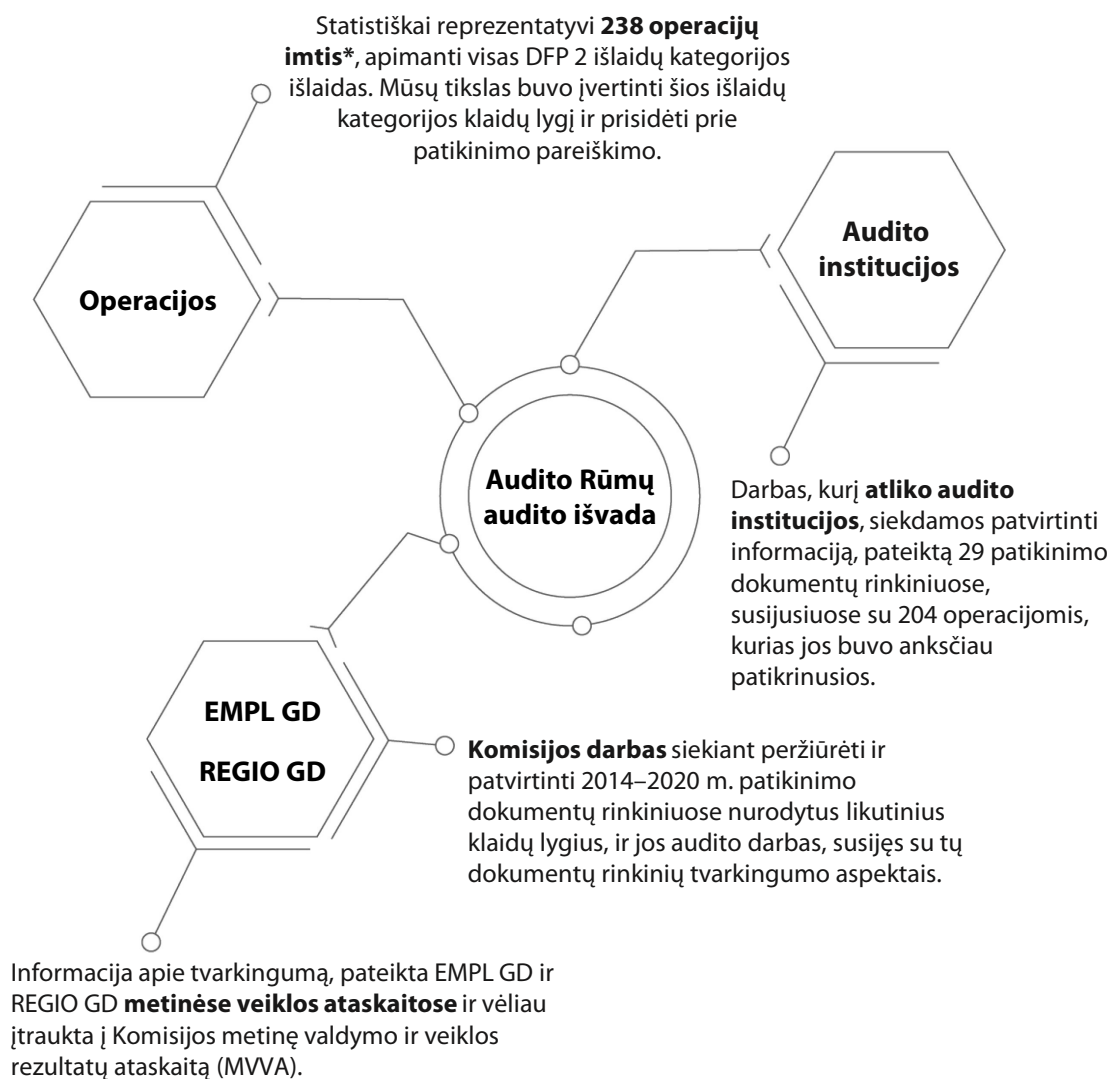
⁴ Savo metinėse veiklos ataskaitose (MVA), nagrinėdama 2007–2013 m. programavimo laikotarpio užbaigimą, Komisija vartoja terminą „likutinis rizikos lygis“ (LRL), o nagrinėdama 2014–2020 m. programavimo laikotarpį – terminą „bendras likutinis klaidų lygis“ (BLKL). Šiame skyriuje juos abu vadiname „likutiniu (-iais) klaidų lygiu (-iais)“.

⁵ Reglamento (ES) Nr. 480/2014, kuriuo papildomas Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, 28 straipsnio 11 dalis.

⁶ EAC GD, EMPL GD, HERA GD, REFORM GD, REGIO GD, SANTE GD ir Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomoji agentūra (CINEA), kurią prižiūri MOVE GD, kiek tai susiję su išlaidomis mūsų 2023 m. populiacijoje.

6.7. Kad parengtume šias audito išvadas, kaip ir ankstesniais metais, sanglaudos išlaidų auditui taikėme tą patį bendrąjį metodą ir konkrečius metodus, kaip nurodyta **1.1 priede**, ir patikrinome **6.4 diagramoje** aprašytus elementus.

6.4 diagrama. Audituoti elementai

* Sanglaudos politikos fondų **imtį** sudarė 204 *operacijos*, kurių išlaidos buvo patvirtintos *patikinimo dokumentų rinkiniuose* (jas anksčiau patikrino *audito institucija*), taip pat 12 *finansinių priemonių* (2a pakategorė). Į imtį taip pat buvo įtrauktos 22 operacijos, kurias tiesiogiai arba netiesiogiai valdė Komisija (8 – 2a pakategorės ir 14 – 2b pakategorės).

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.8. Iš visos 60,2 milijardo eurų (žr. [6.1 diagramą](#)) populiacijos, pasidalijamojo valdymo išlaidos 2014–2020 m. laikotarpiu sudarė 50,2 milijardo eurų, ši suma buvo įtraukta į 2021–2022 ataskaitinių metų patvirtintas finansines ataskaitas, pateiktas 416 VP ir 357 patikinimo dokumentų rinkiniuose. Be to, taip pat buvo įtrauktos 2007–2013 m. laikotarpio išlaidos pagal devynias VP, kurias Komisija užbaigė arba iš dalies užbaigė⁷ 2023 m. (0,4 milijardo eurų).

6.9. Dėl 2021–2027 m. laikotarpio, 2023 m. Komisija atliko 3,9 milijardo eurų išankstinių mokėjimų ir 1,9 milijardo eurų tarpinių mokėjimų. Neatrinkome šių išlaidų, nes tai darome tik tada, kai paramos gavėjų apmokėtos išlaidos buvo kompensuotos, audituotos *už programas atsakingų institucijų*, įtrauktos į apmokėtus mokėjimo prašymus ir į Komisijos patvirtintas finansines ataskaitas⁸.

6.10. Nuo 2020 m. pradžios ES ėmėsi įvairių veiksmų iššūkiams, pavyzdžiui, sukeltiems COVID-19 pandemijos, (*Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyva (CRII)* ir CRII+) ir susijusiems su pabėgėliais ir migracija (*Sanglaudos veiksmai dėl pabėgėlių Europoje (CARE)*) spręsti. Šie veiksmai apėmė 2014–2020 m. sanglaudos politikos fondų procedūrų supaprastinimą, įskaitant galimybę gauti 100 % ES bendrąjį finansavimą. Į mūsų imtį taip pat įtraukti projektai, kuriems taikoma ši galimybė. Be to, pagal iniciatyvą *REACT-EU* buvo skirtas papildomas finansavimas, taip pat taikant iki 100 % ES bendrojo finansavimo normą. Kadangi 2014–2020 m. išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpis baigėsi 2023 m. gruodžio 31 d., papildomas finansavimas, suteiktas pagal REACT-EU, galėjo sukelti papildomą spaudimą išleisti lėšas⁹. Be to, 100 % bendrojo finansavimo norma sudarė sąlygas valstybėms narėms greičiau *įsisavinti* 2014–2020 m. programoms skirtą finansavimą.

⁷ Komisija sumoka tik neginčijamas sumas, o reikšmingą poveikį turintys probleminiai klausimai lieka atviri. Galutinis likutis sumokamas ir VP užbaigiama tik tada, kai išsprendžiami visi neišspręsti probleminiai klausimai.

⁸ Iki 2024 m. balandžio mėn. Komisija buvo patvirtinusi 354 programas dėl 2021–2027 m. laikotarpio ERPF, SF ir ESF+.

⁹ [Specialioji ataskaita 02/2023](#) „Sanglaudos politikos taisyklių pritaikymas reaguojant į COVID-19“.

6.11. Atrinkdami savo 204 operacijų imtį iš 2023 m. patikinimo dokumentų rinkiniuose patvirtintų išlaidų, taikėme dviejų etapų metodą. Pirmiausia, atrinkome 29 dokumentų rinkinius (2022 m. – 35) iš 2014–2020 m. laikotarpio, apimančius 58 VP (2022 m. – 66). Iš jų į imtį įtraukėme operacijas, kurias anksčiau buvo patikrinusios audito institucijos. Dėl 2023 m. atlikome audito vizitus vietoje dėl 88 operacijų (2022 m. – 67). Tai mums suteikė galimybę surengti interviu su darbuotojais ir paramos gavėjais, gauti papildomų įrodymų, pavyzdžiui, dokumentų originalų, ir atlikti fizines su ES finansavimu susijusių *išdirbių* patikras.

6.12. 2021–2022 ataskaitiniais metais valstybės narės pranešė, kad naudojant finansines priemones lėšos išmokėtos pagal 124 VP (3,0 milijardo eurų) (2022 m. – 128 VP ir 5,5 milijardo eurų). Į imtį įtraukėme 12 su 2014–2020 m. laikotarpiu susijusių finansinių priemonių (2022 m. – 15), pagal kurias mokėjimai buvo atlikti *galutiniams gavėjams*. Iš šios imties auditavome 67 paskolas, 36 valdymo mokesčius, 31 *investiciją į nuosavą kapitalą* ir *kvazinuosavą kapitalą* ir 21 garantiją.

6.13. *6.1 priede* pateiktas mūsų operacijų imties ir su operacijomis susijusių faktų, kuriuos nustatėme 27 valstybėse narėse ir Jungtinėje Karalystėje¹⁰ dėl DFP 2a pakategorės, pasiskirstymas.

6.14. Atlikdami testavimą dėl 2023 m., taip pat į imtį įtraukėme 22 operacijas pagal 6,9 milijardo eurų išlaidų programas, kurioms Komisija taiko *tiesioginio arba netiesioginio valdymo principą*. Tai apėmė *Sanglaudos fondo (SF) įnašą į Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP)*, iniciatyvą „Inovatyvūs miestų sprendimai“, „Erasmus+“, *Skubios paramos priemonės (SPP) įnašą*, skirtą vakcinoms nuo COVID-19 kurti ir tiekti, ir operacijas, susijusias su Komisijos paslaugų ir darbų sutartimis.

¹⁰ 2014–2020 m. laikotarpio Jungtinės Karalystės programos vis dar yra DFP 2 išlaidų kategorijos išlaidų dalis.

Operacijų, metinių veiklos ataskaitų ir kitų valdymo priemonių tvarkingumas

Operacijų testavimo rezultatai

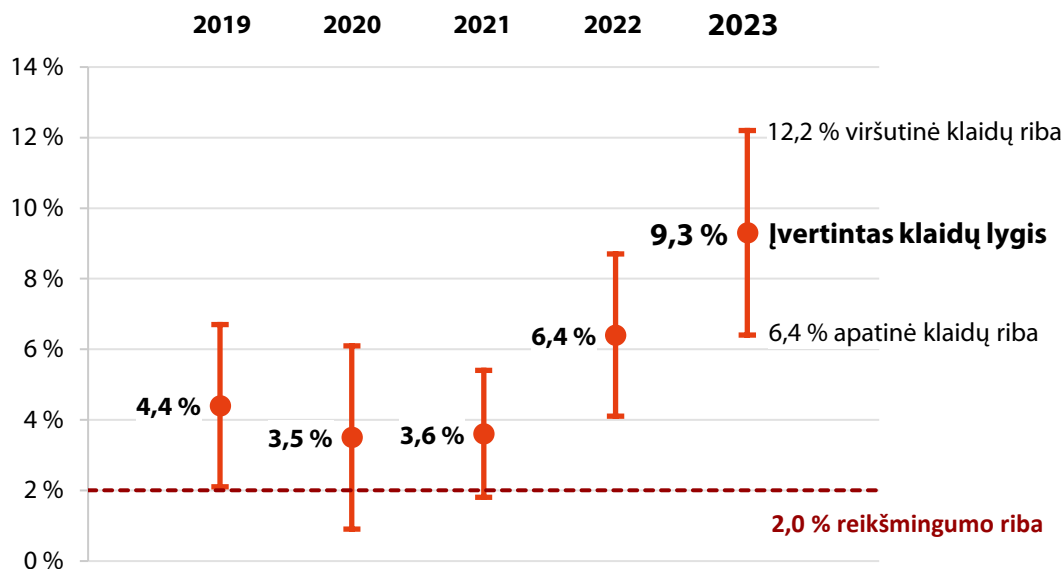
6.15. Mūsų vertinimu, 2023 m. DFP 2 išlaidų kategorijos klaidų lygis yra 9,3 %¹¹ (žr. [6.5 diagramą](#)). Jis pagrįstas mūsų atliktu 238 operacijų auditu, kurio metu nustatėme ir kiekybiškai įvertinome 49 klaidas (2022 m. – 50), kurių audito institucijos nebuvo aptikusios arba buvo nepakankamai ištaisiusios. Į mūsų įvertinimą taip pat įtraukti audito institucijų, kurios pranešė apie 52 klaidas (2022 m. – 58) tose pačiose operacijose, nustatyti faktai. Atlikdami savo įvertinimą, atsižvelgėme į už programas atsakingų institucijų atliktas pataisas (bendra vertė – 337,0 milijono eurų).

6.16. Pagal SESV 287 straipsnio 2 dalį, „*Audito Rūmai tikrina, ar visos pajamos buvo gautos ir visos išlaidos padarytos teisėtai bei tvarkingai, taip pat ar finansų valdymas yra patikimas. Atlikdami šį darbą, jie visų pirma praneša apie neatitikimus.*“ Klaidų lygis – tai deklaruotų išlaidų dalis, kurios atžvilgiu mūsų darbas rodo, kad *Finansiniame reglamente, Bendrųjų nuostatų reglamente (BNR) ir reglamente dėl ES finansinių interesų apsaugos nustatytos mokėjimo sąlygos nebuvo įvykdytos vienu ar keliais būdais. Dėl tokių klaidų daromas tiesioginis ir išmatuojamas finansinis poveikis mokėjimų sumai, kuri tuo metu buvo patvirtinta iš ES biudžeto. Tačiau įvertintas klaidų lygis, apie kurį pranešame, neturėtų būti aiškinamas kaip lygiavertis galimai finansinių pataisų, kurias Komisija gali nustatyti pagal taikytinas taisykles, sumai. Šiuo metu atliekame veiklos auditą, kurio metu tikriname, ar Komisijos finansinės pataisos sanglaudos srityje parengtos ir taikomos taip, kad būtų apsaugotas ES biudžetas. Atlikdami šį auditą norime įvertinti, ar finansinės pataisos yra veiksminga priemonė ir ar Komisija veiksmingai ja naudojosi, kad apsaugotų ES finansinius interesus 2014–2020 m. laikotarpiu. Šio audito rezultatus planuojama paskelbti specialiojoje ataskaitoje iki 2025 m. vidurio.*

¹¹ Įvertintas klaidų lygis tik 2a pakategorėje yra 10,1 % (apatinė klaidų riba – 6,9 %, viršutinė klaidų riba – 13,3 %). Įvertintas klaidų lygis tik sanglaudos politikos fondų srityje yra 10,1 % (apatinė klaidų riba – 6,8 %, viršutinė klaidų riba – 13,4 %).

6.5 diagrama. Įvertintas kiekybiškai įvertinamų klaidų poveikis

Įvertintas klaidų lygis

Imties dydis (operacijos)

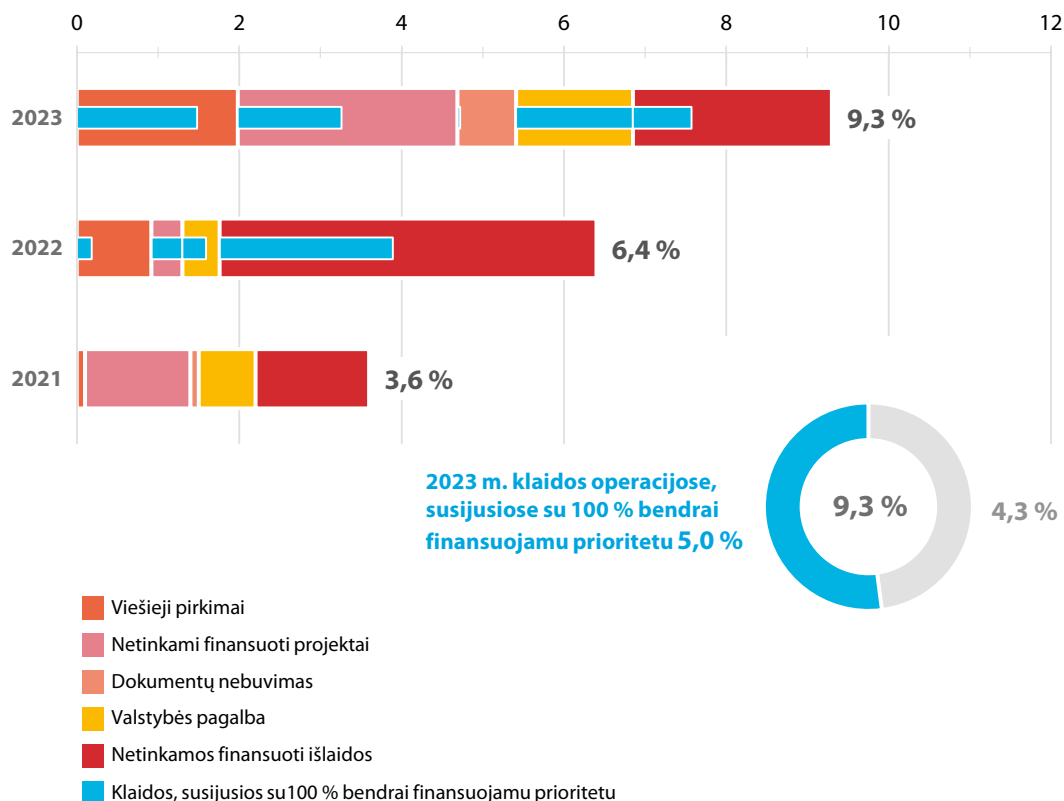
2019	2020	2021	2022	2023
236	213	243	260	238

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.17. Šiais metais mūsų įvertintas klaidų lygis vėl gerokai viršija 2 % reikšmingumo ribą. Pažymime, kad dėl kelių veiksnių valstybių narių administracijoms daromas papildomas spaudimas ir padidėjo rizika jų gebėjimui užtikrinti, kad išlaidos būtų tvarkingos ir atitiktų *patikimo finansų valdymo* principus. Šie veiksniai apima didelius papildomus REACT-EU išteklius ir 2014–2020 m. sanglaudos tinkamumo finansuoti laikotarpiui skirtą 2023 m. gruodžio 31 d. pabaigos datą, kuri pastaruosius kelerius metus sutampa su EGADP tinkamumo finansuoti laikotarpiu).

6.18. 6.6 diagramoje pateiktas šių metų įvertinto klaidų lygio procentiniais punktais palyginimas su pastarųjų dvejų metų duomenimis. Joje taip pat parodyta bendra įvertintų klaidų lygių (žr. mėlynas juostas), susijusių su operacijomis, kurioms skirtas papildomas finansavimas pagal REACT-EU ir lankstumas pagal CRII+ ir CARE, dalis.

6.6 diagrama. Įvertinto klaidų lygio (JKL) dalies palyginimas pagal kategorijas (procentiniais punktais)

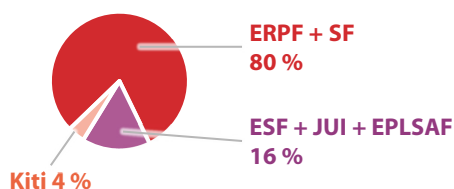
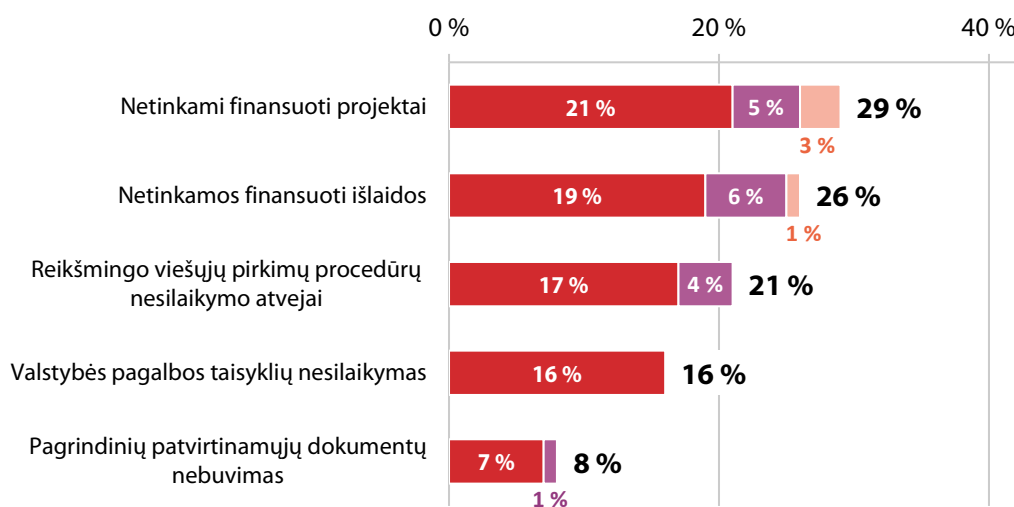
Šaltinis: Audito Rūmai.

6.19. 52 kiekybiškai įvertinamos klaidos, apie kurias pranešė audito institucijos, buvo susijusios su netinkamomis finansuoti išlaidomis (34), *viešųjų pirkimų procedūrų* pažeidimais (12), patvirtinamų dokumentų nebuvimu (3), apskaitos ir skaičiavimo klaidomis (3), *supaprastintu išlaidų apmokėjimu* (2) ir su *valstybės pagalbos* taisyklių pažeidimais (2)¹². Valstybių narių institucijos taikė finansines pataisas, kad ištaisytų atskiras nustatytas klaidas ir sumažintų likutinius klaidų lygius tiek, kad jie siektų 2 % reikšmingumo ribą arba būtų žemesni. Mūsų klaidų lygis nustatomas atsižvelgiant į nacionalinių institucijų atliktas pataisas.

¹² Vienai operacijai įtakos gali turėti daugiau nei vienos rūšies klaida.

6.20. 6.7 diagramoje pateiktos 49 klaidos, kurias nustatėme kartu su audito institucijų tose pačiose operacijose nustatytomis arba nepakankamai ištaisytomis klaidomis. Pateikiame analizę pagal kategorijas (prieš atsižvelgdami į finansines pataisas) ir pagal ES fondus. Netinkami finansuoti projektai, netinkamos finansuoti išlaidos ir viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai labiausiai prisidėjo prie mūsų įvertinto klaidų lygio. Daugiau informacijos apie šias klaidas pateikta 6.21–6.38 dalyse.

6.7 diagrama. Mūsų nustatytų klaidų dalis, palyginti su bendru klaidų lygiu

Šaltinis: Audito Rūmai.

Nustatyti netinkami finansuoti projektai

6.21. Nustatėme septynis netinkamus finansuoti projektus (tris Čekijoje, po vieną Ispanijoje, Vengrijoje, Lenkijoje ir vieną tiesioginio valdymo srityje). Žr. pavyzdį, pateiktą 6.1 langelyje. Šie projektai sudarė 14,3 % visų kiekybiškai įvertinamų klaidų ir maždaug 2,7 procentinio punkto įvertinto klaidų lygio (29 % klaidų dalis).

6.1 langelis

Finansuotas projektas, nepaisant to, kad jis neatitiko reikalavimų

Privačioji įmonė Čekijoje gavo ERPF finansavimą naujai IT įrangai įsigyti, siekiant padidinti pardavimus ir konkurencingumą. Kvietime buvo reikalaujama, kad paraiškose būtų pakankamai aprašyti atskiri projekto punktai ir pagrįstas jų ryšys su projekto veikla, dėl kurios gali būti skiriama pašalinimo sankcija.

Nustatėme, kad įmonė savo projekto paraiškoje nepakankamai aprašė ir pagrindė IT įrangos įsigijimą. Be to, didžioji įrangos dalis nebuvo tiesiogiai susijusi su projekto veikla ir neatitiko projekto *ekonomiškumo* kriterijaus.

Todėl *vadovaujančioji institucija* neturėjo įtraukti projekto paraiškos į finansavimą. Todėl manome, kad projektas yra netinkamas finansuoti.

Be to, mums apsilankius vietoje nustatyta, kad dalį naujai įsigytos įrangos naudojo ne *paramos gavėjas*, o jo patronuojamoji įmonė, kuri nebuvo tinkama finansuoti pagal kvietimą teikti paraiškas, paskelbtą pagal atitinkamą programą.

Todėl manome, kad išlaidos, susijusios su patronuojamosios įmonės naudojama įranga, yra netinkamos finansuoti.

Nustatytos netinkamos finansuoti išlaidos

6.22. Savo finansinėse ataskaitose deklaruodamos išlaidas Komisijai valstybių narių institucijos patvirtina, kad šios išlaidos buvo patirtos laikantis taikomų ES ir nacionalinių taisyklių ir kad pagalba buvo suteikta paramos gavėjams ar veiksmams, kurie atitiko VP tinkamumo finansuoti reikalavimus. Patikinimo dokumentų rinkinio valdymo pareiškime netgi aiškiai nurodyta, kad šios išlaidos yra visiškai teisėtos ir tvarkingos.

6.23. Savo imtyje nustatėme 25 netinkamų finansuoti išlaidų atvejį, kurio nebuvo nustačiusios audito institucijos, nepaisant to, kad jos patikrino tas pačias operacijas. Pagrindinės netinkamumo finansuoti priežastys buvo su projektu nesusijusios išlaidos, netinkami finansuoti dalyviai ir paramos gavėjo neapmokėtos išlaidos. Tai sudarė 51 % visų mūsų nustatytų kiekybiškai įvertinamų klaidų ir maždaug 2,4 procentinio punkto įvertinto klaidų lygio (26 % klaidų dalis).

6.24. *6.2 langelyje* pateiktas netinkamų finansuoti išlaidų pavyzdys.

6.2 langelis.

Netinkama finansuoti skubi parama dėl COVID-19: įrodymais neparemtos galutinių gavėjų savideklaracijos

Auditavome regioninį ERPF veiksmą Italijoje, kuriuo siekiama teikti finansinę paramą sektoriams, kuriuos paveikė COVID-19 apribojimai. Pagal audituotą veiksmą regionas skyrė paramą pajamoms negrąžintinių *fiksuotųjų sumų* forma daugiau kaip 1 500 galutinių gavėjų (MVJ, savarankiškai dirbančių asmenų arba asociacijų) tiksliniuose sektoriuose, skaičiuojant pagal 2019 m. apyvartą. Kvietime buvo reikalaujama, kad galutiniai gavėjai deklaruotų, kad jie atitinka tinkamumo kriterijus.

Auditavome išlaidas, susijusias su 30 galutinių gavėjų. Nustatėme, kad audito institucija nepatikrino jų savideklaracijų, jas lygindama su atitinkamais patvirtinamaisiais įrodymais. Vienas galutinis gavėjas deklaravo, kad jis neturėjo negrąžintų sumų, susijusių su ankstesne finansine pagalba, nors regioninės institucijos buvo atšaukusios ankstesnę pagalbą metais prieš savideklaraciją, o galutinis gavėjas jos nebuvo grąžinęs. Mums paprašius, institucijos patikrino savideklaraciją ir nustatė, kad galutinis gavėjas dar nebuvo grąžinęs anksčiau atšauktos pagalbos. Todėl jos pradėjo procedūrą, kad taip pat atšauktų audituotą ERPF finansinę paramą šiam galutiniam gavėjui. Tada institucijos leido galutiniam gavėjui grąžinti anksčiau atšauktą pagalbą (bendrai finansuotą pagal 2007–2013 m. ESF VP) dalimis, atsižvelgiant į tai, kad taip būtų išspręsta ERPF veiksmo tinkamumo finansuoti problema.

Tačiau manome, kad išlaidos yra netinkamos finansuoti, nes galutinis gavėjas neatitiko tinkamumo finansuoti kriterijų, kai kreipėsi dėl ERPF finansavimo ir pateikė deklaraciją, kuri prieštarauja turimiems dokumentiniams įrodymams, todėl institucijų iniciatyva pažeidimo nepašalina. Taip pat nustatėme du kitus galutinius gavėjus, kurių savideklaracijos nebuvo pagrįstos tinkamais įrodymais, ir tris galutinius gavėjus, kurie nebuvo tinkami finansuoti dėl kitų priežasčių.

Tai patvirtina, kad mūsų 2022 m. metinėje ataskaitoje pateikta rekomendacija¹³ dėl poreikio audito institucijoms taikyti tinkamus savideklaracijų pagrįstumo ir patikimumo tikrinimo metodus tebėra aktuali.

¹³ 2022 m. metinė ataskaita, 6.5 rekomendacija.

Nustatyti vidaus rinkos taisyklių pažeidimai: viešieji pirkimai ir valstybės pagalba

27 ES ar nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo atvejai

6.25. Viešųjų pirkimų taisyklės yra labai svarbios siekiant užtikrinti, kad viešosios lėšos būtų leidžiamos ekonomiškai ir efektyviai, kartu laikantis skaidrumo, proporcingumo, vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų. Be to, viešieji pirkimai yra labai svarbi veiksmingo ES bendrosios rinkos veikimo dalis. Audituojame operacijų atitiktį BNR nustatytoms ES ir nacionalinėms viešųjų pirkimų taisyklėms¹⁴.

6.26. 27 procedūrose, kurias auditavome, kaip savo imties dalį, nustatėme ES arba nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo atvejų Čekijoje, Vengrijoje, Portugalijoje, Rumunijoje ir vieną atvejį *tiesioginio valdymo* srityje. Klaidas, kurios yra rimti ES ir nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai, klasifikavome kaip kiekybiškai įvertinamas. Nustatėme septynis tokius atvejus Čekijoje, Vengrijoje ir Portugalijoje. Audito institucijos visų šių pažeidimų neaptiko, nors jos patikrino tas pačias operacijas, arba juos aptiko, bet nepakankamai ištaisė (Vengrijoje). **6.3 langelyje** pateikti nepagrįstų tiesioginių sutarčių skyrimo Vengrijoje ir Portugalijoje pavyzdžiai. Mūsų kiekybiškai įvertinti septyni atvejai buvo susiję su 14,3 % visų mūsų šių nustatytų klaidų, arba maždaug 2,0 procentinio punkto įvertinto klaidų lygio (21 % klaidų dalis).

¹⁴ BNR 6 straipsnis. „ESI fondų remiami veiksmai atitinka taikytiną Sąjungos teisę ir nacionalinę teisę, susijusią su Sąjungos teisės taikymu (toliau – taikytina teisė)“.

6.3 langelis

Nepagrįstų tiesioginių sutarčių dėl konsultavimo paslaugų skyrimas

Vieno iš ERPF finansuojamo projekto Portugalijoje atveju paramos gavėjas buvo privačiojo sektoriaus asociacija, atsakinga už *mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ)* plėtojimo rėmimą, sudarant sutartis dėl konsultavimo paslaugų, kurios turi būti teikiamos MVĮ, joms padedant patekti į užsienio rinkas.

Asociacija nevykdė jokios viešųjų pirkimų procedūros dėl kelių konsultavimo paslaugų, nes nemanė, kad tai būtina.

Tačiau, kadangi didžioji dalis asociacijos pajamų gauta iš viešųjų šaltinių, viešųjų pirkimų procedūrą reikėjo pradėti pagal nacionalinės teisės aktus. Tikrindama projektą audito institucija šios problemos nenustatė.

Manome, kad paramos gavėjas pasirašė nepagrįstą tiesioginę sutartį dėl konsultavimo paslaugų, pažeisdamas nacionalinių viešųjų pirkimų teisės aktų reikalavimus.

Nepagrįstų tiesioginių sutarčių dėl teisinės pagalbos skyrimas

Vengrijoje trijų subjektų konsorciumas (paramos gavėjas) gavo *dotaciją*, kad, teiktų nemokamą darbuotojams ir darbdaviams skirtą teisinę pagalbą, susijusią su darbo teise ir kitais teisiniais ir verslo klausimais.

Paramos gavėjas pradėjo pradinę atvirą viešųjų pirkimų procedūrą, nes atitinkama suma viršijo ES ribą. Tačiau nacionalinė viešųjų pirkimų kontrolės įstaiga padarė išvadą, kad dėl konkurso dalyvių elgesio galėjo būti neteisėtai iškraipyta konkurencija, todėl ji pateikė neigiamą nuomonę dėl procedūros. Vėliau paramos gavėjas pradinę sutartį padalijo į kelias mažesnės vertės sutartis. Kiekvienos sutarties suma atskirai buvo mažesnė už ES viešųjų pirkimų direktyvoje nustatytą ribą, todėl sutartys sudarytos pagal tiesioginio skyrimo procedūras, o ne atviro konkurso būdu. Paramos gavėjas vieną iš šių sutarčių sudarė su konkurso dalyviu, kuris, kaip įtariama, dalyvavo pradinio konkurse procedūroje.

Manome, kad su šiomis sutartimis susijusios išlaidos yra netinkamos finansuoti, kadangi nebuvo taikoma viešųjų pirkimų procedūra pagal ES viešųjų pirkimų direktyvą.

6.27. Kiti 20 iš 27 [6.26](#) dalyje nurodytų ES arba nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo atvejų neturėjo tiesioginio poveikio atliktam mokėjimui, todėl jų neklasifikavome kaip kiekybiškai įvertinamų. Tačiau penkiais šių atvejų valstybės narės turėjo taikyti finansinę pataisą pagal Komisijos gaires¹⁵.

6.28. Pagal ES ir nacionalinę teisę nustatyta, kad perkančiosios organizacijos, vykdydamos viešųjų pirkimų procedūras, turi vengti interesų konfliktų. [6.4 langelyje](#) pateikti du mūsų nustatyti pavyzdžiai, kai interesų konfliktai turėjo įtakos viešųjų pirkimų rezultatams. Tai patvirtina, kad mūsų [2022 m. metinėje ataskaitoje](#)¹⁶ pateikta rekomendacija dėl teminių interesų konfliktų auditų tebėra aktuali.

6.4 langelis.

Meras veikė perkančiosios organizacijos ir konkurso laimėtojo vardu

Vengrijoje mūsų audituoto ERPF projekto perkančioji organizacija buvo savivaldybė, kuri savivaldybės dienos priežiūros įstaigai renovuoti taikė viešųjų pirkimų procedūrą, nes vertė viršijo nacionalinę ribą. Tačiau jie nepaskelbė skelbimo apie pirkimą.

Tarpinė institucija nustatė, kad savivaldybės meras dalyvavo rengiant viešojo pirkimo procedūrą ir priimant sprendimus, taip pat veikė įmonės, kuri visiškai priklauso savivaldybei ir kuri naudojasi laimėjusios įmonės nuosavybės teisėmis, vardu. Taigi jis veikė perkančiosios organizacijos ir konkurso laimėtojo vardu, nesiimdamas tinkamų priemonių interesų konfliktui sušvelninti.

Audito institucija aptiko ir teisingai nustatė interesų konfliktą. Tačiau užuot taikiusi 100 % finansinę pataisą, kaip nurodyta Komisijos gairėse, audito institucija taikė tik 10 % pataisą su šiuo pažeidimu susijusioms išlaidoms. Manome, kad audito

¹⁵ Sprendimas C(2019) 3452.

¹⁶ [2022 m. metinė ataskaita](#), 6.3 rekomendacija.

institucija netinkamai pagrindė netinkamą interesų konflikto mažinimą lengvinančiomis aplinkybėmis.

Konkurso laimėtojo bendrai parengtos specifikacijos

Atlikome operacijos Čekijoje, susijusios su automatinės dviračių stovėjimo aikštelės bokšto statyba, auditą. Perkančioji organizacija, viešoji įstaiga, surengė supaprastintą atvirą viešųjų pirkimų procedūrą. Pagal tokias procedūras, institucijos turi vienodai elgtis su ekonominės veiklos vykdytojais, vengdamos diskriminacijos ir interesų konfliktų.

Nustatėme, kad dalį techninių specifikacijų parengė įmonė, kurios bendra nuosavybė priklausė vieninteliam konkurso dalyviui ir kuri buvo pagrindinė subrangovė. Bendroje konkurso dokumentų dalyje buvo pateiktas konkurso laimėtojo produkto vaizdas ir bendras atsakomybės ribojimo pareiškimas, kad, jei konkurso dokumentuose minimos nuorodos į betono prekių ženklus ar konkrečius produktus, leidžiami „lygiaverčiai“ sprendimai. Priešingai nei šiame bendrame teiginyje, specifikacijos buvo pritaikytos prie vienintelio konkurso dalyvio produkto taip išsamiai, kad *de facto* su lygiaverčiais produktais nebuvo galima laimėti. Pavyzdžiui, specifikacijoje buvo nustatytas reikalavimas dėl 118 dviračių vietų, t. y. vienintelio konkurso dalyvio, parengusio technines specifikacijas, produkto pajėgumo, net ir prieštaraujant galimybių studijai, kurioje nurodyti 126 dviračiai.

Dalyko techninės specifikacijos nebuvo objektyviai pagrįstos perkančiosios organizacijos poreikiais, kaip reikalaujama pagal nacionalinę teisę. Perkančioji organizacija, sudarydama sutartį su vieninteliu konkurso dalyviu, kuris kartu parengė diskriminacines technines specifikacijas ir pats užtikrino pranašumą prieš kitus dviračių bokštų gamintojus ES rinkoje, pripažino interesų konfliktą ir pažeidė nacionalinę viešųjų pirkimų teisę.

6.29. Auditavome keturias viešųjų pirkimų procedūras Vengrijoje, kurioms buvo taikoma 10 % fiksuoto dydžio pataisa dėl valdymo ir kontrolės sistemos trūkumų, kuriuos anksčiau nustatė Komisija. Komisija audito institucijai rekomendavo netikrinti pradinį sutarčių, kurioms taikoma fiksuoto dydžio pataisa, o audito apimtį apriboti tik vėlesniais šių sutarčių pakeitimais. Taikant šį metodą mažai tikėtina, kad būtų nustatyti su pradinėmis sutartimis susiję *sukčiavimo* ir interesų konflikto atvejai. Keturių mūsų audituotų viešųjų pirkimų procedūrų atveju nustatėme klaidų, kurių poveikis viršija 10 %. Iš esmės kyla rizika, kad 10 % pataisos nepakanka ir sukčiavimo atvejai lieka nenustatyti, todėl kyla rizika ES finansiniams interesams.

Vykdamt keturis projektus pažeistos valstybės pagalbos taisyklės

6.30. Šiais metais nustatėme, kad vykdamt keturis projektus buvo pažeistos ES valstybės pagalbos taisyklės Lenkijoje. Manome, kad šie projektai turėjo gauti mažesnj viešąjį finansavimą arba jo neturėjo gauti iš viso. Šie projektai sudarė 8,2 % visų mūsų nustatytų kiekybiškai įvertinamų klaidų ir maždaug 1,5 procentinio punkto įvertinto klaidų lygio (16 % klaidų dalis).

6.31. *6.5 langelyje* pateikiame valstybės pagalbos taisyklių pažeidimo Lenkijoje pavyzdį.

6.5 langelis

Netinkamas valstybės pagalbos taisyklių taikymas: neteisingai deklaruotos investicijų išlaidos kaip veiklos išlaidos, o ne kaip nusidėvėjimas

Trys didelės privačiosios įmonės Lenkijoje gavo dotacijas MTTP projektams pagal *Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą (BBIR)*. Trimis nesusijusiais projektais buvo siekiama kurti novatoriškas technologijas, kurios, užbaigus projektą, būtų naudojamos vykdamt veiklą, susijusią su paramos gavėju verslu.

Mums atlikus auditą nustatyta, kad įgyvendinant visus tris projektus pažeistas BBIR 25 straipsnis, nes buvo neteisingai deklaruotos visos įrangai naujoms bendrai finansuojamoms gamybos linijoms skirtos išlaidos. Pagal šį straipsnį, kai įranga naudojama pasibaigus projektui, ES gali bendrai finansuoti tik investicijų nusidėvėjimo išlaidas projekto įgyvendinimo laikotarpiu.

Todėl darome išvadą, kad didelė dalis (69–94 %) šiems projektams suteiktos pagalbos neatitiko valstybės pagalbos taisyklių, todėl neatitiko finansavimo reikalavimų.

*Savo 2022 m. metinėje ataskaitoje*¹⁷ pranešėme apie tos pačios rūšies pažeidimą, tačiau 2023 m. nustatėme tris projektus, kuriuos paveikė šios rūšies klaidos, o tai rodo, kad šiuo atžvilgiu sistema turi trūkumų.

¹⁷ 2022 m. metinė ataskaita, 6.5 langelis.

Nėra pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų

6.32. Paramos gavėjai ir už programas atsakingos institucijos yra įpareigoti taikyti sistemas ir procedūras, kuriomis būtų užtikrinama tinkama *audito seka*, kad būtų galima įrodyti išlaidų tinkamumą finansuoti. Tai apima pakankamų ir tinkamų dokumentinių įrašų, kuriais grindžiamos audito išvados, saugojimą¹⁸. Be to, BNR reikalaujama, kad dokumentai būtų saugomi bent dvejus ar trejus metus nuo sąskaitų pripažinimo¹⁹. Kad būtų užtikrintas veiksmingas kontrolės sistemų veikimas, labai svarbu gauti ir saugoti tinkamus dokumentus.

6.33. Nustatėme, kad aštuoniose iš mūsų tikrintų operacijų trūko patvirtinamosios informacijos arba dokumentų. Kiekybiškai įvertinome šešias šių klaidų, nes už programas atsakingos institucijos ir paramos gavėjai negalėjo pateikti pagrindinių dokumentų, kuriais būtų galima įrodyti atitiktį tinkamumo finansuoti sąlygoms.

6.6 langelyje pateiktas vienas pavyzdys. Šios klaidos turi tiesioginį ir išmatuojamą finansinį poveikį susijusių operacijų, finansuojamų iš ES biudžeto, sumai. Jos buvo susijusios su maždaug 12,2 % mūsų kiekybiškai įvertintų operacijų ir 0,7 procentinio punkto įvertinto klaidų lygio (8 % klaidų dalis).

¹⁸ 500-asis *tarptautinis audito standartas (TAA)* „Audito įrodymai“ ir 230-asis tarptautinis audito standartas „Audito dokumentai“.

¹⁹ BNR 140 straipsnio 1 dalis. „[...] kad Komisijai ir Europos Audito Rūmams paprašius būtų pateikti visi iš fondų padengiamas išlaidas patvirtinantys dokumentai dėl veiksmų, kurių visos tinkamos finansuoti išlaidos neviršija 1 000 000 eurų už trejų metų laikotarpį [...]“

6.6 langelis

Nepakankama projekto įgyvendinimo audito seka

Čekijoje auditavome ES bendrai finansuojamą projektą, kurio metu daugiausia dėmesio skirta naujų diagnostikos metodų, skirtų nestabilioms arterinėms plokštelėms aptikti, kūrimui ir dviejų prototipų kūrimui bei bandymui. Veiksmas buvo įgyvendintas pagal VP „Įmonės ir inovacijos konkurencingumo labui“.

Nors šių naujų diagnostikos metodų kūrimas buvo vienas iš audituoto veiksmo tikslų, paramos gavėjas nepateikė jokių įrodymų, patvirtinančių tokių metodų plėtojimą.

Paramos gavėjas taip pat turėjo saugoti išsamius prototipų funkcionalumo bandymų įrašus, tačiau mums jokių tokių įrodymų nepateikė.

Nebuvo įrodymų, kad projektas buvo įgyvendintas, kaip numatyta susitarime dėl dotacijos. Šią klaidą kiekybiškai įvertinome dėl to, kad nebuvo pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų.

Su finansinėmis priemonėmis susijusios problemos

6.34. Finansinės priemonės, daugiausia paskolos, garantijos ir nuosavybės vertybiniai popieriai, yra grąžintina parama. Išmokų pagal finansines priemones lygis sumažėjo nuo 5,5 milijardo eurų 2020–2021 ataskaitiniais metais iki 3,0 milijardo eurų 2021–2022 audituotais ataskaitiniais metais.

6.35. Iš 12 operacijų, apimančių 119 galutinių gavėjų ir 36 mūsų audituotus valdymo mokesčius, nustatėme septynis galutinius gavėjus, kurie gavo paramą, nepaisant to, kad jie veikė tinkamumo finansuoti reikalavimų neatitinkančiame ekonomikos sektoriuje (vienas Italijoje ir du Slovėnijoje), arba neatitiko tinkamumo finansuoti kriterijų (vienas Vokietijoje) arba finansavimo susitarimo (du Italijoje ir vienas Vengrijoje). Kiekybiškai įvertinome atvejus Slovėnijoje (žr. [6.7 langelį](#)) ir Vokietijoje. Šie atvejai liks netinkami finansuoti VP *užbaigimo* metu.

6.7 langelis

Pagalba, skirta tinkamumo finansuoti reikalavimų neatitinkančiam sektoriui

Auditavome finansinę priemonę Slovėnijoje, kuria siekiama skatinti verslumą gerinant MVJ galimybes naudotis nuosavo kapitalo ir kvazinuosavo kapitalo finansavimo šaltiniais. Pagal nacionalinius bendruosius finansavimo susitarimus, pagalba neskiriama nekilnojamojo turto veiklai ir atitinkamoms IT paslaugoms bei investicijoms.

Nustatėme du galutinius gavėjus, vykdančius tinkamumo finansuoti reikalavimų neatitinkančią veiklą, susijusią su nekilnojamuoju turtu ir atitinkamomis IT paslaugomis. Vienas sukūrė ir valdė internetinę platformą, skirtą biurams ir konferencijų salėms nuomoti. Kitas valdė interneto platformą, siūlančią parduoti arba išsinuomoti mobiliuosius namelius, taip pat nuomoti mobiliesiems nameliams skirtus žemės sklypus. Todėl du galutiniai gavėjai ir jų veikla, remiama pagal finansinę priemonę, yra netinkami finansuoti.

Komisijos tiesiogiai arba netiesiogiai valdomos operacijos

6.36. Šiame ataskaitos skirsnyje pateikiami mūsų nustatyti faktai, susiję su išlaidomis, kurias tiesiogiai ar netiesiogiai valdo Komisija, t. y. kurioms netaikomas pasidalijamasis valdymas. Nustatėme ir kiekybiškai įvertinome netinkamo finansuoti projekto, finansuojamo taikant tiesioginį valdymą pagal EITP priemonę Slovakijoje, atvejį (žr. [6.8 langelį](#)). Slovėnijoje ir Prancūzijoje (pagal iniciatyvą „Inovatyvūs miestų sprendimai“) taip pat nustatėme viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo atvejų.

6.8 langelis

Netaikomi draudimo dalyvauti procedūroje kriterijai ir nepakankamai apsaugoti ES finansiniai interesai

Slovakijoje auditavome veiksmą, kuris buvo bendrojo projekto, įgyvendinto pagal vieną viešųjų pirkimų procedūrą, bendrai finansuoto Sanglaudos fondo ir EITP lėšomis, dalis.

Komisijos *vykdomoji įstaiga* patvirtino dotaciją remdamasi neteisinga savideklaracija. Nustatėme, kad paramos gavėjo atstovai, turintys sprendimų priėmimo ir kontrolės įgaliojimus, buvo nuteisti už profesinį nusižengimą, dėl kurio paramos gavėjui turėjo būti taikomas draudimas dalyvauti procedūroje pagal EITP kvietimą teikti pasiūlymus. Todėl projektas neatitiko reikalavimų ES finansinei paramai gauti.

Be to, dėl projekto sanglaudos dalies vadovaujančioji institucija taikė 25 % finansinę pataisą dėl nepagrįsto projekto trukmės pratęsimo.

Paramos gavėjas atitinkamai vykdomajai įstaigai pranešė apie 25 % finansinę pataisą. EITP dalies susitarime dėl dotacijos nustatytos baudos, taikytinos paramos gavėjui už šiurkščius viešųjų pirkimų pažeidimus. Šios baudos gali siekti iki 10 % dotacijos vertės. Tačiau atitinkama agentūra atliko galutinį mokėjimą netaikydama susitarime dėl dotacijos numatyto galimo sumažinimo.

Todėl nustatėme, kad tas pats viešųjų pirkimų pažeidimas buvo įvertintas ir ištaisytas skirtingai, palyginti su ta pačia klaida pasidalijamojo valdymo atveju. Finansinių interesų apsaugos lygis viešųjų pirkimų klaidų atveju nėra toks pat.

6.37. Taip pat nustatėme atvejį, susijusį su ESI įnašu į nesėkmingą COVID-19 vakcinų kūrimą. Nustatėme, kad Komisija patvirtino rangovo finansinę ataskaitą neišanalizavusi susijusių operacijų ir neprašė patvirtinamųjų dokumentų, todėl per sutartyje numatytą 30 dienų laikotarpį nepateikė jokių prieštaravimų dėl siūlomų sumų. Į rangovo pateiktą finansinę ataskaitą buvo įtraukti projekto įsipareigojimai ir faktinės išlaidos, susijusios su vakcinų kūrimu. Nustatėme, kad ne mažiau kaip 19,6 milijono eurų rangovo prisiimtų įsipareigojimų nebuvo patirti kaip išlaidos. Taip pat nustatėme netinkamą finansuoti išlaidų, susijusių su veiksmu, finansuojamu pagal programą „Erasmus+“ Ispanijoje.

6.38. Bendrai kiekybiškai įvertinti atvejai taikant tiesioginį ir netiesioginį valdymą sudaro apie 0,4 procentinio punkto mūsų įvertinto klaidų lygio. Į mūsų kiekybiškai įvertintų atvejų dalį atsižvelgta [6.6 diagramoje](#).

Nesiimama tolesnių veiksmų, susijusių su įsipareigojimu pasiekti į susitarimus dėl dotacijų įtrauktą su veiksmingumu susijusią siektiną reikšmę

6.39. Savo darbo metu nustatome ir pranešame apie problemas, kurios neturi tiesioginio poveikio pradiniam mokėjimui paramos gavėjui, tačiau yra susijusios su finansine rizika ir (arba) dėl kurių gali būti daromos finansinės pataisos, pavyzdžiui, jei paramos gavėjas nesilaiko savo įsipareigojimų siekti su veiksmingumu susijusių *siektinų reikšmių*.

6.40. ES remia projektus, kuriais siekiama VP tikslų. Todėl kartais reikalaujama, kad paramos gavėjai prisiimtų sutartinį įsipareigojimą pasiekti *rezultatų rodiklių*, kuriais prisidedama prie šių tikslų, siektiną vertę atliekant mokėjimą arba nustatytu laiku atlikus mokėjimą.

6.41. Nustatėme du atvejus Bulgarijoje, kai paramos gavėjas nepasiekė atitinkamo veiklos rezultatų rodiklio. Kiekybiškai įvertinome vieną iš šių atvejų, kadangi nacionalinės institucijos, prieš patvirtindamos išlaidas Komisijai, turėjo taikyti finansinę pataisą pagal susitarimą dėl dotacijos. Kitu atveju paramos gavėjas užbaigė projektą ir privalėjo pranešti apie vieną iš rezultatų rodiklių po 2 metų. Mūsų audito, kuris buvo atliekamas, kai jau buvo galima gauti rodiklius, metu nustatėme, kad paramos gavėjas neįvykdė šio įsipareigojimo.

Mūsų atliktas audito institucijų darbo vertinimas pasidalijamojo valdymo srityje

Siekiant išvengti reikalavimų neatitinkančių išlaidų vadovaujančiosios institucijos yra pirmojoje gynybos linijoje, o audito institucijos – antrojoje

6.42. Sanglaudos srities išlaidų klaidų būdinga rizika yra didelė. Paramos gavėjai, prašydami ES finansavimo, gali padaryti klaidų netyčia, įskaitant atvejus, kai jie neturi pakankamai žinių apie dažnai sudėtingas taisykles, arba kartais net tikslingai.

6.43. Vadovaujančiosios institucijos yra pirmojoje gynybos linijoje nustatant ir ištaisant klaidas paramos gavėjų deklaruotose išlaidose. Jų patikros yra svarbios siekiant padėti užtikrinti veiksmų atitiktį teisinei sistemai ir jų veiksmingumą. Tačiau per pastaruosius 7 metus mūsų audito rezultatai rodo, kad šios kontrolės priemonės dar nėra pakankamai veiksmingos.

6.44. Audito institucijos išlaidų patikinimo ir kontrolės sistemoje yra antrojoje gynybos linijoje. Jos turi būti funkciškai nepriklausomos nuo vadovaujančiųjų institucijų. Remdamosi imtimi, jos tikrina išlaidų, kurias vadovaujančiosios institucijos deklaravo Komisijai, tvarkingumą ir reikalauja, kad jų nustatytos klaidos būtų ištaisytos, s taip užtikrinant, kad likutinės klaidos šiuose patikinimo dokumentų rinkiniuose sudarytų mažiau nei 2 % (reikšmingumas).

2023 m. mūsų audituotų patikinimo dokumentų rinkinių, kuriuose likutiniai klaidų lygiai viršijo reikšmingumo ribą, dalis pagal vertę sudarė daugiau nei 60 %

6.45. Vertinome 19 iš 116 audito institucijų darbą 13 valstybių narių ir Jungtinėje Karalystėje. Mūsų imtį sudarė 29 patikinimo dokumentų rinkiniai. Išskyrus keturis atvejus, audito institucijos Komisijai buvo nurodžiusios 2 % arba žemesnį likutinį klaidų lygį.

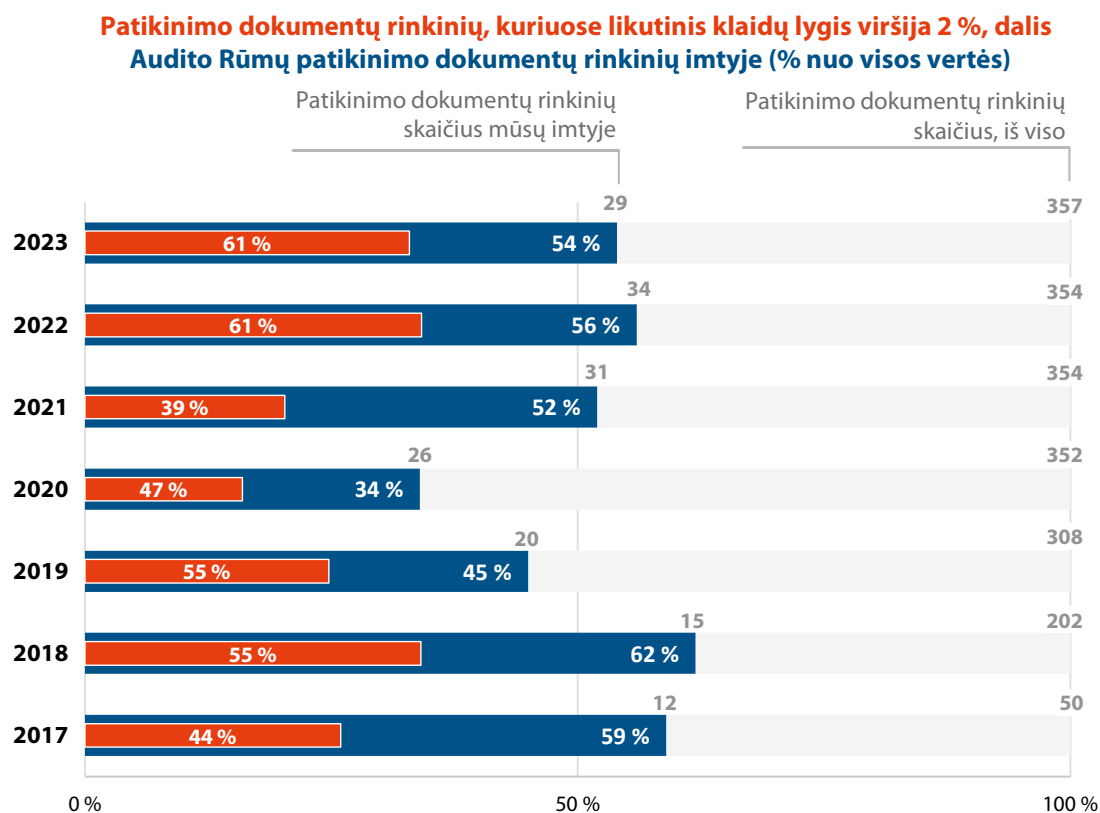
6.46. Atsižvelgdama į savo audito darbą ir mūsų 2023 finansinių metų preliminarius audito rezultatus, Komisija savo REGIO GD ir EMPL GD MVA klaidų lygį iki daugiau nei 2 % padidino 11 iš 29 į mūsų imtį įtrauktų patikinimo dokumentų rinkinių.

6.47. Atsižvelgiant į Komisijos nustatytas klaidas ir į mūsų pačių audito metu nustatytus faktus, iš mūsų su šių metų imtimi susijusio darbo matyti, kad likutinis klaidų lygis 2 % reikšmingumo ribą viršijo 16 iš 29 audituotų patikinimo dokumentų rinkinių atveju.

6.48. Mūsų audituoti patikinimo dokumentų rinkiniai sudaro didelę išlaidų, kurias tvirtinančiosios institucijos patvirtino Komisijai, dalį (2023 m. – 54 %). Nuo 2017 m. mūsų metinė imties aprėptis sudaro 34–62 % metinėse finansinėse ataskaitose patvirtintų išlaidų (žr. mėlynas juostas [6.8 diagramoje](#)).

6.49. Nuo 2017 m. klaidas priskyrėme kaip kiekybiškai įvertinamas 58 iš 99 patikinimo dokumentų rinkinių, kuriuos tikrinome bent vieną kartą. Tai klaidos, kurių audito institucijos neaptiko tų pačių operacijų patikrų metu. Nustatėme, kad didelė mūsų audituotų patikinimo dokumentų rinkinių dalis yra nustatyta mažesnė, o faktinis likutinis klaidų lygis dažnai viršija 2 % reikšmingumo ribą, nors jis buvo patvirtintas žemiau šios ribos. Procentinė dalis svyruoja nuo 39 % 2021 m. iki 61 % 2023 m. (žr. raudonas juostas [6.8 diagramoje](#)). Tai atspindi nuolatinius audito institucijų darbo trūkumus, į kuriuos nepakankamai atsižvelgiama Komisijai atliekant patikinimo darbą.

6.8 diagrama. Audituoti patikinimo dokumentų rinkiniai, kuriuose likutinis klaidų lygis viršija 2 % (2017–2022 m.)

Šaltinis: Audito Rūmai.

Dėl audito institucijų darbo trūkumų mažėja Komisijos galimybės pasikliauti rezultatais

6.50. Nustatėme įvairių rūšių darbo trūkumų visose mūsų audituotose 19 audito institucijų. Panašiai kaip ir 2022 m., šie trūkumai turėjo įtakos daugiau kaip pusei mūsų tikrintų operacijų. Audito institucijos, atlikdamos patikras, galėjo ir turėjo aptikti klaidas, kurias nustatėme šiose operacijose. Dėl to mažėja Komisijos galimybės pasikliauti jų darbo rezultatais

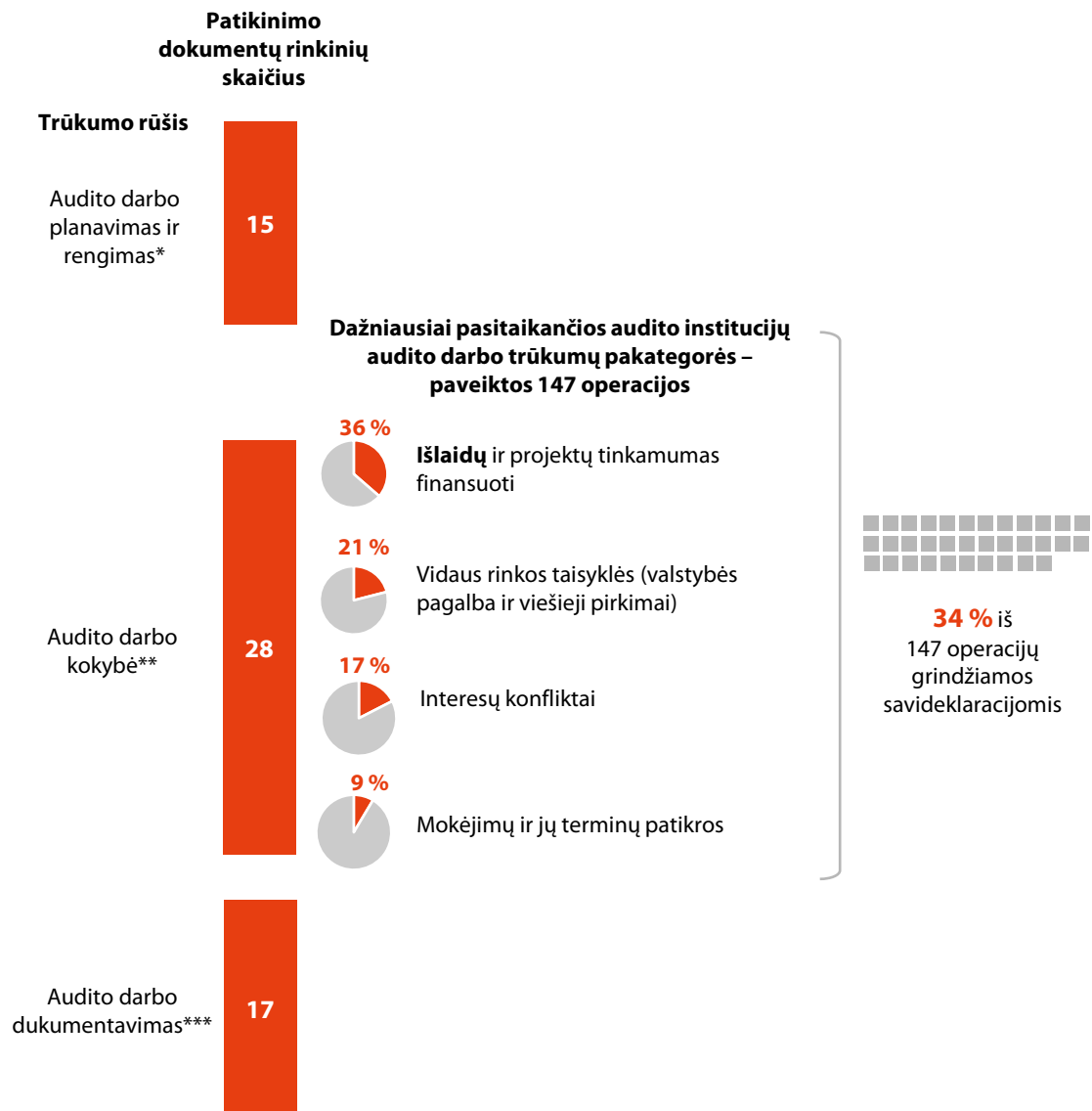
6.51. 2023 m. nustatėme trūkumų audito institucijų lygmeniu 157 iš 204 mūsų audituotų operacijų. Nustatėme trūkumų:

- o institucijų audito darbo planavimo ir pasirengimo jam srityje. Pavyzdžiui, buvo imties sudarymo metodų trūkumų, o kontroliniai sąrašai buvo neišsamūs (pavyzdžiui, į kontrolinius sąrašus neįtraukti konkretūs klausimai dėl sukčiavimo, interesų konflikto, dvigubo finansavimo ar valstybės pagalbos, nors audito institucijos privalo patikrinti šią problemą);
- o susijusių su audito darbo kokybe (pavyzdžiai pateikti [6.9 langelyje](#));
- o šio darbo dokumentuose.

6.52. Turėjome iš naujo atlikti atitinkamas 145 audito procedūras (71 %). 88 operacijų (43 %) atveju turėjome kreiptis į vadovaujančiąsias institucijas, tarpines įstaigas arba paramos gavėjus dėl būtinų patvirtinamųjų dokumentų ir kitų įrodymų, kadangi audito institucijos jų nebuvo surinkusios arba išlaikiusios pagal audito standartus (žr. [6.32](#) dalį).

6.53. [6.9 diagramoje](#) nurodyti trūkumai, kuriuos nustatėme ir apie kuriuos pranešėme audito institucijų lygmeniu pagal patikinimo dokumentų rinkinius.

6.9 diagrama. Trūkumų, nustatytų audito institucijų lygmeniu, rūšys

* Belgija, Bulgarija, Čekija, Vokietija, Ispanija, Italija, Vengrija, Slovėnija, Slovakija ir Europos teritorinis bendradarbiavimas (ETB).

** Belgija, Bulgarija, Čekija, Vokietija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Italija, Vengrija, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovėnija, Slovakija, Jungtinė Karalystė ir ETB.

*** Belgija, Bulgarija, Čekija, Vokietija, Graikija, Ispanija, Italija, Vengrija, Rumunija, Slovėnija, Slovakija, Jungtinė Karalystė ir ETB.

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.9 langelis

Audito institucijos atliekamų patikrų stygius

Vengrijoje mūsų audito metu nustatyta, kad audito institucija netikrino tam tikrų personalo išlaidų aspektų. Tai buvo susiję su darbuotojų kvalifikacija, atlyginimų padidėjimu ir vadovų išdirbtomis valandomis. Nacionalinės institucijos, remdamosi Komisijos audito rezultatais, taikė fiksuoto dydžio pataisą visoms *prioritetinės krypties* 2 projektų išlaidoms, patirtoms iki 2022 m. vasario mėn.

Nors fiksuoto dydžio pataisa siekiama kompensuoti bet kokį galimą per didelių personalo išlaidų deklaravimą, pagal BNR audito institucijos vis tiek turi patikrinti, ar išlaidos yra teisėtos ir tinkamos finansuoti, o valstybės narės turi susigrąžinti netinkamai finansuotas lėšas iš paramos gavėjų pagal BNR 122 straipsnio 2 dalį. Dėl šio patikrų ir lėšų susigrąžinimų stygiaus mažėja atgrasomasis poveikis paramos gavėjams, kad jie laikytųsi taikytinos teisės.

Todėl audito institucijos audito darbo, susijusio su personalo išlaidomis, stygių laikome dideliu sistemos trūkumu.

Pateikta audito nuomonė, bet neišsamūs audito testai

Ispanijoje atlikome vieno *Jaunimo užimtumo iniciatyvos (JUI)* projekto, kuriuo siekiama gerinti jaunimo įsidarbinimo galimybes ir profesinius nedarbančių, nesimokančių ir mokymuose nedalyvaujančių jaunuolių (*NEET*) įgūdžius rengiant kursus ir praktinius seminarus, auditą. Audito institucija pateikė besąlyginę nuomonę dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo. Nustatėme, kad audito institucija tik po mūsų audito pranešimo pradėjo tikrinti dalyvio tinkamumą remiantis NEET statusu. Tai reiškia, kad audito institucija savo nuomonę grindė neišsamiu audito darbu. Manome, kad tai yra didelis sistemų trūkumas ir atitinkamo reglamento pažeidimas²⁰.

6.54. Vis dėlto nustatėme šiuos Lenkijos regioninės VP gerosios praktikos elementus (žr. [6.10 langelį](#)).

²⁰ *Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 480/2014* 27 straipsnis.

6.10 langelis

Vienoje valstybėje narėje nustatytų gerosios praktikos patikrų pavyzdys

Lenkijoje patikrinome septynis regioninės VP projektus ir nustatėme, kad audito institucija tinkamai naudojo kontrolinius sąrašus ir tinkamai dokumentavo audito darbą. Veiksmų audito kontroliniai sąrašai ir darbiniai dokumentai pakankamai išsamiai apėmė visus svarbius aspektus. Tai mums suteikė galimybę sekti audito seką ir padaryti išvadas dėl atlikto audito darbo. Mums apsilankius dviejuose projektuose nebuvo nustatyta jokių papildomų faktų. Priešingai, vizitų metu patvirtinta aukšta audito institucijos darbo kokybė atliekant atrinktų operacijų auditą ir nustatant atitinkamas klaidas.

Tai rodo, kad jei audito institucija tinkamai planuoja, atlieka ir dokumentuoja visą audito darbą, būtiną pagrįstai audito nuomonei parengti, galima įgyvendinti BNR nustatytą sanglaudos srities patikinimo sistemą, pavyzdžiui, pateikti pakankamą patikinimą dėl operacijų teisėtumo ir tvarkingumo.

2014–2020 m. sanglaudos politikos apžvalgoje pabrėžiamos nuolatinės valdymo ir kontrolės problemos

6.55. 2024 m. liepos) mėn. paskelbėme daugiamečią sanglaudos išlaidų apžvalgą, kurioje pateikiami sukaupti 2014–2020 m. laikotarpio audito darbo rezultatai, daugiausia susiję su patikinimo pareiškimu, ir Komisijos paskelbta informacija. Remiantis apibendrintais pastarųjų 6 metų audito rezultatais kartu su audito institucijų ir Komisijos rezultatais, sanglaudos politikos patikinimo sistema padėjo sumažinti bendrą klaidų lygį nuo 2007 m., tačiau ji nebuvo veiksminga siekiant, kad jis būtų mažesnis už kiekvienam patikinimo dokumentų rinkiniui nustatytą 2 % reikšmingumo ribą, taigi apskritai. Be to, ši analizė parodė, kad tiek mes, tiek Komisija dažnai įvertindavo, kad valstybių narių patikinimo dokumentų rinkinių klaidų lygiai viršija reikšmingumo ribą.

6.56. Susumavę savo 2017–2022 m. metinius rezultatus, vertiname, kad sanglaudos srities išlaidų klaidų lygis tais metais yra gerokai didesnis nei 2 %. Todėl Komisijai reikia stiprinti 2021–2027 m. sanglaudos išlaidų patikinimo sistemos įgyvendinimą, nes ji galiausiai yra atsakinga už ES biudžeto vykdymą.

Komisijos patikinimo darbas ir pranešimas apie likutinį klaidų lygį jos metinėse veiklos ataskaitose

6.57. Metinės veiklos ataskaitos (MVA) yra pagrindinė Komisijos generalinių direktoratų priemonė, skirta pranešti, ar jie turi pakankamą patikinimą, kad kontrolės procedūromis užtikrinamas išlaidų tvarkingumas.

Nuolatiniai valdymo ir kontrolės sistemų trūkumai

6.58. Pasidalijamojo valdymo srityje Komisija privalo įsitikinti, kad valstybės narės įdiegė valdymo ir kontrolės sistemas, kurios veiksmingai veikia programų įgyvendinimo metu²¹.

6.59. 2023 m. Komisija vėl įvertino valdymo ir kontrolės sistemų veikimą valstybių narių lygmeniu (vadovaujančiųjų institucijų, tarpinių įstaigų arba audito institucijų) ir padarė išvadą, kad jos veikia netinkamai 37 iš 278 REGIO GD vadovaujamų VP atvejų (daugiausia susijusių su ERPF, SF ir REACT-EU) ir 13 iš 133 VP, kurioms EMPL GD (daugiausia susijusių su ESF, JUI ir EPLSAF), atvejų. Dėl 10 atvejų Komisija laikėsi nuomonės, kad reikia tobulinti už atitinkamų VP auditą atsakingas audito institucijas.

6.60. Atsižvelgdami į pačios Komisijos auditų rezultatus ir mūsų rezultatus, susijusius su 49 klaidomis, kurios liko neaptiktos (6.15 dalis), ir į daugybę audito institucijų darbo trūkumų (6.19 dalis), darome išvadą, kad tinkamumo finansuoti laikotarpio pabaigoje (2023 m. gruodžio 31 d.) ne visų valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemos veikė veiksmingai. Todėl taip pat daromas poveikis ir Komisijos klaidų lygių patikimumui, nes jie priklauso nuo šių nacionalinių sistemų, kurios neveikia veiksmingai (taip pat žr. 6.55 dalį).

6.61. 6.11 langelyje pateiktas valdymo ir kontrolės sistemos sisteminio trūkumo, kuris liko neaptiktas iki tol, kol mūsų audito darbo metu jis buvo nustatytas ir ištaisytas, pavyzdys.

²¹ BNR 75 straipsnio 1 dalis.

6.11 langelis

Po mūsų audito ištaisytas sisteminis trūkumas

Į savo 2021 m. metinę ataskaitą įtraukėme pastabą dėl veiksmų, susijusių su pagal JUI finansuojamų darbdavių socialinio draudimo įmokų lengvatomis Ispanijoje (žr. 5.5 langelį). Pastaba buvo susijusi su registracija atgaline data nacionalinėje *Jaunimo garantijų sistemoje*, NEET atitikties reikalavimams patikrinimo trūkumu ir netinkamomis finansuoti išlaidomis, susijusiomis su (ne NEET) pavaduojančiais darbuotojais.

Komisija nutraukė mokėjimus pagal VP, taikydama BNR 83 straipsnį. Ji institucijų paprašė pagerinti valdymo ir kontrolės sistemos veikimą ir atlikti būtinas su ankstesniais mokėjimais susijusias finansines pataisas. Nutraukus mokėjimus, nacionalinės institucijos Komisijos prašymu padarė 50 milijonų eurų finansinę pataisą. Be to, vadovaujančioji institucija pritaikė papildomą 53 milijonų eurų finansinę pataisą.

Šiais metais nustatėme klaidų toje pačioje VP, susijusių su kitomis su pataisa nesusijusiomis problemomis. Pavyzdžiui, vienas veiksmas buvo finansuojamas pagal JUI. Juo buvo siekiama remti NEET pagal ESF reglamento 16 straipsnį, tačiau veiksmas buvo skirtas dalyviams, kurie neatitiko NEET reikalavimų.

Komisija mano, kad reikalavimų neatitinkančių išlaidų lygis patvirtintose finansinėse ataskaitose yra reikšmingas ERPF (SF) fondų atveju

6.62. Sanglaudos srityje Komisija naudoja valstybių narių praneštus atskirus likutinius klaidų lygius, savo pačios tvarkingumo užtikrinimo darbo rezultatus ir kitą turimą informaciją, pavyzdžiui, mūsų audito darbo rezultatus, kad apskaičiuotų vidutinį svertinį likutinį klaidų lygį. Šį lygį Komisija nurodo kaip su 2014–2020 m. programų teisėtumu ir tvarkingumu susijusį *pagrindinį veiklos rezultatų rodiklį (PVRR)*.

6.63. 2021–2022 ataskaitiniais metais REGIO GD pranešė, kad 2014–2020 m. programų *likutinis bendras klaidų lygis* pasidalijamojo valdymo srityje buvo 2,1 %, o aukščiausias klaidų lygis – 3,0 %²². EMPL GD klaidų lygiai buvo šie: bendras likutinis klaidų lygis – 1,6 %, o aukščiausias klaidų lygis – 2,6 %²³. Nustatant aukščiausią lygį siekiama atsižvelgti į riziką, kad klaidų galėjo pasitaikyti VP, kuriomis grindžiami klaidų

²² Apskaičiuota bendra REGIO GD 2023 m. klaidų išlaidose rizika atliekant mokėjimą (įskaitant visas programas ir valdymo būdus) svyruoja nuo 2,0 % iki 2,9 %.

²³ Apskaičiuota bendra EMP GD 2023 m. klaidų išlaidose rizika atliekant mokėjimą (įskaitant visas programas ir valdymo būdus) svyruoja nuo 1,6 % iki 2,5 %.

lygiai, operacijose, kurios nepateko į operacijų imtį. Jie taip pat gali apimti papildymą arba fiksuotąją normą neaudituotioms VP²⁴.

6.64. 2023 m. *metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje (MVVA)* Komisija²⁵ pranešė apie šiuos rodiklius:

- Visoje DFP 2 išlaidų kategorijoje bendra rizika atliekant mokėjimą sudaro 2,6 %, remiantis įvairių GD nustatytais su rizika susijusiomis sumomis. Manome, kad šis rodiklis gerokai viršija 1,9 % dalį, kurią Komisija apskaičiavo visam ES biudžetui.
- Visoje sanglaudos politikos fondų srityje bendra rizika atliekant mokėjimą sudaro 1,9–2,8 %, taip pat remiantis GD nustatytais su rizika susijusių sumų įverčiais ir jų PVRR.

6.65. Apskritai REGIO GD daro išvadą²⁶, kad ERPF (SF) atveju patvirtintose finansinėse ataskaitose išlieka reikšmingas reikalavimų neatitinkančių išlaidų lygis, nepaisant rezultatų, susijusių su valstybių narių lygmeniu jau taikytomis kontrolės priemonėmis ir atliktomis pataisomis. Tačiau EMPL GD²⁷ daro išvadą, kad kyla rizika, jog 2023 m. patvirtintose finansinėse ataskaitose Komisijai patvirtintose ESF (JUI) ir EPLSAF išlaidose išlieka reikšmingų pažeidimų.

Komisijos su patikinimu susijusiame darbe nustatyti trūkumai

6.66. Komisija atlieka dokumentų peržiūras ir *atitikties auditus*, siekdama peržiūrėti ir įvertinti audito institucijų darbą. Atliekdama dokumentų peržiūras, ji tik patikrina, ar į patikinimo dokumentų rinkinius įtraukta tvarkingumo informacija yra nuosekli. Todėl Komisijos dokumentų peržiūros yra savaimė ribotos siekiant patvirtinti bendrą likutinį klaidų lygį²⁸. Taip pat nustatėme kitų Komisijos su patikinimu susijusio darbo trūkumų (žr. [6.12 langelį](#)).

²⁴ REGIO GD ir EMPL GD 2023m. MVA 7A priedas.

²⁵ 2023 m. MVVA II tomas, 2 priedas, p. 89 ir 90 ir III tomas, 5 priedas, p. 12–14.

²⁶ REGIO GD, 2023 m. MVA, p. 30.

²⁷ EMPL GD, 2023 MVA, p. 30.

²⁸ [Specialioji ataskaita 26/2021](#) „Išlaidų tvarkingumas įgyvendinant ES sanglaudos politiką: Komisija kasmet atskleidžia minimalų įvertintą klaidų lygį, kuris nėra galutinis“.

6.12 langelis

Komisija nenustatė pasikartojančių trūkumų ir dėl jų nesiėmė tolesnių veiksmų

Atsižvelgdami į savo imtį, auditavome Vokietijoje pagal 2014–2020 m. ERPF VP įgyvendintą projektą. Paramos gavėjas taikė visų išlaidų apskaitos metodą tinkamoms finansuoti išlaidoms, kurias sudarė personalo išlaidos, pridėtinės išlaidos ir nusidėvėjimas, nustatyti. Nacionalinės institucijos patvirtino, kad išlaidos buvo tinkamos finansuoti, neatlikusios jokio patikrinimo.

Savo audito metu nustatėme, kad paramos gavėjas deklaravo netinkamas finansuoti išlaidas: aptikome įvairių BNR ir konkrečioms programoms taikomų tinkamumo finansuoti taisyklių nesilaikymo atvejų, taip pat daug išlaidų, kurios nebuvo susijusios su projektu ir (arba) jomis prie projekto neprisidėjo, atvejų.

- Dėl šio konkretaus paramos gavėjo ir jo visų išlaidų apskaitos metodo, jau 2013 m. gruodžio mėn. Komisija nacionalinėms institucijoms ir paramos gavėjui buvo nurodžiusi, kad išlaidos turi atitikti nacionalines ir konkrečioms programoms taikomas taisykles, o pridėtinės išlaidos turi būti susijusios su projektu arba jomis turi būti prisidedama prie projekto. Tačiau, nepaisant to, kad anksčiau buvo nustatyta, kad 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu paramos gavėjas, taikydamas tą patį metodą, deklaravo netinkamas finansuoti išlaidas, Komisija nesiėmė tinkamų priemonių užtikrinti, kad paramos gavėjas ir nacionalinės institucijos, deklaruodamos išlaidas, vykdytų šiuos reikalavimus. 2017 m. patikinimo pareiškime jau buvome pranešę, kad paramos gavėjas toliau deklaravo netinkamas finansuoti išlaidas.
- 2014–2020 m. laikotarpiu 2017 ir 2018 m. Komisija atliko šios 2014–2020 m. ERPF VP valdymo ir kontrolės sistemos auditą. Atsižvelgdama į savo imtį, ji atliko kito projekto, kurį vykdė tas pats paramos gavėjas, auditą. Nors Komisija žinojo apie su paramos gavėju susijusią problemą, remdamasi savo pačios auditais ir Audito Rūmų su 2017 m. patikinimo pareiškimo susijusiu auditu, ji nepakankamai patikrino išlaidų tinkamumą finansuoti.

Todėl Komisija nenustatė, kad paramos gavėjas toliau taikė visų išlaidų apskaitos metodą deklaruodamas netinkamas finansuoti išlaidas pagal 2014–2020 m. VP ir kad nacionalinės institucijos nepatikrino šių išlaidų tinkamumo finansuoti.

2007–2013 m. programavimo laikotarpio užbaigimas tebevykdomas

6.67. Terminas, iki kurio valstybės narės turėjo pateikti 2007–2013 m. užbaigimo dokumentus, buvo 2017 m. kovo 31 d., tačiau jis buvo kelis kartus atidėtas. Iki 2023 m. pabaigos padėtis buvo tokia:

- REGIO GD užbaigė 279 iš 322 2007–2013 m. VP, t. y. tik trimis daugiau nei 2022 m. Kitų 42 VP atveju REGIO GD atliko pasirengimo užbaigimui mokėjimus, apimančius tik neužginčytas sumas, o viena programa liko visiškai neužbaigta. Liko neišspręstos tokios problemos kaip vykstantys administraciniai ar teismo procesai ir tyrimai, nepatvirtinti audito metu nustatyti faktai, neatlikti susigrąžinimai.
- EMPL GD užbaigė 102 iš 118 VP ir pasirengė užbaigti 13 VP. Trys programos liko visiškai neužbaigtos dėl likusių neišspręstų problemų:

Nustatyta neaiškumų, susijusių su 2014–2020 m. programavimo laikotarpio užbaigimu

6.68. 2014–2020 m. sanglaudos išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpis truko nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d. Terminas, per kurį valstybės narės turėjo pateikti galutinę išlaidų deklaraciją, iš pradžių buvo 2024 m. vidurys, o neseniai jis buvo pratęstas iki 2025 m. vidurio²⁹.

6.69. Dėl 2014–2020 m. laikotarpio, programų užbaigimas bus grindžiamas tik paskutinių ataskaitinių metų dokumentais ir galutine įgyvendinimo ataskaita. Vis dėlto už programas atsakingos institucijos vis tiek turės atlikti galutinį įgyvendinant tam tikrus veiksmus deklaruotų išlaidų tinkamumo finansuoti vertinimą. Tai visų pirma veiksmai, susiję su investicijomis, padarytomis pagal finansines priemones, valstybės pagalbos avansų *patvirtinimu*, galutiniu veiksmy, iš kurių gaunama pajamų, vertinimu ir nefunkcionalių veiksmy traktavimu. Dėl to gali būti atliekamos papildomos finansinės pataisos.

6.70. Komisija pranešė, kad 2023 m. buvo užbaigtos dvi 2014–2020 m. VP. Šie atvejai buvo susiję su EPLSAF programa, kurią valdė EMPL GD, ir ERPF lėšomis finansuojama finansine priemone, už kurią atsakingas REGIO GD. Nustatėme, kad abiem atvejais 2024 m. vis dar vyko bendravimas dėl patvirtintų sumų *sumokėjimo*.

²⁹ Europos strateginių technologijų platformos (STEP) reglamento 14 straipsnio 3 dalis.

6.71. 2023 m. rugsėjo mėn. Komisijos Vidaus audito tarnybai (VAT) atlikus auditą³⁰ padaryta išvada, kad 2014–2020 m. programų užbaigimo planavimas buvo nepakankamai pasistūmėjęs į priekį ir kad nėra patikinimo, jog po užbaigimo proceso likutinė rizika bus mažesnė nei 2 %, nes po galutinio likučio išmokėjimo audito darbas vis dar bus tęsiamas. VAT taip pat išreiškė susirūpinimą dėl užbaigimo proceso apibrėžties, nes iš tikrųjų net neapibrėžta, ką reiškia užbaigti VP, kiek tai susiję su teikiamu patikinimu dėl teisėtumo ir tvarkingumo. Anot Komisijos, nuo to laiko ji ėmėsi tolesnių veiksmų rengdamasi užbaigimo procedūrai.

³⁰ Ares(2023)6301839, 2023 m. rugsėjo 18 d.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

6.72. Iš audito įrodymų, kuriuos gavome ir pateikėme šiame skyriuje, matyti, kad išlaidų srities „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ išlaidų klaidų lygis buvo reikšmingas. DFP 2 išlaidų kategorijoje mums atlikus operacijų testus nustatyta, kad bendras įvertintas klaidų lygis yra 9,3 %.

6.73. Mūsų darbas rodo, kad vadovaujančiųjų institucijų kontrolės priemonės ne visada yra veiksmingos siekiant išvengti paramos gavėjų deklaruojamų išlaidų pažeidimų ar juos nustatyti. Be to, nustatėme reikšmingų trūkumų daugelio į mūsų imtį įtrauktų audito institucijų darbe (žr. [6.42–6.54](#) dalis). Tai riboja jų darbo patikimumą. 16 iš 29 2014–2020 m. laikotarpio patikinimo dokumentų rinkinių perskaiciuotas klaidų lygis viršijo 2 % reikšmingumo ribą. 11 šių dokumentų rinkinių atveju Komisija likutinius klaidų lygius pakoregavo iki daugiau nei 2 %. Tai darydama, ji taip pat atsižvelgė į mūsų atliktą audito darbą.

6.74. Nuo 2017 m. mūsų metinių imčių patikinimo dokumentų rinkiniai nuolat sudarė daugiau kaip trečdalį Komisijos patvirtintų išlaidų. Į patikinimo dokumentų rinkinius įtrauktų išlaidų, kurių likutiniai lygiai viršija 2 %, dalis padidėjo nuo 44 % 2017 m. iki 61 % 2023 m. ir 2022 m. (žr. [6.8 diagramą](#)). Būtina toliau tobulinti tai, kaip šią sistemą taiko už programas atsakingos valstybių narių institucijos ir Komisija.

6.75. 2023 m. MVVA ir metinėse veiklos ataskaitose Komisija pritaria mūsų bendrai nuomonei, kad sanglaudos srities išlaidų klaidų lygis yra reikšmingas. Kita vertus, Komisijos nustatyti klaidų įverčiai yra gerokai mažesni nei mūsų (žr. [6.63](#) ir [6.64](#) dalis). Tačiau Komisijos apskaičiuoti klaidų lygiai grindžiami likutiniais klaidų lygiais, apie kuriuos pranešė valstybės narės ir kuriuos peržiūrėjo ir perskaiciavo Komisija. Todėl Komisijos įvertinto klaidų lygio patikimumui poveikį daro valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų ir pačios Komisijos audito darbo trūkumai. Visų pirma, mūsų klaidų lygis apima klaidas, kurių neaptiko valstybės narės ir Komisija, ir tai rodo, kad Komisijos klaidų lygiai yra įvertinti nepakankamai.

Rekomendacijos

6.76. *6.2 priede* pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę tolesnę peržiūrą, kaip atsižvelgta į mūsų 2020 m. metinėje ataskaitoje pateiktą vieną rekomendaciją. Komisija šią rekomendaciją įgyvendino dauguma atžvilgių. Taip pat peržiūrėjome 2021 m. ir 2022 m. metinėse ataskaitose pateiktas rekomendacijas, pagal kurias buvo reikalaujama nedelsiant imtis veiksmų arba kurios turėjo būti įgyvendintos 2023 m. Taip pat įvertinome 2017, 2018 m. ir 2019 m. metinėse ataskaitose pateiktas rekomendacijas, kurios nebuvo visiškai įgyvendintos, tačiau tebėra aktualios.

6.77. Remdamiesi šia peržiūra ir savo nustatytais faktais bei padarytomis išvadomis dėl 2023 m., Komisijai rekomenduojame:

6.1 rekomendacija. Atsižvelgti į valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus

- a) Laiku atsižvelgti į visus valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus, kuriuos nustatėme ir apie kuriuos pranešėme rengdami patikinimo pareiškimą dėl pasibaigusio 2014–2020 m. laikotarpio.
- b) Su audito institucijomis nustatyti, kokios svarbios patirties įgyta atsižvelgiant į a) punktą, ir ja pasinaudoti 2021–2027 m. laikotarpiu, taip pat pranešti apie reikalingus veiksmus ir atitinkamą geriausią praktiką už programas atsakingoms valstybių narių institucijoms.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. gruodžio mėn.

6.2 rekomendacija. Suderinti klaidų vertinimą viešųjų pirkimų srityje taikant tiesioginį ir pasidalijamąjį valdymą

Nustatyti suderintą viešųjų pirkimų pažeidimų, susijusių su projektais, finansuojamais taikant tiesioginį ir pasidalijamąjį valdymą, pavyzdžiui, EITP ir ERPF lėšomis finansuojamais projektais, vertinimą. Dėl pažeidimų, padarytų pažeidus tas pačias teisines nuostatas, turėtų būti taikomas toks pat vertinimas ir pataisos norma.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. gruodžio mėn.

6.3 rekomendacija. Atsižvelgti į finansinę riziką tikrinant, ar pasiektos veiksmingumo siektinos reikšmės

Užtikrinti, kad valstybės narės nustatytų sistemingo sutartinių įsipareigojimų vykdymo po mokėjimo tikrinimo procesą, pagal kurį paramos gavėjas įsipareigojo pasiekti veiklos rezultatų rodiklius, susijusius su veiksmais, vykdomais įgyvendinus projektą.

Tikslinė įgyvendinimo data: tuo metu, kai valstybės narės pateikia VP užbaigimo dokumentus, bet ne vėliau kaip iki 2026 m. kovo mėn.

6.4 rekomendacija. Užtikrinti patikimą pasirengimą ateityje užbaigiant 2014–2020 m. programas

Parengti išsamias užbaigimo procedūras, atsižvelgiant į mūsų metinėse ataskaitose nustatytą riziką:

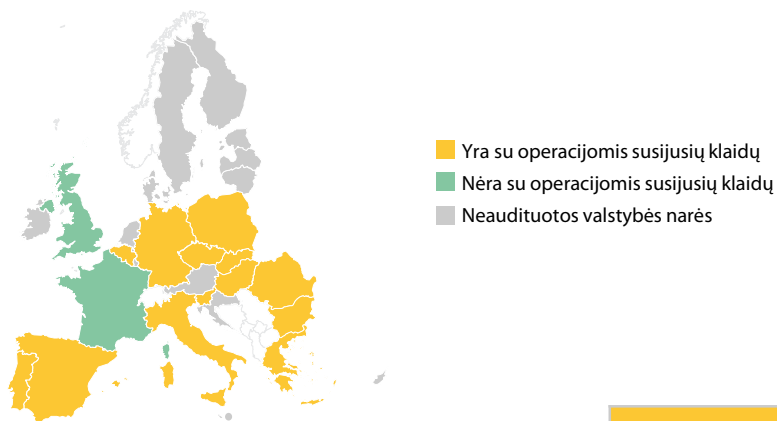
- a) nustatyti užbaigimo stebėsenos sistemą, kad būtų galima atsekti visų 2014–2020 m. VP būklę, per metus faktiškai užbaigtų programų sumas ir bendras sumas, vis dar nepanaudotas sumas ir dar neužbaigtus veiksmus;
- b) šią informaciją pateikti MVA.

Ši informacija apie 2014–2020 m. programų užbaigimą taip pat turėtų apimti įsipareigojimų dėl nepanaudotų lėšų panaikinimą Komisijos finansinėse ataskaitose.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. birželio mėn.

Priedai

6.1 priedas. Mūsų operacijų imties ir su operacijomis susijusių nustatytų faktų rengiant 2023 m. patikinimo pareiškimą pasiskirstymas

Valstybė narė*	ES įnašas (mln. EUR)	Audituotos operacijos	Su operacijomis susiję nustatyti faktai	
			Kiekybiškai įvertinamos klaidos	Kiekybiškai neįvertinamos klaidos
Lenkija	11 105	41	5	3
Ispanija	4 026	19	6	7
Italija	3 986	18	4	6
Rumunija	3 866	23	4	6
Vengrija	3 659	18	5	16
Čekija	3 561	21	10	8
Graikija	3 500	13	2	3
Portugalija	3 445	12	4	5
Vokietija	2 481	9	3	4
Prancūzija	2 190	6	–	–
Slovakija	1 693	8	–	2
ETB**	1 480	6	2	–
Jungtinė Karalystė	1 391	7	–	–
Bulgarija	1 239	7	1	3
Kroatija	1 010	--		
Lietuva	944	--		
Slovėnija	724	1	1	–
Latvija	551	--		
Estija	486	--		
Belgija	275	7	–	2
Švedija	251	--		
Suomija	228	--		
Austrija	163	--		
Nyderlandai	154	--		
Malta	128	--		
Liuksemburgas	98	--		
Kipras	75	--		
Danija	65	--		
Airija	12	--		
IŠ VISO	52 786	216	47	65

* Mūsų imtis nėra parengta išvadoms valstybių narių lygmeniu daryti.

** ETB įnašai apima įnašus pagal dvišalę Ispanijos ir Portugalijos programą. Šie įnašai nėra įtraukti į šią diagramą.

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas srityje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“

Igyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Igyvendinimo lygis	Pastabos
2017	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>1 rekomendacija:</p> <p>užtikrinti, kad audito tvarka, taikoma EIF valdomoms finansinėms priemonėms, būtų tinkama finansų tarpininkų lygmeniu. Kai EIB / EIF taiko su išorės auditoriais sutartas procedūras, Komisija turėtų nustatyti būtiniausias tokių sutarčių sąlygas, atsižvelgiant į būtinybę pateikti patikinimą, visų pirma įsipareigojimą dėl pakankamo audito darbo valstybių narių lygmeniu.</p> <p>(Igyvendinimo data: nedelsiant)</p>		<p><i>Reglamente „Omnibus“</i> nustatytas reikalavimas audito institucijoms vykdyti finansinių priemonių, įskaitant <i>EIB grupės</i> valdomas finansines priemones, bet išskyrus <i>MVJ iniciatyvos</i> programas, pradėtas iki 2018 m. rugpjūčio 2 d., sistemų auditus ir veiksmų auditus finansų tarpininkų lygmeniu.</p> <p>Komisija ėmėsi papildomų priemonių ir į finansinių priemonių audito metodiką įtraukė rekomendaciją, kad audito institucijos atliktų EIB grupės įgyvendintų priemonių finansų tarpininkų auditą, neatsižvelgiant į tai, kada jos buvo nustatytos. Tačiau šia metodika negalima išplėsti audito institucijų reguliavimo įgaliojimų. Komisija pateikė įrodymų, kad kai kuriose valstybėse narėse audito institucijos jau atlieka patikras finansų tarpininkų lygmeniu.</p> <p>Tačiau iš 2020 m. ir 2022 m. (MVJ iniciatyva, Ispanija) mūsų atlikto audito matyti, kad tokios patikros dar nevykdomos nuosekliai (valstybėse narėse, kuriose atlikome auditą, nei išorės auditorius, nei audito institucijos nevykdė jokio audito finansų tarpininkų lygmeniu). Nebuvo pateikta jokios naujos informacijos apie tai, kad ši padėtis 2023 m. buvo ištaisyta.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	<p>3 rekomendacija:</p> <p>pašalinti trūkumus, kuriuos nustatė Komisijos vykdomame audito institucijų darbo patikrinime Komisijos tvarkingumo auditų kontekste.</p> <p>(Įgyvendinimo data: nedelsiant)</p>		<p>Žr. 2018 m. metinės ataskaitos 6.58–6.64 dalis, 2019 m. metinės ataskaitos 5.48–5.62 dalis, 2020 m. metinės ataskaitos 5.43–5.44 dalis, 2021 m. metinės ataskaitos 5.40–5.43 dalis, 2022 m. metinės ataskaitos 6.47 dalį ir 2023 m. metinės ataskaitos 6.48 dalį. Nepaisant to, kad Komisija atitikties audito darbo apimtį padidino, vis dar susiduriame su audito institucijų darbo trūkumais.</p>
	<p>4 rekomendacija:</p> <p>išspręsti REGIO ir EMPL GD metinėse veiklos ataskaitose pateikiamos informacijos apie 2014–2020 m. kontrolės ir patikrinimo sistemą sudėtingumo problemą:</p> <p>[...]</p> <p>iii) atskleisti bendrą likutinį klaidų lygį DFP 1b išlaidų pakategorėje už kiekvienus ataskaitinius metus.</p> <p>(Įgyvendinimo data: 2019 m. birželio mėn.)</p>		<p>iii) punktas įgyvendintas dauguma atžvilgių, nes Komisija MVVA pateikia 2a išlaidų pakategorės bendrą įvertį. Tačiau tais atvejais, kai GD yra atsakingas už biudžeto vykdymą pagal kelias DFP išlaidų kategorijas, išlaidos priskiriamos vienai DFP išlaidų kategorijai. Taigi šis įvertis nevisiškai atspindi susijusias išlaidas.</p>
	<p>5 rekomendacija:</p> <p>užtikrinti, kad, atsižvelgiant į Komisijos pasiūlymą dėl finansinių priemonių, nustatytų reglamentavimo sistemoje po 2020 m., audito tvarka būtų pakeista taip, kad likutiniams klaidų lygiams apskaičiuoti būtų naudojamas tik faktinis lėšų panaudojimas galutinio paramos gavėjo lygmeniu.</p> <p>(Įgyvendinimo data: prieš pradėdant įgyvendinti po 2020 m. taikytiną teisės aktų sistemą)</p>		<p>Naujajame 2021–2027 m. laikotarpio BNR (Reglamentas (ES) 2021/1060) numatyta, kad į pirmąją mokėjimo paraišką turi būti įtrauktas vienkartinis avansinis mokėjimas už finansines priemones. Savo atsakymuose atsižvelgiant į 2020 m. metinę ataskaitą Komisija nurodė ketinanti priimti deleguotąjį aktą, kuriuo reikalaujama, kad audito institucijos šio avanso neįtrauktų į audito populiaciją. Komisija iš naujo įvertino šią poziciją ir nurodė, kad pradinis avansas liks atitinkamų ataskaitinių metų audituotos populiacijos dalimi.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	<p>6 rekomendacija:</p> <p>atlikti pakankamas tvarkingumo patikras, siekiant padaryti išvadą dėl audito institucijų darbo <i>veiksmingumo</i> ir gauti pakankamą patikinimą dėl išlaidų tvarkingumo ne vėliau kaip rengiant MVA, kurias Komisija paskelbia kitais metais po finansinių ataskaitų priėmimo.</p> <p>(Įgyvendinimo data: nedelsiant)</p>		Žr. 2021 m. metinės ataskaitos 5.64 dalį.
2018	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>6.1 rekomendacija. MVĮ iniciatyvos programų audito tvarka</p> <p>Užtikrinti, kad:</p> <p>a) reguliarias patikras, grindžiamas reprezentatyviaja išmokų galutiniams gavėjams imtimi, finansų tarpininkų lygmeniu atliktų arba audito institucija, arba EIB grupės atrinktas auditorius;</p> <p>b) jei tokios patikros buvo nepakankamos, parengti ir įgyvendinti tinkamas kontrolės priemonės, kad užbaigiant programas būtų užkirstas kelias reikšmingų reikalavimų neatitinkančių išlaidų galimybei.</p> <p>(Tikslinė įgyvendinimo data: nedelsiant)</p>		Savo ankstesnių auditų metu patvirtinome, kad EIF patobulino arba šiuo metu tobulina savo stebėsenos ir kontrolės sistemas ir savanoriškai išplėtė pakankamo patikinimo ataskaitų naudojimą MVĮ iniciatyvos programoms. Nors pripažįstame, kad kai kurios audito institucijos jau atliko patikrinimus finansų tarpininkų lygmeniu, visas šių priemonių veiksmingumas dar neįrodytas. Kaip pavyzdį nurodome Ispanijoje vykdytos MVĮ iniciatyvos audito rengiant 2022 m. <i>patikinimo pareiškimą</i> rezultatus.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2019	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>5.1 rekomendacija. Projektų tinkamumo finansuoti sąlygos</p> <p>Patikslinti, ką reiškia „fiziškai užbaigtos“ ir (arba) „visiškai įgyvendintos“ operacijos. Tai padėtų valstybėms narėms patikrinti, ar veiksmai atitinka BNR 65 straipsnio 6 dalį, ir išvengti atvejų, kai netinkami finansuoti veiksmai lieka nenustatyti. Turėtų būti aiškiai nurodyta, kad ši sąlyga susijusi tik su darbais arba veikla, kurie yra būtini operacijos išdirbiams pasiekti, o ne su finansiniais ir administraciniais aspektais.</p> <p>(Terminas: nedelsiant)</p>		
	<p>5.2 rekomendacija. Veiksmai siekiant padidinti audito institucijų pranešamų likutinių lygių patikimumą</p> <p>Išanalizuoti pagrindinius nenustatytų klaidų šaltinius ir kartu su audito institucijomis parengti reikiamas priemones pranešamų likutinių lygių patikimumui didinti.</p> <p>(Terminas: 2021 m. birželio mėn.)</p>		<p>Nepaisant Komisijos pastangų, kaip pateikta REGIO GD MVA (2019 m. p. 25, 2020 m. p. 41–43 ir 2021 m. p. 32–33) ir EMPL GD MVA (2019 m. p. 37, 2020 m. p. 43–44 ir 2021 m. p. 49), mūsų 2020 m. audito darbu reikšmingo pagerėjimo šiuo atžvilgiu nenustatyta (žr., pavyzdžiui, 2020 m. metinės ataskaitos 5.38 dalį, 2021 m. metinės ataskaitos 5.40 ir 5.41 dalis ir 2022 m. metinės ataskaitos 6.48, 6.49 ir 6.50 dalis.</p> <p>Komisija atliko pagrindinių neaptiktų klaidų šaltinių analizę ir išplatino atnaujintą klaidų tipologiją.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2020	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>5.2 rekomendacija. Sukčiavimo rizikos stebėjimas audito institucijų atliekamuose veiksniuose</p> <p>Skatinti audito institucijas į savo sukčiavimo rizikos kontrolinius sąrašus aiškiai įtraukti konkrečius klausimus ir dokumentuoti veiksmus, kurių imtasi siekiant pašalinti bet kokią audito metu nustatytą riziką.</p> <p>Audito institucijos turėtų dirbti bendradarbiaudamos su nacionalinėmis kovos su sukčiavimu koordinavimo tarnybomis ir atsižvelgti į įtariamus ar nustatytus sukčiavimo atvejus, apie kuriuos pranešta Komisijai per Pažeidimų valdymo sistemą (IMS). Taip pat atkreipiame dėmesį į mūsų rekomendacijas, pateiktas Specialiojoje ataskaitoje Nr. 06/2019.</p> <p>(Terminas: 2022 m. birželio mėn.)</p>		
2021	<p>5.1 rekomendacija. Paramos gavėjams taikomas išlaidų atlyginimo metodas, kai programai skirtam ES įnašui nustatyti taikomas SIA</p> <p>Vadovaujančiosioms institucijoms pakartoti reikalavimus, susijusius su paramos gavėjų patirtų išlaidų atlyginimu, naudojant metodiką, kuri skiriasi nuo SIA, taikomo apskaičiuojant mokėjimus valstybėms narėms iš ES biudžeto, ypač atsižvelgiant į šiais metais Airijos ESF veiksmų programoje nustatytą padėtį.</p> <p>(Tikslinė įgyvendinimo data: 2022 m. gruodžio mėn.)</p>		

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	<p>5.2 rekomendacija. Nacionalinių sistemų indėlis siekiant ESF tikslų</p> <p>Užtikrinti, kad, kai veiksmų programos grindžiamos esamomis nacionalinėmis sistemomis, įgyvendinant veiksmą būtų veiksmingai prisidedama prie programos tikslų įgyvendinimo, ypač atsižvelgiant į šiais metais nustatytą padėtį, susijusią su NEET dalyviais pagal Ispanijos ESF / JUI veiksmų programas.</p> <p>(Tikslinė įgyvendinimo data: 2022 m. lapkričio mėn.)</p>		Komisija ėmėsi veiksmų dėl rekomendacijoje nurodyto Ispanijos atvejo. Tačiau ji nenagrinėjo klausimo, kaip veiksmais, finansuojamais pagal VP, kurios grindžiamos esamomis nacionalinėmis sistemomis, veiksmingai prisidedama prie programos tikslų įgyvendinimo.
	<p>5.6 rekomendacija. Teisinė valstybė</p> <p>Savo metinėse veiklos ataskaitose pateikti informaciją apie prieš valstybes nares vykdomas teisinės valstybės procedūras ir apie tai, kaip jos gali turėti įtakos patikinimui dėl išlaidų tvarkingumo, kurį Komisija gali gauti iš atitinkamų šalių patikinimo ir kontrolės sistemų.</p> <p>(Tikslinė įgyvendinimo data: 2023 m. balandžio mėn. (kitose MVA))</p>		Žr. 2022 m. metinės ataskaitos 6.76 dalį. Komisija šią rekomendaciją atmetė.
2022	<p>6.5 rekomendacija. Savideklaracijų patikimumas</p> <p>Užtikrinti, kad audito institucijos turėtų tinkamus metodus, kaip tinkamai patikrinti savideklaracijų pagrįstumą ir patikimumą ir dalytis gerąja praktika, ypač atsižvelgiant į šiais metais nustatytą padėtį.</p> <p>(Tikslinė įgyvendinimo data: 2023 m. gruodžio mėn.)</p>		Atkreipiame dėmesį į tai, kad Komisija šiuo atžvilgiu ėmėsi kelių veiksmų, ir atkreipiame dėmesį į tai, kad Komisija planuoja toliau dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	<p>6.6 rekomendacija. Sukčiavimo rizikos suvokimo didinimas siekiant užtikrinti veiksmingesnį pranešimų apie įtariamo sukčiavimo atvejus teikimą</p> <p>[...]</p> <p>b) nustatyti būtiniausius reikalavimus audito institucijoms, kad jų kontroliniuose sąrašuose ir audito darbe būtų atsižvelgiama į sukčiavimo riziką.</p> <p>c) valstybėms narėms pakartotinai priminti jų pareigas, susijusias su pranešimu apie sukčiavimą.</p> <p>(Tikslinė įgyvendinimo data: [...] dėl 6.6 rekomendacijos b ir c punktų – iki 2023 m. gruodžio mėn.)</p>		

Šaltinis: Audito Rūmai.

7 skyrius

Gamtos ištekliai ir aplinka

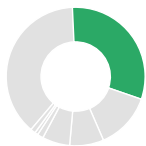
Turinys

	Dalis
Įvadas	7.1.–7.15.
Trumpas aprašymas	7.2.–7.13.
Politikos tikslai ir sritys	7.2.–7.4.
Lėšų panaudojimo priemonės	7.5.–7.13.
Audito apimtis ir metodas	7.14.–7.15.
Operacijų tvarkingumas	7.16.–7.26.
Operacijų testavimo rezultatai	7.16.–7.26.
Tiesioginės išmokos	7.20.
Kaimo plėtra, rinkos priemonės ir kitos išmokos	7.21.–7.26.
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	7.27.–7.37.
AGRI GD ir ENV GD ataskaitos dėl išlaidų tvarkingumo	7.27.–7.31.
Komisijos metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita (MVVA)	7.32.
Surinkta informacija apie naujas veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistemas	7.33.–7.37.
Išvados ir rekomendacijos	7.38.–7.41.
Išvados	7.38.–7.39.
Rekomendacijos	7.40.–7.41.
Priedai	
7.1 priedas. Informacija apie ES veiksmus valstybėse narėse ir JK	
7.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas	

Ivadas

7.1. Šiame skyriuje pateikti mūsų nustatyti su DFP 3 išlaidų kategorija „Gamtos ištekliai ir aplinka“ susiję faktai. **7.1 diagramoje** pateikta 2023 m. pagrindinės veiklos ir išlaidų pagal šią išlaidų kategoriją apžvalga.

7.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

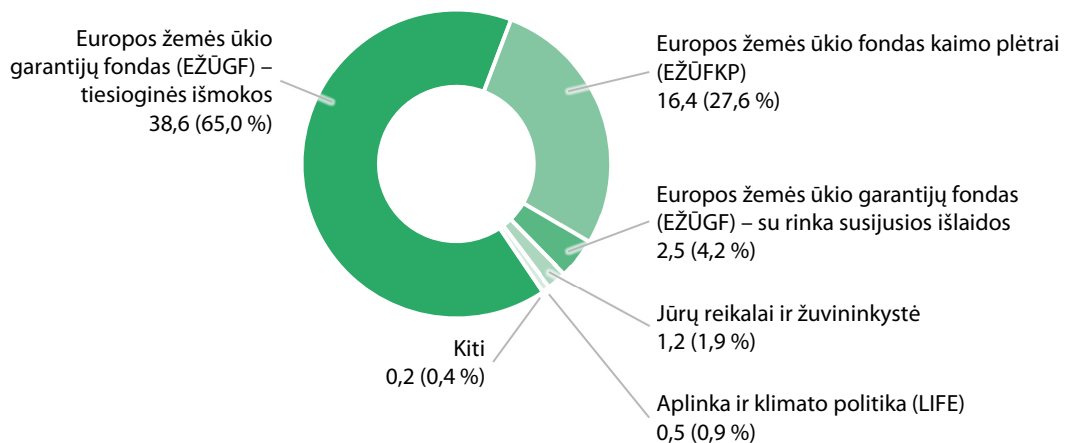

Gamtos ištekliai ir aplinka
59,5 mlrd. EUR (31,1 % ES biudžeto išlaidų)

(mlrd. EUR)

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

2023 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Mokėjimai – iš viso 59,5

Audito populiacija – iš viso 58,6

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

Trumpas aprašymas

Politikos tikslai ir sritys

7.2. Žemės ūkiui ir kaimo plėtrai tenka 97 % „Gamtos išteklių ir aplinkos“ srities ES išlaidų, kurios panaudojamos įgyvendinant *bendrą žemės ūkio politiką* (BŽŪP). BŽŪP siekiama trijų bendrųjų tikslų¹:

- perspektyvios maisto gamybos, daugiausia dėmesio skiriant pajamoms iš žemės ūkio, žemės ūkio našumui ir kainų stabilumui;
- tvaraus gamtos išteklių valdymo ir kovos su klimato kaita veiksmų, daugiausia dėmesio skiriant išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimui, biologinei įvairovei, dirvožemiui ir vandeniui;
- darnaus teritorinio vystymosi.

7.3. Nors galutinė atsakomybė už BŽŪP tenka Europos Komisijai, visų pirma Žemės ūkio ir kaimo plėtros generaliniam direktoratui (AGRI GD), ji BŽŪP valdymu dalijasi su valstybių narių *mokėjimo agentūromis*. Nuo 2015 m. nepriklausomos valstybių narių *tvirtinančiosios įstaigos* teikia metines nuomones dėl mokėjimo agentūrų deklaruotų išlaidų *teisėtumo ir tvarkingumo*.

7.4. Ši DFP išlaidų kategorija taip pat apima ES išlaidas, skirtas jūrų ir žuvininkystės politikai, finansuojamai iš *Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF)*, už kurį atsakingas Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinis direktoratas (MARE GD), ir išlaidas pagal Aplinkos ir klimato politikos *programą LIFE*, už kurią atsakingas Aplinkos generalinis direktoratas (ENV GD), Klimato politikos generalinis direktoratas (CLIMA GD) ir Energetikos generalinis direktoratas (ENER GD).

¹ Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos 110 straipsnio 2 dalis.

Lėšų panaudojimo priemonės

7.5. Nors 2023 m. buvo pirmieji 2023–2027 m. BŽŪP metai, beveik visos 2023 m. išmokos buvo grindžiamos 2014–2022 m. BŽŪP lėšų panaudojimo priemonių taisyklėmis, nes jos buvo susijusios su 2022 m. ūkininkų pateiktomis paraiškomis dėl ES paramos. Iš viso vos 0,9 milijardo eurų iš 2023 m. išmokėtos 57,5 milijardo eurų BŽŪP išmokų sumos buvo išmokėta pagal naujojo laikotarpio taisykles.

7.6. 2023 m. pagrindinės BŽŪP lėšų panaudojimo priemonės buvo šios:

- ūkininkams skiriamos *tiesioginės išmokos*, kurios yra visiškai finansuojamos iš ES biudžeto;
- valstybių narių nacionalinės ir regioninės *kaimo plėtros programos*, bendrai finansuojamos iš ES ir valstybių narių biudžetų;
- žemės ūkio *rinkos priemonės*, visiškai finansuojamos iš ES biudžeto, išskyrus tam tikras priemones, pavyzdžiui, žemės ūkio maisto produktų pardavimo skatinimo priemones, kurias bendrai finansuoja valstybės narės.

7.7. Tiesioginės išmokos sudarė 65 % DFP 3 išlaidų kategorijos išlaidų (2023 m. – 38,2 milijardo eurų). Pagrindinės BŽŪP schemos buvo šios:

- *bazinės išmokos schema* (14,9 milijardo eurų) ir *vienkartinės išmokos už plotus schema* (4,6 milijardo eurų), pagal kurias remiamos pajamos, grindžiamos ūkininkų deklaruotos žemės ūkio paskirties žemės plotu;
- *žalinimo išmoka* (10,7 milijardo eurų), skirta klimatui ir aplinkai naudingai žemės ūkio praktikai remti;
- savanoriška *susietoji parama* (4,2 milijardo eurų) tam tikrų rūšių žemės ūkio produktams, pavyzdžiui, galvijienai, pienui arba baltyminiams augalams.

7.8. Tiesioginės išmokos ūkininkams yra pagrįstos teisėmis į išmokas: išmoka skiriama, jei įvykdomos tam tikros sąlygos. Tokioms išmokoms būdinga mažesnė klaidų rizika nei išlaidų kompensavimu grindžiamiems mokėjimams, jei su jomis susijusios sąlygos nėra sudėtingos (žr. **1.18** dalį). Tiesioginės išmokos valdomos naudojant *integruotą administravimo ir kontrolės sistemą (IAKS)*, kurioje susiejamos valdų, paramos paraiškų, gyvulių registų ir žemės ūkio paskirties žemės plotų duomenų bazės. IAKS apima *žemės sklypų identifikavimo sistemą (ŽSIS)*, t. y. įvairiais šaltiniais pagrįstą geografinę informacinę sistemą. Naudodami ŽSIS ūkininkai gali užpildyti paraiškas gauti paramą už plotą, o mokėjimo agentūros – vėliau jas patikrinti. Tai joms suteikia galimybę ištaisyti tam tikras klaidas paramos paraiškose ir sumažinti klaidų riziką.

7.9. Kaimo plėtrai teko 27,6 % DFP 3 išlaidų kategorijos išlaidų (16,4 milijardo eurų) ir ji apėmė:

- išmokas ūkininkams, pagrįstas su aplinka ir klimatu susijusiais kriterijais (8,0 milijardo eurų), taikomais žemės ūkio paskirties žemei (**7.1 langelyje** pateiktas paramos ekologiniam ūkininkavimui pavyzdys) arba valdoje esančių gyvulių skaičiui (su plotu arba gyvuliais susietos priemonės);
- pagalbą investiciniams projektams (8,4 milijardo eurų), kuriais remiamas socialinis ir ekonominis kaimo vietovių vystymasis (su plotu nesusietos priemonės).

7.1 langelis

Paramos ekologiniam alyvuogių ūkiui pavyzdys

Ispanijoje smulkus alyvuogių augintojas gavo paramą pagal 11 kaimo plėtros priemonę ekologiniam ūkininkavimui. Ši parama jam leido išsaugoti alyvmedžių giraites su labai senais alyvmedžiais ir auginti alyvuoges be trąšų ar pesticidų stačiuose šlaituose, kur nebuvo įmanoma mechanizuoti alyvuogių derliaus nuėmimo. Audito metu patvirtinome, kad *paramos gavėjas* laikėsi tinkamumo finansuoti sąlygų. Nuotraukoje pavaizduota viena iš alyvmedžių giraičių.

Šaltinis: Audito Rūmai.

7.10. 2023 m. valstybės narės toliau naudojo ES lėšas pagal 2014–2022 m. laikotarpio nacionalines ir regionines kaimo plėtros programas. 2014–2020 m. Komisija patvirtino 118 valstybių narių kaimo plėtros programų, kuriose nustatyta 20 priemonių. Vėluojant priimti teisės aktus dėl BŽŪP po 2020 m., visos programos buvo pratęstos iki 2022 m. pabaigos. Remiantis Jungtinės Karalystės susitarimu dėl išstojimo, šios buvusios valstybės narės kaimo plėtros programos buvo vykdomos iki 2023 m. pabaigos ir 2024 m. bus užbaigtos. Siekiant suteikti išimtinę laikiną paramą buvo nustatytos papildomos priemonės: 2021 m. reaguojant į COVID-19 protrūkį², o 2022 m. – į Rusijos invazijos į Ukrainą poveikį³.

7.11. Žemės ūkio rinkos priemonės, kurios sudarė 4,2 % DFP 3 išlaidų kategorijos išlaidų (2,5 milijardo eurų), apima įvairias schemas, pavyzdžiui, vaisių ir daržovių gamintojų organizacijas ir vynuogynų restruktūrizavimą, kurių kiekvienai taikomos atskiros tinkamumo finansuoti sąlygos. Vyno sektoriaus rinkos priemonėmis padedama gerinti įmonių veiklos rezultatus, didinant jų konkurencingumą ir padedant joms prisitaikyti prie rinkos poreikių.

7.12. Likę 3 % DFP 3 išlaidų kategorijos išlaidų, daugiausia iš *EJRŽF* ir *programos LIFE*, taip pat susiję su įvairiais atrankos kriterijais, tinkamumo reikalavimais ir išmokėjimo metodais.

7.13. Daugumos išlaidų, skirtų kaimo plėtrai, rinkos priemonėms ir su BŽŪP nesusijusioms DFP 3 išlaidų kategorijos politikos sritims, tinkamumo finansuoti sąlygos yra sudėtingesnės nei sąlygos, taikomos tiesioginėms išmokoms, todėl klaidų rizika yra didesnė (žr. **1.18** dalį).

² [Reglamentas \(ES\) 2020/872](#), kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1305/2013, kiek tai susiję su konkrečia priemone, kuria suteikiama išimtinė laikina parama *Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP)*, reaguojant į COVID-19 protrūkį.

³ [Reglamentas \(ES\) 2022/1033](#), kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1305/2013, kiek tai susiję su konkrečia priemone išimtinėi laikinai paramai iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) teikti, reaguojant į Rusijos invazijos į Ukrainą poveikį.

Audito apimtis ir metodas

7.14. Mūsų tikslas buvo įvertinti šios DFP išlaidų kategorijos klaidų lygį ir prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*. Taikydami **1.1 priede** nustatytą audito metodą ir metodiką, patikrinome toliau nurodytus su šia DFP išlaidų kategorija susijusius 2023 m. aspektus:

- a) statistiškai reprezentatyvią 218 *operacijų* imtį, apimančią visas šios DFP išlaidų kategorijos išlaidas, įskaitant:
 - i) 88 tiesiogines išmokas, apimančias pagrindines schemas,
 - ii) 59 su plotu (gyvuliais) susijusias operacijas pagal kaimo plėtros programas,
 - iii) 49 su plotu nesusijusias kaimo plėtros operacijas,
 - iv) 14 su rinkos priemonėmis susijusių operacijų ir
 - v) aštuonias operacijas su BŽŪP nesusijusiose išlaidų srityse, keturias operacijas pagal EJRŽF ir keturias operacijas pagal programą LIFE;
- b) AGRI GD ir ENV GD *metinėse veiklos ataskaitose* pateiktą ir į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą* (MVVA) įtrauktą tvarkingumo informaciją.

7.15. 218 mūsų audituotų operacijų apėmė 20 valstybių narių⁴ ir Jungtinę Karalystę. Auditavome 13 valstybių narių tiesiogines išmokas ir 16 valstybių narių kaimo plėtros operacijas, apimančias 19 nacionalinių ir regioninių programų.

⁴ Belgiją, Bulgariją, Čekiją, Vokietiją, Airiją, Graikiją, Ispaniją, Prancūziją, Kroatiją, Italiją, Latviją, Lietuvą, Vengriją, Nyderlandus, Austriją, Lenkiją, Portugaliją, Rumuniją, Slovakiją ir Švediją.

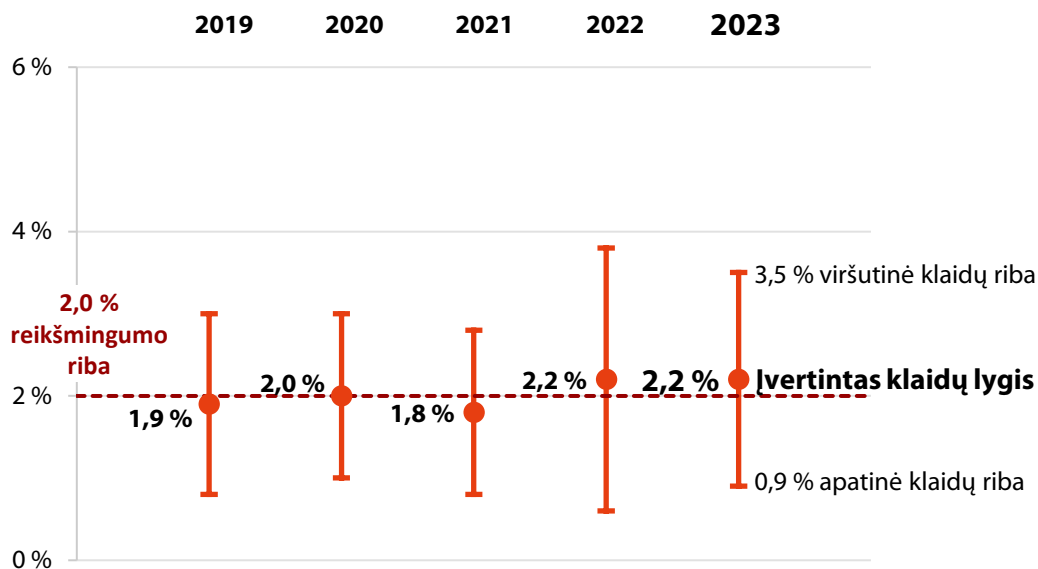
Operacijų tvarkingumas

Operacijų testavimo rezultatai

7.16. Iš 218 mūsų tikrintų operacijų, 56-iose (26 %) buvo klaidų. Remdamiesi 37 mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad DFP 3 išlaidų kategorijos klaidų lygis yra 2,2 % (žr. [7.2 diagramą](#)).

7.2 diagrama. Operacijų testavimo rezultatai

Įvertintas klaidų lygis

Imties dydis (operacijos)

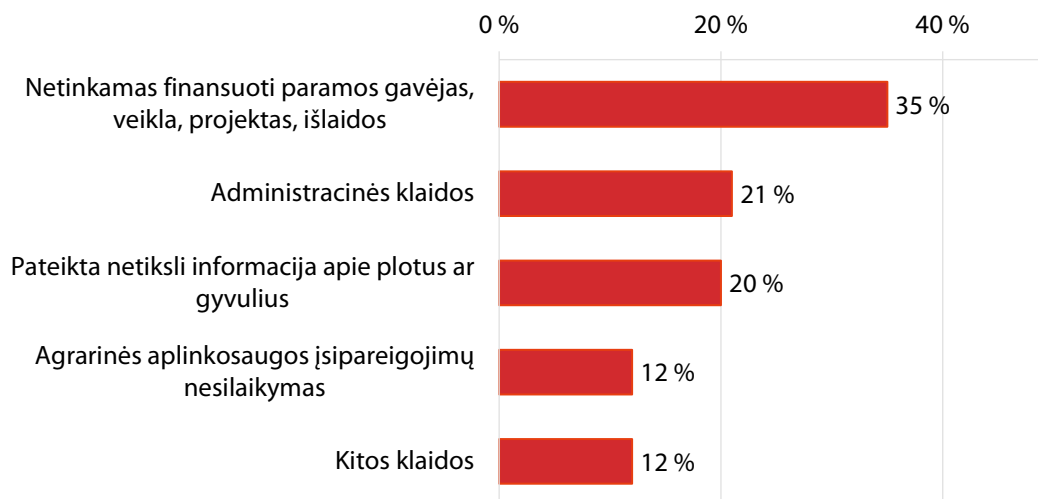
2019	2020	2021	2022	2023
251	218	212	218	218

Šaltinis: Audito Rūmai.

7.17. Kaimo plėtros operacijoms teko didžiausias mūsų nustatytų kiekybiškai įvertinamų klaidų skaičius (16). 15 *kiekybiškai įvertinamų klaidų* nustatėme tiesioginėse išmokose, tris klaidas – rinkos priemonėse ir tris – su BŽŪP nesusijusiose išlaidose. Taip pat nustatėme 19 atitikties problemų, kurios neturėjo poveikio klaidų lygiui. Pavyzdžiui, nustatėme atvejį, kai valstybės narės taisyklėse nebuvo reikalaujama, kad paramos gavėjai saugotų patvirtinamuosius dokumentus pasibaigus įsipareigojimų laikotarpiui. Dėl to nacionalinės institucijos, Komisija ir Audito Rūmai vėliau negalėjo atlikti patikrų. [7.1 priede](#) pateikta išmokų pagal DFP 3 išlaidų kategoriją ir mūsų atlikto operacijų testavimo rezultatų apžvalga pagal valstybės nares.

7.18. 7.3 diagramoje pateiktas mūsų 2023 m. įvertinto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų kategorijas.

7.3 diagrama. Didžioji įvertinto klaidų lygio dalis yra susijusi su netinkamomis finansuoti paraiškėmis

Šaltinis: Audito Rūmai.

7.19. Valstybių narių institucijos ir Komisija taikė taisomąsias priemones, kurios turėjo tiesioginį poveikį 39 iš mūsų į imtį įtrauktoms operacijoms. Šios priemonės buvo svarbios mūsų skaičiavimams, nes jos padėjo mūsų įvertintą su šiuo skyriumi susijusį klaidų lygį sumažinti 0,5 procentinio punkto. 30 kiekybiškai įvertinamų klaidų atvejų valstybių narių institucijos ir Komisija turėjo pakankamai informacijos, kad užkirstų kelią klaidai arba ją aptiktų ir ištaisytų prieš patvirtindamos išlaidas. Jei valstybių narių institucijos ir Komisija būtų tinkamai pasinaudojusios visa turima informacija, su šiuo skyriumi susijęs įvertintas klaidų lygis būtų buvęs 1,0 procentinio punkto žemesnis.

Tiesioginės išmokos

7.20. 88 testuotose tiesioginių išmokų operacijose nustatėme 15 kiekybiškai įvertinamų klaidų; aštuonios jų atsirado dėl to, kad ūkininkai nurodė per didelį tinkamą finansuoti žemės ūkio paskirties žemės plotą, arba dėl to, kad buvo neteisingai apskaičiuotos išmokos (žr. 7.2 langelį). Vienu atveju paramos gavėjas apėjo didžiausios leistinos gauti paramos sumos viršutinę ribą įsteigdamas kelias įmones, kad galėtų pateikti keletą paraiškų ES paramai gauti.

7.2 langelis

Pavyzdys, kai per didelis plotas deklaruotas kaip atitinkantis tinkamumo finansuoti reikalavimus

Lietuvoje paramos gavėjas savo valdoje turėjo 15,02 ha tinkamumo finansuoti reikalavimus atitinkantį plotą. Per apsilankymą vietoje patvirtinome nustatytą plotą, išskyrus vieno sklypo plotą, kuriame paramos gavėjas nebuvo įvykdęs minimalių reikalavimų, nes dalis jo buvo užžėlusi nepageidaujama augalija. Atlikus matavimus nustatytas 1,64 ha mažesnis reikalavimus atitinkantis sklypo plotas, taigi kiekybiškai įvertinama klaida yra didesnė nei 10 % bendro valdos ploto. Aeronuotraukoje matyti užžėlęs sklypo plotas, kurį nustatėme per apsilankymą vietoje.

Kaimo plėtra, rinkos priemonės ir kitos išmokos

Su plotu ar gyvuliais susietos kaimo plėtros išlaidos

7.21. Patikrinome 59 kaimo plėtros išmokas, pagrįstas ūkininkų deklaruotu plotu arba gyvulių skaičiumi. Tai buvo išmokos už konkrečių *agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimų* vykdymą, kompensacinės išmokos už ekologinį ūkininkavimą, išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose esama gamtinių kliūčių, ir kompensacinės išmokos už ūkininkavimą „Natura 2000“ saugomose teritorijose.

7.22. Iš 59 mūsų testuotų su plotu ar gyvuliais susietų kaimo plėtros operacijų 19-oje buvo klaidų. Nustatėme 13 kiekybiškai įvertinamų klaidų, iš kurių aštuonios buvo susijusios su deklaruotu per dideliu reikalavimus atitinkančiu plotu. Likusių penkių nustatytų faktų atveju klaidų atsirado neteisingai apskaičiavus paramą, pažeidus agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus ir vienam ūkininkui netenkinus kompensacinės išmokos už tinklo „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemės teritorijas reikalavimų (žr. [7.3 langelį](#)).

7.3 langelis

Pavyzdys, kai ūkininkas neįvykdė išmokos mokėjimo sąlygų

Vengrijoje ūkininkas dėl sklypo, esančio „Natura 2000“ saugomoje teritorijoje, pateikė prašymą skirti kompensacinę išmoką. Pagal 12 kaimo plėtros priemonę paramos gavėjams gali būti kompensuojamos papildomos išlaidos ir prarastos pajamos dėl atitinkamos žemės naudojimo apribojimų. Siekdamas gauti kompensacinę išmoką, ūkininkas įsipareigojo iki birželio vidurio nušienauti visą sklypą ir už tai gavo išmoką. Spalio mėn. patikrinę sklypą (žr. toliau pateiktą nuotrauką), taip pat birželio ir rugpjūčio mėn. iš viršaus darytas nuotraukas bei palydovinius vaizdus, nustatėme, kad didelė sklypo dalis nebuvo nušienauta.

Šaltinis: Audito Rūmai.

Investiciniai projektai

7.23. Patikrinome 49 kaimo plėtros išmokas, skirtas investiciniams projektams, pavyzdžiui, investicijoms į materialųjį turtą, jaunųjų ūkininkų veiklos pradžios paramai ir rizikos valdymui (draudimui).

7.24. Kiekybiškai įvertinome trijų mokėjimų klaidas, atsiradusias dėl to, kad paramos gavėjai deklaravo tinkamumo finansuoti sąlygų neatitinkančias išlaidas arba veiklą. Vienu atveju klaida padaryta dėl to, kad paramos gavėjas, paukštienos gamintojas, sudarė sutartį dėl ūkio infrastruktūros įrengimo su susijusia šalimi –statybos bendrove, turinčia tą patį tikrąjį savininką.

Rinkos priemonės

7.25. Iš 14-os testuotų *rinkos priemonių* operacijų kiekybiškai įvertinamų klaidų nustatėme trimis atvejais, kai mokėjimo agentūros kompensavo netinkamas finansuoti išlaidas.

Jūrų, žuvininkystės, aplinkos ir klimato politikos veiksmai

7.26. Jūrų, žuvininkystės, aplinkos ir klimato politikos veiksmų srityse atlikome aštuonių operacijų auditą ir nustatėme tris kiekybiškai įvertinamas klaidas *tiesioginio valdymo* operacijose pagal Aplinkos ir klimato politikos programą LIFE.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

AGRI GD ir ENV GD ataskaitos dėl išlaidų tvarkingumo

7.27. Kiekvienos *mokėjimo agentūros* direktorius teikia AGRI GD metinį valdymo pareiškimą dėl savo agentūros valdymo ir kontrolės sistemų *veiksmingumo* ir išlaidų teisėtumo bei tvarkingumo. Be to, valstybės narės kasmet teikia ataskaitas dėl savo administracinių ir vietoje atliekamų patikrų (kontrolės statistinius duomenis).

7.28. Kad būtų suteiktas papildomas patikinimas, nuo 2015 m. tvirtinančiosios įstaigos turėjo pateikti metinę nuomonę dėl kiekvienos mokėjimo agentūros išlaidų, kurias paprašė kompensuoti valstybės narės, teisėtumo ir tvarkingumo.

7.29. AGRI GD naudoja kontrolės statistiniuose duomenyse nurodytus klaidų lygius ir atlieka patikslinimus, pagrįstus tvirtinančiųjų įstaigų auditų rezultatais, taip pat savo atliktų mokėjimo agentūrų sistemų ir išlaidų auditų rezultatais, kad apskaičiuotų tiesioginių išmokų, kaimo plėtros ir rinkos priemonių riziką mokėjimo metu. Pagal patikslinimus, susijusius su paties AGRI GD atlikta analize, daromos pataisos. Kad įvertintų galutinę su rizika susijusią sumą, AGRI GD iš rizikos mokėjimo metu atskaito savo būsimų *finansinių pataisų* ir susigrąžinimų įvertį.

7.30. Iš mokėjimo agentūrų pateiktų kontrolės statistinių duomenų buvo matyti, kad klaidų lygis sudarė 1,1 % visų BŽŪP išlaidų. Atsižvelgdamas į tvirtinančiųjų įstaigų darbą ir savo auditus, AGRI GD apskaičiavo, kad įvertinta su rizika mokėjimo metu susijusi suma yra 1 064 milijonai eurų, t. y. apie 1,9 % visų 2023 m. BŽŪP išlaidų. AGRI GD apskaičiavo, kad rizika mokėjimo metu (pakoreguotas klaidų lygis) tiesioginių išmokų srityje yra apie 1,5 %, kaimo plėtros srityje – 2,8 %, o rinkos priemonių srityje – 2,3 %.

7.31. Taip pat atlikome ribotą ENV GD metinėje veiklos ataskaitoje teikiamos informacijos apie tvarkingumą peržiūrą. Nustatėme, kad AGRI GD ir ENV GD rizikos mokėjimo metu ir rizikos *užbaigimo metu* apskaičiavimo metodika atitinka Komisijos gaires.

Komisijos metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita (MVVA)

7.32. Komisijos MVVA pateiktas „Gamtos išteklių“ srities rizikos mokėjimo metu įvertis yra 1,9 %.

Surinkta informacija apie naujas veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistemas

7.33. Atlikdami 2023 m. auditą surinkome informaciją apie tai, kaip įvedamos *metinės veiklos rezultatų ataskaitos* (MVA), kurios yra pagrindinis pagal 2023–2027 m. BŽŪP taikomo naujojo *veiklos rezultatais* grindžiamo įgyvendinimo modelio elementas. Remdamiesi dokumentais, interviu ir apsilankymais vietoje 2024 m. sausio–balandžio mėn., išnagrinėjome Bulgarijos, Kroatijos ir Graikijos mokėjimo agentūrų pažangą rengiant metines veiklos rezultatų ataskaitas.

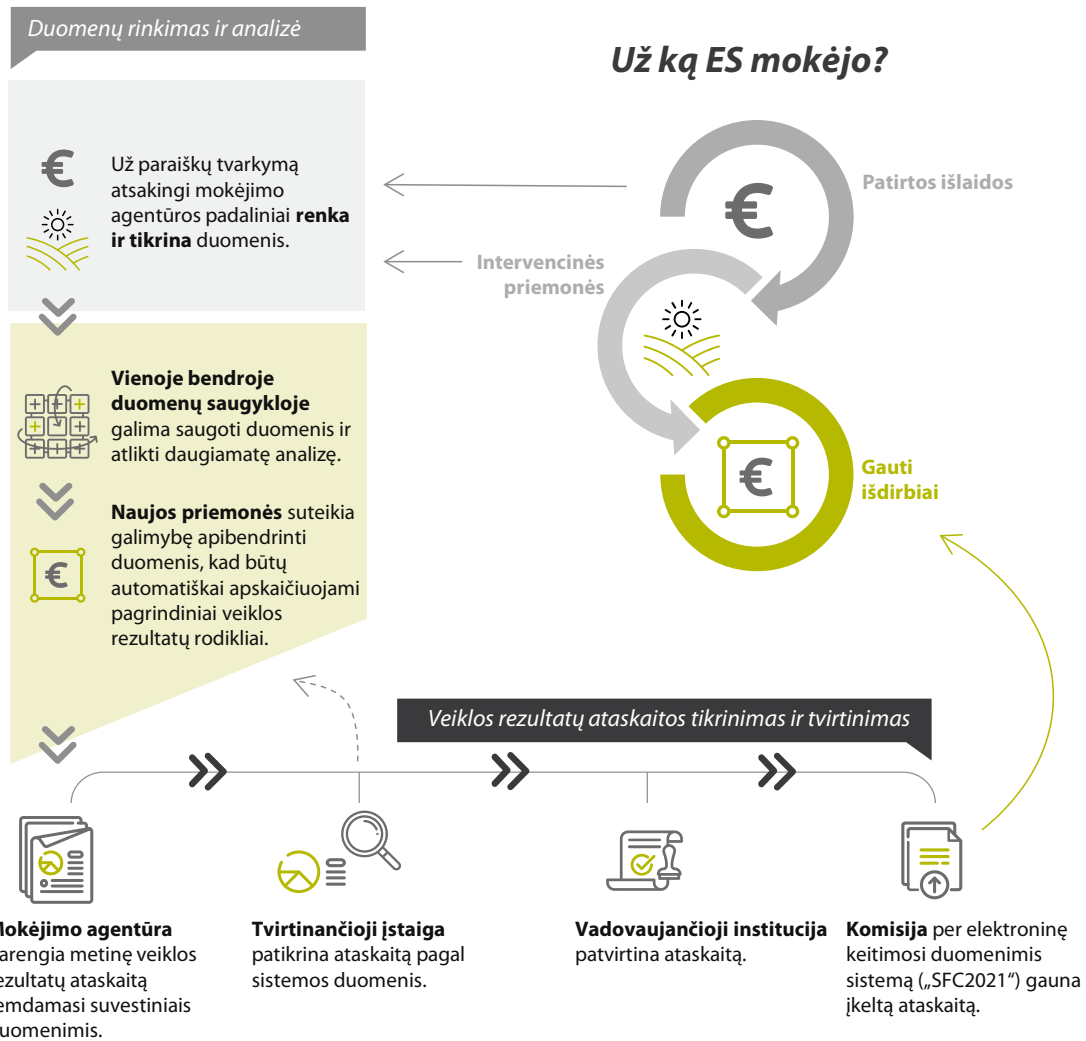
7.34. Kad pagal 2023–2027 m. BŽŪP būtų galima gauti ES paramą, mokėjimo agentūrų pagal jų *BŽŪP strateginius planus* deklaruotos išlaidos turi atitikti atitinkamus nurodytus išdirbius. Reikalaujama, kad valstybės narės iki kitų metų (N + 1) vasario 15 d. savo MVA pateiktų Komisijai informaciją apie atitinkamais finansiniais metais (N) pasiektus išdirbius ir patirtas išlaidas. Komisija patikrina deklaruotų išlaidų ir *išdirbių* atitiktį ir, jei negalima tinkamai pagrįsti išlaidų, kai atitinkamo išdirbio nėra, ji gali iki N + 1 m. spalio 15 d. sprendime dėl veiklos rezultatų patvirtinimo ES paramą sumažinti.

7.35. Valstybės narės savo pirmąsias MVA, apimančias 2023 finansinius metus, pateikė 2024 m. vasario mėn. Kadangi daugumai 2023 m. BŽŪP išlaidų buvo taikomos ankstesnio laikotarpio taisyklės, mokėjimo agentūrų deklaruotos išlaidos, kurias patyrus sukurti ataskaitose nurodyti išdirbiai, sudarė tik 63 milijonus eurų, iš kurių 37 milijonai eurų buvo susiję su *bitininkyste*. Trys aplankytos valstybės narės ataskaitinę informaciją apie bitininkystę parengė rankiniu arba iš dalies automatizuotu būdu, surinkusios duomenis iš esamų sistemų ir išorės šaltinių. Mokėjimo agentūrų padaliniai, atsakingi už paraiškų dėl bitininkystės intervencinių priemonių tvarkymą, patikrino paramos gavėjų pateiktus duomenis ir išsiuntė juos už ataskaitų teikimą atsakingiems padaliniais. Už ataskaitų teikimą atsakingi padaliniai rankiniu būdu subendrino duomenis ir parengė MVA standartiniu formatu, kurio reikia įkelti į Komisijos elektroninio keitimosi duomenimis sistemą („SFC2021“).

7.36. Taip pat nustatėme, kad 2023 m. trys mokėjimo agentūros kūrė savo sistemas, rengdamosi iki 2025 m. vasario 15 d. savo 2024 m. MVA pateikti informaciją apie visas strateginiuose planuose nustatytas intervencines priemones. Šiuo tikslu jos inicijavo *viešųjų pirkimų* procedūras, kad su išorės paslaugų teikėjais sudarytų sutartis dėl sistemų kūrimo darbų, kurie turi atitikti akredituotoms mokėjimo agentūroms taikomus tarptautinius informacijos saugumo standartus (ISO 27001 reikalavimus).

7.37. Rengdamos 2024 m. MVA, mokėjimo agentūros planuoja taikyti panašius metodus dirbdamos su padaliniais, atsakingais už konkrečių intervencinių priemonių valdymą, kad būtų parengti ir patikrinti MVA reikalingi duomenys. Visos mūsų aplankytos mokėjimo agentūros planuoja, kad duomenis automatiškai gaus iš paraiškų tvarkymo sistemų ir saugos duomenų saugykloje, o analitinėmis priemonėmis bus galima automatiškai apskaičiuoti pagal skirtingas intervencines priemones deklaruotas išlaidas, vieneto sumas ir atitinkamus išdirbių rodiklius. Tada MVA pateiktą informaciją patikrins tvirtinančiosios įstaigos ir patvirtins valstybės narės *vadovaujančioji institucija*, prieš šią informaciją įkeliant į Komisijos platformą „SFC2021“. Mokėjimo agentūros nurodė, kad iki 2025 m. vasario 15 d. bus sudėtinga įgyvendinti MVA teikimo sistemas įtraukiant visas intervencines priemones ir kad vėlavimo atveju gali prireikti alternatyvių ataskaitų teikimo sprendimų. **7.4 diagramoje** apibendrintai pristatoma, kaip mūsų aplankytos valstybės narės rengia savo metines veiklos rezultatų ataskaitas.

7.4 diagrama. Metinių veiklos rezultatų ataskaitų rengimas

Šaltinis: Audito Rūmai.

Išvados ir rekomendacijos

Išvados

7.38. Iš bendrų audito įrodymų, kuriuos gavome ir pateikėme šiame skyriuje, matyti, kad srities „Gamtos išteklių ir aplinka“ išlaidų klaidų lygis apskritai buvo reikšmingas (žr. **7.16** dalį). Šioje DFP išlaidų kategorijoje mums atlikus operacijų testus nustatyta, kad bendras įvertintas klaidų lygis yra 2,2 %.

7.39. Iš mūsų rezultatų matyti, kad klaidų lygis nebuvo reikšmingas tiesioginių išmokų srityje, kuriai tenka 66 % išlaidų pagal šią DFP išlaidų kategoriją, tačiau, apskritai paėmus, jis vis dar buvo reikšmingas kitose išlaidų srityse (kaimo plėtros, rinkos priemonių, jūrų, žuvininkystės, aplinkos ir klimato politikos), kurioms tenka 34 % išlaidų.

Rekomendacijos

7.40. Peržiūrėjome paskutinėse trijose metinėse ataskaitose pateiktas rekomendacijas, pagal kurias buvo reikalaujama nedelsiant imtis veiksmų arba kurios turėjo būti įgyvendintos 2023 m. Dvi rekomendacijos, kurios pateiktos 2021 m. metinėje ataskaitoje, buvo numatyta įgyvendinti 2023 m. **7.2 priede** pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę tolesnę peržiūrą, kaip atsižvelgta į dvi mūsų 2021 m. metinėje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas. Mūsų vertinimu, visiškai įgyvendinta 6.1 rekomendacija dėl skatinimo naudoti naujas technologijas, kad būtų išvengta klaidų atliekant mokėjimus BŽŪP srityje, taip pat visiškai įgyvendinta 6.2 rekomendacijos dalis dėl išimtinų laikinų paramos išmokų pagal 21 kaimo plėtros priemonę audito.

7.41. Remdamiesi savo 2023 m. nustatytais faktais ir išvadomis, Komisijai rekomenduojame:

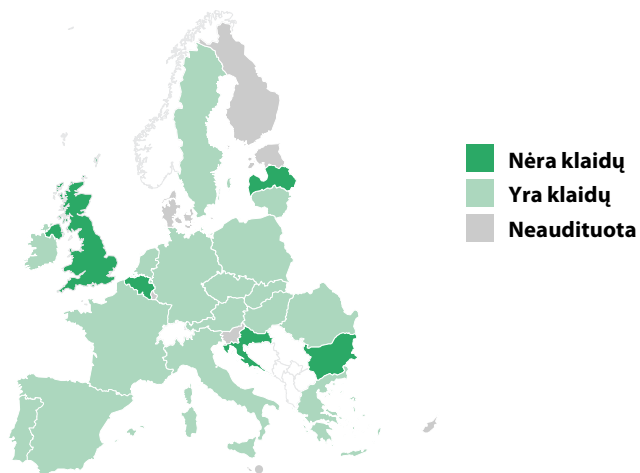
7.1 rekomendacija. Patikrinti nacionalinių priemonių, kuriomis siekiama apriboti ES paramą stambiams ūkiams, veiksmingumą

Atsižvelgiant į valstybių narių atsakomybę tikslingai skirti pajamų paramą tiems, kuriems jos labiausiai reikia, patikrinti valstybių narių priemonių, kuriomis ribojamos tiesioginės išmokos stambiams ūkiams, veiksmingumą.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m.

Priedai

7.1 priedas. Informacija apie ES veiksmus valstybėse narėse ir JK

Valstybė narė (šalis)	ES įnašas (mln. EUR)	Audituotos operacijos	Kiekybiškai įvertinamos klaidos	Kiekybiškai neįvertinamos klaidos
BŽŪP išlaidos	57 547	210	34	17
Prancūzija	9 448	28	2	3
Ispanija	7 042	36	5	1
Vokietija	6 356	16	2	1
Italija	5 890	20	4	6
Lenkija	5 034	20	2	1
Rumunija	3 203	12		2
Graikija	2 944	8	4	
Vengrija	2 183	12	3	
Airija	1 495	4	3	1
Portugalija	1 501	10	1	
Čekija	1 246	8	1	
Austrija	1 350	4	2	
Bulgarija	1 116	4		
Švedija	983	4	1	1
Nyderlandai	842	4	1	1
Lietuva	833	4	2	
Belgija	654	8		
Kroatija	753	4		
Slovakija	563	4	1	
Latvija	474	0		
Jungtinė Karalystė	71	0		
Neaudituos VN	3 566	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Kitos išlaidos	1 930	8	3	2
IŠ VISO	59 477	218	37	19

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

7.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Igyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Igyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>Rekomenduojame Komisijai:</p> <p>6.1 rekomendacija</p> <p>Skatinti naujų technologijų naudojimą, kad būtų išvengta klaidų atliekant mokėjimus BŽŪP srityje</p> <p>Remiantis patirtimi, įgyta naudojant <i>patikras vykdančią stebėseną</i>, sudaryti palankesnes sąlygas dalytis geriausia praktika, susijusia su valstybių narių naujų technologijų naudojimu atliekant mokėjimų BŽŪP srityje patikras, kad būtų galima padėti valstybėms narėms nuo 2023 m. įgyvendinti žemės ūkio plotų stebėsenos sistemą.</p> <p>(Tikslinė įgyvendinimo data: 2023 m.)</p>		<p>Kad sudarytų palankesnes sąlygas dalytis geriausia praktika, kaip naudoti naujas technologijas, Komisija reguliariai rengė GREX posėdžius (ekspertų grupės posėdžius BŽŪP įgyvendinimo klausimais), IAKS praktinius seminarus ir konferencijas „Panta Rhei“. Remiantis 2023 m. įgyta patirtimi, nuo 2024 m. sausio 1 d. pradėjo visapusiškai veikti plotų stebėjimo sistema (AMS). AMS apima programos „Copernicus“ palydovų „Sentinel“ vaizdų, geografiškai susietų nuotraukų ir lygiaverčių technologijų naudojimą, kad būtų stebimos, sekamos ir vertinamos visos galimos stebėti tinkamumo finansuoti sąlygos, susijusios su plotu grindžiamomis BŽŪP intervencinėmis priemonėmis.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>Rekomenduojame Komisijai:</p> <p>6.2 rekomendacija</p> <p>Patikrinti 21 priemonės mokėjimus</p> <p>Atlikti auditus ir užtikrinti stebėseną bei vertinimą, siekiant užtikrinti, kad valstybės narės peržiūrėtų, ar jų 21 priemonės finansavimas buvo tinkamai skirtas tinkamiems finansuoti paramos gavėjams, turintiems likvidumo problemų, dėl kurių kyla rizika jų ūkininkavimo ar verslo veiklos tęstinumui.</p> <p>(Tikslinė įgyvendinimo data: 2023 m. – auditui; 2025 m. – stebėsenai ir vertinimui)</p>		<p>2022 ir 2023 m. Komisijos kaimo plėtros auditai trijose valstybėse narėse apėmė 21 priemonę, o vienu atveju nustatyti faktai su 21 priemone buvo susiję, o klaidų suma buvo ribota. Nustatytiems faktams taikoma prieštaravimų procedūra su atitinkama valstybe nare, laikantis teisės aktuose nustatytų terminų.</p>

Šaltinis: Audito Rūmai.

8 skyrius

**Migracija ir sienų valdymas
Saugumas ir gynyba**

Turinys

	Dalis
Įvadas	8.1.–8.7.
Trumpas aprašymas	8.2.–8.6.
Migracija ir sienų valdymas	8.2.–8.3.
Saugumas ir gynyba	8.4.
Pasidalijamojo valdymo programų įgyvendinimas	8.5.–8.6.
Audito apimtis ir metodas	8.7.
Operacijų tvarkingumas	8.8.–8.10.
Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas	8.11.–8.15.
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	8.16.–8.18.
Išvada ir rekomendacijos	8.19.–8.21.
Išvada	8.19.
Rekomendacijos	8.20.–8.21.
Priedai	
8.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas išlaidų kategorijose „Migracija ir sienų valdymas“ ir „Saugumas ir gynyba“	

Ivadas

8.1. Šiame skyriuje pateikti mūsų nustatyti su *daugiametės finansinės programos (DFP)* 4 išlaidų kategorija „Migracija ir sienų valdymas“ ir 5 išlaidų kategorija „Saugumas ir gynyba“ susiję faktai. Ankstesniu DFP laikotarpiu susijusios išlaidos buvo įtrauktos į biudžetą ir įrašytos į apskaitą iš esmės vienoje išlaidų kategorijoje, t. y. DFP 3 išlaidų kategorijoje „Saugumas ir pilietybė“. **8.1 diagramoje** ir **8.2 diagramoje** apžvelgiama 2023 m. pagrindinė veikla ir išlaidos pagal šią išlaidų kategoriją.

8.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija. Migracija ir sienų valdymas

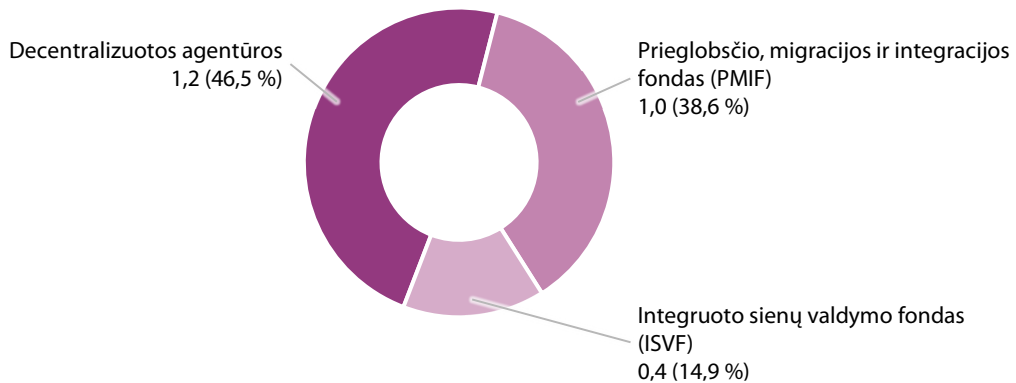

Migracija ir sienų valdymas
2,7 mlrd. EUR (1,4 % ES biudžeto išlaidų)

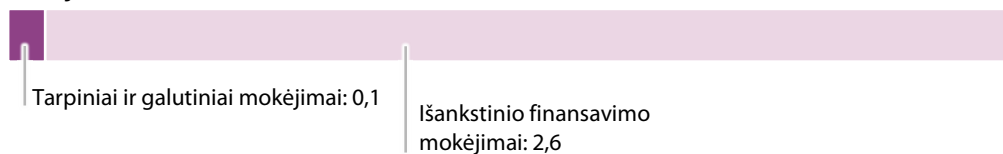
(mlrd. EUR)

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

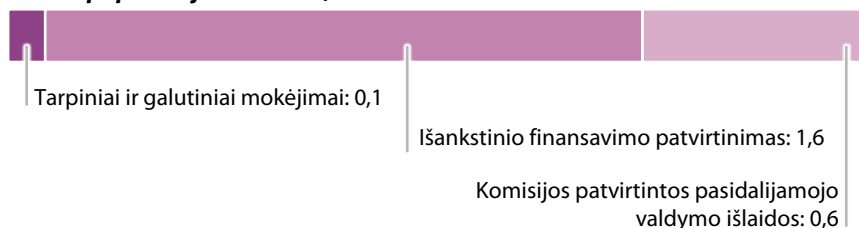

2023 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Mokėjimai – iš viso 2,7

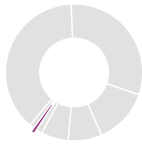

Audito populiacija – iš viso 2,2

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

8.2 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija. Saugumas ir gynyba

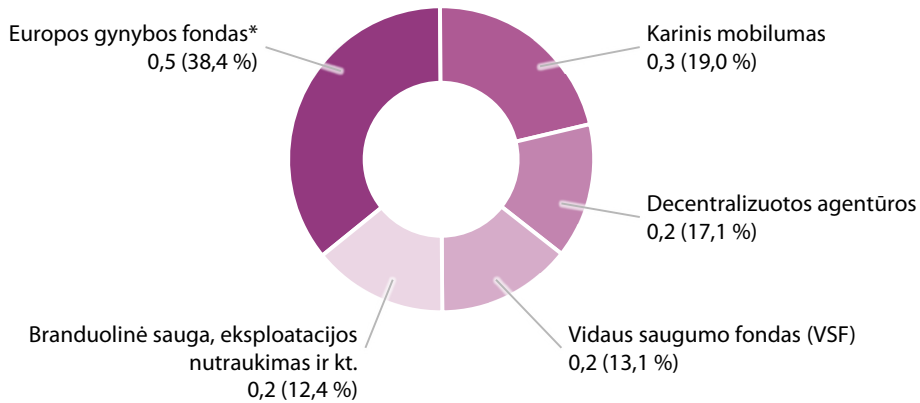

Saugumas ir gynyba
1,4 mlrd. EUR (0,7 % ES biudžeto išlaidų)

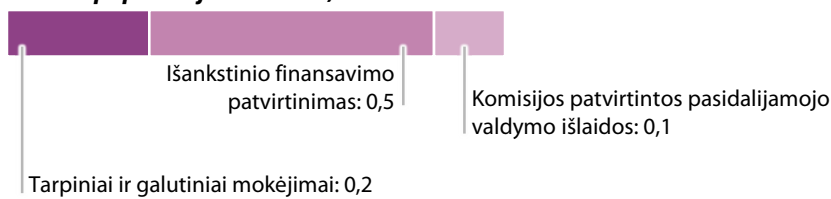

(mlrd. EUR)

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

2023 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Mokėjimai – iš viso 1,4**Audito populiacija – iš viso 0,7**

* Įskaitant su gynybos pramone susijusias programas.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. ES konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenimis.

Trumpas aprašymas

Migracija ir sienų valdymas

8.2. Kaip matyti iš **8.1 diagramos**, atsižvelgdama į pastaraisiais metais didėjančią migracijos ir sienų valdymo svarbą, 2021–2027 m. DFP ES nustatė būtent šioms politikos sritims skirtą 4 išlaidų kategoriją. 2023 m. didelė šios išlaidų kategorijos išlaidų dalis vis dar buvo susijusi su įgyvendinamais projektais ir schemomis, kurie nebuvo užbaigti pagal 2014–2020 m. DFP. Taigi didžioji išlaidų dalis susijusi su 2014–2020 m. *Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo*¹ (PMIF) veiklos nutraukimu ir finansavimo pagal *Vidaus saugumo fondo sienų ir vizų priemonę* (VSF sienų ir vizų priemonė)² užbaigimu. Šie 2014–2020 m. fondai 2021–2027 m. DFP buvo atitinkamai pakeisti nauju PMIF³ ir *Integruoto sienų valdymo fondo sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemone*⁴ (SVVP).

8.3. Kita svarbi 4 išlaidų kategorijos išlaidų sritis – *decentralizuotų agentūrų* (Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (*Frontex*), *Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros* (EUAA) ir *Europos Sąjungos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūros* (eu-LISA)), finansavimas. Apie agentūras atskirai pranešame savo metinėje ataskaitoje dėl ES agentūrų.

Saugumas ir gynyba

8.4. Kaip matyti iš **8.2 diagramos**, 2021–2027 m. DFP 5 išlaidų kategorija yra skirta saugumui ir gynybai. Saugumo komponentas apima finansavimą iš 2021–2027 m. Vidaus saugumo fondo (VSF)⁵ ir užbaigiamus 2014–2020 m. Vidaus saugumo fondo

¹ Reglamentas (ES) Nr. 516/2014, kuriuo įsteigiamas Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas.

² Reglamentas (ES) Nr. 515/2014, kuriuo kaip Vidaus saugumo fondo dalis nustatoma išorės sienų ir vizų finansinės paramos priemonė.

³ Reglamentas (ES) 2021/1147, kuriuo nustatomas Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas.

⁴ Reglamentas (ES) 2021/1148, kuriuo sukuriama sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonė, įtraukta į Integruoto sienų valdymo fondą.

⁵ Reglamentas (ES) 2021/1149, kuriuo nustatomas Vidaus saugumo fondas.

polijijos priemonės (VSF polijija)⁶ lėšomis finansuojamus projektus ir schemas – 2023 m. tai sudarė didelę šios srities išlaidų dalį. Šis komponentas taip pat apima branduolinės energetikos objektų eksploataavimo nutraukimo Bulgarijoje, Lietuvoje ir Slovakijoje finansavimą ir finansavimą ES decentralizuotoms saugumo srities agentūroms (*Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrai* (ENNSC), *Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūrai* (Europolui) ir *Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūrai* (CEPOL)). Gynybos komponentą sudaro Europos gynybos fondas⁷, kurio lėšomis remiami bendradarbiavimu grindžiami gynybos projektai visuose mokslinių tyrimų ir plėtros etapuose. Pagal šį komponentą taip pat remiamas karinis mobilumas: tam numatytas specialus *Europos infrastruktūros tinklų priemonės*⁸ biudžetas, iš kurio parama teikiama *transeuropinio transporto tinklo* atkarpų pritaikymui dvejopam civiliniam ir kariniam naudojimui.

Pasidalijamojo valdymo programų įgyvendinimas

8.5. Didžiosios dalies 2014–2020 m. laikotarpio PMIF ir VSF ir didžiosios dalies 2021–2027 m. laikotarpio PMIF, SVVP ir VSF finansavimo valdymą dalijasi valstybės narės (arba Šengeno asocijuotosios šalys) ir Komisijos Migracijos ir vidaus reikalų generalinis direktoratas (HOME GD). Taikant šią tvarką valstybės narės įgyvendina Komisijos patvirtintas daugiametes *programas*.

8.6. Nuo 2020 m. valstybės narės paspartino 2014–2020 m. *programavimo laikotarpio* savo PMIF ir VSF programų įgyvendinimą. 2014–2020 m. finansavimas turėjo būti panaudotas iki 2024 m. birželio mėn.⁹ Vis dėlto iš Komisijos 2023 m. finansinių ataskaitų matyti, kad didelės sumos valstybių narių liko nedeklaruotos (18 % PMIF ir 25 % VSF). **8.3 diagramoje** nurodytos išlaidos, kurias valstybės narės yra pateikusios Komisijai kompensuoti nuo 2014–2020 m. *programavimo laikotarpio* pradžios.

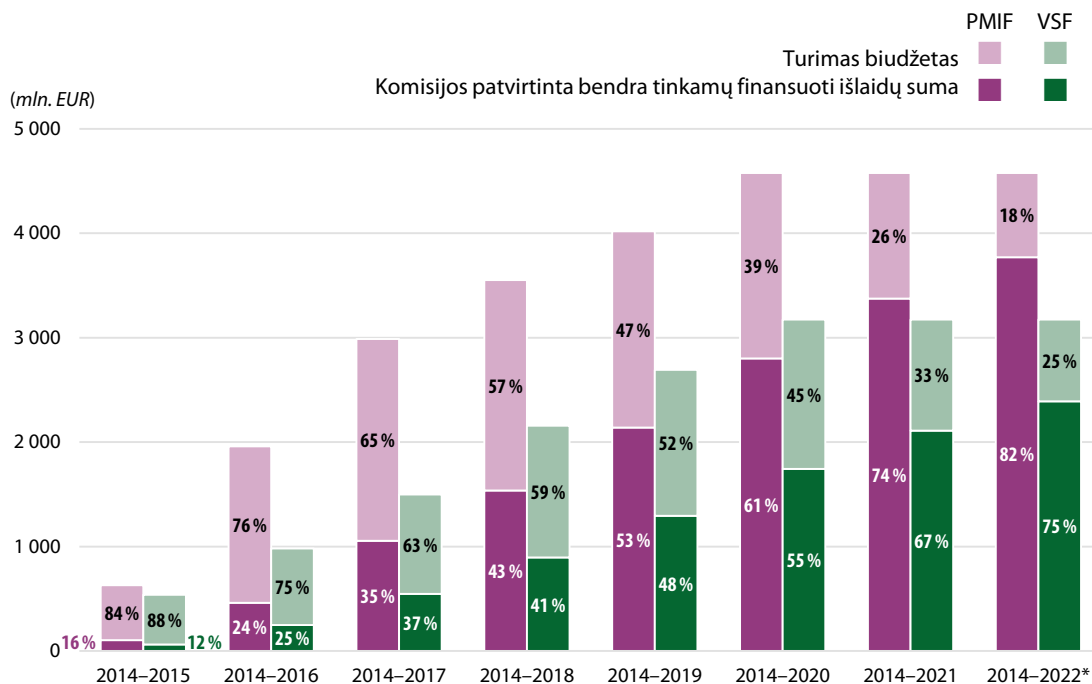
⁶ Reglamentas (ES) Nr. 513/2014, kuriuo kaip Vidaus saugumo fondo dalis nustatoma polijijos bendradarbiavimo, nusikalstamumo prevencijos, kovos su juo ir krizių valdymo finansinės paramos priemonė.

⁷ Reglamentas (ES) 2021/697, kuriuo įsteigiamas Europos gynybos fondas.

⁸ Reglamentas (ES) 2021/1153, kuriuo nustatoma Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014.

⁹ Reglamentas (ES) 2022/585, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentai (ES) Nr. 514/2014, (ES) Nr. 516/2014 ir (ES) 2021/1147.

8.3 diagrama. 2014–2020 m. PMIF ir VSF programų pažanga

* PMIF / VSF išlaidos valstybių narių lygmeniu yra deklaruojamos Komisijai ir Komisijos tvirtinamos kitais metais po to, kai buvo patirtos. Taigi Komisijos 2023 m. finansinės ataskaitos apima valstybių narių 2022 m. patirtas išlaidas.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis (programomis ir patvirtinimo sprendimais iki 2023 m. pabaigos).

Audito apimtis ir metodas

8.7. Taikydami **1.1 priede** nustatytą audito metodą ir metodiką, atlikome šį darbą:

- a) Patikrinome 23 operacijų imtį; tai mums padeda parengti bendrą patikinimo pareiškimą, tačiau neleidžia įvertinti šių išlaidų kategorijų klaidų lygio. Imtį sudarė:
 - 12 operacijų, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas (po dvi Vokietijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje, Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje (pagal DFP 4 išlaidų kategoriją), Latvijoje (pagal DFP 5 išlaidų kategoriją));
 - 10 operacijų, kurioms taikomas Komisijos tiesioginis valdymas (aštuonias pagal DFP 4 išlaidų kategoriją, dvi pagal DFP 5 išlaidų kategoriją);
 - viena operacija, kuriai taikomas netiesioginis valdymas (DFP 5 išlaidų kategorija);
 - taip pat atsižvelgėme į savo atliktų agentūrų atitikties auditų rezultatus.

- b) Tikrinome HOME GD *metinėje veiklos ataskaitoje* (MVA) pateiktą ir vėliau į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą* (MVVA) įtrauktą *tvarkingumo* informaciją.
- c) Kalbant apie Komisijos vidaus kontrolės sistemas, įvertinome: kaip HOME GD paskirstė finansavimą tarp valstybių narių nacionalinių programų ir trijų fondų (PMIF, SVVP ir VSF) teminių priemonių, kaip ji padėjo valstybėms narėms pereiti prie *Bendrijų nuostatų reglamento* (BNR)¹⁰, kiek tai susiję su pasidalijamuoju valdymu pagal PMIF, SVVP ir VSF, ir kaip audito institucijos penkiose valstybėse narėse (Vokietijoje ir Prancūzijoje dėl PMIF, Vengrijoje ir Lenkijoje dėl SVVP ir Latvijoje dėl VSF) rengėsi įgyvendinti 2021–2027 m. PMIF, SVVP ir VSF.

¹⁰ Reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės.

Operacijų tvarkingumas

8.8. Iš 23 mūsų tikrintų operacijų septynios buvo paveiktos *klaidų*. Kiekybiškai įvertinome keturias klaidas, kurios turėjo finansinį poveikį iš ES biudžeto mokamoms sumoms. Šios klaidos susijusios su netinkamomis finansuoti išlaidomis, patvirtinamųjų dokumentų nebuvimu (pavyzdžiui, neišsaugoti pagrindiniai kelionės dokumentai) ir *viešųjų pirkimų* problemomis. **8.1 langelyje** pateiktas mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų pavyzdys.

8.1 langelis

Nėra pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų

HOME GD

Auditavome PMIF projektą, kuriam taikomas pasidalijamasis valdymas su Jungtine Karalyste. Komisija patvirtino 2,47 milijono eurų tinkamų finansuoti išlaidų sumą. Projektas buvo įgyvendinamas nuo 2020 m. spalio mėn. iki 2022 m. gruodžio mėn. ir apėmė saugumo ir skrydžių paslaugų teikimą siekiant palengvinti trečiųjų šalių piliečių, nebeturinčių leidimo gyventi šalyje, išsiuntimą iš Jungtinės Karalystės.

Netinkamų finansuoti išlaidų nustatėme visuose dešimt tikrintų punktų, susijusių su skrydžių išlaidomis ir saugumo grupių, lydinčių kiekvieną grąžinamą asmenį, teikiamų paslaugų išlaidomis. Priešingai nei reikalaujama nacionalinėse PMIF gairėse, Jungtinės Karalystės institucijos nė vienu atveju neišsaugojo pagrindinių dokumentų, visų pirma įlaipinimo talonų ar kitų lygiaverčių patvirtinamųjų dokumentų. Taigi negavome pakankamai dokumentų, kuriais būtų patvirtinta, kad atskiri lydintieji asmenys dalyvavo atitinkamose išsiuntimo operacijose. Todėl negalėjome patikrinti, ar šios išlaidos iš tikrųjų buvo patirtos.

Atsižvelgdami į tai, 100 % patikrintų išlaidų pripažinome neatitinkančiomis ES finansavimo reikalavimų. Taip pat nustatėme, kad *paramos gavėjas* savo išlaidų deklaracijoms pagrįsti pateikė audito sertifikatus, tačiau išorės auditoriai nenurodė nė vienos iš pirmiau aprašytų klaidų.

Be to, nustatėme trūkumų, susijusių su procedūromis, skirtomis nustatyti, kiek reikia saugumą užtikrinančių lydinčiųjų asmenų, kurie lydėtų iš Jungtinės Karalystės grąžinamus asmenis, ir su procedūromis, pagal kurias nustatomas grąžinimui ekonomiškai tinkamiausias skrydžio variantas. Mūsų imtyje buvo abu atvejai.

8.9. Septyniuose operacijose taip pat nustatėme dešimt neatitikties teisinėms ir finansinėms nuostatomis atvejų (tačiau jie neturi tiesioginio finansinio poveikio ES biudžetui). Jie buvo susiję, pavyzdžiui, su *dotacijų* skyrimo procedūrų trūkumais, viešųjų pirkimų problemomis ir neatitiktimi techniniams tinkamumo finansuoti parametrams. **8.2 langelyje** ir **8.3 langelyje** pateikti mūsų nustatytų klaidų pavyzdžiai.

8.2 langelis

Dotacijų skyrimo procedūrų trūkumai

HOME GD

Auditavome 2016, 2019 ir 2020 m. paskelbtus tris atvirus kvietimus teikti paraiškas pagal PMIF dalį, kuriai taikomas pasidalijamasis valdymas. Kvietimuose buvo reikalaujama, kad pareiškėjai teiktų paslaugas, kuriomis palengvinama trečiųjų šalių piliečių integracija valstybėse narėse (mūsų audito atveju tai – Vokietija ir Prancūzija) ir Jungtinėje Karalystėje.

Dviem atvejais nustatėme, kad dotacijos paraiškų teikėjai nebuvo tinkamai informuoti apie vertinimo procesą. Nebuvo paskelbta svarbi informacija apie vertinimo metodiką, pavyzdžiui, apie taikomas ribines vertes arba skirtingus atskirų kriterijų svorius (Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje). Jungtinėje Karalystėje nebuvo pripažinta pareiškėjų teisė apskūsti sprendimą dėl sutarties skyrimo. Kitur nustatėme, kad per atrankos procedūrą buvo keičiami atrankos kriterijai, todėl pareiškėjai buvo vertinami nevienodai (Vokietijoje).

Apskritai, manome, kad dėl šių trūkumų buvo pažeisti skaidrumo ir vienodo požiūrio principai, o vienu atveju – ir pareiškėjų pagrindinės teisės apskūsti jiems neigiamą poveikį darančius administracinius sprendimus.

8.3 langelis

Nenuoseklus skyrimo kriterijų taikymas ir ES parama projektams, viršijantiems dvejopam naudojimui reikalaujamą lygį

MOVE GD

Auditavome Vokietijoje įgyvendinamą karinio mobilumo infrastruktūros projektą, kuriam Komisija skyrė finansavimą. Projektas apėmė geležinkelių infrastruktūros modernizavimą, kad transeuropinio transporto tinklo elementai galėtų būti pritaikyti dvejopam kariniam ir civiliniam naudojimui. Bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma buvo 99,18 milijono eurų, o ES įnašas sudarė 50 %.

Nustatėme, kad paramos gavėjo pasiūlyme nebuvo nurodyta, kaip projektas turėjo padėti dvejopam naudojimui pritaikyti geležinkelio tiltų ašies apkrovos pajėgumą: visų pirma, pasiūlyme nebuvo nurodytas atskirų tiltų ašies apkrovos pajėgumas prieš pradėdant įgyvendinti projektą ir jį užbaigus. Ašiai tenkantis apkrovos pajėgumas yra pagrindinis tinkamumo kriterijus, kurio dėl šios priežasties vertinimo proceso metu nebuvo galima patikrinti. Be to, pasiūlymų vertinimas pagal paskelbtus kriterijus ne visada buvo nuoseklus, ypač kalbant apie kriterijų, kad ES finansavimas padės užpildyti finansinę spragą ir užtikrins didelį svorto poveikį siekiant paspartinti projekto įgyvendinimą.

Audito metu galiausiai nustatyta, kad visų tikrintų geležinkelio tiltų apkrovos pajėgumas vidutiniškai 27 % viršijo reikalaujamą dvejopo naudojimo lygį – 25 tonos vienai ašiai. Nors dėl to šie tiltai savaime netampa netinkami finansuoti, taikomose taisyklėse taip pat nustatyta, kad statybos išlaidos, susijusios su apkrovos pajėgumu, viršijančiu reikalaujamą lygį, nėra tinkamos finansuoti ES lėšomis. Komisija neužtikrino šios ribos laikymosi ir visas išlaidas laikė tinkamomis finansuoti. Kadangi šie tiltai buvo suprojektuoti ir pastatyti taip, kad atitiktų nacionalinėse gairėse nustatytas konkrečias leistinas ašies apkrovas, negalėjome išskirti statybos elementų, kuriais viršyti dvejopo naudojimo reikalavimai. Todėl neįmanoma kiekybiškai įvertinti netinkamų finansuoti išlaidų.

8.10. Taip pat nustatėme tris operacijas, kurios, nors ir nebuvo paveiktos tvarkingumo klaidų, neatitiko *patikimo finansų valdymo* principų. Jos buvo susijusios su viešųjų įstaigų *pridėtinės vertės mokesčio* grąžinimo trūkumais ir su tuo, kad nėra objektyvaus pagrindo taikyti papildomas darbo užmokesčio išmokas. [8.4 langelyje](#) pateiktas mūsų nustatytų atvejų pavyzdys.

8.4 langelis

Su viešųjų įstaigų deklaruoto PVM grąžinimu susiję trūkumai

HOME GD

Auditavome 1 milijono eurų vertės PMIF projektą, kurį 100 % bendrai finansavo ES pasidalijamojo valdymo su Vengrija būdu ir kuris apėmė Šengeno informacinės sistemos modernizavimą. Ši sistema naudojama užtikrinti saugumui ir sienų valdymui Europoje. Joje kompetentingos nacionalinės institucijos gali įvesti ar patikrinti perspėjimus dėl asmenų ar daiktų. Į mūsų audituotą 213 098 eurų išlaidų deklaraciją įtrauktas 45 304 eurų PVM.

Nustatėme, kad šio projekto išlaidų deklaracija neatitiko Komisijos gairių, kurios buvo pateiktos atsižvelgiant į mūsų ankstesnę [rekomendaciją](#), kad ES bendrasis finansavimas negali viršyti visų tinkamų finansuoti išlaidų be PVM. Tačiau šiuo atveju viešosios įstaigos prašoma suma viršijo bendras projekto sąnaudas be PVM.

Apie tokius atvejus pranešėme 2017 m.¹¹ ir panašių atvejų nustatėme atlikdami auditą 2021 ir 2022 m. Kadangi paslaugų teikėjo pareikalautas PVM automatiškai patenka į nacionalinį biudžetą, tai valstybėms narėms sukuria papildomų biudžeto pajamų.

¹¹ 2017 m. metinės ataskaitos 8.7 dalis ir 8.3 langelis, su Komisijos atsakymais.

Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

8.11. Vertinome, kaip HOME GD nustatė 2021–2027 m. DFP temines priemones ir perskaičiavo asignavimus ir svertinius koeficientus, pagal kuriuos lėšos paskirstomos valstybių narių pagal PMIF, SVVP ir VSF įgyvendinamoms nacionalinėms programoms. PMIF ir SVVP reglamentuose nustatyti tam tikri reikalavimai jų teminėms priemonėms, o PMIF, SVVP ir VSF reglamentų I priede nustatytose paskirstymo metodikose nustatyti konkretūs skaičiavimai ir svertiniai koeficientai, pagrįsti Eurostato ir *Frontex* pateiktais statistiniais duomenimis.

8.12. Patvirtinome, kad HOME GD teminių priemonių sukūrimas ir paskirstymo metodikų įgyvendinimas atitiko atitinkamų reglamentų reikalavimus.

8.13. Taip pat vertinome HOME GD teikiamą paramą ir gaires valstybių narių institucijoms valdant perėjimą nuo PMIF, SVVP ir VSF prie naujojo BNR 2021–2027 m. DFP laikotarpiu. Analizavome penkių valstybių narių audito institucijų (Vokietijos ir Prancūzijos dėl PMIF, Vengrijos ir Lenkijos dėl SVVP ir Latvijos dėl VSF) atliktą parengiamąjį darbą, konkrečiai:

- a) kokią poveikį BNR įgyvendinimas turėjo šioms audito institucijoms;
- b) kaip jos atsižvelgė į konkrečius BNR reikalavimus, susijusius su PMIF, SVVP ir VSF.

8.14. Pagal BNR, visos valstybės narės ne vėliau kaip iki 2023 m. birželio 30 d. turi būti parengusios savo valdymo ir kontrolės sistemų aprašymą; tai yra būtina sąlyga, kad audito institucijos galėtų nustatyti audito strategiją, pagal kurią būtų atliekamas sistemų ir operacijų auditas. Tuo metu, kai atlikome auditą, savo valdymo ir kontrolės sistemų aprašymą buvo parengusios penkios atrinktos valstybės narės, o dauguma jų savo audito strategijas vis dar rengia (viena jau buvo užbaigusi). Jos jau turėjo susidariusios aiškų vaizdą, kokių pagrindinių pakeitimų reikia rengiant audito strategiją ir atliekant sistemų ir operacijų auditus, palyginti su 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu. Penkios mūsų aplankytos valstybės narės savo pirmąsias PMIF, SVVP ir VSF metines finansines ataskaitas Komisijai ketino pateikti ne anksčiau kaip 2024 m.

8.15. Apskritai, penkių audito institucijų vertinimu, HOME GD valstybėms narėms suteikta parama buvo pakankama. Jos padarė deramą pažangą rengdamosi įgyvendinti 2021–2027 m. PMIF, SVVP ir VSF.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

8.16. Peržiūrėjome HOME GD 2023 finansinių metų MVA. Mūsų analizėje daugiausia dėmesio skirta tam, ar HOME GD savo MVA tvarkingumo informaciją pateikė pagal Komisijos nurodymus ir ar ta informacija atitiko tai, ką mes nustatėme atlikdami auditą. Neradome informacijos, kuri galėtų prieštarauti mūsų nustatytiems faktams.

8.17. Peržiūrėjome HOME GD parengtus rizikos mokėjimo metu ir rizikos užbaigimo metu įverčius. Nustatėme, kad jie buvo apskaičiuoti ir nurodyti MVVA pagal vidaus metodiką. Iš visų 2023 m. išlaidų (3 046 milijonų eurų) HOME GD apskaičiavo, kad bendra su rizika susijusi suma mokėjimo metu buvo 34 milijonai eurų (1,1 %). Jis taip pat apskaičiavo 3 milijonų eurų sumą pataisoms, susijusioms su jo patikromis ateinančiais metais.

8.18. HOME GD generalinė direktorė pareiškė gavusi pakankamą patikinimą, kad MVA apibūdintai veiklai skirti išteklių buvo naudojami pagal numatytą paskirtį ir pagal patikimo finansų valdymo principą, tačiau su tam tikromis *išlygomis*. Kadangi mūsų tikrinamų operacijų skaičius yra susijęs tik su nedidele dalimi operacijų, už kurias atsakingas HOME GD, negalime patikrinti šio pareiškimo pagal savo audito rezultatus.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

8.19. Nors auditavome nepakankamai operacijų, kad būtų galima įvertinti šių DFP išlaidų kategorijų klaidų lygį (žr. 8.7 dalį), mūsų audito rezultatai rodo, kad tai yra didelės rizikos sritis. Operacijų testavimo rezultatais remiamės rengdami patikinimo pareiškimą.

Rekomendacijos

8.20. 8.1 priede pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę tolesnę peržiūrą, kaip atsižvelgta į mūsų 2021 m. metinėje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, kurias buvo numatyta įgyvendinti iki 2023 m. pabaigos. Šios rekomendacijos buvo susijusios su gairėmis, skirtomis paramos pagal *Sąjungos veiksmų* ir pagalbos ekstremaliosios situacijos atveju priemonės gavėjams ir už HOME GD fondų įgyvendinimą atsakingoms valstybių narių institucijoms. Jos buvo susijusios su tinkamos *audito sekos* užtikrinimu ir viešųjų pirkimų taisyklių laikymusi. Dėl pagalbos ekstremaliosios situacijos atveju taip pat rekomendavome tikslingiau atlikti pagalbos ekstremaliosios situacijos atveju projektų *ex ante* patikras. Nors HOME GD iš pradžių sutiko šias rekomendacijas įgyvendinti iki 2023 m. pabaigos, jis mus informavo, kad įgyvendinimą planuoja užbaigti 2024 m., kaip išsamiau paaiškinta pirmiau minėtame priede.

8.21. Remdamiesi savo nustatytais faktais ir išvadomis, Komisijai teikiame šias rekomendacijas:

8.1 rekomendacija. Teikti valstybėms narėms tolesnes gaires dėl taikytinų taisyklių

Valstybių narių institucijoms, atsakingoms už HOME GD finansavimo įgyvendinimą pasidalijamojo valdymo būdu, teikti tolesnes gaires dėl:

- a) tinkamų patvirtinamųjų dokumentų saugojimo taisyklių, kad šiuos dokumentus būtų galima pateikti per patikras ar auditus;
- b) pareigos laikytis nacionalinių ir ES taisyklių dėl skaidrumo ir vienodo požiūrio užtikrinimo skiriant dotacijas pagal atvirus kvietimus teikti paraiškas.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga

8.2 rekomendacija. Prieš skiriant dotacijas patikrinti techninius projektų aspektus

Per dotacijų skyrimo procedūrą atidžiai patikrinti ir dokumentuoti pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę teikiamų karinio mobilumo dotacijų paraiškų techninius aspektus. Visų pirma nustatyti, ar dvejopo naudojimo infrastruktūros projektai atitinka tinkamumo finansuoti sąlygas, ir užtikrinti, kad ES finansinė parama neviršytų dvejopam naudojimui būtinų reikalavimų lygio.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga

Priedai

8.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas išlaidų kategorijose „Migracija ir sienų valdymas“ ir „Saugumas ir gynyba“

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>Rekomenduojame Komisijai:</p> <p>1 rekomendacija</p> <p><i>paramos</i> pagal Sąjungos veiksmų ir pagalbos ekstremaliosios situacijos atveju priemonės <i>gavėjams</i> ir už HOME GD finansavimo įgyvendinimą atsakingoms valstybių narių institucijoms pateikti papildomų gairių, kaip:</p> <p>a) laikytis tinkamų patvirtinamųjų dokumentų, kuriuos galima pateikti patikrų ar auditų atveju, rinkimo taisyklių;</p>		<p>Rekomendacija įgyvendinta kai kuriais atžvilgiais.</p> <p>Kalbant apie Sąjungos veiksmus ir pagalbą ekstremaliosios situacijos atveju, siekdama atsižvelgti į pirmą rekomendacijos dalį, susijusią su taisyklėmis, kuriomis siekiama išlaikyti tinkamą audito seką, Komisija teikė gaires įvairiuose susitikimuose (pavyzdžiui, įvadiniuose susitikimuose, <i>ad hoc</i> techniniuose susitikimuose, stebėsenos susitikimuose), kuriuose dalyvavo paramos gavėjai.</p> <p>2024 m. viduryje Komisija planuoja surengti internetinį seminarą už HOME GD finansavimo įgyvendinimą atsakingoms valstybių narių institucijoms.</p>

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	b) vykdyti pareigą perkant prekes ar paslaugas laikytis nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių.		Komisija Audito Rūmams pranešė patikslintą tikslinę įgyvendinimo datą – iki 2024 m. vidurio.
2021	<p>2 rekomendacija</p> <p>atlikti tikslingesnes išlaidų tinkamumo finansuoti <i>ex ante</i> patikras, ypač kai tai pagalba ekstremaliosios situacijos atveju, ypatingą dėmesį skiriant galimai rizikai, susijusiai su:</p> <p>a) išlaidų rūšimi (pavyzdžiui, viešaisiais pirkimais) ir</p> <p>b) paramos gavėjo rūšimi (pavyzdžiui, paramos gavėjais, kurie turi mažai su ES finansavimu susijusios patirties arba jos neturi).</p> <p>Tai darydama Komisija turėtų atsižvelgti į tai, kad audito sertifikatų naudojimas paramos gavėjų mokėjimo prašymams pagrįsti turi trūkumų.</p>		<p>Rekomendacija įgyvendinta kai kuriais atžvilgiais.</p> <p>Komisija rengiasi nustatyti generalinio direktorato lygmens strategiją, apimančią įvairius esamus elementus, įskaitant <i>ex ante</i> kontrolę. Atsižvelgdama į tai, kad panašią rekomendaciją dėl Sąjungos veiksmų Audito Rūmai pateikė 2022 m. metinėje ataskaitoje, Komisija nusprendė abi rekomendacijas įgyvendinti kartu, kad būtų užtikrintas nuoseklus požiūris į visus HOME GD tiesiogiai valdomus veiksmus.</p> <p>Komisija Audito Rūmams pranešė patikslintą tikslinę įgyvendinimo datą – iki 2024 m. pabaigos.</p>

Šaltinis: Audito Rūmai.

9 skyrius

Kaimyninės šalys ir pasaulis

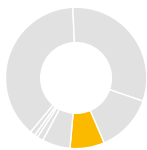
Turinys

	Dalis
Įvadas	9.1.
Trumpas aprašymas	9.2.–9.7.
Audito apimtis ir metodas	9.8.
Operacijų tvarkingumas	9.9.–9.17.
Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas	9.18.–9.20.
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	9.21.–9.25.
FPI metinė veiklos ataskaita	9.21.–9.24.
INTPA GD metinė veiklos ataskaita	9.25.
Išvados ir rekomendacijos	9.26.–9.29.
Išvada	9.26.
Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas	9.27.–9.28.
Rekomendacijos	9.29.
Priedai	
9.1 priedas. Su NEAR GD ir INTPA GD susiję mokėjimai pagal šalis	
9.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas srityje „Kaimyninės šalys ir pasaulis“	

Ivadas

9.1. Šiame skyriuje pateikti su DFP 6 išlaidų kategorija „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ susiję mūsų nustatyti faktai. **9.1 diagramoje** apžvelgiama 2023 m. pagrindinė veikla ir išlaidos pagal šią išlaidų kategoriją.

9.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

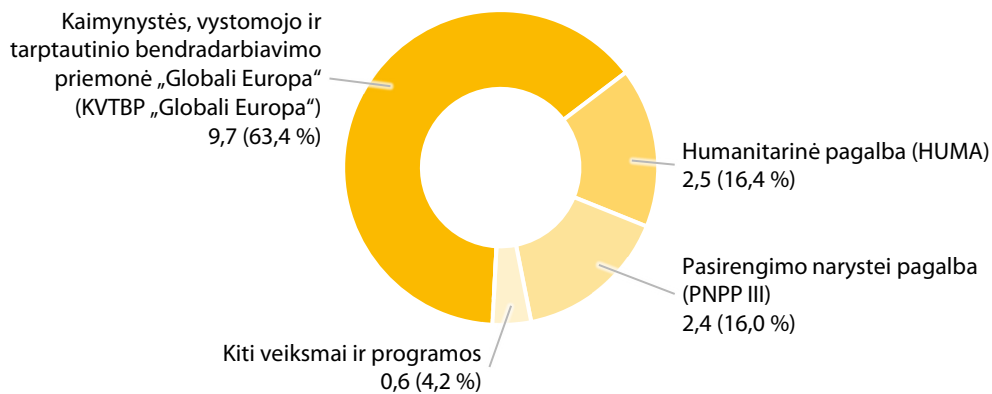

Kaimyninės šalys ir pasaulis
15,2 mlrd. EUR (7,9 % ES biudžeto išlaidų)

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

(mlrd. EUR)

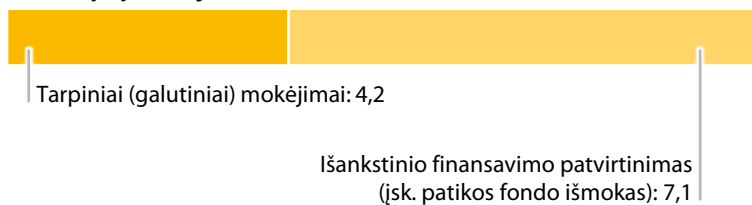

2023 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Mokėjimai – iš viso 15,2

Audito populiacija – iš viso 11,3

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis su 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotosiomis finansinėmis ataskaitomis susijusiais duomenimis.

Trumpas aprašymas

9.2. Išlaidų sritį sudaro kelios finansavimo priemonės, visų pirma *Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“ (KVTBP „Globali Europa“)*¹, Pasirengimo narystei paramos priemonė² ir humanitarinei pagalbai skirtas biudžetas.

9.3. Bendrasis KVTBP „Globali Europa“ tikslas – visame pasaulyje puoselėti ir propaguoti ES vertybes, principus ir pagrindinius interesus, taip pat padėti skatinti daugiašališkumą ir tvirtesnę partnerystę su ES nepriklausančiomis šalimis. Palyginti su 2014–2020 m. DFP, matyti du pagrindiniai pokyčiai, susiję su tuo, kaip ES finansuoja *išorės veiksmus* (užsienio politiką):

- a) bendradarbiavimas su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno šalimis partnerėmis, kuris anksčiau buvo finansuotas iš Europos plėtros fondų, dabar įtrauktas į ES bendrąjį biudžetą;
- b) toks bendradarbiavimas ir ES kaimynystės politika dabar finansuojami pagal tą pačią KVTBP „Globali Europa“ priemonę, kartu išsaugant abiejų rūšių paramos ypatumus.

9.4. Bendrasis Pasirengimo narystei paramos priemonės tikslas – padėti *paramą gaunančioms* šalims priimti ir įgyvendinti reformas, kurių reikia, kad jos atitiktų ES vertybes rengiantis narystei, taip prisidedant prie jų stabilumo, saugumo ir gerovės.

9.5. ES taip pat teikia poreikiais grindžiamą humanitarinę pagalbą asmenims, nukentėjusiems nuo žmogaus sukeltų ir gaivalinių nelaimių, ypatingą dėmesį skirdama pažeidžiamiausiems asmenims.

¹ Reglamentas (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“.

² Reglamentas (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III).

9.6. Pagrindiniai už ES išorės veiksmų vykdymą atsakingi generaliniai direktoratai ir tarnybos yra Kaimynystės politikos ir plėtros derybų generalinis direktoratas (NEAR GD), Tarptautinės partnerystės generalinis direktoratas (INTPA GD), Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų generalinis direktoratas (ECHO GD) ir Užsienio politikos priemonių tarnyba (FPI).

9.7. 2023 m. srities „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ mokėjimai sudarė 15,2 milijardo eurų (išankstinis finansavimas, tarpiniai ir galutiniai mokėjimai); ši suma buvo išmokėta taikant kelias priemones (žr. **9.1 diagramą**) ir įgyvendinimo metodus. Tai buvo darbų, tiekimo ir paslaugų sutartys, dotacijos, specialiosios paskolos, paskolų garantijos ir finansinė pagalba, *parama biudžetui* ir kitos tikslinės paramos biudžetui formos ES nepriklausančiose šalyse (žr. **9.1 priedą**). Bendra šios išlaidų kategorijos mokėjimų suma padidėjo nuo 14,5 milijardo eurų 2022 m. iki 15,2 milijardo eurų 2023 m.

Audito apimtis ir metodas

9.8. Taikydami **1.1 priede** nustatytą bendrąjį audito metodą ir konkrečius metodus, patikrinome šiuos dalykus:

- a) *72 operacijų* imtį, kuri, nors ir prisideda prie mūsų bendro patikinimo pareiškimo, mums neleidžia įvertinti šios išlaidų kategorijos klaidų lygio. Į imtį įtraukėme 32 NEAR GD operacijas, 23 – INTPA GD, 12 – ECHO GD ir tris – FPI operacijas, taip pat dvi operacijas iš kitų generalinių direktoratų;
- b) FPI ir INTPA GD *metinėje veiklos ataskaitoje (MVA)* pateiktą ir į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos ataskaitą (MVVA)* įtrauktą tvarkingumo informaciją;
- c) penkiose ES delegacijose atrinktas sistemas, įskaitant jų sistemas, skirtas:
 - i) valdymui ir veikimui – savo vizito metu peržiūrėjome turimas ataskaitas, pavyzdžiui, išorės pagalbos valdymo ataskaitas, rizikos valdymo sistemos ataskaitas ir priežiūros misijų ataskaitas, ir surengėme interviu su atitinkamais darbuotojais;
 - ii) auditui, tikrinimui ir tolesniems veiksams – vertinome, ar metinių audito ir tikrinimo planų įgyvendinimas buvo tinkamas ir atitiko taikytinas taisykles ir gaires;
 - iii) sukčiavimo prevencijai ir etikai – vertinome, ar darbuotojai buvo tinkamai parengti sukčiavimo prevencijos ir etikos srityse ir ar žinojo įtariamo sukčiavimo atvejais taikomas procedūras ir pareigas.

Operacijų tvarkingumas

9.9. Iš 72 mūsų tikrintų operacijų 37 (51,4 %) buvo paveiktos klaidų. Nepaisant riboto imties dydžio, mūsų audito rezultatai rodo, kad klaidų rizika šioje DFP išlaidų kategorijoje yra didelė. Negalėjome padaryti išvados dėl vienos Gazos ruože įvykdytos operacijos tvarkingumo, nes negavome reikiamų įrodymų dėl *force majeure* aplinkybių, t. y. konflikto toje teritorijoje. Kiekybiškai įvertinome 31 klaidą, kuri turėjo finansinį poveikį iš ES biudžeto mokamoms sumoms. Šios klaidos yra susijusios su reikalavimų neatitinkančiais paramos gavėjais, netinkamomis finansuoti išlaidomis, nepatirtomis išlaidomis ir *viešaisiais pirkimais*. **9.1 langelyje** pateikti kelių šių mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų pavyzdžiai.

9.1 langelis

Biudžeto vykdymas patikėtas reikalavimų neatitinkančiam paramos gavėjui

INTPA GD

Auditavome 3,5 milijono eurų vertės sąskaitą faktūrą pagal įgaliojimo susitarimą su pagal ramsčius įvertintu įgyvendinančiuoju partneriu. Pasirašius susitarimą, įgyvendinantis partneris viso įgyvendinimo įgaliojimus perdelegavo privačiai įmonei, įregistruotai pagal ES valstybės narės nacionalinę teisę. Ši įmonė negalėjo įrodyti, kad vykdo viešųjų paslaugų teikimo užduotį, taigi ir tinkamumo būti įvertintai pagal ramsčius ir Komisijos vardu valdyti ES lėšas.

Tačiau nei Komisija, nei įgyvendinantis partneris neprašė paaiškinti, ar įmonė valstybėje narėje atitinka reikalavimus, visų pirma dėl to, ar galima laikyti, kad jai pavesta teikti viešąją paslaugų užduotį. Prieš pasirašant įgaliojimų perdelegavimo sutartį taip pat nebuvo reikalaujama, kad būtų atliktas reikalaujamas įmonės *ex ante* vertinimas.

Taigi, įgyvendinantis partneris audituoto įgaliojimo susitarimo įgyvendinimo įgaliojimus perdelegavo reikalavimų neatitinkančiam subjektui, todėl susijęs mokėjimas tapo netinkamas finansuoti.

Įnašas neatitinka su išlaidomis nesusijusio finansavimo teisinio pagrindo

INTPA GD

Auditavome 227 milijonų eurų vertės sąskaitą faktūrą pagal su tarptautine finansų įstaiga pasirašytą *susitarimą* dėl įnašo, įgyvendinamą *tiesioginio valdymo* būdu, teikiant paramą su išlaidomis nesusijusio finansavimo forma.

Pagal ES *finansinį reglamentą* ir Komisijos įgyvendinimo taisyklės, tokios rūšies ES įnašams taikomos konkrečioms sektoriams taikomose taisyklėse arba Komisijos sprendimuose nustatytos sąlygos arba nustatomi rezultatai, kuriuos reikia pasiekti. Šios sąlygos turi būti įvykdytos arba rezultatai turi būti pasiekti prieš skiriant bet kokį su išlaidomis nesusijusį ES finansavimą.

Tačiau nei Komisijos sprendimuose, nei susitarime dėl įnašo mokėjimai nebuvo susieti su sąlygų įvykdymu arba rezultatų pasiekimu. Audituotos sąskaitos faktūros mokėjimas buvo grindžiamas tik susitarimo dėl įnašo parašu. Todėl manome, kad ši suma yra netinkama finansuoti.

Su nepatirtomis išlaidomis susijęs perteklinis patvirtinimas

NEAR GD

Auditavome 11,8 milijono eurų vertės sąskaitą faktūrą pagal susitarimą dėl įnašo, pasirašytą su tarptautine organizacija ir įgyvendinamą *netiesioginio valdymo* būdu.

Dėl to, kad buvo vėluojama užbaigti rekonstrukcijos darbus, tarptautinė organizacija nusprendė perkelti 925 873 eurų sumą iš audituotos sutarties (II etapas) į kitą sutartį (I etapas), pagal kurią buvo finansuojamas panašus ES projektas. Tai reiškė, kad susijusios išlaidos nebeatspindėjo išlaidų, patirtų pagal audituotą sutartį, siekiant išvengti, kad lėšos liktų nepanaudotos pagal kitą sutartį.

Šio perkėlimo apskaitos operacija buvo atlikta pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui. Tarptautinė organizacija pažymėjo operaciją savo apskaitos sistemoje, tačiau jos neįtraukė į Komisijai skirtą savo metinę ataskaitą. Ji skubiai nepranešė Komisijai apie šios operacijos finansines pasekmes. Manome, kad su audituota sutartimi susijusios 925 873 eurų išlaidos nebuvo patirtos, ir padarėme išvadą, kad Komisija atliko perteklinį šios sumos patvirtinimą.

9.10. Taip pat nustatėme 19 neatitikties atvejų teisinėms ir finansinėms nuostatoms (tačiau jie neturi tiesioginio finansinio poveikio ES biudžetui). Jie buvo susiję, pavyzdžiui, su viešaisiais pirkimais, neaiškiu išlaidų paskirstymu, matomumo taisyklių nesilaikymu ir nepakankamais įrodymais. [9.2 langelyje](#) pateikiami mūsų kiekybiškai neįvertintų klaidų pavyzdžiai.

9.2 langelis

Derybos dėl paraiškos po sutarties skyrimo

INTPA GD

Auditavome 1 milijono eurų vertės sąskaitą faktūrą pagal dotacijos sutartį, pasirašytą su nevyriausybinėmis organizacijomis (NVO). Numatytos veiksmo išlaidos buvo 5,6 milijono eurų (ES įnašas – 90 %).

Sutartis buvo skirta paskelbus kvietimą teikti paraiškas. Vertinimo komitetas rekomendavo pagal audituotos sąskaitos faktūros gavėjų pateiktą paraišką skirti dotaciją ir nenustatė jokių trūkumų, kuriuos reikėtų ištaisyti. Komisija, kaip perkančioji organizacija, vertinimo komiteto rekomendacijai pritarė.

Priėmus sprendimą dėl dotacijos skyrimo ir prieš pasirašant dotacijos susitarimą, Komisija pradėjo derybas su pareiškėju, po kurių buvo pakeistas veiksmo aprašymas ir siūlomas biudžetas. Pakeitimai buvo reikšmingi pataisymai, kurie nebuvo susiję su vertinimo komiteto aiškiai nustatytais trūkumais. Jais taip pat nebuvo siekiama atsižvelgti į aplinkybių pokyčius, įvykusius po pasiūlymo pateikimo dienos. Todėl pagal Komisijos taisykles jie neturėjo būti leidžiami.

Neteisingas pasidalijamų išlaidų paskirstymas

NEAR GD ir INTPA GD

Auditavome išlaidas, deklaruotas pagal penkias skirtingas sąskaitas faktūras pagal dotacijų sutartis su NVO ir susitarimus dėl įnašų bei įgaliojimo su tarptautinėmis organizacijomis. Į sąskaitas faktūras buvo įtrauktos išlaidos, padalintos ES finansuojamiems ir kitiems projektams. Nustatėme, kad šių pasidalijamų išlaidų priskyrimas ES biudžetui nebuvo pagrįstas objektyvia paskirstymo metodika, atspindinčia ES finansuojamiems projektams faktiškai panaudotų lėšų dalį.

Matomumo taisyklių nesilaikymas

NEAR GD

Auditavome 21,2 milijono eurų vertės sąskaitą faktūrą pagal susitarimą dėl įnašo, pasirašytą su tarptautine organizacija ir įgyvendinamą netiesioginio valdymo būdu. Projekto tikslas buvo padėti Rytų partnerystės šalims įveikti COVID-19. Bendros veiksmo išlaidos buvo 35,2 milijono eurų, o ES įnašas – 34,7 milijonų eurų (99 %). Reikalaujama, kad ES lėšų gavėjai aiškiai skelbtų apie tai, kad ES finansavo arba bendrai finansavo jų įgyvendinamą veiksmą.

Tačiau nustatėme, kad daugumoje mūsų tikrintų dovanojimo sertifikatų nebuvo jokio patvirtinimo, kad dovanota medicininė įranga buvo finansuojama ES lėšomis.

9.11. Taip pat nustatėme vieną patikimo finansų valdymo principo nesilaikymo atvejį, susijusį su prekių pirkimu didesne nei rinkos kaina. **9.3 langelyje** pateikta informacija apie šį atvejį.

9.3 langelis

Degalai pirkti už didesnę nei vidutinę paskelbtą kainą

ECHO GD

Auditavome 5,9 milijono eurų sąskaitą faktūrą pagal dotacijos sutartį, pasirašytą su nevyriausybine organizacija. Veiksmas įgyvendinamas vienos Afrikos šalies regione, numatytos išlaidos sudaro 7 milijonus eurų, o ES įnašas – 5,9 milijono eurų (84 %).

Atlikdami pagal šią dotaciją deklaruotų išlaidų auditą, atrinkome išlaidų punktą, susijusį su degalų pirkimu. Nustatėme, kad įgyvendinant sutartį paramos gavėjo tiekėjas kelis kartus keitė degalų kainą. Kaip matyti iš šalies nacionalinio statistikos biuro duomenų apie šį regioną, tiekėjo kainos buvo 0,35–62 % didesnės už atitinkamo laikotarpio vidutines paskelbtas kainas.

Taigi paramos gavėjas sumokėjo gerokai daugiau nei vidutinė paskelbta kaina ir šios sumos paprašė iš ES biudžeto. Padarėme išvadą, kad ši praktika neatitinka patikimo finansų valdymo principo.

9.12. Nustatėme dvi išlaidų sritis, kuriose dėl konkrečių mokėjimo sąlygų klaidų tikimybė operacijose paprastai yra mažesnė. Šios sritys yra i) parama biudžetui ir ii) tarptautinių organizacijų įgyvendinami projektai, kuriems taikomas *sąlyginis metodus*. 2023 m. auditavome tris paramos biudžetui operacijas ir devynias sąlyginio metodo operacijas.

9.13. Parama biudžetui yra įnašas į valstybės bendrąjį biudžetą arba jos konkrečiai politikai ar tikslui skirtą biudžetą. 2023 m. iš ES bendrojo biudžeto finansuoti su parama biudžetui susiję mokėjimai sudarė 1,4 milijardo eurų. Tikrinome, ar Komisija laikėsi šalims partnerėms skirtų paramos biudžetui mokėjimų vykdymą reglamentuojančių sąlygų ir ar ji patikrino šalių atitiktį tinkamumo finansuoti sąlygoms (pavyzdžiui, susijusioms su patenkinamu viešojo sektoriaus finansų valdymo pagerėjimu). Mūsų tvarkingumo auditas negali apimti to, kas vyksta po to, kai Komisija išmoka paramą ją gaunančiai šaliai, nes šios lėšos tuomet sujungiamos su tos šalies nuosavais biudžeto ištekliais.

9.14. Pagal sąlyginį metodą, kai Komisijos įnašai į kelių paramos teikėjų projektus sujungiami su kitų paramos teikėjų įnašais ir nėra priskiriami konkrečioms žinomiems išlaidų punktam, Komisija daro prielaidą, kad išlaidos atitinka ES tinkamumo finansuoti taisykles, jei sutelkta suma apima pakankamai tinkamų finansuoti išlaidų, kad jomis būtų padengtas ES įnašas. Į šį metodą atsižvelgėme atlikdami pagrindinius testus. 2023 m. iš ES bendrojo biudžeto tarptautinėms organizacijoms atlikti mokėjimai sudarė 4,6 milijardo eurų. Negalime nurodyti šios sumos dalies, kuriai taikomas sąlyginis metodas, kadangi Komisija jos nestebi.

9.15. Tikrindami operacijų tvarkingumą, taip pat nustatėme Komisijos vykdomos veiksmingos kontrolės pavyzdžių. Vieną tokį pavyzdį pateikiame [9.4 langelyje](#).

9.4 langelis

ES įnašo sumažinimas dėl nepakankamų rezultatų

ECHO GD

Auditavome 3,3 milijono eurų vertės sąskaitą faktūrą pagal įgaliojimo susitarimą, pasirašytą su tarptautine organizacija. Numatytos veiksmo išlaidos buvo 4,5 milijono eurų, o ES įnašas – 4,1 milijono eurų (91 %). Projekto tikslas buvo teikti skubią pagalbą siekiant padidinti maisto gamybos pajėgumus ir didinti pažeidžiamų gyventojų, nukentėjusių nuo konfliktų Afrikos šalyje, atsparumą.

Išanalizavusi projekto galutinę ataskaitą ir surengusi stebėsenos vizitą vietoje, Komisija nustatė trūkumų, susijusių su vienos tarptautinės organizacijos veikla. Komisija, be kita ko, nustatė, kad sėklos buvo prastos kokybės arba neišplatintos per atitinkamą laikotarpį. Kadangi šie trūkumai turėjo didelį poveikį projekto veiklos tikslų įgyvendinimui, Komisija nusprendė sumažinti ES įnašą 820 000 eurų, t. y. 20 % sutartos sumos.

9.16. Operacijų, susijusių su netiesioginio valdymo būdu įgyvendinamomis sutartimis, sudarytomis su pagal ramsčius vertinamomis organizacijomis (tarptautinėmis organizacijomis, tarptautinėmis finansų įstaigomis ir valstybės agentūromis), atveju Komisija patvirtino išlaidas remdamasi finansine ataskaita ir valdymo pareiškimu. Pastarasis yra pagal ramsčius vertinamos organizacijos savideklaracija, kuria patvirtinama, kad nurodyta finansinė informacija yra tinkamai pateikta, išsami bei tiksli ir atitinka sutartyje nustatytus įsipareigojimus. Tačiau nustatėme klaidų pagal ramsčius vertinamų organizacijų vykdomose operacijose, kurios rodo, kad jų finansinėse ataskaitose yra klaidų ir kad apie šias klaidas nepranešama jų valdymo pareiškimuose.

9.17. Kaip ir ankstesniais metais, kai kurios tarptautinės organizacijos ir tarptautinės finansų įstaigos vėlavo mums pateikti prašomus dokumentus, todėl mes atitinkamai vėlavome atlikti savo darbą (žr. **9.2 priedą**, 2020 m. 1 rekomendaciją). Šios organizacijos suteikė tik ribotą prieigą prie dokumentų (pavyzdžiui, tik skaitymo formatu), o tai trukdė mūsų audito planavimui, atlikimui ir kokybės kontrolei. Tai buvo susiję su 12 mūsų audituotų operacijų. Šie sunkumai išliko nepaisant Komisijos pastangų juos išspręsti nuolat bendraujant su atitinkamomis tarptautinėmis organizacijomis.

Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

9.18. Lankėmės penkiose ES delegacijose (Albanijoje, Armėnijoje, Kambodžoje, Sakartvele ir Indijoje) ir tikrinome jų vidaus kontrolės sistemų elementus (žr. **9.8** dalį).

9.19. Nustatėme keletą mūsų tikrintų vidaus kontrolės sistemos elementų veikimo trūkumų. Šie trūkumai buvo susiję, pavyzdžiui, su nepakankamu biudžetu stebėsenos vizitams ir derinimo sutarčių įgyvendinimo vėlavimu. **9.5 langelyje** pateikiami tokių trūkumų pavyzdžiai.

9.5 langelis

Nepakankamas biudžetas stebėsenos vizitams vietoje

NEAR GD

Stebėsenos vizitai vietoje yra pagrindinis Komisijos vidaus kontrolės sistemos elementas. Jie leidžia Komisijai stebėti, kaip vykdoma projekto veikla ir siekiama numatytų rezultatų.

Vienoje iš mūsų aplankytų ES delegacijų nustatėme, kad 2023 m. šių vizitų biudžetas, palyginti su 2022 m., sumažėjo beveik 20 %. Remiantis delegacijos 2023 m. valdymo ataskaita, ribotas biudžetas buvo kliūtis projekto įgyvendinimo metu vykdyti stebėsenos vizitus vietoje, visų pirma sutarčių vadovams delegacijų finansų, sutarčių ir audito skyriuje.

Vėlavimai įgyvendinant derinimo sutartis

NEAR GD ir INTPA GD

Savo vizitų į dvi ES delegacijas metu nustatėme didelių vėlavimų netiesioginio valdymo būdu įgyvendinant derinimo sutartis, kurios tapo vis svarbesnės Komisijos darbe. Šie vėlavimai daugiausia buvo susiję su projektų veiklos nevykdymu. Todėl numatyti rezultatai nebuvo pasiekti laiku, nes plėtros bankai vėlavo vykdyti investicijas pagal derinimo operacijas.

Vienoje šių delegacijų, remiantis jos 2023 m. valdymo ataskaita, dėl šių vėlavimų kilo sunkumų siekiant dviejų pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių: vieno – dėl to, kaip paramos gavėjai naudoja išmokėtinas sumas („įsisavinimas“), kito – dėl jau išmokėto išankstinio finansavimo patvirtinimo.

9.20. Atsižvelgdami į praėjusiais metais savo pateiktą pastabą, kad Komisijos OPSYS informacinė sistema veikė ne visu pajėgumu³, atlikome jos komponento, skirto naudotojų prieigai ir teisėms valdyti, IT auditą. **9.6 langelyje** pateikta išsami informacija apie šio IT audito rezultatus.

9.6 langelis

OPSYS IT ekosistemos komponento veikimo trūkumai

INTPA GD

Prieš kelerius metus INTPA GD, NEAR GD ir FPI įdiegė didelio masto veiklos ir IT pertvarkos programą OPSYS, skirtą visam ES išorės veiksmų portfeliui valdyti. OPSYS IT ekosistemą sudaro komponentų rinkinys. Tai apima kitam generaliniam direktoratui priklausančią organizacijos prieigos valdymo priemonę, kuri naudojama vartotojų prieigos teisėms valdyti. Atlikome šio komponento IT auditą.

Be kita ko, nustatėme, kad nors INTPA GD turėjo procedūrą, skirtą prieigos teisėms suteikti ir panaikinti sistemos administratoriams ar standartiniams vartotojams, ji nebuvo oficiali. Be to, tikrindami 41 darbuotoją, nustatėme keturis atvejus, kai standartiniai naudotojai turėjo daugiau prieigos teisių, nei jiems jų reikėjo savo darbui atlikti. Tai prieštarauja Komisijos IT standartams.

Be to, nustatėme, kad INTPA GD nevaldė visų administratoriaus paskyrų, priklausančių kitų generalinių direktoratų darbuotojams.

Manome, kad šie trūkumai didina netinkamos prieigos prie sistemos riziką ir kenkia sistemos procesų ir duomenų vientisumui. Dėl jų taip pat padidėja rizika, kad bus nesilaikoma įvairių generalinių direktoratų nustatytų taisyklių ir procedūrų, skirtų išorės veiksmų srities projektams įgyvendinti.

³ Mūsų 2022 m. metinės ataskaitos 9.4 langelis.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

FPI metinė veiklos ataskaita

9.21. Peržiūrėjome 2023 finansinių metų FPI MVA. Daugiausia dėmesio skyrėme tam, ar FPI savo MVA tvarkingumo informaciją pateikė pagal Komisijos instrukcijas ir nuosekliai taikė būsimų pataisų ir susigrąžinimų vertinimo metodiką.

9.22. Iš visų 2023 m. patvirtintų (865 milijonų eurų) išlaidų FPI įvertino, kad bendra su rizika susijusi suma mokėjimo metu sudarė 7,2 milijono eurų (0,83 %). Ji įvertino, kad vėlesniais metais po jos patikrų atliktų taisymų vertė sudarė 0,9 milijono eurų (0,1 % visos su rizika susijusios sumos). Todėl FPI vadovas deklaravo, kad tarnybos finansinės rizikos pozicija nesiekė 2 % reikšmingumo ribos.

9.23. Kadangi neturime reprezentatyviosios imties DFP 6 išlaidų kategorijos „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ klaidų lygiui įvertinti, negalime nurodyti, ar šis pareiškimas neprieštarauja mūsų audito darbo rezultatams. Be to, tik 4 % mūsų 2023 m. atliktų patikrų buvo susijusios su mokėjimais, už kuriuos atsakinga FPI.

9.24. Atlikę 2023 m. FPI metinės veiklos ataskaitos peržiūrą ir 2023 m. mokėjimų, už kuriuos yra atsakinga FPI, patikras, nenustatėme jokių klaidų ar trūkumų.

INTPA GD metinė veiklos ataskaita

9.25. Mūsų su 2023 m. INTPA GD MVA susijusio darbo rezultatai išsamiai pateikti mūsų metinėje ataskaitoje dėl 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų (EPF).

Išvados ir rekomendacijos

Išvada

9.26. Nors auditavome nepakankamai operacijų, kad būtų galima įvertinti šios DFP išlaidų kategorijos klaidų lygį (žr. **9.8** dalį), mūsų audito rezultatai rodo, kad tai yra didelės rizikos sritis. Operacijų testavimo rezultatus panaudojome rengdami patikinimo pareiškimą.

Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

9.27. **9.2 priede** pateikti mūsų tolesnių veiksmų peržiūros, kaip buvo įgyvendinta mūsų 2020 m. metinėje ataskaitoje pateikta 1 rekomendacija, nustatyti faktai. Kaip jau buvo nurodyta mūsų 2022 m. metinėje ataskaitoje, Komisija visiškai įgyvendino 2 ir 3 rekomendacijas. Tačiau manome, kad 1 rekomendacija dėl galimybės visapusiškai ir laiku susipažinti su dokumentais buvo įgyvendinta tik tam tikrais atžvilgiais.

9.28. Taip pat peržiūrėjome 2021 ir 2022 m. metinėse ataskaitose pateiktas rekomendacijas, pagal kurias buvo reikalaujama nedelsiant imtis veiksmų arba kurios turėjo būti įgyvendintos 2023 m. Komisija visiškai įgyvendino keturias rekomendacijas (**9.2 priedas**).

Rekomendacijos

9.29. Remdamiesi šia peržiūra ir savo 2023 m. nustatytais faktais bei išvadomis, Komisijai pateikiame šias rekomendacijas:

9.1 rekomendacija. Imtis priemonių, siekiant patobulinti ES delegacijų kontrolės sistemas, skirtas išankstiniam finansavimui patvirtinti

Prieš patvirtinant išankstinį finansavimą, išmokėtą sutartis įgyvendinančioms organizacijoms pagal netiesioginio valdymo principą, gauti išsamią informaciją apie bet kokią išankstinį finansavimą, kurį šios organizacijos savo ruožtu sumokėjo ir įtraukė savo deklaruojamas išlaidas.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

9.2 rekomendacija. Paramos gavėjams teikti gaires dėl pasidalijamų išlaidų paskirstymo

Paramos gavėjams teikti gaires, kad būtų užtikrinama, jog jie pasidalijamų išlaidų paskirstymą grįstų faktiniu lėšų panaudojimu kiekvienam ES finansuojamam projektui.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

9.3 rekomendacija. Užtikrinti matomumo taisyklių laikymąsi

Stiprinti kontrolę, kad būtų užtikrinama, jog organizacijos, įgyvendinančios sutartis pagal netiesioginio valdymo principą, laikytųsi matomumo taisyklių.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

9.4 rekomendacija. Užtikrinti, kad ES delegacijos surengtų pakankamai stebėsenos vizitų vietoje

Užtikrinti, kad ES delegacijos surengtų pakankamai stebėsenos vizitų vietoje.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

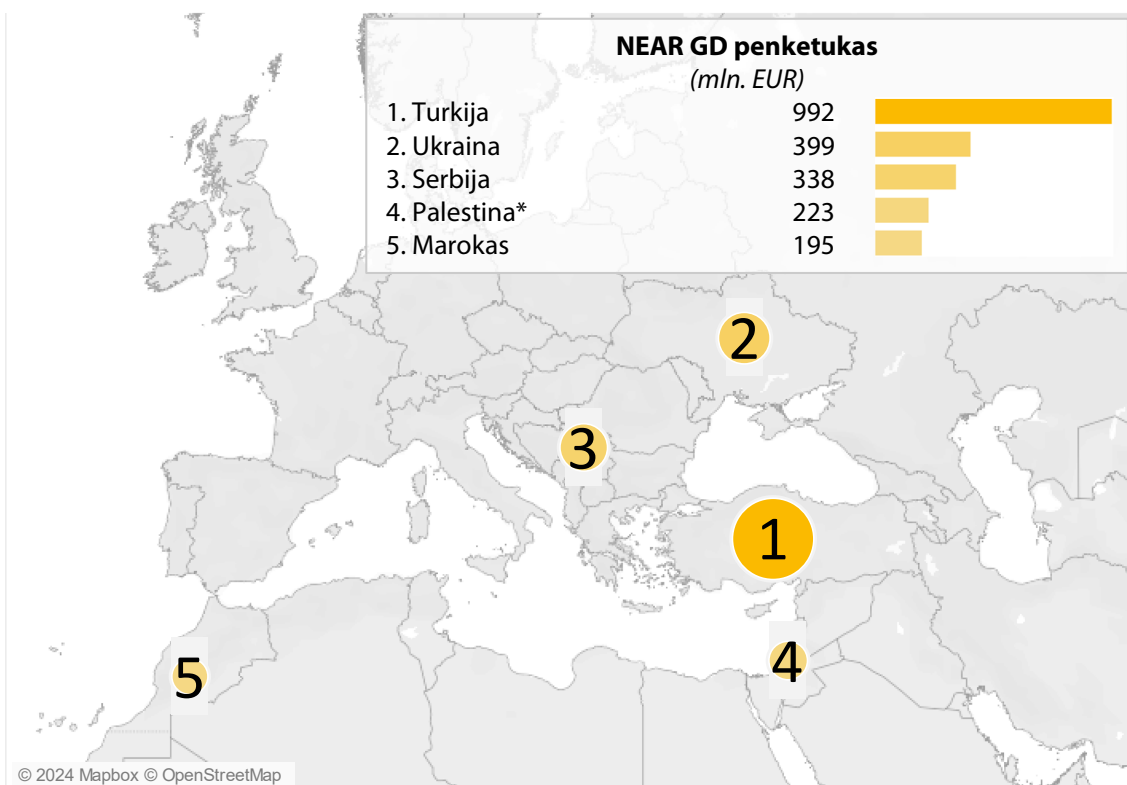
9.5 rekomendacija. Sustiprinti derinimo operacijų stebėsenos ir valdymo mechanizmus

Sustiprinti derinimo operacijų stebėsenos ir valdymo mechanizmus, kad būtų sumažinta vėlavimo įgyvendinti veiksmus rizika.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

Priedai

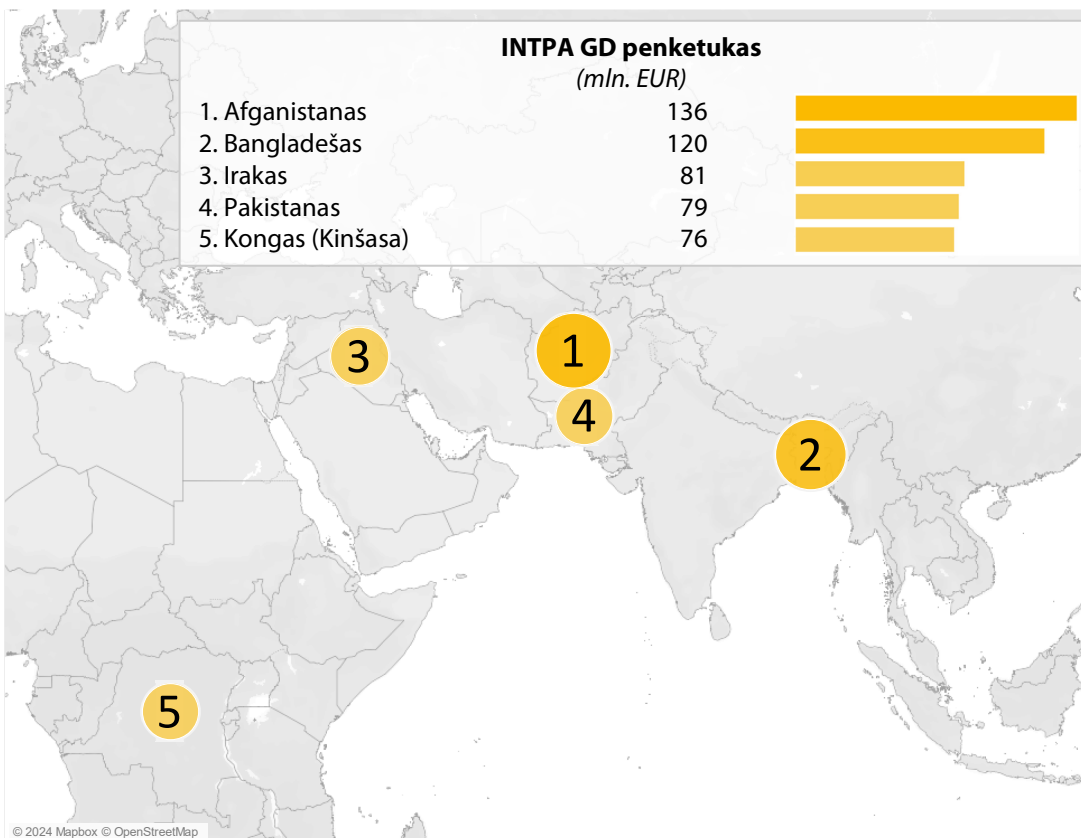
9.1 priedas. Su NEAR GD ir INTPA GD susiję mokėjimai pagal šalis

Šaltinis: žemėlapis fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 (CC BY-SA) licenciją.

NEAR GD šalių penketukas (mln. EUR)							
2022		2021		2020		2019	
Ukraina	714	Turkija	127	Marokas	411	Palestina*	145
Tunisas	268	Moldova	109	Turkija	314	Marokas	135
Egiptas	124	Marokas	106	Tunisas	248	Turkija	99
Palestina*	120	Egiptas	88	Palestina*	174	Tunisas	86
Marokas	102	Jordanija	70	Sakartvelas	119	Moldova	65

* Ši nuoroda nereiškia Palestinos valstybės pripažinimo ir nedaro poveikio atskiroms valstybių narių pozicijoms šiuo klausimu.

Šaltinis: žemėlapis fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 (CC BY-SA) licenciją.

<i>INTPA GD šalių penketukas (mln. EUR)</i>							
<i>2022</i>		<i>2021</i>		<i>2020</i>		<i>2019</i>	
Afganistanas	200	Bangladešas	140	Bangladešas	153	Afganistanas	125
Kongas (Kinšasa)	79	Irakas	103	Afganistanas	138	Nigeris	94
Pakistanas	76	Pakistanas	89	Mianmaras (Birma)	74	Burkina Fasas	84
Etiopija	76	Nepalas	85	Irakas	59	Malis	83
Jemenas	69	Afganistanas	77	Kambodža	50	Etiopija	65

9.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas srityje „Kaimyninės šalys ir pasaulis“

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2020	<p>Komisijai rekomenduojame:</p> <p>1 rekomendacija:</p> <p>Imtis veiksmų, kad tarptautinės organizacijos suteiktų Audito Rūmams visapusišką, neribotą ir savalaikę prieigą prie dokumentų, būtinų mūsų užduočiai atlikti pagal SESV, o ne tik skaitymo formatu.</p> <p>Terminas: iki 2021 m. pabaigos</p>		<p>Komisija sustiprino komunikaciją su tarptautinėmis organizacijomis, kad mes galėtume susipažinti su dokumentais. Kai kurios tarptautinės organizacijos, pavyzdžiui, Tarptautinė migracijos organizacija (TMO), Jungtinių Tautų vaikų fondas (UNICEF), Pasaulio sveikatos organizacija (PSO), Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija (UNESCO), Jungtinių Tautų vystymo programa (JTVP) ir Pasaulio banko grupė (PBG), ir toliau suteikia prieigą prie patvirtinamųjų dokumentų tik skaitymo formatu arba neleidžia susipažinti su visais prašomais patvirtinamaisiais dokumentais.</p>
2021	<p>NEAR GD rekomenduojame:</p> <p>1 rekomendacija:</p> <p>imtis atitinkamų priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti, kad visi įsipareigojimai arba išankstiniai mokėjimai, kuriuos paramos gavėjai savo finansinėse ataskaitose deklaravo kaip patirtas išlaidas, būtų atskaityti prieš atliekant mokėjimus ar patvirtinimus.</p> <p>Tikslinė įgyvendinimo data: 2023 m. pabaiga</p>		

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>NEAR GD rekomenduojame:</p> <p>2 rekomendacija:</p> <p>stiprinti kontrolę rengiant paramos biudžetui operacijų finansavimo susitarimus, siekiant finansavimo susitarimuose nustatyti aiškias sąlygas, susijusias su lėšų pervedimu į lengvatomis besinaudojančios šalies centrinio banko išdo sąskaitą ir taikytinu valiutos kursu. Jos turėtų atitikti paramos biudžetui gaires.</p> <p>Tikslinė įgyvendinimo data: 2023 m. pabaiga</p>		
2021	<p>NEAR GD rekomenduojame:</p> <p>3 rekomendacija:</p> <p>2022 m. metinėje veiklos ataskaitoje ir būsimose metinėse veiklos ataskaitose nurodyti į LKL tyrimo populiaciją neįtrauktų sutarčių rūšį ir vertę.</p> <p>Tikslinė įgyvendinimo data: nuo 2022 m. metinės veiklos ataskaitos</p>		
2022	<p>NEAR GD rekomenduojame:</p> <p>4 rekomendacija:</p> <p>stiprinti kontrolę, siekiant užkirsti kelią neteisėtam pasiūlymų keitimui sutarčių sudarymo etape, kai dotacijos skiriamos pagal kvietimą teikti pasiūlymus.</p> <p>Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. birželio mėn.</p>		

Šaltinis: Audito Rūmai.

10 skyrius

Europos viešasis administravimas

Turinys

	Dalis
Įvadas	10.1.–10.2.
Trumpas aprašymas	10.3.
Audito apimtis ir metodas	10.4.–10.5.
Operacijų tvarkingumas	10.6.–10.20.
Pastabos dėl tikrintų operacijų	10.7.–10.18.
Europos Parlamentas	10.8.–10.12.
Europos Sąjungos Taryba	10.13.
Europos Komisija	10.14.–10.15.
Europos išorės veiksmy tarnyba	10.16.
Europos regionų komitetas	10.17.
Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas	10.18.
Pastabos dėl priežiūros ir kontrolės sistemų	10.19.–10.20.
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	10.21.
Išvados ir rekomendacijos	10.22.–10.25.
Išvada	10.22.
Rekomendacijos	10.23.–10.25.
Priedai	
10.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas srityje „Europos viešasis administravimas“	

Įvadas

10.1. Šiame skyriuje pateikti mūsų nustatyti su *DFP 7* išlaidų kategorija „Europos viešasis administravimas“ susiję faktai. **10.1 diagramoje** apžvelgiamos 2023 m. ES institucijų ir įstaigų išlaidos pagal šią išlaidų kategoriją.

10.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

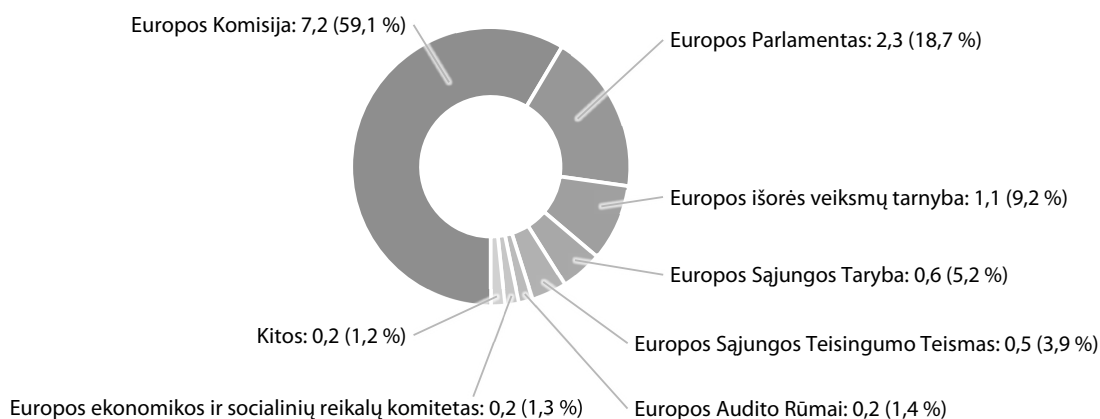

Europos viešasis administravimas
12,3 mlrd. EUR (6,4 % ES biudžeto išlaidų)

(mlrd. EUR)

2023 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal institucijas

2023 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Mokėjimai – iš viso 12,3

Audito populiacija – iš viso 12,3

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis su 2023 m. Europos Sąjungos konsoliduotomis finansinėmis ataskaitomis susijusiais duomenimis.

10.2. Teikiame atskiras ataskaitas dėl ES agentūrų, kitų ES įstaigų ir Europos mokyklų. Mūsų specialiosios metinės ataskaitos dėl šių įstaigų skelbiamos mūsų [interneto svetainėje](#). Nesame įgaliojoti atlikti Europos Centrinio Banko finansinio audito.

Trumpas aprašymas

10.3. Administracinės išlaidos – tai išlaidos žmogiškiesiems ištekliams, įskaitant pensijas, kurios 2023m. sudarė apie 70 % bendros sumos, ir išlaidos pastatams, įrangai, energijai, komunikacijoms ir informacinėms technologijoms. Daugelį metų mūsų atliekamo darbo rezultatai rodo, kad apskritai šios išlaidos susijusios su maža rizika.

Audito apimtis ir metodas

10.4. Taikydami **1.1 priede** nustatytą audito metodą ir metodiką, patikrinome toliau nurodytus su šia DFP išlaidų kategorija susijusius 2023 m. aspektus:

- a) statistiškai reprezentatyvią 70 *operacijų* imtį, apimančią visas šios DFP kategorijos išlaidų rūšis. Mūsų tikslas buvo įvertinti šios DFP išlaidų kategorijos *klaidų* lygį ir prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*;
- b) Europos Parlamento priežiūros ir kontrolės sistemas, visų pirma vidaus kontrolės standartų įgyvendinimą, rizikos valdymą ir *Finansiniame reglamente* apibrėžtų pagrindinių kontrolės priemonių veikimą, įskaitant mokėjimų *ex ante* ir *ex post* kontrolę;
- c) visų ES institucijų ir įstaigų, tarp jų Komisijos generalinių direktoratų ir tarnybų, visų pirma atsakingų už administracines išlaidas¹, metinėse veiklos ataskaitose pateiktą tvarkingumo informaciją, kuri vėliau įtraukiama į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos ataskaitą*.

10.5. Mūsų pačių išlaidas audituoja išorės auditorius².

¹ Žmogiškųjų išteklių ir saugumo GD, Individualių išmokų administravimo ir mokėjimo biuro, Infrastruktūros ir logistikos biurų Briuselyje ir Liuksemburge, Skaitmeninių paslaugų GD.

² „ACG Auditing & Consulting Group S.r.l.“.

Operacijų tvarkingumas

10.6. Iš 70 mūsų tikrintų operacijų 21 (30 %) buvo klaidų. Remdamiesi penkiomis mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad klaidų lygis yra žemiau reikšmingumo ribos.

Pastabos dėl tikrintų operacijų

10.7. Mūsų pastabos yra susijusios su Europos Parlamentu, Europos Sąjungos Taryba, Europos Komisija, Europos išorės veiksmy tarnyba, Europos regionų komitetu ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu. Nenustatėme jokių reikšmingų trūkumų, susijusių su Europos Sąjungos Teisingumo Teismu, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu ir Europos ombudsmenu. Mūsų išorės auditorius nenurodė jokių konkrečių trūkumų.

Europos Parlamentas

10.8. Mūsų sudaryta 16 operacijų imtis apėmė du mokėjimus frakcijoms ir vieną mokėjimą politinei partijai. Kaip pranešėme savo [2022 m. metinės ataskaitos](#) 10.9 dalyje, Parlamento frakcijų *asignavimų* valdymo vidaus taisyklės³, kurias patvirtino Europos Parlamento biuras, neatitiko Finansinio reglamento. Pagal šias taisykles reikalaujama, kad didelės vertės sutartims būtų taikomos ne atviros arba *ribotos viešųjų pirkimų procedūros, o derybų būdu vykdomos viešųjų pirkimų procedūros*, šitaip apribojant konkurenciją.

10.9. 2023 m. nustatėme, kad abi tikrintos frakcijos skyrė tokią didelės vertės sutartį. Be to, nustatėme dar du atvejus, kai frakcija nesilaikė Europos Parlamento taisyklių⁴, nes ji nesirinko iš pakankamo skaičiaus pasiūlymų. Vienu iš šių atvejų buvo nepakankamai koordinuota su Parlamento administracija dėl galimybės pasinaudoti viena iš Parlamento preliminariųjų sutarčių, todėl viešųjų pirkimų procedūra nebuvo tinkamai atlikta.

³ 400 biudžeto punkto asignavimų panaudojimo taisyklės su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2022 m. liepos 4 d.

⁴ Ten pat.

10.10. Taip pat nustatėme kiekybiškai neįvertinamų klaidų, susijusių su dviem mokėjimais frakcijoms. Jie susiję su atvejais, kai sprendimas skirti sutartį nebuvo tinkamai dokumentuotas dėl atitinkamų procedūrų trūkumo; vienodo dydžio suma už kelionės išlaidas buvo išmokėta, nesant pakankamai įrodymų, kad išlaidos buvo faktiškai patirtos, ir buvo užsakytos prekės telefonu, neregistruojant oficialių įrašų.

10.11. Nustatėme kiekybiškai neįvertinamų klaidų, susijusių su viena Europos politinės partijos operacija. COVID-19 pandemijos metu, nepradėjus naujos konkurso procedūros, su rangovu buvo pasirašytas naujas susitarimas, dėl kurio gerokai pasikeitė teikiamų paslaugų pobūdis. Be to, nustatėme, kad politinė partija neturėjo konkrečių procedūrų dėl interesų konfliktų, susijusių su jos viešųjų pirkimų procedūromis, prevencijos.

10.12. Kitose 13 mūsų tikrintų operacijų taip pat nustatėme trūkumų, susijusių su dviem viešųjų pirkimų procedūromis. Vienos procedūros atveju Europos Parlamentas paskelbė konkursą dėl transporto priemonių nuomos, nurodydamas konkrečius automobilių modelius. Nors į konkurso procedūrą buvo įtraukti pasiūlymų kainos ir kokybės vertinimo kriterijai, konkurso dalyviai negalėjo pasiūlyti alternatyvių modelių.

Europos Sąjungos Taryba

10.13. Keturiuose mūsų tikrintuose mokėjimuose jokių *kiekybiškai įvertinamų klaidų* nenustatėme. Dėl vieno mokėjimo, susijusio su pastatų priežiūra, Taryba pasirašė susijusią preliminariąją sutartį, kurios trukmė – ne daugiau nei 10 metų. Manome, kad, nors daugiau nei 4 metų trukmė buvo pagrįsta dėl sutarties pobūdžio, konkreti 10 metų trukmė nebuvo aiškiai paaiškinta prisiimant *įsipareigojimą*.

Europos Komisija

10.14. 26 mūsų tikrintuose mokėjimuose nustatėme dvi kiekybiškai įvertinamas klaidas. Viena buvo susijusi su tuo, kad Komisija nepritaikė ES mokesčio lengvatos darbuotojui, turinčiam į ją teisę, gaudamas išmokas šeimai. Tai lėmė klaida susijusiose IT sistemose, todėl kyla rizika, kad tų pačių rūšių klaidos buvo padarytos atliekant ir kitus mokėjimus. Kita buvo susijusi su palyginti nedideliu permokėjimu už statybos darbus, susidariusiu dėl to, kad pritaikyta kaina viršijo sutartyje nustatytą kainą.

10.15. Atkreipėme dėmesį į keturias kiekybiškai neįvertinamas klaidas, įskaitant vieną atvejį, kai Komisija, prieš prisiimdama biudžetinį įsipareigojimą, prisiėmė teisinį įsipareigojimą dėl energijos tiekimo, to tinkamai neįrašiusi kaip išimties. Nustatėme atvejį, kai pensijos byloje nebuvo neseniai išduoto pensininko partnerio gyvumo faktą patvirtinančio liudijimo. Asmens gyvumo faktą patvirtinantis liudijimas yra būtinas, siekiant įrodyti teisę į išmokas. Vienu atveju paskutinį kartą informacija apie pareigūno teises į išmokas šeimai ir vaikui buvo atnaujinta 2020 m. Vėluojant gauti ir patikrinti tokią informaciją padidėja netinkamų mokėjimų rizika. Panašiai kaip ir Tarybos atveju (žr. **10.13** dalį), manome, kad mūsų tikrintos IT sutarties 11 metų trukmė nebuvo pakankamai pagrįsta.

Europos išorės veiksmų tarnyba

10.16. Viename iš 13 mūsų tikrintų mokėjimų nustatėme kiekybiškai įvertinamą klaidą, susijusią su tuo, kad, prieš pasirašant ES delegacijos nuomos sutartį, nebuvo galiojančios viešųjų pirkimų procedūros. Be to, nustatėme šešis kiekybiškai neįvertinamus faktus, susijusius su viešaisiais pirkimais ES delegacijose, įskaitant konkurso dalyvių atrankos ir pasiūlymų vertinimo metodikos trūkumus ir prisiimtą teisinį įsipareigojimą prieš prisiimant biudžetinį įsipareigojimą. Taip pat nustatėme, kad mokėjimai už delegacijos patalpas vienoje šalyje buvo atlikti į banko sąskaitą kitoje šalyje, kuri buvo įtraukta į oficialų mokesčių tikslais nebendradarbiaujančių jurisdikciją turinčių subjektų ES sąrašą. Tai neatitiko ES dedamų pastangų skatinti gerą mokesčių srities valdymą.

Europos regionų komitetas

10.17. Panašiai kaip ir Tarybos atveju (žr. **10.13** dalį), manome, kad vienoje iš dviejų mūsų tikrintų operacijų pastatų priežiūros sutarties 10 metų trukmė nebuvo pakankamai pagrįsta.

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas

10.18. Mūsų tikrinta operacija buvo susijusi su darbo užmokesčio mokėjimu. Mūsų audito metu pareigūnas deklaraciją dėl teisių į išmokas šeimai ir vaikui paskutinį kartą pateikė 2020 m. Vėluojant gauti ir patikrinti tokią deklaraciją padidėja netinkamų mokėjimų rizika.

Pastabos dėl priežiūros ir kontrolės sistemų

10.19. Tikrinome priežiūros ir kontrolės sistemas Europos Parlamente, daugiausia dėmesio skirdami keturiems didžiausiems išlaidų generaliniams direktoratams, kaip nurodyta 10.4 dalies b) punkte. Generaliniai direktoratai taikė skirtingus vykdomos išlaidų *ex ante* ir *ex post* kontrolės metodus. *Ex ante* kontrolės intensyvumas atspindėjo įvairias išlaidų rūšis ir apsvarstytus rizikos veiksnius. Tačiau nebuvo nustatytos bendros metodikos, pagal kurią būtų galima parengti *ex ante* kontrolės metodą arba suderinti aptiktų klaidų skirstymą į kategorijas. *Ex post* kontrolė nėra privaloma. Šeši iš 14 generalinių direktoratų savo 2022 m. metinėse veiklos ataskaitose pateikė *ex post* kontrolės rezultatus. Mūsų tikrintų generalinių direktoratų *ex post* kontrolės metodikose ne visada buvo nurodyta, kaip nustatyti tinkamus imties dydžius arba kaip atskleisti *ex post* kontrolės rezultatų poveikį leidimus suteikiančių pareigūnų pasirašytame metiniame patikinimo pareiškime.

10.20. Europos Parlamentas ėmėsi iniciatyvų, kad užkirstų kelią sukčiavimui ir jį nustatytų. Tai, be kita ko, Biuro sprendimai dėl informavimo apie pažeidimą, generalinio sekretoriaus sprendimai dėl finansinių pažeidimų nagrinėjimo, informuotumo apie sukčiavimą turinys Parlamento vidaus tinklalapyje, mokymo veikla ir susiję veiksmai etikos klausimais. Kai kuriuose generaliniuose direktoratuose buvo parengtos kovos su sukčiavimu strategijos, tačiau Europos Parlamente nebuvo visos institucijos masto kovos su sukčiavimu strategijos, pagal kurią būtų koordinuojami veiksmai visoje organizacijoje.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

10.21. Mūsų peržiūrotose metinėse veiklos ataskaitose reikšmingų klaidų lygių nenustatyta. Tai sutampa su mūsų audito metu nustatytais faktais (žr. [10.6](#) dalį).

Išvados ir rekomendacijos

Išvada

10.22. Iš bendrų audito įrodymų, kuriuos gavome ir pateikėme šiame skyriuje, matyti, kad klaidų lygis išlaidų kategorijos „Europos viešasis administravimas“ išlaidose nebuvo reikšmingas.

Rekomendacijos

10.23. *10.1 priede* pateikti mūsų tolesnių veiksmų peržiūros, kaip buvo įgyvendintos mūsų 2020 m. metinėje ataskaitoje Europos Parlamentui ir Komisijai pateiktos rekomendacijos, nustatyti faktai. Manome, kad abi rekomendacijos buvo įgyvendintos tam tikrais atžvilgiais.

10.24. Savo 2021 ir 2022 m. metinėse ataskaitose pateikėme rekomendacijų⁵ Europos Parlamentui dėl frakcijoms skirtų mokėjimų asignavimų. Remdamiesi savo 2023 m. nustatytais faktais, manome, kad šios rekomendacijos tebėra labai aktualios.

10.25. Remdamiesi savo audito darbu, rekomenduojame:

10.1 rekomendacija. Stiprinti kovos su sukčiavimu Europos Parlamente veiksmus

Europos Parlamentas turėtų remtis savo esamais kovos su sukčiavimu veiksmais, parengdamas visos institucijos masto kovos su sukčiavimu strategiją ir užtikrindamas, kad ji būtų taikoma visoje organizacijoje.

Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2025 m. pabaigos

⁵ Žr. 2022 m. metinės ataskaitos 10.19 dalį ir 2021 m. metinės ataskaitos 9.20 dalį.

Priedai

10.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas srityje „Europos viešasis administravimas“

Igyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Igyvendinimo lygis	Pastabos
2020	<p>Rekomenduojame:</p> <p>1 rekomendacija</p> <p>Parlamentas atliktų būtinus pakeitimus, siekdamas užtikrinti, kad dienpinigiai būtų mokami tik tiems EP nariams, kurie turi teisę juos gauti;</p>		<p>Europos Parlamento administracija pasiūlė Biurui dabartinį popierinį lankomumo registrą pakeisti biometriniais duomenimis pagrįsta sistema. 2023 m. spalio mėn. Biuras nusprendė, kad kompetentingos tarnybos šį klausimą turėtų išnagrinėti išsamiau. 2024 m. vasario mėn. administracija pateikė naują pasiūlymą. Biuras priėmė sprendimą dėl leidimais grindžiamos sistemos, kurią papildytų savanoriška biometrinių duomenų sistema, ir dėl galimybės toliau patvirtinti dalyvavimą naudojantis dabartiniu popieriniu registru. Parlamento administracija dirbo, kad būtų įdiegta ši nauja sistema.</p>
2020	<p>Rekomenduojame:</p> <p>2 rekomendacija:</p> <p>tam, kad patobulintų statutinių išmokų šeimai valdymo sistemą, Komisija turėtų sustiprinti darbuotojų deklaracijų dėl išmokų, gautų iš kitų šaltinių, nuoseklumo patikras ir didinti darbuotojų informuotumą šiuo klausimu.</p>		<p>Komisija padidino šią sritį tikrinančios grupės pajėgumus ir pradėjo kurti automatizuotą kontrolės sistemą, kuri dar neveikia. 2023 m. audito metu nustatyti faktai rodo, kad reikia toliau dėti pastangas siekiant patobulinti tokių išmokų patikras.</p>

Šaltinis: Audito Rūmai.

11 skyrius

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė

Turinys

	Dalis
Įvadas	11.1.–11.10.
Trumpas EGADP aprašymas	11.1.–11.8.
Politikos tikslai	11.3.
Valdymo ir kontrolės sistema	11.4.–11.6.
Įgyvendinimo būklė	11.7.–11.8.
Audito apimtis ir metodas	11.9.–11.10.
Mūsų audito nuomonė neapima galutinių gavėjų patirtų išlaidų tvarkingumo	11.11.–11.15.
Mūsų vertinimas, ar laikomasi mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų	11.16.–11.28.
Tam tikros tarpinės ir (arba) siektinos reikšmės pasiektos nepatenkinamai	11.20.
Kai kurios priemonės pradėtos taikyti prieš tinkamumo finansuoti laikotarpį, o kai kuriomis be tinkamo pagrindimo finansuotos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos	11.21.–11.25.
Tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės ne visada aiškiai apibrėžtos	11.26.–11.28.
Mūsų patikrintos atrinktos stebėsenos ir kontrolės sistemos	11.29.–11.43.
Komisijos <i>ex post</i> audituose tebėra trūkumų	11.29.–11.32.
Tebėra valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumų	11.33.–11.42.
Mokėjimo prašymų trūkumai	11.43.
Probleminiai klausimai, susiję su <i>patikimu finansų valdymu</i>	11.44.–11.47.
MVA ir MVVA	11.48.–11.50.

Išvados ir rekomendacijos 11.51.–11.53.

Išvados 11.51.–11.52.

Rekomendacijos 11.53.

Priedai

11.1 priedas. Audito metodas ir metodika

11.2 priedas. Audito rezultatai

11.3 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Įvadas

Trumpas EGADP aprašymas

11.1. *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP)* nustatyta Reglamentu (ES) 2021/241 (toliau – Reglamentas), kuris įsigaliojo 2021 m. vasario 19 d. 2023 m. vasario mėn. jis buvo iš dalies pakeistas, kad valstybės narės į savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus galėtų įtraukti skyrių „REPowerEU“¹. EGADP remiamos reformos ir investicijos valstybėse narėse nuo pat COVID-19 pandemijos pradžios 2020 m. vasario mėn. (skyriaus „REPowerEU“ atveju – nuo 2022 m. vasario 1 d.). Parama bus teikiama iki 2026 m.

11.2. Iš pradžių EGADP lėšos sudarė 723 milijardus eurų ir apėmė negražinamus finansinius įnašus (*dotacijas*) (338 milijardai eurų) ir paskolas (385 milijardai eurų). Iki 2023 m. pabaigos įsipareigota skirti 648 milijardus eurų, iš kurių 356,8 milijardo eurų dotacijų ir 290,9 milijardo eurų paskolų. Ši suma buvo nustatyta atsižvelgiant į pakeitimą, susijusį su skyriumi „REPowerEU“. Kadangi prašymus dėl paskolų buvo galima teikti iki 2023 m. rugpjūčio mėn., paskolos sutarčių dėl 94,5 milijardo eurų sumos jau nebegalima sudaryti.

Politikos tikslai

11.3. Pagrindinis EGADP tikslas – sušvelninti ekonominius ir socialinius COVID-19 pandemijos padarinius, kartu didinant valstybių narių ekonomikos atsparumą ir užtikrinant geresnį pasirengimą būsimiems iššūkiams, be kita ko, spartinant jų žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Į planą „REPowerEU“, kaip ES atsaką į pasaulinės energijos rinkos trikdžius, kuriuos sukėlė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, įtrauktas dar vienas tikslas – panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro pertvarkant ES energetikos sistemą.

¹ Reglamentas (ES) 2023/435.

Valdymo ir kontrolės sistema

11.4. Komisija įgyvendina EGADP taikydama tiesioginį valdymą, o tai reiškia, kad Komisija yra tiesiogiai atsakinga už jos įgyvendinimą. Mokėjimai pagal EGADP priklauso nuo to, ar valstybės narės patenkinamai pasiekė *Tarybos įgyvendinimo sprendimų*, kuriais patvirtinami jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai², prieduose nustatytas *tarpinės reikšmės* ir *siektinas reikšmės*. Papildomai reikalaujama, kad priemonės, susijusios su siektinomis reikšmėmis arba tarpinėmis reikšmėmis, kurios buvo patenkinamai pasiektos, neturėtų būti atšauktos ir kad nebūtų pažeistas dvigubo finansavimo principas. Reglamente nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos apima tinkamumo finansuoti laikotarpio laikymąsi, reikšmingos žalos nedarymo principą ir užtikrinimą, kad šiuo finansavimu nebūtų pakeistos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos³. Valstybės narės gali prašyti išmokų iki dviejų kartų per metus, jei jos pateikia pakankamai įrodymų, kad susijusios tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės buvo patenkinamai pasiektos. Kartu su mokėjimo prašymu jos taip pat turi pateikti auditų santrauką ir valdymo pareiškimą dėl pateiktos informacijos.

11.5. Komisijos kontrolės sistema turi būti užtikrinama, kad EGADP mokėjimai būtų teisėti ir tvarkingi, o tai daugiausia priklauso nuo to, ar tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės yra patenkinamai pasiektos. Šiuo tikslu Komisija naudoja kontrolės sistemas, kad atliktų valstybių narių mokėjimo prašymų preliminarinius vertinimus (*ex ante* patikras) ir *ex post* auditus valstybėse narėse, kurie atliekami po to, kai įvykdomas mokėjimas.

² Reglamentas (ES) 2021/241, 24 straipsnio 2 dalis.

³ *Ten pat*, 5, 9 straipsniai, 17 straipsnio 2 dalis ir 24 straipsnio 3 dalis.

11.6. Kadangi galutinė atsakomybė už ES biudžetą tenka Komisijai⁴, ji taip pat turi gauti pakankamą valstybių narių patikinimą, kad ES finansiniai interesai yra veiksmingai apsaugoti. Valstybės narės turi įgyvendinti kontrolės sistemas, kuriomis užtikrinama, kad EGADP priemonės atitiktų ES ir nacionalinę teisę, visų pirma *sukčiavimo*, korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo ir ištaisymo srityje. Komisija gali taikyti *finansines pataisas* (sumažinti teikiamos paramos dydį arba susigrąžinti jau išmokėtas lėšas), jei nustato:

- rimtų pažeidimų, turinčių įtakos ES finansiniams interesams, kurių valstybė narė neištaisė, arba
- rimtų finansavimo ar paskolų susitarimų įsipareigojimų pažeidimų.

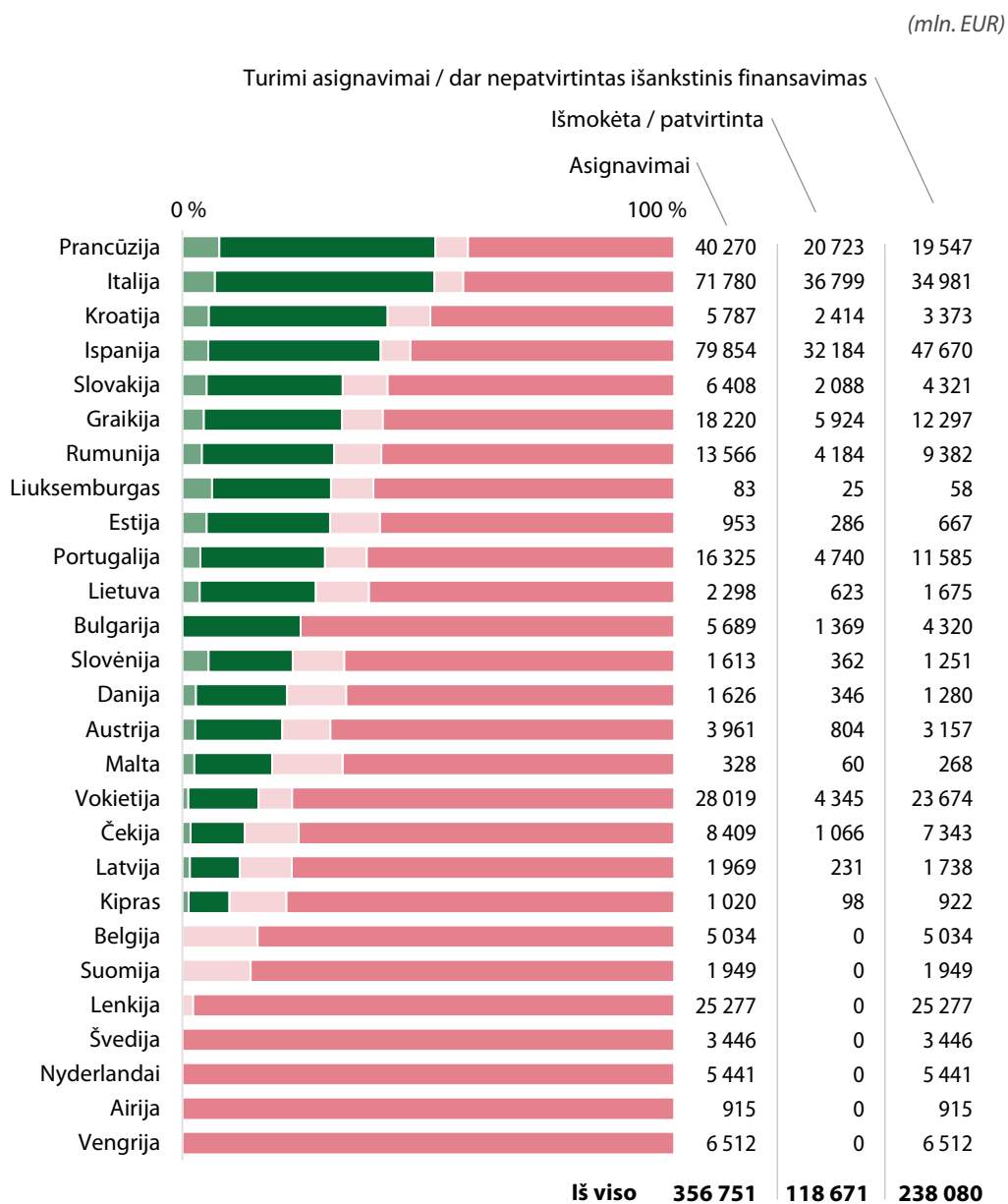
Įgyvendinimo būklė

11.7. Iki 2023 m. pabaigos Taryba buvo patvirtinusi visų 27 valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus ir 22 valstybės narės buvo gavusios išankstinį finansavimą. Iki 2024 m. vasario 1 d. visos valstybės narės pateikė prašymus iš dalies pakeisti savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus (23 į juos įtraukė skyrių „REPowerEU“) ir Taryba juos patvirtino. Iki 2023 m. pabaigos Komisija atliko 37 dotacijų mokėjimus (vieną – 2021 m., 13 – 2022 m. ir 23 – 2023 m.), kurių bendra vertė siekė 141,6 milijardo eurų, įskaitant dar nepatvirtintą 22,7 milijardo eurų išankstinį finansavimą. Tai reiškia, kad 2023 m. pabaigoje įgyvendinimo lygis buvo 33,3 %, nors EGADP įgyvendinimo laikotarpis baigiasi 2026 m. (žr. **11.1 diagramą**). Nėra informacijos apie tai, kiek iš viso valstybės narės sumokėjo *galutiniams gavėjams*⁵.

⁴ Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), 317 straipsnis.

⁵ **Specialioji ataskaita 13/2024** „Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skirtų lėšų *įsisavinimas*: vyksta vėluojant ir išlieka rizika, kad priemonės nebus įgyvendintos, todėl nebus pasiekti EGADP tikslai“, 53 ir 54 dalys.

11.1 diagrama. Valstybių narių EGADP dotacijų mokėjimų raida (2023 m. gruodžio 31 d.)

	2021	2022	2023	Iš viso
Išankstinis finansavimas	36 372	271	1 691	38 334
Išmokėta	10 000	46 897	46 325	103 222
Patvirtinimai	1 494	6 803	7 152	15 449

- Patvirtintas išankstinis finansavimas
- Išmokėta
- Dar nepatvirtintas išankstinis finansavimas
- Turimi asignavimai

Šaltinis: Audito Rūmai.

11.8. 2023 m. Komisijos preliminariniuose vertinimuose nustatyta, kad dviejuose dotacijų mokėjimo prašymuose nurodytos penkios tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės nėra patenkinamai pasiektos. Todėl Komisija mokėjimus iš dalies sustabdė:

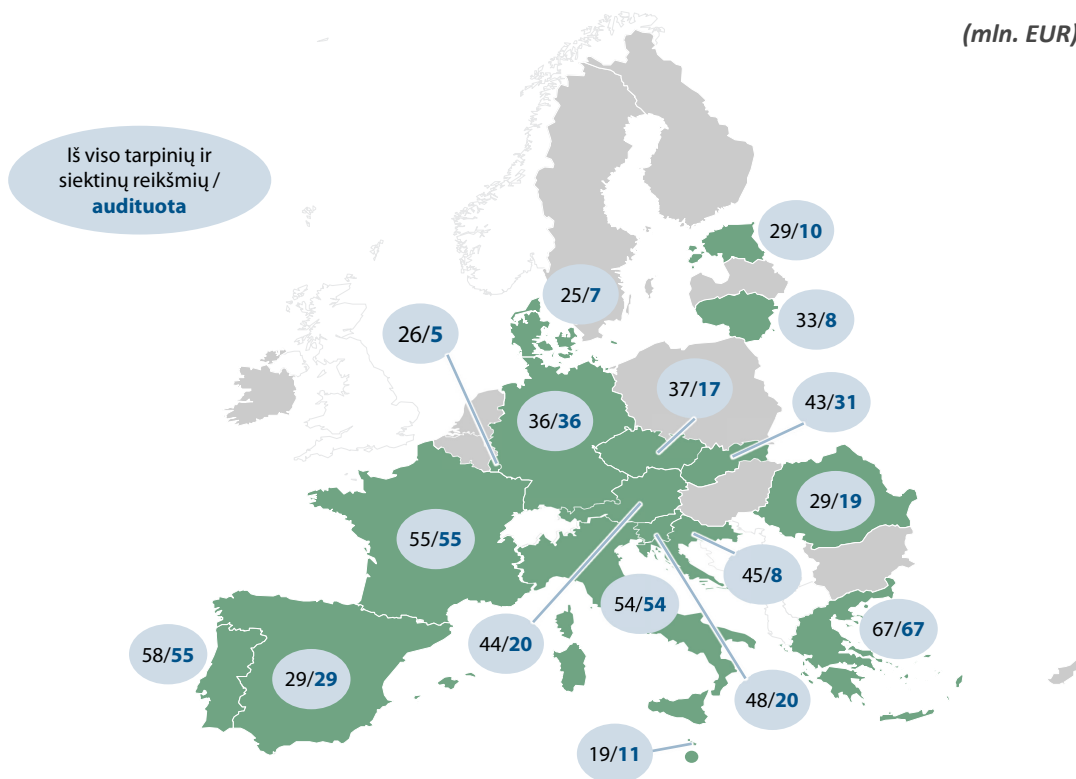
- o Lietuvai: Komisija nusprendė, kad dvi iš 33 tarpinių reikšmių nebuvo patenkinamai pasiektos, ir sustabdė 26,2 milijono eurų sumos mokėjimą. Atsižvelgdama į veiksmus, kurių Lietuva ėmėsi per 6 mėnesius nuo mokėjimo sustabdymo, Komisija padarė išvadą, kad viena tarpinė reikšmė pasiekta patenkinamai, o kita – iš dalies. Todėl ji atliko 17,5 milijono eurų mokėjimą, šitaip EGADP paramą Lietuvai sumažindama 8,7 milijono eurais;
- o Portugalijai: Komisija nusprendė, kad dvi tarpinės reikšmės ir viena siektina reikšmė iš 40 tarpinių ir (arba) siektinų reikšmių nebuvo patenkinamai pasiektos, ir atliko dalinį 1 874,5 milijono eurų mokėjimą už 37 patenkinamai pasiektas tarpines reikšmes ir siektinas reikšmes. Kartu Komisija sustabdė 810,4 milijono eurų sumos mokėjimą dėl trijų tarpinių ir (arba) siektinų reikšmių, kurios nebuvo patenkinamai pasiektos. Atsižvelgdama į veiksmus, kurių Portugalija ėmėsi per 6 mėnesius nuo mokėjimo sustabdymo, Komisija padarė išvadą, kad dvi tarpinės reikšmės ir viena siektina reikšmė patenkinamai pasiektos.

Audito apimtis ir metodas

11.9. 2023 m. EGADP išlaidos iš viso sudarė 53,5 milijardo eurų, o mūsų auditas apėmė visus 23 dotacijų mokėjimus, kurių bendra vertė – 46,3 milijardo eurų, ir susijusį 7,2 milijardo eurų išankstinio finansavimo *patvirtinimą*. Šie 23 dotacijų mokėjimai ir išankstinio finansavimo patvirtinimai (EGADP išlaidos) buvo atlikti 17 valstybių narių ir buvo susiję su 542 tarpinėmis reikšmėmis ir 135 siektinomis reikšmėmis (žr. [11.2 diagramą](#)). Mūsų auditas neapima EGADP paskolų komponento (žr. [11.1 priedą](#)).

11.2 diagrama. Visos ir audituotos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės, kuriomis grindžiamos 2023 m. EGADP išlaidos

(mln. EUR)

Valstybė narė	Iš viso tarpinių reikšmių	Iš viso siektinų reikšmių	Audituosios tarpinės reikšmės	Audituosios siektinos reikšmės	Išlaidos
Čekija	31	6	11	6	1 067
Danija	23	2	5	2	346
Vokietija	28	8	28	8	4 345
Estija	28	1	9	1	286
Graikija*	63	4	63	4	3 949
Ispanija	24	5	24	5	6 897
Prancūzija	16	39	16	39	12 217
Kroatija	32	13	2	6	805
Italija*	41	13	41	13	13 810
Lietuva	33	0	8	0	623
Liuksemburgas	24	2	3	2	25
Malta	16	3	8	3	60
Austrija	40	4	16	4	805
Portugalija*	35	23	33	22	4 104
Rumunija	28	1	18	1	2 147
Slovėnija*	45	3	17	3	361
Slovakija*	35	8	23	8	1 629
Iš viso	542	135	325	127	53 476

* 2023 m. buvo atliktas daugiau nei vienas mokėjimas.

Šaltinis: Audito Rūmai.

11.10. Taikydami **11.1 priede** nurodytą audito metodą, kad parengtume nuomonę dėl 2023 m. EGADP išlaidų tvarkingumo, patikrinome:

- a) 325 tarpines reikšmes ir 127 siektinas reikšmes, įtrauktas į 2023 m. atliktus 23 dotacijų mokėjimus, siekdami įvertinti, ar jos atitinka mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygas. Šis vertinimas apėmė:
 - i) Komisijos preliminarinių vertinimų, įskaitant 15 tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių, susijusių su valstybių narių audito ir kontrolės sistemomis, dokumentų peržiūrą;
 - ii) vizitus vietoje dėl 30 siektinų reikšmių ir tarpinių reikšmių šešiose valstybėse narėse (Čekijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Kroatijoje, Italijoje ir Portugalijoje);
- b) penkis Komisijos *ex post* auditus (Čekijoje, Danijoje, Graikijoje, Ispanijoje ir Austrijoje), siekdami įvertinti, ar jie buvo atlikti veiksmingai, kad būtų užtikrintas patikinimo lygis;
- c) ECFIN GD ataskaitas dėl 2023 m. EGADP išlaidų tvarkingumo jo *metinėje veiklos ataskaitoje (MVA)* ir tai, kaip ši informacija pateikiama *metinėje valdymo ir veiklos ataskaitoje (MVVA)*.

Mūsų audito nuomonė neapima galutinių gavėjų patirtų išlaidų tvarkingumo

11.11. EGADP yra grindžiamas su išlaidomis nesusijusio finansavimo modeliu⁶. Pagrindinė Komisijos mokėjimo valstybėms narėms sąlyga yra patenkinamai pasiektos iš anksto nustatytos tarpinės reikšmės arba siektinos reikšmės. Papildomai reikalaujama, kad priemonės, susijusios su siektinomis reikšmėmis arba tarpinėmis reikšmėmis, kurios buvo patenkinamai pasiektos, neturėtų būti atšauktos ir kad nebūtų pažeistas dvigubo finansavimo principas. [Reglamente](#) nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos taip pat apima tinkamumo finansuoti laikotarpio laikymąsi, reikšmingos žalos nedarymo principą ir užtikrinimą, kad šiuo finansavimu nebūtų pakeistos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos⁷.

11.12. Nors reikalaujama, kad valstybės narės būtų įdiegusios veiksmingas ir efektyvias vidaus kontrolės sistemas⁸, galutinių gavėjų ir įgyvendinančiųjų įstaigų patirtų išlaidų atitiktis ES ir nacionalinėms taisyklėms nėra EGADP mokėjimų valstybėms narėms sąlyga. Todėl atlikdami EGADP dotacijų mokėjimų valstybėms narėms tvarkingumo auditą daugiausia dėmesio skiriame tam, ar iš anksto nustatytos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės buvo pasiektos patenkinamai ir ar buvo įvykdytos [Reglamente](#) nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos.

11.13. Kaip pranešta ankstesniais metais, tai yra didžiulis skirtumas⁹, palyginti su mūsų audito darbu kitose ES biudžeto srityse, kuriose vertiname atitiktį visoms atitinkamoms ES ir nacionalinėms taisyklėms iki galutinio gavėjo lygmens (pavyzdžiui, patirtų išlaidų tinkamumą finansuoti ir *valstybės pagalbos* bei *viešųjų pirkimų* taisyklių laikymąsi). [11.3 diagramoje](#) pateiktas palyginimas tarp to, ką audituojame sanglaudos išlaidų ir EGADP išlaidų srityse, ir parodyti mūsų darbo abiejose srityse skirtumai.

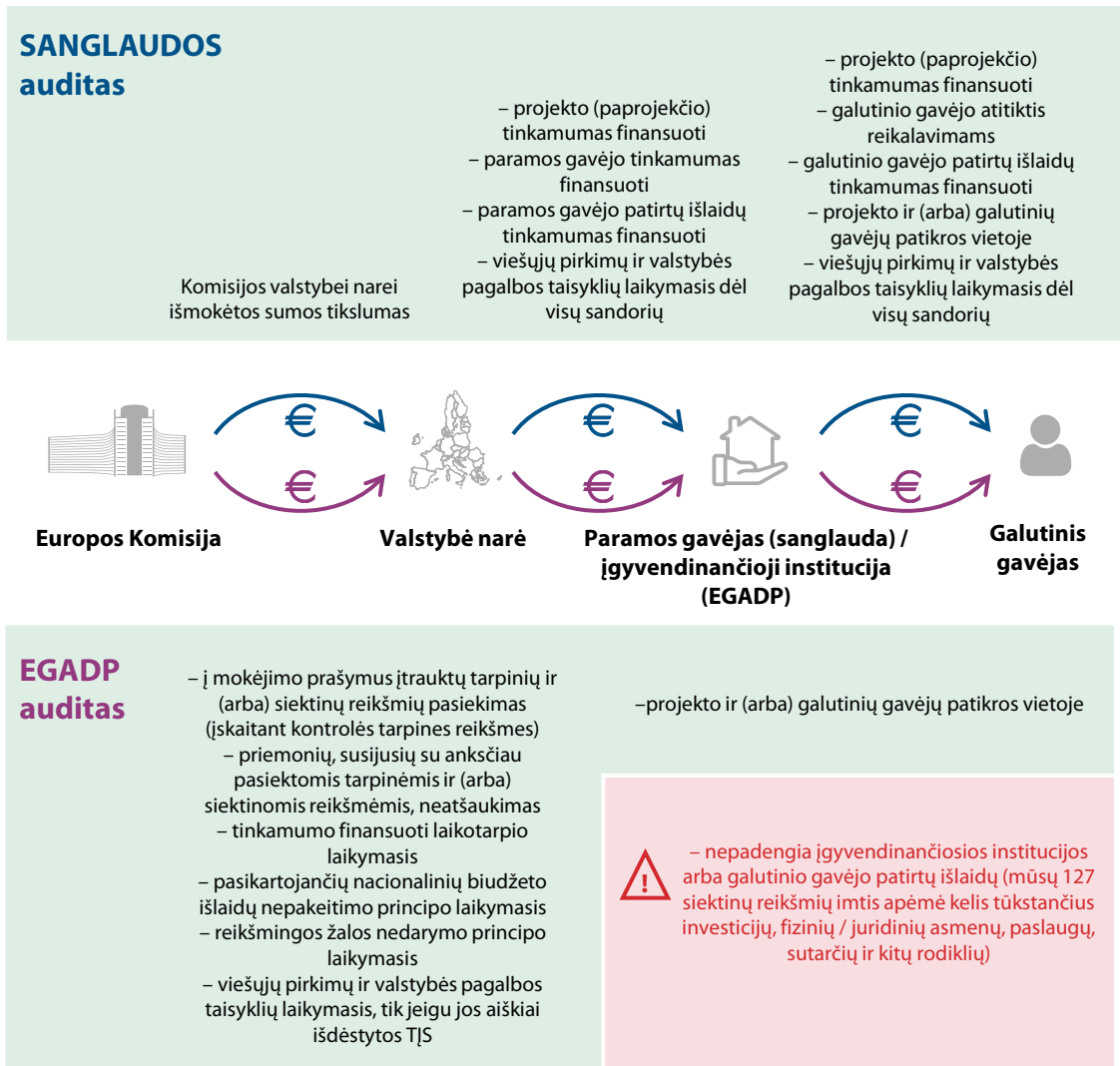
⁶ Finansinio reglamento 125 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktis.

⁷ Reglamento (ES) 2021/241 5, 9 straipsniai, 17 straipsnio 2 dalis ir 24 straipsnio 3 dalis.

⁸ Ten pat, 22 straipsnis.

⁹ 2022 m. metinė ataskaita, XXXVII dalis.

11.3 diagrama. Mūsų audito darbas, susijęs su sanglaudos išlaidų ir EGADP išlaidų tvarkingumu

Šaltinis: Audito Rūmai.

11.14. Kalbant apie EGADP, valstybės narės turėjo pateikti planuojamų reformų ir investicijų išlaidų sąmatas, kuriomis remdamasi Komisija vertino jų atitinkamus ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus. Tačiau išmokos valstybėms narėms nėra susietos nei su numatomomis EGADP priemonių išlaidomis, nei su faktinėmis galutinių gavėjų patirtomis išlaidomis. Pagal Reglamentą, valstybės narės neprivalo kartu su mokėjimo prašymais pateikti informacijos apie išlaidas, kurias galutiniai gavėjai patyrė įgyvendindami tarpines ar siektinas reikšmes. Tai reiškia, kad atlikdami auditą nevertiname, ar tarpinės ar siektinos reikšmės faktinės įgyvendinimo išlaidos yra proporcingos EGADP mokėjimui arba numatomoms jos išlaidoms. Tai dar vienas skirtumas, palyginti su mūsų audito darbu kitose ES biudžeto srityse.

11.15. Ankstesnėje ataskaitoje¹⁰ nustatėme, kad pagal EGADP kontrolės sistemą ES lygmeniu pateikiama nedaug informacijos, susijusios su tuo, ar pagal EGADP finansuojami investiciniai projektai atitinka ES ir nacionalines taisykles. Tai daro poveikį Komisijos patikinimui ir dėl to atsiranda ES lygmens atskaitomybės spraga. Šiuo metu atliekamame audite tikriname veiksmus, kurių Komisija ėmėsi šioje srityje (žr. **11.49** dalį), ir valstybių narių kontrolės sistemas, kuriomis turi būti užtikrintas ES ir nacionalinių taisyklių laikymasis.

¹⁰ Specialioji ataskaita 07/2023 „Komisijos EGADP kontrolės sistemos struktūra“.

Mūsų vertinimas, ar laikomasi mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų

11.16. Pagal Reglamentą¹¹, Komisija mokėjimo prašymus turėtų įvertinti nepagrįstai nedelsdama, bet ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo prašymo gavimo. Pagal Komisijos ir valstybių narių pasirašytus finansavimo susitarimus¹² Komisijai suteikiama teisė sustabdyti procedūrą tais atvejais, kai ji praneša valstybei narei, kad ši turi pateikti svarbios papildomos informacijos arba ištaisyti mokėjimo prašymą.

11.17. Patikrinome, per kiek laiko Komisija atliko preliminarų 2023 m. atliktų dotacijų mokėjimų vertinimą, ir nustatėme, kad ji laikėsi dviejų mėnesių termino tik trijų iš 23 (dotacijų) mokėjimų atveju. Vėlavimus daugiausia lėmė valstybių narių prašymai sustabdyti vertinimą, kad jos galėtų pateikti daugiau informacijos. Tačiau nei Reglamente, nei Finansavimo susitarime tokia galimybė nenumatyta.

11.18. Nustatėme, kad 16 iš 325 tarpinių reikšmių ir 127 siektinų reikšmių buvo paveiktos finansinį poveikį turinčių nustatytų faktų (žr. **11.2 priedą**). Tai buvo susiję su septyniais iš 23 EGADP mokėjimų (ir susijusiais išankstinio finansavimo patvirtinimais).

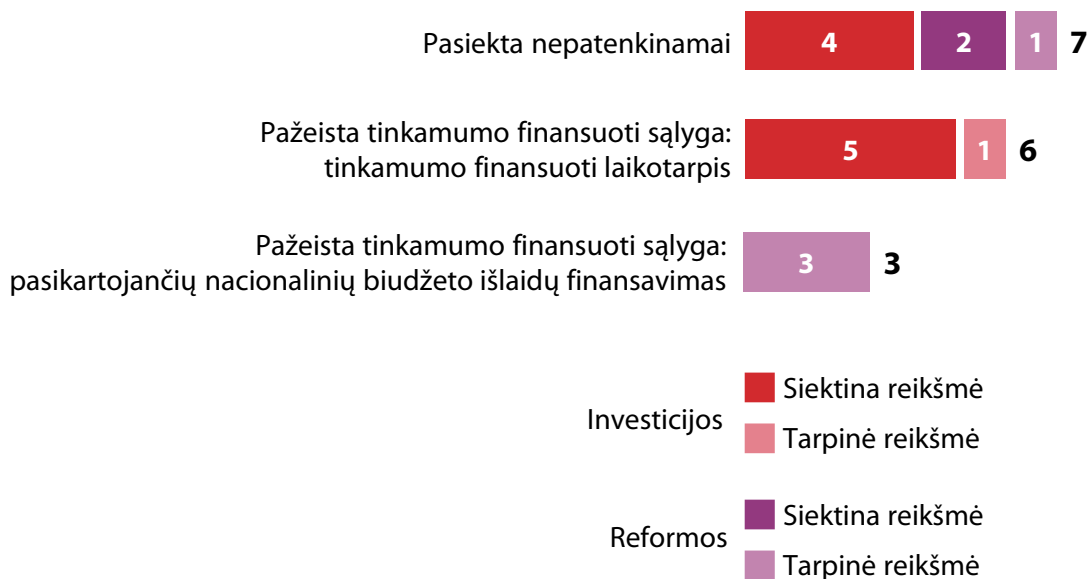
11.19. Atsižvelgdami į EGADP išlaidų modelio pobūdį ir į tai, kad taikant Komisijos mokėjimų sustabdymo metodiką¹³ reikia priimti daug sprendimų, kurie gali būti aiškinami skirtingai, nepateikiame *klaidų* lygio, palyginamo su kitų ES išlaidų sričių klaidų lygiu (žr. **11.1 priedą**). Todėl manome, kad minimalus šių nustatytų kiekybiškai išreikštų faktų finansinis poveikis viršija mūsų *reikšmingumo ribą*. **11.4 diagramoje** pateikti suskirstyti mūsų nustatyti faktai dėl mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų pažeidimų.

¹¹ Reglamentas (ES) 2021/241, 24 straipsnio 3 dalis.

¹² Finansavimo susitarimo 6 straipsnio 4 dalis.

¹³ KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI „Dveji Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės taikymo metai. Unikali ES žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos priemonė“, 2 priedas (COM(2023) 99).

11.4 diagrama. Nustatytų kiekybiškai išreikštų faktų pasiskirstymas

Šaltinis: Audito Rūmai.

Tam tikros tarpinės ir (arba) siektinos reikšmės pasiektos nepatenkinamai

11.20. Atlikę patikras nustatėme septynias su šešiais mokėjimais susijusias tarpines reikšmes ir siektinas reikšmes, kurios nebuvo patenkinamai pasiektos. Nustatėme, kad ne visi tarpinės reikšmės ar siektinos reikšmės elementai buvo pasiekti ir kad trijų trūkstančių elementų nebuvo galima laikyti minimaliu priimtiniu nuokrypiu (žr. [11.1 langelį](#)). Vis dėlto Komisija susijusius mokėjimus atliko. Nustatėme dar 14 Komisijos vertinimo trūkumų, kurie neturėjo poveikio bendram vertinimo teisingumui.

11.1 langelis

Tarpinės reikšmės, kuri nebuvo patenkinamai pasiekta, pavyzdys

Italijos M1C1-9 siektina reikšmė „T1. Parama saugumo struktūrų modernizavimui“

Italijos siektinos reikšmės aprašymas TJS:

„Užbaigtos ne mažiau kaip penkios stiprinamosios intervencinės priemonės, kuriomis modernizuojamos saugumo struktūros Nacionaliniame kibernetinio saugumo perimetro (PSNC) ir tinklų ir informacinių sistemų (TIS) sektoriuose. (...)“

Valstybė narė pateikė septynias ataskaitas, kad įrodytų saugumo struktūrų modernizavimą stiprinamosiomis intervencinėmis priemonėmis. Šiose ataskaitose buvo pateikta padėties kibernetinėje erdvėje analizė, taip pat rizikos ir poveikio analizė, o TIS 2 direktyvoje šie veiksmai laikomi tik vienu iš dešimties elementų, būtinų tinklų ir informacinių sistemų saugumui kylančiai rizikai valdyti.

Komisija nusprendė, kad stiprinamosios intervencinės priemonės šiose septyniose ataskaitose buvo įrodytos.

Mes laikėmės nuomonės, kad šešiose iš septynių ataskaitų vidaus stebėsenos ir kontrolės pajėgumų gerinimas nebuvo įrodytas, o buvo pateikta tik šių pajėgumų analizė. Intervencinėmis priemonėmis buvo grindžiami kibernetinės gynybos stiprinimo planai, tačiau jos pačios nebuvo stiprinamosios intervencinės priemonės, skirtos saugumo struktūroms modernizuoti, kaip reikalaujama pagal Tarybos įgyvendinimo sprendimą.

Nustatėme, kad tarpinės ir (arba) siektinos reikšmės nebuvo patenkinamai pasiektos taip pat atliekant mokėjimus Austrijoje, Čekijoje, Prancūzijoje, Graikijoje ir Portugalijoje.

Kai kurios priemonės pradėtos taikyti prieš tinkamumo finansuoti laikotarpį, o kai kuriomis be tinkamo pagrindimo finansuotos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos

11.21. Reglamente nustatytos šios dvi pagrindinės tinkamumo finansuoti sąlygos, kuriomis apibrėžiamas pagal EGADP finansuojamų priemonių laikas ir pobūdis:

- a) tinkamos finansuoti tik tos priemonės, kurios pradėtos taikyti nuo 2020 m. vasario 1 d.¹⁴;
- b) pagal EGADP teikiama parama neturėtų pakeisti periodinių nacionalinių biudžeto išlaidų, išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus¹⁵.

11.22. Reglamente nepateikta konkrečių kriterijų, pagal kuriuos būtų galima apibrėžti, kas yra priemonės taikymo pradžia arba pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos. Tuo metu, kai buvo tvirtinami planai, Komisija įvertino atitiktį šiems reikalavimams. Komisijos gairėse¹⁶ teigiama, kad pagal EGADP priemonės gali būti remiamos tik tuo atveju, jei jų įgyvendinimas (dėl kurio patiriamos išlaidos) pradėtas tik 2020 m. vasario 1 d. arba vėliau ir tos priemonės yra neatsiejama planuose numatytų investicijų ir (arba) reformų dalis. Tačiau mes manome, kad priemonės taikymo pradžia turėtų būti laikoma pirmojo (teisinio) *įsipareigojimo* data, nes tai jau yra veiklos pradžia sutarties arba finansavimo sprendimo forma. Be to, neaišku, kokia turėtų būti laikoma priemonės pradžia reformos atveju.

11.23. Kalbant apie pasikartojančias nacionalines biudžeto išlaidas, savo gairėse valstybėms narėms dėl jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų¹⁷ Komisija atskiria pasikartojančias ir vienkartinės išlaidas ir nurodo administracines išlaidas, pavyzdžiui, personalo išlaidas, ir veiklos išlaidas. Pavyzdžiui, ji mano, kad pasikartojančios infrastruktūros priežiūros išlaidos nėra tinkamos finansuoti, tačiau investicijos į modernizavimą, įskaitant visapusišką arba uždelstą techninę priežiūrą, kiekvienu konkrečiu atveju gali būti laikomos tinkamomis finansuoti.

¹⁴ Reglamentas (ES) 2021/241, 17 straipsnio 2 dalis.

¹⁵ Ten pat, 5 straipsnio 1 dalis.

¹⁶ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Guidance to member states. Recovery and resilience plans“, SWD(2021) 12 final.

¹⁷ Ten pat.

11.24. Keturių mokėjimų atveju nustatėme, kad veikla, susijusi su penkiomis siektinomis reikšmėmis ir viena tarpine reikšme, pradėta vykdyti iki 2020 m. vasario mėn. Todėl pagal šias tarpines ir (arba) siektinas reikšmes finansavimas pagal EGADP neturėjo būti teikiamas (žr. [11.2 langelį](#)).

11.2 langelis

Tinkamumo finansuoti laikotarpio nesilaikymo pavyzdys

Prancūzijos 3-7 siektina reikšmė „Laikantieji lynai“

Prancūzijos siektinos reikšmės aprašymas TJS:

„Naujų laikančiųjų lynų kilometrų skaičius (iš viso).“

Siekdamos pagrįsti, kad siektina reikšmė buvo pasiekta, Prancūzijos institucijos pateikė Komisijai septynių geležinkelių projektų, pagal kuriuos buvo nutiesta 233,9 km naujų elektros laidų, kuriais perduodama energija (laikančiųjų lynų), sąrašą. Remdamiesi pirkimo užsakymais nustatėme, kad keturių projektų, apimančių 155 km ilgio tiesimą, užsakymai buvo išduoti iki 2020 m. vasario mėn.

Nustatėme *tinkamumo finansuoti laikotarpio nesilaikymo atvejų ir Čekijai, Italijai ir Austrijai atliktuose mokėjimuose.*

11.25. Taip pat nustatėme, kad trys tarpinės reikšmės pakeitė pasikartojančias nacionalines biudžeto išlaidas be tinkamo pagrindimo (žr. [11.3 langelį](#)).

11.3 langelis

Pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų finansavimo pavyzdys

Austrijos 134 tarpinė reikšmė „Ketvirtoji statybos kultūros ataskaita“

Austrijos tarpinės reikšmės aprašymas TJS:

„Paskelbta ketvirtoji statybos kultūros ataskaita. Joje pateikiama artimiausių metų statybos kultūros Austrijoje reformos darbotvarkė ir nurodomos konkrečios statybos kultūros programos priemonės.“

Ketvirtoji Austrijos federalinės vyriausybės užsakyta statybos kultūros ataskaita yra 2005 m. Austrijos parlamento pradėtos iniciatyvos tęsia. Pagal šią iniciatyvą reikalaujama reguliariai (kas penkerius metus) skelbti ataskaitą, kurioje būtų skatinamos priemonės, skirtos pageidaujamiems sprendimams ir praktikai, susijusiems su statybos kultūra Austrijoje, rengti ir skleisti. Pirmosios trys ataskaitos paskelbtos 2006, 2011 ir 2017 m.

Manome, kad statybos kultūros ataskaitų rengimas ir skelbimas yra pasikartojanti veikla, kuri turi būti vykdoma kas penkerius metus ir kuri iki šiol buvo finansuojama kaip nacionalinių biudžeto išlaidų dalis. Be to, palyginti su ankstesnėmis ataskaitomis, šioje ataskaitoje jokių reikšmingų patobulinimų nematyti. Todėl finansavimas pagal EGADP neturėjo būti teikiamas.

Nustatėme atvejų, kai EGADP lėšomis buvo finansuojamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos ir Graikijai ir Maltai atliktuose mokėjimuose.

Tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės ne visada aiškiai apibrėžtos

11.26. Siekiant patikimai įvertinti mokėjimo tvarkingumą, susijusį su finansavimo modeliu, pagal kurį mokėjimai priklauso nuo to, ar patenkinamai pasiektos anksčiau nustatytos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės, labai svarbu, kad būtų pateikti aiškūs ir nedviprasmiški rodikliai ir aiški „patenkinamo“ pasiekimo apibrėžtis. Neaiškiai apibrėžtos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės reiškia, kad jų įvykdymo vertinimo kriterijai taip pat nėra aiškūs.

11.27. Reglamente nenustatyta kriterijų, kaip aiškinti žodį „patenkinamai“. Pagal Komisijos gaires¹⁸ „patenkinamas“ pasiekimas reiškia, kad, išskyrus minimalius nuokrypius (pavyzdžiui, kai siektinos reikšmės nepasiekta dalis sudaro mažiau nei 5 %), reikalavimai yra įvykdyti (žr. **11.1 priedą**). Vertindama, ar patenkinamai pasiektos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės, Komisija patvirtina nežymius dalyko, formos, laiko ir aplinkybių nuokrypius. Todėl šiuos minimalius nuokrypius naudojame kaip audito kriterijų. Pažymime, kad, priklausomai nuo atitinkamo EGADP lėšų mokėjimo, mokėjimo dalis, atitinkanti patvirtintus nuokrypius, gali siekti kelis milijonus eurų. Be to, vertinant, ar kokybiniai kriterijai yra įvykdyti patenkinamai, reikia priimti daug sprendimų, todėl gali būti skirtingai aiškinama, ar tarpinė ir (arba) siektina reikšmė yra pasiekta patenkinamai.

11.28. Jau anksčiau pabrėžėme¹⁹, kad esama rizikos, jog, jei tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės nebus aiškios, jas bus sunku įvertinti arba pradinis tikslas gali būti nepasiektas. Peržiūrint planus ateityje, rekomendavome Komisijai užtikrinti, kad tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės būtų pakankamai aiškios. Atlikdami darbą, susijusį su 2023 m. EGADP išlaidų tvarkingumu, savo imtyje nustatėme 15 atvejų, susijusių su neaiškiai apibrėžtomis tarpinėmis reikšmėmis ar siektinomis reikšmėmis (atkreipiame dėmesį į tai, kad 12 iš šių atvejų Komisija šiuos trūkumus nustatė ir dokumentavo savo preliminariniame vertinime) (**11.4 langelis**).

¹⁸ COM(2023) 99, 1 priedas.

¹⁹ 2022 m. metinė ataskaita, 11.36 dalis ir 11.2 rekomendacija.
[Specialioji ataskaita 21/2022](#) „Komisijos atliktas nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimas iš esmės tinkamas, bet įgyvendinimo rizikos veiksnių vis dar yra“, 82 dalis.
[Specialioji ataskaita 26/2023](#) „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės veiksmingumo stebėsenos sistema. Vertinama įgyvendinimo pažanga, tačiau to nepakanka veiksmingumui atspindėti“.

11.4 langelis

Nepakankamai konkrečios tarpinės reikšmės pavyzdys

Ispanijos 2 tarpinė reikšmė „Žemos įtampos elektrotechnikos reglamento (ŽJER) Techninio statybos kodekso (TSK) pakeitimai ir Karališkojo dekreto, kuriuo reglamentuojamos viešosios įkrovimo paslaugos, patvirtinimas“

Ispanijos tarpinės reikšmės aprašymas TJS:

„Isigaliojo: (...) ii) Žemos įtampos elektrotechnikos reglamento (ŽJER) pakeitimai, siekiant įtraukti su pastatu nesusijusių automobilių stovėjimo aikštelių įkrovimo infrastruktūros įpareigojimus, ir (...)“

Šiai tarpinei reikšmei pasiekti, be kita ko, turi būti iš dalies pakeistos ŽJER nuostatos, įtraukiant įpareigojimą įrengti įkrovimo punktus su pastatu nesusijusiose automobilių stovėjimo aikštelėse. Tačiau nenurodyta tokio įpareigojimo aprėptis, visų pirma įkrovimo punktų, kurie turi būti įrengti, skaičius ar santykinė dalis. Todėl bet kokio pakeitimo, kad ir koks jis būtų nesunkiai įgyvendinamas, pakaktų, kad tarpinė reikšmė būtų laikoma tinkamai pasiekta.

Mūsų patikrintos atrinktos stebėsenos ir kontrolės sistemos

Komisijos *ex post* audituose tebėra trūkumų

11.29. Vadovaujantis *Finansiniu reglamentu*²⁰ ir su valstybėmis narėmis pasirašytais finansavimo susitarimais, *ex post* auditais siekiama nustatyti ir ištaisyti klaidas, susijusias su operacijomis po to, kai joms buvo suteiktas leidimas. Šių auditų tikslas – patikrinti Komisijos atliktų mokėjimų teisėtumą ir tvarkingumą tikrinant, ar į mokėjimo prašymą įtrauktos tarpinės ir siektinos reikšmės buvo pasiektos.

11.30. 2023 m. Komisija atliko aštuonis tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių *ex post* auditus, kad įvertintų, koku mastu buvo pasiektos 10 siektinų reikšmių ir aštuonios tarpinės reikšmės. Kai kurie iš šių auditų buvo derinami su sistemų auditais. Komisija padarė išvadą, kad visos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės buvo patenkinamai pasiektos. 2024 m. Komisija toliau atliko tarpinių ir (arba) siektinų reikšmių *ex post* auditus, apimančius 2023 m. atliktus mokėjimus.

11.31. Savo 2022 m. metinėje ataskaitoje²¹ pažymėjome, kad *ex post* auditų procedūros neapima patikrų, skirtų patikrinti, ar priemonės, susijusios su audituotomis siektinomis reikšmėmis, kurios anksčiau buvo įvertintos kaip pasiektos, nebuvo atšauktos atlikus mokėjimą ir ar priemonėmis buvo laikomasi tinkamumo finansuoti laikotarpio kriterijaus ir principo, pagal kurį finansavimu nepakeičiamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos. Mūsų susijusi rekomendacija, kuriai Komisija pritarė iš dalies, iki šiol įgyvendinta tik tam tikrais atžvilgiais (žr. **11.3 priedą**).

11.32. Peržiūrėjome Komisijos darbą atliekant penkis *ex post* auditus, susijusius 10 tarpinių ir (arba) siektinų reikšmių (Čekijos, Danijos, Graikijos, Ispanijos ir Austrijos). Nustatėme, kad Komisija atnaujino savo audito strategiją, įtraukdama patikras, susijusias su priemonių atšaukimu, bet neįtraukė pakartotinių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimo patikrų. Tačiau tuo metu, kai buvo atliekamas mūsų auditas, Komisija dar nebuvo atnaujinusi savo audito kontrolinio sąrašo, kad į jį įtrauktų priemonių atšaukimo patikras. Taip pat nustatėme, kad *ex post* auditai apėmė kai kurias atitikties tinkamumo finansuoti laikotarpiui patikras, tačiau patirtų išlaidų momentas buvo laikytas data, kurią priemonė buvo pradėta įgyvendinti, o ne atitinkamo teisinio

²⁰ Finansinis reglamentas, 74 straipsnio 6 dalis.

²¹ 2022 m. metinė ataskaita, 11.46 dalis ir 11.1 rekomendacija.

įsipareigojimo data (žr. [11.21](#) dalį). Todėl atlikus auditus tinkamumo finansuoti laikotarpio kriterijaus pažeidimų, susijusių su viena siektina reikšme, nenustatyta. Be to, kalbant apie kitą siektiną reikšmę, mes nustatėme, kad *ex post* auditas buvo atliktas remiantis neišsamiais duomenimis.

Tebėra valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumų

11.33. Kadangi tuo metu, kai buvo patvirtinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai, valstybių narių stebėsenos ir kontrolės sistemos nebuvo visiškai įdiegtos²², Komisija nustatė konkrečias tarpines ir (arba) siektinas reikšmes (*kontrolės tarpines reikšmes*), kad pašalintų kontrolės sistemų spragas ar trūkumus. Pagal kontrolės tarpines reikšmes valstybės narės turėjo įgyvendinti papildomas priemones iki pirmojo mokėjimo.

11.34. Iš pradžių Komisija pareikalavo, kad 16 valstybių narių įtrauktų konkrečias kontrolės tarpines reikšmes. 2023 m. peržiūradama nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus Komisija nustatė 10 papildomų kontrolės tarpinių reikšmių septynioms valstybėms narėms, kad šios pašalintų nustatytus naujus savo kontrolės sistemų trūkumus. Šios septynios valstybės narės arba neturėjo jokių kontrolinių tarpinių reikšmių, susijusių su jų pirmaisiais mokėjimo prašymais (Danija, Kipras, Austrija ir Portugalija), arba dar nepateikė pirmojo mokėjimo prašymo (Belgija, Airija ir Suomija). Be to, pirmosioms trims valstybėms narėms (Danijai, Kiprui ir Austrijai) nenustatytas joks konkretus įgyvendinimo terminas, todėl šios tarpinės reikšmės turės būti įgyvendintos tik tada, kai valstybės narės pateiks kitus mokėjimo prašymus (numatoma 2024 m.).

11.35. Apskritai manome, jog tai, kad buvo nustatytos kontrolės tarpinės reikšmės, rodo, kad pradėjus įgyvendinti planus šios sistemos veikė ne visu pajėgumu. Tose valstybėse narėse, kuriose antrasis ar trečiasis mokėjimai priklausė nuo to, ar pasiektos kontrolės tarpinės reikšmės, kontrolės sistemų trūkumai kelia riziką ES finansinių interesų apsaugai ir gali turėti įtakos išlaidų tvarkingumui.

²² Specialioji ataskaita 21/2022, 102–104 dalys.

11.36. Įvertinome 15 kontrolės tarpinių reikšmių įgyvendinimą šešiose valstybėse narėse (Čekijoje, Estijoje, Lietuvoje, Liuksemburge, Portugalijoje ir Slovėnijoje). Nors savo darbu nesiekiamo pateikti nuomonės dėl bendro valstybių narių kontrolės sistemų *veiksmingumo* valdant EGADP, jį atlikę galėjome įvertinti pagrindinius šių sistemų komponentus. Toliau išvardyti mūsų arba Komisijos nustatyti trūkumai dviejose valstybėse narėse (Čekijoje ir Lietuvoje):

- a) informacijos apie pažangą įgyvendinant nepasiektas tarpines ir (arba) siektinas reikšmes stoka (Čekija);
- b) sistemų, kuriose renkami duomenys apie galutinius gavėjus, rangovus, subrangovus ir tikruosius savininkus, trūkumai (Lietuva).

11.37. Kaip ir praėjusiais metais, nustatėme, kad kontrolės tarpinių reikšmių reikalavimai ir išsamumo lygis valstybėse narėse labai skyrėsi. Pavyzdžiui, Čekijoje, Lietuvoje, Liuksemburge ir Slovėnijoje pagal kontrolės tarpines reikšmes reikalaujama, kad būtų įdiegta ir veiktų saugyklos sistema (duomenims registruoti ir įgyvendinimo pažangai stebėti), o Estijoje kontrolės tarpinė reikšmė yra EGADP teisinės sistemos įsigaliojimas. Savo 2022 m. metinėje ataskaitoje atkreipėme dėmesį į horizontalųjį trūkumą, susijusį su duomenų apie tikruosius užsienio bendrovių savininkus rinkimu, penkiose valstybėse narėse (Bulgarijoje, Graikijoje, Kroatijoje, Italijoje ir Rumunijoje), kuris gali turėti įtakos visų valstybių narių sistemoms. Šiais metais taip pat nustatėme panašių trūkumų Čekijoje, Ispanijoje, Lietuvoje ir Liuksemburge.

11.38. Taip pat atlikome tolesnę peržiūrą dėl trūkumų, kuriuos nustatėme vertindami su 2022 m. mokėjimais susijusių kontrolės tarpinių reikšmių įgyvendinimą (Ispanijoje, Prancūzijoje ir Kroatijoje), ir nustatėme, kad šie trūkumai vis dar egzistuoja (žr. [11.5 langelį](#)).

11.5 langelis

Tebėra valstybių narių kontrolės sistemų trūkumų, apie kuriuos pranešėme 2022 m.

Ispanija: ataskaitų teikimo sistemoje nepateikta išsamios informacijos apie pažangą, susijusią su neįvykdytomis tarpinėmis ir (arba) siektinomis reikšmėmis, ir apie tikruosius savininkus, ES finansavimo šaltinius ir išmokėtas sumas.

Prancūzija: valdymo ir ataskaitų teikimo sistema nėra susieta su kitomis EGADP priemonių valdymo IT sistemomis. Nesant integruotos nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų informacinės sistemos, informacijos srautas nėra automatizuotas, todėl kyla rizika duomenų kokybei.

Kroatija: saugyklos sistemoje vis dar negalima pateikti duomenų dėl kvietimų teikti paraiškas, kurie buvo skirti prieš įdiegiant sistemą.

11.39. Pažymime, kad Komisija paskelbė sąlygines nuomones dėl kontrolės sistemų arba dėl tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių pasiekimo trijose iš keturių galutinių *ex post* audito ataskaitų, su kuriomis galėjome susipažinti savo audito metu (dėl Graikijos, Kroatijos ir Slovakijos). Kartu su audito ataskaitų projektais (dėl Čekijos, Danijos, Ispanijos ir Liuksemburgo) ir galutine ataskaita dėl Austrijos (kurioje pateikta besąlyginė nuomonė), su kuriais galėjome susipažinti savo audito metu, buvo nustatyti šie faktai (žr. [11.1 lentelę](#)). Kai kurios ataskaitų projektuose pateiktos pastabos gali būti pakeistos, kol bus parengtos galutinės ataskaitos.

11.1 lentelė. *Ex post* auditų metu nustatyti trūkumai

	Susijusių valstybių narių skaičius
Valstybių narių kontrolės sistemų ir ES finansinių interesų apsaugos trūkumai	
Interesų konflikto, dvigubo finansavimo, sukčiavimo ir korupcijos patikrų trūkumai	7
Netinkamos arba nepakankamos patikros, kaip laikomasi ES ir nacionalinių taisyklių (įskaitant viešuosius pirkimus ir valstybės pagalbą) arba reikšmingos žalos nedarymo principo	6
Įtariamo sukčiavimo atvejais	1
Priemonės ARACHNE kaip rizikos nustatymo priemonės nenaudojimas arba menkas naudojimas	2
Mokėjimo prašymų trūkumai	
Deklaruoti netinkami finansuoti projektai ar objektai	1
Nacionalinių audito įstaigų atliktų auditų trūkumai (neteisingas vertinimas, metodiniai trūkumai ir t. t.)	3
Netinkama arba silpna <i>audito seka</i> arba duomenų valdymo procesas	7
Kiti trūkumai (įskaitant saugyklos sistemą)	
Netinkamas duomenų rinkimas, prieštaraujantis Reglamento 22 straipsnio 2 dalies d punktui	4
Administracinių gebėjimų arba aiškios organizacinės struktūros stoka	2
Viešinimo taisyklių nesilaikymas	5

Šaltinis: Audito Rūmų analizė, pagrįsta Komisijos *ex post* audito ataskaitomis.

11.40. Tiek Komisijos, tiek mūsų nustatyti faktai rodo, kad valstybių narių kontrolės sistemų įgyvendinimo trūkumai nepašalinti. Dėl to kyla rizika, kad nebus išsamių ir tikslių duomenų, kuriais grindžiami mokėjimo prašymai, nebus prieigos prie tų prašymų kontrolės tikslais ir kad valstybių narių kontrolės sistemomis ES finansiniai interesai nebus veiksmingai apsaugoti. Tai kelia susirūpinimą, nes valstybių narių kontrolės sistemoms tenka svarbus vaidmuo užtikrinant veiksmingą ES finansinių interesų apsaugą²³.

²³ Reglamentas (ES) 2021/241, 22 straipsnio 1 dalis.

11.41. Kalbant apie ES finansinių interesų apsaugą, ankstesnėje ataskaitoje pabrėžėme, kad Komisija iš valstybių narių turi gauti pakankamą patikinimą, kad nacionalinės sistemos veiksmingai užkerta kelią sukčiavimui, korupcijai ir interesų konfliktams, juos nustato ir ištaiso²⁴. Tai reiškia, kad, palyginti su sanglaudos politikos fondais, Komisija labiau remiasi valstybių narių sistemomis. Taip pat pažymėjome, kad, palyginti su sanglaudos politikos fondais, ataskaitose dėl sukčiavimo, susijusio su EGADP lėšomis, trūksta standartizuoto ir centralizuoto požiūrio²⁵. Valstybės narės privalo pranešti apie įtariamo sukčiavimo atvejus ne integruotoje IT sistemoje, o valdymo deklaracijoje, pridedamoje prie kiekvieno mokėjimo prašymo. Tačiau nėra aiškių gairių dėl to, kada konkrečiai turėtų būti pranešama apie įtariamo sukčiavimo atvejį, ar yra nustatyta pranešimo riba ir kokia standartinė informacija turėtų būti pateikta apie kiekvieną atvejį ir taisomąsias priemones, kurių buvo imtasi²⁶.

11.42. Aptikto sukčiavimo mastas yra pagrindinis sukčiavimo rizikos rodiklis. Nustatėme, kad iki 2023 m. pabaigos valstybių narių valdymo deklaracijose nebuvo pranešta apie nė vieną aptikto įtariamo sukčiavimo atvejį. Vieninteliai turimi ES lygmens duomenys apie aptikto įtariamo sukčiavimo mastą yra 2023 m. Europos prokuratūros metinė ataskaita. Iki 2023 m. pabaigos Europos prokuratūra vykdė 206 tyrimus, susijusius su EGADP lėšomis, kurie buvo dar neužbaigti ir kurių įvertinta galima žala siekė daugiau kaip 1,8 milijardo eurų. 206 nebaigti tyrimai susiję su 10 valstybių narių, apie 75 % šių bylų gauta iš Italijos. Europos prokuratūros pateikti duomenys patvirtina, kad esama su EGADP lėšomis susijusios sukčiavimo rizikos. Todėl kyla abejonių dėl valstybių narių valdymo deklaracijų patikimumo, kiek tai susiję su pranešimu apie aptiktą sukčiavimą ir taisomąsias priemones, kurių buvo imtasi.

²⁴ Apžvalga 01/2023 „ES finansavimas pagal sanglaudos politiką ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Lyginamoji analizė“, 107 dalis.

²⁵ Specialioji ataskaita 07/2023, 80 ir 81 dalys.

²⁶ Ten pat.

Mokėjimo prašymų trūkumai

11.43. Trijose valstybėse narėse (Graikijoje, Maltoje ir Portugalijoje) nustatėme, kad iki mokėjimo prašymų išsiuntimo Komisijai audito institucijos nebuvo baigusios audito darbo, susijusio su auditų santraukomis, pridedamomis prie valdymo deklaracijų ir mokėjimo prašymų. Taip pat nustatėme aštuonis atvejus, kai kilo abejonių dėl informacijos, kurią penkių valstybių narių institucijos įtraukė į savo valdymo deklaracijas, patikimumo. Šių deklaracijų tikslas – užtikrinti, kad kartu su mokėjimo prašymais pateikta informacija būtų išsami, tiksli ir patikima²⁷. Į savo valdymo deklaracijas valstybės narės turėtų įtraukti *išlygas* ir prireikus nurodyti Komisijai trūkstamus įrodymus. Tačiau nė viena valstybė narė tokios išlygos nepateikė (žr. [11.6 langelį](#)).

11.6 langelis

Nepatikimos valdymo deklaracijos pavyzdys

Slovėnijos 128 tarpinė reikšmė „Dotacijų skyrimas projektams, kuriais remiama regioninė plėtra“

Slovėnijos tarpinės reikšmės aprašymas TJS:

„Dotacijų skyrimas projektams, kuriais remiama regioninė plėtra investuojant į ilgalaikį materialųjį ir nematerialųjį turtą. Projektai skiriami remiantis Regioninės plėtros skatinimo įstatymu ir laikantis Reikšmingos žalos nedarymo techninių gairių (2021/C58/01), naudojant draudimo dalyvauti procedūroje sąrašą ir taikant reikalavimą laikytis atitinkamų ES ir nacionalinių aplinkos teisės aktų.“

Nustatėme, kad tik du iš trijų sprendimų skirti lėšas buvo priimti prieš pateikiant mokėjimo prašymą, o likęs sprendimas buvo priimtas Komisijai atliekant preliminarų vertinimą. Į valdymo pareiškimą nebuvo įtraukta išlyga, kurioje būtų pabrėžta, kad tarpinė reikšmė buvo pasiekta tik iš dalies.

Nustatėme nepatikimų valdymo pareiškimų ir Austrijos, Graikijos, Portugalijos ir Rumunijos mokėjimuose.

²⁷ Reglamentas (ES) 2021/241, 22 straipsnio 2 dalies c punktas.

Probleminiai klausimai, susiję su *patikimu finansų valdymu*

11.44. Šioje skyriaus dalyje pateikiami probleminiai klausimai, kurie nėra tiesiogiai susiję su mūsų *patikinimo pareiškimu*, tačiau parodo priemonių, tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių struktūros trūkumus. Su EGADP susiję patikimo finansų valdymo aspektai išsamiau apžvelgiami specialiosiose ataskaitose²⁸.

11.45. Tarpinėmis reikšmėmis ir siektinomis reikšmėmis turėtų būti matuojama valstybių narių pažanga įgyvendinant jų nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytas investicijas ir reformas – taigi ir EGADP tikslų įgyvendinimas. Siekiant užtikrinti, kad šios tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės būtų prasmingos ir atitiktų patikimo finansų valdymo principus, svarbu, kad jos apimtų visus pagrindinius atitinkamos reformos ar investicijos elementus, visų pirma jos užbaigimą²⁹.

11.46. Savo tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių imtyje (žr. **11.10** dalį) nustatėme 14 reformų ar investicijų atvejų, kai į tarpines ar siektinas reikšmes buvo įtraukti ne visi elementai arba kai tarpinėje arba siektinoje reikšmėje nebuvo užfiksuotas reformos ar investicijos užbaigimas. Tai reiškia, kad EGADP mokėjimai yra atliekami net jei susijusi reforma ar investicija nėra visiškai įgyvendinta (žr. **11.7 langelį**).

²⁸ [Specialioji ataskaita 21/2022](#) „Komisijos atliktas nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimas. Iš esmės tinkamas, bet įgyvendinimo rizikos veiksnių vis dar yra“.

[Specialioji ataskaita 26/2023](#) „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės veiksmingumo stebėsenos sistema. Vertinama įgyvendinimo pažanga, tačiau to nepakanka veiksmingumui atspindėti“.

[Specialioji ataskaita 13/2024](#) „Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skirtų lėšų įsisavinimas: vyksta vėluojant ir išlieka rizika, kad priemonės nebus įgyvendintos, todėl nebus pasiekti EGADP tikslai“.

²⁹ [Specialioji ataskaita 26/2023](#), 30–32 dalys.

11.7 langelis

Reformos, kuri nevisapusiškai įtraukta į tarpinę reikšmę, pavyzdys

Ispanijos 4 reforma (C28.R4). Mokesčių priemonių, kuriomis prisidedama prie ekologinės pertvarkos, reforma (TJS):

„Į šią reformą įtrauktos mokesčių priemonės, kuriomis siekiama remti žaliąją pertvarką. Priemonė apims šiuos penkis elementus: a) nustatytas mokestis už atliekų šalinimą sąvartynuose ir deginimo įmonėse; b) nustatytas mokestis už vienkartinės plastikines pakuotes; c) fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų mokesčio pakeitimas; d) su judumu susiję mokesčiai arba mokėjimai, pavyzdžiui, kelių rinkliavos ir transporto priemonių registracijos mokesčiai; e) subsidijų mineralinėms alyvoms, naudojamoms kaip kuras, peržiūra. Priemonės turi būti įgyvendintos iki 2022 m. birželio 30 d.“

Pirmiesiems keturiems elementams taikomos trys tarpinės reikšmės (389, 391 ir 390 tarpinės reikšmės). Penktasis elementas – subsidijų mineralinėms alyvoms, naudojamoms kaip kuras, peržiūra – neįtrauktas į TJS aprašytą tarpinę ar siektiną reikšmę. Tai, kad šis reformos elementas neįtrauktas į TJS, trukdo stebėti reformos įgyvendinimą ir galiausiai sudaro sąlygas situacijai, kai visi EGADP mokėjimai, susiję su šia reforma, yra atliekami, net jei reforma nėra visiškai įgyvendinta.

Panašių atvejų nustatėme Prancūzijos, Graikijos, Italijos, Portugalijos ir Slovakijos mokėjimuose.

11.47. Taip pat nustatėme, kad vienos investicijos išlaidos, kurias valstybė narė apskaičiavo pateikdama savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą Komisijai, buvo gerokai didesnės, nei reikėjo susijusiai investicijos siektinai reikšmei, apibrėžtai TJS, pasiekti (žr. **11.8 langelį**). Tai reiškia, kad valstybė narė galėtų įgyvendinti investiciją turėdama mažiau lėšų, nei numatyta.

11.8 langelis

Investicijos, kurios įgyvendinimo išlaidos yra gerokai mažesnės, nei numatyta nacionaliniame plane, pavyzdys

Austrijos investicija ID 4.B.4 „Investicijos į bendruomenės slaugytojų tinklo sukūrimą“

„(...) Investicija apima netoli pacientų esančių bendruomenės slaugytojų tinklo sukūrimą. Įgyvendinant projektą 150 bendruomenės slaugytojų bus pasamdyti pagal terminuotas darbo sutartis ir komandiruojami visoje šalyje kaip bandomojo projekto dalis. (...)“.

Investiciją sudaro du tikslai: bendruomenės aprūpinti 150 slaugytojų ir parengti tarpinę vertinimo ataskaitą. TJS aprašyme nebuvo nurodyta, ar slaugytojai turėtų dirbti visą ar ne visą darbo dieną, o tik tai, ar jie pradėjo dirbti.

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano priede visos numatomos investicijų išlaidos buvo pagrįstos visą darbo dieną dirbančių slaugytojų išlaidomis (100 000 eurų per metus vienam slaugytojui). Pagal darbo sutartis, vidutinis vėliau įdarbintų slaugytojų darbo laikas sudarė 68 % visos darbo dienos ekvivalento. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane pateikta neaiški siektinos reikšmės apibrėžtis reiškia, kad investicijų išlaidos bus gerokai mažesnės, nei numatyta.

MVA ir MVVA

11.48. Metinės veiklos ataskaitos (MVA) yra pagrindinė Komisijos generalinių direktoratų priemonė, skirta pranešti, ar jie turi pakankamą patikinimą, kad kontrolės procedūromis užtikrinamas išlaidų tvarkingumas. Kalbant apie 2023 m., ECFIN GD generalinis direktorius pateikia pagrįstą patikinimą dėl šių trijų elementų:

- a) 2023 m. EGADP mokėjimų teisėtumo ir tvarkingumo;
- b) dėl to, ar viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityje valstybės narės reguliariai tikrina, ar EGADP finansavimas buvo naudojamas laikantis visų taikytinų taisyklių ir ar reformų ir investicinių projektų įgyvendinimo priemonės atitiko visas taikytinas taisykles, visų pirma susijusias su sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų prevencija, nustatymu ir ištaisymu³⁰;
- c) kalbant apie Sąjungos finansinių interesų apsaugą, užtikrinimas apima proporcingo EGADP paramos sumažinimo įgyvendinimą ir bet kokios į ES biudžetą mokėtinos sumos susigrąžinimą arba prašymą anksčiau grąžinti paskolą sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kurie kenkia ES finansiniams interesams, atvejais, kai jie nebuvo ištaisyti valstybės narės, arba pareigų, kylančių iš tokių susitarimų, rimto pažeidimo atvejais³¹.

11.49. Kaip ir ankstesniais metais, Komisija neįvertina kiekybiškai įvertinamos rizikos atliekant mokėjimą, remdamasi tuo, kad negalima nustatyti reikšmingo klaidų lygio. Vietoj to, Komisija, remdamasi savo *preliminarių vertinimų* rezultatais, tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių *ex post* auditų rezultatais ir ataskaitų teikimo sistemomis, priskiria kiekvieno EGADP mokėjimo teisėtumo ir tvarkingumo rizikos lygį (žemą, vidutinį arba aukštą). Didelės rizikos EGADP mokėjimams, viršijantiems *de minimis* ribą, turėtų būti taikoma išlyga. Komisija įvertino, kad visos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės buvo patenkinamai pasiektos, ir padarė išvadą, kad 22 mokėjimai buvo mažos rizikos, o vienas mokėjimas buvo vidutinės rizikos mokėjimas. Tuo remdamasis ECFIN GD generalinis direktorius teikia patikinimą, kad 2023 m. EGADP mokėjimai yra teisėti ir tvarkingi. Tačiau tai neatitinka mūsų nustatytų faktų.

³⁰ Reglamentas (ES) 2021/241, 22 straipsnio 2 dalis.

³¹ Ten pat, 2 išnaša, 22 straipsnio 5 dalis.

11.50. Ankstesnėje ataskaitoje³² nustatėme, kad pagal EGADP kontrolės sistemą ES lygmeniu pateikta nedaug informacijos, susijusios su tuo, ar EGADP lėšomis finansuojami investiciniai projektai atitiko ES ir nacionalines taisykles, kad tai darė poveikį patikinimui, kurį gali suteikti Komisija, ir dėl to atsirado patikinimo spraga. Remiantis 2023 m. MVA, Komisija atnaujino EGADP kontrolės ir audito strategijas, įtraukdama griežtesnę valstybių narių kontrolės sistemų kontrolę. Tačiau ECFIN GD pateiktame 2023 finansinių metų patikinime nurodoma tik tai, kad valstybės narės atlieka reguliarias patikras, tačiau vis dar nenurodoma, ar valstybių narių atliekamos patikros yra veiksmingos. Tai kelia ypač didelį susirūpinimą, nes kitose ES išlaidų programose yra plačiai nesilaikoma ES ir nacionalinių taisyklių, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų, valstybės pagalbos ir tinkamumo finansuoti taisyklių (žr. **1.8 diagramą**), ir valstybių narių kontrolės sistemose yra trūkumų (žr. **11.1 lentelę**).

³² Specialioji ataskaita 07/2023.

Išvados ir rekomendacijos

Išvados

11.51. Palyginti su ES bendrojo biudžeto išlaidomis, EGADP išlaidų modelis daro reikšmingą poveikį mūsų tvarkingumo audito aprėpčiai ir patikinimui, kurį galime suteikti, nes galutinių gavėjų patirtų išlaidų tvarkingumas nėra mokėjimų valstybėms narėms sąlyga. Šiame skyriuje pateikti bendri mūsų atlikto audito įrodymai rodo, kad:

- a) 16 iš 452 mūsų tikrintų tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių neatitiko mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų. Jos susijusios su septyniais mokėjimais septyniose valstybėse narėse (žr. [11.20–11.25](#) dalis);
- b) 15 atvejų tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės buvo neaiškiai apibrėžtos ir nustatyta 14 trūkumų, susijusių su tuo, kaip priemonės ir tarpinės ir (arba) siektinos reikšmės buvo parengtos, dėl to vertinimas, ar jos buvo pasiektos patenkinamai, buvo daugiau diskrecinio pobūdžio ir (arba) buvo pakenkta rezultatams, kuriuos buvo galima pasiekti pagal EGADP (žr. [11.28](#) ir [11.44–11.47](#) dalis);
- c) Komisija atnaujino savo *ex post* audito strategiją, įtraukdama patikras, susijusias su priemonių atšaukimu, bet neįtraukė patikrų dėl pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimo. *Ex post* auditai dabar apima tam tikras atitikties tinkamumo finansuoti laikotarpiui patikras, tačiau patirtų išlaidų momentas buvo laikytas data, kurią priemonė buvo pradėta įgyvendinti, o ne atitinkamo teisinio įsipareigojimo data (žr. [11.31](#) ir [11.32](#) dalis);
- d) tose valstybėse narėse, kuriose antrasis ar trečiasis mokėjimai priklausė nuo to, ar pasiektos kontrolės tarpinės reikšmės, kontrolės sistemų trūkumai kelia riziką ES finansinių interesų apsaugai ir gali turėti įtakos išlaidų tvarkingumui (žr. [11.33–11.35](#) dalis);
- e) valstybių narių ataskaitų teikimo ir kontrolės sistemose nustatyti trūkumai nepašalinti. Dėl to kyla rizika, kad nebus išsamių ir tikslių duomenų, kuriais grindžiami mokėjimo prašymai, nebus prieigos prie tų prašymų kontrolės tikslais ir kad valstybių narių kontrolės sistemomis ES finansiniai interesai nebus veiksmingai apsaugoti (žr. [11.36–11.42](#) dalis);
- f) informacija, kurią valstybės narės įtraukė į savo valdymo deklaracijas, ne visada buvo patikima (žr. [11.43](#) dalį).

11.52. Mūsų nustatyti faktai ir išvados skiriasi nuo ECFIN GD *leidimus suteikiančio pareigūno* pateikto pareiškimo.

Rekomendacijos

11.53. *11.3 priede* pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę peržiūrą, kaip atsižvelgta į mūsų 2021 ir 2022 m. metinėse ataskaitose pateiktas tris rekomendacijas. Remdamiesi savo ankstesnių rekomendacijų įgyvendinimo peržiūra ir savo 2023 m. nustatytais faktais bei padarytomis išvadomis, Komisijai rekomenduojame:

11.1 rekomendacija. Vertinant atitiktį tinkamumo finansuoti laikotarpiui taikyti griežtesnius kriterijus

Vertinti atitiktį tinkamumo finansuoti laikotarpiui kaip priemonės įgyvendinimo pradžią taikyti pirmojo (teisinio) įsipareigojimo datą.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga

11.2 rekomendacija. Apibrėžti konkrečius kriterijus, pagal kuriuos būtų vertinama, ar yra pakeičiamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos

Įvertinti, ar laikomasi tinkamumo finansuoti sąlygų, nustatant konkrečius kriterijus, pagal kuriuos būtų galima apibrėžti, kada yra pakeičiamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga

11.3 rekomendacija. Pašalinti likusius valstybių narių kontrolės sistemų trūkumus

Užtikrinti, kad valstybės narės skubiai imtųsi taisomųjų veiksmų, kad pašalintų likusius savo kontrolės sistemų trūkumus.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga

11.4 rekomendacija. Suteikti patikinimą dėl veiksmingo valstybių narių kontrolės sistemų veikimo

Pasinaudoti Komisijos atliktų valstybių narių kontrolės sistemų patikrų rezultatais, kad būtų galima padaryti aiškų išvadą dėl jų veiksmingumo.

Tikslinė įgyvendinimo data: rengiant 2024 m. MVA

Priedai

11.1 priedas. Audito metodas ir metodika

Bendrosios pastabos

- 1) Šiame priede aprašomas mūsų audito metodas ir metodika, taikomi rengiant patikinimo pareiškimą dėl EGADP lėšų tvarkingumo.
- 2) Pateikiame atskirą nuomonę dėl EGADP išlaidų tvarkingumo, kuri yra mūsų patikinimo pareiškimo dėl ES biudžeto dalis. Taip yra todėl, kad, mūsų nuomone, EGADP įgyvendinimo modelis yra kitoks ir tai yra laikina priemonė. Šia nuomone siekiame pateikti pakankamą patikinimą dėl mokėjimų ir patikinimo pareiškime pateikti išsamią šia nuomone pagrįstą informaciją.
- 3) Didžiąją dalį patikinimo dokumentų rengiame atlikę pagrindinius testus ir priežiūros bei kontrolės sistemų vertinimą. Mūsų patikinimą papildė MVA ir MVVA, taip pat Vidaus audito tarnybos ataskaitos (žr. [11.5 diagramą](#)).

11.5 diagrama. Audito nuomonė

Šaltinis: Audito Rūmai.

- 4) Mūsų darbas atitinka tarptautinius audito standartus, juo užtikrinama, kad mūsų audito nuomonės būtų pagrįstos pakankamais ir tinkamais audito įrodymais.
- 5) Su sukčiavimu susijusioms audito procedūroms taikome **1.1 priedo** 3 dalyje aprašytą metodą.

Operacijų tvarkingumas

Kaip apibrėžiame atspindimas operacijas ir kaip jas testuojame

- 6) Su EGADP patikinimo pareiškimu susijusiam darbui svarbios atspindimos operacijos yra dotacijų mokėjimai valstybėms narėms ir (arba) ankstesnio išankstinio finansavimo patvirtinimas. Priešingai nei dauguma išlaidų pagal *daugiametę finansinę programą*, EGADP mokėjimo prašymai yra pagrįsti ne patirtomis išlaidomis, o pagrindimu, kad tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės patenkinamai pasiektos. Kadangi EGADP paskolos ES finansinėse ataskaitose nėra laikomos išlaidomis, jos nėra mūsų audito dalis.
- 7) Mūsų pagrindinius testus daugiausia sudaro vertinimas, ar EGADP mokėjimai buvo atlikti laikantis [Reglamente](#)³³ nustatytų mokėjimo sąlygų. Kai įmanoma, tikriname, ar anksčiau įgyvendintos priemonės nebuvo atšauktos ir dvigubo finansavimo atvejus. Taip pat vertiname, ar įvykdytos kitos tinkamumo finansuoti sąlygos, pavyzdžiui, ar finansavimu nepakeičiamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos, ar laikomasi tinkamumo finansuoti laikotarpio ir reikšmingos žalos nedarymo principo³⁴.
- 8) Tam, kad padarytume išvadą, pirmiausia naudojome rizika grindžiamą imtį, siekdami patikrinti, ar Komisija, atlikdama preliminarų vertinimą, surinko pakankamai tinkamų įrodymų, kad pagrįstų savo vertinimą dėl patenkinamo reikšmių pasiekimo. Jei manome, kad Komisijos bylose turimų įrodymų nepakanka išvadai padaryti, prašome pačios valstybės narės mums pateikti papildomų įrodymų. Taip pat atliekame patikrinimus vietoje atrinktose valstybėse narėse.
- 9) Pirma, atrenkame kontrolės tarpines reikšmes ir tarpines reikšmes, susijusias su *bendru Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimu*³⁵. Tada taikome keletą rizikos kriterijų, kad į imtį atrinktume kitas operacijas.

³³ [Reglamentas \(ES\) 2021/241](#), 24 straipsnio 3 dalis.

³⁴ [Ten pat](#), 5, 9 straipsniai ir 17 straipsnio 2 dalis.

³⁵ [Reglamentas \(ES, Euratomas\) 2020/2092](#).

- 10) Vertindami, ar atskiros tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės buvo patenkinamai pasiektos, naudojant Komisijos sistema³⁶. Remdamiesi šia sistema patvirtinsime minimalius dalyko, formos ir laiko nuokrypius, jei dėl tarpinės reikšmės pobūdžio (ir, jei taikoma, siektinos reikšmės pobūdžio) kiekybiniais elementais grindžiamo vertinimo atlikti neįmanoma. Jei tarpinės reikšmės arba siektinas reikšmės įmanoma įvertinti remiantis kiekybiniais elementais, patvirtinsime mažesnius nei 5 % nuokrypius.
- 11) Galime nustatyti sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų, dvigubo finansavimo arba finansavimo susitarimo pažeidimų atvejų (pavyzdžiui, nepateikta informacija apie galutinius gavėjus ir finansavimą iš kitų ES fondų). Šiais atvejais vertiname (kai įmanoma) šių rimtų pažeidimų poveikį EGADP išlaidų teisėtumui ir tvarkingumui.

Kaip vertiname operacijų testavimo rezultatus

- 12) Nustatome kiekvieno nustatyto fakto rūšį.
- 13) Kiekybiniai nustatyti faktai yra susiję su [Reglamente](#) nustatytų mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų nesilaikymo atvejais, t. y. nepatenkinamu tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių pasiekimu; priemonių, susijusių su anksčiau pasiektomis tarpinėmis reikšmėmis ir siektinomis reikšmėmis, atšaukimu; tinkamumo finansuoti laikotarpio nesilaikymu; reikšmingos žalos nedarymo principu ir dvigubu finansavimu.

Pagal audito standartus, auditorius turėtų svarstyti galimybę taikyti esamus kriterijus³⁷. Todėl, siekdami kiekybiškai įvertinti šių nustatytų faktų finansinį poveikį, kaip pagrindą taikome Komisijos mokėjimų sustabdymo metodiką³⁸. Metodika yra grindžiama trijų etapų principu, pagal kurį nustatoma suma, kurios mokėjimas turi būti sustabdytas:

- i) į planą įtrauktos tarpinės reikšmės arba siektinos reikšmės vieneto vertės nustatymas;
- ii) vieneto vertės koregavimas taikant koeficientą;
- iii) koreguotos vieneto vertės patikslinimas.

³⁶ COM(2023) 99.

³⁷ 4000-asis TAAIS.

³⁸ COM(2023) 99, 2 priedas.

Kai tarpinė reikšmė arba siektina reikšmė patenkinamai pasiekama per 6 mėnesius nuo mokėjimo³⁹ ir per audituojamus metus, finansinio poveikio sistemai nevertiname.

- 14) Su įtariamais sukčiavimu, korupcijos ir interesų konfliktų atvejais susiję nustatyti faktai bus kiekybiškai įvertinti tik tuo atveju, jei bus pakankamai įrodymų, kad jie daro poveikį tarpinės reikšmės ar siektinos reikšmės pasiekimui (t. y. kai įtarus sukčiavimą kyla abejonų dėl reikšmių egzistavimo arba dėl to, ar apskritai įvyko viešųjų pirkimų procedūra).
- 15) Finansinio poveikio neturintys nustatyti faktai yra kokybiniai nustatyti faktai.

Priežiūros ir kontrolės sistemų tikrinimas

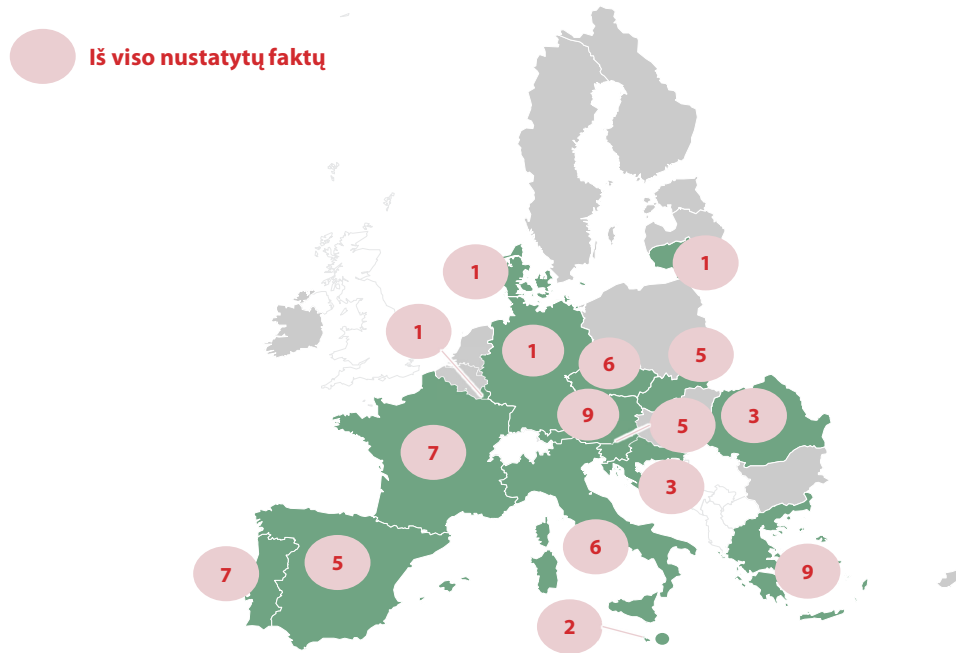
- 16) Tikrindami priežiūros ir kontrolės sistemas galime nustatyti:
 - i) trūkumų, susijusių su Komisijos ir valstybių narių kontrolės ir audito veikla, kuria siekiama užtikrinti EGADP išlaidų tvarkingumą ir ES finansinių interesų apsaugą;
 - ii) trūkumų, susijusių su galimybe gauti galutinių gavėjų, rangovų, subrangovų ir tikrųjų savininkų sąrašą;
 - iii) trūkumų, susijusių su galimybe gauti informacijos apie priemonę ir jai skirtą visą viešąjį finansavimą;
 - iv) duomenų registravimo trūkumų.
- 17) Tokie trūkumai gali turėti įtakos EGADP išlaidų tvarkingumui valstybių narių lygmeniu ir lemti sumos susigrąžinimą (t. y. bendros plano sumos sumažinimą) po to, kai Komisija jau atliko mokėjimą valstybei narei. Finansavimo susitarimuose numatytos fiksuoto dydžio pataisos už rimtus pažeidimus, atsižvelgiant į tokių pažeidimų dažnumą ir mastą. Atlikdami vertinimą, sistemų trūkumus ir finansavimo susitarimų pažeidimus laikome kokybiniais nustatytais faktais.
- 18) Taip pat vertiname Komisijos *ex post* auditus. Per šiuos auditus gali būti nustatyta, kad tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės nebuvo patenkinamai pasiektos. Kai įmanoma, savo nuomonei suformuluoti naudojames šiais nustatytais faktais, kurie nebuvo ištaisyti mokėjimo metais.

³⁹ Reglamentas (ES) 2021/241, 24 straipsnio 8 dalis.

Mūsų audito nuomonės formulavimas

- 19) Reikšmingumas yra pagrindinė sąvoka, nes juo nustatomas nuokrypio lygis, kuris, mūsų nuomone, gali turėti įtakos mūsų suinteresuotųjų subjektų sprendimams.
- 20) Reikšmingumą apibrėžiame kiekybiniu ir kokybiniu pagrindu.
- 21) Panašiai kaip ir kitų auditų atveju, savo nuomonei suformuluoti kaip reikšmingumo ribą taikome 2 % lygį, taip pat atsižvelgiame į klaidų pobūdį, sumą ir kontekstą bei kitą turimą informaciją.
- 22) Kiekybiniai nustatyti faktai yra svarbus aspektas, į kurį atsižvelgiame priimdami išvadą. Kad įvertintume EGADP išlaidų tvarkingumą, remdamiesi kiekybiniais nustatytais faktais, padarysime išvadą dėl įvertintos klaidos sumos ir ją palyginsime su reikšmingumo riba. Apskaičiuodami bendrą kiekybinių nustatytų faktų poveikį (įskaitant iš pradžių nustatytus per Komisijos *ex post* kontrolę), remiamės Komisijos mokėjimų sustabdymo metodika.
- 23) Taip pat atsižvelgiame į kokybinių nustatytų faktų ir sistemos trūkumų poveikį. Remiamės ne tik savo profesine nuovoka, bet ir atsižvelgiame į šių nustatytų faktų skaičių ir susijusių mokėjimų reikšmingumą.
- 24) Savo audito nuomonėje neatskleidžiame klaidos sumos ir (arba) lygio. Dėl EGADP išlaidų modelio neįmanoma nustatyti klaidų lygio, palyginamo su kituose DFP skyriuose nurodytu klaidų lygiu. Taip yra todėl, kad EGADP mokėjimai nėra susieti su galutinių gavėjų patirtomis išlaidomis. Be to, dėl tarpinių ir siektinų reikšmių pobūdžio ir rizika grindžiamos atrankos savo rezultatų negalime ekstrapoliuoti. Todėl mūsų testavimo rezultatai rodo tik mažiausios klaidų sumos įvertį.

11.2 priedas. Audito rezultatai

* 2023 m. buvo atliktas daugiau nei vienas mokėjimas.

Šaltinis: Audito Rūmai.

11.3 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Igyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Igyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>1 rekomendacija: aiškiai ir skaidriai pagrįsti veiklos priemonėse ir TJS nurodytus elementus, kurie nėra laikomi svarbiais, kad tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės būtų tinkamai įgyvendintos.</p> <p>3 rekomendacija: pagerinti tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių vertinimo dokumentavimą, išsamiai dokumentuojant visus <i>ex ante</i> darbo metu tikrintus elementus.</p>		2023 m. audito metu panašių problemų nenustatėme.
2022	<p>1 rekomendacijos a punktas: savo preliminariniuose vertinimuose ir <i>ex post</i> audituose tikrinti, ar laikomasi tinkamumo finansuoti laikotarpio ir principo, pagal kurį finansavimu negali būti pakeistos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos;</p>		Komisijos preliminarūs vertinimai ir <i>ex post</i> auditai apima tam tikras patikras, susijusias su tinkamumo finansuoti laikotarpio laikymusi, bet ne su tuo, ar finansavimu nepakeičiamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos. Be to, kriterijai, pagal kuriuos vertinama priemonės įgyvendinimo pradžia, yra laikomi fizinių darbų pradžia, o ne pirmojo teisinio įsipareigojimo pasirašymo data.
	<p>1 rekomendacijos b punktas: peržiūrėti savo <i>ex post</i> auditų procedūras, kad būtų numatytos patikros, kurių metu būtų tikrinama, ar priemonės, susijusios su audituotomis siektinomis reikšmėmis, kurios anksčiau įvertintos kaip pasiektos, nebuvo atšauktos atlikus mokėjimą.</p>		<i>Ex post</i> audito strategija buvo atnaujinta, kad į ją būtų įtrauktos patikros dėl priemonių atšaukimo, tačiau audito metu audito kontroliniai sąrašai dar nebuvo atnaujinti.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2022	2 rekomendacija: remiantis EGADP įgyvendinimo metu įgyta patirtimi, patikrinti, ar peržiūrėtuose planuose visos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės yra aiškiai apibrėžtos ir ar į tarpines reikšmes ir siektinas reikšmes įtraukti visi pagrindiniai priemonės elementai.		Savo 2023 m. audito metu nustatėme, kad aštuoni mokėjimo prašymai buvo pateikti remiantis peržiūrėtais planais. Keturiuose mokėjimuose nustatėme septynis prastos TJS struktūros atvejus.

Šaltinis: Audito Rūmai.

Priedėlis

Ataskaita

(pagal Reglamento (ES) Nr. 806/2014 92 straipsnio 4 dalį)

**dėl 2023 finansinių metų neapibrėžtųjų įsipareigojimų,
atsiradusių Komisijai ir Tarybai vykdant savo užduotis pagal šį
reglamentą**

Įvadas

Teisinis pagrindas

01 Pagal Bendro pertvarkymo mechanizmo (BPeM) [reglamento](#) 92 straipsnio 4 dalį, mes privalome teikti informaciją apie bet kokius neapibrėžtuosius įsipareigojimus (BPV, Tarybai, Komisijai ar kt.), atsiradusius dėl BPV, Tarybos ir Komisijos užduočių pagal šį reglamentą vykdymo. Šis priedėlis apima Komisijos ir Tarybos BPeM neapibrėžtuosius įsipareigojimus. BPV neapibrėžtieji įsipareigojimai įtraukti į metinę ataskaitą dėl ES agentūrų.

Neapibrėžtieji įsipareigojimai: apibrėžtis ir pripažinimo kriterijai

02 Neapibrėžtasis įsipareigojimas apibrėžiamas kaip:

- o dėl praeities įvykių galintis atsirasti įsipareigojimas, kurio buvimas bus patvirtintas tikrai įvykus arba neįvykus vienam ar daugiau nevisiškai Europos Sąjungos kontroliuojamų neapibrėžtų būsimų įvykių, arba
- o esamas įsipareigojimas, atsiradęs dėl praeities įvykių, kuris dar nėra pripažintas, kadangi nėra tikėtina, kad įsipareigojimui įvykdyti bus reikalingi ekonominę naudą arba naudojimo galimybių teikiantys ekonominiai išteklių, arba kadangi įsipareigojimų suma negali būti išmatuota pakankamai patikimai.

03 Siekiant nustatyti, ar turi būti atskleistas neapibrėžtasis įsipareigojimas, ar turi būti pripažįstamas atidėjinys, būtina įvertinti ekonominių išteklių (paprastai grynujų pinigų) poreikio tikimybę. Jei išteklių poreikis ateityje yra:

- o tikėtinas, turi būti pripažintas atidėjinys;
- o galimas, turi būti atskleistas neapibrėžtasis įsipareigojimas;
- o mažas, atskleidimas nebūtinus.

Bendra informacija apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus, susijusius su bendru pertvarkymo mechanizmu

04 Vykdydamos savo užduotis pagal [BPeM reglamentą](#), BPV, Taryba ir Komisija gali patirti neapibrėžtųjų įsipareigojimų, susijusių su vykstančiais teismo procesais (ES arba nacionaliniuose teismuose) dėl:

- **jų pertvarkymo ir nepertvarkymo sprendimų¹**: tiek sprendimas taikyti pertvarkymo priemones, tiek jų netaikyti gali būti apskūstas teisme;
- **principo, kad nė vieno kreditoriaus padėtis neturi būti blogesnė**: siekiant apsaugoti pagrindines nuosavybės teises, pagal [BPeM reglamentą](#) numatyta, kad vykdant pertvarkymą nė vieno kreditoriaus padėtis neturi būti blogesnė, nei ji būtų iškeliant įprastinę bankroto bylą. Remiantis tuo principu, bet kuriam kreditoriui, kuriam, iškėlus įprastinę bankroto bylą, būtų pritaikytos geresnės sąlygos, turi būti kompensuojama iš Bendro pertvarkymo fondo. Siekiant įvertinti kreditoriams ir akcininkams taikomas sąlygas, turi būti atliekamas taikomų sąlygų skirtumo vertinimas.

¹ Savo 2024 m. birželio 18 d. sprendime ([C-551/22 P](#)) Teisingumo Teismas nustatė, kad ES teismuose galima apskūsti tik Komisijos priimtus sprendimus dėl patvirtinimo.

Pastabos

I dalis. Komisijos neapibrėžtieji įsipareigojimai

05 1 lentelėje parodytas su BPeM susijusių teismo procesų, darančių poveikį Komisijai, skaičius ir Komisijos finansinėse ataskaitose atskleisti susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai, kurių bendra suma siekia 0 milijonų eurų.

1 lentelė. Su BPeM susiję teismo procesai, darantys poveikį Komisijai, ir susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai

Bylos, susijusios su	ES teismuose nagrinėjamų bylų, kurios gali turėti įtakos Komisijos neapibrėžtiesiems įsipareigojimams, skaičius	Komisijos finansinėse ataskaitose atskleisti susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai (mln. EUR)
pertvarkymo ir nepertvarkymo sprendimais	12	0
„Banco Popular Español S.A.“ (BPE) pertvarkymu	8	0
ABLV nepertvarkymu	0	Netaikoma
„Sberbank d.d.“ ir „Sberbank banka d.d.“ pertvarkymu ir „Sberbank Europe AG“ nepertvarkymu	4	0
dėl BPE priimtu sprendimu pagal principą, kad nė vieno kreditoriaus padėtis neturi būti blogesnė	0	Netaikoma
IŠ VISO	12	0

Šaltinis: Komisijos 2023 m. finansinės ataskaitos ir kiti šaltiniai.

06 Komisija yra atsakovė keturiuose apeliaciniuose skunduose dėl Bendrojo Teismo sprendimų dėl BPE modelinių bylų². Apeliantas vieną iš jų atsiėmė³. Ji taip pat yra atsakovė keturiuose naujose bylose dėl žalos atlyginimo, kurios 2022 m. buvo iškeltos

² Bylos C-448/22 P, C-535/22 P, C-539/22 P ir C-541/22 P.

³ Byla C-539/22 P.

Bendrajame Teisme dėl BPE pertvarkymo⁴. Komisija mano, kad su šiomis bylomis susijusių išteklių poreikio tikimybė yra maža. Be to, Komisija pateikė apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo kitoje byloje⁵ dėl to, kad ieškinys buvo pateiktas tik dėl BPV pertvarkymo sprendimo⁶, o ne dėl Komisijos sprendimo, kuriuo patvirtinama BPV pertvarkymo schema. Tačiau Komisijos vertinimu net ir nepalankus apeliacinio skundo rezultatas Komisijai nelemtų kitų ekonominių išteklių poreikio, išskyrus teisinės išlaidas.

07 „Sberbank Austria AG“ pateikė du ieškinius, siekdamas panaikinti Komisijos patvirtintą BPV pertvarkymo sprendimą dėl „Sberbank banka d.d.“ ir „Sberbank d.d.“, jo patronuojamųjų bendrovių Slovėnijoje ir Kroatijoje⁷. „Sberbank Russia OAO“ pateikė kitus du ieškinius, siekdamas panaikinti tuos pačius BPV pertvarkymo sprendimus, kuriuos Komisija patvirtino, tačiau jie buvo pripažinti nepriimtinais⁸. Ieškovas pateikė apeliacinį skundą dėl nutarčių, kuriomis ieškiniai pripažinti nepriimtinais⁹. Komisija mano, kad neigiamo rezultato tikimybė, susijusi su šiomis bylomis, yra nedidelė.

08 Komisija neatskleidė jokių neapibrėžtųjų įsipareigojimų, susijusių su šiomis bylomis.

II dalis. Tarybos neapibrėžtieji įsipareigojimai

09 *2 lentelėje* parodytas su BPeM susijusių teismo procesų, darančių poveikį Tarybai, skaičius ir Tarybos finansinėse ataskaitose atskleisti susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai, kurių bendra suma siekia 0 milijonų eurų.

⁴ Bylos T-294/22, T-474/22, T-475/22 ir T-477/22.

⁵ Byla T-481/17.

⁶ Byla C-551/22 P.

⁷ Bylos T-523/22 ir T-524/22.

⁸ Bylos T-525/22 ir T-526/22, kurias Bendrasis Teismas pripažino nepriimtinomis (2023 m. spalio 10 d. nutartis).

⁹ Bylos C-791/23 P ir C-792/23 P.

2 lentelė. Su BPeM susiję teismo procesai, darantys poveikį Tarybai, ir susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai

Bylos, susijusios su	ES teismuose nagrinėjamų bylų, kurios gali turėti įtakos Tarybos neapibrėžtiesiems įsipareigojimams, skaičius	Tarybos finansinėse ataskaitose atskleisti susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai (mln. EUR)
pertvarkymo ir nepertvarkymo sprendimais	0	Netaikoma
„Banco Popular Español S.A.“ (BPE) pertvarkymu	0	Netaikoma
ABLV nepertvarkymu	0	Netaikoma
„Sberbank d.d.“ ir „Sberbank banka d.d.“ pertvarkymu ir „Sberbank Europe AG“ nepertvarkymu	0	Netaikoma
dėl BPE priimtu sprendimu pagal principą, kad nė vieno kreditoriaus padėtis neturi būti blogesnė	0	Netaikoma
IŠ VISO	0	Netaikoma

Šaltinis: Tarybos 2023 m. finansinės ataskaitos ir kiti šaltiniai.

10 Taryba neatskleidė jokių neapibrėžtųjų įsipareigojimų, atsiradusių dėl jos užduočių pagal [BPeM reglamentą](#) vykdymo, nes ES teismuose nėra nagrinėjamų bylų, kuriose Taryba būtų atsakovė ir dėl kurių galėtų atsirasti neapibrėžtųjų įsipareigojimų.

**Institucijų atsakymai į Metinės
ataskaitos dėl 2023 finansinių metų ES
biudžeto vykdymo pastabas**

Turinys

		Puslapis
1 skyrius	Patikinimo pareiškimas ir patvirtinamoji informacija	
	Europos Komisijos atsakymai	414
2 skyrius	Biudžeto ir finansų valdymas	
	Europos Komisijos atsakymai	422
3 skyrius	Siekiant ES biudžeto rezultatų	
	Europos Komisijos atsakymai	428
	ES agentūrų tinklo atsakymai	449
4 skyrius	Pajamos	
	Europos Komisijos atsakymai	450
5 skyrius	Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika	
	Europos Komisijos atsakymai	454
6 skyrius	Sanglauda, atsparumas ir vertybės	
	Europos Komisijos atsakymai	460
7 skyrius	Gamtos ištekliai ir aplinka	
	Europos Komisijos atsakymai	474
8 skyrius	Migracija ir sienų valdymas Saugumas ir gynyba	
	Europos Komisijos atsakymai	477
9 skyrius	Kaimyninės šalys ir pasaulis	
	Europos Komisijos atsakymai	481

10 skyrius	Europos viešasis administravimas	
	Europos Parlamento atsakymai	487
	Europos Komisijos atsakymai	489
	Europos regionų komiteto atsakymai	490
	Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno atsakymai	491
11 skyrius	Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė	
	Europos Audito Rūmų atsakomieji argumentai į Komisijos atsakymus	492
	Europos Komisijos atsakymai	494

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 1 SKYRIUJE PATIKINIMO PAREIŠKIMAS IR PATVIRTINAMOJI INFORMACIJA

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Ši Komisijos kadencija pasižymėjo virtine precedento neturinčių krizių, reikalaujančių greitų ir veiksmingų sprendimų, kad būtų apsaugota žmonių gyvybė ir pragyvenimo šaltiniai Europos Sąjungoje. 2023 m. buvo dar vieni reikšmingi metai, kuriais ES ir toliau siekė patenkinti savo piliečių lūkesčius bei spręsti iškilusias problemas.

Šiais precedento neturinčiais laikais **Komisijai ir toliau buvo labai svarbu kuo tinkamiau panaudoti mokesčių mokėtojų pinigus ir užtikrinti, kad ES biudžeto lėšos būtų leidžiamos atsakingai ir tinkamai**, ir bendradarbiauti su visais susijusiais subjektais, įskaitant valstybes nares, siekiant užtikrinti apčiuopiamus rezultatus vietos lygmeniu.

Vykdam ES biudžetą reikia atlikti milijonus operacijų ir šimtus tūkstančių patikrų pagal visas programas ir valdymo būdus. Komisija ir valstybių narių valdžios institucijos, kurios vykdo pasidalijamąjį valdymą, parengė patikimas daugiametes kontrolės strategijas, kurių paskirtis – užkirsti kelią trūkumams ir juos nustatyti, o nustačius juos ištaisyti. Prireikus Komisija toliau tikslina, plėtoja ir tobulina šias strategijas ir nuolat siekia dar labiau supaprastinti visų programų procedūras. Dėl šių kontrolės priemonių ir remdamasi jų rezultatais **Komisija yra įsitikinusi, kad metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje (toliau – MVVA) pateikta informacija apie riziką atliekant mokėjimą (1,9 % 2023 m., stabili nuo 2020 m.) atitinka klaidų lygį mokėjimo metu**. Šį stabilumą lemia ir tai, kad didelė dalis 2023 m. išlaidų tebėra susijusios su 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu, kuriam nustatytos taisyklės, sistemos ir vykdomosios įstaigos, palyginti su ankstesniais metais, nepasikeitė.

Atsižvelgdama į tai, Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų nurodytą įvertintą klaidų lygį (5,6 %), t. y. didžiausią nuo 2008 m. (5,2 %). Kaip jau minėta, tai neatitinka bendro Komisijos atlikto vertinimo ir Komisijos, valstybių narių bei kitų vykdomųjų partnerių pastangų toliau gerinti Europos fondų valdymą 2007–2013 m., 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. laikotarpiais.

2023 m. **Komisijos įvertinta rizika atliekant mokėjimą ir Europos Audito Rūmų įvertintas klaidų lygis** labai skiriasi išlaidų kategorijoje „**Sanglauda, atsparumas ir vertybės**“, ir tai iš esmės lemia kartais nevienodas faktų ar taikomų taisyklių aiškinimas, taip pat skirtingi abiejų institucijų taikomi metodai. Pagrindinė to priežastis – skirtingos Komisijos (atsakingos už patikimą ES biudžeto finansų valdymą) ir Audito Rūmų (kaip nepriklausomo išorės auditoriaus) funkcijos ir įgaliojimai. Komisija atkreipia dėmesį į didelį klaidų lygį, kurį Audito Rūmai apskaičiavo šiais ir praėjusiais metais, palyginti su santykinai stabiliu klaidų lygiu, apie kurį pranešta 2016–2021 m. Komisijos nustatytas šios išlaidų kategorijos didžiausias rizikos atliekant mokėjimą lygis (įvertinus galimą papildomą riziką) toliau viršijo reikšmingumo ribą ir 2023 m. siekė 2,6 %¹. Jis atitinka ankstesniais metais nustatytą lygį, nors ir yra žemesnis nei tas, kurį apskaičiavo Audito Rūmai. Audito Rūmai savo sudarytoje operacijų imtyje kiekybiškai įvertina klaidas, susijusias su bet kokių taikomų taisyklių pažeidimu, turinčiu įtakos susijusiam mokėjimui (6.16 dalis). Išlaidas, susijusias su Audito Rūmų nustatytais faktais, Komisija nebūtinai laiko netinkamomis finansuoti, taip pat nebūtinai visus Audito Rūmų kiekybiškai įvertintus atvejus laiko pažeidimais, kaip tai suprantama

¹ Apskaičiuota, kad 2023 m. sanglaudos politikos fondų rizika atliekant mokėjimą yra 2,8 %.

pagal Bendrųjų nuostatų reglamento (BNR) 2 straipsnio 36 punktą, kuris yra teisinis pagrindas Komisijai taikyti finansinę pataisą.

Komisija taip pat mano, kad rodiklis, geriausiai atspindintis visus veiksmus, kurių ėmėsi tiek valstybės narės, tiek jos tarnybos, yra **rizika programos užbaigimo metu**, pagal kurią nustatomas klaidų lygis po visų *ex post* patikrų ir papildomų pataisų. Apskaičiuota, kad bendra rizika programos užbaigimo metu 2023 m. yra 0,9 %, t. y. gerokai mažesnė už 2 % reikšmingumo ribą, ir atitinka ankstesnių metų lygį (0,8 % 2021 m. ir 0,9 % 2022 m.). Sanglaudos politikos srityje, kalbant apie 2007–2013 m. laikotarpį ir ataskaitinius 2014–2020 m. laikotarpio metus iki 2022 m., Komisija turi įrodymų, kad faktinė **rizika programos užbaigimo metu yra gerokai mažesnė nei 2 %**.

Apskritai Komisija stengiasi **užtikrinti tinkamą** žemo klaidų lygio, mokėjimų greitumo ir kontrolės išlaidų saikingumo **pusiausvyrą**, kad laiku įgyvendintų visus savo politikos tikslus ir pagerintų ES piliečių gyvenimą.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Audito metu nustatyti faktai

Ataskaitų patikimumas

Komisija palankiai vertina tai, kad 17-us metus iš eilės **ES sąskaitose reikšmingų klaidų nėra**.

Operacijų tvarkingumas

Kalbant apie ES biudžeto pajamas (1.14a dalis), Komisija dar kartą palankiai vertina tai, kad **Audito Rūmai mano, jog pajamose nėra reikšmingų klaidų** ir kad pajamų valdymo sistemos iš esmės buvo veiksmingos.

2023 m. gegužės mėn. Komisija pasiūlė plačiausio užmojo **muitų sąjungos reformą** nuo pat jos įsteigimo ir dėl šios reformos šiuo metu deramasi su teisėkūros institucijomis. Rengdama šį pasiūlymą, Komisija atsižvelgė į Muitinės veiksmų plano 17 veiksmą dėl galimo ES muitinės agentūros (institucijos) įsteigimo. Į pasiūlymą taip pat įtraukta daug kitų veiksmų ir pasiūlyme jie buvo sustiprinti, kad turėtų tvirtesnę teisinį ir skaitmeninį pagrindą. Dėl šios reformos susitarus ir ją įgyvendinus gerokai sustiprės muitų sąjungos analizės, rizikos valdymo ir kontrolės pajėgumai. Todėl Komisija, deramai pasinaudojusi savo teise inicijuoti teisės aktus, dabar deda daug pastangų dėl glaudaus bendradarbiavimo su Taryba ir Europos Parlamentu, kad šio klausimo svarstymas vyktų juo efektyviau. Taigi, nors Komisija pripažįsta vėlavimą įgyvendinti kai kuriuos plane numatytus veiksmus, taip pat svarbu pažymėti, kad tik keturi iš visų Muitinės veiksmų plane numatytų veiksmų anksčiau buvo nustatyti kaip veiksmai, kurie galėtų padėti mažinti muitų nepriemoką.

Su konkrečiomis išlaidų rūšimis susijusios klaidos

Kalbant apie **išlaidų tvarkingumą** (1.14b dalis), remiantis daugeliu auditų ir patikrinimų, pačios Komisijos apskaičiuotas **rizikos atliekant mokėjimą** įvertis, t. y. likęs klaidų skaičius mokėjimo metu, atlikus prevencines patikras, išliko stabilus – **1,9 %** atitinkamų išlaidų, t. y. toks pat kaip ketverius metus iš eilės.

Kadangi **jos išlaidos ir diferencijuotos kontrolės strategijos yra ilgametės**, Komisija kartu su valstybėmis narėmis pagal pasidalijamojo valdymo principą deda daug pastangų, kad po mokėjimų ir iki programavimo ciklo pabaigos būtų vykdoma kontrolė ir atliekamos korekcijos. Šias pastangas atspindi **programos užbaigimo metu įvertinta rizika, kuri apskritai įvertinta 0,9 %**. Tai gerokai mažiau nei 2 % reikšmingumo riba ir atitinka nuo 2016 m. ankstesniais metais pasiektus lygius ir Komisijos tikslą.

Taisyklių ir ES lėšų išmokėjimo būdo poveikis klaidų rizikai

Komisija pritaria Audito Rūmų nuomonei, kad **tai, koku būdu yra išmokamos lėšos, turi įtakos klaidų rizikai (1.16 dalis)** ir, visų pirma, kad klaidų rizika yra mažesnė išlaidoms, kurioms taikomos supaprastintos taisyklės (daugiausia teisėmis į išmokas grindžiamiems mokėjimams).

Todėl, taip pat atsižvelgdama į Europos Parlamento prašymus², Komisija ir toliau imasi veiksmų taisyklėms supaprastinti. Tai, be kita ko, apima supaprastinto išlaidų apmokėjimo ir su išlaidomis nesusijusio finansavimo skatinimą: 2023 m. tokias supaprastintas schemas pradėta dažniau naudoti keliose politikos srityse (pvz., vienkartinės išmokos mokslinių tyrimų ir sveikatos srityje arba su išlaidomis nesusijusį finansavimą sanglaudos politikos srityje). Ta pati tendencija pastebima ir bendros žemės ūkio politikos srityje: pereinama prie rezultatais grindžiamo įgyvendinimo modelio, pagal kurį visos intervencinės priemonės planuojamos *ex ante*, susiejamos su produkcijos rodikliais ir apmokamos remiantis šiais rodikliais.

Vis dėlto, remdamasi turima išsamia informacija, Komisija mano, kad **rizika atliekant mokėjimą nėra vienodai reikšminga kompensavimu grindžiamiems mokėjimams**. Rizikos pozicija gali skirtis toje pačioje politikos srityje ir net toje pačioje išlaidų programoje.

Konkrečiai dėl vykdant kontrolę gautos patikimos ir įrodymais pagrįstos informacijos bei išsamios jos analizės, įskaitant informaciją apie valstybių narių kontrolės rezultatus, Komisija **atitinkamas išlaidas³ gali suskirstyti** į:

- **mažesnės rizikos išlaidas**, kurių rizika atliekant mokėjimą yra mažesnė nei 2 % ir kurios sudaro **67 %** visų išlaidų,
- **vidutinės rizikos išlaidas**, kurių rizika atliekant mokėjimą svyruoja nuo 2 % iki 2,5 % ir kurios sudaro **9 %** visų išlaidų, ir
- **didės rizikos išlaidas**, kurių rizika atliekant mokėjimą viršija 2,5 % ir kurios 2023 m. sudarė **24 %** visų išlaidų⁴.

Taikydama šį metodą, Komisija gali išsamiai ir **detaliai** parodyti rizikos lygį. Pavyzdžiui, kalbant apie sanglaudos politikos fondus, kurių bendra rizika atliekant mokėjimą 2023 m. įvertinta 2,8 %, Komisija gali nustatyti, kuriose veiksmų programose (ar jų dalyse) esama didelių trūkumų, prašyti atitinkamų programų institucijų pagerinti padėtį ir taikyti proporcingas, tikslingas ir teisiškai pagrįstas

² 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2022 finansinių metų Europos Sąjungos bendrojo biudžeto įvykdymo patvirtinimo, III skirsnis – Komisija ir vykdomosios įstaigos (2023/2129(DEC)), žr. visų pirma 57iii, 95iii, 134xi, 134xii ir 286viii dalis.

³ Daugiau informacijos galima rasti 2022 m. metinės valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitos II tome, p. 57.

⁴ Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo išlaidų rizikos lygis taip pat buvo laikomas aukštu, neatsižvelgiant į riziką atliekant mokėjimą, kai audito nuomonė, pateikta metinėse veiklos ataskaitose dėl programų valdymo ir kontrolės sistemos veikimo, buvo neigiama arba su išlygomis.

finansines pataisas. Taigi Komisija galėtų konstatuoti, kad valdymo ir kontrolės sistemos tinkamai veikia 93 % iš 441 sanglaudos politikos programos. Kalbant apie likusias 30 programų ir dar 25-ių programų dalis, trūkumų daugiausia nustatyta vadovaujančiųjų institucijų arba jų tarpinių institucijų lygmeniu (kaip išsamiai aprašyta Komisijos atsakymuose į 6 skyriuje pateiktas pastabas ir generalinių direktoratų REGIO ir EMPL metinėse veiklos ataskaitose).

Komisija imasi **tikslinių taisomųjų veiksmų**, susijusių su vidutinės ir didesnės rizikos išlaidų kategorijomis. Tarp tų veiksmų yra paramos gavėjų ir įgyvendinančiųjų partnerių informuotumo apie taikomas ES taisykles ir pasikartojančias problemas didinimas, siekiant pagerinti klaidų nustatymo gebą, kontrolės strategijų koregavimas atsižvelgiant į rizikos lygį, įgytos patirties taikymas būsimoms programoms ir, kai įmanoma, taisyklių supaprastinimas. Be to, tais atvejais, kai pagalbą būtina skirti tikslingai, siekiant įgyvendinti plataus užmojo politikos tikslus arba laikytis pagrindinių bendrosios rinkos principų (viešųjų pirkimų arba valstybės pagalbos taisyklių), kartais gali prireikti sudėtingų sąlygų ir tinkamumo taisyklių. Todėl taisyklių supaprastinimas turi būti **derinamas su siekiamais politikos tikslais**, kartu atsižvelgiant į administravimo ir kontrolės išlaidas.

Didelės rizikos išlaidos

Kalbant apie **didelės rizikos išlaidas** (1.18–1.27 dalys), pačios Komisijos skaičiavimais, atliktais remiantis detalioja analize pagal išlaidų sritis ir išlaidų segmentus išlaidų srityse, 33 % išlaidų rizika atliekant mokestį viršija 2 %.

Konkrečiai:

- kalbant apie sritį **„Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninės technologijos“** (1.20 dalis), Komisija pripažįsta, kad šioje išlaidų kategorijoje klaidų lygis, susijęs su programos „Horizontas 2020“ dotacijomis ir kitomis sudėtingomis dotacijomis, yra reikšmingas. Nors pagrindinis klaidų šaltinis tebėra personalo išlaidos, programoje „Horizontas 2020“ išlaidų tinkamumo finansuoti taisyklės, be kita ko, dėl personalo išlaidų apskaičiavimo, buvo pastebimai supaprastintos ir suderintos. Kalbant apie kitas tiesiogines išlaidas, kaip ir tais atvejais, kai klaidos susijusios su personalo išlaidomis, klaidų riziką Komisija mažina organizuodama informacinius komunikacijos renginius bei internetinius seminarus ir pateikdama gaires anotuotame pavyzdiniame susitarime dėl dotacijos pagal programą „Horizontas 2020“ ir anotuotame susitarime dėl dotacijos pagal programą „Europos horizontas“, taip pat skatindama naudotis Mokslinių tyrimų informacijos tarnybos paslaugomis. Be to, pagal programą „Europos horizontas“ dažniau skiriamas finansavimas vienkartinėmis išmokomis ir neseniai pradėti taikyti personalo išlaidų vieneto įkainiai mažina paramos gavėjams tenkančią administracinę naštą ir, tikimasi, dar labiau sumažins klaidų riziką.
- Kaip jau minėta, politikos srityje **„Sanglauda, atsparumas ir vertybės“** (1.21 dalis) Komisijos apskaičiuota didžiausia rizika atliekant mokestį ir 2023 m. „Sanglaudos“ srityje siekia 2,8 %. Ji grindžiama išsamia visų programų audito institucijų pateiktų audito nuomonių ir klaidų lygių apžvalga, be to, prireikus yra Komisijos pakoreguota pagal jos vertinimą ir rizika pagrįstus auditus, atsižvelgiant ir į Audito Rūmų audito rezultatus. Tai, kad Komisijos apskaičiuota rizika atliekant mokestį skiriasi nuo Audito Rūmų apskaičiuoto klaidų lygio, Komisija aiškina kartais nevienodu faktų ar taikomų taisyklių aiškinimu, taip pat taikomais skirtingais metodais. Pagrindinė to priežastis – skirtingos Komisijos (atsakingos už patikimą ES biudžeto finansų valdymą) ir Audito Rūmų (kaip nepriklausomo išorės auditoriaus) funkcijos ir įgaliojimai. Komisija atkreipia dėmesį, kad jau antrus metus iš eilės šis skirtumas, palyginti su 2016–2021 finansiniais metais, yra ypač didelis. Audito Rūmai praneša apie savo sudarytoje operacijų imtyje kiekybiškai įvertintas klaidas,

susijusias su bet kokių taikomų taisyklių pažeidimu, turinčiu įtakos susijusiam mokėjimui, ir ne tik apie klaidas, dėl kurių Komisija pagal BNR gali taikyti finansines pataisas (6.16 dalis). Be to, Komisija pabrėžia, kad svarbų vaidmenį nustatant klaidas atlieka audito institucijos, nors pripažįsta, kad kai kuriais atvejais reikalingas tęstinis bendradarbiavimas ir parama, siekiant užtikrinti geresnį klaidų nustatymo gebą, taip pat daugiamečių taisomosios gebos veiksmingumą, dėl kurio rizika programos užbaigimo metu gali būti sumažinta iki žemesnės nei reikšmingumo ribos. Programų institucijos iš patvirtintų sąskaitų reguliariai pašalina anksčiau deklaruotas sumas, kurios, kaip nustatyta, yra neteisėtos arba susijusios su rizika (kaip išsamiai aprašyta Komisijos atsakymuose į 6 skyriuje pateiktas pastabas ir generalinių direktoratų REGIO ir EMPL MVA). Taip daroma ir dėl BNR numatytos nuostatos dėl galimų grynujų finansinių pataisų, kurias pritaikys, jei būtų tenkinamos teisinės sąlygos, atitinkamos valstybės narės, laiku nesiėmusios taisomųjų veiksmų rimtiems trūkumams pašalinti, tiesiogiai prarastų finansavimą.

- Kiek tai susiję su politikos sritimi „**Gamtos ištekliai ir aplinka**“ (1.22 dalis): kalbant apie rinkos priemones ir kaimo plėtrą, Audito Rūmų vertinimas atitinka Komisijos vertinimą, kuriame taip pat nustatyta didesnė klaidų šiose srityse rizika. Pagal 2014–2022 m. BŽŪP teisės aktų sistemą, kai, norint pasiekti plataus užmojo politikos tikslus, pagalbą būtina skirti tikslingai, taikomos sąlygos ir tinkamumo finansuoti taisyklės yra sudėtingos. Todėl teisėtumo ir tvarkingumo aspektai turi būti derinami su siekiamais politikos tikslais, kartu atsižvelgiant į įgyvendinimo išlaidas. Rezultatais grindžiama 2023–2027 m. BŽŪP suteikė valstybėms narėms galimybę savo BŽŪP strateginiuose planuose nusistatyti intervencines priemones ir taip racionalizuoti savo kontrolės sistemas, be kita ko, dažniau naudojant naujas technologijas ir supaprastintą išlaidų apmokėjimą.
- Kalbant apie sritį „**Kaimyninės šalys ir pasaulis**“ (1.23 dalis), Komisija mano, kad mažesnės rizikos išlaidos pagal šį skyrių neapsiriboja tik paramos biudžetui mokėjimais ir administracinėmis išlaidomis, bet apima ir kitas tiesioginio ir netiesioginio valdymo segmentų išlaidas, kurių rizika atliekant mokėjimą yra maža arba vidutinė. Taigi šios išlaidų kategorijos rizika atliekant mokėjimą yra 0,85 %, t. y. gerokai mažesnė už 2 % reikšmingumo ribą. Be to, Komisijos nuomone, išankstinio finansavimo patvirtinimo klaidos yra laikino pobūdžio, nes bet kokia tokia klaida turi būti pakoreguota galutinai patvirtinus išlaidų tinkamumą. Todėl dėl tokio tipo klaidos grąžinti lėšų reikalaujama nebus.

Kalbant apie viešųjų pirkimų taisyklę (1.26 dalis), t. y. vieną didžiausių sanglaudos politikos srities klaidų, apie kurias šiais metais pranešė Audito Rūmai, šaltinių, Komisija atkreipia dėmesį, kad nemažai atvejų, apie kuriuos pranešta, buvo susiję su viešaisiais pirkimais, kurių vertė neviršijo ES direktyvose nustatytų ribų. Be Sąjungos skaidrumo ir nediskriminavimo principų, viešiesiems pirkimams, kurių vertė neviršija direktyvose nustatytų ribų, taikomi nacionalinės teisės aktai, kuriuose gali būti nustatytos kitokios nei numatytosios ES direktyvose ir (arba) papildomos taisyklės (jei nenustatytas tarpvalstybinis poveikis). Tais atvejais, kai siekiama nustatyti, ar nebuvo padaryta pažeidimų, Komisija nėra tinkamiausia institucija tokiems nacionalinės teisės pažeidimams nustatyti ir įvertinti.

Komisija ir toliau remis programų institucijas, įgyvendindama priemones, kurias yra numachiusi viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos veiksmų planuose, kad užtikrintų, kad šios Sąjungos vidaus rinkos nuostatos ir, kai taikoma, nacionalinės nuostatos būtų gerai suprantamos ir teisingai įgyvendinamos, taip pat kad būtų išvengta interesų konfliktų.

Mažos rizikos išlaidos

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad teikiant **tiesioginę pagalbą ūkininkams** (1.28 dalis) reikšmingų klaidų ir toliau nėra, todėl patvirtina, kad integruota administravimo ir kontrolės

sistema, įskaitant Žemės sklypų identifikavimo sistemą, atlieka svarbų vaidmenį užkertant kelią klaidoms ir mažinant jų lygį.

Komisijos informacija apie tvarkingumą

Komisijos įvertis dėl klaidų lygio

Komisijos tikslas – nustatyti trūkumus ir imtis tinkamų ir tikslinių taisomųjų veiksmų. Šiuo tikslu **ji savo patikinimą grindė principu „iš apačios į viršų“ ir išsamumu**, t. y. pagal programą ar kitą atitinkamą išlaidų segmentą, nes įvairių programų įgyvendinimas valstybėse narėse nėra vienodas. Tai būtina ir tam, kad Komisijos įgaliojimai suteikiantys pareigūnai galėtų vykdyti savo pareigas.

Savo MVVA Komisija praneša apie riziką atliekant mokėjimą, kurią jos tarnybos nurodo savo atitinkamose MVA ir kuri atitinka šių tarnybų apskaičiuotus geriausius įverčius. Tai pagrįsta šimtais tūkstančių patikrų, kurias kasmet atlieka Komisija ir valstybės narės, vadovaudamosi kruopščiai parengtomis kontrolės strategijomis, pritaikytomis prie kiekvienos išlaidų programos ypatumų.

Komisija atidžiai stebi riziką atliekant mokėjimą ir riziką užbaigimo metu, siekdama užtikrinti, kad rizika užbaigimo metu neviršytų 2 % reikšmingumo ribos.

Komisijos, kaip ES biudžeto valdytojos, požiūris skiriasi nuo to, kurio laikosi Audito Rūmai, atlikdami savo, kaip išorės auditoriaus, vaidmenį. Dėl to abiejų institucijų klaidų lygio vertinimas gali skirtis.

Be to, Komisija ne visada pritaria Audito Rūmų vertinimui dėl atskirų klaidų. Vis dėlto Komisija pažymi, kad jos apskaičiuoti **rizikos atliekant mokėjimą** įverčiai **patenka į Audito Rūmų įvertinto** biudžeto išlaidų kategorijų „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninės technologijos“ ir „Gamtos ištekliai ir aplinka“ **klaidų lygio intervalą** – tačiau ne srityje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“.

Dėl pastarosios Komisija vis dar praneša apie **reikšmingą riziką atliekant mokėjimą** (t. y. viršijančią 2 % reikšmingumo ribą), tačiau apskritai ji yra mažesnė už Audito Rūmų įvertintą klaidų lygį. Komisija pažymi, kad jos nustatytas įvertinimas atspindi pažeidimus, apibrėžtus BNR 2 straipsnio 36 punkte, dėl kurių pagrindinės išlaidos tampa netinkamomis finansuoti ir dėl kurių Komisija (ir valstybės narės) gali veiksmingai taikyti finansines pataisas, o Audito Rūmų įvertinimas atspindi visų rūšių taikytinų taisyklių pažeidimus, kurie turi įtakos susijusiam mokėjimui, įskaitant tuos, kurie nėra laikomi pažeidimais, apibrėžtais BNR.

Komisijos atliktas rizikos vertinimas

Komisija toliau imasi **veiksmų, kad padidintų ex post patikrų veiksmingumą**. Tačiau ji primena, jog tam, kad kontrolė išliktų ekonomiškai efektyvi, ji turi būti tikslinga ir pagrįsta rizika.

Srityje „**Moksliniai tyrimai ir inovacijos**“ Komisija ketina kuo veiksmingiau panaudoti RTD GD Bendros audito tarnybos išteklius, kad užtikrintų veiksmingą jos tikslų įgyvendinimą, kartu išlaikydama tinkamą pasitikėjimo ir kontrolės pusiausvyrą ir atsižvelgdama į administracines bei kitas kontrolės išlaidas visais lygmenimis, įskaitant paramos gavėjų lygmenį. Kalbant apie naujos bendrosios programos „Europos horizontas“ *ex post* audito kampaniją, 2023 m. lapkričio mėn. Komisija patvirtino programos „Europos horizontas“ kontrolės strategiją.

Kalbant apie **sanglaudos politikos** sritį, Komisija mano, kad apskritai galima pasikliauti audito institucijų ir jų kontrolės įstaigų darbu, išskyrus nedidelį skaičių įstaigų, kurias Komisija kasmet nurodo, kaip turinčias pasitempti (2023 m. 10 audito institucijų arba jų kontrolės įstaigų iš visų

116, kaip nurodyta MVA). Kai kuriais atvejais anksčiau audito institucijų neaptiktos klaidos, net jei jos turi įtakos perskaičiuotam ataskaitinių metų klaidų lygiui, ne visada reiškia, kad atitinkamos audito institucijos darbas turi sisteminių trūkumų. Komisija ir toliau glaudžiai bendradarbiaus su visomis programų institucijomis, kad būtų patobulintos valdymo ir kontrolės sistemos bei pašalintos pagrindinės klaidų priežastys, imdamasi konkrečių veiksmų, pvz.:

- tęs programų ar sričių, kuriose, remiantis rizikos vertinimu, nustatyta didžiausia klaidų tikimybė, auditus,
- toliau vykdys klaidų stebėseną ir analizę bei dalysis gautais rezultatais su programų institucijomis, kad būtų užtikrintas bendras taikytinų taisyklių supratimas ir užkirstas kelias klaidų pasikartojimui,
- skatins naudotis mažiau klaidų sąlygojančiomis schemomis – supaprastintu išlaidų apmokėjimu ir su išlaidomis nesusijusiu finansavimu, ir
- naudos duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemones, pavyzdžiui, ARACHNE duomenų bazę, be kita ko, pasitelkdama dirbtinį intelektą, nes taip gerėja pajėgumas nustatyti pažeidimus, įtariamo sukčiavimo atvejus ar galimus interesų konfliktus.

Kalbant apie Audito Rūmų pastabas dėl sanglaudos programų dokumentų peržiūrų (1.35 dalis), Komisija yra įsitikinusi, kad jos **išsamus vertinimas, pagrįstas dokumentų peržiūrų ir audito darbo vietoje deriniu**, apimančiu įvairias atskiras programas ir patikinimo dokumentų rinkinius, atsižvelgiant į jiems priskiriamą riziką, leidžia jai nustatyti pagrįstą ir teisingą klaidų lygio įvertį kiekvienoje programoje ir kiekvienais metais, taip pat per visą sanglaudos politikos fondų programavimo laikotarpį. Komisija mano, kad jos atliekamos sistemingos dokumentų peržiūros yra **veiksmingas ir proporcingas metodas** programoms, kurių ataskaitose metai iš metų nurodomas mažas klaidų lygis yra patikimas⁵. Kai programos rizikingesnės, atliekant dokumentų peržiūrą papildomai atliekami auditai, kurių metu **pakartotinai patikrinamos programų institucijų atlikto audito imtys**, siekiant įsitikinti jų darbo patikimumu.

Dėl politikos srities „**Kaimyninės šalys ir pasaulis**“ Komisija mano, kad likutinio klaidų lygio (LKL) tyrimas, kuris nėra nei patikinimo užduotis, nei auditas, atitinka paskirtį ir jam netaikomi apribojimai, kurie gali prisidėti prie nepakankamo klaidų įvertinimo. Šiuo metu tebevykdoma bendros kontrolės strategijos peržiūra, todėl Komisija dar pasiūlys veiksmų, kaip tikimasi, padėsiančių įgyvendinti Audito Rūmų rekomendacijas, susijusias su LKL tyrimu.

2. Pranešimas apie įtariamą sukčiavimą

Komisija primena, kad **ne visus pažeidimus ar taisyklių nesilaikymo atvejus galima laikyti sukčiavimu**.

Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) patvirtina, kad 2023 m. Audito Rūmai jai pranešė apie 20 įtariamo sukčiavimo atvejų ir kad OLAF, remdamasi šiais pranešimais, pradėjo keturis tyrimus (1.40 dalis). Be to, OLAF apie vieną Audito Rūmų jai perduotą atvejį pranešė Europos prokuratūrai.

⁵ Pažymėtina, kad jeigu programos, atlikus jų dokumentų peržiūras, nebuvo pakartotinai patikrintos, Komisija apskaičiuoja didžiausią tokių programų rizikos atliekant mokėjimą lygį, kuris nustatomas atsižvelgiant į visą informaciją, kuri dar turi būti patvirtinta, o jeigu programų audito pati Komisija niekada nėra atlikusi arba jų ankstesnių auditų metu nustatyta tam tikrų pažeidimų, kurie galėtų pasikartoti neaudituose programose, Komisija apskaičiuoja dar ir papildomą tokių programų riziką.

Komisija atsižvelgia į Audito Rūmų pastabas dėl Komisijos ir valstybių narių politikos dėl sukčiavimo rizikos įgyvendinimo pagal 6 skyrių (1.42 dalis) ir primena, kad programų institucijos, remdamosi sukčiavimo rizikos vertinimu, programavimo laikotarpio pradžioje turi nustatyti veiksmingas ir proporcingas kovos su sukčiavimu priemones ir jas įgyvendinti. Šios priemonės grindžiamos keturiais kovos su sukčiavimu ciklo elementais: prevencija, nustatymu, ištaisymu ir baudžiamuoju persekiojimu. Kaip kovos su sukčiavimu priemonių gairių dalį Komisija parengė 2014–2020 m. laikotarpiui skirtą sukčiavimo rizikos vertinimo priemonę, kuri tebetaikoma ir kurią programų institucijos tebe naudoja 2021–2027 m. laikotarpio programoms. **Komisija valstybėms narėms padeda kovoti su sukčiavimu:** i) suteikdama nemokamą prieigą prie duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonės ARACHNE, kad padidintų jų pajėgumus nustatyti įtariamo sukčiavimo atvejus ar galimus interesų konfliktus, ii) reguliariai organizuodama kovos su sukčiavimu mokymus, skirtus nacionalinių institucijų darbuotojams, dirbantiems su sanglaudos politikos fondais, ir iii) dalydamasi savo audito kontroliniais sąrašais, įskaitant tas dalis, kurios susijusios su taikomų kovos su sukčiavimu priemonių veiksmingumo vertinimu ar būtinybe dokumentuose fiksuoti bet kokius įtarimus sukčiavimu atliekant atskirų operacijų auditą. Dėl šių priežasčių Komisija mano, kad ji visiškai įgyvendino susijusią Audito Rūmų rekomendaciją, pateiktą 2022 m. metinėje ataskaitoje, ir kad veiksmingas kovos su sukčiavimu priemones turi taikyti valstybių narių programų institucijos.

Kalbant apie Audito Rūmų išvadas dėl su sukčiavimu susijusios rizikos, padarytas atlikus Komisijos EGADP kontrolės sistemos struktūros auditą (1.43 dalis), Komisija nurodo savo atsakymą į susijusią Audito Rūmų specialiąją ataskaitą, ypač atsakymą į 4 rekomendaciją, kuriame ji primena Audito Rūmams, kad šiuo metu Komisija neturi teisinės priemonės, kuria galėtų įpareigoti valstybes nares suderinti būdą, kaip savo valdymo deklaracijose pranešti apie su EGADP susijusį sukčiavimą, todėl Komisija šios rekomendacijos iki galo įgyvendinti negali.

III.KOMISIJS ATSAKYMAI Į IŠVADĄ

Komisija tebėra įsitikinusi, kad 2023 m. MVVA pateikta informacija apie riziką atliekant mokėjimą (1,9 %) atitinka klaidų lygį mokėjimo metu. Jis atitinka ankstesniais metais nurodytus lygius. Šį stabilumą lemia ir tai, kad didelė dalis 2023 m. išlaidų tebėra susijusios su 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu, kuriam nustatytos taisyklės, sistemos ir vykdomosios įstaigos, palyginti su ankstesniais metais, nepasikeitė.

Dėl Audito Rūmų išvados, kad Komisijos įvertinta rizika atliekant mokėjimą yra daug mažesnė už nustatytąją Audito Rūmų intervale (1.47 dalis), Komisija pažymi, kad taip yra dėl konkrečių su Audito Rūmų sudaryta išlaidų imtimi susijusių atvejų, su kuriais siejamam Audito Rūmų faktų vertinimui, teisiniam aiškinimui ar kiekybiniam vertinimui Komisija ne visada pritaria.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 2 SKYRIUJE BIUDŽETO IR FINANSŲ VALDYMAS

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija imasi visų būtinų priemonių, kad užtikrintų **visišką ir veiksmingą ES biudžeto įvykdymą** pagal galiojančią finansinę ir teisinę sistemą. Komisija nuolat stebi biudžeto vykdymą ir neįvykdytų įsipareigojimų raidą, taip pat susijusius pagrindinius veiksnius. Ji reguliariai informuoja Tarybą ir Europos Parlamentą apie prognozuojamus poreikius (konkrečiais metais ir vėlesniais metais) ir galimą riziką ateityje, taip pat reguliariai pristato ir paaiškina dabartinę biudžeto vykdymo padėtį. Pagrindiniai šiuo tikslu pateikti dokumentai yra šie: prie biudžeto projekto pridedamas V darbinis dokumentas, metinė ataskaita dėl ilgalaikės ES biudžeto gaunamų ir netenkamų pinigų srautų prognozės, kuri yra integruotųjų finansinių ir atskaitomybės ataskaitų (IFAR) dalis, ir tarpinstituciniams susitikimams mokėjimų klausimais skirti informaciniai dokumentai.

Komisija **atidžiai stebi** padėtį, kaip **vykdomas pasidalijamojo valdymo fondų biudžetas**, ir bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, kad užtikrintų sklandų jo vykdymą ir išvengtų **įsipareigojimų panaikinimo rizikos** 2025 m. pabaigoje ir vėlesniais metais.

Bendra **dar neįvykdytų įsipareigojimų** (RAL, pranc. *reste à liquider*) suma 2023 m. pabaigoje siekė 543,0 mlrd. EUR. Negrąžintinos paramos pagal priemonę „NextGenerationEU“ (toliau – NGEU) dalis buvo 238,6 mlrd. EUR ir sudarė beveik 44 % visų RAL. Komisija toliau stebės, kaip keičiasi bendras dar neįvykdytų įsipareigojimų lygis, taip pat per metines biudžeto procedūras toliau siūlys mokėjimų asignavimų lygius, kurie tinkamai atitiktų mokėjimų poreikius.

Atsižvelgdama į padidėjusią **riziką ir iššūkius** ES biudžetui, susijusius su būsimais finansiniais įsipareigojimais dėl **padidėjusio NGEU skolinimosi lygio**, Komisija pranešė apie pajamų sumas, kurias ji tikėjosi gauti iš naujų nuosavų išteklių, ir apie tai, kiek jų prireiks norint įvykdyti visus įsipareigojimus, susijusius su negrąžintinos NGEU paramos gražinimu. Kalbant apie finansinę riziką, susijusią su **Rusijos agresijos karu prieš Ukrainą**, Komisija primena, kad panaudojant manevringumo maržą paskolos Ukrainai garantuojamos 100 %. Be to, reitingų agentūros ne kartą pripažino aukštą tokios apsaugos kreditingumą.

Komisija yra visiškai skaidri ir **neapibrėžtuosius įsipareigojimus** vertina pagal tarptautinius apskaitos standartus. Neapibrėžtieji įsipareigojimai atskleidžiami ES metinėse finansinėse ataskaitose ir yra reguliariai vertinami. Taikydama patikimą įmonių rizikos valdymo ir ataskaitų teikimo sistemą, Komisija užtikrina veiksmingą skolos, turto ir neapibrėžtųjų įsipareigojimų valdymo priežiūrą, kad būtų užtikrintas ES biudžeto tvarumas. Be to, Komisija šiuo metu baigia rengti bendrą kredito rizikos modelį, kad sukurtų bendrą visų skolos portfelių, kuriems taikomos biudžeto garantijos, kredito rizikos vertinimo pagrindą.

Kalbant apie **bendro atidėjinių fondo (BAF) rezultatus**, Komisijos pastangomis diversifikuoti BAF investavimo galimybių aibę, leidžiant investuoti į nuosavą kapitalą per biržinius fondus, taip pat buvo siekiama optimizuoti rizikos parametrus ir tikėtiną portfelio grąžą ilguoju laikotarpiu. Nors 2023 m. rinkos nepastovumas tebebuvo didelis, tų metų paskutinius porą mėnesių infliacinis spaudimas ėmė slūgti ir 2023 m. BAF pasiekė +5,21 % metinę grąžą, kuri atitiko jo portfelio lyginamąjį indeksą (+5,40 %).

Komisija atidžiai stebi **infliacijos** pokyčius ir jų poveikį ES biudžetui. Ji tebėra įsitikinusi, kad ES biudžete numatytos būtinos apsaugos priemonės, kad būtų įvykdyti jos teisiniai ir sutartiniai įsipareigojimai.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Biudžeto ir finansų valdymas 2023 m.

ES biudžeto vykdymas

Komisija pažymi, kad Audito Rūmai į savo analizę įtraukė visų rūšių asignavimus. Analizuodama **galutinius** ES biudžeto **įvykdymo lygius**, Komisija primena, kad pagal Finansinį reglamentą ir (arba) kai kuriuos teisinius pagrindus numatyta galimybė į kitus metus perkelti metų pabaigoje neįvykdytus įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimus. Tokia praktika ypač dažnai taikoma asiguotoms pajamoms.

Kaip Audito Rūmai nurodė 2.7 dalyje, buvo perkelta apie 0,8 mlrd. EUR patvirtintų įsipareigojimų asignavimų (iš jų 0,3 mlrd. EUR įsipareigojimų asignavimų buvo perkelti Komisijos sprendimu¹, o 0,5 mlrd. EUR įsipareigojimų asignavimų – automatiškai). Atsižvelgiant į perkėlimus, patvirtinto biudžeto skirsnio „Komisija“ įvykdymas siekė 99,3 % įsipareigojimų. Iš neįvykdytų įsipareigojimų asignavimų metų pabaigoje buvo panaikinta 218,8 mln. EUR suma (iš jos Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondui skirti 197 mln. EUR nebuvo sutelkti, o likusią panaikintos sumos dalį sudarė įprastai nedidelės sumos, likusios užbaigus viešųjų pirkimų ar dotacijų procedūras), be to, 1 mlrd. EUR panaikintų įsipareigojimų suma yra susijusi su sustabdytais įsipareigojimų asignavimais po to, kai buvo priimtas 2022 m. gruodžio 15 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas 2022/2506 dėl priemonių Sąjungos biudžetui apsaugoti nuo teisinės valstybės principų pažeidimų Vengrijoje.

Atsižvelgdama į **mokėjimų asignavimus**, Komisija norėtų papildyti 2.10 dalyje pateiktą informaciją ir nurodyti, kad 1,1 mlrd. EUR patvirtintų mokėjimų asignavimų į 2024 m. buvo perkelti Komisijos sprendimu², o 1,9 mlrd. EUR mokėjimų asignavimų – automatiškai. Įvertinus 2023–2024 m. perkeltus asignavimus, įvykdyta 99,9 % visų turimų mokėjimų. Taigi metų pabaigoje liko nepanaudota tik 0,2 mlrd. EUR (arba 0,1 %) patvirtintų mokėjimų asignavimų. Be to, į 2024 m. perkelta 23,2 mlrd. EUR asiguotųjų pajamų.

Pasidalijamojo valdymo fondų biudžeto vykdymas

2021 m. pasiekę aukščiausią lygį, **mokėjimai 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) finansuojamoms programoms** tendencingai mažėja. Toks programų įgyvendinimo tempas yra įprastas artėjant jų užbaigimo etapui. Bendras įsisavinimas 2023 m. pabaigoje siekė daugiau kaip 90 %. Pagal STEP reglamentą pratęsus tarpinio mokėjimo paraiškų ir užbaigimo dokumentų pateikimo terminus, valstybės narės ataskaitas apie vis dar turimų išteklių panaudojimą galės pateikti iki 2025 m. vidurio, todėl tikimasi, kad faktinis 2014–2020 m. ESI fondų programų įgyvendinimo lygis dar labiau pakils.

¹ C(2024) 780 *final*, 2024 m. vasario 5 d.

² C(2024) 780 *final*, 2024 m. vasario 5 d.

Kalbant apie **2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų mokėjimus pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą (BPR), dauguma** 2023 m. išmokėtų **sumų** buvo susijusios su išankstiniu finansavimu, nes vėluojama priimti 2021–2027 m. programas. Remdamasi ankstesnio programavimo laikotarpio patirtimi, Komisija tikisi, kad ateinančiais metais tarpiniai mokėjimai labai paspartės, nes didės projektų atrankos lygis.

Remiantis dabartiniu 2024 m. biudžeto vykdymu akivaizdu, kad Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (**EŽŪFKP) mokėjimai pagal bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) strateginius planus** įgauna vis didesnę pagreitį.

Mokėjimai pagal EGADP ir NGEU papildomas programas

2021 m. buvo įrašyti visi **NGEU asignavimai**, t. y. 421,1 mlrd. EUR įsipareigojimų asignavimų. 2023 m., paskutiniiais metais, kai buvo galima priimti susijusius teisinius įsipareigojimus, buvo priimta 99,8 % turimų įsipareigojimų pagal NGEU, o atšaukti tereikėjo 0,4 mln. EUR įsipareigojimų.

2023 m. NGEU mokėjimų asignavimų įvykdymo lygis siekė 95,5 %. Likusi mokėjimų asignavimų suma buvo perkelta į 2024 m.

Dar neįvykdytų įsipareigojimų lygis

Bendra **dar neįvykdytų įsipareigojimų (RAL, pranc. *reste à liquider*)** suma 2023 m. pabaigoje sudarė 543 mlrd. EUR. Remiantis Komisijos atlikta analize, tuomet ji buvo didžiausia.

Kaip ir ankstesniais dvejais metais, pagrindinis 2023 m. RAL padidėjimo veiksnys buvo **negražintinos paramos pagal NGEU dalies**, kuri 2023 m. pabaigoje sudarė 238,6 mlrd. EUR (44 %) RAL, **įgyvendinimas**. Kaip jau nurodyta, 2023 m. buvo paskutiniai metai, per kuriuos buvo galima priimti NGEU asignavimus. Mokėjimus pagal šiuos įsipareigojimus planuojama atlikti iki 2026 m., todėl nuo 2024 m. RAL nominalioji vertė turėtų sumažėti, o laikinas poveikis, kurį NGEU turėjo RAL, turėtų būti laipsniškai visiškai panaikintas.

2. Rizika ir iššūkiai

2021–2027 m. DFP sanglaudos politikos fondų įsipareigojimų panaikinimo lygis

Dėl 2.33–2.34 dalyse pateiktų Audito Rūmų pastabų pažymėtina, kad, nepaisant pradinio 2021–2027 m. programavimo vėlavimo, 2021–2027 m. programavimo laikotarpio sanglaudos politikos fondų operacijų atranka įsibėgėja. Komisija proaktyviai bendradarbiavo su valstybėmis narėmis, siekdama paspartinti 2021–2027 m. programų rengimą ir įgyvendinimą, įskaitant dalyvavimą kuriant atitinkamas administracines ir valdymo struktūras, rengiant atrankos kriterijus, teikiant įvairias administracinių gebėjimų stiprinimo priemones, mokymus, internetinius seminarus, skatinant naudotis supaprastintu išlaidų apmokėjimu ir kt. Remiantis 2024 m. kovo mėn. pabaigos valstybių narių ataskaitomis, keturios valstybės narės atrinko operacijas, apimančias daugiau kaip 40 % jų asignavimų, o kitose septyniose valstybėse narėse operacijų atrankos lygis viršija 25 %. Iš to matyti, kad, nepaisant pavėluotos pradžios, įmanoma padaryti nemažą pažangą. Be to, Teisingos pertvarkos fondo (TPF) įgyvendinimas susilygino su kitų sanglaudos politikos fondų vidurkiu.

Kalbant apie 2023 m. prognozuotą didelę įsipareigojimų panaikinimo riziką 2025 m. pabaigoje, reikėtų pažymėti, kad 2024 m. sausio mėn. atnaujintos biudžeto prognozės rodo teigiamą tendenciją, dėl kurios 2025 m. pabaigoje nenumatoma panaikinti įsipareigojimų sanglaudos

politikos fondams. Šios prognozės parengtos atsižvelgiant į spartesnį vykdymo tempą, STEP priemonių poveikį ir ankstesniais biudžeto duomenimis pagrįstas mokėjimų profilio prognozės.

Komisija atidžiai stebi padėtį ir bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, kad užtikrintų sklandų vykdymą ir išvengtų įsipareigojimų panaikinimo rizikos 2025 m. pabaigoje ir vėlesniais metais.

Dėl skolinimosi susidariusios ES skolos lygis

NGEU skolinimosi padidėjimas 2026 m. ir grąžintinos sumos

Komisija pranešė³ apie pajamų sumas, kurias ji tikėjosi gauti iš naujų nuosavų išteklių, ir apie tai, kiek jų prireiks norint įvykdyti bet kokius įsipareigojimus dėl NGEU dotacijų grąžinimo. Konkrečiai kalbant, 2023 m. birželio 20 d. pakoreguotame naujos kartos nuosavų išteklių pakete pateikti išsamūs skaičiai apie pajamas, kurias ES biudžetas turėtų gauti iš kiekvieno naujo nuosavo ištekliu⁴. Šiuose šaltiniuose pabrėžiama, kad „[i]sigaliojus šiam naujų nuosavų išteklių krepšeliui bus užtikrintas tinkamas ilgalaikis biudžeto finansavimas, be kita ko, „NextGenerationEU“ paskolų grąžinimas“.

Kalbant apie pagrindinių sumų, pasiskolintų negrąžintinos NGEU paramos tikslais, grąžinimo modelį, Tarybos sprendimo (ES) 2020/2053⁵ 5 straipsnyje nustatyta, kad šios sumos iki 2058 m. bus grąžinamos tolygiai ir prognozuojamai mažinant įsipareigojimus.

Tikslaus grąžinimo modelio Komisija negali nurodyti dėl dviejų priežasčių. Pirma, tikslios negrąžintinos NGEU paramos grąžinimo sumos ir metinės palūkanos negali būti nustatytos iš anksto, nes jų dydis iš esmės priklauso nuo to, ar iki 2026 m. pabaigos bus pasiektos EGADP tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės bei patenkinti valstybių narių mokėjimo prašymai. Antra, negrąžintinos NGEU paramos skolos išpirkimo modelio Komisija nenustato. Sprendimą dėl jo priima biudžeto valdymo institucija (Europos Parlamentas ir Taryba), rengdama būsimą daugiametę finansinę programą.

Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikis būsimiems ES biudžetams

2.55 dalyje minima su **Ukrainos priemone** susijusi biudžeto manevringumo marža atitinka 100 % garantiją paskoloms Ukrainai, taip pat kaip ir priemonės „Makrofinansinė pagalba +“ (MPF+) paskolų atveju. Be to, reitingų agentūros ne kartą pripažino aukštą tokios apsaugos, kurią suteikia manevringumo marža, kreditingumą. Remiantis rizikos vertinimu, jei paskola būtų buvusi užtikrinta bendru atidėjinių fondu, būtų reikėję 70 % paskolos sumos sudarančių atidėjinių. Tai reikėtų, kad ES biudžete reikėtų iš anksto numatyti ir rezervuoti 23 mlrd. EUR ilgalaikiams įsipareigojimams padengti. Komisijos nuomone, išankstinis tokios didelės sumos atidėjimas nebūtų geriausias viešųjų išteklių panaudojimo būdas.

³ Pranešimas spaudai: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_23_3328.

Informacijos suvestinė: https://commission.europa.eu/document/6edb3f23-9373-4560-aa46-2d894e9b45c5_en.

Komisijos tarnybų darbinis dokumentas: https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/SWD_2023_331_1_EN_autre_document_travail_service_part1_v4.pdf.

⁴ Tai – ATLPS, pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas ir statistiniais duomenimis pagrįsti nuosavi ištekliai iš įmonių pelno.

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D2053>

Suminiai bendro atidėjinių fondo rezultatai

Komisija pabrėžia, kad bendras atidėjinių fondas (BAF) yra likvidus ir gerai diversifikuotas obligacijų portfelis. Investavimas tik į aukšto reitingo skolos priemones užtikrina teigiamą Komisijos portfelių grąžą ankstesniais laikotarpiais. Tačiau ši strategija negalėjo apsaugoti portfelių nuo staigaus bendro pajamingumo didėjimo, kuris įvyko 2022 m. dėl nuolat augančios infliacijos ir centrinių bankų gerokai sugriežtintos pinigų politikos. Poveikis BAF rezultatams taip pat buvo neigiamas, nors jie ir išliko panašūs į lyginamąjį indeksą.

2022 m. Komisija ėmėsi veiksmų **BAF investavimo galimybių aibei diversifikuoti**, mažindama riziką, kylančią investuojant į atskirų bendrovių akcijas. Nuosavybės vertybinių popierių, kaip naujos turto klasės, įtraukimas į BAF investavimo galimybių aibę buvo pagrįstas išsamia analize, siekiant optimizuoti rizikos parametrus bei tikėtiną portfelio grąžą ilgesniu laikotarpiu.

2023 m. rinkos nepastovumas tebebuvo didelis. Vis dėlto 2023 m. paskutinius porą mėnesių infliacinis spaudimas ėmė slūgti, todėl **iš dalies pasikeitė** 2022 m. fiksuota **dinamika** ir tai **teigiamai paveikė** BAF priklausančių **neišpirktų obligacijų vertę**.

Šiomis aplinkybėmis 2023 m. BAF pasiekė +5,21 % metinę grąžą, kuri atitiko jo portfelio lyginamąjį indeksą (+5,40 %). Dėl naujai nustatytos nuosavybės vertybinių popierių dalies (2023 m. vidutiniškai maždaug 3,1 %) bendra portfelio grąža padidėjo 0,38 %. Vertinant atskirai, investicijų į nuosavą kapitalą grąža sudarė maždaug +12,5 %, t. y. daugiau nei du kartus viršijo 2023 m. fiksuotųjų pajamų dalies grąžą.

Infliacijos lygio poveikis ES biudžetui

Komisija **atidžiai stebi infliacijos** pokyčius ir jų poveikį ES biudžetui. Toks vertinimas atliktas ir atliekant DFP laikotarpio vidurio peržiūrą. Komisija pripažįsta, kad 2022–2023 m. buvusi didelė infliacija nevienodai veikia skirtingas išlaidų rūšis ir programas. Vis dėlto bendras poveikis priklausys nuo faktinių infliacijos rezultatų per visą DFP laikotarpį, kuriuos gali nulemti tam tikras nepastovumas.

Komisija pažymi, kad, nepaisant neigiamo infliacijos poveikio, **ES biudžete numatytos būtinos apsaugos priemonės**, kad būtų įvykdyti jos teisiniai ir sutartiniai įsipareigojimai. Siekiant sustiprinti tokias apsaugos priemones, atsižvelgiant į NGEU finansavimo išlaidas, atliekant DFP laikotarpio vidurio peržiūrą 2024 m. vasario 29 d. priimtu DFP reglamento pakeitimu nustatytas pakopinis mechanizmas ir nauja speciali priemonė (EURI priemonė), veikianti kaip finansinio stabilumo stiprinimo priemonė.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

2.1 rekomendacija. Mažinti įsipareigojimų panaikinimo riziką

Siekdama sumažinti įsipareigojimų panaikinimo riziką, Komisija turėtų atidžiai stebėti operacijų atrankos pažangą ir imtis būtinų veiksmų dėl programų, kurioms kyla rizika.

Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2025 m. pabaigos

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Komisija nuolat bendradarbiauja su valstybėmis narėmis ir atidžiai stebi ES programų ir priemonių įgyvendinimo pažangą, be kita ko, teikdama paramą programavimui, kad būtų naudojamos naujomis teisėkūros ir programavimo iniciatyvomis, tokiomis kaip STEP, ir taip būtų pagerintas įgyvendinimas. Visose valstybėse narėse reguliarius stebėsenos komiteto posėdžiai rengiami bent kartą per metus, o veiklos rezultatų peržiūra atliekama kasmet, visų pirma siekiant išnagrinėti programų rezultatus ir joms įtakos turinčius klausimus bei priemones, kurių imtasi šiems klausimams spręsti. Be to, prireikus rengiami oficialiesni renginiai, techniniai susitikimai, vykdomas pasikeitimas laiškais ir kita neoficiali komunikacija. Jei nustatoma kliūčių, Komisija, naudodamasi įvairiomis techninės pagalbos priemonėmis, glaudžiai bendradarbiauja su atitinkamomis institucijomis, kad jas pašalintų.

Geras valdymas yra būtinas ekonominės plėtros elementas, kuriam užtikrinti reikia veiksmingų ir efektyvių administracinių gebėjimų siekiant įgyvendinti investicijų projektus. Atsižvelgdama į tai, Komisija valstybes nares toliau skatina rengti administracinių gebėjimų stiprinimo veiksmų gaires. Tokias veiksmų gaires iki 2023 m. pabaigos galutinai parengė 15 valstybių narių.

Siekdama paspartinti ir supaprastinti įgyvendinimą, Komisija taip pat toliau dėjo pastangas, kad dažniau būtų naudojamosi supaprastintu išlaidų apmokėjimu ir su išlaidomis nesusijusiu finansavimu, teikdama paramą valstybėms narėms atitinkamų metodikų rengimo, tikrinimo ir pateikimo klausimais. Šiuo etapu į 2021–2027 m. ERPF programas įtrauktos 145 supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodikos iš 12 valstybių narių, kurioms skirta 6,5 mlrd. EUR, ir su išlaidomis nesusijusio finansavimo schemos iš keturių valstybių narių, kurioms skirta 1,3 mlrd. EUR. Kalbant apie ESF+, 20-yeje valstybių narių remiama 230 supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodikų ir šešios su išlaidomis nesusijusio finansavimo schemos, kurių bendras planuojamas biudžetas – 18,1 mlrd. EUR.

Be to, Komisija neseniai valstybėms narėms pristatė „n + 3“ įsipareigojimų panaikinimo metodiką, susijusią su 2021–2027 m. programomis. Pagal šią metodiką valstybės narės jau atitinkamų metų vasario mėn. bus informuojamos apie sumas, kurioms „n + 3“ metų pabaigoje gresia įsipareigojimų panaikinimas. Siunčiant išankstinį įspėjimąjį laišką, palyginti su ankstesniu programavimo laikotarpiu taikyta procedūra, siekiama laiku informuoti valstybes nares apie riziką, susijusią su „n + 3“ įsipareigojimų panaikinimu, ir suteikti joms galimybę imtis visų būtinų veiksmų, kad šios rizikos būtų išvengta. Tikimasi, kad tai dar labiau paspartins bendrą įgyvendinimą ir padės išvengti bet kokių galimų techninių kliūčių. Naujausia valstybių narių 2024 m. sausio mėn. tarpinių mokėjimo paraiškų prognozė 2024 ir 2025 m. patvirtina, kad rizikos, kad 2025 m. pabaigoje bus panaikinami „n + 3“ įsipareigojimai, nenustatyta.

Komisijos tarnybos ir toliau glaudžiai bendradarbiaus su atitinkamomis nacionalinėmis ir regionų valdžios institucijomis, kad veiksmingai valdytų nustatytas rizikas ir užtikrintų optimalų įgyvendinimą.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 3 SKYRIUJE

SIEKIANT ES BIUDŽETO REZULTATŲ

1 dalis. Audito Rūmų veiklos auditų rezultatai: pagrindinės išvados

3 skyriaus 1 dalyje pateiktos išvados yra parengtos remiantis 2023 m. paskelbtomis Audito Rūmų specialiosiomis ataskaitomis. Laikantis Finansinio reglamento reikalavimų, šioms specialiosioms ataskaitoms buvo taikomos išsamios patvirtinimo ir prieštaravimų procedūros. Išsamūs Komisijos atsakymai, atspindintys Komisijos poziciją dėl specialiųjų ataskaitų ir su jomis susijusių rekomendacijų, paskelbti kartu su ataskaitomis ir yra prieinami visuomenei.

Komisija atsižvelgia į Audito Rūmų parengtas Europos Parlamento ir Tarybos pareiškimų, paskelbtų po 2023 m. specialiųjų ataskaitų, nurodytų 3 skyriaus 1 dalyje, paskelbimo, santraukas.

Komisija pabrėžia, kad pritarimo Europos Audito Rūmų rekomendacijoms lygis, kaip nurodyta 1 dalyje (3.6 dalis), apskritai yra labai aukštas ir tai rodo konstruktyvų Komisijos požiūrį į Audito Rūmų nustatytų problemų sprendimą. Komisija nepritarė tik 4 % rekomendacijų.

Konkrečiau Komisija norėtų priminti apie savo poziciją dėl kelių specialiųjų ataskaitų, kurias Audito Rūmai nurodė 3 skyriaus 1 dalyje.

Dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 07/2023 dėl **Komisijos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) kontrolės sistemos struktūros** pažymima, kad nors Komisija sutiko su esminėmis šios specialiosios ataskaitos dalimis, ji ne visoms Audito Rūmų pastaboms ir susijusioms išvadoms visiškai pritarė ir ne su visomis iš jų visiškai sutiko. Visų pirma, Komisija mano, kad taikant EGADP kontrolės sistemą nelieka atskaitomybės ir patikinimo spragų ES lygmeniu. EGADP kontrolės sistema yra pritaikyta prie EGADP teisinio modelio, pagal kurį Komisijai tenka aiški atsakomybė už tarpinių ir siektinų reikšmių vertinimą, o valstybėms narėms, kaip paramos gavėjoms, tenka aiški atsakomybė „im[tis] visų tinkamų priemonių Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti ir užtikrinti, kad lėšų naudojimas, susijęs su [EGADP] lėšomis remiamomis priemonėmis, atitiktų taikytiną Sąjungos ir nacionalinę teisę“ (EGADP reglamento 22 straipsnis). Komisija vis vien labai aktyviai stengiasi užtikrinti tinkamą Sąjungos finansinių interesų apsaugą. Pirma, per ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimą ji nuodugniai įvertino nacionalinių kontrolės sistemų tinkamumą. Antra, ji primygtinai ragino, kad valstybėse narėse būtų per apibrėžtus terminus atlikti papildomi tų sistemų patobulinimai (kai tai reikalinga), kaip išankstinė būsimų išmokų sąlyga. Trečia, ji kiekvienoje valstybėje narėje atliko bent po vieną sistemų auditą ir daro pažangą įgyvendindama savo audito tvarkaraštį. Atsižvelgdama į Sąjungos finansinių interesų apsaugos svarbą Komisija taip pat yra pasirengusi intensyviau atlikti auditą, neapsiribodama vien savo audito plane nustatytais tikslais, jei bus manoma, kad tai reikalinga.

Dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 26/2023 dėl **Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės veiksmingumo stebėsenos sistemos** Komisija pažymėjo, kad EGADP yra novatoriška, veiksmingumu grindžiama priemonė, pagal kurią mokėjimai atliekami

valstybėms narėms, kaip paramos gavėjoms, įgyvendinus reformas ir investicijas, dėl kurių iš anksto susitarta nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, o tai reiškia, kad mokėjimai pagal EGADP iš esmės yra susieti su pakankamu tarpinių ir siektinų reikšmių pasiekimu. Tarpinės ir siektinos reikšmės sudaro EGADP veiksmingumo stebėsenos sistemos pagrindą ir Audito Rūmai pripažįsta, kad tarpinės ir siektinos reikšmės apskritai yra tinkamos įgyvendinant investicijas ir reformas padarytai pažangai vertinti, o tai, kaip pažymi Komisija, ir yra jų pagrindinė paskirtis. Kiti EGADP veiksmingumo stebėsenos elementai apima bendrus rodiklius, pagal kuriuos, kiek tik įmanoma, vertinama visos EGADP tikslų įgyvendinimo pažanga. Vis dėlto Komisija priminė, kad nėra teisinio reikalavimo skirti rezultatais pagrįstus ir išdirbiu pagrįstus bendrus rodiklius, taip pat nėra reikalavimo, kad bendrais rodikliais būtų išreikštas EGADP poveikis. Komisija taip pat manė, kad įvykdyti Audito Rūmų rekomendaciją pranešti apie faktines išlaidas pagal ramsčius būtų techniškai ir teisiškai neįmanoma, nes valstybės narės nėra įpareigotos pranešti apie patirtas išlaidas pagal EGADP reglamentą.

Dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 16/2023 dėl **NGEU skolos valdymo Komisijoje** pažymima, kad pagal peržiūrėtą Finansinį reglamentą¹ ir susijusį Komisijos įgyvendinimo sprendimą dėl valdymo² Komisija dabar galės, laikydamasi Audito Rūmų rekomendacijų, savo veiklai parengti visa apimančią skolos valdymo strategiją. Anksčiau Komisija bendros visa apimančios skolos valdymo strategijos įgyvendinti negalėjo dėl to, kad priemonės „NextGenerationEU“ diversifikuoto finansavimo strategiją turėjo vykdyti kartu su įvairiomis programomis, kurios finansuojamos pagal kitokį metodą ir kitokiais būdais. Remdamasi parengta priemonės „NextGenerationEU“ finansavimo strategija, Komisija nuo šiol pagal bendrą finansavimo metodą į savo finansavimo planus ir susijusias ataskaitas įtrauks visas skolinimosi ir skolinimo pagal ES politiką operacijas, o vyriausiasis rizikos valdymo pareigūnas prižiūrės ir kitokį skolinimąsi (ne pagal priemonę „NextGenerationEU“). Rengdama savo skolos valdymo strategiją ir ataskaitų teikimo sistemas pagal bendrą finansavimo metodą Komisija, kiek tik įmanoma, atsižvelgė į Audito Rūmų rekomendacijas.

Kalbant apie Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 05/2023 dėl **ES finansų aplinkos**, Komisija pripažino ES finansų aplinkos komponentų įvairovę. Tačiau ji nesutiko su Audito Rūmų vertinimu, kad tokia aplinka lemia nevienalytę struktūrą, nes visos priemonės priimtos visiškai laikantis atitinkamų teisinių pagrindų, konkrečių politikos tikslų, taip pat atitinkamų tarpinstitucinių procedūrų ir politinių sprendimų priėmimo tvarkos. Finansinės aplinkos komponentų įvairovė pati savaime nereiškia efektyvumo trūkumo ar netinkamumo. Ja iš tiesų sudaromos sąlygos įgyvendinti daug ir vis sudėtingesnių Sąjungos politikos prioritetų ir tikslų. Didėjant ekonominių, visuomeninių ir pasaulinių uždavinių mastui ir sudėtingumui reikia organizuoti bendrą atsaką ir sutelkti daug išteklių. Dėl to finansinės intervencijos ir priemonės yra įvairinamos (be kita ko, pritraukiant viešųjų ir privačiųjų investicijų) ES ir euro zonos lygmenimis, taip pat konkrečiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir su tarptautinėmis organizacijomis bei institucijomis.

¹ Reglamentas (ES, Euratomas) 2022/2434 (EUR-Lex - 32022R2434 - LT - EUR-Lex (europa.eu)).

² 2022 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES, Euratomas) 2022/2544, kuriuo nustatoma pagal diversifikuotą finansavimo strategiją vykdomų ES skolinimosi ir skolos valdymo operacijų ir susijusių skolinimo operacijų administravimo ir įgyvendinimo tvarka.

2 dalis. DFP 4 išlaidų kategorijos programų veiksmingumas

Veiksmingumo ataskaitų teikimo sistema

Komisija sutinka su Audito Rūmų išvada, kad Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo (PMIF) ir Vidaus saugumo fondo (VSF) išorės sienų ir vizų priemonės / sienų valdymo ir vizų politikos priemonės veiksmingumo ataskaitų teikimo sistema yra patobulinta, palyginti su ankstesne 2014–2020 m. sistema (3.39–3.41 dalys). Šie patobulinimai apima dažnesnį finansinių ir veiksmingumo duomenų teikimą, išdirbių ir rezultatų rodiklių atskyrimą, taip pat metaduomenų, kuriais perteikiamos pagrindinės techninės rodiklių charakteristikos, parengimą.

Informacija apie veiksmingumą einamuoju 2021–2027 m. laikotarpiu

Dėl mažos pažangos siekiant einamojo 2021–2027 m. laikotarpio tikslų (3.42–3.43 dalys) pažymima, kad informacijos apie pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius (rezultatų rodiklius) tikimasi sulaukti vėliau, kai bus užbaigti pirmieji veiksmai ir bus apibendrinami bei teikiami duomenys. Taigi, 2022 m. pabaigoje valstybių narių programos buvo ką tik pradėtos įgyvendinti, ir programų veiksmingumo ataskaitose įvertinti programų veiksmingumo dar nebuvo įmanoma. Be to, ankstyvais įgyvendinimo etapais iš Komisijai perduodamų duomenų gali būti dar nematomi vietoje pasiekti rezultatai – taip yra dėl to, kad nuo veiksmų pradžios iki pranešimo apie rezultatus natūraliai praeina tam tikras laiko tarpas.

Kalbant apie veiksmingumo vertinimą programų veiksmingumo ataskaitose (PVA) 2022 m. pabaigoje, pažymėtina, kad įgyvendinimo pažangos įvertinti neįmanoma dėl to, kad valstybių narių programos buvo priimtos per paskutinį 2022 m. ketvirtį ir daugelis valstybių narių dar nebuvo užbaigusios jokių veiksmų.

Dėl Muitinio tikrinimo įrangos finansavimo priemonės (CCEI) pažymima, kad šios priemonės pagrindinis rodiklis rodo 12 % pažangą siekiant tikslo, ir tikimasi, kad teigiama tendencija tęsis artėjant CCEI projektų pabaigai. CCEI pagrindinis rodiklis apskaičiuojamas atsižvelgiant į modelį (matricą), skirtą bendram įrangos, kuri turėtų būti prieinama sienos perėjimo punktuose, sąrašui sudaryti.

CCEI įgyvendinimas grindžiamas dviejų pakopų metodu: su valstybėmis narėmis sudaromi susitarimai dėl dotacijų, o po to pagal nacionalines viešųjų pirkimų procedūras įsigyjama įranga, kuriai ES lygmeniu skirtas bendras finansavimas. Tokios procedūros trunka iki trejų metų, o kai kuriais atvejais dar ilgiau (be to, programa buvo pradėta 2021 m. pabaigoje ir nebuvo ankstesnės programos, kurios rezultatais būtų buvę galima remtis). Iš langelyje „Programa glaustai“ pateiktų duomenų apie 2022 m. sudarytų susitarimų (pagal pirmąją 2021–2022 m. darbo programą) skaičių skaitytojas nebūtų galėjęs suprasti šios priemonės intervencijos. Dėl šios priežasties nuspręsta, kad tikslinga pristatyti planuojamus rezultatus (t. y. būsimus pasiekimus) pagal sudarytus susitarimus dėl dotacijų, kurie tebebuvo ir daugeliu atvejų tebėra įgyvendinami. Tais atvejais, kai taip yra, apie tai skaidriai pranešta.

Galiausiai Komisija norėtų pabrėžti, kad ataskaitą, apimančią programų veiksmingumo ataskaitas, sudaro įvairios dalys, kaip antai glausta programos apžvalga, biudžeto vykdymas ir biudžeto veiksmingumo vertinimas.

Informacija apie veiksmingumą 2014–2020 m. laikotarpiu

2014–2020 m. laikotarpio veiklos rezultatų rodikliai rodo didelę pažangą, tačiau juos reikia papildyti, gaunant daugiau įrodymų iš tam skirtų vertinimų. Taigi, rodiklių tikslai turi būti realistiški ir proporcingi skiriamams ištekliams, kad būtų galima tais rodikliais naudingai remtis stebint, valdant ir įgyvendinant veiklą. Tikslų nustatymas yra visiškai prasmingas tik jei tai grindžiama prieinamais ištekliais, o šie paprastai turėtų būti tikslingai skiriami didžiausią ES pridėtinę vertę turintiems veiksmams sudėtingoje sistemoje, kurioje ES lėšomis reikia papildyti nacionalinius išteklius.

Komisijos užduotis – įsitikinti, kad valstybių narių pasiūlyti tikslai yra realistiški, atsižvelgiant į skirtus išteklius, ir kad jie tinkamai atspindi pagrindines metodines prielaidas ir įrodymus (pvz., dėl ankstesnių išlaidų).

Komisijos atsakymai į rekomendacijas

3.1 rekomendacija. Pagerinti DFP 4 išlaidų kategorijos programų veiksmingumo ataskaitose (PVA) pateikiamos informacijos apie veiksmingumą kokybę

- (a) [Programų veiksmingumo ataskaitų] dalyje „Programa glaustai“ pristatyti faktinius pasiekimus, o ne galimus pasiekimus ateityje;
- (b) savo [metinėje ES biudžeto valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje] atskleisti, kurie PVRR buvo pagrįsti šaltiniais, kurie skyrėsi nuo valstybių narių pateiktų [metinių įgyvendinimo ataskaitų].

(Tikslinė įgyvendinimo data: a ir b punktų rekomendacijų – 2024 m. metinė ES biudžeto valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita)

Komisija **pritaria 3.1 rekomendacijos a punktui.**

Komisija **pritaria 3.1 rekomendacijos b punktui.**

3 dalis. Atsižvelgimas į Audito Rūmų ataskaitoje „ES biudžeto veiksmingumas. Padėtis 2020 m. pabaigoje“ pateiktas rekomendacijas

Komisija teikia ypatingą svarbą tam, kad visos rekomendacijos, kurioms ji pritaria, būtų įgyvendintos. Tolesni su jomis susiję veiksmai ir įgyvendinimas yra neatsiejama Komisijos valdymo sistemos dalis. Dėl 1.2 rekomendacijos įgyvendinimo lygio Komisija nurodo, kad 2022 m., remiantis visų pagrindinių institucijų susitarimu, pradėtas tarpinstitucinis bendro teisėkūros portalo projektas. 2023 m. padarius didelę pažangą pavyko pasiekti, kad pirmoji portalo versija pradėtų veikti 2024 m. balandžio mėn.

Atsižvelgdama į tęsiama su bendru teisėkūros portalu susijusį darbą ir šioje srityje jau padarytą pažangą ir į tai, kad vertinimai, įskaitant poveikio vertinimus, yra skelbiami ir Komisijos dokumentų registre³ bei portale „Išsakykite savo nuomonę“⁴, Komisija mano, kad nebūtų ekonomiškai efektyvu sukurti vieną bendrą tik tam skirtą prieigos vietą, tačiau toliau tirs kitas galimybes geriau susieti esamas platformas.

4 dalis. Atsižvelgimas į Audito Rūmų nuo 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas

Dėl Komisijai skirtų Europos Audito Rūmų rekomendacijų (3.73–3.76 dalys) pažymima, kad **Komisija teikia ypatingą svarbą tam, kad visos rekomendacijos, kurioms ji pritaria, būtų įgyvendintos**. Komisija prižiūri, kad būtų įgyvendinami veiksmai, kuriuos ji yra įsipareigojusi įgyvendinti ir kurie patenka į jos įgaliojimų sritį. Vis dėlto gali būti ir taip, kad Audito Rūmai vertina rekomendacijas kaip iš dalies įgyvendintas, nors Komisija laiko jas visiškai įgyvendintomis. Įgyvendinimo lygį Audito Rūmai iš tiesų vertina pagal savo parengtą rekomendaciją, nepriklausomai nuo to, ar Komisija jai visiškai pritaria. Kita vertus, Komisija įgyvendinimo lygį vertina pagal įsipareigojimą, prisiimtą savo atsakymuose į specialiujų ataskaitų pastabas.

Šiomis aplinkybėmis Komisija pažymi, kad **Komisijai skirtų rekomendacijų įgyvendinimo lygis tebėra labai panašus į praėjusiais metais buvusį lygį**: visiškai arba daugeliu atžvilgių įgyvendinta 68 % rekomendacijų (praėjusiais metais – 70 %).

Dėl pritarimo rekomendacijoms lygio (3.70 dalis) konkrečiau pažymima, kad rekomendacijų, kurioms Komisija nepritarė 2020 m., skaičius beveik nepakito nuo 2019 m. (jos sudarė apie 7 % 2020 m. pateiktų ir 6 % 2019 m. pateiktų rekomendacijų). **Rekomendacijoms gali būti nepritariama arba iš dalies pritariama** dėl kelių priežasčių. Tai, pavyzdžiui, i) esamos reglamentavimo sistemos nulemti apribojimai ir (arba) sunkumai numatyti būsimums ES teisės aktus, ii) įvairių ES institucijų, įstaigų, valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų funkcijų ir kompetencijos (įskaitant atsakomybę ir atskaitomybės tvarką) apimtis, iii) papildomumas politikos priemonių, teisės aktų ir programų atžvilgiu, iv) tai, kaip Komisija įvertino rekomendacijų įgyvendinamumą ir (arba) turimų išteklių bei laiko reikšmę.

³ <https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/>

⁴ Išsakykite savo nuomonę! Viešos konsultacijos ir atsiliepimai (europa.eu)

Dėl **savalaikio rekomendacijų įgyvendinimo** (3.80–3.81 dalys) Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad Komisijos laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo. Šiomis aplinkybėmis Komisija pažymi, kad vertinant tolesnių veiksmų savalaikiškumą turėtų būti atsižvelgiama ir į pritarimo rekomendacijoms lygį. Komisija tebėra visiškai įsipareigojusi per Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose nustatytus terminus įgyvendinti visas rekomendacijas, kurioms pritaria. Tačiau tai netaikytina rekomendacijoms, kurioms Komisija nuo pat pradžių nepritarė dėl priežasčių, kurias nurodė paskelbtuose atsakymuose į atitinkamos specialiosios ataskaitos pastabas.

Kai kuriais atvejais tolesniems veiksams gali reikėti daugiau laiko, negu iš pradžių tikėtasi, dėl priemonių sudėtingumo, su teisėkūra ar politika susijusių pokyčių, išteklių ribotumo, išorės veiksnių ar poreikio įtraukti kitas institucijas arba subjektus. Jei rekomendacija nėra visiškai įgyvendinta iki užbaigimo datos, kuri buvo numatyta iš pradžių, tai dar nereiškia, kad ta rekomendacija nebus įgyvendinta vėliau. Dėl aplinkybių kaitos arba dėl politikos krypties ar politinių aplinkybių pokyčių paprastai gali tekti naujai nustatyti veiksmų prioritetus.

Priedas. Atsižvelgimas į 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Europos Komisija

Specialioji ataskaita Nr. 01/2020 „ES veiksmai ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo srityse: svarbų indėlį didinant energijos vartojimo efektyvumą mažina dideli vėlavimai ir reikalavimų nesilaikymas“

Atsakymas į 1 rekomendacijos c punkto pastabas (77 dalis). Komisija šiai rekomendacijai nepritarė, argumentuodama tuo, kad ji negalėjo iš anksto numatyti savo pozicijos dėl bet kokių būsimų priemonių.

Komisija savo 2022–2024 m. ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo darbo plane nurodė, kad „[s]iekdama išvengti nereikalingo delsimo, Komisija nuo šiol patvirtins atskiras priemones konkrečioms gaminių grupėms, kai tik jos bus parengtos, nebent dėl išimtinių aplinkybių reikėtų priimti priešingą sprendimą“. Todėl Komisija mano, kad jos teisė inicijuoti teisės aktus apima teisę priimti ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo priemones kartu kaip priemonių rinkinį, tačiau, jos manymu, tai daryti tikslinga tik išimtinėmis aplinkybėmis. Nuo tada, kai paskelbtas šis auditas, praktiškai visos naujos ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo priemonės visada priimanos tada, kai parengiamos. Be to, imtasi veiksmų siekiant racionalizuoti parengiamąjį darbą, atliekamą prieš priimant naujus ar peržiūrėtus reglamentus. Todėl Komisija mano, kad ji išsprendė Audito Rūmų iškeltus probleminius klausimus ir kartu išlaikė savo teisę inicijuoti teisės aktus.

Specialioji ataskaita Nr. 01/2020 „ES veiksmai ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo srityse: svarbų indėlį didinant energijos vartojimo efektyvumą mažina dideli vėlavimai ir reikalavimų nesilaikymas“

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto pastabas (78 dalis). Šiai rekomendacijai įgyvendinti reikalingų duomenų rinkimas yra dėl sudėtingų aplinkybių keliais atžvilgiais ribotas. Pagal Rinkos priežiūros reglamentą (ES) 2019/1020 (11 straipsnio 3 dalį) institucijos, sprendamos, kokius tikrinimus atlikti, kokių rūšių gaminius ir koku mastu tikrinti, privalo laikytis rizika grindžiamo požiūrio. Dėl to yra neaiškumų, susijusių su mėginių skaičiumi. Be to, rinkos priežiūros institucijų atliktų tikrinimų ir bandymų rezultatų negalima laikyti atspindinčiais faktinius ES rinkai pateikiamų gaminių atitikties reikalavimams lygius.

Komisija mano, kad ji vis vien iš dalies įgyvendino šią rekomendaciją, nes ėmėsi veiksmų, kad galėtų rinkti duomenis apie realų gaminių naudojimą. Tik kai tokie duomenys taps prieinami, bus galima objektyviai įvertinti eksploatacinių savybių, nustatomų realiomis sąlygomis ir bandymo sąlygomis, skirtumus ir vėliau į tai atsižvelgti atliekant poveikio apskaitą.

Specialioji ataskaita Nr. 03/2020 „Komisija prisideda prie branduolinės saugos užtikrinimo ES, tačiau reikia aktų atnaujinimų“

Atsakymas į 1 rekomendacijos pastabas (76 dalis). Komisija planuoja tinkamai įgyvendinti šią rekomendaciją likus vieniems metams iki bet kokių galimų būsimų Euratomo direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę termino.

Specialioji ataskaita Nr. 03/2020 „Komisija prisideda prie branduolinės saugos užtikrinimo ES, tačiau reikia aktų atnaujinimų“

Atsakymas į 2 rekomendacijos pastabas (79 dalis). Komisija šiuo etapu nėra nusprendusi pasinaudoti savo teise inicijuoti teisės aktus toje srityje. Šiuo etapu tolesnių veiksmų imtis neįmanoma.

Specialioji ataskaita Nr. 05/2020 „Tausus augalų apsaugos produktų naudojimas: ribota pažanga vertinant ir mažinant rizikas“

Atsakymas į 3 rekomendacijos pastabas (75 dalis). Siekiant patikslinti antrąjį suderintą rizikos rodiklį (2 SRR) pirmiausia reikia, kad valstybės narės sutiktų pateikti aktualius duomenis apie atitinkamo (-ų) augalų apsaugos produkto (-ų) naudojimo mastą. Kadangi šis dalykas nėra visiškai pavaldus Komisijai, šiai Audito Rūmų rekomendacijai pritarta tik iš dalies. Komisija svarsto, kaip ateityje būtų galima iš valstybių narių gauti papildomų duomenų ir į juos atsižvelgti dėl antrojo suderinto rizikos rodiklio. Kalbant apie Komisijos pasiūlymą dėl Reglamento dėl tausiojo augalų apsaugos produktų naudojimo, pažymima, kad, Europos Parlamentui atmetus šį pasiūlymą ir paraginus jį atšaukti, taip pat atsižvelgiant į Komisijos Pirmininkės 2024 m. vasario 6 d. kalbą Europos Parlamente, šis Komisijos pasiūlymas atsiimtas.

Specialioji ataskaita Nr. 06/2020 „Tvarus judumas Europos Sąjungos miestuose: be valstybių narių įsipareigojimo esminis pagerėjimas neįmanomas“

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto ir 1 rekomendacijos b punkto pastabas (75 dalis). Komisija pakartoja, kad iš dalies pritarė šiai rekomendacijai, ir mano, kad ėmėsi priemonių, kurių įsipareigojo imtis.

Į šią rekomendaciją Komisija atsižvelgė pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto – peržiūrėto Transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) reglamento. Numatoma, kad peržiūrėtas TEN-T reglamentas įsigalios iki 2024 m. II ketvirčio. Vėliau Komisija per vienus metus parengs įgyvendinimo aktą, kuriuo bus nustatyta valstybių narių teisinė pareiga teikti Komisijai judumo miestuose duomenis.

Specialioji ataskaita Nr. 07/2020 „Sanglaudos politikos įgyvendinimas: sąnaudos palyginti mažos, bet nepakanka informacijos, kad būtų galima įvertinti su supaprastinimu susijusias sutaupyta lėšas“

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (68 dalis). Komisijai, atsižvelgiant į 2021–2027 m. programų įgyvendinimo pradžią, teko pakeisti iš pradžių nustatytą šios rekomendacijos įgyvendinimo užbaigimo datą. Valstybės narės informuotos apie numatyto tyrimo ir jam skirtų apklausų apimtį ir orientacinį tvarkaraštį. Šiuo metu tyrimas atliekamas ir jo galutinę ataskaitą numatoma pateikti iki 2024 m. pabaigos.

Specialioji ataskaita Nr. 07/2020 „Sanglaudos politikos įgyvendinimas: sąnaudos palyginti mažos, bet nepakanka informacijos, kad būtų galima įvertinti su supaprastinimu susijusias sutaupyta lėšas“

Atsakymas į 1 rekomendacijos c punkto pastabas (68 dalis). Komisija pažymi, kad šios rekomendacijos įgyvendinimo terminas dar nesibaigė. Tyrimas šiuo metu atliekamas ir jo galutinę ataskaitą numatoma pateikti iki 2024 m. pabaigos, laikantis šios rekomendacijos įgyvendinimo termino. Už šį tyrimą atsakingi ekspertai palaiko ryšius su už programas atsakingomis institucijomis ir nacionalinėmis koordinavimo įstaigomis, padėdami joms atlikti šią užduotį.

Specialioji ataskaita Nr. 07/2020 „Sanglaudos politikos įgyvendinimas: sąnaudos palyginti mažos, bet nepakanka informacijos, kad būtų galima įvertinti su supaprastinimu susijusias sutaupyta lėšas“

Atsakymas į 1 rekomendacijos d punkto pastabas (68 dalis). Komisija pažymi, kad šios rekomendacijos įgyvendinimo terminas dar nesibaigė. Tyrimas šiuo metu atliekamas ir jo galutinę ataskaitą numatoma pateikti iki 2024 m. pabaigos, laikantis šios rekomendacijos įgyvendinimo termino. Komisija yra pasirengusi užtikrinti, kad surinkti duomenys būtų patikrinti, taigi būtų įsitikinta aukšta jų kokybė.

Specialioji ataskaita Nr. 07/2020 „Sanglaudos politikos įgyvendinimas: sąnaudos palyginti mažos, bet nepakanka informacijos, kad būtų galima įvertinti su supaprastinimu susijusias sutaupytas lėšas“

Atsakymas į 2 rekomendacijos pastabas (70 dalis). Komisijai, atsižvelgiant į 2021–2027 m. programų įgyvendinimo pradžią, teko pakeisti iš pradžių nustatytą šios rekomendacijos įgyvendinimo užbaigimo datą. Valstybės narės informuotos apie numatyto tyrimo ir jam skirtų apklausų apimtį ir orientacinį tvarkaraštį. Šiuo metu tyrimas atliekamas ir jo galutinę ataskaitą numatoma pateikti iki 2024 m. pabaigos.

Specialioji ataskaita Nr. 8/2020 „ES investicijos į kultūros objektus – didesnio sutelktumo ir koordinavimo vertas klausimas“

Atsakymas į 1 rekomendacijos a punkto pastabas (99 dalis). Komisija pagal savo kompetenciją kultūros srityje padarė tiek, kiek galėjo, turint omenyje, kad darbo planas kultūros srityje yra Tarybos priimamas dokumentas, taigi Komisija negali nustatyti tikslų ar stebėsenos priemonių, jei valstybės narės nėra davusios aiškaus sutikimo, kad jie būtų nustatyti. Vis dėlto Komisija, konsultuodamasi su valstybėmis narėmis dėl su šiuo būsimu darbo planu susijusių jų idėjų, nuodugnai ištyrė galimybes imtis Audito Rūmų rekomenduojamų veiksmų. Tos konsultacijos apėmė konsultavimąsi žodžiu su Tarybai pirmininkavusia Čekija, kuri tuo metu buvo atsakinga už naujojo darbo plano rengimą, ir konsultavimąsi, susijusį su Komisijos parengta ankstesnio 2019–2022 m. darbo plano kultūros srityje įgyvendinimo ataskaita, kurioje buvo ir ateities perspektyvoms skirta dalis. Tos 2022 m. birželio mėn. paskelbtos ataskaitos išvadose raginta parengti labiau integruotą ES strateginę bendradarbiavimo kultūros srityje programą, atsižvelgiant į Audito Rūmų rekomendacijas.

Specialioji ataskaita Nr. 8/2020 „ES investicijos į kultūros objektus – didesnio sutelktumo ir koordinavimo vertas klausimas“

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (99 dalis). Komisija mano, kad šios rekomendacijos įgyvendinimo lygis yra „įgyvendinta tam tikrais atžvilgiais“.

Dėl naujos iniciatyvos dėl ES kultūros strateginės programos Komisija padarė tiek, kiek galėjo. Įvairiais lygmenimis pradėti susiję svarstymai, o svarbiausia tai, kad Komisija šią idėją ir rekomendaciją įtraukė į visus aktualius leidinius ir procesus. Visų pirma, kultūros strateginės programos idėją Komisija pristatė dviejose oficialiose ataskaitose: ataskaitoje dėl 2019–2022 m. darbo plano kultūros srityje ir ataskaitoje dėl darnaus vystymosi kultūros aspekto. Taip pat dėl šio atlikto darbo Taryba sutiko, kad į Tarybos išvadas, pateiktas jos Rezoliucijoje dėl 2023–2026 m. ES darbo plano kultūros srityje, būtų įtrauktas kvietimas Komisijai ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai dalyvauti.

Specialioji ataskaita Nr. 8/2020 „ES investicijos į kultūros objektus – didesnio sutelktumo ir koordinavimo vertas klausimas“

Atsakymas į 2 rekomendacijos c punkto pastabas (99 dalis). Komisija mano, kad šios rekomendacijos įgyvendinimo lygis yra „įgyvendinta tam tikrais atžvilgiais“.

2021 m. rugsėjo mėn. Komisija pristatė „CulturEU“ – tai ir internetinė priemonė, ir finansavimo vadovas siekiant padėti ES suinteresuotiesiems subjektams naudotis 2021–2027 m. laikotarpiu prieinamu ES finansavimu kultūrai. Dabar „CulturEU“ teikiama visomis ES kalbomis ir per ją prieinamos daugiau kaip 75 kultūros finansavimo galimybės pagal ES finansavimo programas ir priemones, kurių yra 21. Be to, Komisija pristatė šią internetinę priemonę ir vadovą labai didelei auditorijai daugybėje konferencijų ir renginių, įskaitant programos „Kūrybiška Europa“ centrus ES valstybėse narėse.

Be to, ES finansuojamos platformos „CreativesUnite“ interneto svetainė 2022 m. patobulinta pridėjus priemonę „So you need money!“ („Reikia pinigų?“), kuri teikia galimybę suinteresuotiesiems subjektams rasti alternatyvių finansavimo šaltinių savo projektams ir veiklai: privačių investuotojų, filantropijos, (mikro)kreditų, sutelktinio finansavimo, sutelktinio skolinimo, paskolų ir kt.

Be to, Komisija surengė ES valstybėms narėms ir paveldo srities suinteresuotiesiems subjektams skirtą praktinį seminarą apie papildomus kultūros paveldo finansavimo šaltinius. Šiame praktiniame seminare daugiausia siekta dalytis valstybių narių geriausios praktikos pavyzdžiais, dalyvaujant Europos investicijų banko institutui, kuris padėjo suprasti, kaip būtų galima padidinti kultūros paveldo patrauklumą privatiems investuotojams. Europos kultūros fondas taip pat prisidėjo prie diskusijos, analizuodamas filantropijos ir fondų vaidmenį.

Galiausiai Komisija savo interneto svetainėje paskelbė atrinktų su papildomu kultūros paveldo finansavimu susijusios gerosios praktikos pavyzdžių.

Specialioji ataskaita Nr. 8/2020 „ES investicijos į kultūros objektus – didesnio sutelktumo ir koordinavimo vertas klausimas“

Atsakymas į 3 rekomendacijos pastabas (105 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija visiškai įgyvendinta.

Komisija išnagrinėjo ir pasiūlė supaprastintas paramos Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) investicijoms į kultūros objektus formas ir, pagal savo kompetenciją sanglaudos politikos fondų pasidalijamojo valdymo srityje, per derybas dėl 2021–2027 m. laikotarpio programų dėjo daug pastangų paskatinti vadovaujančiąsias institucijas padidinti ir užtikrinti kultūros objektų, kurie būtų remiami ERPF investicijomis, finansinį tvarumą.

Specialioji ataskaita Nr. 9/2020 „ES pagrindinis kelių tinklas: kelionės laikas sutrumpėjo, tačiau tinklas dar neveikia visu pajėgumu“

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (71 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija visiškai įgyvendinta.

Komisija ėmėsi tinkamų veiksmų, kad valstybės narės prioritetu laikytų prieinamų Sanglaudos fondo ir ERPF lėšų, skirtų keliams, investicijas į pagrindinį tinklą, kad šis būtų baigtas kurti iki 2030 m. Priimdamos 2021–2027 m. partnerystės susitarimus ir programas Komisijos tarnybos gerai žinojo, jog neatidėliotinai reikia paramos tam, kad būtų baigtas kurti TEN-T pagrindinis tinklas, ypač atsiliekančiose valstybėse narėse ir regionuose. Dėl to beveik 4,5 mlrd. EUR lėšų iš ES biudžeto (arba 24,6 % visų ERPF ir Sanglaudos fondo 2021–2027 m. asignavimų keliams) skirta Sanglaudos fondo ir ERPF programoms, kurios skirtos pagrindiniam transeuropiniam (TEN-T) kelių tinklui remti. Be to, atsižvelgiant į tendenciją mažinti transportui skirtus biudžetus pagal sanglaudos politiką, į didėjančią darnesnių rūšių transporto rėmimo pagal ES žaliają darbotvarkę svarbą ir į vieną pagrindinių sanglaudos politikos tikslų gerinti susisiekimą mažiau išsivysčiusiuose regionuose ir su jais, 24,6 % lėšų tebėra didelė dalis.

Be to, ERPF ir Sanglaudos fondo programavimo dokumentuose pripažįstama, kad reikia gerinti kelių eismo saugumą. 3.1 reikiamos sąlygos „Išsamus transporto planavimas tinkamu lygmeniu“ 8 punkte aiškiai nustatyta, kad valstybių narių esamų ir planuojamų infrastruktūrų įvairiarūšiame plane „pateikiami kelių eismo saugos rizikos analizės pagal esamas nacionalines kelių eismo saugumo strategijas rezultatai, kartu pateikiant kelių ir jų atkarpų, kuriuose kyla rizika, planą ir nustatant atitinkamų investicijų prioritetus“.

Specialioji ataskaita Nr. 9/2020 „ES pagrindinis kelių tinklas: kelionės laikas sutrumpėjo, tačiau tinklas dar neveikia visu pajėgumu“

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto pastabas (72 dalis). Komisija mano, kad ji ėmėsi veiksmų, priklausančių jos kompetencijai.

Į šią rekomendaciją Komisija atsižvelgė pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto – TEN-T reglamento. 2023 m. gruodžio mėn. abi ES teisėkūros institucijos pasiekė politinį susitarimą. Oficialus teisės akto priėmimo procesas priklauso Europos Parlamento ir Tarybos kompetencijai. Numatoma, kad peržiūrėtas TEN-T reglamentas įsigalios 2024 m. II ketvirtį. Tame reglamente Komisija labai didelę reikšmę teikia kelių eismo saugos ir saugumo gerinimui, keliami taikant didelio užmojo standartus, taip pat nustatant minimaliu atstumu grindžiamus poilsio aikštelių ir saugių bei apsaugotų stovėjimo aikštelių plėtros tikslus. Juo taip pat siekiama gerinti transporto sektoriaus darbuotojų socialines ir darbo sąlygas.

Specialioji ataskaita Nr. 9/2020 „ES pagrindinis kelių tinklas: kelionės laikas sutrumpėjo, tačiau tinklas dar neveikia visu pajėgumu“

Atsakymas į 2 rekomendacijos b punkto pastabas (72 dalis). Komisija kuria naują sistemos „TENtec“ versiją, į kurią bus įtraukta išplėstinė analizė ir statistiniai duomenys, kad būtų galima efektyviau stebėti ir vertinti pagrindinio tinklo kūrimo užbaigtumą. Tikslėsių ir išsamesnių duomenų rinkinių ir patobulintų analizės priemonių prieinamumas suteiks galimybę geriau stebėti TEN-T tinklo veikimą, pvz., krovinių traukinių eksploatacinio greičio kaitą laikui bėgant.

Specialioji ataskaita Nr. 10/2020 „ES transporto infrastruktūra: reikia sparčiau įgyvendinti didžiulio masto projektus, kad tinklo poveikis būtų pasiektas laiku“

Atsakymas į 2a, 2b, 3a, 3b, 3c ir 4b rekomendacijas (83, 86, 89 dalys). Komisija pakartoja, kad ji nepritarė šiai rekomendacijai.

Specialioji ataskaita Nr. 10/2020 „ES transporto infrastruktūra: reikia sparčiau įgyvendinti didžiulio masto projektus, kad tinklo poveikis būtų pasiektas laiku“

Atsakymas į 4 rekomendacijos a punkto pastabas (89 dalis). Komisija iš dalies pritarė šiai rekomendacijai ir mano, kad ėmėsi veiksmų, kurių įsipareigojo imtis ir kurie priklauso jos kompetencijai.

Į šią rekomendaciją Komisija atsižvelgė pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto – TEN-T reglamento, kuriuo padidinamas Europos koordinatorių vaidmuo. Politiniame susitarime dėl TEN-T peržiūros numatytais įgyvendinimo aktais sprendžiami šioje specialiojoje ataskaitoje išskirti pagrindiniai klausimai dėl apimties (didelės apimties tarpvalstybiniai projektai, horizontalieji prioritetai ir ištisiniai koridoriai) ir tikslų (sukurti trūkstantis jungtis, pašalinti pagrindines kliūtis, užtikrinti, kad būtų nuosekliai nustatomi infrastruktūros ir investicijų planavimo prioritetai, nustatyti orientacines tarpines reikšmes ir numatomus terminus).

Specialioji ataskaita Nr. 10/2020 „ES transporto infrastruktūra: reikia sparčiau įgyvendinti didžiulio masto projektus, kad tinklo poveikis būtų pasiektas laiku“

Atsakymas į 4 rekomendacijos c punkto pastabas (89 dalis). Komisija mano, kad ji ėmėsi veiksmų, priklausančių jos kompetencijai.

Į šią rekomendaciją Komisija atsižvelgė pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto – TEN-T reglamento. Numatoma, kad peržiūrėtas TEN-T reglamentas įsigalios 2024 m. II ketvirtį, ir juo Komisijai bus suteikti įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus dėl Europos transporto koridorių įgyvendinimo. Pastarieji bus grindžiami koordinatorių darbo planais, kuriais labai padidinamas jų vaidmuo. Be to, šiame reglamente numatytas koordinatorių dalyvavimas vieno subjekto priežiūros organų ar panašių valdymo organų darbe, kai tai susiję su tarpvalstybinių infrastruktūros projektų koordinavimu, statyba ir (arba) valdymu.

Specialioji ataskaita Nr. 11/2020 „Pastatų energijos vartojimo efektyvumas: vis dar reikia daugiau dėmesio skirti ekonominiam veiksmingumui“

Atsakymas į 2 rekomendacijos pastabas (92 dalis). Komisija mano, kad ji visiškai įgyvendino tą rekomendacijos dalį, kuriai pritarė.

Komisija iš dalies pritarė šiai rekomendacijai ir pabrėžė, kad projektų atranka pagal pasidalijamojo valdymo principą yra susijusi su valstybių narių vadovaujančiųjų institucijų įgaliojimais ir atsakomybe. Komisija pažymi, kad pagal 2021–2027 m. Bendrųjų nuostatų reglamentą vadovaujančiosios institucijos privalo užtikrinti, kad pasirinktais veiksmais būtų pasiekiamas optimalus paramos dydžio, vykdomos veiklos ir tikslų pasiekimo santykis. Pagal atrankos kriterijus ir procedūras taip pat turėtų būti teikiama pirmenybė veiksams, kuriais kuo labiau padidinamas ES finansavimo indėlis siekiant programos tikslų. Šiomis nuostatomis siekiama, kad nebūtų išrenkami projektai, kuriais nedaug prisidedama siekiant programos tikslų. Komisija taip pat pažymi, kad reikia laikytis Pastatų energinio naudingumo direktyvos nuostatų, įskaitant naują reikalavimą valstybėms narėms savo finansines priemones, susijusias su energijos vartojimo efektyvumo didinimu atliekant pastatų renovaciją, susieti su numatoma sutaupyti arba sutaupyta energija.

Specialioji ataskaita Nr. 11/2020 „Pastatų energijos vartojimo efektyvumas: vis dar reikia daugiau dėmesio skirti ekonominiam veiksmingumui“

Atsakymas į 3 rekomendacijos c punkto pastabas (93 dalis). Komisija pakartoja, kad ji nepritarė šiai rekomendacijai.

Specialioji ataskaita Nr. 12/2020 „Europos investavimo konsultacijų centras. Investicijoms Europos Sąjungoje skatinti įsteigto Centro poveikis tebėra ribotas“

Atsakymas į 4 rekomendacijos i punkto pastabas (64 dalis). Komisijos vidaus darbo grupė, apimanti visus „InvestEU“ konsultacijų centro veikloje dalyvaujančius politikos generalinius direktoratus, įvertino galimybes ir tolesnius veiksmus siekiant supaprastinti ir galbūt sutelkti ES techninę pagalbą investicijų projektams Komisijoje. Be to, Komisijos politikos generaliniai direktoratai buvo ir yra labai glaudžiai susiję su derybomis dėl konsultacinių susitarimų su EIB ir kitais patariamaisiais partneriais, siekiant nustatyti kiekvieno iš jų dalyvavimo konsultavimo iniciatyvose mastą.

Komisija laiko 4 rekomendacijos 1 dalį visiškai ir laiku įgyvendinta.

Specialioji ataskaita Nr. 12/2020 „Europos investavimo konsultacijų centras. Investicijoms Europos Sąjungoje skatinti įsteigto Centro poveikis tebėra ribotas“

Atsakymas į 2 rekomendacijos ii punkto pastabas (64 dalis). Visu pagal programą „InvestEU“ pasirašytu konsultaciniu susitarimu siekiama, kad bent 50 % visos pagal konsultavimo iniciatyvas prieinamo ES įnašo sumos būtų panaudota konsultavimo paramai arba dotacijoms projektams, kurie gali būti tinkami vėlesniam „InvestEU“ fondo remiamam finansavimui gauti.

Be to, kelios konsultavimo iniciatyvos yra susijusios su konkrečiais programos „InvestEU“ finansiniais produktais ir pagal jas kuriama projektu, skirtų šiems konkrečioms produktams, bazė.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija mano, kad 4 rekomendacijos ii punktas visiškai ir laiku baigtas įgyvendinti.

Specialioji ataskaita Nr. 12/2020 „Europos investavimo konsultacijų centras. Investicijoms Europos Sąjungoje skatinti įsteigto Centro poveikis tebėra ribotas“

Atsakymas į 4 rekomendacijos iii punkto pastabas (64 dalis). „InvestEU“ konsultacijų centro veiklos geografinė aprėptis išplėsta susitarimais su dviem tarptautinėmis finansų įstaigomis: Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko (ERPB) veikla apima kai kurias valstybes nares (Bulgariją, Čekiją, Estiją, Graikiją, Kroatiją, Latviją, Lenkiją, Lietuvą, Rumuniją, Slovakiją, Slovėniją ir Vengriją), o Europos Tarybos banko veikla – visas valstybes nares, išskyrus Austriją. Su nacionaliniais skatinamojo finansavimo bankais (NSFB) pasirašytos trys sutartys (dvi su Prancūzijos NSFB ir viena su Italijos NSFB). Be to, Audito Rūmų nurodytų bendradarbiavimo susitarimų, t. y. Europos investicijų banko ir kelių nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų pasirašytų susitarimo memorandumų, negalima lyginti su konsultaciniais susitarimais pagal programą „InvestEU“. Pastarieji yra teisiniai susitarimai, turintys poveikį biudžetui, o pirmiau nurodyti susitarimai yra teisiškai privalomos galios neturintys bendradarbiavimo susitarimai.

Komisija laiko 4 rekomendacijos 3 dalį visiškai ir laiku įgyvendinta.

Specialioji ataskaita Nr. 12/2020 „Europos investavimo konsultacijų centras. Investicijoms Europos Sąjungoje skatinti įsteigto Centro poveikis tebėra ribotas“

Atsakymas į 2 rekomendacijos iv punkto pastabas (64 dalis). „InvestEU“ konsultacijų centras veikia per savo patariamuosius partnerius visose ES valstybėse narėse. Kai kurie iš šių patariamųjų partnerių yra aktyvesni tam tikrose valstybėse narėse ir yra per tose valstybėse narėse gerai žinomus ir pripažintus vietas biurus pradėję veiklą vietoje.

Komisija laiko 4 rekomendacijos 4 dalį visiškai ir laiku įgyvendinta.

Specialioji ataskaita Nr. 12/2020 „Europos investavimo konsultacijų centras. Investicijoms Europos Sąjungoje skatinti įsteigto Centro poveikis tebėra ribotas“

Atsakymas į 4 rekomendacijos vi punkto pastabas (64 dalis). Susitarimo dėl konsultacijų su Europos investicijų banku 4 priedas (Veiklos ataskaitų teikimo principai) yra pagrįstas išsamesniu dokumentu dėl pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (pagrindinių stebėsenos rodiklių) metodikos, kuri įgyvendinama reguliariai teikiant duomenis per programos „InvestEU“ valdymo informacinę sistemą. Visi patariamieji partneriai praneša apie su konsultavimo užduotimis susijusias išlaidas ir naudą (pvz., sutelktas investicijas, išmokytus asmenis). Apie pirmuosius rezultatus pranešta 2023 m. pabaigoje, kai užbaigtos pirmosios konsultavimo užduotys. Norint atlikti išsamesnę analizę reikėtų surinkti konsultavimo ataskaitų rezultatus per ilgesnį įgyvendinimo laikotarpį.

Komisija laiko 4 rekomendacijos 6 dalį visiškai ir laiku įgyvendinta.

Specialioji ataskaita Nr. 14/2020 „Kenijai skirta ES parama vystymuisi“

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (83 dalis). Komisija pakartoja, kad nepritarė šiai rekomendacijai, kaip paaiškinta jos atsakymuose į Specialiosios ataskaitos Nr. 14/2020 pastabas.

Specialioji ataskaita Nr. 14/2020 „Kenijai skirta ES parama vystymuisi“

Atsakymas į 2 rekomendacijos pastabas (84 dalis). Vykdam programavimą pradėta vartoti kritinės masės prioritėtinėse srityse sąvoka: ji grindžiama žiniomis, žmogiškaisiais ištekliais (pajėgumu palaikyti politinį dialogą) ir finansiniais ištekliais. Taigi Kenijos orientacinės daugiametės programos priėmimas tapo šios rekomendacijos įgyvendinimo užbaigimo data.

Specialioji ataskaita Nr. 14/2020 „Kenijai skirta ES parama vystymuisi“

Atsakymas į 3 rekomendacijos pastabas (89 dalis). Komisija ir Europos išorės veiksų tarnyba mano, kad ši rekomendacija visiškai įgyvendinta.

Orientacinė daugiametė programa grindžiama trimis prioritėtinėmis sritimis (1. Žalioji pertvarka. Aplinkos tvarumas ir atsparumas; 2. Nė vieno nepalikti nuošalyje: žmogaus socialinė raida ir skaitmeninė įtrauktis; 3. Demokratinis valdymas, taika ir stabilumas) ir kiekvienoje iš jų yra trys sektoriai (1.1. Gamtinis kapitalas ir atsparumas; 1.2. Žalioji ekonomika ir tvarus verslas; 1.3. Tvarioji energija; 2.1. Švietimas ir įgūdžiai, reikalingi užimtumui; 2.2. Moterų ir jaunimo įgalėjimas; 2.3. Įtrauki ir atspari urbanizacija; 3.1. Demokratinis ir ekonomikos valdymas; 3.2. Konfliktai, taika ir saugumas; 3.3. Migracija ir priverstinis gyventojų perkėlimas).

Kaip matyti iš finansinių asignavimų paskirstymo priimtame 2022 m. metiniame veiksų plane ir 2023–2024 m. daugiamečiame veiksų plane (https://international-partnerships.ec.europa.eu/action-plans_en?f%5B0%5D=countries_countries_multiple_%3Ahttp%3A//publications.europa.eu/resource/authority/country/KEN), šios sritys yra prioritėtinės.

Specialioji ataskaita Nr. 15/2020 „Laukinių apdulkintojų apsauga Europos Sąjungoje – Komisijos iniciatyvos nebuvo vaisingos“

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (66 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija visiškai įgyvendinta, nes trijų generalinių direktoratų atsakomybės sritys, susijusios su šios iniciatyvos peržiūra ir jos įgyvendinimu, buvo nuo pat pradžių aiškiai nustatytos pagal kiekvieno generalinio direktorato kompetenciją.

Komisija pakartoja, kad ji pateikė įrodymų dėl išorės valdymo (valstybių narių, suinteresuotųjų subjektų) struktūros.

Iš vidaus valdymo perspektyvos trys generaliniai direktoratai (Aplinkos GD, Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD, Sveikatos ir maisto saugos GD) oficialiai kartu vadovauja peržiūrai iniciatyvai, kaip matyti iš veiksų gairių (https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13142-ES-iniciatyvos-del-apidulkintoju-perziura_lt). Taigi atsakomybės sritys yra aiškiai nustatytos ir kiekvienas generalinis direktoratas vadovauja jo kompetencijai priklausančiose politikos srityse: Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD – žemės ūkio (bendros žemės ūkio politikos) pagal 5 veiksą, Sveikatos ir maisto saugos GD – pesticidų ir biocidų pagal 6 veiksą, Aplinkos GD – aplinkos politikos, įskaitant bendrą šios iniciatyvos koordinavimą.

Specialioji ataskaita Nr. 15/2020 „Laukinių apdulkintojų apsauga Europos Sąjungoje – Komisijos iniciatyvos nebuvo vaisingos“

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto pastabas (68 dalis). Su valstybėmis narėmis 2018 m. gegužės mėn. sutartos formos daugiametėse prioritetinėse veiksmų programose (PVP) nėra konkrečios apdulkintojams skirtos dalies, tačiau su jomis susijusias priemones jau būtų galima apibūdinti PVP dalyje dėl prioritetinių priemonių papildomos pridėtinės vertės. Todėl 2018 m. lapkričio 29 ir 30 d. Paukščių ir Buveinių direktyvų ekspertų grupės posėdyje (NADEG posėdyje) buvo žodžiu ir raštu pateiktas klausimas dėl poreikio prioritetinėse veiksmų programose skirti dėmesio prioritetinėms priemonėms, skirtoms svarbioms apdulkintojų buveinėms. Vėliau 2020 m. gegužės 6 ir 7 d. NADEG posėdyje Komisija dar kartą paprašė į PVP įtraukti apdulkintojams skirtas priemones pagal atnaujintą PVP vertinimo kontrolinį sąrašą, į jį įtraukiant klausimą dėl apdulkintojų. Taigi, ar skiriama dėmesio apdulkintojams, Komisija įvertino tik pagal tas PVP, kurios buvo atnaujintos arba pateiktos po 2020 m. gegužės mėn.

Specialioji ataskaita Nr. 15/2020 „Laukinių apdulkintojų apsauga Europos Sąjungoje – Komisijos iniciatyvos nebuvo vaisingos“

Atsakymas į 3 rekomendacijos a punkto pastabas (69 dalis). Komisija įgyvendino šią rekomendaciją pasiūlydama iš dalies pakeisti įgyvendinimo reglamentus dėl augalų apsaugos produktų (AAP), kad į juos būtų įtrauktos laukinių bičių apsaugos priemonės. 2023 m. gruodžio mėn. Komisija pasidalijo pirmaisiais pasiūlymais su valstybėmis narėmis. Komisija jau 2021 m. savo gaires dėl esant ypatingai situacijai išduotų leidimų papildė trimis papildomais puslapiais, kuriuose valstybėms narėms pateikta gairių dėl pagrindimo. Be to, Komisija įgaliojo Europos maisto saugos tarnybą (EFSA) parengti naujus protokolus, pagal kuriuos būtų tikrinami leidimai, išduoti esant ypatingai situacijai.

Specialioji ataskaita Nr. 15/2020 „Laukinių apdulkintojų apsauga Europos Sąjungoje – Komisijos iniciatyvos nebuvo vaisingos“

Atsakymas į 3 rekomendacijos b punkto pastabas (69 dalis). Komisija visiškai įgyvendino šią rekomendaciją ir yra įsipareigojusi kartu su valstybėmis narėmis imtis tolesnių veiksmų pagal 2023 m. spalio mėn. pateiktą laukiniams apdulkintojams skirtų bandymų metodų kūrimo darbo planą. Komisijai pavyko rasti tris valstybes nares, norinčias vadovauti 2023 m. rengiant tris bitėms skirtų bandymų protokolų projektus Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai (EBPO). Kadangi nėra pakankamai patikimų įrodymų, dauguma valstybių narių 2022 m. pritarė tam, kad, kol atsiras daugiau duomenų, būtų taikomas neapibrėžtosios ribinės vertės metodas, laikytinas konkrečiu ir kamanių, ir pavienių bičių apsaugos tikslu. Praktiškai tai reiškia, kad reikės atlikti lauko tyrimus, nebent medžiaga atitiktų tam tikrus kriterijus. Šie kriterijai bus įtraukti į Komisijos reglamentą, kuriuo nustatomi vienodi augalų apsaugos produktų vertinimo ir registravimo principai.

Specialioji ataskaita Nr. 16/2020 „Europos semestras – konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose nagrinėjami svarbūs klausimai, tačiau jas reikia geriau įgyvendinti“

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (59 dalis). 2021 m. pradėjus taikyti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, valstybėms narėms suteikta aiškių paskatų aktyviau įgyvendinti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, nes joms reikia spręsti visus atitinkamose Tarybos pateiktose konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius ar didelę jų dalį, įskaitant tuos uždavinius, kurie susiję su užimtumu ir skurdo mažinimu, moksliniais tyrimais ir plėtra. Ankstesniais metais konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose dėmesys sutelktas į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimą.

Specialioji ataskaita Nr. 16/2020 „Europos semestras – konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose nagrinėjami svarbūs klausimai, tačiau jas reikia geriau įgyvendinti“

Atsakymas į 2 rekomendacijos c punkto ir 5 rekomendacijos b punkto pastabas (61, 64 dalys). Komisija nepritarė šiai rekomendacijai.

Specialioji ataskaita Nr. 17/2020 „Prekybos apsaugos priemonės: ES įmonių apsaugos nuo importo dempingo kaina ir subsidijuojamo importo sistema veikia gerai“

Atsakymas į 4 rekomendacijos 2 dalies pastabas (98 dalis). Komisija atidėjo šios rekomendacijos įgyvendinimą iki 2025 m. Šios rekomendacijos įgyvendinimą atspindi Prekybos generalinio direktorato daugiamečiame vertinimo plane planuojamas 2025 m. atlikti ES prekybos apsaugos priemonių vertinimas.

Ši data pasirinkta siekiant gauti daugiau laiko, kad būtų galima surinkti pakankamai duomenų po to, kai 2017 m. gruodžio mėn. ir 2018 m. birželio mėn. įgyvendinti teisės aktų pakeitimai prekybos apsaugos priemonių srityje, nes tada būtų galima atlikti tinkamą *ex post* vertinimą. Nustatant šį terminą atsižvelgta į prekybos apsaugos procedūrų trukmę nuo skundų pateikimo iki priemonių nustatymo ir peržiūrų atlikimo.

Specialioji ataskaita Nr. 17/2020 „Prekybos apsaugos priemonės: ES įmonių apsaugos nuo importo dempingo kaina ir subsidijuojamo importo sistema veikia gerai“

Atsakymas į 5 rekomendacijos pastabas (99 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija yra įgyvendinta. Komisija, atnaujindama savo interneto svetaines, nurodė kriterijus, pagal kuriuos inicijuojamas tyrimas *ex officio*, taip pat neseniai pradėjo tyrimus *ex officio*, pavyzdžiui, antisubsidijų tyrimą dėl elektrinių transporto priemonių su baterijomis iš Kinijos. Komisija pakartoja, kad priežastis, dėl kurios tyrimo inicijavimas *ex officio* yra pateisinamas tik išimtinėmis aplinkybėmis, yra tai, kad aukšto lygio įrodymai, reikalingi bylai pradėti, paprastai yra prieinami tik atitinkamiems Europos gamintojams. O tam reikia turėti žinių ir įrodymų, kad konkretus produktas yra importuojamas dempingo kaina arba subsidijuojamas, be kita ko, reikia, kad būtų prieinami išsamūs privatūs verslo duomenys apie pramonės veiklos rezultatus to konkretaus produkto lygmeniu.

Specialioji ataskaita Nr. 21/2020 „Valstybės pagalbos ES finansų įstaigoms kontrolė: poreikis atlikti tinkamumo patikrą“

Atsakymas į 1 rekomendacijos 2 dalies pastabas (72 dalis). Kadangi Komisija neužbaigė vertinimo (1 rekomendacijos 1 dalis), ji negali imtis jokių tolesnių veiksmų pagal rekomendaciją.

Specialioji ataskaita Nr. 21/2020 „Valstybės pagalbos ES finansų įstaigoms kontrolė: poreikis atlikti tinkamumo patikrą“

Atsakymas į 3 rekomendacijos pastabas (74 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija yra visiškai įgyvendinta.

Pirma, Komisija norėtų priminti, kad labai sunku apibrėžti paprastus veiklos rezultatų rodiklius, kuriais remiantis būtų galima prasmingai įvertinti, kaip kasmet pasiekiami mūsų tikslai.

Antra, sprendimų dėl pagalbos bankams per kelerius pastaruosius metus priimta nedaug, todėl jie taip pat nebūtų tvirtas pagrindas daryti bendras išvadas remiantis veiklos rezultatų rodikliais, kurie, būdami metiniai, būtų pagrįsti nedaugeliu stebėjimo duomenų.

Galiausiai, konkretūs veiklos rezultatų rodikliai paprastai keliami tik šios kadencijos Komisijos prioritetams, o dėl daug mažesnio su bankais susijusių atvejų skaičiaus (palyginti su tuo, kaip buvo po finansų krizės) sunku pagrįsti, kad konkretūs pagalbos bankams rodikliai vis dar būtini.

Dėl šių priežasčių Komisija kitos kadencijos pradžioje persvarstys, ar tikslinga ir būtina toliau taikyti konkrečius veiklos rezultatų rodiklius dėl valstybės pagalbos bankų sektoriui.

Specialioji ataskaita Nr. 22/2020 „ES agentūrų ateitis. Didesnio lankstumo ir bendradarbiavimo galimybės“

Atsakymas į 2 rekomendacijos b punkto pastabas (86 dalis). Komisija pabrėžia, kad terminas dar nesibaigė. Ji taip pat mano, kad šiuo etapu rekomendacija yra, kiek tik įmanoma, įgyvendinta, o įgyvendinimas bus tęsiamas taip, kaip planuojama, per daugiametės finansinės programos (DFP) rengimo procesą.

Kaip nors nurodyti galutinius planus, susijusius su rengiama po 2027 m. galiosiančia DFP, yra per anksti. Kiekvienos agentūros prioritetai bus tinkamu laiku peržiūrėti iki naujojo DFP laikotarpio. Vertinimas gali būti pradėtas 2025 m. Būsimos DFP, kaip ir dabartinės DFP, pasiūlymas apims agentūras ir atspindės peržiūrėtus prioritetus. Komisija patvirtina, kad agentūrų prioritetų ir poreikių vertinimas bus pradėtas tinkamu laiku, rengiantis būsima DFP.

Tačiau svarbu pažymėti, kad Komisija reguliariai ir nuolat peržiūri kiekvienos agentūros išteklių poreikius atskirai ir pagal diferencijuotą požiūrį ir siūlo padidinti jų biudžetus visada, kai tai pagrįsta ir įmanoma pagal DFP ir biudžeto procedūrą. Daugiau informacijos apie atliekamus vertinimus rasite atsakyme į Specialiosios ataskaitos Nr. 22/2020 2 rekomendacijos c punktą ir 2025 m. biudžeto projekto raidos apžvalginėse lentelėse.

Specialioji ataskaita Nr. 22/2020 „ES agentūrų ateitis. Didesnio lankstumo ir bendradarbiavimo galimybės“

Atsakymas į 2 rekomendacijos c punkto pastabas (86 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija laiku ir visiškai įgyvendinta, kaip matyti iš kelių pavyzdžių, susijusių su biudžeto projektu, taisomaisiais biudžetais ir lėšų perkėlimais.

Kiekvienais metais per klausymus biudžeto tema Komisija peržiūri agentūrų finansinius ir žmogiškuosius išteklius, remdamasi Komisijai pateiktais agentūrų prašymais dėl biudžeto. Į agentūrų prašymus ir poreikius deramai atsižvelgiama ir, kai tai pagrįsta ir įmanoma, atliekami atitinkami DFP patikslinimai.

2025 m. biudžeto sąmatoje pateiktos svarbiausių politikos kryptių apžvalgos 84 ir 85 puslapiuose pateiktoje apžvalginėje lentelėje konkrečiai parodyta, kad siūlomas biudžeto padidinimas ir darbuotojų skaičiaus didinimas kiekvienoje agentūroje labai skiriasi ir yra derinamas prie kiekvienos atskiros situacijos. Siūloma subsidija iš ES biudžeto 2025 m., palyginti su 2024 m., įvairiose agentūrose siekia nuo -100 % iki +174 %. Siūloma etatų plano pareigybių raida įvairiose agentūrose yra įvairi: nuo nulinio ar nekintamo personalo dydžio iki padidinimo 242 pareigybėmis.

Be biudžeto procedūros, prieš pateikdama naujus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų Komisija atlieka poveikio vertinimus ir konsultuojasi su agentūromis dėl išteklių, reikalingų siūlomoms naujoms užduotims atlikti. Tada tokie ištekliai ir jų pagrindimas įtraukiami į finansines teisės akto pasiūlymo pažymas, pridedamas prie Komisijos pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Šie nauji ištekliai taip pat gali būti toliau peržiūrėti per derybas dėl šių pasiūlymų ir prieš ES teisėkūros institucijoms oficialiai priimant teisės aktus, kad ištekliai būtų suderinti su peržiūretais įgyvendinimo tvarkaraščiais arba su patikslintomis užduotimis, dėl kurių per derybas nusprendžia ES teisėkūros institucijos.

Galiausiai, ne mažiau svarbu tai, kad Komisija taip pat atidžiai stebi agentūros biudžeto vykdymą ir yra pasirengusi prireikus padėti agentūrai koreguoti biudžetą. Pavyzdžiui, agentūra turi galimybę

tinkamai pagrįstais atvejais gražinti asignavimus, kurių ji negali panaudoti, per kiekvienų metų rudenį atliekama bendrąjį perkėlimą.

Todėl į kintančius agentūrų poreikius tinkamai atsižvelgiama per visus metus, laikantis taikomų finansinių taisyklių ir atsižvelgiant į DFP ribotumą.

Budžeto valdymo institucija negali patenkinti visų decentralizuotų agentūrų prašymų, nes dėl to kiltų pavojus, kad gali būti viršytos DFP viršutinės ribos. Pereinant prie lankstesnio požiūrio į personalo dydį, sumažėtų agentūrų biudžetuose veiklos išlaidoms prieinamų išteklių ir dėl būsimų išlaidų pensijoms padidėtų spaudimas administracinėms išlaidoms iš Sąjungos biudžeto. Analizuodama decentralizuotų agentūrų prašymus Komisija atsižvelgia į šiuos aspektus.

Komisija pažymi, kad kintantys ir išskirtiniai agentūrų poreikiai vertinami ištisus metus, atsižvelgiant į DFP apribojimus, ir, jei tinkama, į tuos poreikius deramai atsižvelgiama taisomojo biudžeto projekte (–uose) ir perkeliant lėšas. Taigi šis procesas teikia galimybę atlikti koregavimus per ištisus metus, o ne vien X+ 2 metais.

Specialioji ataskaita Nr. 22/2020 „ES agentūrų ateitis. Didesnio lankstumo ir bendradarbiavimo galimybės“

Atsakymas į 3 rekomendacijos b punkto pastabas (88 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija yra laiku ir visiškai įgyvendinta.

Nuo 2021 m. savo nuomonėse dėl decentralizuotų agentūrų bendrųjų programavimo dokumentų Komisija ragina glaudžiau susieti veiklos rezultatų rodiklius ir agentūrų indėlį įgyvendinant ES politiką, užuot pernelyg daug dėmesio skyrus išdirbiams ir veiklai.

Todėl agentūros skatinamos ir prašomos nustatyti veiklos rezultatų rodiklius taip, kad jie būtų aiškiai susiję su atitinkamais politikos tikslais. Stebėdami savo atitinkamų agentūrų veiklą generaliniai direktoratai partneriai skirs šiam aspektui daugiau dėmesio. Tikimės, kad po šių pastangų agentūrų teikiama informacija apie veiklos rezultatus ilgainiui laipsniškai gerės.

Vis dėlto už informaciją, pateikiamą biudžeto valdymo institucijai bendruosiuose programavimo dokumentuose ir kituose patvirtinamuosiuose dokumentuose, tebėra atsakingos pačios decentralizuotos agentūros. Komisija pakartoja, kad ji gali tik paraginti agentūras nustatyti tinkamus veiklos rezultatų rodiklius, tačiau pačios agentūros yra atsakingos už savo veiklos rezultatų stebėseną.

Specialioji ataskaita Nr. 22/2020 „ES agentūrų ateitis. Didesnio lankstumo ir bendradarbiavimo galimybės“

Atsakymas į 3 rekomendacijos c punkto pastabas (88 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija yra visiškai įgyvendinta.

Komisija pabrėžia, kad „bendras požiūris“ (angl. *Common Approach*) tebėra pagrindinė institucijų politinė programa siekiant užtikrinti gerai veikiančią ir tvirtą agentūrų valdymo struktūrą. Pagal bendrą požiūrį nustatoma standartinė agentūrų valdybos sudėtis, nedarant poveikio atitinkamai esamoms agentūroms taikomai tvarkai. Komisija vertina agentūrų valdymą ir, kai tikslinga, teikia pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų pagal bendrą požiūrį. Atsižvelgdama į tai, Komisija manė, kad nėra nė vienos agentūrų steigimo aktų peržiūros, atliktos nuo 2020 m. rugsėjo mėn., dėl kurios būtų tikslinga ar pagrįsta keisti valdybų dydį, nes šis atitinka bendrą požiūrį; nuo 2021 m. pradėta 12 išorės vertinimų, įskaitant kompleksinį užimtumo srityje dirbančių agentūrų (CEDEFOP, EU-OSHA, EUROFOUND ir ETF) vertinimą – pastarosioms agentūroms valdybos dydžio klausimas yra itin svarbus. Šis vertinimas šiuo metu baigiamas.

Specialioji ataskaita Nr. 24/2020 „Komisijos ES susijungimų kontrolė ir antimonopolinės procedūros: reikia vykdyti platesnio masto rinkos priežiūrą“

Atsakymas į 1 rekomendacijos pastabas (94 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija yra visiškai įgyvendinta.

Siekdama rinkti informaciją apie galimus konkurencijos teisės pažeidimus, visų pirma apie neteisėtus kartelius, Komisija išplėtė ir geriau panaudojo jau esamus informacijos kanalus. Tos priemonės jau įdiegtos ir joms reikia nuolatinių investicijų. Komisija taip pat išplėtė savo anoniminių pranešimo apie pažeidimus priemonės taikymo sritį, kad ji aiškiai apimtų ir kitų formų konkurencijos pažeidimus, ir didindama informuotumą vykdė tam skirtą kampaniją socialiniuose tinkluose ir atnaujino interneto svetainę. Komisija viešai atskleidė, kad pradėti kelis per praėjusius dvejus metus vykdytus netikėtus kartelių patikrinimus paskatino rinkos tyrimai, nesusiję su atleidimo nuo baudų tvarka. Šie veiksmai rodo, kad priemonės, kurių imtasi po Audito Rūmų audito, jau duoda rezultatų. Siekdama pagerinti pažeidimų aptikimą *ex officio*, Komisija bendradarbiavo su ne už konkurenciją atsakingomis nacionalinėmis teisėsaugos institucijomis. Siekdama sustiprinti savo gebėjimus aktyviai nustatyti ir rinkti (taip pat kai tai susiję su vykdymo užtikrinimu *ex officio*) viešai prieinamuose internetiniuose šaltiniuose esančią su rinka susijusią aktualią informaciją, ji sudarė vyriausiųjų technologijų pareigūnų grupę.

Komisija nepritarė antrajai rekomendacijos daliai ir jos neįgyvendino, nes mano, kad jos antimonopolinių pastangų prioritetų nustatymo metodika yra tinkamai subalansuota ir teikia pirmenybę tiems galimiems pažeidimams, kurie daro reikšmingą poveikį vidaus rinkai.

Specialioji ataskaita Nr. 24/2020 „Komisijos ES susijungimų kontrolė ir antimonopolinės procedūros: reikia vykdyti platesnio masto rinkos priežiūrą“

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto pastabas (99 dalis). Komisija dar labiau patobulino supaprastintą procedūrą, kuria siekiama sumažinti pranešimams apie susijungimą taikomus informacijos reikalavimus, pateikė gairių, kaip užtikrinti geresnę sandorių, susijusių su bendrąja rinka, aprėptį, ir rengiasi pradėti taikyti elektroninę pranešimo programą.

Komisija pakartoja, kad šios rekomendacijos antrajai daliai (t. y. atlikti išsamią sąnaudų ir naudos analizę dėl susijungimo paraiškų teikimo mokesčių taikymo) nepritarė.

Specialioji ataskaita Nr. 24/2020 „Komisijos ES susijungimų kontrolė ir antimonopolinės procedūros: reikia vykdyti platesnio masto rinkos priežiūrą“

Atsakymas į 2 rekomendacijos c punkto pastabas (99 dalis). Komisija pradėjo ES konkurencijos vykdymo užtikrinimo veiksmų, įskaitant baudas, atgrasomojo poveikio vertinimą. Galutinę ataskaitą numatoma pateikti 2024 m. lapkričio 30 d. Taigi metodika dar neatnaujinta.

Specialioji ataskaita Nr. 24/2020 „Komisijos ES susijungimų kontrolė ir antimonopolinės procedūros: reikia vykdyti platesnio masto rinkos priežiūrą“

Atsakymas į 4 rekomendacijos b punkto pastabas (103 dalis). Komisija pakartoja, kad ji nepritarė 4 rekomendacijos b punktui ir jo neįgyvendino. Komisija nepritarė šiai rekomendacijai ir jos neįgyvendino, nes mano, kad EBPO, atsižvelgiant į jos nepriklausomumą ir į turimą reikiamą

kompetencija, yra tinkamai pasirengusi atlikti tokius tarpusavio vertinimus. Nuo 1998 m. EBPO atlieka nuodugnius konkurencijos teisės aktų ir politikos peržiūras įvairios jurisdikcijos teritorijose (įskaitant Europos Sąjungą). Komisija taip pat norėtų priminti, kad ji neturi įgaliojimų įpareigoti nacionalines konkurencijos institucijas dalyvauti tokiuose tarpusavio vertinimuose. Vis dėlto Komisija pažymi, kad nacionalinės konkurencijos institucijos dalyvauja Tarptautinio konkurencijos tinklo (ICN) Agentūrų veiksmingumo darbo grupės darbe.

Specialioji ataskaita Nr. 25/2020 „Kapitalo rinkų sąjunga – lėta pradžia siekiant plataus užmojo tikslo“

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto pastabas (132 dalis). Komisija pakartoja, kad ji nepritarė šiai rekomendacijai.

Komisija jau peržiūrėjo geriausios praktikos pavyzdžius ir pateikė gairių, kurių galėtų laikytis subjektai įvairiais lygmenimis⁵. Dabar reikia, kad valstybės narės tuo pasinaudotų. Kelios valstybės narės rengia nacionalines kapitalo rinkos strategijas. Komisija atidžiai stebės ir rems pažangą kuriant tarpusavyje susijusių stiprių, skaidrių ir prieinamų ES kapitalo rinkų ekosistemą, be kita ko, teikdama nuolatinę techninę paramą. Komisija siekia sustiprinti stebėseną ir dialogą su valstybėmis narėmis ir toliau dėti pastangas, kad būtų tenkinami vietos rinkų poreikiai.

Specialioji ataskaita Nr. 25/2020 „Kapitalo rinkų sąjunga – lėta pradžia siekiant plataus užmojo tikslo“

Atsakymas į 2 rekomendacijos b punkto pastabas (132 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija yra įgyvendinta.

Pandemijos ir karo Ukrainoje sukeltos krizės aplinkybėmis dėmesys sutelktas į tokius veiksmus kaip skubi parama piliečiams ir įmonėms, o Europos semestro procesas, taigi konkrečioms šalims skirtų ataskaitų ir rekomendacijų skelbimas, laikinai sustabdytas.

Nepaisant to, devyniolikoje 2020 m. šalių ataskaitų kapitalo rinkos tebebuvo vertinamos (nors ir skirtingu mastu). Kelios valstybės narės (pvz., Bulgarija, Kipras, Rumunija, Graikija, Estija, Latvija) gavo konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų dėl savo kapitalo rinkų. Pavyzdžiui, Kipras gavo rekomendaciją užtikrinti pakankamas galimybes gauti finansavimą ir likvidumą, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms, platesniu mastu, įskaitant galimybes gauti bankų finansavimą ir patekti į kapitalo rinkas. O Estijos gauta rekomendacija užtikrinti pakankamas galimybes gauti finansavimą yra siauresnė ir susijusi su kapitalo rinkų plėtra valstybėse narėse.

Tuo metu buvo sukurta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė siekiant padėti valstybėms narėms vykdyti reformas ir investicijas, kuriomis būtų sprendžiami ankstesnėse konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose nurodyti uždaviniai.

Specialioji ataskaita Nr. 25/2020 „Kapitalo rinkų sąjunga – lėta pradžia siekiant plataus užmojo tikslo“

Atsakymas į 2 rekomendacijos c punkto pastabas (132 dalis). Komisija pripažįsta Audito Rūmų atliktą šios rekomendacijos vertinimą. Tačiau ji mano, kad ši rekomendacija yra, kiek tai įmanoma, įgyvendinta pagal Techninės paramos priemonės (TPP) reglamentą.

⁵ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2019) 99. Kapitalo rinkų sąjunga: pažanga kuriant bendrąją kapitalo rinką siekiant sukurti tvirtą ekonominę ir pinigų sąjungą.

Pagal paklausa grindžiamą požiūrį, kurio laikytis nurodyta Techninės paramos priemonės (TPP) reglamente, kiekviena valstybė narė gali pateikti paramos prašymą, kuris bus atrinktas kaip finansuotinas, jeigu atitiks nustatytus atrankos kriterijus ir bus Kolegijos teigiamai įvertintas ir patvirtintas. Komisijos nuomone, informavimo iniciatyvos, susijusios su kasmetiniais kvietimais teikti paraiškas pagal techninės paramos priemonę, užtikrina, kad kiekviena valstybė narė, kuriai to reikia, gauna išsamią informaciją ir paskatas prašyti paramos vietos kapitalo rinkų plėtrai.

Specialioji ataskaita Nr. 26/2020 „Jūros aplinka: ES apsauga – plati, bet ne išsami“

Atsakymas į 1 rekomendacijos pirmos įtraukos pastabas (88 dalis). Komisija norėtų priminti, kad Jūrų veiksmų planas yra politikos iniciatyva, kuriai pritarė viena iš ES teisėkūros institucijų, pagal 2030 m. ES biologinės įvairovės strategiją. Jis padeda siekti tikslo iki 2030 m. teisėtai ir veiksmingai apsaugoti 30 % ES jūrų, trečdalyje šio jūrų ploto taikant griežtos apsaugos režimą. Nors ES jūrų strategijos pagrindų direktyvos (JSPD) vertinimas dar nebaigtas, ji toliau įgyvendinama. Verta paminėti, kad valstybės narės neseniai patvirtino ir įgyvendina ribines vertes pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą: dvi jūros dugno vientisumo ribines vertes (6 deskriptorius pagal JSPD) ir dvi triukšmo ribines vertes (11 deskriptorius pagal JSPD; tai taip pat yra vienas iš siekiamų rezultatų pagal Jūrų veiksmų planą). Be to, šiuo metu tvirtinamos pažeidžiamų rūšių ribinės vertės (JSPD 1 deskriptorius, taip pat vienas iš siekiamų rezultatų pagal Jūrų veiksmų planą).

Specialioji ataskaita Nr. 26/2020 „Jūros aplinka: ES apsauga – plati, bet ne išsami“

Atsakymas į 1 rekomendacijos antros įtraukos pastabas (88 dalis). Visų pirma Komisija norėtų pakartoti savo ankstesnį atsakymą, kad visos jūrų rūšys ir buveinės ES valstybių narių jūrų vandenyse yra saugomos pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą. Be to, kadangi jūrų biologinių išteklių apsauga pagal bendrą žuvininkystės politiką (BŽP) priklauso išimtinai Europos Sąjungos kompetencijai, kai valstybės narės priima priemones, skirtas žvejybos veiklai, joms taikomos BŽP taisyklės ir procedūros. Taigi valstybės narės turi parengti tinkamas žvejybos išteklių išsaugojimo priemones nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu, kurios padėta stiprinti pažeidžiamų rūšių ir buveinių apsaugą.

Be to, nors pasiūlymu dėl reglamento dėl gamtos atkūrimo siekiama padidinti saugomų buveinių aprėptį ir jame nenurodytos saugomos rūšys, jis bus naudingas ir rūšims, nes bus pagerintos ir išplėstos jų buveinės.

Galiausiai, Jūrų veiksmų plane siūlomi keli veiksmai, kurie turėtų sumažinti atsitiktinį gresiančių išnykti rūšių jūrų gyvūnų sugavimą. Pagal šį planą 2023 m. daugiausia dėmesio skiriama dviem rūšims, kurių padėtis sunki, tačiau kurios jau saugomos pagal ES teisę (t. y. jūrų kiaulėms Pirėnų Atlante, Baltijos jūroje ir Juodojoje jūroje ir paprastiesiems delfinams Biskajos įlankoje), o 2024 m. plane daugiausia dėmesio skiriama kitoms, neįtrauktoms į Paukščių ir Buveinių direktyvų priedus rūšims, tokioms kaip rykliai ir rombinės rajos. Iki 2030 m. valstybėms narėms reikės nustatyti priemones visoms rūšims, kurių apsaugos būklė yra nepalanki arba kurioms gresia išnykti ir kurios saugomos pagal ES teisę, ir bet kokioms kitoms jautrioms jūrų rūšims, kurioms reikia apsaugos.

ES AGENTŪRŲ TINKLO ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ 2023 M. METINĖS
ATASKAITOS 3 SKYRIAUS PASTABAS. ES BIUDŽETO REZULTATŲ UŽTIKRINIMAS

2 rekomendacijos a punktas

ES agentūrų tinklo atsakymas

Tinklas pritaria Audito Rūmų išvadai.

Tinklas norėtų dar kartą pabrėžti, kad Komisijos tarnybos turi laikytis koordinuoto požiūrio ir įtraukti agentūras į vertinimo procesą.

3 rekomendacijos a punktas

ES agentūrų tinklo atsakymas.

Tinklas pritaria Audito Rūmų išvadai.

Tinklas mano, kad pagal kiekvieną DFP nustatytą Komisijos politikos tikslą turėtų būti apibrėžti pagrindiniai veiklos rodikliai; tokiu būdu agentūros galėtų susieti savo BPD rezultatus su atitinkamais pagrindiniais politikos rodikliais, kurie galėtų būti peržiūrėti DFP ciklo metu. Taip būtų užtikrintas tinkamas intervencinės logikos taikymas, laipsniškai pereinant nuo politikos tikslų ir (arba) numatomo poveikio prie konkretaus indėlio.

4 rekomendacijos a punktas

ES agentūrų tinklo atsakymas

Tinklas pritaria Audito Rūmų išvadai.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 4 SKYRIUJE PAJAMOS

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija palankiai vertina tai, kad, Europos Audito Rūmų nuomone, pajamų operacijų klaidų lygis tebėra nereikšmingas, o jų patikrintos su pajamomis susijusios sistemos iš esmės yra veiksmingos. Komisija ims tolesnių veiksmų Audito Rūmų nustatytiems trūkumams šalinti, be kita ko, pati vykdydama kontrolę ir auditą.

Kalbant apie **bendrasias nacionalines pajamas (BNP)**, Komisija daug dėmesio skiria tam, kad būtų atidžiai stebima, ar valstybės narės laiku pateikia informaciją apie BNP išlygas, ir pradėjo taikyti sistemą, skirtą stebėti, kaip valstybės narės laikosi teisinių reikalavimų. Komisija tęsė darbą, susijusį su dabartiniu 2020–2024 m. BNP tikrinimo ciklu, pagal atitinkamus pagrindų dokumentus ir laikydama sutarto tvarkaraščio. Komisija ir valstybės narės toliau stebi su globalizacija susijusių klausimų pateikimą nacionalinėse sąskaitose, įskaitant BNP nuosavų išteklių tikslais.

Kalbant apie PVM pagrįstus nuosavus išteklius, Komisija toliau stengiasi mažinti su atskiromis PVM deklaracijomis susijusių nepanaikintų išlygų skaičių.

Tradicinių nuosavų išteklių (TNI) srityje Komisija tęs neišspręstų TNI klausimų stebėseną ir į 2024 m. patikrinimo programą kaip specialią temą įtraukė 12 valstybių narių A ir B sąskaitų patikimumo patikrinimą. Komisija taip pat patvirtina, kad tikisi iki 2024 m. gruodžio 31 d. baigti perskaičiuoti galutines sumas, kurias valstybės narės turi sumokėti dėl per mažos iš Kinijos importuotų tekstilės gaminių ir batų vertės. Be to, 2023 m. Komisija pasiūlė plačiausio užmojo muitų sąjungos reformą, dėl kurios šiuo metu vyksta derybos su teisėkūros institucijomis. Dėl šios reformos susitarus ir ją įgyvendinus, bus gerokai sustiprinti muitų sąjungos analizės, rizikos valdymo ir kontrolės pajėgumai.

Komisija aktyviai tęsia darbą, susijusį su **ES pajamomis iš neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų**, kad šis naujas nuosavas išteklius būtų įgyvendinamas.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

BNP tikrinimas

Komisija teikia didelę svarbą tam, kad būtų atidžiai stebima, ar valstybės narės laiku pateikia informaciją apie BNP išlygas (4.9–4.11 dalys). Komisija pradėjo taikyti sistemą, skirtą stebėti, kaip valstybės narės laikosi teisinių reikalavimų, ir skaidriai informuoja suinteresuotuosius subjektus apie išlygų būklę.

Komisija tęsė su dabartiniu 2020–2024 m. BNP tikrinimo ciklu susijusį darbą pagal atitinkamus pagrindų dokumentus ir sutartą tvarkaraštį. Tai visų pirma apėmė valstybių narių ir Jungtinės Karalystės BNP aprašų patikras, įskaitant informacinius vizitus į šias šalis ir prireikus veiksmų sričių ir išlygų nustatymą¹.

2023 m. Komisija visoms valstybėms narėms, išskyrus Liuksemburgą, dėl kurio diskusijos šiuo metu baigiamos, panaikino BNP išlygą dėl globalizacijos. Komisija ir valstybės narės toliau stebi su globalizacija susijusių klausimų pateikimą nacionalinėse sąskaitose, įskaitant BNP nuosavų išteklių tikslais.

BNP išlygos

Dėl Audito Rūmų pastabų dėl delspinigių taikymo, kai BNP išlygų klausimas buvo sprendžiamas pasibaigus terminui, (4.14 dalis) Komisija norėtų pabrėžti, kad visais atitinkamais atvejais ji įvertino, ar taikomos su delspinigiais susijusios teisinės nuostatos. Vadovaudamasi jau galiojančia metodika, Komisija priėjo prie išvados, kad 2023 m. tokių atvejų dėl BNP išlygų panaikinimo nebuvo.

PVM išlygos

Dėl PVM pagrįstų nuosavų išteklių ir susijusių išlygų valdymo (4.16 dalis) Komisija mano, kad padaryta didelė pažanga mažinant likusių išlygų skaičių, taip pat ir tų išlygų, kurios nepanaikintos ilgiau nei penkerius metus, skaičių. Audito Rūmai taip pat pripažįsta, kad spręsti įsisenėjusias problemas galima tik tuomet, kai valstybės narės pateikia reikiamą informaciją.

Duomenų, naudojamų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstoms ES pajamoms apskaičiuoti, patikimumas ir palyginamumas

Kalbant apie plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstas ES pajamas (4.23–4.24 dalys), šis nuosavas išteklius pradėtas naudoti 2021 m., o pirmosios ataskaitos gautos 2023 m. liepos mėn. Pirmieji patikrinimai vyko 2023 m. trečiąjį ketvirtį, o baigti 2024 m. Komisija toliau dirba siekdama užtikrinti šio nuosavo ištekliaus duomenų pakankumą, patikimumą ir palyginamumą, o šio proceso metu tinkamai atsižvelgiama į ataskaitoje minėtus klausimus. 2023 m. pajamos buvo apskaičiuotos ir surinktos remiantis prognozėmis, o vėliau pakoreguotos apskaičiuojant likučius. Tai standartinė procedūra, pagrįsta taisyklėmis, numatytomis reglamentuose dėl nuosavų išteklių teikimo, kurie taikomi BNP, PVM ir plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstiems nuosaviems ištekliams. Taigi pavėluotai pateikta Graikijos ataskaita neturėjo jokio poveikio 2023 m. pajamoms. Šiuo atveju prognozių ir ataskaitoje pateiktų duomenų skirtumas buvo laikinai kompensuotas BNP grindžiamais nuosavais ištekliais. Šie duomenys bus įtraukti apskaičiuojant 2024 m. likučius (apie tai bus pranešta 2025 m.) ir bus surinkti pagal įprastas taisykles.

Valstybių narių lygmeniu kylantys statistikos kokybės klausimai nelaikytini Komisijos vidaus kontrolės sistemos trūkumais. Be to, jie nelemia jokių klaidų renkant ES pajamas. Valstybių narių statistikos kokybė deramai analizuojama Komisijai atliekant patikrinimus. Dėl bet kokio nustatyto trūkumo bus nustatyta išlyga, į kurią turi būti atsižvelgta prieš priimant ir patvirtinant galutines atitinkamų nuosavų išteklių sumas.

¹ BNP išlygas Komisija nustato tais atvejais, kai nustatoma trūkumų dėl to, kaip valstybė narė apskaičiuavo savo BNP. Išlygos nustatomos, kai kyla didelį poveikį galinčių turėti klausimų, ir lieka galioti tol, kol klausimai bus išspręsti.

Atsakymas į 4.2 langelyje pateiktas pastabas

Duomenų patikimumo ir palyginamumo trūkumai

Vertinimo momentas

Per plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių tikrinimo vizitus Komisija kartu su kompetentingomis nacionalinėmis institucijomis tikrina, ar duomenys apie kiekius pateikiami apskaičiavimo momentu, t. y. atliekų patekimo į perdirbimo operaciją momentu arba, taikant nukrypti leidžiančią nuostatą, pasibaigus rūšiavimo operacijai, ir kaip ši nukrypti leidžianti nuostata pastaruoju atveju įgyvendinama. Visais atvejais, kai nukrypti leidžianti nuostata įgyvendinama nepatenkinamai, Komisija nustato išlygas, jei tai būtina palyginamumui užtikrinti.

Pakuočių teisės aktuose nustatytas reikalavimas vidutinius nuostolių įverčius naudoti tik tada, kai patikimų duomenų negalima gauti kitais būdais. 2021 m. Komisija pasiūlė priimti deleguotąjį aktą dėl suderintų vidutinių nuostolių įverčių. Taryba šį pasiūlymą atmetė. Šiuo metu Komisija rengia naują vidutinių nuostolių įverčių akto redakciją.

Statistinių duomenų rengimo metodai

Pagal statistinės ataskaitos šabloną reikalaujama, kad valstybės narės savo ataskaitose pateiktų informaciją apie abu metodus ir balansuojamąjį sprendimą. Per patikrinimo vizitus Komisija tikrina, ar taikomas vienas ar abu metodai, ir nustato išlygas, kai taikomas tik vienas metodas arba kai taikant abu metodus gauti rezultatai nebalansuojami, arba kai vienas iš dviejų metodų taikomas nenuosekliai.

Užtikrinimas, kad plastiko pakuočių atliekos iš tikrųjų yra perdirbamos

Kai kurios valstybės narės audituoja savo teritorijoje ir net trečiojoje šalyse veikiančius perdirbimo įrenginius. Keturiose iš aštuonių iki šiol patikrintų valstybių narių perdirbtų kiekių ir perdirbimo įrenginių auditą atlieka gamintojo atsakomybę perimančios organizacijos arba išorės auditoriai. Reikėtų pažymėti, kad iki šiol patikrintos valstybės narės priskiriamos didžiausios rizikos grupei, todėl jos ir buvo patikrintos pirmiausia. Komisija nustato išlygas dėl duomenų apie perdirbtus kiekius, kurių negalima patikrinti atliekant patikrinimus.

Muitinės veiksmų planas

Komisija pasiūlė plačiausio užmojo muitų sąjungos reformą nuo pat jos sukūrimo ir dėl jos šiuo metu deramasi su teisėkūros institucijomis (4.25–4.29 dalys). Rengdama šį pasiūlymą, Komisija atsižvelgė į Muitinės veiksmų plano 17 veiksmą dėl galimo ES muitinės agentūros (institucijos) įsteigimo. Į pasiūlymą taip pat įtraukta ir sustiprinta daug kitų veiksmų, kad jiems būtų suteiktas tvirtesnis teisinis ir skaitmeninis pagrindas. Dėl šios reformos susitarus ir ją įgyvendinus, bus gerokai sustiprinti muitų sąjungos analizės, rizikos valdymo ir kontrolės pajėgumai. Todėl Komisija, stropiai pasinaudojusi savo teise inicijuoti teisės aktus, dabar deda daug pastangų glaudžiai bendradarbiaudama su Taryba ir Europos Parlamentu, kad nagrinėjant šį dokumentą kuo veiksmingiau būtų daroma pažanga. Taigi, nors Komisija pripažįsta, kad vėluojama įgyvendinti kai kuriuos plane numatytus veiksmus, taip pat svarbu pažymėti, kad tik keturi iš visų Muitinės veiksmų plane numatytų veiksmų anksčiau buvo nustatyti kaip veiksmai, kuriais galima prisidėti prie muitų nepriemokos mažinimo.

III.KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

4.1 rekomendacija. Taikyti delspinigius valstybėms narėms, kai duomenys, kurių reikia siekiant visapusiškai atsižvelgti į BNP išlygas, nepateikiami iki termino

Taikyti delspinigius, kai valstybės narės iki nustatyto termino nepateikia visos informacijos, reikalingos visapusiškai atsižvelgti į išlygas ir pataisyti BNP duomenis.

(Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2025 m. vidurio)

Komisija **nepritaria** šiai rekomendacijai.

Pagal taikomų teisės aktų Komisijos aiškinimą, Europos Komisija delspinigius valstybėms narėms taiko, kai duomenys, kurių reikia siekiant visapusiškai atsižvelgti į BNP išlygas, pateikiami pasibaigus terminui. Apie delspinigių taikymą, kai iki nustatyto termino pateikiama dalinė informacija, teisės aktuose neužsimenama. Todėl Komisija negali pritarti šiai rekomendacijai.

4.2 rekomendacija. Patikrinti valstybių narių nurodytą pažangą ir nustatyti pagrindinius FRK sistemos elementus, kuriuos reikia įgyvendinti

Atrankiniu būdu patikrinti FRK sistemos įgyvendinimo valstybėse narėse padėtį rengiant stebėsenos vizitus, nustatyti FRK elementus, kurie turėtų būti įgyvendinami prioriteto tvarka, ir imtis būtinų veiksmų siekiant padėti valstybėms narėms nevėluojant juos įgyvendinti.

(Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2026 m. pabaigos)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Be to, Komisija pabrėžia, kad, atsižvelgiant į Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje Nr. 04/2021 dėl muitinio tikrinimo pateiktas rekomendacijas, 2024 m. balandžio 4 d. buvo priimtas sprendimo dėl finansinės rizikos kriterijų (FRK) pakeitimas.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 5 SKYRIUJE „BENDROJI RINKA, INOVACIJOS IR SKAITMENINĖ EKONOMIKA“

I. KOMISIJOS ATSAKYMAI GLAUSTAI

Mokėjimai pagal daugiametės finansinės programos 1 išlaidų kategoriją „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ (DFP1) apima kelias programas, pavyzdžiui, **Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP), programą „Horizontas 2020“ ir programą „Europos horizontas“**.

Komisija atkreipia dėmesį į Europos Audito Rūmų (EAR) apskaičiuotą **klaidų lygį** (5.7 dalis), kuris patenka į praėjusiais metais nustatyto klaidų lygio intervalą.

Programa „Europos horizontas“ – didžiausia mokslinių tyrimų ir inovacijų programa Europoje. Ji grindžiama patirtimi, įgyta įgyvendinant programą „Horizontas 2020“.

Klaidų rizikai tiesioginį poveikį turi tai, koku būdu lėšos yra skiriamos. Komisija sutinka, kad supaprastinus taisykles šią riziką galima sumažinti. Todėl programoje „Europos horizontas“ visoms ES finansavimo programoms taikomas standartinis **pavyzdinis susitarimas dėl dotacijos**, pridėtas prie Komisijos vidaus taisyklių¹, plačiai naudojamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas (vieneto įkainiai, fiksuotosios normos ir vienkartinės išmokos), atitinkamose srityse taikomos paprastesnės išlaidų kompensavimo schemos ir įgyvendinama supaprastinta audito sistema. Išsamesnės pavyzdinio susitarimo dėl dotacijos gairės pateikiamos **anotuotame susitarime dėl dotacijos**. Komisija tebėra visapusiškai įsipareigojusi toliau paprastinti taisykles ir procedūras, kad būtų sumažinta klaidų rizika ir našta paramos gavėjams.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų apskaičiuotą 3,3 % klaidų lygį (5.7 dalis) ir imsis tolesnių veiksmų dėl Audito Rūmų nustatytų trūkumų (žr. Audito Rūmų ataskaitos 5.7–5.25 dalis), išdėstytų tolesniuose skirsniuose.

Komisija taip pat atkreipia dėmesį į Audito Rūmų praneštus kiekybiškai įvertinamų klaidų atvejus ir imsis tolesnių veiksmų. Be to, Komisija pažymi, kad dėl taisomųjų priemonių, kurias ji taikė įgyvendindama savo kontrolės sistemas, sumažėjo įvertintas su šiuo skyriumi susijęs klaidų lygis (5.11 dalis).

Kalbant apie atvejus, kai paramos gavėjų pasamdyti auditoriai, išduodantys finansinių ataskaitų sertifikatus (FAS auditoriai), neaptiko Audito Rūmų nustatytų klaidų (5.11 dalis), Komisija, siekdama

¹ Komisijos sprendimo C(2022)9304 *final* dėl Europos Sąjungos bendrojo biudžeto Komisijos skirsnio įgyvendinimo vidaus taisyklių 23 priedas.

toliau gerinti FAS kokybę ir patikimumą, organizuoja tikslinius internetinius seminarus FAS auditoriams, kad jie būtų geriau informuoti apie dažniausiai pasitaikančias atliekant auditus nustatomas klaidas (pvz., susijusias su personalo išlaidomis, subrangos bei kitomis tiesioginėmis išlaidomis ir pan.). Be aiškaus šablono, skirto programos „Horizontas 2020“ sertifikatams, Komisija dar teikia grįžtamąją informaciją FAS auditoriams, kai atliekant *ex post* finansinius auditus nustatoma FAS klaidų. Galiausiai Mokslinių tyrimų informacijos tarnyba (speciali ES mokslinių tyrimų programų pagalbos tarnyba) teikia rekomendacijas FAS auditoriams, atsakydama į internetu pateiktus prašymus.

Personalo išlaidos

Klaidų paveiktos personalo išlaidos

Komisija sutinka, kad personalo išlaidos tebėra pagrindinis klaidų šaltinis (5.13 dalis), ir tai bent iš dalies logiškai paaiškinama tuo, kad personalo išlaidos sudaro didžiausią dalį visos išlaidų sumos, deklaruojamos paramos gavėjų pagal programą „Horizontas 2020“ ir pagal programą „Europos horizontas“.

Programa „Horizontas 2020“ buvo reikšmingas postūmis siekiant supaprastinti ir suderinti išlaidų tinkamumo finansuoti taisykles, įskaitant personalo išlaidų apskaičiavimą.

Komisija pateikė gaires ir praktinius pavyzdžius programos „Horizontas 2020“ anotuotame pavyzdiniame susitarime dėl dotacijos ir toliau vykdė su programa „Horizontas 2020“ susijusią informuotumo didinimo veiklą, pateikdama interaktyvų klausimyną, kuris dalyviams buvo išsiųstas artėjant ataskaitiniam laikotarpiui ir kurį užpildė paramos gavėjai pagal savo atsakymus galėjo gauti atitinkamų patarimų. Komisija taip pat surengė internetinį seminarą, skirtą pagal programą „Horizontas 2020“ skiriamų dotacijų finansinių ataskaitų sertifikatų teikėjams. Be to, paramos gavėjai raginami naudotis Mokslinių tyrimų informacijos tarnybos paslaugomis ir jos prašyti paaiškinti klausimus, susijusius su dotacijų valdymu, įskaitant praktinius personalo išlaidų apskaičiavimo pavyzdžius. Komisija patvirtina savo įsipareigojimą stiprinti informavimo kampanijas, visų pirma skirtas dažnai klaidų darantiems paramos gavėjams.

Kalbant apie programą „Europos horizontas“, Komisija nuo 2021–2027 m. DFP pradžios taiko veiklos pavyzdinį susitarimą dėl dotacijos; ji paskelbė veiklos praktinio įgyvendinimo gaires, kuriose numatytas supaprastintas personalo išlaidų nustatymo metodas, pagrįstas dienos įkainio apskaičiavimu, kuriuo pakeičiami įgyvendinant programą „Horizontas 2020“ taikyti metodai, kuriuos naudojant dažniau padaroma klaidų. Kartu su pavyzdiniu susitarimu dėl dotacijos anotuotame susitarime dėl dotacijos pateikiama praktinių pavyzdžių apie priemokas ir dienos įkainių apskaičiavimą. Komisija savo rekomendaciniuose dokumentuose taip pat pateikia sąrašą, kuriame nurodoma, kaip tvarkytis su konkrečiai šaliai būdingomis išlaidomis.

Be to, Komisija iš naujo parengė programos „Europos horizontas“ dotacijų skyrimo procedūros dalyviams skirtus mokymus ir informavimo veiklą, į juos sistemingiau įtraukdama tam tikrą informaciją, kad sumažintų klaidų riziką. Teisiniais ir finansų klausimais Komisija taip pat dar labiau optimizavo sąveiką su nacionaliniais kontaktiniais centrais, kurie priklauso paramos struktūrai, paramos gavėjams teikiančiai informaciją apie tai, kaip teisingai deklaruoti išlaidas.

Komisija toliau paprastina personalo išlaidų deklaravimą pagal programą „Europos horizontas“, nuo 2024 m. gegužės mėn. pradėdama taikyti personalo išlaidų vieneto įkainius ir taip siekdama sumažinti klaidų riziką šį išlaidų apmokėjimą pasirinkusiems paramos gavėjams. Komisijos komunikacijos kampanijomis programos „Europos horizontas“ paramos gavėjai bus skatinami kuo plačiau naudotis šia galimybe.

Dienos įkainių, susijusių su programos „Europos horizontas“ dotacijomis, skaičiavimas

Personalo išlaidos paprastai apskaičiuojamos taikant 215 dienų per metus metodą, kaip numatyta pavyzdinio susitarimo dėl dotacijos 6.2.A.1 straipsnyje „Darbuotojų išlaidos (arba lygiavertės išlaidos)“ (toliau – 215 dienų metodas). Anotuotame susitarime dėl dotacijos pateikiamos gairės, kaip šį principą įgyvendinti laikantis pavyzdinio susitarimo dėl dotacijos ir visose srityse supaprastinant skaičiavimus, kad būtų išvengta klaidų. Daugeliu atvejų praktiškai taikant šį metodą reikalingos aiškinamosios gairės, kad jį būtų galima taikyti atsižvelgiant į skirtingus užimtumo scenarijus (skirtingą ataskaitinio laikotarpio trukmę, skirtingą užimtumo laiką, skirtingą darbo visą ir ne visą darbo dieną statusą, vaiko priežiūros atostogas ir kt.). Todėl pagrindinis 215 dienų metodas nėra skirtas taikyti ir paprastai negali būti tiesiogiai taikomas neatsižvelgiant į individualias aplinkybes.

Anotuotame susitarime dėl dotacijos Komisija patikslina, kad ji sutinka, jog 215 dienų metodą būtų galima taikyti kaip tolesnio supaprastinimo priemonę, atliekant bendrą konsoliduotą skaičiavimą už ataskaitinį laikotarpį vienam darbuotojui. Taip į bendrą apskaičiavimą integruojami tokie kintamieji (dauguma kintamųjų) kaip darbo laikas ir ataskaitinio laikotarpio trukmė.

Kitos netinkamos finansuoti tiesioginės išlaidos ir operacijos su daugkartinėmis klaidomis

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų nustatytas kitas tiesiogines išlaidas, kurios neatitiko kai kurių bendrųjų išlaidų tinkamumo finansuoti sąlygų, visų pirma, kurios nebuvo patirtos vykdant veiklą (5.22 dalis). Be to, ji nustatė atvejus, kai paramos gavėjai netinkamas finansuoti išlaidas deklaravo dviejose ar daugiau išlaidų kategorijų (5.24 dalis).

Tais atvejais, kai klaidos susijusios su personalo išlaidomis, Komisija mažina šiuos trūkumus organizuodama informavimo ir komunikacijos renginius bei internetinius seminarus (kaip išvengti klaidų deklaruojant kitas tiesiogines išlaidas pagal programą „Horizontas 2020“) ir pateikdama gaires anotuotame pavyzdiniame susitarime dėl dotacijos pagal programą „Horizontas 2020“ ir anotuotame susitarime dėl dotacijos pagal programą „Europos horizontas“, taip pat skatindama naudotis Mokslinių tyrimų informacijos tarnybos paslaugomis.

Nauji paramos gavėjai ir mažosios bei vidutinės įmonės (MVĮ)

Komisija pritaria Audito Rūmų vertinimui (5.25 dalis), kad MVĮ ir nauji paramos gavėjai yra labiausiai linkę daryti klaidų paramos gavėjai. Vis dėlto, manoma, kad siekiant sėkmingai įgyvendinti programą jų dalyvavimas yra labai svarbus, todėl skatinamas visais lygmenimis.

Siekdama sumažinti klaidų riziką, Komisija teikia paramą pareiškėjams ir paramos gavėjams vykdydama internetines informavimo ir komunikacijos kampanijas ir rengdama praktinius seminarus apie tai, kaip išvengti klaidų deklaruojant išlaidas. Šie veiksmai orientuoti į subjektus, kurie yra labiau linkę daryti klaidų, pavyzdžiui, į mažąsias ir vidutines įmones bei naujus paramos gavėjus (taip pat žr. atsakymus skirsniuose „Klaidų paveiktos personalo išlaidos“ ir „Kitos netinkamos finansuoti tiesioginės išlaidos“).

Be to, pagal programą „Europos horizontas“ dažniau skiriamas finansavimas vienkartinėmis išmokomis ir neseniai pradėti taikyti personalo išlaidų vieneto įkainiai mažina paramos gavėjams tenkančią administracinę naštą ir, tikimasi, dar labiau sumažins klaidų riziką.

2. CINEA *ex ante* kontrolės sistemos, taikomos EITP dotacijoms transporto ir energetikos sektoriuose, peržiūra

Komisija pažymi, kad apskritai, Audito Rūmų nuomone, į riziką orientuota EITP *ex ante* kontrolės strategija pagrįsta patikima rizikos analize ir ankstesne patirtimi.

Vis dėlto Audito Rūmai pažymi, kad tam tikrais atvejais neatliekant išsamių viešųjų pirkimų patikrų gali sumažėti *ex ante* kontrolės teikiamas patikinimo lygis (5.32 dalis). Komisijos požiūriu, atliekant tokias patikas būtina atsižvelgti į individualias situacijas, kad patikros būtų ekonomiškai efektyvios ir proporcingos finansinei rizikai.

Komisija toliau plėtos gaires, kad į jas būtų įtraukta rengiant vertinimo ataskaitą naudojamų kriterijų ir skelbime apie pirkimą nurodytų kriterijų atitikties patikra (5.33 dalis).

3. Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų pastabą, kad Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD ir Europos sveikatos ir skaitmeninės ekonomikos vykdomosios įstaigos (HADEA) metinėse veiklos ataskaitose (MVA) pateikiamas teisingas finansų valdymo įvertinimas, susijęs su atspindimų operacijų tvarkingumu (5.35 dalis).

Kalbant apie Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD MVA nurodytą klaidų lygį (5.36 dalis), jis praneša, kad programos „Horizontas 2020“ bendras reprezentatyvus klaidų lygis yra 2,57 %, o likutinis klaidų lygis – 1,64 %. Abu klaidų lygiai apskaičiuoti remiantis Komisijos atliktų programos „Horizontas 2020“ (2014–2021 m.) auditų rezultatais, o likutinis klaidų lygis – pataisymų rezultatais.

Kalbant apie naujos bendrosios programos „Europos horizontas“ *ex post* audito kampaniją (5.37 dalis), 2023 m. lapkričio mėn. Komisija patvirtino programos „Europos horizontas“ kontrolės strategiją. Atsižvelgiant į tai, 2024 m. pradėta programos „Europos horizontas“ audito kampanija. Komisijos nustatytas programos „Europos horizontas“ tikslas yra užtikrinti, kad bendras reprezentatyvus klaidų lygis ir bendras likutinis klaidų lygis, t. y. nenustatytų ir neištaisytų klaidų lygis, kasmet ir iki bendrosios programos pabaigos būtų ne didesnis kaip 2 %.

Vertinant Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD vidaus kontrolės sistemą atsižvelgta į devynias Vidaus audito tarnybos (VAT) rekomendacijas, skirtas Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD ir neįgyvendintas 2022 m. pabaigoje (5.38 dalis). Parengti ir įgyvendinami veiksmų planai pagal visas rekomendacijas. 2022 m. pateiktos kritinės rekomendacijos dėl Europos inovacijų tarybos programos valdymo sistemos reikšmingumas buvo sumažintas iki „svarbi rekomendacija“, nes dauguma poveikio mažinimo veiksmų buvo įgyvendinti.

Metinėje valdymo ir veiklos ataskaitoje (MVVA, 5.40 dalis) Komisija naudoja generalinių direktoratų MVA nurodytą riziką atliekant mokėjimą, kuri atitinka jų tiksliausią įvertį ir kurios kokybė buvo atidžiai ir struktūriškai peržiūrėta.

Remdamasi atliktu darbu, Komisija mano, kad DFP1 MVVA nurodyta rizika atliekant mokėjimą yra reprezentatyvi ir atspindi tikrą ir teisingą klaidų lygį. Šis įvertis grindžiamas metodika, pagal kurią Komisija, kaip EK biudžeto valdytoja, gali nustatyti ir atskirti didelės, vidutinės ir mažos rizikos sritis, todėl Komisija gali sutelkti savo pastangas mažinti riziką.

III.KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

Ankstesnių metų rekomendacijų įgyvendinimas

Komisija, atsižvelgdama į Audito Rūmų rekomendaciją 3 / 2021 ir imdamasi tolesnių veiksmų, užbaigė galimybių vertinimą, kaip paramos gavėjams pildant finansines ataskaitas įtraukti atsakomybės apribojimo pareiškimą, ir šią funkciją įdiegs iki 2024 m. pabaigos.

Kalbant apie rekomendaciją 2 / 2022: leidinio „Programos „Europos horizontas“ pasiūlymų vertinimas. Standartinis informacinis pranešimas“ (angl. *Horizon Europe Proposal Evaluation – Standard briefing*), 76 puslapyje jau užsimenama apie pareigą pateikti dokumentus. Pareiga vertinimo ataskaitose dokumentais patvirtinti vertinimą taip pat įtraukta į Komisijos darbuotojams, atliekantiems vienkartinį išmokų vertinimus, skirtas gaires (žr. leidinį *Lump sum guide A to Z* (10 p.). Bus patobulintas standartinis ekspertų informacinis pranešimas (skirsnis apie vienkartinę išmokas) siekiant aiškiau nurodyti, kad biudžeto vertinimas turi būti patvirtintas dokumentais.

5.1. rekomendacija. Didinti paramos gavėjų informuotumą apie dienos įkainių taisykles

Į programos „Europos horizontas“ ataskaitas įtraukti priemones, kurios būtų platesnio masto nei iki šiol vykdyti informuotumo didinimo veiksmai, kad paramos gavėjai geriau laikytųsi dienos įkainių taisyklių.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. vidurys)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

5.2. rekomendacija. Užtikrinti programos „Europos horizontas“ dokumentų aiškumą

Geriau išaiškinti su programa „Europos horizontas“ susijusiame pavyzdiniame susitarime dėl dotacijos naudojamas personalo išlaidų dienos įkainių apskaičiavimo taisykles ir metodus.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. vidurys)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Anotuotame susitarime dėl dotacijos pateiktos gairės, skirtos pavyzdiniame susitarime dėl dotacijos išdėstytiems principams įgyvendinti, buvo nuodugniai aptartos, kad sąlygos visų Sąjungos programų paramos gavėjams būtų kuo labiau supaprastintos ir galiausiai būtų sumažinta klaidų tikimybė. Šiuo atžvilgiu pavyzdiniame susitarime dėl dotacijos nustatytu 215 dienų metodu remiamasi anotuotame susitarime dėl dotacijos glaustai pateikiant įgyvendinimo gaires, skirtas skirtingiems užimtumo scenarijams, konkreitiems atvejams ir jų deriniams.

Prireikus Komisija patikslins personalo išlaidų dienos įkainių apskaičiavimo tvarką, pavyzdžiui, savo šablonuose, gairėse, vykdydama informavimo ir sąmoningumo didinimo veiklą, kad dar labiau sumažintų bet kokią riziką, kylančią paramos gavėjams dėl neaiškumų, susijusių su personalo išlaidų taisyklėmis.

5.3 rekomendacija. Parengti viešųjų pirkimų *ex ante* kontrolės gaires

Toliau plėtoti gaires, siekiant nustatyti EITP projektų viešųjų pirkimų *ex ante* kontrolės patikrų mastą, siekiant nustatyti, ar taikomi atrankos ir sutarties skyrimo kriterijai atitinka skelbime apie pirkimą paskelbtus kriterijus.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Ji toliau plėtos gaires, kad į jas būtų įtraukta rengiant vertinimo ataskaitą naudojamų kriterijų ir skelbime apie pirkimą nurodytų kriterijų atitikties patikra.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 6 SKYRIUJE

SANGLAUDA, ATSPARUMAS IR VERTYBĖS

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai skirtos ES lėšos išleidžiamos taikant Europos Komisijos ir nacionalinių institucijų pasidalijamojo valdymo sistemą.

Valstybės narės yra atsakingos už tai, kad būtų įdiegtos patikimos valdymo ir kontrolės sistemos, būtų užkirstas kelias susijusių išlaidų srities pažeidimams ir tokie pažeidimai būtų aptinkami bei ištaisomi. Komisija prižiūri ir vertina veiksmingą šių sistemų funkcionavimą remdamasi visais audito, įskaitant pačios atliekamus auditus, rezultatais, prireikus pateikdama rekomendacijų, ką reikėtų patobulinti, ir siekdama gauti pagrįstą patikinimą, kad metinis klaidų lygis kiekvienoje programoje nesiekia 2 % reikšmingumo ribos. Prireikus Komisija gali taikyti papildomas finansines pataisas, be tų, kurias jau taiko valstybės narės.

Komisijos bendroje sanglaudos politikos audito strategijoje atsižvelgiama į valdymo, kontrolės ir audito atsakomybės sritis, kurios galioja taikant pasidalijamojo valdymo principą, kai pagrindinė atsakomybė už sanglaudos fondų išlaidų, apie kurias pranešama Komisijai, auditą tenka valstybių narių audito institucijoms. Stengdamasi sumažinti paramos gavėjams tenkančią audito naštą, supaprastinti audito procesą ir išvengti pastangų dubliavimo, Komisija siekia gauti pagrįstą patikinimą pagal vieno bendro audito metodą atlikdama visų programų nacionalinio audito rezultatų ir nuomonių dokumentų peržiūras kartu su tiksliniais rizika grindžiamais auditais. Pastarieji auditai apima už programas atsakingų institucijų, įskaitant audito institucijas, darbo testavimą ir pakartojimą siekiant įvertinti jų atliekamo tikrinimo darbo ir ataskaitų teikimo patikimumą. Tokį požiūrį į auditą taip pat papildė pajėgumų stiprinimo veiksmai, įskaitant dalijimąsi bendromis metodikomis, rekomenduojami taisomieji veiksmai ir grįžtamosios informacijos apie aptiktas klaidas teikimas. Tuo remdamasi už programas atsakingos institucijos prireikus gali pagerinti savo darbą.

Taigi, Komisija vertina įvairių programų valdymo ir kontrolės sistemų kokybę remdamasi rizikos vertinimu ir atsižvelgdama į visus prieinamus audito rezultatus, įskaitant tuos, kurie gauti iš Europos Audito Rūmų (toliau – Audito Rūmai). Tai darydama Komisija gali nustatyti programas ar programų dalis, kuriose esama trūkumų arba klaidų tikimybė yra didžiausia, ir gali nukreipti savo audito darbą bei taisomąsias priemones į tas sritis. Ji gali įvertinti, ar tokių trūkumų arba pažeidimų būta kitose programos dalyse arba kitose tos pačios valstybės narės ar kitų valstybių narių programose. Taigi Komisija atitinkamų už programas atsakingų institucijų gali prašyti tikslingai ir proporcingai patobulinti sistemas, kad ateityje tokių klaidų kartotųsi mažiau, ir atlikti finansines pataisas dėl praeityje patirtų išlaidų.

Remdamasi prieinamais nacionalinių ir Komisijos auditų rezultatais Komisija metinėje ES biudžeto valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje padarė išvadą, kad sudėtinė bendra rizika patirti reikalavimų neatitinkančių sanglaudos politikos išlaidų apskritai nepakito, palyginti su ankstesniais metais, nors ir buvo padidėjusi 2022 m. Komisija taip pat padarė išvadą, kad 93 % sanglaudos

politikos programų (sanglaudos politikos programų iš viso yra 441) valdymo ir kontrolės sistemos veikia gerai. Likusių 30 programų ir dar 25 programų kai kurių dalių trūkumų išliko daugiausia vadovaujančiųjų institucijų ar jų tarpinių institucijų lygmeniu (valdymo patikrinimų, pirmojo lygmens kontrolės trūkumai). Be to, nors kai kurios audito institucijos neaptiko kai kurių klaidų, viso atlikto audito darbo patikimumu neabejota – iš visų institucijų, kurių yra 116, išskirta tik 10 audito institucijų (ar jų kontrolės įstaigų), kurios šiuo atžvilgiu laikytos išimtimis.

Galiausiai Komisija akcentuoja daugiametės taisomosios gebos veiksmingumą – jais galima riziką užbaigiant programas sumažinti tiek, kad ji nesiektų reikšmingumo ribos. Už programas atsakingos institucijos patvirtintose finansinėse ataskaitose dažnai anuliuoja anksčiau deklaruotas sumas, dėl kurių nustatyta neatitiktis reikalavimams ar rizika. Šie anuliuojami nuo 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pradžios sudarė iš viso 12,8 mlrd. EUR ERPF ir Sanglaudos fondo lėšų ir 3,56 mlrd. EUR ESF, Jaunimo užimtumo iniciatyvos ir EPLSAF lėšų. Taip yra ir dėl Bendrųjų nuostatų reglamento nuostatos dėl galimų grynujų finansinių pataisų, kurių tiesioginis rezultatas (jei būtų taikomos atitinkamos teisinės sąlygos) būtų toks, kad atitinkamos valstybės narės netektų finansavimo. Dalį taip anuliuotų sumų valstybės narės gali vėl pateikti (patvirtinus jų tinkamumą finansuoti) arba gali jas pakeisti kitomis tinkamomis finansuoti išlaidomis pagal tas pačias programas, nes iki šiol dar nėra vienu atveju neįvertinta, kad reikėtų taikyti Bendrųjų nuostatų reglamento sąlygas dėl grynujų finansinių pataisų. Be to, tuo pačiu laikotarpiu Komisija, vykdydama savo audito veiklą ir priežiūros funkciją paprašė atlikti daugiau kaip 1,54 mlrd. EUR vertės finansinių pataisų dėl sanglaudos politikos įnašų. Įgyvendinus visas taisomas priemones, Komisija metinėse veiklos ataskaitose nurodė, kad šiuo metu rizika užbaigiant programas nesiekia 2 % kiekvienais ataskaitiniais metais iki 2022 m. Tuo pat metu toliau taikomi tolesni taisomieji veiksmai.

Todėl Komisija padarė išvadą, kad ji yra gavusi patikinimą, kad valdymo ir kontrolės sistemos apskritai gana gerai veikia siekiant užtikrinti susijusių operacijų teisingumą ir tvarkingumą, ir kad yra imamas proporcingų ir veiksmingų taisomųjų priemonių tais atvejais, kai nustatoma taikomų taisyklių pažeidimų, galinčių pakenkti susijusios operacijos teisėtumui ir tvarkingumui.

Kaip pažymima neseniai paskelbtoje 9-ojoje sanglaudos ataskaitoje¹, ši bendra valdymo sistema taip pat sudarė sąlygas sanglaudos politikai tapti veiksmu, svariai mažinančiu ekonominę nelygybę visoje Europos Sąjungoje ir prisidedančiu prie pajamų lygio konvergencijos, ekonomikos augimo, nedarbo mažinimo ir konkurencingumo. Pavyzdžiui, visoje Vidurio ir Rytų Europoje pajamos vienam gyventojui, 2004 m. sudariusios 52 % ES vidurkio, išaugo ir šiuo metu sudaro beveik 80 %. Tuo pat metu nedarbo lygis sumažėjo nuo 13 % iki 4 %.

Sanglaudos politika taip pat atliko itin svarbų vaidmenį remiant Europos regionus per COVID-19 pandemiją ir vėlesnes krizes: pagal šią politiką greitai imtasi konkrečių priemonių su šių krizių poveikiu sveikatai ir ekonominiams bei socialiniams padariniais pažeidžiamiausiems visuomenės nariams ir ekonomikos dalyviams susijusioms problemoms spręsti. Pagal sanglaudos politiką nedelsiant suteikus paramą regionams, sumažinta tolesnio nelygybės didėjimo rizika, suteikta mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) remti labai reikalingo likvidumo, pradėtos darbo vietų išsaugojimo programos siekiant apsaugoti milijonų europiečių pragyvenimo šaltinius ir suteikta reikiamo lankstumo, kad būtų lengviau tęsti projektų įgyvendinimą. Taigi sanglaudos politikos lėšos buvo sutelktos, prireikus perprogramuotos ir papildytos krizei įveikti ir atsigavimui finansuoti skirtomis priemonės „NextGenerationEU“ lėšomis, kad valstybės narės galėtų įveikti šiuos iššūkius

¹ *Inforegio: devintoji ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos ataskaita (europa.eu)*; taip pat žr. politikos pasiekimus sanglaudos politikos srityje, apie kuriuos pranešta Regioninės ir miestų politikos GD ir Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD 2023 m. metinėse veiklos ataskaitose.

trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiais. Šiomis aplinkybėmis Komisija 2023 m. toliau prašė už programas atsakingų institucijų daugiau dėmesio skirti naujiems su prieinamu papildomu finansavimu susijusiems rizikos veiksniams, visų pirma dvigubam finansavimui, interesų konfliktams, sukčiavimui, korupcijai ar nepagrįstam naudojimuisi ypatingos skubos viešųjų pirkimų procedūromis. Apie nustatytus susijusius pažeidimus skaidriai pranešta atitinkamose Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato (toliau – REGIO GD) ir Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinio direktorato (toliau – EMPL GD) metinėse veiklos ataskaitose.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Audito Rūmų atlikto operacijų testavimo rezultatai

Komisija deramai atsižvelgia į Audito Rūmų įvertintą klaidų lygį, kuris per praėjusius dvejus metus didėjo (6.15 dalis), palyginti su gana stabiliu 2016–2021 m. (ir Audito Rūmų, ir Komisijos duomenimis) buvusiu klaidų lygiu. Komisijos rizika atliekant mokėjimą sanglaudos srityje 2023 m. įvertinta kaip reikšminga – 2,8 % – ir yra nustatyta remiantis išsamia visų audito nuomonių ir klaidų lygių, pateiktų programų audito institucijų, peržiūra, prireikus Komisijai atlikus patikslinimą remiantis savo vertinimu ir atsižvelgiant į Audito Rūmų audito rezultatus. Komisijos metodika leidžia jai daryti išvadas valstybių narių ar net atskirų programų lygmeniu (žr. Audito Rūmų paaiškinimą, pateiktą 1.11 dalyje). Remiantis visais prieinamais audito rezultatais, įskaitant Audito Rūmų audito rezultatus, Komisijos 2023 m. metinėse veiklos ataskaitose nurodyta rizika atliekant mokėjimą ir didžiausia rizika yra panaši į ankstesniais metais nustatytą riziką ir apskritai reikšminga, nors ir mažesnė nei ta, kuri nustatyta Audito Rūmų skaičiavimais.

Šį skirtumą Komisija sieja su kai kada skirtingais faktų ar taikomų taisyklių aiškinimais, taip pat su skirtingais metodiniais principais. Taip yra daugiausia dėl skirtingų Komisijos (atsakingos už patikimą ES biudžeto finansų valdymą) ir Audito Rūmų (kaip nepriklausomo išorės auditoriaus) vaidmenų ir įgaliojimų. Komisija pažymi, kad šis skirtumas jau antrus metus yra itin didelis, palyginti su ankstesniais metais. Audito Rūmai, sudarę operacijų imtį, joje kiekybiškai įvertina su bet koku taikomų taisyklių pažeidimu susijusias klaidas, darančias poveikį susijusiam mokėjimui (6.16 dalis). Šias klaidas Audito Rūmai ekstrapoliavo siekdami įvertinti sanglaudos, atsparumo ir vertybių srityje taikytiną klaidų lygį.

Komisija atliko kiekvienos programos vertinimą iš savo perspektyvos ir apibendrino šio vertinimo rezultatus (žr. šių Komisijos atsakymų I dalį).

Išlaidas, su kuriomis susiję Audito Rūmų audito metu nustatyti faktai, Komisija nebūtinai laiko netinkamomis finansuoti, taip pat ji nebūtinai laiko visus Audito Rūmų kiekybiškai įvertintus atvejus pažeidimais, apibrėžtais Bendrųjų nuostatų reglamento, kuris yra teisinis pagrindas Komisijai taikyti finansinę pataisą, 2 straipsnio 36 punkte.

Pavyzdžiui, be Bendrųjų nuostatų reglamente apibrėžtų pažeidimų, Audito Rūmai kiekybiškai įvertina ir problemas, susijusias su audito sekos trūkumu ar su realiujų išlaidų paskirstymo metodais, kai siekiama išvengti per didelių administracinių išlaidų, taip pat su akivaizdžiais interesų konfliktais ar su klaidomis, padaromomis per viešųjų pirkimų procedūras, kurios nesiekia ES nustatytų vertės ribų ir dėl to dažnai yra reglamentuojamos nacionalinės teisės aktų (žr. skirsnį „Vidaus rinkos taisyklių laikymasis“). Komisija pažymi, kad vienu atveju valstybės narės pataisos tebebuvo atliekamos po Komisijos audito, atlikto prieš pat Audito Rūmų auditą.

Kartu Komisija pripažįsta, kad dėl tam tikrų Audito Rūmų nustatytų sisteminių problemų (klaidingų valstybės pagalbos apskaičiavimo taisyklių, taikomų investicijoms Lenkijoje (6.3 langelis), Vokietijoje didelio paramos gavėjo netinkamai apskaičiuotų pridėtinių išlaidų) reikės kartu su atitinkamų valstybių narių institucijomis imtis griežtų ir tikslių tolesnių veiksmų. Be to, kai kurių už programas atsakingų institucijų 2023 m. vykdyta kontrolė ir atlikti patikrinimai galėjo būti mažiau veiksmingi dėl pernelyg didelio darbo krūvio ir didėjančio spaudimo dėl to, kad tuo pat metu buvo įgyvendinamos 2014–2020 m. programos ir papildomas finansavimas pagal priemonę „NextGenerationEU“ (taip pat žr. 1.22 dalį). Komisija primena, kad po pastaruoju metu įvykusių teisės aktų pokyčių² administraciniai programų užbaigimo terminai buvo pratęsti ir už programas atsakingos institucijos turi dar dvejus ataskaitinius metus, per kuriuos gali deklaruoti ir pataisyti išlaidas. Galutines finansines ataskaitas reikės pateikti tik iki 2026 m. vasario mėn. Taigi valstybės narės gali pasinaudoti tuo, kad yra daugiau laiko atlikti papildomus administracinius patikrinimus ir pataisas rengiantis pateikti baigiamąsias išlaidų deklaracijas.

Komisija deramai imsis tolesnių veiksmų dėl visų Audito Rūmų nurodytų klaidų, kurias ji pripažįsta ir dėl kurių ji, kai teisiškai įmanoma, prašo imtis taisomųjų priemonių ar atlikti finansines pataisas. Komisija taip pat rekomenduos atitinkamoms už programas atsakingoms institucijoms, jei reikės, toliau tobulinti valdymo ir kontrolės sistemas (taip pat iš 2021–2027 m. laikotarpio perspektyvos).

Komisija taip pat pabrėžia, kad audito institucijos atlieka svarbų vaidmenį aptinkant klaidas, kaip matyti iš to, kad programų audito institucijos pranešė apie 52 kiekybiškai įvertinamas klaidas, susijusias su operacijomis, įtrauktomis į Audito Rūmų sudarytą imtį (6.19 dalis). Be to, šių klaidų išvengti arba jas aptikti visų pirma turėjo vadovaujančiosios institucijos (žr. 6.43 dalį). Audito institucijų praneštas bendras klaidų lygis maždaug trečdalyje programų nagrinėjamaisiais ataskaitiniais metais viršijo 2 %, o tai rodo, kad reikia tobulinti pirmojo lygmens kontrolę pagal šias programas. Likutinis klaidų lygis atliktomis pataisomis visais atvejais, išskyrus 29 atvejus, sumažintas tiek, kad nebesiekė 2 %. Naudojantis aptikimo pajėgumais programų ir valstybių narių lygmeniu buvo atliktos svarbios finansinės pataisos ir anuliavimai dar prieš pateikiant programų finansines ataskaitas Komisijai (žr. šių Komisijos atsakymų I dalį).

Vis dėlto Komisija sutinka, kad kai kurios klaidos liko vadovaujančiųjų ir (arba) audito institucijų lygmeniu neaptiktos arba į jas nebuvo tinkamai atsižvelgta konkrečiais atvejais apskaičiuojant pranešamus klaidų lygius. Dėl šios priežasties, atlikus kiekvienos programos vertinimą, REGIO GD ir EMPL GD pakoregavo valstybių narių praneštus klaidų lygius siekdami atitinkamose savo metinėse veiklos ataskaitose, atsižvelgiant ir į Audito Rūmų gautus rezultatus, įvertinti didžiausią rizikos atliekant mokėjimą lygį (pagrindinį veiklos rezultatų rodiklį (PVRR) dėl teisėtumo ir tvarkingumo). Taip nustatytas klaidų lygis buvo mažesnis už tą, kurį Audito Rūmai apskaičiavo naudodami statistinę savo aptiktų klaidų ekstrapoliaciją.

Dėl klaidų rūšių (6.20 dalis) pažymima, kad Komisija ir audito institucijos, remdamosi savo bendra tipologija, nustatė iš esmės tas pačias pažeidimų kategorijas, kurias naudoja ir Audito Rūmai: tai yra netinkamos finansuoti išlaidos, viešieji pirkimai, audito seka ir valstybės pagalba. Komisija, toliau bendradarbiaudama su atitinkamomis už programas atsakingomis institucijomis, padės stiprinti jų pajėgumus ir geriau išvengti tokių pažeidimų bei juos aptikti, kartu skatindama taikyti supaprastinto išlaidų apmokėjimo tvarką ar su išlaidomis nesusietą finansavimą, kad būtų išvengta tokių klaidų, kurių įprastai būna tūkstančių paramos gavėjų realiųjų išlaidų deklaracijose.

Galiausiai, Komisijos nuomone, Audito Rūmų nurodytos klaidos, galėjusios atsirasti dėl taisyklių sudėtingumo ar dėl patvirtinamųjų dokumentų nebuvimo ar nepakankamumo, nebūtinai reiškia, kad bendrai finansuojamų projektų rezultatai ar poveikis yra abejotini.

² 2024 m. vasario 29 d. ES teisėkūros institucijų priimtas Reglamentas (ES) 2024/795, kuriuo sukuriama Europos strateginių technologijų platforma (STEP).

Vidaus rinkos taisyklių laikymasis: viešieji pirkimai ir valstybės pagalba

Dėl viešųjų pirkimų taisyklių Komisija pažymi, kad trys iš septynių Audito Rūmų kiekybiškai įvertintų atvejų buvo susiję su mažos vertės viešosiomis sutartimis, nesiekiančiomis ES nustatytos vertės ribos, kurioms taikomi nacionalinės teisės aktai (o ne ES direktyvos, išskyrus konkrečiai apibrėžtas tarpvalstybinės reikšmės aplinkybes), taigi gali būti leidžiama taikyti kitas taisykles, o ne ES taisykles. Todėl, kai Komisija ir už programas atsakingos institucijos mano, kad laikytasi nacionalinės teisės nuostatų, Komisija negali ir neturi kompetencijos laikyti tokių atvejų Bendrųjų nuostatų reglamento 2 straipsnio 36 punkte apibrėžtais pažeidimais.

Komisija pagal savo viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos veiksmų planus parengtomis priemonėmis toliau padės už programas atsakingoms institucijoms užtikrinti, kad, kai taikomos direktyvos ir ES teisės aktai, tos vidaus rinkos nuostatos būtų gerai suprantamos ir tinkamai įgyvendinamos, be kita ko, išvengiant interesų konflikto situacijų (6.24 dalis). Tačiau Komisija pažymi, kad 6.2 langelyje pateiktame Vengrijos pavyzdyje nagrinėtu atveju audito institucija, atsižvelgdama į įvairius veiksnius, manė, kad interesų konfliktas nebuvo pakankama priežastis visiškai atmesti sutartį, nes atitinkama savivaldybės įmonė nebuvo pelno siekianti įmonė (žr. Komisijos gaires C(2019) 3452 *final* (1.4 skirsnį)). Dėl Čekijos pavyzdžio Komisija pažymi, kad pasiūlymą pateikusios bendrovės, su kuria sudaryta sutartis, ankstesnis dalyvavimas buvo skaidriai atskleistas konkurso specifikacijose, laikantis taikytinų taisyklių, ir buvo numatyta sąlyga, pagal kurią leidžiama taikyti lygiavertes technines specifikacijas. Be to, pagal nacionalinę teisę leidžiama nurodyti konkrečius patentuotus produktus, jei pagal viešųjų pirkimų taisykles tai laikoma pagrįsta (taip yra ir šiuo atveju).

Be to, Komisija mano, kad kai ji fiksuoto dydžio pataisą taiko visoms viešosioms sutartims iki galutinio termino, kaip tai buvo daroma taikant 10 % fiksuoto dydžio pataisą Vengrijoje (6.25 dalis), atitinkamose programose išsprendžiami visi galimi su viešaisiais pirkimais susiję klausimai. Pagal Bendrųjų nuostatų reglamento 144 straipsnyje numatytą fiksuoto dydžio pataisos principą, kai kurioms sutartims gali būti taikomos įvairaus dydžio pataisos, pvz., nuo 5 % iki 100 % pagal Komisijos viešųjų pirkimų gaires, o kitoms gali nebūti jokių pataisų (0 %). Fiksuotas pataisos dydis po Komisijos audito nustatytas remiantis jos audito imtimi, kuri, remiantis rizika, sudaryta iš 29 sutarčių: joje nustatyta įvairaus pobūdžio ir dydžio problemų, susijusių su 21 iš šių sutarčių. Taigi, atsižvelgiant į Komisijos audito rezultatus, Bendrųjų nuostatų reglamente numatyta 10 % fiksuoto dydžio pataisa laikyta tinkama ir ją taikant atlikta daugiau kaip 1 mlrd. EUR vertės *ex ante* ir *ex post* finansinių pataisų. Todėl Komisija yra įsitikinusi, kad, taikant jos nustatytą pataisą, ES finansiniai interesai tinkamai apsaugoti nuo bet kokių galimų pažeidimų, kurie turėtų poveikį daugiau kaip 10 000 sutarčių tiriamajai visumai. Be to, 2022 m. Komisija dėl Vengrijos viešųjų pirkimų sutarčių atliko tolesnį auditą: jis pradėtas po fiksuoto dydžio pataisos galutinio termino, siekiant patikrinti, ar tinkamai ir veiksmingai taikomi reikiami valdymo ir kontrolės sistemų patobulinimai. Komisija taip pat planuoja 2025 m. atlikti horizontalųjį viešųjų pirkimų auditą.

Pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų prieinamumas

Dėl 6.29 dalies Komisija sutinka, kad pagrindiniai dokumentai yra reikalingi tam, kad būtų užtikrinta tinkama kiekvienam veiksmui deklaruotų išlaidų audito seka, laikantis 2014–2020 m. Bendrųjų nuostatų reglamento 72 straipsnio g punkto, nes kitaip galėtų kilti abejonių dėl remiamo veiksmo tinkamumo finansuoti (žr. 6.5 langelyje nurodytą pavyzdį). Vis dėlto Komisija taip pat pabrėžia, kad informacija, kurią prašoma pateikti paramos gavėjų ir už programas atsakingų institucijų, turėtų kiekvienu atveju išlikti proporcinga, atsižvelgiant į prašymų pateikti dokumentus poveikį bei

susijusias administracines išlaidas ir į suinteresuotųjų subjektų raginimus toliau paprastinti ES lėšų naudojimą.

Dėl audito institucijų audito procesų dokumentų (6.50 dalis) pažymima, kad audito standartų laikymasis turėtų būti derinamas su proporcingomis administracinėmis procedūromis. 2019 ir 2020 m. Komisija kartu su audito institucijomis sudarė darbo grupę, kad būtų patobulinti audito dokumentai ir pateikta būtiniausių rekomendacijų, o kartu būtų išlaikytas administracinių išlaidų proporcingumas. Taip parengtas diskusijoms skirtas dokumentas dėl audito dokumentų, apie kurį Audito Rūmai pranešė savo 2019 m. metinėje ataskaitoje (5.8 langelis).

Finansinės priemonės

Bet koks pažeidimas, nustatytas finansinių priemonių galutinių gavėjų lygmeniu (žr. Slovėnijos pavyzdį 6.7 langelyje), gali būti iki programų užbaigimo ištaisytas ir pakeistas tinkamomis finansuoti išlaidomis. Taip yra pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą: jame numatyta, kad su finansinėmis priemonėmis susijusių operacijų ir išlaidų tinkamumas finansuoti nustatomas užbaigiant programas (42 straipsnis). Taigi, tokie pažeidimai galutinių paramos gavėjų lygmeniu gali būti pakeičiami ir nedaro poveikio išankstiniams ES mokėjimams, atliekamiems įgyvendinant programą aukštesniu atitinkamos priemonės lygmeniu. Komisijos ir audito institucijų audito strategijose numatyta tikslingai pasirengti baigiamiesiems auditams, kad būtų nustatytas programų užbaigimo metu pagal finansines priemones deklaruotų išlaidų ir galutinių paramos gavėjų tinkamumas finansuoti.

Komisijos tiesiogiai arba netiesiogiai valdomos operacijos

Dėl 6.8 langelyje aprašyto Sanglaudos fondo ir Europos infrastruktūros tinklų priemonės (toliau – EITP) lėšomis bendrai finansuojamo projekto Komisija mano, kad pareiškėjas tinkamai užpildė deklaraciją, o pasirašantiesiems asmenims buvo leista atstovauti pareiškėjui.

25 % finansinė pataisa buvo nustatyta už atitinkamą Sanglaudos fondo bendrai finansuojamą programą atsakingos vadovaujančiosios institucijos sprendimu, priimtu vadovaujantis Komisijos gairėmis, taikytinomis esant pasidalijamajam valdymui. Kita vertus, finansavimas pagal EITP suteiktas remiantis kitu teisiniu ir sutartiniu pagrindu – susitarimu dėl tiesioginės dotacijos. Taisomųjų veiksmų būtų galima imtis tik jei Komisija nustatytų pasirašyto dotacijos susitarimo sąlygų pažeidimą, ir tai turėtų būti daroma taikant konkrečias leidžiamas priemones. Tačiau šiuo konkrečiu atveju Komisija nenustatė jokių atitinkamo dotacijos susitarimo pažeidimų, taigi netaikė jokių sankcijų.

Dėl 6.37 dalies (skubios paramos priemonės (SPP) įnašas į nesėkmingą COVID-19 vakcinos kūrimą) pažymima, kad rangovas pateikė finansinę ataskaitą su išsamiai nurodytomis išlaidomis, kurioms padengti panaudota išankstinė išmoka. Pagal atitinkamos sutarties II.14.5 straipsnio a punktą išlaidos, į kurias reikėjo atsižvelgti, apėmė ne tik patirtų išlaidų sumas, bet ir tas sumas, kurias buvo įsipareigota skirti arba kurios susijusios su įsipareigojimais, kuriuos rangovas buvo prisiėmęs tuo metu, kai apie tai pranešta Komisijai. Be to, 2023 m. Komisija nusprendė atlikti šio veiksmo auditą vietoje (jį numatyta pradėti 2024 m. birželio mėn.). Galutinį išlaidų tinkamumo finansuoti vertinimą atlikti bus galima tik kai bus užbaigtas šis auditas. Audito Rūmai kiekybiškai neįvertino savo audito metu nustatyto fakto finansinio poveikio, taigi neįtraukė šios operacijos į savo klaidų lygio apskaičiavimą.

Jsipareigojimas pasiekti su veiksmingumu susijusių siektingą reikšmę, įtrauktą į susitarimus dėl dotacijų

Pažanga vykdamas programų veiklos peržiūros planą yra Komisijos ir kiekvieno stebėsenos komiteto reguliariai stebima ir apie ją pranešama įgyvendinimo ataskaitose. Galutinėse programų įgyvendinimo ataskaitose bus pateikta informacija ir išvados dėl veiklos peržiūros plano padėties užbaigiant programą. Galutinis viešųjų išmokų dydis projektų lygmeniu gali būti, remiantis nacionalinėmis tinkamumo finansuoti taisyklėmis, susitarimuose dėl dotacijų susietas su tam tikrų išdirbių pasiekimu.

Pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą ir valstybėms narėms skirtas gaires dėl veiklos peržiūros plano, veiklos rezultatų peržiūros ir veiklos lėšų rezervo (angl. *Guidance for Member States on Performance framework, review and reserve*) Komisija gali laikotarpio pabaigoje taikyti finansines pataisas, jei išnagrinėjus galutinę programos įgyvendinimo ataskaitą būtų nustatyta, kad iš esmės nepavyko pasiekti veiklos peržiūros plane nustatytų finansinių ir (arba) išdirbio rodiklių siekinių reikšmių.

2. Audito Rūmų atliktas audito institucijų darbo vertinimas pasidalijamojo valdymo srityje

Vadovaujančiosios ir audito institucijos – pirmoji ir antroji gynybos linijos siekiant išvengti reikalavimų neatitinkančių išlaidų

Pagal pasidalijamojo valdymo principą atsakomybė išvengti pažeidimų, susijusių su paramos gavėjų deklaruotomis išlaidomis, ir aptikti bei ištaisyti tokius pažeidimus pirmiausia tenka už programas atsakingoms institucijoms: šiuo tikslu, prieš patvirtinant išlaidas programų metinėse finansinėse ataskaitose, vadovaujančiosios institucijos atlieka paramos gavėjų deklaruotų išlaidų valdymo patikrinimus, o audito institucijos atlieka išlaidų reprezentatyvių imčių auditus. Šių auditų tikslas – patikrinti pirmojo lygmens kontrolės veiksmingumą naudojant statistines veiksmų imtis, o kai praneštas klaidų lygis viršija 2 %, atlikti papildomas ekstrapoliuotas pataisas.

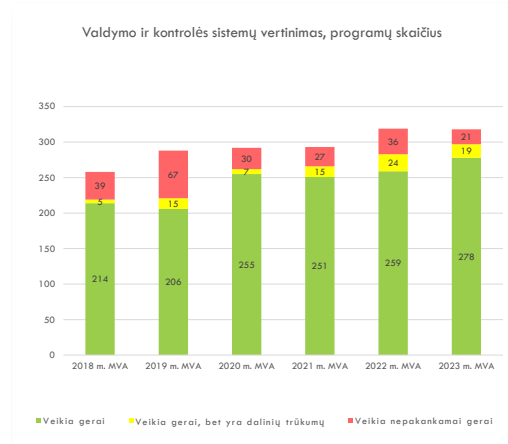
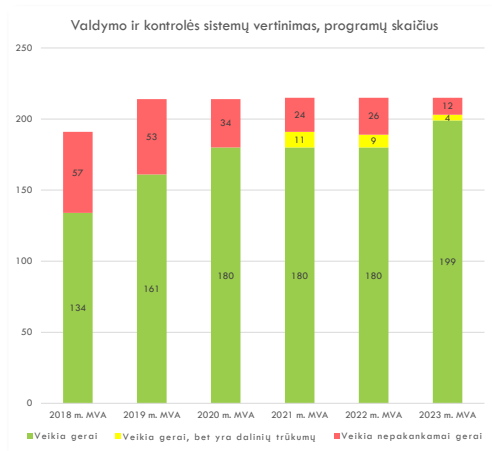
Siekdama užtikrinti, kad būtų įdiegta nuosekli ir patikima patikrinimo ir kontrolės sistema, Komisija daug bendradarbiauja su visomis už programas atsakingomis institucijomis.

Kiekvienais metais Komisija dėl kiekvienos programos, kuriai taikomas pasidalijamasis valdymas, remdamasi visais praneštais audito rezultatais ir savo pačios auditais, atlieka atskirą valdymo ir kontrolės sistemų veiksmingumo ir ataskaitiniais metais pripažintose finansinėse ataskaitose nurodytų išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo vertinimą. Taip siekiama pranešti apie gautą patikinimą ir nustatytus trūkumus ir patvirtinti atskirus kiekvienos programos rizikos lygius. Taigi Komisija gali nustatyti, kurios programos veikia gerai, kuriose programose tebėra trūkumų ir kokio pobūdžio taisomųjų veiksmų reikia imtis, taip pat dėl kurių programų, remiantis galima papildoma įvertinama rizika, reikia (arba, tikėtina, reikėtų) atlikti papildomų finansinių pataisų. Tada šis diferencijuotas ir atskiras vertinimas pateikiamas REGIO GD ir EMPL GD metinėse veiklos ataskaitose (žr. visų pirma 7B ir 7C priedus).

Kaip nurodyta 2023 m. metinėse veiklos ataskaitose (MVA), Komisija padarė išvadą, kad daugiau kaip 93 % visų programų valdymo ir kontrolės sistemos veikia (pakankamai) gerai. Ji nustatė programų ar programų dalių trūkumų ir paprašė 55 ERPF, Sanglaudos fondo ar ESF vadovaujančiųjų institucijų (iš viso yra 441 sanglaudos politikos programa) ir 10 iš 116 audito institucijų (ar jų kontrolės įstaigų) (jos atsakingos už mažiau nei 4 % ERPF ir Sanglaudos fondo

išlaidų ir mažiau nei 7 % ESF, Jaunimo užimtumo iniciatyvos ir EPLSAF išlaidų audita) atlikti patobulinimus.

EMPL GD ir REGIO GD valdymo ir kontrolės sistemų vertinimo raida (2018–2023 m.)

Pagal tokį požiūrį Komisija ketina prirėkus prašyti, kad atitinkamos už programas atsakingos institucijos atliktų patobulinimus, taikyti proporcingas, tikslines ir teisiškai pagrįstas ankstesnių išlaidų finansines pataisas ir išvengti tokių klaidų kartojimosi pagal tą pačią programą ateityje.

Su patikinimo dokumentų rinkiniais, kurių auditą Audito rūmai atliko 2023 m., susiję likutiniai klaidų lygiai

Dėl 2023 m. pripažintų finansinių ataskaitų Komisija 2023 m. metinėse veiklos ataskaitose, paskelbtose 2024 m., patvirtino likutinį klaidų lygį:

- nesiekiantį reikšmingumo ribos (kai kuriais atvejais po to, kai atlikti reikšmingo poveikio neturintys koregavimai) pagal 271 REGIO GD programą³ (85 %) ir 179 EMPL GD programas (83 %) ir
- viršijantį reikšmingumo ribą pagal 48 REGIO GD programas (15 %) ir 36 EMPL GD programas (17 %). Šios programos, kurių likutinis klaidų lygis viršija reikšmingumo ribą, sudaro palyginti nekintamą sanglaudos politikos programų dalį.

Dėl šių programų, kurių perskaičiuotas likutinis klaidų lygis viršija 2 %, taip pat tais atvejais, apie kuriuos pranešė Audito Rūmai (6.46 dalis), Komisija turi (kai, jos manymu, tai teisiškai įmanoma) taikyti papildomas finansines pataisas, kad su visomis 2014–2020 m. programomis susijusi rizika užbaigiant programas galiausiai nesiektų reikšmingumo ribos. Šiuo metu Komisija, remdamasi papildomomis dėl tų ataskaitinių metų, kuriuos apima Audito Rūmų vertinimas ir Komisijos metinės veiklos ataskaitos, reikalingomis pataisomis, vertina, kad rizika užbaigiant programas yra 1,3 %. Dėl visų ankstesnių ataskaitinių metų, remiantis papildomu audito darbu ir papildomomis finansinėmis pataisomis, kurių prašė Komisija ir su kuriomis sutiko atitinkamos už programas atsakingos institucijos, patvirtinta, kad rizika užbaigiant programas nesiekia 2 %. Tai atspindi sanglaudos politikos daugiamečių taisomosios gebos mechanizmo naudojimą.

³ Tai programos, finansuojamos ERPF ar Sanglaudos fondo arba naudojantis Pasirengimo narystei paramos priemonės (PNPP tarpvalstybinio bendradarbiavimo) arba Europos kaimynystės priemonės (EKP tarpvalstybinio bendradarbiavimo) paramos lėšomis.

Komisija pažymi, kad ji jau pakoregavo 10 iš 16 tų patikinimo dokumentų rinkinių, kurių auditą šiais metais atliko Audito Rūmai ir kurių likutiniai klaidų lygiai, perskaičiuoti Audito Rūmų, viršija 2 %, padidindama likutinį klaidų lygį iki daugiau nei 2 % (6.45 dalis), ir, Komisijos manymu, kai kurie Audito Rūmų atlikti perskaičiavimai iš dalies sietini su kai kurių klaidų vertinimo skirtumais (žr. šių Komisijos atsakymų II dalies 1 skirsnį).

Komisija, siekdama užtikrinti, kad bendroji teisinė ir įgyvendinimo sistema būtų vienodai suprantama, toliau glaudžiai bendradarbiauja su audito institucijomis, o su Audito Rūmais bendradarbiauja siekdama, kad būtų patikslinti aiškinimai, kurie gali būti skirtingi.

Audito institucijų darbo patikimumas

Komisija atsižvelgia į Audito Rūmų šių metų išvadas, kurios atitinka ankstesnių metų išvadas (6.50 dalis). Komisija vertina audito institucijos darbo veiksmingumą ir patikimumą pagal įvairius aspektus, o klaidų lygis (naudojamas Audito Rūmų, žr. 6.8 diagramą) yra tik vienas iš jų. Pavyzdžiui, kai kurios anksčiau audito institucijų neaptiktos klaidos – net jei jos turi poveikį perskaičiuotam klaidų lygiui ataskaitiniais metais – nebūtinai reiškia sisteminių atitinkamos audito institucijos darbo trūkumą.

Atsižvelgdama į šiuos kriterijus ir į Komisijos surinktus audito įrodymus, įskaitant Audito Rūmų šių metų rezultatus, Komisija vertina, kad audito institucijų darbo veiksmingumo lygis yra panašus į tą, kuris nurodytas ankstesniais metais. Ji ir toliau iš atitinkamų audito institucijų reikalaus atlikti patobulinimus tais atvejais, kai jos pačios ar Audito Rūmų auditais aptinkama įvairaus reikšmingumo lygio trūkumų (žr. 6.51 dalį ir 6.9 diagramą), – tai taikoma ir dešimčiai audito institucijų, kurių reikšmingas problemas Komisija nurodė metinėse veiklos ataskaitose.

Dėl 6.9 langelyje apibūdinto Vengrijos atvejo pažymima, kad po Komisijos audito taikyta fiksuoto dydžio finansinė pataisa apėmė darbuotojų kvalifikaciją, atlyginimų padidinimą ir vadovų išdirbtas valandas. Atlikus papildomus atlyginimo aspektų, kuriuos apėmė fiksuoto dydžio pataisa, tikrinimus nebūtų buvę atlikta papildomų ar kitokių pataisų. Audito institucija patikrino visus kitus paveiktų išlaidų elementų tvarkingumo ir teisėtumo aspektus, kaip tinka pagal jos pareigas (pvz., per didelių personalo išlaidų deklaravimą, kurio neapėmė fiksuoto dydžio pataisa). Todėl Komisija mano, kad audito institucija tinkamai pašalino su atitinkamomis išlaidomis susijusią riziką.

Komisija taip pat atkreipia dėmesį į 6.10 langelyje Audito Rūmų nurodytą gerosios praktikos patikrų pavyzdį ir į teigiamą jo poveikį audito sekai. Į šį pavyzdį ji atsižvelgs dalydamasi gerosios praktikos pavyzdžiais audito bendruomenėje.

3. 2014–2020 m. sanglaudos politikos valdymo ir kontrolės peržiūra

Komisija atkreipė dėmesį į bendrą Audito Rūmų išvadą, kad 2014–2020 m. patikinimo sistema padėjo sumažinti bendrą klaidų lygį, palyginti su padėtimi 2007–2013 m. laikotarpiu, ir pagrindiniams sanglaudos politikos valdymo ir kontrolės sistemų dalyviams suteikė keletą priemonių ES biudžeto apsaugai užtikrinti. Vis dėlto tam tikrais atvejais ne visos už programas atsakingos institucijos sugebėjo išvengti klaidų ir (arba) jas aptikti. Siekdama toliau stiprinti 2021–2027 m. sanglaudos srities išlaidoms taikomos patikinimo sistemos įgyvendinimą Komisija toliau glaudžiai bendradarbiaus su už programas atsakingomis institucijomis, kad būtų patobulintos valdymo ir kontrolės sistemos ir pašalintos pagrindinės klaidų priežastys. Tai bus daroma imantis konkrečių veiksmų, kaip antai nuolat stebint ir analizuojant klaidas ir skatinant taikyti supaprastinto išlaidų apmokėjimo tvarką, pagal kurią padaroma mažiau klaidų, ir su išlaidomis nesusieta

finansavimą. Komisija toliau skatins naudoti duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemones, tokias kaip „Arachne“, taip pat dirbtiniu intelektu grindžiamus metodus. Apskritai taip turėtų būti sustiprinti pajėgumai aptikti pažeidimus, įtariamą sukčiavimą ir galimus interesų konfliktus.

4. Komisijos patikinimo darbas ir pranešimas apie likutinį klaidų lygį jos metinėse veiklos ataskaitose

Dėl Audito Rūmų vertinimo, kad laikotarpio pabaigoje ne visos sistemos funkcionuoja veiksmingai (6.59 dalis), Komisija nurodo į savo atliktą vadovaujančiųjų ir audito institucijų vertinimą, pagrįstą visais prieinamais audito rezultatais, įskaitant sistemų auditus, sistemiškai atliekamus už programas atsakingų institucijų atžvilgiu kiekvienais metais. Nustačius trūkumų, dėl kurių susidaro netinkamų finansuoti išlaidų, atliekamos finansinės pataisos, kaip nurodyta 6.11 langelyje pateiktame Ispanijos pavyzdyje. Dėl Audito Rūmų 2021 m. metinėje ataskaitoje nustatytų atskirų pažeidimų Komisija paprašė už programas atsakingų institucijų taikyti sisteminę 50 mln. EUR vertės pataisą. Vadovaujantijai institucijai atliekant tolesnį darbą, pagrįstą Audito Rūmų ir Komisijos darbu, šiuo konkrečiu atveju atlikta daugiau kaip 103 mln. EUR vertės pataisų ir tai rodo, kad imamasi ryžtingų veiksmų. Papildomas audito metu nustatytas faktas, nurodytas šių metų Audito Rūmų metinėje ataskaitoje, yra susijęs su kitu klausimu (nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (NEET) statuso pagal nacionalinę teisę tikrinimu), o ne tuo klausimu, dėl kurio atlikta ankstesnė finansinė pataisa. Be to, valstybė narė šį audito metu nustatytą faktą ginčija.

Kai nustatyti dideli trūkumai konkrečiai daro poveikį audito institucijų darbui, Komisija nesikliauja vien praneštais klaidų lygiais, o pati pakartotinai atlieka darbą arba kiekybiškai įvertina riziką taikydama fiksuotuosius dydžius – tai atspindi metinėse veiklos ataskaitose ir metinėje ES biudžeto valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje pateikti rizikos atliekant mokėjimą ir didžiausios rizikos lygiai ir Komisija dėl to laiko juos pakankamai tiksliai atspindinčiais padėtį vietoje.

Komisija sukūrė savo patikinimo sistemą, kad EMPL GD ir REGIO GD generaliniai direktoriai galėtų pagal turimas deleguotųjų leidimų suteikiančių pareigūnų pareigas atskirai pateikti patikinimą dėl kiekvienos iš sanglaudos politikos programų (jų yra 441).

Generaliniai direktoriai, remdamiesi šiuo išsamiau ir atskiru kiekvienos programos vertinimu ir agreguotu savo valdomų fondų bendru likutiniu klaidų lygiu (rizika atliekant mokėjimą), savo atitinkamose metinėse veiklos ataskaitose galėjo padaryti išvadą, kad 2023 m. pripažintose finansinėse ataskaitose Komisijai patvirtintose tų fondų išlaidose tebėra reikšmingų pažeidimų (ERPF ir Sanglaudos fondo atvejais) arba išlieka reikšmingų pažeidimų rizika (ESF, Jaunimo užimtumo iniciatyvos atvejais) (6.63 dalis). Jie taip pat galėjo nustatyti, kuriose programose (ar jų dalyse) yra didelių trūkumų (žr., pvz., metinių veiklos ataskaitų 7.B priedą ir šių Komisijos atsakymų I dalį) ir dėl kurių iš jų prašoma imtis taisomųjų veiksmų, ir pranešė apie finansines pataisas, atliekamas imantis tolesnių veiksmų dėl ankstesniais metais nustatytų pažeidimų (žr. 6.11 langelyje pateiktą Komisijos veiksmų, kurių ji imasi, kai atliekant auditą nustatoma trūkumų, pavyzdį).

Metinėse veiklos ataskaitose Komisija išsamiai pranešė apie programas, kurių audito rezultatai rodo, kad gali reikėti atlikti papildomų finansinių pataisų, remiantis išsamia ir patikima kiekvienai programai taikoma metodika. Atsižvelgdama į Audito Rūmų pastabą dėl dokumentų peržiūroms, atliekamoms siekiant patvirtinti likutinius klaidų lygius, būdingo ribotumo, kai jos nėra papildomos pakartotinai atliekamu darbu, Komisija apskaičiuoja didžiausią riziką atliekant mokėjimą lygį, kurį nustatant atsižvelgiama į visą laukiamą dar nepatvirtintą informaciją, taip pat „rizikos priedą“, skirtą programoms, kurių audito Komisija niekada neatliko arba kurių ankstesniais metais

nustatyta tam tikrų pažeidimų, galinčių pasikartoti programose, kurių audito neatlikta. Todėl Komisija yra įsitikinusi, kad jos atlikti PVRR skaičiavimai, apimantys didžiausią riziką, kuriuose atsižvelgiama į Audito Rūmų rezultatus netaikant ekstrapoliacijos, tačiau atidžiai įvertinus, ar kitos programos galėtų būti paveiktos, tinkamai parodo realią padėtį vietoje, atsižvelgiant į nustatytą su kiekviena programa susijusią riziką.

Dėl paramos gavėjo pagal Vokietijos programą pasirinkto netinkamo išlaidų deklaravimo būdo (žr. 6.64 dalį ir 6.12 langelį) pažymima, kad Komisija praėjusio programavimo laikotarpio pabaigoje pateikė tai valstybei narei konkrečių rekomendacijų, tačiau Komisija nurodo, kad ta valstybė narė ir konkretus paramos gavėjas jų tinkamai nesilaikė pagal 2014–2020 m. programą (-as). Komisija yra suplanavusi prieš užbaigiant programas atlikti auditą, kuriuo bus išanalizuotas galimas šio Audito Rūmų audito metu nustatyto fakto egzistavimo pagal šią ir galbūt kitas Vokietijos programas mastas.

Galiausiai, kalbant apie 2014–2020 m. laikotarpio programų užbaigimą (6.65–6.69 dalys), Komisija po savo Vidaus audito tarnybos audito, kuriuo vertintas pasirėngimas užbaigti programas, išaiškino, kad išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo tikrinimas gali būti tęsiamas ir išmokėjus paskutinių ataskaitinių metų galutinį likutį. Toks patikrinimas dėl susijusių finansinėse ataskaitose nurodytų išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo gali būti gaunamas tik Komisijai gavus patikinimą, kad patvirtintas kiekvienos programos bendras likutinis klaidų lygis kiekvienais ataskaitiniais metais, įskaitant paskutinius metus, neviršija 2 % ir kad už programą atsakingos institucijos visu programos laikotarpiu tinkamai šalino visus nustatytus pažeidimus ir riziką. Tai gali apimti paskutinių ataskaitinių metų išlaidų atitikties auditus ir (arba) tolesnius veiksmus dėl bet kokių likusių neišspręstų problemų pagal kiekvieną programą, kaip antai vykdomų mokėjimų pertraukimą, sustabdymą ar finansines pataisas, remiantis ankstesniu audito darbu.

III.KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

Ankstesnių metų rekomendacijų įgyvendinimas

Komisija **nuosekliai imasi tolesnių veiksmų atsižvelgdama į visas** Audito Rūmų metinėse ataskaitose pateiktas **rekomendacijas, kurioms ji pritaria**. Dėl ankstesnių Audito Rūmų rekomendacijų, nurodytų 2023 m. metinės ataskaitos 6.2 priede, Komisija mano, kad ji, kiek tik galėjo, **įgyvendino visas rekomendacijas, kurioms pritarė** (žr., pvz., 5.2 rekomendaciją 2020 m. metinėje ataskaitoje ir 6.6 rekomendaciją 2022 m. metinėje ataskaitoje), ir pateikė Audito Rūmams išsamią įvairių veiksmų, kurių ji ėmėsi toms rekomendacijoms įgyvendinti, apžvalgą.

Dėl 2021 m. metinėje ataskaitoje pateiktos **5.6 rekomendacijos dėl informacijos teikimo** apie prieš valstybes nares pradedamas procedūras **dėl teisinės valstybės** Komisija primena, kad ta rekomendacija buvo atmesta. Nepaisant to, Komisija savo metinėje ES biudžeto valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje ir, kai tikslinga, atitinkamose metinėse veiklos ataskaitose pateikia aktualią naujausią informaciją apie susijusią padėtį.

6.1 rekomendacija. Atsižvelgti į valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus

a) **Laiku atsižvelgti į visus valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus, kuriuos nustatėme ir apie kuriuos pranešėme rengdami patikinimo pareiškimą dėl pasibaigusio 2014–2020 m. laikotarpio.**

b) Su audito institucijomis nustatyti, kokios svarbios patirties įgyta atsižvelgiant į a punktą, ir ja pasinaudoti 2021–2027 m. laikotarpiu, taip pat pranešti apie reikalingus veiksmus ir atitinkamą geriausią praktiką už programas atsakingoms valstybių narių institucijoms.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. gruodžio mėn.)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Komisija toliau bendradarbiaus su atitinkamomis valstybėmis narėmis ir už programas atsakingomis institucijomis siekdama, kad būtų laiku imamasi tolesnių veiksmų diegiant būtinus valdymo ir kontrolės sistemų patobulinimus tais atvejais, kai Komisijos ar Audito Rūmų 2023 m. dėl patikinimo pareiškimo atliktais auditais nustatyta konkrečių sistemos silpnųjų pusių ar trūkumų, ir prireikus tam naudodama visas turimas teises priemones (mokėjimo pertraukimą, sustabdymą, finansines pataisas).

Konkrečiai dėl Audito Rūmų 2023 m. auditais nustatytų įvairių su kai kuriomis audito institucijomis susijusių trūkumų Komisija per reguliarius techninio darbo susitikimus su audito institucijomis (visų pirma 2024 m. Kolegų grupės susitikimą – tai kasmetinis audito bendruomenės aukšto lygio atstovų susitikimas su Komisija, įvyksiantis 2024 m. spalio mėn.) organizuoja posėdį, kurio tema – tolesni veiksmai dėl nustatytų trūkumų ir klaidų, kurių neaptiko audito institucijos. Šių pastangų rezultatas bus veiksmų planas, kuriuo bus remiamasi audito institucijų 2021–2027 m. darbe. Tai taip pat bus informacijos šaltinis Komisijos atliekamam rizikos vertinimui rengiant būsimus savo audito planus. Be to, Komisijai atliekant atitiktus auditus 2021–2027 m. laikotarpiu, auditas nuosekliai apims naudojamuose audito kontroliniuose sąrašuose (be kita ko, dėl Audito Rūmų nustatytų problemų) esamų spragų nustatymą – tai įeis į 11-ojo pagrindinio reikalavimo dėl valdymo ir kontrolės sistemų vertinimą. Komisija toliau skatins audito bendruomenėje dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais ir metinėse veiklos ataskaitose praneš apie šio veiksmų plano įgyvendinimą.

6.2 rekomendacija. Suderinti klaidų vertinimą viešųjų pirkimų srityje taikant tiesioginį ir pasidalijamąjį valdymą

Nustatyti suderintą viešųjų pirkimų pažeidimų, susijusių su projektais, finansuojamais taikant tiesioginį ir pasidalijamąjį valdymą, pavyzdžiui, EITP ir ERPF lėšomis finansuojamais projektais, vertinimą. Dėl pažeidimų, padarytų pažeidus tas pačias teises nuostatas, turėtų būti taikomas toks pat vertinimas ir pataisos norma.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. gruodžio mėn.)

Komisija **nepitaria** šiai rekomendacijai.

Konkrečiu Audito Rūmų nagrinėtu atveju leidimus suteikiantis pareigūnas, atsakingas už EITP dotaciją, nustatė, kad viešojo pirkimo sutarties pakeitimai nepažeidžia įsipareigojimų pagal susitarimą dėl dotacijos, pasirašytą su paramos gavėju. Taigi nebuvo galima taikyti taisomųjų priemonių.

Net jei galimi pažeidimai pagal programas, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas ir kurioms taikomas tiesioginis valdymas, vertinami remiantis panašiais pagrindais, priimant tiek leidimus suteikiančių pareigūnų, tiek nacionalinių institucijų sprendimus turi būti tam tikras diskrecijos elementas, galintis lemti skirtingus rezultatus.

Tačiau bet kokiomis kitomis aplinkybėmis, kai pagal tiesiogiai valdomą programą atsakingas leidimus suteikiantis pareigūnas nustato įsipareigojimo pažeidimą, jis gali imtis priemonių pagal

atitinkamo dotacijos susitarimo nuostatas. Visų pirma, galėtų būti atmetos pažeidimo paveiktos išlaidos. Be to, reikšmingų klaidų, pažeidimų arba sukčiavimo ar šiurkštaus įsipareigojimų pažeidimo atvejais leidimus suteikiantis pareigūnas gali atlikti visos dotacijos sumos sumažinimą, galintį siekti iki 100 % visos dotacijos sumos.

2024 m. paskelbtas atnaujintas rekomendacinis dokumentas⁴ dėl to, kaip būtų galima taikyti tokį dotacijos sumažinimą. Taigi Komisija jau turi patikimą sistemą, pagal kurią, kai leidimus suteikiantis pareigūnas yra nustatęs įsipareigojimo pažeidimą, paramos gavėjui gali būti taikomos taisomosios priemonės. Tačiau dėl atsakingų leidimus suteikiančių pareigūnų pagal pasidalijamojo valdymo ir tiesioginio valdymo tvarką turimų pareigų, susijusių su konkrečiu kiekvieno jų su paramos gavėju pasirašyto dotacijos susitarimo pobūdžiu, neįmanoma užtikrinti, kad taisomosios priemonės visais atvejais būtų vienodos.

6.3 rekomendacija. Atsižvelgti į finansinę riziką tikrinant, ar pasiektos veiksmingumo siektinos reikšmės

Užtikrinti, kad valstybės narės nustatytų sutartinių įsipareigojimų po mokėjimo, kuriais paramos gavėjas įsipareigojo pasiekti su veiksmais, vykdomais įgyvendinus projektą, susijusius veiklos rezultatų rodiklius, įvykdymo sistemingo tikrinimo procesą.

(Tikslinė įgyvendinimo data: kai valstybės narės pateiks veiksmų programų užbaigimo dokumentus, vėliausiai iki 2026 m. kovo mėn.)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Valstybėms narėms pirmiausia tenka pareiga nuosekliai tikrinti, ar paramos gavėjai laikosi su dotacija susijusių įsipareigojimų taip, kad šie būtų veiksmingi. Kiekvienoje galutinėje įgyvendinimo ataskaitoje, teikiamoje užbaigiant programą, valstybės narės, remdamosi programos lygmeniu agreguotais atskirų veiksmų duomenimis, praneš Komisijai apie sėkmingą veiklos peržiūros plano įvykdymą. Šias galutines įgyvendinimo ataskaitas, teikiamas užbaigiant programas, Komisija nuosekliai vertins atsižvelgdama į prieinamus audito rezultatus, pvz., dėl veiksmų tvarumo arba dėl to, ar už programas atsakingos institucijos net ir pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui patikrino ir įsitikino, kad įgyvendinami veiksmai pagerino programos rodiklius taip, kaip planuota. Užbaigiant programas audito institucijos taip pat turi, remdamosi savo auditais, patvirtinti, kad užbaigiant programas teikiamose įgyvendinimo ataskaitose nurodyti duomenimis pagrįsti veiksmingumo rodikliai yra patikimi. Susiję Komisijos audito kontroliniai sąrašai, skirti teminiams auditams dėl pasirengimo užbaigti programas, šiuo atžvilgiu apima konkrečius tikslinius su šiais dalykais susijusius klausimus ir šiais kontroliniais sąrašais yra skaidriai pasidalyta su visomis pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą dalyvaujančiomis audito institucijomis.

6.4 rekomendacija. Užtikrinti patikimą pasirengimą ateityje užbaigiant 2014–2020 m. programas

Parengti išsamias užbaigimo procedūras, atsižvelgiant į mūsų metinėse ataskaitose nustatytą riziką:

a) nustatyti užbaigimo stebėsenos sistemą, kad būtų galima atsekti visų 2014–2020 m. veiksmų programų būklę, per metus užbaigtų programų sumas ir bendras sumas, vis dar nepanaudotas sumas ir dar neužbaigtus veiksmus, ir

⁴ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/common/guidance/guidance-on-grant-reductions_en.pdf

b) šią informaciją pateikti metinėse veiklos ataskaitose.

Ši informacija apie 2014–2020 m. programų užbaigimą taip pat turėtų apimti įsipareigojimų dėl nepanaudotų lėšų panaikinimą Komisijos finansinėse ataskaitose.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. birželio mėn.)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Dėl tikslinės šios rekomendacijos įgyvendinimo datos Komisija pabrėžia, kad Bendrųjų nuostatų reglamentą iš dalies pakeitus su Europos strateginių technologijų platforma (STEP) susijusiu teisės aktu nustatytas naujas programų užbaigimo dokumentų pateikimo terminas ir Komisija daugelio programų užbaigimo dokumentus gali gauti tik 2026 m. vasario mėn., o tai taip pat reiškia, kad galimas įsipareigojimų panaikinimas užbaigiant atitinkamas programas bus vykdomas nuo 2026 m.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 7 SKYRIUJE GAMTOS IŠTEKLIAI IR APLINKA

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Daugiametės finansinės programos (DFP) 3 išlaidų kategorija „Gamtos ištekliai ir aplinka“ apima ES išlaidas, skirtas bendrai žemės ūkio politikai (BŽŪP), jūrų ir žuvininkystės politikai (EJRŽ(A)F) ir Aplinkos ir klimato politikos programai LIFE.

Bendra žemės ūkio politika (BŽŪP), kuriai pagal šią išlaidų kategoriją tenka daugiausia išlaidų, yra tikroji Europos politika, nes valstybės narės sutelkia išteklius vienai bendrai politikai vykdyti iš vieno Europos biudžeto. Sutartyje ir BŽŪP reglamentuose nustatyti BŽŪP tikslai yra šie: didinti žemės ūkio našumą; užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį; stabilizuoti rinkas; garantuoti pakankamą tiekimą; užtikrinti vartotojams priimtinas tiekiamos produkcijos kainas.

BŽŪP, pagal kurią 2023 finansiniais metais paramą gavo 6,2 mln. paramos gavėjų, įgyvendinama taikant pasidalijamąjį valdymą, pasitelkiant visapusišką valdymo ir kontrolės sistemą. Patikimas BŽŪP patikinimo modelis apima mokėjimo agentūrų vykdomą pirmojo lygmens kontrolę, nepriklausomų tvirtinančiųjų įstaigų atliekamą audito darbą ir pačios Komisijos darbą tvirtinant sąskaitas.

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad tiesioginių išmokų srityje ir toliau nėra reikšmingų klaidų, ir tai patvirtina svarbų Integruotos administravimo ir kontrolės sistemos (IAKS), apimančios ir Žemės sklypų identifikavimo sistemą (ŽSIS), vaidmenį užkertant kelią klaidoms ir mažinant jų lygį. Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų įvertintą klaidų lygį visoje DFP 3 išlaidų kategorijoje (7.39 dalis). Pačios Komisijos įvertinta BŽŪP su rizika susijusi suma atliekant mokėjimą, pateikta Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD metinėje veiklos ataskaitoje, išlieka mažesnė už reikšmingumo lygį, taip pat išlieka stabili per kelerius metus. Šis aspektas ypač svarbus atsižvelgiant į tai, kad 2023 finansiniai metai (2022 paraiškų teikimo metai) buvo paskutiniai BŽŪP įgyvendinimo pagal 2014–2022 m. teisės aktų sistemą metai ir ši stabili klaidų lygio tendencija kartu su gerai veikiančiomis BŽŪP valdymo įstaigomis sudaro sąlygas 2023–2027 m. BŽŪP įgyvendinti pagal naują veiklos rezultatais grindžiamą modelį.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Operacijų testavimo rezultatai

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų įvertintą 2,2 % klaidų lygį DFP 3 išlaidų kategorijoje.

Tiesioginės išmokos

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų vertinimą, kad tiesioginėse išmokose ir toliau nėra reikšmingų klaidų. Dėl keturių kiekybiškai įvertinamų klaidų pažymėtina, kad išmokas paveikė klaidingas 2022 paraiškų teikimo metų teisių į išmokas apskaičiavimas. Valstybių narių valdžios institucijos jau buvo nustačiusios permokas prieš Audito Rūmams atliekant auditą, o tvirtinančioji įstaiga įtraukė šiuos nustatytus duomenis į savo metinę ataskaitą ir nuomonę (taip pat žr. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD metinės veiklos ataskaitos 7 priedą). Komisija taip pat stebės padėtį atlikdama savo audito darbą, užtikrindama, kad ES biudžetas būtų tinkamai apsaugotas.

2. Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

AGRI GD ir ENV GD ataskaitos dėl išlaidų tvarkingumo

Tvirtinančiosios įstaigos jau devynerius metus teikia nuomonę dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo. Dėl Komisijos vykdomų pajėgumų stiprinimo veiksnių (gairių rengimo, reguliarių ekspertų grupės posėdžių) šių įstaigų ataskaitose pateikiama patikima, esminė ir vertinga informacija apie išlaidų teisėtumą ir tvarkingumą. Šią informaciją išsamiai nagrinėja AGRI GD ir ja remiantis buvo apskaičiuotas 2023 finansinių metų AGRI GD pakoreguotas klaidų lygis. **Komisija taip pat pabrėžia, kad dėl visų BŽŪP taisomųjų veiksnių (kurių įvertis – 1,34 %) galutinė su rizika (rizika užbaigimo metu) susijusi BŽŪP suma 2023 m. sudarys 0,53 %, kaip nurodyta AGRI GD 2023 m. metinėje veiklos ataskaitoje.**

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų pastabą, kad AGRI GD ir ENV GD galutinės rizikos atliekant mokėjimą (arba užbaigimo metu) apskaičiavimo metodika ir toliau atitiko Komisijos gaires.

Komisijos metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita (MVVA)

Rengdama MVVA Komisija naudoja riziką atliekant mokėjimą, kurią generaliniai direktoratai atskleidė savo metinėse veiklos ataskaitose ir kuri atitinka jų tiksliausią patirtų išlaidų klaidų lygio įvertį atlikus nuodugnią ir struktūrizuotą kokybės peržiūrą.

Apskritai Komisija savo ataskaitoje nurodo, kad, remiantis šimtais tūkstančių pagal atidžiai parengtas kontrolės strategijas, pritaikytas prie fondų ypatumų, kasmet valstybių narių atliekamų patikrų ir tvirtinančiųjų įstaigų bei Komisijos atliekamų auditų, 3 išlaidų kategorijos „Gamtos išteklių ir aplinka“ rizika atliekant mokėjimą yra nereikšminga. Taikydama išsamų metodą, Komisija gali nustatyti konkrečias programos tiriamosios visumos dalis, kurios greičiausiai bus paveiktos klaidų, aiškiai nustatyti sritis, kuriose reikalingi patobulinimai, prireikus taikyti finansines pataisas ir diferencijuoti visų atliktų mokėjimų klaidų lygį. Remdamasi atliktu darbu, Komisija mano, kad MVVA

nurodyta rizika atliekant mokėjimą pagal 3 išlaidų kategoriją „Gamtos ištekliai ir aplinka“ atspindi klaidų lygį.

Surinkta informacija apie naujas veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistemas

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas dėl veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistemų. Nuo 2023 m. birželio mėn. iki 2024 m. kovo mėn. Komisija taip pat atliko keturis bandomuosius prevencinius naujų veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistemų IT auditus. Šių bandomųjų auditų tikslas buvo dvejopas: įvertinti IT sistemų, skirtų veiklos rezultatų ataskaitoms teikti, įdiegimo būklę (daugiausia dėmesio skiriant sistemų projektavimui ir struktūrai, duomenų tvarkymui – pradinių duomenų rinkimui, rodiklių apskaičiavimui ir veiklos rezultatų ataskaitos parengimui, taip pat informacijos saugumui) ir parengti audito metodiką, pagal kurią tvirtinančiosioms įstaigoms būtų suteikiamos jų metinio audito darbo gairės, susijusios su IT sistemomis, skirtomis veiklos rezultatų ataskaitoms teikti ir metinei veiklos rezultatų ataskaitai rengti.

Remiantis iki šiol atliktu darbu, Komisijos pastabos yra panašios į Audito Rūmų pastabas dėl problemų, kylančių kuriant veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistemas. Tačiau valstybėse narėse, kuriose vykdomi AGRI GD bandomieji prevenciniai IT auditai, nacionalinės valdžios institucijos išreiškė daugiau pasitikėjimo, kad bus laikomasi termino (visų pirma 2023 finansiniais metais), ir nenurodė galimybės vėlavimo atveju naudoti alternatyvius ataskaitų teikimo sprendimus.

Siekdamas dar labiau sumažinti riziką, susijusią su naujai sukurtomis IT sistemomis, skirtomis veiklos rezultatų ataskaitoms teikti, 2024 m. AGRI GD toliau vykdys šių sistemų IT auditus keturiose kitose valstybėse narėse.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

Ankstesnių metų rekomendacijų įgyvendinimas

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų vertinimą, kad 6.1 ir 6.2 rekomendacijos (dalis, susijusi su 21 priemonės auditu), kurios turi būti įgyvendintos iki 2023 m. pabaigos, buvo visiškai įgyvendintos.

7.1 rekomendacija. Patikrinti nacionalinių priemonių, kuriomis siekiama apriboti ES paramą stambiams ūkiams, veiksmingumą

Atsižvelgiant į valstybių narių atsakomybę tikslingai skirti paramą pajamoms tiems, kuriems jos labiausiai reikia, patikrinti valstybių narių priemonių, kuriomis ribojamos tiesioginės išmokos stambiams ūkiams, veiksmingumą.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m.)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai. Rengdama Komisijos pasiūlymą dėl BŽŪP po 2027 m., Komisija analizuos, kaip įvairiomis priemonėmis prisidedama prie geresnio tiesioginių išmokų perskirstymo ir tikslingumo, įskaitant išmokų dydžio apribojimą.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 8 SKYRIUJE MIGRACIJA IR SIENŲ VALDYMAS. SAUGUMAS IR GYNYBA

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija palankiai vertina Europos Audito Rūmų išvadas, kad 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos teminių priemonių nustatymas ir paskirstymo metodikų įgyvendinimas atitiko atitinkamų reglamentų reikalavimus. Ji taip pat atkreipia dėmesį į pateiktą informaciją apie pastangas, įdėtas rengiant 2021–2027 m. DFP, ir į tai, kad apžvelgtos audito institucijos yra patenkintos Komisijos suteikta parama.

Komisija yra įsipareigojusi toliau dėti pastangas tose srityse, kuriose nustatyta trūkumų, kad ateityje būtų sumažinta klaidų rizika.

Kalbant apie 8.19 dalį, Komisija migracijos, sienų valdymo, saugumo ir gynybos išlaidas laiko mažos rizikos išlaidomis¹. Komisijos apskaičiuotas rizikos atliekant mokėjimą įvertis neviršija 2 % išlaidų ir yra grindžiamas visais Komisijos ir valstybių narių atliktos kontrolės ir auditų², kurių metu buvo patikrinta daugybė operacijų, rezultatais.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS

Dėl 8.6 dalyje pateiktos pastabos, kad didelės valstybių narių sumos liko nedeklaruotos (18 % – Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo (PMIF) ir 25 % – Vidaus saugumo fondo (VSF)), Komisija norėtų pranešti, kad 2024 m. gegužės mėn. pabaigoje, užbaigus audito darbą, nedeklaruotos sumos sudarys 11 % PMIF ir 9 % VSF.

1. Operacijų tvarkingumas

Kalbant apie patikrintas operacijas, kuriose buvo nustatyta klaidų (8.8 dalis), Komisija įsipareigoja spręsti nustatytas problemas ir prireikus sugriežtinti gaires, kad ateityje būtų sumažintas klaidų skaičius.

[Atsakymas į 8.1 langelyje pateiktas pastabas](#)

Nėra pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų

Vykdamas Audito Rūmų 8.1 langelyje nurodytą PMIF projektą, kuriam taikomas pasidalijamasis valdymas su Jungtine Karalyste, buvo teikiamos saugumo ir skrydžių paslaugos siekiant palengvinti trečiųjų šalių piliečių, nebeturinčių leidimo gyventi šalyje, išsiuntimą iš Jungtinės Karalystės.

¹ 2024 m. MVVA: II tomo 2 priedo 2.1.2 skirsnis.

² Preliminariai 2023 m. pabaigoje tiesioginio valdymo audito aprėptis 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu sudarė 25 % išlaidų.

Jungtinės Karalystės valdžios institucijos mano, kad užduoties atlikimo ataskaita yra pakankamas patvirtinamasis dokumentas, kuriuo remiantis laikoma, kad trečiosios šalies pilietis išsiųstas iš šalies teritorijos.

Komisija mano, kad, be esamų lėktuvo bilietų, pateikta pakankamai įrodymų, pavyzdžiui, užduoties atlikimo ataskaitos, kuriose nurodyta išsami informacija apie vietą, datą ir laiką, patvirtinanti faktus, dėl kurių buvo patirtos išlaidos.

[Atsakymas į 8.3 langelyje pateiktas pastabas](#)

Nenuoseklus skyrimo kriterijų taikymas ir ES parama projektams, viršijantiems dvejopam naudojimui taikomų reikalavimų lygį

Komisija nepitaria 8.3 langelyje pateiktam vertinimui ir mano, kad pasiūlyme buvo pateikta informacija, būtina siekiant paaiškinti, kaip pritaikymas užtikrina atitiktį dvejopo naudojimo reikalavimams.

Geležinkelio tiltų eksploatavimo laikas buvo besibaigias ir dauguma jų buvo priskirti 4 kategorijai, t. y. turėjo esminių pažeidimų / defektų. Komisija mano, kad paraiškoje tinkamai nurodyta, jog siekiant išvengti veiklos apribojimų tiltus reikės atnaujinti.

Komisija pažymi, kad atliekant vertinimą, remiantis paraiškoje pateikta informacija, buvo tinkamai patikrinti visi tinkamumo kriterijai, taip pat ir atitiktis ašies apkrovos reikalavimui. Be to, vertinimas atliktas pagal kvietimui teikti paraiškas taikomą vertinimo ir skyrimo procedūrą.

Komisijos nuomone, Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2021/1328 nustatoma ne viršutinė apkrovos pajėgumo riba, o mažiausia ir rekomenduojama vertė. Reglamento (ES) 2021/1153 dėl EITP 12 straipsnio 1 dalies d punkte teigiama, kad išlaidos turėtų būti tinkamos finansuoti tik tokiu mastu, koku jos atitinka dvejopam naudojimui būtinų reikalavimų lygį. Faktinis konkrečiam infrastruktūros objektui keliamas reikalavimas turi būti vertinamas kiekvienu konkrečiu atveju. Būtent šiuo atveju, Komisijos nuomone, šio infrastruktūros objekto išlaidos buvo tinkamos finansuoti.

[Atsakymas į 8.4 langelyje pateiktas pastabas](#)

Su viešųjų įstaigų deklaruoto PVM grąžinimu susiję trūkumai

Audito Rūmai 8.4 langelyje mini pasidalijamojo valdymo PMIF projektą Vengrijoje, kurį įgyvendindamas paramos gavėjas deklaravo negražintiną PVM, o Komisija jį sumokėjo.

Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad deklaruoto PVM tinkamumas finansuoti nėra ginčijamas. 2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos įgyvendinimo laikotarpiu Komisija ragino valstybes nares peržiūrėti savo susitarimus atsižvelgiant į ankstesnes Audito Rūmų pastabas ir rekomendacijas.

Vengrija laikėsi nuomonės, kad tiek ES, tiek nacionalinės teisės aktai buvo taikomi teisingai ir kad PVM taikymas taip pat atitinka patikimo finansų valdymo reikalavimą.

2. Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadas, kad 2021–2027 m. DFP teminių priemonių nustatymas ir paskirstymo metodikų įgyvendinimas atitiko atitinkamų reglamentų reikalavimus.

Komisija taip pat palankiai vertina Audito Rūmų pateiktą informaciją apie Komisijos pastangas, įdėtas rengiant 2021–2027 m. DFP, ir į tai, kad aplankytos audito institucijos yra patenkintos Komisijos suteikta parama.

Komisija ir toliau teiks paramą valstybių narių institucijoms įgyvendinant 2021–2027 m. DFP ir siekiant pereiti prie Bendrųjų nuostatų reglamento.

3. Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Kalbant apie Metinės veiklos ataskaitos patikinimo pareiškimo tikrinimą (8.18 dalis), Komisija primena, kad generalinio direktoriaus patikinimo pareiškimas grindžiamas tam tikrų duomenų iš įvairių šaltinių (įsivertinimo, *ex post* kontrolės, Vidaus audito tarnybos ir Audito Rūmų ataskaitų), kuriais užtikrinamas jos patikimumas, nagrinėjimu.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

Ankstesnių metų rekomendacijų įgyvendinimas

Kalbant apie Audito Rūmų 2021 m. metinėje ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą:

- rekomendacija dėl audito sekos ir viešųjų pirkimų įgyvendinta 2024 m. birželio mėn. pabaigoje, kai Audito Rūmai audito darbą buvo baigę. Birželio 10 d. Komisija surengė internetinį seminarą su valstybių narių institucijomis, siekdama priminti joms apie tai, kad būtina laikytis viešųjų pirkimų ir audito sekos taisyklių. Internetiniame seminare buvo atkreiptas dėmesys į dažniausiai šiose srityse Audito Rūmų ir Komisijos auditų metu nustatomus trūkumus.

2024 m. birželio 25 d. Komisija surengė konferenciją, į kurią buvo pakviesti visi pastaruosius dvejus metus HOME GD lėšomis finansuojamų projektų paramos gavėjai, taip pat valstybių narių vadovaujančiosios ir audito institucijos. Išlaidų tinkamumui finansuoti skirta speciali sesija.

- Kalbant apie rekomendaciją dėl projekto išlaidų, susijusių su tiesiogiai valdomais veiksmais ekstremaliosios situacijos atveju, tinkamumo finansuoti, jos įgyvendinimas atidėtas, nes jos nuspręsta imtis kartu su panašiomis rekomendacijomis, pateiktomis Audito Rūmų 2022 m. metinėje ataskaitoje, siekiant tikslingiau vykdyti projektų išlaidų, susijusių su Sąjungos veiksmais, tinkamumo finansuoti patikras. Taip bus užtikrintas nuoseklus požiūris į HOME GD tiesiogiai valdomus veiksmus.

8.1 rekomendacija. Teikti valstybėms narėms tolesnes gaires dėl taikytinų taisyklių

Valstybių narių institucijoms, atsakingoms už HOME GD finansavimo įgyvendinimą pasidalijamojo valdymo būdu, teikti tolesnes gaires dėl:

- tinkamų patvirtinamųjų dokumentų saugojimo taisyklių, kad šiuos dokumentus būtų galima pateikti per patikras ar auditus;

b) pareigos laikytis nacionalinių ir ES taisyklių dėl skaidrumo ir vienodo požiūrio užtikrinimo skiriant dotacijas pagal atvirus kvietimus teikti paraiškas.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai..

Kalbant apie a punktą, Komisija jau ėmėsi veiksmų jam įgyvendinti, be kita ko, 2024 m. birželio 10 d. surengė *ad hoc* internetinį seminarą, kuriame daug kalbėta ne tik apie viešųjų pirkimų taisykles, bet ir apie audito seką. Taip pat aptarta pareiga saugoti tinkamus patvirtinamuosius dokumentus, kuriuos būtų galima pateikti patikrų ar auditų metu, ir pateikta dažniausiai pasitaikančių pažeidimų, nustatytų Komisijai ir Audito Rūmams atliekant auditus, pavyzdžių.

Kalbant apie b punktą, Komisija surengs sesiją su valstybių narių institucijomis, atsakingomis už HOME GD finansavimo įgyvendinimą pasidalijamojo valdymo būdu, kad primintų joms apie pareigą laikytis skaidrumo ir vienodo požiūrio užtikrinimo taisyklių skiriant dotacijas pagal atvirus kvietimus teikti paraiškas.

8.2 rekomendacija. Prieš skiriant dotacijas patikrinti techninius projektų aspektus

Per dotacijų skyrimo procedūrą atidžiai patikrinti ir dokumentais pagrįsti pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę teikiamų karinio mobilumo dotacijų paraiškų techninius aspektus. Visų pirma nustatyti, ar dvejopo naudojimo infrastruktūros projektai atitinka tinkamumo finansuoti sąlygas, ir užtikrinti, kad ES finansinė parama neviršytų dvejopam naudojimui būtinų reikalavimų lygio.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga)

Komisija **nepritaria** šiai rekomendacijai, nes pagal dabartinius procesus jau tikrinama, ar dvejopo naudojimo infrastruktūros projektai atitinka tinkamumo finansuoti sąlygas.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 9 SKYRIUJE KAIMYVINĖS ŠALYS IR PASAULIS

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų nustatytus faktus, susijusius su šiuo skyriumi, ir yra įsipareigojusi prireikus įgyvendinti atitinkamus taisomuosius veiksmus. Komisija palankiai vertina Audito Rūmų pateiktus Komisijos įgyvendintų veiksmingų kontrolės priemonių pavyzdžius. Komisija taip pat atsižvelgia į tai, kad Audito Rūmai keturias iš penkių 2021 ir 2022 m. metinėse ataskaitose pateiktų rekomendacijų įvertino kaip visiškai įgyvendintas, o vieną – kaip įgyvendintą tik tam tikrais atžvilgiais.

Atsakydama į kai kurias pastabas dėl audituotų operacijų tvarkingumo, Komisija pateikia paaiškinimus dėl šiame metinėse ataskaitos skyriuje nurodytų klaidų. Komisijos nuomone, išankstinio finansavimo patvirtinimo klaidos yra laikino pobūdžio, nes bet kokia per didelė išlaidų patvirtinimo suma koreguojama galutinai patvirtinus išlaidų tinkamumą. Todėl dėl tokio tipo klaidos gražinti lėšų reikalaujama nebus.

Komisija taip pat paaiškina, kad ji išlaidas skirsto į skirtingo rizikos lygio segmentus: mažos (iki 2 %), vidutinės (nuo 2 % iki 2,5 %) ir didelės (daugiau kaip 2,5 %) rizikos. 2023 m. DFP išlaidų kategorijos „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ išlaidas, susijusias su segmentu, atitinkančiu tik tiesioginio valdymo dotacijas, Komisija įvertino kaip vidutinės rizikos. Kitus segmentus Komisija įvertino kaip mažos rizikos. 2023 m. viso skyriaus likutinis klaidų lygis vis dar neviršija 2 % reikšmingumo ribos. Rizikos lygio vertinimas atliekamas vadovaujantis Komisijos metodika ir pateikiamas Komisijos 2023 m. metinėje valdymo ir veiklos ataskaitoje (MVVA)¹.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Komisijos nuomone, išankstinio finansavimo patvirtinimo klaidos yra laikino pobūdžio, nes bet kokia per didelė patvirtinimo suma koreguojama galutinai patvirtinus išlaidų tinkamumą. Audito Rūmams atlikus sudarytos mokėjimų imties auditą, Komisijos taisomoji geba nėra išnaudota, nes kontrolė ir toliau bus atliekama, įskaitant auditus prieš sutarčių užbaigimą ir po jo.

Vis dėlto, siekdama atsižvelgti į pastabas, pateiktas dėl ankstesnių metų patikinimo pareiškimo, ir sumažinti šias laikinas klaidas, Komisija jau kreipėsi į savo partnerius su prašymu peržiūrėti ataskaitų šablonus, kad būtų galima lengviau nustatyti patirtas išlaidas. Komisija informuotumą šiuo klausimu nuolat didina ir per susitikimus su partneriais.

¹ Metinės valdymo ir veiklos ataskaitos (europa.eu).

Atsakymas į 9.1 langelyje pateiktas pastabas

Įnašas neatitinka su išlaidomis nesusijusio finansavimo teisinio pagrindo

INTPA GD

Kalbant apie 9.1 langelyje pateiktą antrą nustatytą faktą dėl su tarptautine finansų įstaiga pasirašyto susitarimo dėl įnašo, Komisijos nuomone, ES įnašo, suteikiamo su išlaidomis nesusijusio finansavimo forma, teisėtumas ir ES finansavimo išmokėjimo sąlygos atitiko galiojančias Finansinio reglamento taisykles ir Komisijos biudžeto vykdymo vidaus taisykles.

Konkrečiai kalbant, šiuo atveju Komisija nepitaria Audito Rūmų nuomonei, kad prieš atliekant bet kokį mokėjimą turi būti pasiekti rezultatai. Pagal ES finansinio reglamento 125 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktį su išlaidomis nesusijusį finansavimą leidžiama naudoti kaip Sąjungos įnašo formą, remiantis iniciatyvos sistemoje apibrėžtų rezultatų pasiekimu. Be to, Komisija mano, kad Sąjungos įnašas su išlaidomis nesusijusio finansavimo forma, kuris pradedamas mokėti pasirašius atitinkamą susitarimą su tarptautine finansų įstaiga, atitinka ES finansinio reglamento 181 straipsnio 4 dalį.

Su nepatirtomis išlaidomis susijęs perteklinis patvirtinimas

NEAR GD

Atsižvelgdama į 9.1 langelyje aprašytą pavyzdį, Komisija mano, kad vieno iš pagal sutartį numatytų projektų nebuvo galima užbaigti. Tarptautinė organizacija, nusprendusi atlikti neigiamą įrašą, 925 873 EUR sumą perkėlė iš audituoto susitarimo į kitą susitarimą, pagal kurį buvo finansuojamas ankstesnis projekto etapas.

Dėl neigiamo įrašo susijusios išlaidos nebeatspindėjo išlaidų, patirtų pagal audituotą sutartį. Su šiuo įrašu susijusi apskaitos operacija atlikta pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui.

Organizacija pažymėjo šią operaciją savo apskaitos sistemoje, tačiau jos neįtraukė į Komisijai skirtą savo metinę ataskaitą, nes atvirkštinis įrašas buvo atliktas laikotarpiu nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos iki ataskaitos pateikimo datos. Komisijos nuomone, informacija apie bet kokį po ataskaitinės datos įvykusį įvykį, turintį įtakos ataskaitiniam laikotarpiui, Komisijai turėtų būti pateikta vėlesnėje ataskaitoje. Organizacija taip ir pasiūlė Komisijai apie atliktą apskaitos operaciją ir jos finansines pasekmes pranešusi vėliau.

Komisijos manymu, nebuvo patvirtinta jokia perteklinė suma, o 11,8 mln. EUR vertės sąskaita faktūra teisingai atspindėjo ataskaitinio laikotarpio pabaigoje pateiktus duomenis.

Atsakymas į 9.2 langelyje pateiktas pastabas

Neteisingas pasidalijamų išlaidų paskirstymas

NEAR GD, INTPA GD

Komisija žino apie šiuos [penkis] atvejus, kai įgyvendinantieji partneriai neteisingai taikė pasidalijamų išlaidų paskirstymo metodiką. Nustačiusi tokias klaidas, Komisija imasi būtinų taisomųjų priemonių.

[Atsakymas į 9.3 langelyje pateiktas pastabas](#)

Degalai pirkti už didesnę nei vidutinę paskelbtą kainą

ECHO GD

Komisija norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad aptariamo Afrikos šalies regiono degalų produktų rinkos situacija yra sudėtinga ir ją veikia keletas veiksnių, pavyzdžiui, degalų prieinamumas ir kokybė, vietos valiutos svyravimai ir dėl to kintančios kainos. Šios aplinkybės iš dalies ir lėmė auditorių nustatytus vidutinių paskelbtų kainų ir ES lėšų gavėjo išleistų sumų neatitikimus.

Palyginusi paramos gavėjo ir tiekėjo sutartyje numatytas degalų kainas ir Nacionalinio statistikos biuro nurodytas vidutines kainas sutarties galiojimo laikotarpiu, Komisija priėjo prie išvados, kad vidutinė sumokėta litro kaina buvo 24 % ir 7,4 % didesnė už nurodytas vidutines atitinkamai benzino ir dyzelino kainas.

2. Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

[Atsakymas į 9.5 langelyje pateiktas pastabas](#)

Nepakankamas biudžetas stebėsenos vizitams vietoje

NEAR GD

Komisija patikslina, kad stebėsenos vizitai rengiami reguliariai, atsižvelgiant į esamus biudžeto asignavimus ir poreikius: ne visiems projektams reikalinga to paties pobūdžio ir intensyvumo stebėseną, todėl Komisija renkasi kitus stebėsenos metodus, kuriuos taikant Komisijos darbuotojų vizitai vietoje nėra nebūtini, pavyzdžiui, rezultatų stebėseną ir trečiųjų šalių vykdomą stebėseną (stebėseną vykdo Komisijos atrinktos trečiosios šalys, kai ES delegacijų darbuotojų nėra šalyje, t. y. saugumo sumetimais, arba kai vykdoma jautrių politikos sričių, reikalaujančių konfidencialumo siekiant apsaugoti pažeidžiamus paramos gavėjus, stebėseną).

[Atsakymas į 9.6 langelyje pateiktas pastabas](#)

OPSYS IT ekosistemos komponento veikimo trūkumai

INTPA GD

Atliktas OPSYS IT ekosistemos komponento – prieigos valdymo priemonės – veikimo auditas. Tai kitam Komisijos padaliniiui priklausantis daugkartinio naudojimo komponentas, kuris naudojamas daugelyje sistemų valdant funkcijas ir prieigos teises šiose sistemose.

Po Audito Rūmų ataskaitos buvo oficialiai patvirtinta INTPA GD taikoma prieigos teisių valdymo procedūra.

Kalbant apie Audito Rūmų nustatytą faktą, kad keturi naudotojai turėjo daugiau prieigos teisių, nei jiems jų reikėjo, Komisija sutinka su trimis iš šių atvejų ir šias problemas jau išsprendė.

Kalbant apie kitų generalinių direktoratų administratorių paskyrų valdymą, galiojantys darbo susitarimai bus oficialiai patvirtinti.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

Ankstesnių metų rekomendacijų įgyvendinimas

Siekdama įgyvendinti Audito Rūmų 2020 m. metinės ataskaitos 1 rekomendaciją, Komisija ėmė aktyviau palaikyti ryšius su tarptautinėmis organizacijomis, kad jos būtų geriau informuotos apie būtinybę pasirūpinti, kad Audito Rūmų auditoriai, atlikdami ES finansuojamų projektų auditą, galėtų susipažinti su dokumentais.

Šiuo atžvilgiu Komisija ėmėsi daug veiksmų: ji sudarė palankesnes sąlygas Jungtinių Tautų organizacijų ir Audito Rūmų diskusijoms ir rėmė visas iniciatyvas, kuriomis siekiama rasti ilgalaikius sprendimus dėl galimybės susipažinti su dokumentais ir jų saugojimo. Šis klausimas nuolat įtraukiamas į posėdžių su partneriais darbotvarę, be kita ko, į oficialaus ES ir JT FAFA grupės posėdžio ir į labiau operatyvinės bendros orientacinės grupės, kurioje sistemingai diskutuojama audito ir kontrolės klausimais, darbotvarę.

Tačiau Komisija pripažįsta, kad, nepaisant visų pastangų, dėl įgyvendinantiems partneriams galiojančių teisinių sistemų, kurios artimiausiu metu veikiausiai nesikeis, tebėra tam tikrų kliūčių, trukdančių susipažinti su dokumentais. Komisija ir toliau teiks paramą auditoriams ir bendradarbiaus su organizacijomis partnerėmis, siekdama palengvinti Audito Rūmų atliekamus auditus.

Dėl visų kitų skyriaus 9.2 priede pateiktų rekomendacijų pažymėtina, kad Komisija palankiai vertina išvadą, kad šios rekomendacijos buvo iki galo įgyvendintos.

9.1 rekomendacija. Imtis priemonių siekiant patobulinti kontrolės sistemas, skirtas išankstiniam finansavimui patvirtinti

Prieš patvirtinant išankstinį finansavimą, išmokėtą sutartis įgyvendinančioms organizacijoms pagal netiesioginio valdymo principą, gauti išsamią informaciją apie bet kokią išankstinį finansavimą, kurį šios organizacijos savo ruožtu sumokėjo ir įtraukė į savo deklaruojamas išlaidas.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai ir sugriežtins *ex ante* kontrolės priemones, gaires ir ataskaitų teikimo reikalavimus.

9.2 rekomendacija. Pateikti paramos gavėjams gaires dėl pasidalijamų išlaidų paskirstymo

Pateikti paramos gavėjams gaires, siekiant užtikrinti, kad jie pasidalijamų išlaidų paskirstymą pagrįstų faktiniu kiekvieno ES finansuojamo projekto lėšų panaudojimu.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

9.3 rekomendacija. Užtikrinti matomumo taisyklių laikymąsi

Stiprinti kontrolę, kad būtų užtikrinama, jog organizacijos, įgyvendinančios sutartis pagal netiesioginio valdymo principą, laikytųsi matomumo taisyklių.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

Komisija **iš dalies pritaria** šiai rekomendacijai.

Komisija laikosi nuomonės, kad kontrolė yra tinkama ir kad poreikio ją dar labiau griežtinti nėra. Tačiau Komisija žino, kad įvyksta klaidų, susijusių su matomumo taisyklių laikymusi, sietinų visų pirma su tarptautinėmis organizacijomis, ir yra įsipareigojusi spręsti šią problemą. Siekdama užtikrinti geresnį galiojančių taisyklių laikymąsi, Komisija nuolat didina informuotumą apie galiojančius komunikacijos ir matomumo reikalavimus, taikomus ES lėšas gaunančioms organizacijoms. 2022 m. birželio mėn. buvo paskelbtos naujos išorės veiksmų komunikacijos ir matomumo gairės ir jos yra taikomos išorės veiksams. Be to, Komisija šiuo metu peržiūri ES ir JT bendras komunikacijos ir matomumo gaires, kuriose atsižvelgiama į įgytą patirtį. Tikimasi, kad šios gairės ir su jų paskelbimu susijusi komunikacijos veikla duos teigiamų rezultatų. Todėl taip pat tikimasi, kad Komisijos darbuotojams atliekant kontrolę bus nustatytas mažesnis klaidų lygis.

9.4 rekomendacija. Užtikrinti, kad ES delegacijos surengtų pakankamai stebėsenos vizitų vietoje

Užtikrinti, kad ES delegacijos surengtų pakankamai stebėsenos vizitų vietoje.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

Komisija šiai rekomendacijai **nepritaria**.

Stebėsenos vizitai rengiami reguliariai, atsižvelgiant į esamus biudžeto asignavimus ir poreikius: ne visiems projektams reikalinga vienodo pobūdžio ir intensyvumo stebėseną, todėl Komisija renkasi kitus stebėsenos metodus, kuriuos taikant Komisijos darbuotojų vizitai vietoje nėra nebūtinai, pavyzdžiui, rezultatų stebėseną ir trečiųjų šalių vykdomą stebėseną.

Atsižvelgdama į Komisijai taikomus biudžeto apribojimus, kurie taip pat turi įtakos ES delegacijų darbuotojų užimtumui, Komisija negali įsipareigoti įgyvendinti šios rekomendacijos, nes negali padidinti žmogiškųjų ir finansinių išteklių, kurie būtų skiriami didesniai stebėsenos vizitų vietoje skaičiui..

9.5 rekomendacija. Sustiprinti derinimo operacijų stebėsenos ir valdymo mechanizmus

Sustiprinti derinimo operacijų stebėsenos ir valdymo mechanizmus, kad būtų sumažinta vėlavimo įgyvendinti veiksmus rizika.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai. Komisija planuoja patobulinti esamus stebėsenos ir valdymo mechanizmus, sustiprindama ES delegacijų ir tarptautinių finansų įstaigų vaidmenį, kad jos galėtų atitinkamai prižiūrėti derinimo projektus.

EUROPOS PARLAMENTO ATSAKYMAI DĖL EUROPOS AUDITO RŪMŲ 2023 M. METINĖS ATASKAITOS. 10 SKYRIUS: EUROPOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS

I. PARLAMENTO ATSAKYMAI Į PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

10.8. Vadovaujantis Biudžeto 400 punkto asignavimų panaudojimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 1 straipsniu, frakcijos valdo joms skirtas lėšas, pagal analogiją taikydamos Finansinio reglamento 62 straipsnio 1 dalies c punktą. Pačios šios taisyklės pakeičia susitarimus dėl įnašų (kaip nurodyta Finansinio reglamento 155 straipsnio 6 dalyje).

Parlamento administracijai taikomas Finansinis reglamentas ir jo viešųjų pirkimų taisyklės. Tačiau, kiek tai susiję su frakcijomis, Biuras patvirtino tik joms taikomas Taisykles, kuriose išdėstytos konkrečios nuostatos dėl viešųjų pirkimų procedūrų, atsižvelgiant į specifinę frakcijų padėtį.

Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas. Pagal Taisyklių 1.4 straipsnį frakcijos atsiskaito institucijai už asignavimų valdymą. Jos užtikrina, kad asignavimai būtų valdomi laikantis Taisyklių.

Parlamento administracija nuolat stengiasi padėti frakcijoms, siekdama gerinti jų žinias ir pajėgumus finansų valdymo srityje. To pavyzdys – 2023 m. lapkričio 30 d. surengti mokymai šia tema. Kompetentingos Parlamento tarnybos frakcijų prašymu visada suteikia specializuotas konsultacijas tiek bendro pobūdžio, tiek individualiais klausimais. Parlamento administracija frakcijoms ir toliau teiks gaires.

10.9. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Siekiant išvengti nepakankamo administracijos ir frakcijos koordinavimo atvejų ateityje, gairės bus patobulintos. Šias procedūrines priemones papildys atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams rengiami mokymai.

10.10. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Frakcijos yra atsakingos už dokumentaciją ir tinkamą procedūrų įforminimą. Visgi Parlamento administracija joms ir toliau teiks individualias konsultacijas ir atitinkamus mokymus.

10.11. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Parlamentas toliau vykdys tikrinimus ir teiks gaires visoms Europos politinėms partijoms ir fondams viešųjų pirkimų srityje, įskaitant vidines procedūras ir interesų konfliktų vengimą. 2023 m. liepos mėn. Parlamentas politinėms partijoms surengė specialius mokymus, o du kartus per metus rengiami informaciniai susitikimai.

10.12. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Jau pradėtos taikyti taisomosios ir dokumentais pagrįstos priemonės. Ši nauja procedūra taikoma būsimoms viešųjų pirkimų procedūroms.

2. Priežiūros ir kontrolės sistemos**10.19.** Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Parlamentas sutinka su Audito rūmų išvadamis dėl būtinybės suderinti visų generalinių direktoratų (GD) ir tarnybų *ex ante* kontrolę ir ją atlikti profesionaliai.

Siekdamas labiau standartizuoti *ex ante* kontrolę Parlamento Finansų generalinis direktoratas surengs *ex ante* tikrintojų forumą, įgyvendins metinę specialią mokymo programą ir reguliariai teiks gaires.

10.20. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Žr. atsakymą dėl 10.25 dalies.

II. PARLAMENTO ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

10.24. Parlamentas sutinka išplėsti savo administracines gaires frakcijoms dėl tinkamo lėšų panaudojimo pagal Taisyklės ir padėti joms siekti geresnio vidaus finansų valdymo. Visų pirma Parlamentas išsamiau paaiškins frakcijų vykdomų viešųjų pirkimų gaires, kaip buvo daryta 2023 m. lapkričio 30 d. šiuo tikslu surengtuose mokymuose.

10.25.**„10.1 rekomendacija. Efektyvesnių veiksmų taikymas kovojant su sukčiavimu Europos Parlamente.“**

Europos Parlamentas turėtų tęsti jau vykdomus veiksmus kovos su sukčiavimu srityje ir parengti visą instituciją apimančią kovos su sukčiavimu strategiją bei užtikrinti jos įgyvendinimą visoje organizacijoje.

Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2025 m. pabaigos.“

Parlamentas **iš dalies pritaria** Audito rūmų rekomendacijai.

Vadovaujantis Finansiniu reglamentu, užkirsti kelią sukčiavimui ir pažeidimams, juos nustatyti, ištaisyti ir imtis tolesnių veiksmų yra pagrindiniai kiekvieno generalinio direktorato vidaus kontrolės sistemos tikslai.

Parlamentas pavės savo kompetentingoms tarnyboms įvertinti esamus kovos su sukčiavimu veiksmus ir prireikus parengti visa apimančią Parlamento administracijai taikomą sistemą.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 10 SKYRIUJE EUROPOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS

Komisija palankiai vertina tai, kad administracinėse išlaidose reikšmingų klaidų nebuvo.

Kalbant apie tolesnius veiksmus, susijusius su 2020 m. Audito Rūmų metinėje ataskaitoje pateikta rekomendacija patobulinti Komisijos statutinių išmokų šeimai valdymo sistema¹, Komisija gerokai sumažino klaidų riziką:

- padidindama savo grupės, tikrinančios darbuotojų deklaracijas dėl išmokų, pajėgumus ir
- sukurdama automatizuoto darbuotojų deklaruojamų sumų indeksavimo sistema, kuri pradėta diegti 2024 m. birželio mėn.

Ateityje tai turėtų padėti išvengti Audito Rūmų nustatytų klaidų, susijusių su informacijos apie teisę į išmokas gavimu ir tikrinimu². Todėl Komisija mano, kad rekomendacija dauguma aspektų buvo įgyvendinta.

¹ Žr. 10.1 priedą, 2 rekomendaciją.

² Žr. Audito Rūmų 10.15 pastabą.

EUROPOS REGIONŲ KOMITETO ATSAKYMAS REAGUOJANT Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ
2023 M. METINĖS ATASKAITOS 10 SKYRIŲ „EUROPOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS“

Europos Regionų komitetas (RK) mano, kad buvo pateiktos aiškios ekonominės priežastys 10-čiai metų pratęsti šią konkrečių pastatų priežiūros sutartį. Šiam pratęsimui buvo pritarta, be kita ko, atlikus tam tikrose institucijose taikomos praktikos kryžminę patikrą.

Vykstant 2023 m. audito procesui Audito Rūmams buvo pateiktas tam tikras konkretesnis ir išsamesnis paaiškinimas.

RK, imdamasis tolesnių su auditu susijusių veiksmų, paprašys RK ir EESRK bendro viešųjų pirkimų ir finansų valdymo skyriaus parengti visoms jungtinėms tarnyboms skirtą tarnybinį potvarkį, kuriame, be kita ko, būtų prašoma ateityje tiksliau ir išsamiau paaiškinti tokius sutarčių pratęsimo atvejus.

LT

**EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS ATSAKYMAS DĖL EUROPOS
AUDITO RŪMŲ 2023 M.**

METINIS PRANEŠIMAS

10 SKYRIUS: Europos viešasis administravimas

Gavęs kiekybiškai neįvertinamą išvadą – „Pavėluotai gavus ir patikrinus tokias deklaracijas didėja reikalavimų neatitinkančių išmokų rizika“ – EDAPP nustatė periodinį priminimą darbuotojams deklaruoti reikiamus pokyčius, laikantis Tarnybos nuostatuose nustatytos pareigos apie visus pokyčius informuoti paskyrimų tarnybą. Taip pat pažymime, kad pagal Tarnybos nuostatų II antraštinės dalies 13 straipsnį dėl išmokų darbuotojams atsakomybė pranešti institucijai apie bet kokius pasikeitimus tenka darbuotojui.

Europos Audito Rūmų atsakomieji argumentai į Komisijos atsakymus į 11 skyriaus pastabas

Audito Rūmai yra nepriklausoma audito institucija, atliekanti auditus pagal tarptautinius audito standartus. Pagal SESV 287 straipsnio 4 dalį, Komisija, kaip mūsų audituojamas subjektas, turi teisę paskelbti atsakymą į mūsų audito pastabas ir išvadas.

Komisija ginčija mūsų audito metodo aspektus ir tai, koku mastu mūsų pastabos yra suderintos su taikytina teisės aktų sistema. Atsižvelgdami į atskiras ir skirtingas mūsų abiejų institucijų funkcijas, manome, kad mūsų audito metodo ginčijimas nėra audituojamo subjekto teisės pateikti atsakymą dalis.

Komisija pateikia savo nuomonę dėl pastabų, kurios nebuvo įtrauktos į mūsų ataskaitą, ir pagrindinius argumentus pateikia netiksliai ir neišsamiai. Atkreipiame dėmesį į tai, kad skirtingus vertinimus visais šiais atvejais lemia skirtingas požiūris. Mūsų vertinimas dėl patenkinamo pasiekimo grindžiamas faktine Tarybos įgyvendinimo sprendimo formuluote. Šitaip užtikrinamas nuoseklus ir objektyvus mūsų vertinimo pagrindas. Tuo tarpu Komisijos vertinimai daugiausia grindžiami aiškinimu, kokie buvo teisės aktų leidėjo ketinimai rengiant Tarybos įgyvendinimo sprendimus, ir juose atsižvelgiama į informaciją, pateiktą dokumentuose, kurie nėra tų sprendimų dalis.

Su mūsų pastabomis Komisija nesutinka. Nesutinkame su šiais Komisijos atsakyme išdėstytais argumentais:

- Komisija ginčija mūsų nustatytas tinkamumo finansuoti klaidas ir nurodo, kad ji negali panaikinti Tarybos sprendimo ir atsisakyti mokėti už konkrečią priemonę pagal EGADP. Pripažįstame, kad Taryba patvirtino nacionalinius planus. O mūsų įgaliojimai yra atlikti su šiais priimtais planais susijusių patirtų ES išlaidų auditą.
- Komisija nurodo, kad, siekiant įvertinti tinkamumą finansuoti, priemonės įgyvendinimo pradžia yra laikoma data, kai patiriama išlaidų. Mūsų manymu, tinkama pradžios data yra teisinio įsipareigojimo data, nes būtent tuo momentu nustatoma pareiga, kurią vykdant vėliau atliekamas mokėjimas ir pripažįstamos biudžetui priskiriamos išlaidos.

- o Komisija nepitaria mūsų nuomonei, kad tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės turėtų apimti visus pagrindinius atitinkamos reformos ar investicijos elementus, visų pirma jos užbaigimą. Mes manome, kad šis aspektas yra svarbus siekiant užtikrinti, kad priemonės būtų visapusiškai įgyvendintos.

Savo Specialiojoje ataskaitoje 07/2023 nurodėme, kad ES lygmeniu yra patikinimo dėl ES ir nacionalinių taisyklių laikymosi spraga. Komisija teigia, kad Ekonomikos ir finansų reikalų GD (ECFIN GD) pateiktas patikinimas apima valstybių narių vykdomos viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių laikymosi kontrolės veiksmingumą. Tačiau, nors ECFIN GD metinėje veiklos ataskaitoje daroma nuoroda į Komisijos vertinimus dėl valstybių narių kontrolės priemonių buvimo ir veiksmingumo, dėl jų veiksmingumo jokių išvadų nėra. Mūsų nuomone, tai yra svarbus Komisijos patikinimo pareiškimo apimtį apribojimas. Tai reiškia, kad Komisija vis dar nepateikia visapusiško patikinimo dėl to, ar EGADP išlaidos, kurias Komisija valdo tiesiogiai, atitinka taisykles.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 M. METINĖS ATASKAITOS 11 SKYRIUJE EKONOMIKOS GAIVINIMO IR ATSPARUMO DIDINIMO PRIEMONĖ

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija pripažįsta Audito Rūmų ataskaitos 11 skyrių, susijusį su Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone (EGADP).

2023 m. Komisija atliko mokėjimus, remdamasi tuo, kad patenkinamai pasiekta iš viso 741 tarpinė reikšmė ir siektina reikšmė. Rengdami 2023 m. patikinimo pareiškimą, Audito Rūmai atliko visų 23 dotacijų mokėjimų, kurių bendra suma siekia 53,5 mlrd. EUR, auditą. Šie dotacijų mokėjimai buvo išmokėti 17-ai valstybių narių ir buvo susiję su 677 tarpinėmis reikšmėmis ir siektinomis reikšmėmis. Dar 32,8 mlrd. EUR suma buvo išmokėta atliekant devynis paskolų mokėjimus.

11 skyriuje pranešama, kad 16 tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių, apimančių septynis mokėjimus septyniose valstybėse narėse, buvo paveikta nustatytų faktų, kurie, Audito Rūmų nuomone, turi finansinį poveikį. Iš šių 16 nustatytų faktų septyni susiję su Audito Rūmų nuomone dėl netinkamai įvertinto patenkinamo pasiekimo, o devyni – su Audito Rūmų nuomone dėl tinkamumo finansuoti sąlygų pažeidimo.

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų darbą, susijusį su Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone, įskaitant darbą rengiant šį patikinimo pareiškimą. Audito Rūmų darbas per kelerius metus padarė teigiamą poveikį priemonei, nes Komisijai buvo naudinga atsižvelgti į Audito Rūmų nustatytus faktus ir rekomendacijas i) nustatant, kaip reikėtų vertinti tarpines reikšmes ir siektinas reikšmes, ii) rengiant pasiūlymų dėl Tarybos įgyvendinimo sprendimų projektus ir iii) nustatant, kaip reikėtų apsaugoti Sąjungos finansinius interesus. Komisija visapusiškai gerbia Audito Rūmų savarankišką teisę nustatyti savo auditų apimtį ir metodiką, kartu pasilikdama teisę nesutikti su Audito Rūmų pastabomis, taip pat ir dėl to, ką reikėtų laikyti teisingu ES teisės akto aiškinimu, kurį prižiūri Europos Teisingumo Teismas. Atsižvelgdama į tai, Komisija atkreipia dėmesį, kad dar esama keletu sričių, kuriose institucijų aiškinimai išsiskiria, tačiau ir toliau stengsis sumažinti tokių klausimų mastą, be kita ko, prireikus patikslindama Komisijos gaires.

Atidžiai išnagrinėjusi Audito Rūmų nustatytus faktus dėl nepasiektų septynių tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių, Komisija priėjo prie išvados, kad ji teisingai taikė savo metodiką, vertindama, ar tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai¹, ir toliau laikosi savo pirminio vertinimo, kad šios reikšmės pasiektos patenkinamai. Ji pažymi, kad Audito Rūmų išvados, jog kai kurios tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės „nebuvo patenkinamai pasiektos“, iš esmės pagrįstos skirtingu teisiniu reikalavimų aiškinimu arba skirtingu kokybiniu vertinimu.

Kalbant apie nustatytus faktus dėl dviejų skirtingo pobūdžio tinkamumo finansuoti sąlygų pažeidimų², Audito Rūmai laikosi savo EGADP reglamento aiškinimo, kuriam Komisija nepritaria.

¹ 2023 m. vasario 21 d. COM(2023) 99 *final*: Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Dveji Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės taikymo metai. Unikali ES žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos priemonė“.

² Žr. EGADP reglamento 5 straipsnio 1 dalį („*Parama pagal priemonę nenaudojama, išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus, periodinėms nacionalinėms biudžeto išlaidoms padengti*“) ir 17 straipsnio 2 dalį

Komisija nesutinka su Audito Rūmų vertinimu dėl kiekvieno iš šių devynių nustatytų faktų ir teigia, kad šios priemonės atitinka EGADP reglamento nuostatas ir Komisijos gaires. Dėl šių esminių aiškinimo skirtumų Komisija mano, kad tokie nustatyti faktai gali išlikti per visą EGADP gyvavimo laikotarpį. Be to, Komisijos nuomone, šie nustatyti faktai neturi įtakos mokėjimų teisėtumui ir tvarkingumui. Kaip nurodyta Komisijos atsakymuose į Audito Rūmų pastabas 2022 m. metinės ataskaitos skyriuje dėl EGADP³, ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimo metu Komisija įvertina priemonių tinkamumą finansuoti, o Taryba, priimdama Tarybos įgyvendinimo sprendimą, nusprendžia, ar priemonė yra tinkama finansuoti, ar ne. Mokėjimo etapu Komisija negali panaikinti Tarybos sprendimo dėl priemonės tinkamumo finansuoti. Galiausiai, atsižvelgdama į nustatyto fakto pobūdį, t. y. tinkamumo finansuoti sąlygos dėl pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimo pažeidimą, Komisija pažymi, kad Audito Rūmai, užuot taikę Komisijos paskelbtas gaires, atliko kiekvieno konkretaus atvejo vertinimą. Nors Komisija atidžiai peržiūrėjo faktų patvirtinimo raštuose pateiktus paaiškinimus, jai nepavyko Audito Rūmų kiekvieno konkretaus atvejo vertinimo transformuoti į visuotinai taikomus vertinimo kriterijus.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija nemano, kad su kuriomis nors tarpinėmis reikšmėmis ir siektinomis reikšmėmis susiję mokėjimai buvo atlikti klaidingai, ir, remdamasi ECFIN GD metine veiklos ataskaita⁴, Komisija mano, kad 2023 m. mokėjimų pagal EGADP rizikos lygis buvo žemas.

Be to, Komisija pažymi, kad pagal savo paskelbtą sustabdymo metodiką ji būtų taikiusi kitokius sustabdytų sumų koregavimus⁵, kad būtų iki galo atsižvelgta į priemonės įgyvendinimo pažangą ir (arba) svarbą, todėl klaida laikoma vertė būtų mažesnė. Komisija taip pat pažymi, kad, be nustatytų faktų dėl tinkamumo finansuoti (dėl kurių Komisija ir Audito Rūmai nesutaria, kaip reikėtų aiškinti ir taikyti reglamento nuostatas), Audito Rūmų apskaičiuotas finansinis poveikis būtų gerokai mažesnis už reikšmingumo ribą ir kad septyni nustatyti faktai, susiję su patenkinamu pasiekimu, sudaro mažiau nei 1 % Komisijos įvertintų tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių. Galiausiai Komisija pažymi, kad Audito Rūmai pakeitė savo metodikos taikymą, palyginti su 2022 m. metine ataskaita. Audito Rūmai nebelaiko, kad per šešis mėnesius patenkinamai pasiektos tarpinės reikšmės ar siektinos reikšmės kiekvienu atveju neturi jokio finansinio poveikio. Komisija pažymi, kad dėl to klaida laikoma vertė yra didesnė.

Apibendrinama ir labai atidžiai išanalizavusi visus Audito Rūmų nustatytus faktus, Komisija nepritaria Audito Rūmų vertinimui, kad mažiausias finansinis poveikis viršija reikšmingumo ribą.

Kalbant apie Komisijos *ex post* auditus, Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų nustatytą faktą, kad Komisija atnaujino savo audito strategiją, atsižvelgdama į Audito Rūmų rekomendacijas, kurioms ji anksčiau pritarė. Komisija taip pat atkreipia dėmesį į Audito Rūmų nustatytą faktą, kad Komisija atnaujino šią audito strategiją ne tam, kad būtų atspindėta ankstesnė nepritarimą rekomendacijoms atmetanti Audito Rūmų pozicija, kai, Komisijos nuomone, rekomendacijomis reikalauta daugiau nei teisiniu pagrindu. Komisija laikosi nuomonės, kad ji negali pritari rekomendacijoms, kurios, jos nuomone, prieštarauja EGADP reglamentui. Atsižvelgdama į Audito

(„Priemonės, pradėtos taikyti nuo 2020 m. vasario 1 d., yra tinkamos finansuoti, jei jos atitinka šiame reglamente nustatytus reikalavimus“).

³ Komisijos atsakymai į Audito Rūmų pastabas 2022 m. metinėje ataskaitoje, p. 453: https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/AR-2022/AR-2022_LT.pdf.

⁴ Ekonomikos ir finansų reikalų generalinio direktorato (ECFIN GD) 2023 m. metinė veiklos ataskaita: https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-report-2023-economic-and-financial-affairs_en?prefLang=lt.

⁵ 2023 m. vasario 21 d. COM(2023) 99 *final*: Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Dveji Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės taikymo metai. Unikali ES žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos priemonė“.

Rūmų poziciją, Komisija mano, kad tokie faktai gali būti ir toliau nustatomi per visą EGADP gyvavimo laikotarpį.

Be to, kalbant apie kontrolės ir audito tarpines reikšmes, Komisija pažymi, kad atlikusi valstybių narių kontrolės sistemų auditą ir nustačiusi galimą riziką Sąjungos finansiniams interesams, ji pareikalavo, kad valstybės narės imtųsi veiksmų tokiai rizikai pašalinti. Tais atvejais, kai šie veiksmai neįgyvendinami iki ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano dalinio pakeitimo, Komisija ir valstybės narės yra susitarusios nustatyti audito ir kontrolės tarpines reikšmes, pagal kurias reikalaujama, kad šis klausimas būtų išspręstas prieš atliekant bet koki (kitą) mokėjimą. Nustačius tokias audito ir kontrolės tarpines reikšmes užtikrinamas papildomas patikinimo lygis, papildantis įprastus tolesnius veiksmus po Komisijos auditų. Komisija pažymi, kad taip proaktyviai nustatant audito ir kontrolės tarpines reikšmes dar labiau apsaugomi Sąjungos finansiniai interesai, ir primena, kad teisėkūros institucijos pripažino, jog tokios tarpinės reikšmės galimai yra būtinos, ir šiuo tikslu į EGADP reglamento 20 straipsnio 5 dalies e punktą įtraukė konkretų teisinį pagrindą.

Galiausiai Komisija primena, kad ji išplėtė savo atliekamų auditų apimtį, taip viršydama EGADP reglamento reikalavimus, kad sistemingai tikrintų, ar valstybės narės reguliariai tikrina, kaip laikomasi viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių, įskaitant tokių patikrų veiksmingumą, ir mano, kad šis klausimas aptariamas ECFIN GD metinės veiklos ataskaitos išvadose.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Įgyvendinimo lygis

Komisija primena, kad EGADP yra rezultatais pagrįsta priemonė, kurios paramos gavėjos yra valstybės narės. Vis dėlto teisėkūros institucijos iš valstybių narių pareikalavo pateikti informaciją apie 100 didžiausių EGADP lėšų galutinių gavėjų. Nors Komisija iš esmės pritaria visiškam skaidrumui dėl galutinių paramos gavėjų ir šiuo tikslu iš tiesų yra pateikusi pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų⁶, ji pažymi, kad pareiga pateikti informaciją apie daugiau nei 100 didžiausių paramos gavėjų EGADP teisės aktuose nenumatyta (11.7 dalis).

2. Mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų vertinimas

Audito Rūmai nurodo, kad Komisija per du mėnesius turi atlikti preliminarų kiekvieno mokėjimo prašymo vertinimą, tačiau teigia, kad nei reglamente, nei Finansavimo susitarime valstybėms narėms nenumatyta galimybė sustabdyti vertinimo terminą ir pateikti daugiau informacijos (žr. 11.16–11.17 dalis). EGADP reglamente numatyta, kad šį vertinimą pradedama atlikti tik pateikus deramai pagrįstą mokėjimo prašymą, tačiau jei per vertinimo procesą Komisija arba valstybė narė išsiaiškina, kad minėtas reikalavimas nėra įvykdytas, dviejų mėnesių laikotarpis netaikomas. Todėl Finansavimo susitarime aiškiai numatyta galimybė sustabdyti terminą, jei Komisija paprašytų

⁶ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (nauja redakcija) (COM/2022/223 *final*): [EUR-Lex – 52022PC0223 – LT – EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

papildomų įrodymų. Taigi, Komisijos nuomone, ji visiškai laikėsi teisinėje sistemoje nustatytų terminų.

Skirtingi požiūriai į tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių pasiekimą

Remdamasi savo sistema, pagal kurią vertinama, ar tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės patenkinamai pasiektos, Komisija nepitaria Audito Rūmų vertinimui, kad dėl septynių tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių Tarybos įgyvendinimo sprendimo reikalavimai nebuvo patenkinamai įvykdyti (11.20 dalis). Dauguma atvejų Audito Rūmų išvados iš esmės pagrįstos skirtingu Tarybos nustatytų reikalavimų, kuriuos Komisija ir valstybės narės taikė vertindamos tarpinę reikšmę arba siektiną reikšmę, aiškinimu arba skirtingu kokybiniu vertinimu. Komisija kiekvienu atveju skaidriai paskelbė savo vertinimą, pagrįsdama savo aiškinimą pagal taikomą sistemą, ir gavo teigiamą Ekonomikos ir finansų komiteto bei valstybių narių ekspertų komiteto procedūros komiteto nuomonę⁷ dėl savo požiūrio ir aiškinimo kiekvienu atveju. Komisija pabrėžia, kad kiekvienu atveju Komisijos ir Audito Rūmų vertinimo skirtumai yra būdingi konkrečiam atvejui.

Komisija atkreipia dėmesį į atvejus, kai Audito Rūmai skirtingai teisiškai aiškina atskirų tarpinių reikšmių ar siektinų reikšmių reikalavimus arba įrodymus, reikalingus įrodyti, kad šios reikšmės buvo patenkinamai pasiektos, ir tuo remdamiesi, priešingai nei Komisija, mano, kad reikalavimas nebuvo įvykdytas. Toliau skaidrumo sumetimais pateikiama Komisijos argumentų dėl septynių minėtų tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių santrauka.

- Pirmas atvejis susijęs su siektina reikšme „*Stipendijas moksliniams tyrimams gavusių studentų skaičius*“. Tarybos įgyvendinimo sprendime nurodytas bazinis lygis – 50, atspindintis padėtį EGADP įgyvendinimo pradžioje, o kaip siektinos reikšmės tikslas nurodyta 300. Komisija laikė, kad tai akivaizdžiai reiškė, jog pagal šią priemonę remiama ne 300, o 250 papildomų studentams skirtų stipendijų moksliniams tyrimams. Komisija nurodo, kad skaičius „250“ buvo patvirtintas tiek ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane, tiek apskaičiuojant sąnaudas. Tuo remdamasi, Komisija mano, kad bazinis lygis 50 buvo numatytas tikslingai ir kad tikslą teisingai reikėtų aiškinti taip: papildomai 250 (iš tikslo 300 atėmus bazinį lygį 50). Todėl Komisija laikosi nuomonės, kad siektina reikšmė buvo patenkinamai pasiekta.
- Antras atvejis susijęs su naujojo statybų įstatymo įsigaliojimu. Techninių įgyvendinimo standartų (TJS) reikalavimas dėl šio įstatymo įsigaliojimo buvo įvykdytas pažodžiui, tačiau tam tikros įstatymo nuostatos turėjo būti pradėtos taikyti vėliau. Nors Komisija pripažįsta, kad vertinant įsigaliojimo reikalavimą paprastai primygtinai reikalaujama, kad atitinkamas įstatymas būtų pradėtas taikyti iki galo, ji pažymi, kad šiuo konkrečiu atveju rengiant TJS projektą buvo aišku, kad tam tikri įstatymo elementai bus pradėti taikyti tik vėlesniu etapu. Tai visų pirma susiję su naujos valstybinės struktūros – Aukščiausiosios statybos tarnybos – sukūrimu, kuris yra susijęs su paskesne tarpine reikšme. Jei būtų pradėti taikyti visi statybos įstatymo elementai, paskesnė tarpinė reikšmė netektų prasmės ir faktiškai bet koks mokėjimas pagal šią paskesnę tarpinę reikšmę taptų dvigubu finansavimu, nes mokėjimai už tuos pačius rezultatus jau būtų buvę atlikti pagal audituotą tarpinę reikšmę. Todėl, Komisijos nuomone, jos vertinimas, kad tarpinė reikšmė buvo pasiekta, yra teisingas.
- Trečias atvejis susijęs su siektina reikšme dėl prieigos prie saugaus judriojo ryšio, pagal kurią reikalaujama, kad 95 % atrinktų valstybės tarnautojų turėtų prieigą prie saugios sistemos, skirtos keistis slapta ir įslaptinta informacija. Komisija laikė, kad atitinkama valstybė narė pagrįstai į šią siektiną reikšmę neįtraukė kai kurių darbuotojų, pavyzdžiui, valytojų ar tarnybinių transporto priemonių vairuotojų, nes, Komisijos nuomone, reikalavimas, kad tokie darbuotojai turėtų prieigą prie slaptos ir įslaptintos informacijos,

⁷ <https://ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/committees/C102400/consult?lang=lt>

akivaizdžiai nebuvo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano bei TJS tikslas. Todėl Komisija toliau laikosi nuomonės, kad siektina reikšmė buvo patenkinamai pasiekta.

- Ketvirtas atvejis susijęs su kibernetinio saugumo priemone, pagal kurią atitinkamos valstybės narės reikalauta imtis „stiprinamųjų intervencinių priemonių“, kuriomis būtų modernizuojamos saugumo struktūros. Komisija mano, kad atitinkamos valstybės narės pateiktose ataskaitose, kuriose iš esmės pateikta procedūrų, procesų ir organizavimo rizikos analizė, įskaitant veiksmų planus, skirtus reaguoti į nustatytus faktus, stiprinamosios priemonės buvo iš tiesų įrodytos. Komisija pažymi, kad tokio pobūdžio stiprinamosios intervencinės priemonės yra numatytos ES teisėje, nes TIS 2 direktyvoje⁸, kuri minima priemonės aprašyme, „rizikos analiz[ė] ir informacinių sistemų saugum[as]“ aiškiai laikomi viena iš „[k]ibernetinio saugumo rizikos valdymo priemon[ų]“, kurias valstybės narės turėtų įgyvendinti, rūšių. Todėl Komisija toliau laikosi nuomonės, kad siektina reikšmė patenkinamai pasiekta.
- Penktas atvejis susijęs su siektina reikšme „Projektų, dėl kurių buvo pasirašytas dotacijos susitarimas dėl dykvičių arba urbanizuotos zonos atnaujinimo operacijos, skaičius“. Nors pagal TJS paramos gavėjai turi būti „vietos savininkai“, pagal atitinkamos valstybės narės įsteigtą fondą reikalauta, kad paramos gavėjai būtų „projekto savininkai“. Savo preliminariniame vertinime Komisija, vadovaudamasi vertinimo sistema, skaidriai nurodė⁹, kad tokį formuluočių skirtumą laiko priimtiniu minimaliu nuokrypiu, nes, atsižvelgiant į finansuojamų projektų pobūdį, jis neturėjo įtakos rezultatui. Atitinkama valstybė narė pateikė įrodymų, patvirtinančių, kad šis pakeitimas neturėjo įtakos rezultatui. Todėl Komisija toliau laikosi nuomonės, kad siektina reikšmė buvo patenkinamai pasiekta.
- Šeštasis atvejis susijęs su reforma, kurios jokios išlaidos nėra padengiamos pagal priemonę ir kuri skirta ilgalaikiams bedarbiams skatinti dalyvauti mokymuose. Schemos tinkamumo finansuoti sąlyga dėl mokymų trukmės (t. y. bent 4 mėnesiai) yra numatyta nacionalinėje teisėje, kaip patvirtinta Komisijos vertinime, ir jos laikymąsi atitinkamai tikrina nacionalinės valdžios institucijos, nustatydamos tinkamumą gauti paskatą. Be Komisijos atlikto šio klausimo vertinimo nagrinėjant šią ankstesnę tarpinę reikšmę, atitinkama valstybė narė, pristatydama paskesnes tarpines reikšmes, pateikė savo vidaus IT sistemos ekrano nuotrauką, kuriose matyti, kaip stebimas šio reikalavimo vykdymas, kad būtų įrodyta, jog kiekvienu suteiktos paskatos atveju šis reikalavimas buvo įvykdytas, taip pat įrodymus, kaip veikia jos kontrolės sistema, kad būtų užtikrintas duomenų teisingumas (kartu su praktiniais kontrolės sistemos atliktų pataisų įrodymais). Valstybės narės institucijos, o galiausiai ir Komisijos auditoriai, atlikę tolesnį šio klausimo auditą, patvirtino, kad sistemos, skirtos šiam reikalavimui stebėti ir jo vykdymui užtikrinti, veikia tinkamai. Komisija manė, kad ji turėjo pakankamą patikinimą, jog TJS reikalavimai yra įvykdyti, ir taip pat manė, kad prašymas kiekvieną atskirą mokymų dieną pateikti atskirus registracijos lapus valstybėms narėms būtų sukėlęs nepagrįstai didelę administracinę naštą. Todėl Komisija toliau laikosi nuomonės, kad tarpinė reikšmė buvo patenkinamai pasiekta.
- Septintasis atvejis susijęs su siektina reikšme dėl psichikos sveikatos skyrių įsteigimo. Komisija nemanė, jog tam, kad skyriai veiktų visu pajėgumu, juose reikia įdarbinti minimalų darbuotojų skaičių, reikalingą norint į skyrių priimti maksimalų teorinį pacientų skaičių. Komisijos nuomone, veikimas visu pajėgumu reiškia, kad skyriuose užtenka darbuotojų, galinčių priimti faktinį, o ne teorinį maksimalų pacientų skaičių, kaip buvo šiuo atveju. Todėl Komisija toliau laikosi nuomonės, kad siektina reikšmė buvo patenkinamai pasiekta.

⁸ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2555 dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 910/2014 ir Direktyva (ES) 2018/1972 ir panaikinama Direktyva (ES) 2016/1148 (TIS 2 direktyva).

⁹ COM(2023) 99 *final* I priedas: https://commission.europa.eu/publications/communication-implementation-recovery-and-resilience-facility_en?prefLang=lt.

Tinkamumo finansuoti pagal EGADP sąlygos

Komisija primena savo atsakymą į Audito Rūmų pastabas 2022 m. metinėje ataskaitoje: „ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimo metu įvertinusi priemonių tinkamumą finansuoti, Taryba, priimdama Tarybos įgyvendinimo sprendimą, nusprendžia, ar priemonė yra tinkama finansuoti, ar ne. Mokėjimo etape Komisija negali panaikinti Tarybos sprendimo ir atsisakyti mokėti už konkrečią priemonę pagal EGADP. Šiuo atžvilgiu, kol Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės yra patenkinamai pasiektos, klaida negali turėti įtakos susijusiam Komisijos mokėjimui.“¹⁰ Todėl nustatytais faktais, susijusiais su atskirais vienetais ar veiklomis, apie kurias pranešta kaip apie dalinį tarpinės reikšmės ar siektinos reikšmės pasiekimą, nekliamas klausimas, ar priemonė yra tinkama finansuoti, ar ne, bet veikiau klausama, ar tam tikri valstybės narės pateikti įrodymai atitiko reikalavimus (žr. 11.21 dalį).

Tai visų pirma pasakytina apie šešis Audito Rūmų nustatytus faktus, susijusius su tinkamumo finansuoti sąlygos dėl tinkamumo finansuoti laikotarpio pažeidimu. Audito Rūmai ir Komisija laikosi skirtingų nuomonių dėl to, kaip nustatyti investicijų ir reformų, kurios pagal EGADP reglamento 17 straipsnio 2 dalį turi būti prasidėti nuo 2020 m. vasario mėn., tinkamumą finansuoti. Komisija valstybėms narėms pateikė gaires, kuriose daugiausia dėmesio skiriama įgyvendinimui nuo 2020 m. vasario 1 d. ir visoms susijusioms nuo tos datos atsirasiančioms išlaidoms. Todėl Komisija, priešingai nei Audito Rūmai, priemonės taikymo pradžios nesieja su pirmojo (teisinio) įsipareigojimo data (žr. 11.22 dalį). Komisija primena, kad pasiūlymas dėl EGADP teisės akto buvo pateiktas 2020 m. gegužės mėn., o reglamentas įsigaliojo 2021 m. vasario mėn. Teisėkūros institucijų numatyta sąlyga dėl tinkamumo finansuoti iš esmės yra sąlyga dėl *taikymo atgaline data*, leidžianti į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtraukti priemones, pradėtas taikyti nuo 2020 m. vasario 1 d. Šios sąlygos dėl taikymo atgaline data tikslas buvo dar EGADP teisėkūros proceso metu suteikti valstybėms narėms garantiją, kad priemonės bus įtrauktos, ir užtikrinti, kad valstybės narės nesustabdytų ar nesumažintų investicijų dėl pandemijos sukeltos sunkios ekonominės ir socialinės krizės, siekiant išvengti dar didesnio ekonomikos nuosmukio¹¹. 2021 m. sausio mėn. (t. y. dar prieš įsigaliojant EGADP reglamentui) Komisija valstybėms narėms pateikė gaires, kaip ji taikys šią sąlygą, ir ją nuo to laiko Komisija ir valstybės narės nuosekliai taikė. 11.2 langelyje pateiktas pavyzdys, iliustruojantis išsiskiriančias nuomones. Audito Rūmai pažymi, kad dėl septynių geležinkelio projektų Prancūzijoje pirkimo užsakymai buvo išduoti iki 2020 m. vasario mėn., todėl, remdamiesi tuo, Audito Rūmai šią priemonę laiko netinkama finansuoti. Kita vertus, kadangi pagal šią priemonę darbai pradėti vykdyti po 2020 m. vasario 1 d., Komisija mano, kad šiuose septyniuose projektuose laikomasi tinkamumo finansuoti laikotarpio ir kad jie atitinka Komisijos gaires. Dėl šių esminių aiškinimo skirtumų Komisija mano, kad tokie faktai ir toliau bus nustatomi per visą EGADP gyvavimo laikotarpį.

Kalbant apie tris Audito Rūmų nustatytus faktus, susijusius su tinkamumo finansuoti sąlygos dėl pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimo pažeidimu, Komisija primena, kad EGADP reglamento 5 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, kad „[p]arama pagal priemonę nenaudojama, išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus, periodinėms nacionalinėms biudžeto išlaidoms padengti“. Kaip jau pabrėžta Komisijos atsakymuose į Audito Rūmų pastabas 2022 m. metinėje ataskaitoje, Komisija ir Audito Rūmai šią nuostatą aiškina skirtingai. Komisijos aiškinimu, ši nuostata reiškia *pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimą* ir nėra suprantama kaip konkretaus pobūdžio *pasikartojančios veiklos*, visų pirma *finansuojamos kaip nacionalinės biudžeto išlaidos*, netinkamumo finansuoti sąvoka. Komisijos nuomone, EGADP teisiniame tekste pastaroji pozicija nėra patvirtinta. Komisija pažymi, kad Audito Rūmai, nors ir netaikydami Komisijos paskelbtų gairių,

¹⁰ Komisijos atsakymai į Audito Rūmų pastabas 2022 m. metinėje ataskaitoje, 453 p.: https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/AR-2022/AR-2022_LT.pdf.

¹¹ Visų pirma žr. EGADP reglamento 6–8 konstatuojamąsias dalis.

atliko kiekvieno konkretaus atvejo vertinimą. Nors Komisija tinkamai peržiūrėjo Audito Rūmų argumentus dėl kiekvieno atskiro atvejo, jai nepavyko Audito Rūmų kiekvieno konkretaus atvejo vertinimo transformuoti į visuotinai taikomus vertinimo kriterijus.

Galiausiai ir labiausiai Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad visi trys nustatyti faktai dėl pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimo yra susiję su reformomis. Kaip nurodyta Komisijos atsakymuose į Audito Rūmų pastabas 2022 m. metinėje ataskaitoje¹², jei valstybė narė yra nurodžiusi, kad priešingai, nei tai daroma įgyvendinant daugumą reformų, priemonės išlaidos nebus dengiamos pagal EGADP, Komisija mano, kad EGADP *negali* pakeisti jokių nacionalinių išlaidų, nes su šia priemone nesusijusios jokios EGADP lėšos. Toks išlaidų nereikalaujančių priemonių įtraukimas nepadidina valstybės narės finansinių asignavimų, nors valstybė narė ir įsipareigoja jas įgyvendinti (žr. 11.23 dalį). Komisija primena, kad reformų įtraukimas į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus yra vienas iš esminių elementų siekiant sisteminių pokyčių valstybėse narėse ir viena iš sąlygų, kad ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus Komisija įvertintų teigiamai.

Skirtingą Komisijos ir Audito Rūmų požiūrį patvirtina 11.3 langelyje pateiktas pavyzdys, susijęs su Austrijos tarpine reikšme „*Ketvirtoji statybos kultūros ataskaita*“.¹³ Kaip šiame pavyzdyje pažymi Audito Rūmai, ankstesnes statybos kultūros ataskaitas Austrija užsakė 2006 m., 2011 m. ir 2017 m., ir vykdydama į savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtrauktą reformą, įsipareigojo ir vėl tai atlikti, tačiau jokių su šia reforma susijusių išlaidų ji nenurodė. Komisija mano, kad tai nėra pasikartojančių biudžeto išlaidų pakeitimo atvejis, nes 1) ataskaitoje tokios išlaidos nėra numatytos, 2) Austrija nenurodė jokių išlaidų pagal EGADP, todėl nacionalinių išlaidų pakeitimas negalimas, 3) kokybiniu požiūriu ataskaita skiriasi nuo ankstesnių ataskaitų ir 4) nenustatyta, kad šis atvejis negali būti tinkamai pagrįsta išimtis, kaip numatyta pagal EGADP reglamentą. Vis dėlto, Audito Rūmų nuomone, tai yra tam tikro pobūdžio pasikartojanti veikla, finansuojama kaip nacionalinės biudžeto išlaidos, todėl tai jie vertina kaip klaidą.

Tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių aiškumas TJS

Audito Rūmai pažymi, kad pagal EGADP finansavimo modelį labai svarbu taikyti aiškius ir nedviprasmiškus rodiklius ir aiškiai apibrėžti, kas yra patenkinamas pasiekimas. Komisija sutinka, kad aiškios tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės yra esminiai programos elementai. Tačiau ji atkreipia dėmesį į tai, kad nustatydamos reikalavimą įvertinti patenkinamą pasiekimą teisėkūros institucijos Komisijai aiškiai suteikia diskreciją. 2022 m. metinėje ataskaitoje Audito Rūmai pripažino šią plataus pobūdžio diskreciją, suteiktą Komisijai pagal EGADP reglamentą¹⁴. Komisija yra skaidriai nustačiusi, kaip ji naudojasi šia diskrecija, remdamasi specialia sistema¹⁵, pagal kurią vertinami visi mokėjimai, taip siekiant užtikrinti skaidrumą ir vienodą požiūrį (žr. 11.26–11.28 dalis).

Iš 452 ištirtų tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių Audito Rūmai atkreipia dėmesį į 15 atvejų, kai tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės, jų nuomone, kelia neaiškumų (11.28 dalis). Iš šių atvejų Komisija nustatė ir skaidriai nurodė 12, pavyzdžiui, kai rengiant Komisijos pasiūlymus dėl TJS buvo padaryta korektūros klaidų. Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad šie nustatyti faktai yra susiję su

¹² Ten pat, p. 449.

¹³ Žr. Komisijos preliminarų vertinimą (paskelbta 2023 m. kovo 22 d.), 90 p.:
https://commission.europa.eu/publications/preliminary-assessment-first-payment-request-austria_en?prefLang=lt.

¹⁴ Audito Rūmų 2022 finansinių metų metinė ataskaita, 11.22 dalis.

¹⁵ COM(2023) 99 *final*, I priedas, „Tarpinių ir siektinų reikšmių vertinimo pagal EGADP reglamentą sistema“:
https://commission.europa.eu/publications/communication-implementation-recovery-and-resilience-facility_en?prefLang=lt.

trūkumais, kuriuos Komisija, pasitelkusi savo kontrolės sistemą, jau buvo užfiksavusi ir ištaisiusi ir kurie neturi jokios įtakos EGADP išmokų teisėtumui ir tvarkingumui.

Komisija sutinka su ne visais nustatytais faktais, susijusiais su tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių neaiškumu, nes kai kuriais atvejais jie veikia atspindi politikos prioritetus, o ne neaiškumą. 11.4 langelyje pateiktas pavyzdys dėl Ispanijos tarpinės reikšmės, kurios vieną konkretų reikalavimą Audito Rūmai laiko nepakankamai konkrečiu. Siekdama šios tarpinės reikšmės Ispanija turėjo iš dalies pakeisti teisės aktus, kad būtų nustatytos naujos pareigos įrengti elektrifikuotų transporto priemonių įkrovimo infrastruktūrą, tačiau, kaip pažymi Audito Rūmai, nenurodyta jokia kokybinė ar kiekybinė šio reikalavimo informacija. Komisija visų pirma pažymi, kad tai yra tik vienas iš kelių reikalavimų, susijusių su šia tarpine reikšme, kai aiškiai reikalaujama nustatyti naują teisinę prievolę, ir, antra, kad aprašant tarpinę reikšmę TJS negalima numatyti visų būsimų nacionalinės teisės aktų smulkmenų. Šiuo atveju aiškiai reikalaujama, kad turi būti nustatyta konkreti prievolė.

3. Stebėjimo ir kontrolės sistemos

Komisijos ex post auditai

Siekdama gauti patikinimą, kad mokėjimai pagal EGADP yra teisėti ir tvarkingi, Komisija, vadovaudamasi savo audito ir kontrolės strategijomis, atlieka išsamią *ex ante* ir rizika grindžiamą *ex post* kontrolę, ar patenkinamai pasiektos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės. Dėl 2023 m. atliktų mokėjimų Komisija atliko 17 *ex post* auditų, susijusių su 82 tarpinėmis reikšmėmis ir siektinomis reikšmėmis. Kaip pažymėjo Audito Rūmai (11.30 dalis), Komisija priėjo prie išvados, kad visos audituotos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės buvo teisingai įvertintos kaip patenkinamai pasiektos.

Audito Rūmai primena savo 2022 m. metinės ataskaitos rekomendacijas ir nurodo, kad jos įgyvendintos tik iš dalies (11.31 dalis). Komisija pažymi, kad 2022 m. metinės ataskaitos 11.1 rekomendacijos a punktu ji pritarė tik iš dalies ir rekomendacijos dalį, kuriai pritarė, visiškai įgyvendino. Rekomendacijos dalis, kuriai nepritarė, yra susijusi su nesutarimais, taip pat aptartais 2 skirsnyje, dėl to, kaip aiškinti sąvoką „priemonių taikymo pradžia“ ir kas yra tinkamumo finansuoti laikotarpio pradžia, taip pat dėl sąvokos „pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimas“. Komisija į savo *ex ante* procedūras tinkamai įtraukė įrodymų tinkamumo patikras ir toliau vykdė tas patikras, kurios jau buvo taikomos atliekant *ex post* procedūras. Šiuo teisiniu nesutarimu taip pat paaiškinamas Komisijai skirtas Audito Rūmų teiginys, kad „tinkamumo finansuoti laikotarpio <...> pažeidimų, <...>, nenustatyta“, nes Audito Rūmai savaip aiškina Komisijos gaires ir reglamente pateiktą tinkamumo finansuoti sąvoką. Audito Rūmai pripažįsta, kad, kalbant apie 2022 m. metinės ataskaitos 11.1 rekomendacijos b punktą, Komisijos *ex post* audito strategija buvo atnaujinta, be to, Komisija oficialiai įteisina atnaujintus audito kontrolinius sąrašus, kad juose būtų aiškiai nurodyti priemonių atšaukimo atvejai, atspindint auditorių jau taikomą praktiką. Galiausiai Komisija pažymi, kad Audito Rūmų nustatytas faktas, jog atliekant vienos siektinos reikšmės *ex post* auditą buvo remiamasi neišsamiais duomenimis, yra susijęs su skirtingu Tarybos įgyvendinimo sprendimo aiškinimu, nes *ex post* auditas atliktas remiantis Komisijos *ex ante* darbo metodu.

2023 m. rugsėjo 19 d. Komisija taip pat paskelbė tvarką, kaip taikyti EGADP reglamento 24 straipsnio 3 dalį dėl priemonių atšaukimo atvejų¹⁶. Pagal šią sistemą nustatoma, kaip Komisija nagrinės priemonių atšaukimo atvejus.

¹⁶ EGADP įgyvendinimo ataskaita (COM(2023) 545 final).

Valstybių narių stebėsenos ir kontrolės sistemos

EGADP reglamente numatyta, kad Komisija turi įvertinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, įskaitant jų kontrolės sistemas, remdamasi ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose pateiktu projektu, taigi dar prieš juos įgyvendinant. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą galima teigiamai įvertinti tik esant bendrai tinkamai kontrolės sistemai. Šiomis aplinkybėmis valstybės narės gali įsipareigoti imtis papildomų priemonių ir nustatyti konkrečias audito ir kontrolės tarpines reikšmes, kad užtikrintų, kad jų nacionalinės sistemos būtų visiškai tinkamos Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti pagal EGADP reglamento 20 straipsnio 5 dalies d punktą. EGADP įgyvendinimo metu Komisija papildomai atlieka nacionalinių kontrolės sistemų auditą ir, jei valstybė narė peržiūri savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, taip pat apsveria, ar dėl nustatytų trūkumų reikia prašyti valstybių narių nustatyti papildomas audito ir kontrolės tarpines reikšmes, kurias jos turėtų taikyti, jei peržiūrės savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus. Šios tarpinės reikšmės turi būti pasiektos prieš atliekant bet kokį tolesnį mokėjimą, todėl jos suteikia papildomą patikinimą dėl kontrolės sistemų tinkamumo mokėjimo metu. Dešimt tokių papildomų audito ir kontrolės tarpinių reikšmių buvo nustatyta septynioms valstybėms narėms atliekant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų peržiūras, siekiant pašalinti trūkumus, kad nekiltų abejonių dėl bendros nacionalinės kontrolės sistemos tinkamumo. Pavyzdžiui, numatyta pasirašyti susitarimus, kuriais užtikrinamas duomenų rinkimas arba specifinės dvigubo finansavimo patikros (žr. 11.33–11.35 dalis).

11.35 dalyje Audito Rūmai pažymi, kad ES finansinių interesų apsaugai kylanti rizika gali turėti įtakos išlaidų tvarkingumui. Komisija primena pačių Audito Rūmų 11.12 dalies tekstą, kuriame teigiama, kad „[n]ors reikalaujama, kad valstybės narės būtų įdiegusios veiksmingas ir efektyvias vidaus kontrolės sistemas, galutinių gavėjų ir įgyvendinančiųjų įstaigų patirtų išlaidų atitiktis ES ir nacionalinėms taisyklėms nėra EGADP mokėjimų valstybėms narėms sąlyga. Todėl atlikdami EGADP dotacijų mokėjimų valstybėms narėms tvarkingumo auditą daugiausia dėmesio skiriame tam, ar iš anksto nustatytos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės buvo pasiektos patenkinamai ir ar buvo įvykdytos *Reglamente* nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos“. Šiuo atžvilgiu Komisija sutinka su Audito Rūmų pozicija, išdėstyta 11.12 dalyje, tačiau pažymi, kad nesutinka su 11.35 dalyje nurodytu galimu poveikiu išlaidų tvarkingumui. Konkrečiai, Komisija primena, kad tvarkingumas grindžiamas tik tuo, ar patenkinamai pasiektos tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės. Kai nustatomi su Sąjungos finansinių interesų apsauga susiję trūkumai, reglamente nustatytos: i) papildomos taisomųjų priemonių sistemos Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti pagal 22 straipsnio 5 dalį, dėl kurių Komisija pateikia patikinimą ECFIN GD metinėje veiklos ataskaitoje ir kurių taikoma sumažinimo ir susigrąžinimo tvarka¹⁷, ir ii) priemonių atšaukimo sąvoka. Pastaruoju klausimu Komisija priemonių atšaukimo metodikoje papildomai paaiškino, kaip ji taikys šią EGADP reglamento sąvoką, be kita ko, tais atvejais, kai tarpinės reikšmės ir (arba) siektinos reikšmės nebebus laikomos patenkinamai pasiektomis, įskaitant tuos atvejus, kai su Sąjungos finansinių interesų apsauga susiję trūkumai išaiškėja vėliau.

Audito Rūmai pažymi, kad kontrolės tarpinės reikšmės valstybėse narėse labai skiriasi (11.37 dalis). Komisija primena, kad EGADP reglamento 22 straipsnyje valstybėms narėms leidžiama remtis savo įprastomis vidaus kontrolės sistemomis, todėl bet kokios tarpinės reikšmės būtinai turi atspindėti šių sistemų ypatumus. Tokių nustatytų faktų svarumas ir reikšmingumas gali skirtis, todėl jų negalima lyginti vien tik skaitine išraiška. Be to, kadangi tokios tarpinės reikšmės nustatomos siekiant pašalinti nustatytus trūkumus, Komisija mano, kad yra akivaizdu, jog jos pritaikytos konkrečiam tos valstybės narės trūkumui pašalinti. Šiuo atžvilgiu Komisija primygtinai teigia, kad tarpinės reikšmės labai svarbu pritaikyti konkrečioms valstybių narių problemoms, nes taikant

¹⁷ Žr. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų gairių IV priedą:

https://commission.europa.eu/publications/updated-guidance-recovery-and-resilience-plans_en?prefLang=lt.

horizontalųjį požiūrį arba atsirastų daug perteklinių priemonių (apimančių klausimus, kurie, Komisijos nuomone, daugumoje valstybių narių nėra problemiški), arba, dar blogiau, pastangose siekiant apsaugoti Sąjungos finansinius interesus liktų spragų.

Kalbant apie [11.38–11.39 dalis](#), 11.5 langelį ir 11.1 lentelę, Komisija pažymi, kad šie auditai buvo susiję su konkrečiais valstybės narės subjektais (pvz., atskira ministerija) ir kad tai neleidžia susidaryti bendros nuomonės apie visą valstybės narės vidaus kontrolės sistemą. Komisija norėtų pakartoti, kad, nors kai kurie nustatyti faktai buvo sisteminiai, neretai jie buvo susiję tik su konkrečia įgyvendinančiąja įstaiga ir todėl jais negalima apibendrinti visos valstybės narės vidaus kontrolės sistemos. Kadangi lentelėje pateikiamas tik statinis padėties vertinimas, Komisija pažymi, kad daugelis klausimų, susijusių su nustatytais faktais ir atitinkamomis rekomendacijomis, per tą laiką buvo išspręsti.

Remdamiesi daugiausia Komisijos audito ataskaitomis, Audito Rūmai mano, kad nacionalinių kontrolės sistemų įgyvendinimas turi nuolatinių trūkumų, todėl įžvelgia riziką ([11.40 dalis](#)). Komisijos nuomone, vis dažniau atliekamo audito metu buvo atskleisti turėti trūkumai, o valstybėms narėms vėliau patobulinus nacionalines kontrolės sistemas patikinimo lygis buvo pagerintas. 2023 m. Komisija atliko 14 Sąjungos finansinių interesų apsaugos sistemos auditų ir iki šiol bent kartą auditavo kiekvieną valstybę narę. Audito Rūmai taip pat primena ankstesnėse ataskaitose nustatytus faktus, kuriais kritiškai vertinta tai, kad pagal EGADP teisinį pagrindą nereikalaujama teikti standartizuotų ataskaitų dėl sukčiavimo. Atsižvelgdama į tai, Komisija primena, kad Finansinio reglamento naujoje redakcijoje numatyta centralizuotai teikti ataskaitas dėl sukčiavimo įgyvendinant būsimas programas. Komisija taip pat pažymi, kad nors EGADP nereikalaujama teikti standartizuotų ataskaitų, valstybės narės tinkamai pranešė apie įtariamo sukčiavimo atvejus Komisijai, Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF), taip pat imdamosi veiksmų ne pagal valdymo deklaracijas, t. y. greičiau, užuot laukus kito mokėjimo prašymo (žr. [11.41–42 dalis](#)). Valstybės narės, remdamosi savo teisine pareiga, apie tam tikrus atvejus pranešė ir Europos prokuratūrai¹⁸, o Komisija pažymi, kad tai sudaro didelę dalį visų įtariamo sukčiavimo atvejų, apie kuriuos pranešė Europos prokuratūra. Kaip vieną iš 2023 m. pavyzdžių galima paminėti įtariamą sukčiavimą, susijusį su Austrijos priemone dėl remonto nuolaidos¹⁹.

Mokėjimo prašymo pagrindimas dokumentais

Audito Rūmai pažymi, kad dėl trijų mokėjimo prašymų audito darbas nebuvo baigtas teikiant mokėjimo prašymą. Komisija primena, kad audito santraukoje pateikiama informacija apie valstybės narės iki šiol atliktus auditus, o Komisija informuojama apie stebėsenos ir kontrolės sistemą. Tačiau valstybė narė nėra įpareigota užbaigti konkretų skaičių auditų prieš teikdama kiekvieną mokėjimo prašymą.

Audito Rūmų nuomone, aštuoniuose mokėjimo prašymuose buvo nustatyta valdymo deklaracijų patikimumo problemų. Su kai kuriais iš šių atvejų Komisija sutinka. Kad ir kaip būtų, valdymo deklaracija turėtų būti pagrįsta visomis turimomis pasirašančiosios šalies žiniomis ir jos teisingumui įtakos neturėtų turėti vėlesni įvykiai, pavyzdžiui, Komisijos pateikti papildomi klausimai. Taip pat negalima tikėtis, kad valdymo deklaracijoje bus apibendrinta visa kita informacija. Pavyzdžiui, kalbant apie Portugalijos 8.14 siektiną reikšmę, valstybės narės dokumentuose buvo teisingai nurodyta, kad vos vos vėluojama iš dalies įgyvendinti siektiną reikšmę, o tai, Audito Rūmų nuomone, valdymo deklaracijoje turėjo būti nurodyta kaip apribojimas ([11.43 dalis](#)). Komisija nemano, kad toks pakartojimas yra būtinas. Panašiai ir dėl 11.6 langelyje pateikto pavyzdžio dėl Slovėnijos 128 tarpinės reikšmės Komisija buvo gavusi informacijos apie vėlavimą. Nors taikyti

¹⁸ 2017 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje, 24 straipsnio 1 dalis.

¹⁹ <https://infothek.bmk.gv.at/nach-betrugsverdacht-reparaturbonus-erhaelt-zusaetzliches-sicherheitsnetz/>.

išlygą būtų buvę pageidautina, Komisija nemano, kad tai turi įtakos patikimumui, susijusiam su mokėjimo prašymo pagrindimu dokumentais, kurie turi būti vertinami kaip visuma.

4. Patikimas finansų valdymas

Audito Rūmai teigia, kad tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės turėtų „apimt[i] visus pagrindinius pagrindinės reformos ar investicijos elementus, visų pirma jos užbaigimą“ (11.45 dalis). Komisija nepritaria tokiam teisinio pagrindo aiškinimui, nes remiantis šiuo teisiniu pagrindu tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės apibrėžiamos kaip pažangos priemonės²⁰. Pavyzdžiui, kaip ir 11.4 langelyje pateiktame pavyzdyje (aptartame pirmiau), Komisija mano, kad tikslinga nustatyti, jog siekiant teisinių reformų tarpinių reikšmių būtų reikalaujama numatyti konkrečias esmines nuostatas, tačiau ne tai, kad siekiant tarpinių reikšmių būtų nustatytas kiekvienas nacionalinės teisės akto, kuriam taikomas demokratinis procesas, elementas²¹. Savo atsakymuose į pastabas ankstesnėje audito ataskaitoje Komisija paaiškino, kodėl tarpinių reikšmių užbaigimas ne visada yra aktualus arba įmanomas²², ir pažymėjo, kad ji jau sutiko patikrinti, kai tai galima, ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų peržiūrų metu, ar visi pagrindiniai tam tikros priemonės elementai yra numatyti siekiant tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių.²³

5. MVA ir MVVA

Audito Rūmai primena, kad, jų nuomone, ES lygmeniu trūksta patikinimo, kad EGADP finansuojami investicijų projektai atitinka ES ir nacionalines taisykles, ir pažymi, kad Komisija peržiūrėjo savo audito ir kontrolės strategiją, pradėdama vykdyti viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos patikras. Komisija ir toliau nepritaria Audito Rūmų nustatytam faktui, kad, atsižvelgiant į išskirtinę EGADP reglamentu nustatytą kontrolės sistemą, ES lygmeniu trūksta patikinimo. Vis dėlto, kaip paaiškinta keliose 2023 m. ECFIN GD metinės veiklos ataskaitos (MVA) dalyse, Komisija išplėtė savo atliekamų auditų apimtį, taip viršydama EGADP reglamento reikalavimus, kad sistemingai patikrintų, ar valstybės narės reguliariai tikrina, kaip laikomasi viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių, įskaitant tokių patikrų veiksmingumą, ir mano, kad šis klausimas aptariamas MVA išvadose. Šiuo atžvilgiu Komisija nesutinka su Audito Rūmų teiginiu, kad ECFIN GD pateiktas patikinimas neapima valstybių narių atliktų patikrų veiksmingumo (11.50 dalis).

Komisijos atliktas audito darbas, susijęs su viešaisiais pirkimais ir valstybės pagalba, apėmė visas 17 valstybių narių, kurios 2023 m. gavo bent vieną mokėjimą. Remdamasi surinktais ir įvertintais įrodymais, Komisija mano, kad valstybėse narėse taikomos kontrolės procedūros suteikia reikiamą patikinimą, kad valstybės narės reguliariai ir veiksmingai tikrina, ar laikomasi viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių, taikomų priemonėms pagal EGADP. Tai patvirtina ir rizikos vertinimo metodikos, pateiktos ECFIN GD 2023 m. MVA 5 priede, įgyvendinimas. Rizikos vertinimas, be kita ko, grindžiamas Komisijos atlikto audito, apimančio valstybių narių atliktų patikrų, susijusių su viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių laikymusi, tvarkingumą ir veiksmingumą, rezultatais (šiuo atžvilgiu žr. ECFIN GD MVA 2.2 skirsnį). Kitaip tariant, jei Komisija, remdamasi šiuo pagrindu, būtų

²⁰ EGADP reglamento 2 straipsnio 4 punktas: „tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės – pažangos įgyvendinant reformą arba investicijas vertinimo priemonės, kai tarpinės reikšmės yra kokybiniai pasiekimai, o siektinos reikšmės – kiekybiniai pasiekimai“.

²¹ Žr. Komisijos preliminarų vertinimą, 31 p.: https://commission.europa.eu/document/download/401e9dde-6d23-4f96-96bb-67a1952362e1_en?filename=C_2022_8763_1_EN_annexe_acte_autonome_nlw_part1_v2.pdf.

²² Komisijos atsakymai į Audito Rūmų pastabas Specialiojoje ataskaitoje 26/2023, 5 p.: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECARepplies/COM-Replies-SR-2023-26/COM-Replies-SR-2023-26_LT.pdf.

²³ Komisijos atsakymas į 11.2 rekomendaciją, Audito Rūmų 2022 m. metinė ataskaita, p. 460: https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/AR-2022/AR-2022_LT.pdf.

priėjusi prie išvados, kad ji neturi reikiamo patikinimo, tai būtų reiškę didesnį rizikos lygį, turėjusį tiesioginį poveikį patikinimo išvadoms.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

11.1 rekomendacija. Taikyti griežtesnius tinkamumo finansuoti laikotarpio laikymosi vertinimo kriterijus

Įvertinti, ar laikomasi tinkamumo finansuoti sąlygų, priemonės taikymo pradžia laikant pirmojo (teisinio) įsipareigojimo data.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga.

Komisija **nepitaria** 11.1 rekomendacijai.

EGADP reglamente numatyta, kad teikiant pradinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus turi būti vertinami tinkamumo finansuoti kriterijai, įskaitant tai, ar priemonė „pradėt[a] taikyti nuo 2020 m. vasario 1 d.“. Taip įvertinti visų valstybių narių planai. Komisija nepitaria Audito Rūmų pateiktam EGADP reglamento aiškinimui, nes jis neatitinka Komisijos gairių, kurios buvo paskelbtos ir kurias vėliau taikė visos valstybės narės, teikdamos savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus. Kaip nurodyta ECFIN 2023 m. MVA, Komisija paskelbs papildomas gaires dėl tinkamumo finansuoti pradžios datos. Vis dėlto Komisija nesutinka iš anksto numatyti šių būsimų gairių turinio.

11.2 rekomendacija. Apibrėžti konkrečius pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimo vertinimo kriterijus

Įvertinti atitiktį tinkamumo finansuoti sąlygoms, apibrėžiant konkrečius kriterijus, pagal kuriuos nustatoma, kas yra pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimas.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 11.2 rekomendacijai.

Komisija sutinka papildomai patikslinti savo dabartines gaires dėl pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimo.

11.3 rekomendacija. Pašalinti likusius valstybių narių kontrolės sistemų trūkumus

Užtikrinti, kad valstybės narės skubiai imtųsi taisomųjų veiksmy, kad pašalintų likusius savo kontrolės sistemų trūkumus.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 11.3 rekomendacijai.

Atidžiai prižiūrima, kaip laikomasi Komisijos pateiktų audito ataskaitų, siekiant užtikrinti, kad valstybės narės įgyvendintų audito rekomendacijas. Tuo atveju, kai ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai yra peržiūrimi, Komisija, remdamasi turima informacija, pavyzdžiui, savo pačios atliktais auditais, persvarsto nacionalinių kontrolės sistemų tinkamumą. Prireikus nustatomos naujos kontrolės tarpinės reikšmės, kurias valstybės narės turi pasiekti prieš gaudamos kitą mokėjimą. Komisija ir toliau atidžiai stebės, kaip įgyvendinamos audito rekomendacijos, ir imsis atitinkamų veiksmų, jei valstybės narės šių rekomendacijų neįgyvendins.

11.4 rekomendacija. Pateikti patikinimą dėl veiksmingo valstybių narių kontrolės sistemų veikimo

Remiantis Komisijos atliktų valstybių narių kontrolės sistemų patikrų rezultatais, pateikti aiškia išvada dėl jų veiksmingumo.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. MVA

Komisija **nepitaria** 11.4 rekomendacijai.

Komisija primena, kad EGADP yra išskirtinė sistema, pagal kurią numatyta, kad valstybės narės imasi visų tinkamų priemonių Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti. Komisija jau yra išplėtusi savo atliekamų auditų apimtį ir daro daugiau, nei tai, ko, Komisijos supratimu, reikalaujama EGADP reglamento 22 straipsnio 2 dalies a punkte, Finansavimo susitarimo 11 straipsnyje ir, kai tinka, Paskolos susitarimo 20 straipsnyje, kad patikrintų, ar valstybėse narėse taikomos kontrolės procedūros suteikia būtina patikinimą, kad valstybės narės reguliariai ir veiksmingai tikrina, ar laikomasi viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių ir ar priemonės pagal EGADP atitinka tinkamumo finansuoti sąlygas. Komisija primena, kad ši išplėstinė audito apimtis aptariama ECFIN GD 2023 m. MVA išvadose.

**Metinė ataskaita dėl 2023 finansiniais
metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo
Europos plėtros fondų finansuojamos
veiklos**

Turinys

	Puslapis
Metinė ataskaita dėl 2023 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos	508
Europos Komisijos atsakymai	546

Turinys

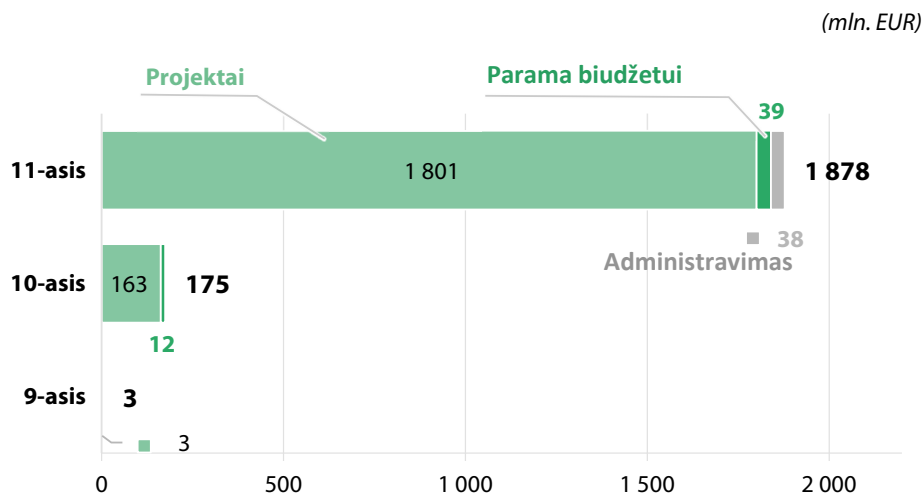
	Dalis
Įvadas	01–06
Trumpas aprašymas	02–06
Finansinis 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF įgyvendinimas	07–09
Audito Rūmų patikinimo pareiškimas dėl EPF	I.–37
Europos Parlamentui ir Tarybai teikiamas Audito Rūmų patikinimo pareiškimas dėl 8-ojo, 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF. Nepriklausomo auditoriaus ataskaita	I.–XXI.
Patikinimo pareiškimą patvirtinanti informacija	10–37
Audito apimtis ir metodas	10–14
Finansinių ataskaitų patikimumas	15–18
Operacijų tvarkingumas	19–37
Išvada ir rekomendacijos	38–43
Išvada	38–39
Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas	40–41
Rekomendacijos	42–43
Projektų veiklos rezultatų rodiklių vertinimas mūsų audito vizitų metu	44–45
Priedai	
I priedas. EPF mokėjimai pagrindinėms paramą gaunančioms valstybėms: Afrikos, Ramiojo vandenyno ir Karibų jūros valstybės	
II priedas. Veiksmų planų įgyvendinimo būklė	
III priedas. Atsižvelgimas į rekomendacijas	

Įvadas

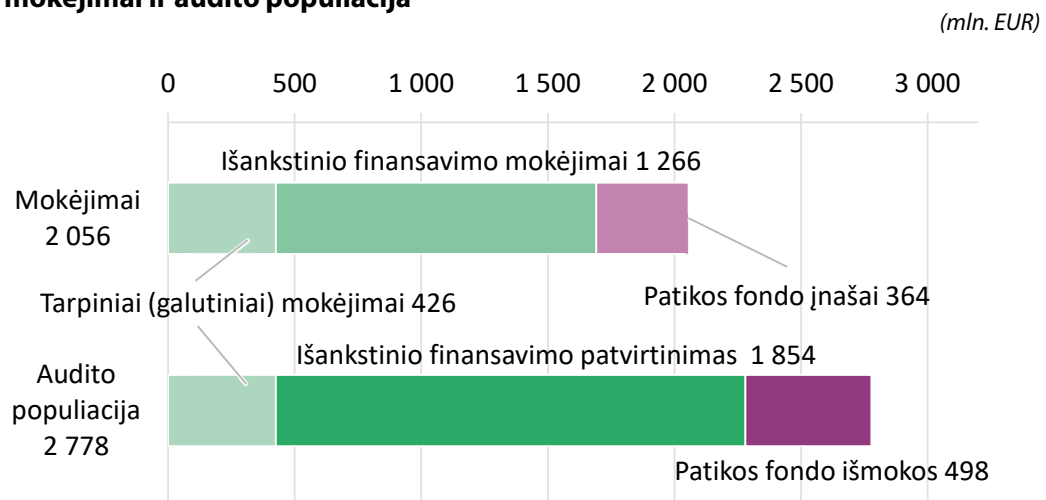
01 Šioje metinėje ataskaitoje pateikti mūsų nustatyti faktai, susiję su 9-uju, 10-uju ir 11-uju Europos plėtros fondais (EPF). **1 diagramoje** pateikta 2023 m. šioje srityje vykdytos veiklos ir išlaidų apžvalga.

1 diagrama. Europos plėtros fondai: 2023 m. finansinė apžvalga

EPF mokėjimai pagal biudžeto eilutes ir rūšį

EPF mokėjimai ir audito populiacija

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2023 m. 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

Trumpas aprašymas

02 Europos plėtros fondų (EPF) veikla pradėta vykdyti 1959 m. Jie buvo pagrindinė priemonė, pagal kurią Europos Sąjunga (ES) iki 2020 m. pabaigos finansavo vystomąjį bendradarbiavimą su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybėmis bei *užjūrio šalimis ir teritorijomis (UŠT)*. Pagrindinis EPF tikslas – sumažinti ir galiausiai panaikinti skurdą, vadovaujantis pagrindiniu vystomojo bendradarbiavimo tikslu, nustatytu [Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo \(SESV\) 208 straipsnyje](#). 11-asis (ir paskutinis) EPF apima 2014–2020 m. *daugiametę finansinę programą (DFP)*.

03 2021–2027 m. DFP vystomasis bendradarbiavimas su AKR valstybėmis įtrauktas į *Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“*, kuri yra ES bendrojo biudžeto dalis, o bendradarbiavimas su UŠT įtrauktas į [Sprendimą dėl užjūrio asociacijos, įskaitant Grenlandiją](#). Tačiau 9-asis, 10-asis ir 11-asis EPF nėra įtraukti į ES bendrąjį biudžetą. Iki jų užbaigimo jie toliau įgyvendinami atskirai ir dėl jų teikiamos atskiros ataskaitos.

04 EPF ypatingi tuo, kad:

- a) jie yra tiesiogiai finansuojami valstybių narių ir JK įnašais, grindžiamais kvotomis, arba įnašų raktais, kuriuos nacionalinės vyriausybės nustatė Europos Sąjungos Taryboje posėdžiavusių ES valstybių narių atstovų sudarytuose vėlesniuose vidaus susitarimuose;
- b) juos valdo Komisija atskirai nuo ES bendrojo biudžeto ir Europos investicijų bankas;
- c) dėl tarpvyriausybinių EPF pobūdžio Europos Parlamentas vykdo labiau ribotą su jų veikla susijusią funkciją, palyginti su jo funkcija vystomojo bendradarbiavimo priemonių, finansuojamų iš ES bendrojo biudžeto, atveju; jis nedalyvauja nustatant ir skiriant EPF išteklius. Tačiau Europos Parlamentas yra *biudžeto įvykdymą* tvirtinanti institucija, išskyrus Investicijų priemonę, – ją valdo Europos investicijų bankas. 2012 m. trišaliame Europos investicijų banko, Komisijos ir Audito Rūmų sudarytame susitarime ([Reglamento \(EB\) Nr. 215/2008](#) dėl 10-ajam EPF taikomo finansinio reglamento 134 straipsnis) nustatytos taisyklės dėl mūsų prieigos ir Europos investicijų banko turimos informacijos apie šias operacijas;

- d) EPF netaikomas *metinio periodiškumo* principas: EPF susitarimai paprastai buvo sudaromi 5–7 metų *įsipareigojimų* laikotarpiui, o mokėjimai gali būti atliekami daug ilgesnį laikotarpį, nes vidaus susitarimas, kuriuo įsteigiamas 11-asis EPF, galios tiek, kiek būtina, kad visos operacijos būtų visiškai įvykdytos¹.

05 Beveik visas EPF valdymas tenka Komisijos Tarptautinės partnerystės generaliniam direktoratui (INTPA GD). Nedidelę 2023 m. EPF mokėjimų dalį (7 %) valdė Europos kaimynystės politikos ir plėtros derybų generalinis direktoratas.

06 Šioje ataskaitoje aptariamos išlaidos yra susijusios su parama, teikiama 76 valstybėse (žr. *I priedą*, kuriame nurodytos pagrindinės *paramą gaunančios* valstybės), taikant daugybę įvairių metodų, pavyzdžiui, darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutartis, *dotacijas, paramą biudžetui, programų sąmatas* ir susitarimus dėl įnašo bei *įgaliojimo susitarimus*, sudarytus su *pagal ramsčius vertinamais* subjektais (pavyzdžiui, tarptautinėmis organizacijomis).

¹ Vidaus susitarimo, kuriuo įsteigiamas 11-asis EPF, 14 straipsnio 3 dalis.

Finansinis 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF įgyvendinimas

07 9-ojo EPF (2000–2007 m.) biudžetas sudarė 13,8 milijardo eurų, o 10-ojo EPF (2008–2013 m.) – 22,7 milijardo eurų. [Vidaus susitarimas dėl 11-ojo EPF įsteigimo \(2014–2020 m.\)](#) įsigaliojo 2015 m. kovo 1 d. Pagal 11-ąjį EPF teikiama 30,5 milijardo eurų parama, iš šios sumos 29,1 milijardo eurų skirta AKR valstybėms, 0,4 milijardo eurų – UŠT ir 1 milijardas eurų – administracinėms išlaidoms.

08 *2 diagramoje* parodytas EPF išteklių panaudojimas 2023 m. ir pateikti suvestiniai 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF rodikliai.

2 diagrama. EPF išteklių panaudojimas 2023 m. gruodžio 31 d.

(mln. EUR)

	Padėtis 2022 m. pabaigoje		Biudžeto vykdymas 2023 finansiniais metais (grynieji įsipareigojimai po įsipareigojimų panaikinimo / grynieji mokėjimai po susigrąžinimų)				Padėtis 2023 m. pabaigoje				
	Visa suma (suapvalinta)	Įgyvendinimo lygis (% išteklių)	9-asis EPF ²	10-asis EPF ²	11-asis EPF ²	Visa suma (suapvalinta)	9-asis EPF	10-asis EPF	11-asis EPF	Visa suma (suapvalinta)	Įgyvendinimo lygis (% išteklių)
A. IŠTEKLIAI^{1,4}	66 021		-6	-96	71	-31	15 239	21 146	29 605	65 990	
B. PANAUDOJIMAS											
1. Bendrieji įsipareigojimai (finansavimo sprendimai)	65 682	99,5 %	-5	-84	-168	-257	15 239	21 078	29 106	65 423	99,1 %
2. Atskiri įsipareigojimai (atskiros sutartys)	63 891	96,8 %	-6	158	562	714	15 238	20 999	28 368	64 605	97,9 %
3. Mokėjimai	57 432	87,0 %	3	175	1 878	2 056	15 221	20 477	23 791	59 489	90,1 %
C. Neįvykdyti įsipareigojimai (B1 – B3)	8 250	12,5 %					18	601	5 315	5 934	9,0 %
D. Esamas likutis (A – B1)³	339	0,5 %					0	68	499	567	0,9 %

¹ Apima 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF pradinius asignavimus, bendrąjį finansavimą, palūkanas, kitus išteklius ir pervedimus iš ankstesnių EPF.

² Neigiamos sumos atitinka *panaikintus įsipareigojimus*.

³ Esamas likutis apima nemobilizuojamą rezervą (nenaudojamas be vieningo Tarybos sprendimo).

⁴ Susidaręs 335 milijonų eurų bendros išteklių sumos skirtumas, palyginti su padėtimi 2022 m. pabaigoje, paaiškinamas taip: i) +377 milijonų eurų skirtumas susidarė dėl ES delegacijų grąžintų sumų, į kurias 2022 m. pabaigoje nebuvo atsižvelgta apskaičiuojant visus išteklius; ii) -42 milijonų eurų skirtumas susidarė tarp sumų, nurodytų 2022 m. preliminariose ir galutinėse finansinėse ataskaitose. „Išteklių“ eilutėje nurodytos sumos yra susijusios su biudžeto sąskaitomis, kurių patikimumo Audito Rūmai neatlieka.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF 2023 m. metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir Komisijos pateikta papildoma informacija. Pateikti skaičiai neapima EPF dalies, kurią valdo Europos investicijų bankas.

09 Kiekvienais metais INTPA GD nusistato *patikimo finansų valdymo* ir efektyvaus išteklių naudojimo *pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius (PVRR)* ir susijusias siektinas reikšmes. Rodikliai ir susijusios siektinos reikšmės apima visą INTPA GD atsakomybės sritį, kuri apima ES bendrąjį biudžetą, EPF ir ES patikos fondus. 2023 m. INTPA GD nustatė du naujus PVRR, susijusius su patikimu finansų valdymu ir efektyviu ES išteklių naudojimu (žr. [1 langelį](#)).

1 langelis

INTPA GD PVRR, susiję su savalaikiu patvirtinimu, įsipareigojimų panaikinimu ir dar neįvykdytų įsipareigojimų mažinimu

2023 m. INTPA GD įgyvendino keletą supaprastinimo priemonių, kad sumažintų savo PVRR skaičių nuo 29 iki 24 ir susiaurintų jų taikymo sritį. Iš šių 24 PVRR du buvo nauji: 7 PVRR dėl laiku atliekamo *išankstinio finansavimo patvirtinimo* ir 8 PVRR dėl laiku atliekamo su nepanaudotomis lėšomis susijusių įsipareigojimų panaikinimo.

7 PVRR rodo, kiek išankstinio finansavimo sąskaitų faktūrų INTPA GD patvirtino iki Finansiniame reglamente nustatyto kiekvienos rūšies sutarčių mokėjimo termino. INTPA GD 85 % tikslą viršijo visoje savo atsakomybės srityje. Taikydamas 8 PVRR jis vertina, ar laiku atliekamas su nepanaudotomis lėšomis susijusių įsipareigojimų panaikinimas. INTPA GD nepasiekė tikslo laiku panaikinti įsipareigojimus dėl 85 % lėšų: buvo pasiektas 83,48 % tikslas dėl bendrojo biudžeto ir 81,62 % tikslas dėl EPF. Taip atsitiko dėl to, kai kurių įsipareigojimų galiojimas baigėsi paskutinėmis metų savaitėmis, todėl INTPA GD neturėjo pakankamai laiko sėkmingai užbaigti įsipareigojimų panaikinimo procesą.

Kalbant apie 9 PVRR dėl dar neįvykdytų įsipareigojimų mažinimo, INTPA GD išlaikė praėjusių metų 35 % tikslą. Šis tikslas pasiektas dėl ES bendrojo biudžeto (39,30 %), bet ne dėl EPF (34,04 %) dėl portfelio pobūdžio, kuris apima sutartis šalyse, kurios pastaruoju metu ypač kenčia dėl saugumo problemų ir politinio nestabilumo.

Audito Rūmų patikinimo pareiškimas dėl EPF

Europos Parlamentui ir Tarybai teikiamas Audito Rūmų patikinimo pareiškimas dėl 8-ojo, 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF. Nepriklausomo auditoriaus ataskaita

Nuomonė

I. Mes auditavome:

- a) 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF metines finansines ataskaitas, kurias sudaro 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų balansas, finansinių rezultatų ataskaita, pinigų srautų ataskaita, grynojo turto pokyčių ataskaita, finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas ir finansinio įgyvendinimo ataskaita ir kurios buvo patvirtintos 2024 m. birželio 25 d.;
- b) šiose ataskaitose atspindimų *operacijų*, kurių finansų valdymas yra Komisijos atsakomybė, *teisėtumą ir tvarkingumą*².

Finansinių ataskaitų patikimumas

Nuomonė dėl finansinių ataskaitų patikimumo

II. Mūsų nuomone, 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų EPF metinėse finansinėse ataskaitose šių EPF finansinė būklė 2023 m. gruodžio 31 d. ir tą dieną pasibaigusių metų jų operacijų *rezultatai*, pinigų srautai ir grynojo turto pokyčiai, vadovaujantis EPF finansiniu reglamentu ir apskaitos taisyklėmis, pagrįstomis tarptautiniu mastu pripažintais viešojo sektoriaus apskaitos standartais, visais reikšmingais aspektais yra pateikti teisingai.

² Atsižvelgiant į 11-ajam EPF taikomo finansinio reglamento 43, 48–50 ir 58 straipsnius, šis patikinimo pareiškimas nėra taikomas tai EPF lėšų daliai, kurią valdo EIB.

Finansinėse ataskaitose atspindimų operacijų teisėtumas ir tvarkingumas

Pajamos

Nuomonė dėl pajamų teisėtumo ir tvarkingumo

III. Mūsų nuomone, 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų finansinėse ataskaitose atspindimos pajamos visais reikšmingais aspektais yra teisėtos ir tvarkingos.

Išlaidos

Neigiama nuomonė dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo

IV. Mūsų nuomone, atsižvelgiant į „Neigiamos nuomonės dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrinde“ aprašytų dalykų svarbą, 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų finansinėse ataskaitose patvirtintos išlaidos yra reikšmingai paveiktos klaidų.

Pagrindas pareikšti nuomonę

V. Auditą atlikome remdamiesi IFAC tarptautiniais audito standartais (TAS) ir etikos kodeksais ir INTOSAI tarptautiniais aukščiausiųjų audito institucijų standartais (TAAIS). Mūsų pagal šiuos standartus ir kodeksus nustatyta atsakomybė išsamiau aprašyta mūsų ataskaitos skirsnyje „Auditoriaus atsakomybė“. Taip pat laikėmės nepriklausomumo reikalavimų ir atlikome savo etines pareigas pagal Tarptautinių buhalterijų etikos standartų valdybos Buhalterijų profesionalų etikos kodeksą. Esame įsitikinę, kad savo nuomonei pagrįsti surinkome pakankamų ir tinkamų audito įrodymų.

Neigiamos nuomonės dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas

VI. Mūsų bendras 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF finansinėse ataskaitose patvirtintų išlaidų įvertintas klaidų lygis yra 8,9 %. Didelė šių išlaidų dalis (kuri 2023 m. sudarė 2,7 milijardo eurų ir 96 % mūsų audito populiacijos) yra reikšmingai paveikta klaidų. Tai apima beveik visas išlaidas, išskyrus paramos biudžetui ir administracines išlaidas. Todėl mūsų nustatytų klaidų poveikis patvirtintoms metų išlaidoms yra reikšmingas ir paplitęs.

Pagrindiniai audito dalykai

VII. Pagrindiniai audito dalykai – tai dalykai, kurie, mūsų profesiniu sprendimu, buvo svarbiausi mūsų einamojo laikotarpio finansinės būklės ataskaitų auditui. Šie dalykai buvo nagrinėjami mūsų bendro finansinės būklės ataskaitų audito

kontekste ir rengiant susijusią audito nuomonę, tačiau apie juos atskiros nuomonės neteikiame.

Sukauptos sąnaudos

VIII. Įvertinome finansinėse ataskaitose pateiktas sukauptas sąnaudas, kurios iš esmės pagrįstos apytikriais įverčiais. 2023 m. pabaigoje Komisija įvertino, kad patirtos, bet paramos gavėjų dar nepraneštos tinkamos finansuoti išlaidos sudarė 5 074 milijonus eurų (2022 m. pabaigoje jos sudarė 5 427 milijonus eurų).

IX. Patikrinome šių sukauptų sumų įverčių skaičiavimus ir peržiūrėjome 30 pavienių *išankstinio finansavimo mokėjimų* ir 18 į apskaitą įrašytų, bet dar nepatikrintų sąskaitų faktūrų imtį, siekdami atsižvelgti į riziką, kad sukauptos sumos buvo nurodytos neteisingai. Atlikę šį darbą padarėme išvadą, kad galutinėse finansinėse ataskaitose pripažintos sukauptos sąnaudos buvo tinkamos.

Galimas Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos poveikis 2023 m. EPF finansinėms ataskaitoms

X. 2020 m. vasario 1 d. Jungtinė Karalystė (JK) nustojo būti ES valstybe nare. Abiem šalims sudarius susitarimą dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos (toliau – Susitarimas dėl išstojimo), JK įsipareigojo likti EPF šalimi iki 11-ojo EPF ir visų ankstesnių nebaigtų EPF *užbaigimo*. JK prisiims tuos pačius įsipareigojimus kaip valstybės narės pagal vidaus susitarimą, kuriuo buvo įsteigtas 11-asis EPF, bei su ankstesniais EPF susijusius įsipareigojimus iki jų pabaigos.

XI. Susitarime dėl išstojimo taip pat nurodyta, kad tuo atveju, kai projektų sumos pagal 10-ąjį EPF arba ankstesnius EPF šio susitarimo įsigaliojimo dieną nebuvo įsipareigosios arba įsipareigojimai buvo panaikinti, JK tenkanti tų sumų dalis nebus pakartotinai panaudota. Tas pats taikytina JK tenkančiai 11-ojo EPF lėšų daliai, dėl kurios po 2023 m. gruodžio 31 d. nebus prisiimti įsipareigojimai arba įsipareigojimai bus panaikinti.

XII. Remiantis šiomis nuostatomis ir mūsų tikrinimu, 2023 m. EPF finansinėms ataskaitoms nepadarytas joks finansinis poveikis, apie kurį reikėtų pranešti. Darome išvadą, kad 2023 m. gruodžio 31 d. EPF finansinės ataskaitos teisingai atspindi šią dieną buvusią išstojimo proceso padėtį.

Vadovybės atsakomybė (Komisija)

XIII. Pagal SESV 310–325 straipsnius ir 11-ojo EPF finansinį reglamentą, vadovybė yra atsakinga už EPF finansinių ataskaitų parengimą ir pateikimą, laikantis tarptautiniu mastu pripažintų viešojo sektoriaus apskaitos standartų, ir už

jose atspindimų operacijų teisėtumą bei tvarkingumą. Ši atsakomybė apima vidaus kontrolės priemonių parengimą, įgyvendinimą ir palaikymą, siekiant parengti ir pateikti finansinės būklės ataskaitas, kuriose nėra reikšmingų dėl *sukčiavimo* ar klaidų atsiradusių iškreipymų. Galutinė atsakomybė už EPF finansinėse ataskaitose atspindimų operacijų teisėtumą ir tvarkingumą tenka vadovybei.

XIV. Rengiant EPF finansines ataskaitas, vadovybei tenka atsakomybė įvertinti, ar EPF geba užtikrinti veiklos tęstinumą, atskleisti svarbius su tęstinumu susijusius dalykus ir taikyti veiklos tęstinumo prielaidą apskaitai, nebent ji ketina likviduoti subjektą ar nutraukti operacijas arba yra priversta tą padaryti, neturėdama kitos realios išeities.

XV. Vadovybė atsakinga už EPF finansinės atskaitomybės proceso priežiūrą.

Auditoriaus atsakomybė už EPF finansinių ataskaitų ir atspindimų operacijų auditą

XVI. Mūsų tikslai yra gauti pakankamą patikinimą dėl to, ar EPF finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų iškreipymų, o jose atspindimos operacijos yra teisėtos ir tvarkingos, ir, remiantis mūsų auditu, pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai *patikinimo pareiškimą* dėl finansinių ataskaitų patikimumo bei jose atspindimų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo. Pakankamas patikinimas yra aukšto lygio patikinimas, tačiau jis nėra garantija, kad audito metu visuomet buvo nustatyti galimi reikšmingi iškreipimai ar neatitikties atvejai. Tokius atvejus gali nulemti sukčiavimas ar klaidos ir jie laikomi reikšmingais, jei, imant atskirai ar subendrinus, galima pagrįstai tikėtis, jog jie darys įtaką bet kokiems ekonominiams sprendimams, priimamiems remiantis šiomis EPF finansinėmis ataskaitomis.

XVII. Pajamų srityje tikriname visus valstybių narių įnašus ir imtį, sudarytą iš kito pobūdžio pajamų operacijų.

XVIII. Išlaidų srityje tikriname mokėjimų operacijas, kai išlaidos buvo patirtos, užregistruotos ir patvirtintos. Šis tikrinimas apima visas mokėjimų kategorijas (išskyrus avansus) jų išmokėjimo momentu. Išankstiniai mokėjimai tikrinami lėšų *gavėjui* pateikus jų tinkamo panaudojimo įrodymą ir institucijai ar įstaigai sutikus su tuo įrodymu ir patvirtinus išankstinį mokėjimą, o tai gali užsitęsti iki kitų metų.

XIX. Viso audito metu remiamės profesine nuovoka ir laikomės profesinio skepticizmo principo. Mes taip pat:

- nustatome ir įvertiname dėl sukčiavimo ar klaidų atsiradusių reikšmingų iškraipymų EPF finansinėse ataskaitose ar susijusių operacijų reikšmingos neatitikties EPF teisiniam pagrindui riziką. Atsižvelgdami į šią riziką, parengiame ir vykdome audito procedūras ir surenkame savo audito nuomonei pagrįsti pakankamus ir tinkamus audito įrodymus. Aptikti dėl sukčiavimo atsiradusius reikšmingus iškraipymus arba neatitiktį yra sudėtingiau nei tada, kai jų atsiranda dėl klaidų, kadangi sukčiavimas gali apimti sąmokslą, klastojimą, tyčinio pobūdžio neveikimą, klaidingų duomenų pateikimą arba vidaus kontrolės nepaisymą. Todėl yra didesnė rizika, kad tokie atvejai nebus aptikti;
- susipažįstame su auditui svarbia vidaus kontrole tam, kad galėtume parengti tinkamas audito procedūras, bet ne tam, kad pareikštume nuomonę dėl vidaus kontrolės *veiksmingumo*;
- įvertiname vadovybės taikomos apskaitos politikos tinkamumą ir vadovybės atliktų apskaitinių įvertinimų ir susijusios atskleistos informacijos pagrįstumą;
- darome išvadą dėl vadovybės apskaitos veiklos tęstinumo principo tinkamumo ir, remdamiesi gautais audito įrodymais, nustatome, ar egzistuoja reikšmingas su įvykiais arba sąlygomis susijęs netikrumas, dėl kurio gali kilti reikšmingų abejonių dėl EPF gebėjimo toliau užtikrinti veiklos tęstinumą. Jei darome išvadą, kad toks reikšmingas netikrumas egzistuoja, savo ataskaitoje privalome atkreipti dėmesį į susijusių EPF finansinėse ataskaitose pateikiamą informaciją arba, jei ši pateikiama informacija yra netinkama, pakeisti savo nuomonę. Mūsų išvados pagrįstos audito įrodymais, gautais iki mūsų ataskaitos pateikimo dienos. Tačiau dėl būsimų įvykių arba sąlygų subjektas gali daugiau neužtikrinti veiklos tęstinumo;
- įvertiname bendrą metinių finansinių ataskaitų pateikimą, struktūrą ir turinį, įskaitant visą atskleidžiamą informaciją, ir tai, ar metinėse finansinėse ataskaitose operacijos ir įvykiai pateikti teisingai.

XX. Su vadovybe aptariame, be kita ko, planuojamą audito apimtį ir tvarkaraštį bei reikšmingus audito metu nustatytus faktus, įskaitant bet kokius nustatytus reikšmingus vidaus kontrolės trūkumus.

XXI. Iš tų dalykų, kurie buvo aptarti su Komisija, nustatome tuos dalykus, kurie buvo svarbiausi einamojo laikotarpio EPF finansinių ataskaitų auditui ir todėl yra pagrindiniai audito dalykai. Apibūdiname šiuos dalykus savo ataskaitoje, nebent remiantis įstatymu ar kitu teisės aktu jų negalima viešai pateikti arba ypač retomis aplinkybėmis nustatome, kad dalykas neturėtų būti pateiktas mūsų ataskaitose,

kadangi pagrįstai galima tikėtis, jog neigiamos tokio veiksmo pasekmės nusvers viešojo intereso naudą.

2024 m. liepos 5 d.

Pirmininkas
Tony Murphy

Europos Audito Rūmai

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

Patikinimo pareiškimą patvirtinanti informacija

Audito apimtis ir metodas

10 Mūsų 2023 m. metinės ataskaitos dėl ES biudžeto vykdymo **1.1 priede** pateiktas mūsų audito metodas ir metodika, kuriuos taikome ir EPF auditui.

11 Mūsų pastabos dėl EPF finansinių ataskaitų patikimumo yra pagrįstos 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF finansinės būklės ataskaitomis³, kurias patvirtino Komisija⁴, kartu su apskaitos pareigūno pareiškimu, kurį gavome 2024 m. birželio 28 d. Tikrinome sumas ir atskleistą informaciją ir vertinome taikytus apskaitos principus, taip pat visus reikšmingus Komisijos parengtus įverčius ir bendrą finansinių ataskaitų pateikimą.

³ Reglamento (ES) 2018/1877 38 straipsnis.

⁴ Reglamento (ES) 2018/1877 38 straipsnio 3 dalis.

12 Audituoti operacijų tvarkingumą patikrinome 140 operacijų imtį, kuri yra reprezentatyvi visų EPF išlaidų rūšių atžvilgiu. Ją sudarė 31 operacija, susijusi su *Skubiosios pagalbos Afrikai patikos fondu*, 3 operacijos, susijusios su *patikos fondu „Bêkou“*, 87 operacijos, kurioms leidimą suteikė leido atlikti 14 ES delegacijų (Angola, Beninas, Dramblio Kaulo Krantas, Fidžis, Gana, Bisau Gvinėja, Kenija, Madagaskaras, Malavis, Mauricijus, Mozambikas, Gambija, Togas ir Uganda), ir 19 operacijų, kurias patvirtino Komisijos būstinė. Operacijose nustatę klaidų, išanalizavome pagrindines priežastis, kad nustatytume galimus trūkumus.

13 Taip pat tikrinome šiuos 2023 m. duomenis:

- a) visus valstybių narių įnašus ir imtį, sudarytą iš kito pobūdžio pajamų operacijų, pavyzdžiui, kitų valstybių bendrojo finansavimo įnašus;
- b) INTPA GD ir ES delegacijų naudojamas sistemas, apimančias: i) Komisijos darbuotojų ir išorės auditorių (dirbančių pagal sutartis su Komisija arba paramos gavėjais) atliktas *ex ante* patikras prieš mokėjimų įvykdymą ir ii) stebėseną bei priežiūrą, visų pirma tolesnius veiksmus, kurių imtasi po išorės auditų, ir *likutinio klaidų lygio (LKL)* tyrimą;
- c) INTPA GD *metinėje veiklos ataskaitoje (MVA)* pateikiamą tvarkingumo informaciją, su rizika susijusių sumų, būsimų pataisų ir susigrąžinimų įvertinimo ir jų įtraukimo į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą* metodikos nuoseklumą;
- d) veiksmus, kurių imtasi atsižvelgiant į mūsų ankstesnes rekomendacijas.

14 Kaip nurodyta **05** dalyje, INTPA GD įgyvendina didžiąją tiek iš ES bendrojo biudžeto, tiek iš EPF finansuojamų išorės pagalbos priemonių dalį. Mūsų pastabos dėl MVA apima visą INTPA GD atsakomybės sritį, ne tik EPF.

Finansinių ataskaitų patikimumas

15 Nustatėme, kad finansinės ataskaitos nebuvo paveiktos reikšmingų išskraipymų.

16 Savo **2022 m. metinėje ataskaitoje** nurodėme, kad visa 8-ojo EPF apskaita nebuvo užbaigta laiku. 2023 m. Komisija patvirtino visus 8-ojo EPF apskaitos likučius. Komisija paskelbė, kad rengiasi užbaigti 9-ojo EPF veiklą. 2023 m. Komisija tęsė veiklos ir projektų pagal 9-ąjį EPF užbaigimą. Tebevykdoma 10 sutarčių, kurių vertė – 102 milijonai eurų ir kurias tikimasi užbaigti 2024 m.

17 Testuodami sąskaitas faktūras ir išankstinio finansavimo operacijas, nustatėme patobulinimų, susijusių su laiku atliekamu sąskaitų faktūrų patvirtinimu. Tačiau nustatėme, kad kai kurie išankstinio finansavimo mokėjimai liko nepatvirtinti iki 13 metų, įskaitant daugiau kaip 300 milijonų eurų sumą, kuri liko nepatvirtinta daugiau kaip 10 metų. Komisija ne visada reguliariai tvirtindavo išankstinio finansavimo mokėjimus, o tai būtų leidę tinkamai atspindėti faktines paramos gavėjų Komisijai grąžintinas sumas. 2022 ir 2023 m. apie šiuos mūsų imtyje nustatytus atvejus pranešėme Komisijai. Komisijos priemonės šioms problemoms spręsti nedavė lauktų rezultatų.

18 Atlikdami laikotarpių atskyrimo skaičiavimų peržiūrą, iš 30 tikrintų atvejų nustatėme du atvejus, kai sutarčių įvykdymo laikotarpiai buvo pratęsti pasirašant priedus. Šie priedai buvo pasirašyti po ataskaitinės datos, bet prieš pateikiant preliminariąsias finansines ataskaitas Audito Rūmams. Apskaičiuodama atskyrimo įverčius, Komisija į šiuos pratęsimus neatsižvelgė. Dėl to finansinių rezultatų ataskaitoje buvo per didelė suma įvertinti atskyrimo mokesčiai (nors ir nebuvo reikšmingų iškraipymų) ir atitinkamai balanse per maža suma įvertintas išankstinio finansavimo turtas.

Operacijų tvarkingumas

Pajamos

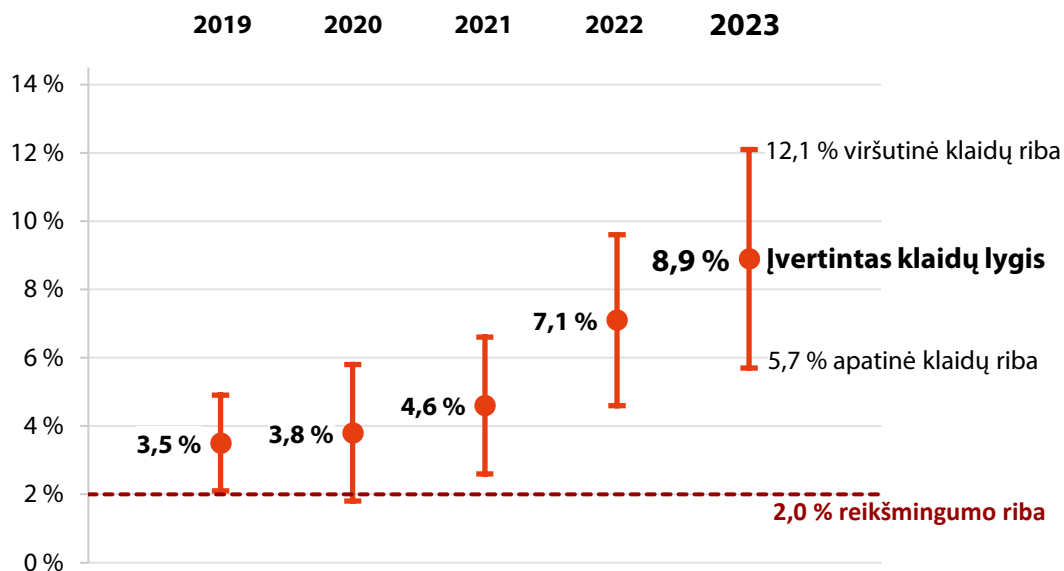
19 Pajamų operacijose nebuvo reikšmingo klaidų lygio.

Išlaidos

20 Iš 140 mūsų tikrintų operacijų 62-ose (44,3 %) buvo klaidų. Remdamiesi 52 mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad klaidų lygis yra 8,9 % (**3 diagrama**).

3 diagrama. Operacijų testavimo rezultatai

Įvertintas klaidų lygis

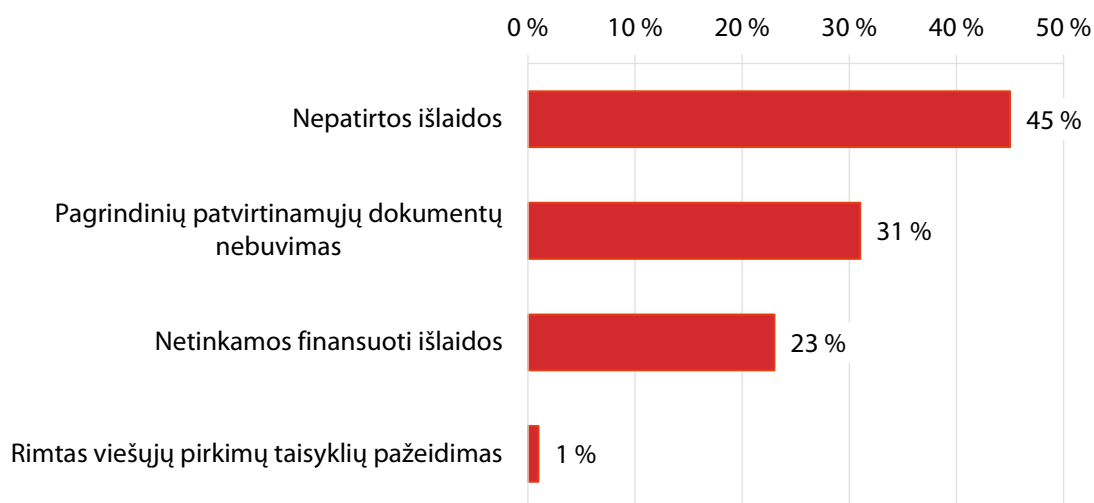
Imties dydis (operacijos)

2019	2020	2021	2022	2023
140	140	140	140	140

Šaltinis: Audito Rūmai.

21 4 diagramoje pateiktas mūsų įvertinto 2023 m. klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšis.

4 diagrama. Įvertinto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšis

Šaltinis: Audito Rūmai.

22 2 langelyje pateikti mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų pavyzdžiai.

2 langelis

Nepatirtos išlaidos: per didelio išankstinio finansavimo patvirtinimas

Auditavome 2,3 milijono eurų sąskaitą faktūrą pagal *susitarimą dėl įnašo*, pasirašytą su tarptautine organizacija. Jis buvo įgyvendinamas *netiesioginio valdymo* būdu ir visiškai finansuojamas ES.

Sąskaita faktūra buvo susijusi su išlaidų patvirtinimu, remiantis tarptautinės organizacijos pateikta finansine ataskaita už laikotarpį iki 2023 m. balandžio 15 d.

Atlikdami auditą nustatėme, kad į šią finansinę ataskaitą įtraukta 1,8 milijono eurų išankstinių mokėjimų, kurie nelaikomi patirtomis išlaidomis, todėl yra netinkami finansuoti.

Be to, nustatėme, kad Komisija neįgyvendino pakankamų kontrolės priemonių, kad sumažintų netinkamų finansuoti išlaidų patvirtinimo riziką.

Nustatėme 14 operacijų su panašiomis klaidomis.

Nėra pagrindinių su darbų sutartimi susijusių patvirtinamųjų dokumentų

Komisija su tarptautine organizacija sudarė susitarimą dėl įnašo, siekdama stiprinti Somalio institucijų gebėjimus maisto, mitybos, pragyvenimo užtikrinimo, vandens ir naudojimosi žeme srityse. Susitarimo vertė – 2 milijonai eurų, jį visiškai finansavo ES.

Vykdamas projektą, skiriamosios sienos ir konferencijų salės remonto darbai pagal subrangos sutartį buvo perduoti vietos statybos įmonei. Auditavome už šiuos darbus atliktą pradinį *tarpinį mokėjimą*, kurio suma buvo 33 000 eurų. Priežiūrą vykdančius inžinierius išdavė tarpinio mokėjimo pažymą, kuria patvirtinamas darbų užbaigimas, tačiau paramos gavėjas prie šios pažymos ne pridėjo pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų, kuriais būtų įrodyta faktinė darbų pažanga (pavyzdžiui, išsamaus kiekių žiniaraščio ir darbų prižiūrėtojo matavimo lapų). Manome, kad 33 000 eurų suma yra netinkama finansuoti.

Projektui priskirtas netinkamas finansuoti pridėtinės vertės mokestis (PVM)

Komisija pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su tarptautine organizacija dėl veiksmo, kuriuo siekiama didinti smulkiųjų šeimos ūkininkų atsparumą, tvarią gamybą ir apsirūpinimo maistu bei mitybos saugumą. Visos veiksmo išlaidos sudarė 6,6 milijonų eurų, o ES įnašas – 5,5 milijonų eurų.

Tarptautinė organizacija įsigijo 18 motociklų veiksmui įgyvendinti ir projektui priskaičiavo 24 113 eurų, įskaitant 2 961 eurą PVM. Atskaitomas PVM nėra laikomas tinkamomis finansuoti išlaidomis, todėl projektui neturėjo būti priskirtas.

Nustatėme šešias operacijas su panašiomis klaidomis.

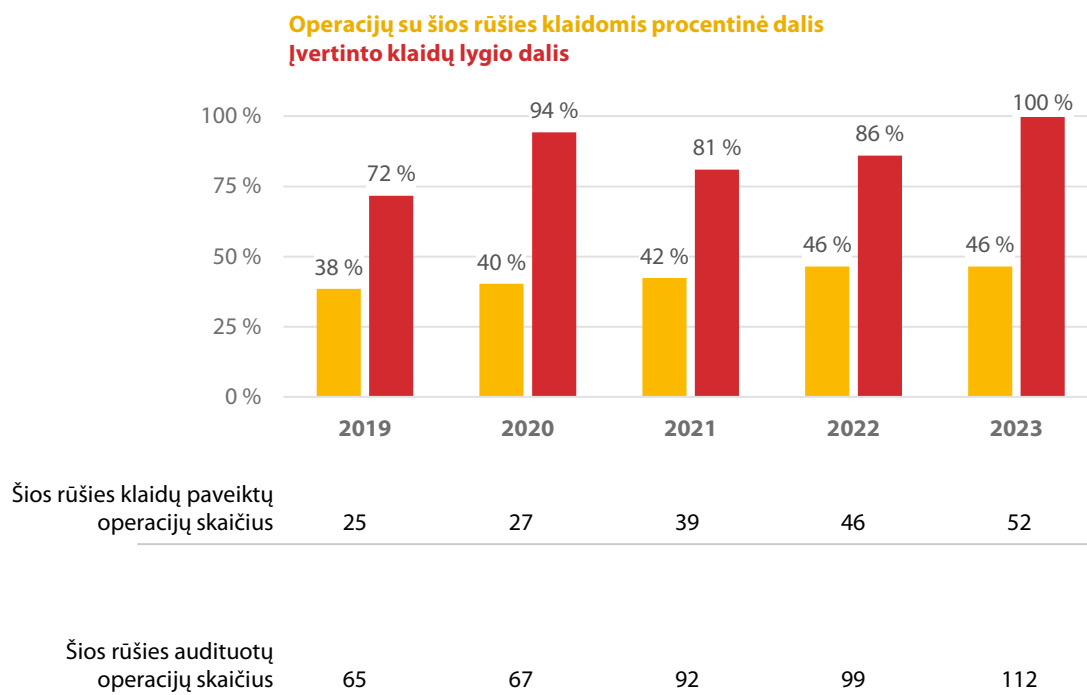
Netinkamos finansuoti išlaidos: sutartyje nenumatytos išlaidos

Komisija pasirašė įgaliojimo susitarimą su tarptautine organizacija Ugandoje, siekdama skatinti privačiojo sektoriaus investicijas į komercines medienos plantacijas teikiant dotacijas ir *techninę pagalbą*. Bendra susitarimo vertė buvo 16 040 000 eurų, o ES įnašas – 16 milijonų eurų.

Atlikdami pagal šį įgaliojimo susitarimą deklaruotų išlaidų auditą, į imtį įtraukėme išlaidų punktą, susijusį su pramoninių mašinų įsigijimu, kurių bendra vertė – 27 256 eurai. Į susijusią sąskaitą faktūrą buvo įtrauktos krovinių vežimo, įrengimo, mokymo ir paslaugų po pardavimo išlaidos. Tačiau joje taip pat buvo pateikta papildoma paslauga po pardavimo, kuri sudarė 9 399 eurus, ir kuri iš pradžių nebuvo paminėta tarptautinės organizacijos ir tiekėjo sutartyje ir nebuvo įtraukta į pirkimo užsakymą. Todėl manome, kad 9 399 eurų suma yra netinkama finansuoti.

23 2023 m. visos mūsų nustatytos *kiekybiškai įvertinamos klaidos* buvo operacijose, susijusiose su programų sąmatomis ir dotacijomis, su susitarimais dėl įnašo ir įgaliojimo susitarimais su paramą gaunančiomis šalimis, tarptautinėmis organizacijomis ir valstybių narių agentūromis. Iš 112 mūsų tikrintų šio tipo operacijų 52-ose buvo kiekybiškai įvertinamų klaidų; jos sudarė 100 % įvertinto klaidų lygio (žr. [5 diagramą](#)). Trisdešimt dvi operacijos buvo paveiktos pasikartojančių klaidų, pavyzdžiui, išankstiniai mokėjimai buvo deklaruoti kaip patirtos išlaidos, *netiesioginės išlaidos* deklaruotos kaip *tiesioginės išlaidos* ar buvo netinkamas finansuoti PVM (žr. kelis pavyzdžius, pateiktus [2 langelyje](#)).

5 diagrama. Operacijos su kiekybiškai įvertinamomis klaidomis, susijusiomis su 2019–2023 m. programų sąmatomis, dotacijomis, susitarimais dėl įnašo ir įgaliojimo susitarimais

Šaltinis: Audito Rūmai.

24 10 kiekybiškai įvertinamų klaidų atveju Komisija turėjo pakankamai informacijos, kad prieš patvirtindama išlaidas, galėtų užkirsti tokioms klaidoms kelią arba jas aptikti ir ištaisyti. Jei Komisija būtų tinkamai pasinaudojusi visa savo turima informacija, įvertintas klaidų lygis būtų buvęs 3,0 procentinio punkto žemesnis.

25 Iš 76 operacijų, susijusių su sutartimis, kurioms taikomas netiesioginis valdymas su pagal ramsčius vertinamomis organizacijomis (tarptautinėmis organizacijomis ir valstybinėmis agentūromis), 38 buvo paveiktos kiekybiškai įvertinamų klaidų, dėl kurių įvertintas klaidų lygis padidėjo 7,0 procentinio punkto. Tokių sutarčių atveju Komisija patvirtina išlaidas remdamasi finansine ataskaita ir valdymo pareiškimu. Pastarasis yra pagal ramsčius vertinamos organizacijos savideklaracija, kuria patvirtinama, kad pateikta finansinė informacija yra tinkamai pateikta, išsami bei tiksli ir atitinka sutartyje nustatytus įsipareigojimus.

26 Iš 52 operacijų, kuriose buvo kiekybiškai įvertinamų klaidų, buvo atliktas 12 operacijų, kurios sudarė 1,6 procentinio punkto įvertintojo klaidų lygio, auditas arba išlaidų patikrinimas. INTPA GD kontrolės sistema grindžiama *ex ante* patikromis, kurių metu išlaidų tinkamumas finansuoti vertinamas prieš sudarant sutartis ir prieš jas patvirtinant. Audito ir (arba) patikrinimo ataskaitose pateikta informacija apie iš tikrųjų atliktą darbą visais atvejais nesuteikė mums galimybės įvertinti, ar klaidos galėjo būti aptiktos ir ištaisytos šių *ex ante* patikrų metu. Ataskaitos neapima 100 % nurodytų išlaidų, jose taip pat ne visada pateikiama pakankamai informacijos, kuria būtų patvirtinta, ar punktai, kuriuose nustatėme klaidų, buvo įtraukti į jų imtį.

27 Taip pat nustatėme 13 neatitikties teisinėms ir finansinėms *nuostatoms* atvejų (tačiau jie neturi tiesioginio finansinio poveikio ES biudžetui). Jie buvo susiję, pavyzdžiui, su *viešaisiais pirkimais*, nebuvo atlikti papildomi vertinimai pagal ramsčius arba trūko išankstinio finansavimo garantijų. **3 langelyje** pateiktas mūsų nustatytų klaidų pavyzdys.

3 langelis

Konkurso dokumentuose nėra atrankos ir sutarties skyrimo kriterijų

Komisija su nevyriausybine organizacija pasirašė dotacijos sutartį dėl projekto Mozambike, kuriuo siekiama stiprinti švietimo sektoriaus gebėjimus ir gerinti galimybes įgyti išsilavinimą šalyje. Projekto vertė – 900 000 eurų, jį visiškai finansavo ES.

Nevyriausybine organizacija nusprendė įsigyti automobilį savo veiklai. Ji taikė viešųjų pirkimų procedūrą, tačiau skelbime apie pirkimą nebuvo pateikti techniniai ir ekonominiai atrankos kriterijai, taip pat trūko sutarties skyrimo kriterijų. Todėl nebuvo laikomasi skaidrumo reikalavimų. Be to, vertinimo komitetas sutarties neskyrė mažiausią kainą pasiūliusiam konkurso dalyviui. Remiantis patvirtinamaisiais dokumentais, kuriuos pateikė nevyriausybine organizacija, nebuvo įmanoma padaryti išvados, ar sutartis buvo skirta ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusiam konkurso dalyviui, todėl operacija buvo veikiamą kitos atitikties problemos.

28 Nustatėme dvi išlaidų sritis, kuriose dėl konkrečių mokėjimo sąlygų operacijų klaidų tikimybė yra mažesnė. Šios sritys yra i) parama biudžetui ir ii) tarptautinių organizacijų su kitais paramos teikėjais įgyvendinami projektai, kuriems taikomas *sąlyginis metodas*. 2023 m. atlikome tarptautinių organizacijų valdomų dviejų paramos biudžetui operacijų ir 14 projektų, kuriems taikomas sąlyginis metodas, auditą. Mūsų 2023 m. metinės biudžeto vykdymo ataskaitos **9 skyriaus 9.13** ir **9.14** dalyse pateikiama daugiau informacijos apie paramos biudžetui pobūdį ir sąlyginį metodą.

29 Kaip ir ankstesniais metais, kai kurios tarptautinės organizacijos vėlavo mums pateikti prašomus dokumentus, todėl atitinkamai vėlavome atlikti savo darbą. Šios organizacijos suteikė tik ribotą prieigą prie dokumentų (pavyzdžiui, tik skaitymo formatu), o tai mums trukdė planuoti bei atlikti auditą ir užtikrinti jo kokybės kontrolę. Šie sunkumai išliko nepaisant Komisijos pastangų juos išspręsti nuolat bendraujant su atitinkamomis tarptautinėmis organizacijomis (žr. [III priedą](#)).

Metinė veiklos ataskaita ir kitos valdymo priemonės

30 Kaip ir ankstesniais metais, INTPA GD paskelbė veiksmų planą, skirtą trūkumams, susijusiems su jo kontrolės sistemos įgyvendinimu, šalinti. 2021 ir 2022 m. pranešėme apie patenkinamą pažangą, pasiektą įgyvendinant 2020 ir 2021 m. veiksmų planus (žr. [III priedą](#)).

31 Iki 2024 m. balandžio mėn., palyginti su praėjusiais metais, 2021 m. veiksmų plano įgyvendinimo būklė pagerėjo. Komisija užbaigė dar vieną veiksmą (C5) ir iš viso yra užbaigusi penkis veiksmus. Trys veiksmai tebevykdomi. Savo 2022 m. veiksmų plane INTPA GD dar kartą padidino veiksmų skaičių – šį kartą iki dešimties. Keturi veiksmai buvo užbaigti, keturi – tebevykdomi.

32 2023 m. veiksmų planą sudaro 13 veiksmų, įskaitant keturis naujus: i) stiprinti į biudžetą įtrauktų veiksmų išlaidų pagrįstumo analizę ir dokumentavimą; ii) įgyvendinti Komisijos vidaus audito tarnybos ataskaitoje dėl Europos darnaus vystymosi fondo (EDVF) pateiktas rekomendacijas; iii) patikrinti, ar visi užbaigtų EPF apskaitos likučiai yra patvirtinti laiku; iv) patobulinti *ex ante* kontrolės gaires. 2024 m. balandžio mėn. duomenimis, penki veiksmai buvo užbaigti, o aštuoni – tebevykdomi (žr. [II priedą](#)).

2023 m. LKL tyrimas

33 2023 m. INTPA GD 12-ąjį LKL tyrimą atliko išorės rangovas. Tyrimo tikslas – įvertinti klaidų, kurios nebuvo aptiktos vykdant visas INTPA GD valdymo patikras, kurių paskirtis – užkirsti kelią tokioms klaidoms, jas aptikti ir ištaisyti visoje jo atsakomybės srityje, skaičių, kad būtų galima padaryti išvadą dėl tų patikrų veiksmingumo. Šis tyrimas yra svarbus generalinio direktoriaus patikinimo pareiškimo elementas, juo papildoma metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje atskleista informacija apie *išorės veiksmų* tvarkingumą.

34 LKL tyrimas nėra *patikinimo užduotis* arba auditas; jis grindžiamas INTPA GD pateikta LKL metodika ir vadovu. Mūsų ankstesnėse metinėse ataskaitose dėl EPF⁵ jau buvo aprašyti tyrimų trūkumai, dėl kurių galėjo būti nustatytas per žemas LKL lygis. 2023 m. LKL tyrime INTPA GD naudojo 480 operacijų imties dydį, kaip ir ankstesniais metais (kai kurių į imtį įtrauktų operacijų vertė buvo didesnė už *imties intervalą*, todėl galutinis imties dydis buvo 413 operacijų). Tyrime apskaičiuota, kad bendras LKL yra 0,97 % – aštuntus metus iš eilės mažesnis už Komisijos nustatytą 2 % *reikšmingumo ribą*.

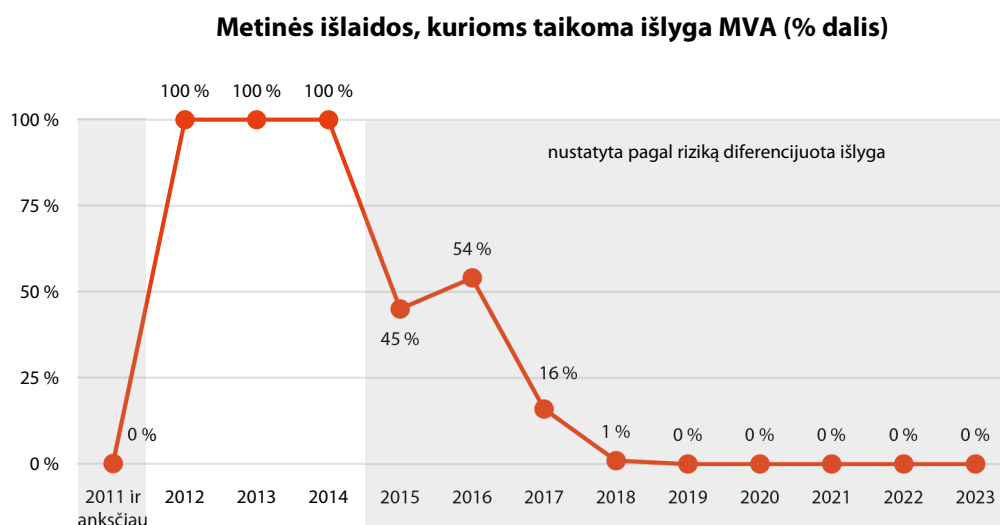
35 Kaip ir ankstesniais metais, be kita ko, nustatėme, kad LKL metodika leidžia rangovui visiškai pasikliauti INTPA GD valdymo patikrų rezultatais. Ir toliau laikomės nuomonės, kad toks pasitikėjimas kitų auditorių darbu prieštarauja LKL tyrimo tikslui įvertinti klaidų, kurių nepavyko nustatyti atlikus visas INTPA GD valdymo patikras, kuriomis siekiama užkirsti kelią tokioms klaidoms, jas aptikti ir ištaisyti, lygį. Tais atvejais, kai šios ankstesnės patikros buvo atliktos pagal Europos Komisijos ir Jungtinių Tautų *finansinį ir administracinį pagrindų susitarimą (FAFA)*, rangovas ne visada gali atlikti papildomus pagrindinius testus, nes FAFA ribojamos Komisijos tikrinimo teisės.

2023 m. MVA apžvalga

36 2023 m. MVA generalinio direktoriaus patikinimo pareiškime nepateikta jokių *išlygų*. Nuo 2018 m. INTPA GD gerokai sumažino išlygų apimtį (t. y. išlaidų, kurioms jos taikomos, dalį), iš pradžių nuo 16 % iki 1 %, o vėliau iki nulio. **6 diagramoje** parodyta 2011–2023 m. laikotarpio kiekvienų metų MVA pateiktų išlygų apimtis.

⁵ 2017, 2018, 2019 ir 2020 m. metinės ataskaitos dėl EPF.

6 diagrama. 2011–2023 m. INTPA GD MVA išlygos

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2011–2023 m. INTPA GD metinių veiklos ataskaitų duomenimis.

37 INTPA GD vertinimu, visa su rizika susijusi suma mokėjimo metu yra 75,2 milijono eurų (1,05 % 2023 m. išlaidų), o visa su rizika susijusi suma užbaigimo metu yra 63,9 milijono eurų (0,89 % 2023 m. išlaidų). INTPA GD, remdamasis istorinių duomenų vidurkiu, apskaičiavo, kad 11,3 milijono eurų (15 %) su rizika susijusi suma mokėjimo metu bus ištaisyta jam vykdant patikras vėlesniais metais (ši suma vadinama *taisomąja geba*). Komisija pranešė, kad iš šios įvertintos sumos 2023 m. buvo faktiškai įgyvendinta 5,3 milijono eurų. Patikrinę 62,7 % šios įgyvendintos sumos (3,3 milijono eurų), nustatėme, kad 0,7 milijono eurų neturėjo būti nurodyta kaip įgyvendinta taisomoji geba.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

38 Remiantis bendrais audito įrodymais, 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF metinėse finansinėse ataskaitose visais reikšmingais aspektais teisingai pateikta jų finansinė būklė, operacijų rezultatai, pinigų srautai ir grynojo turto pokyčiai, vadovaujantis EPF finansinio reglamento nuostatomis ir apskaitos taisyklėmis, pagrįstomis tarptautiniu mastu pripažintais viešojo sektoriaus apskaitos standartais.

39 Remiantis bendrais audito įrodymais, 2023 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais finansiniais metais:

- a) EPF pajamų operacijų nepaveikė reikšmingas klaidų lygis;
- b) EPF mokėjimų operacijos buvo paveiktos reikšmingo klaidų lygio (**21–30** dalis). Remdamiesi savo operacijų testais vertiname, kad klaidų lygis yra 8,9 %.

Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

40 *III priede* pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę peržiūrą, kaip atsižvelgta į tris mūsų 2020 m. metinėje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas. Iš jų Komisija visiškai įgyvendino vieną rekomendaciją, viena buvo įgyvendinta tam tikrais atžvilgiais, viena – visiškai neįgyvendinta.

41 Taip pat peržiūrėjome dvi mūsų 2021 m. metinėje ataskaitoje dėl EPF pateiktas rekomendacijas ir vieną 2022 m. metinėje ataskaitoje dėl EPF pateiktą rekomendaciją, dėl kurios reikėjo nedelsiant imtis veiksmų. Komisija dvi 2021 m. rekomendacijas įgyvendino tam tikrais atžvilgiais, o vieną 2022 m. rekomendaciją – visiškai (žr. *III priedą*).

Rekomendacijos

42 Primename rekomendacijas, kurias Komisijai pateikėme savo 2018 ir 2020 m. metinėse ataskaitose dėl tarptautinių organizacijų, kurios mums suteikė galimybę susipažinti su dokumentais, kurių mums reikia, kad galėtume vykdyti savo užduotis

pagal SESV. Remdamiesi savo 2023 m. nustatytais faktais, vis dar manome, kad šios rekomendacijos tebėra labai aktualios.

43 Remdamiesi šia peržiūra ir savo 2023 m. nustatytais faktais bei išvadomis, Komisijai pateikiame šias rekomendacijas:

1 rekomendacija. Apskaičiuojant laikotarpių atskyrimo įverčius atsižvelgti į sutarčių pakeitimus, padarytus pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui

Kai rengiamos preliminariosios finansinės ataskaitos, apskaičiuojant atskyrimo įverčius atsižvelgti į sutarčių pakeitimus, kurie buvo padaryti pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui.

Tikslinė įgyvendinimo data: pradedant 2024 m. finansinėmis ataskaitomis

2 rekomendacija. Griežtinti patikras prieš atliekant mokėjimus

Atlikti nuodugnesnes patikras, kad būtų išvengta klaidų, susijusių su išankstinių mokėjimų deklaravimu kaip patirtos išlaidos, netiesioginių išlaidų deklaravimu kaip tiesioginės išlaidos ir netinkamai finansuojamu PVM.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga

3 rekomendacija. Imtis priemonių, siekiant patobulinti kontrolės sistemas, skirtas pagal ramsčius vertinamoms organizacijoms sumokėtam išankstiniam finansavimui patvirtinti

Tvirtinant išankstinį finansavimą, sumokėtą pagal ramsčius vertinamoms organizacijoms, griežtinti kontrolę, kad finansinėse ataskaitose deklaruojamas išankstinis finansavimas būtų identifikuojamas kaip patirtos išlaidos ir kad toks išankstinis finansavimas būtų atmestas.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga

Projektų veiklos rezultatų rodiklių vertinimas mūsų audito vizitų metu

44 Šiais metais, atlikdami audito vizitus, taip pat vertinome, ar pasiekti projektų, kurie buvo užbaigti arba beveik užbaigti, veiklos rezultatų rodikliai. Mūsų tikslas buvo pateikti pastabas dėl *veiksmingumo* aspektų, apimančių ne tik operacijų tvarkingumą. Mūsų vertinimas apėmė *išdirbių* ir rezultatų rodiklių, taip pat projektų rezultatų peržiūrą, tačiau tuo neapsiribojo.

45 Per mūsų patikras buvo nustatyta atveju, kai finansavimas buvo naudojamas veiksmingai ir padėjo siekti projektų tikslų. Taip pat nustatėme atveju, kai ES lėšos buvo prarastos dėl projekto struktūros neefektyvumo ir kai projektų rezultatus neigiamai paveikė politinės valios ir vietos suinteresuotųjų subjektų komunikacijos ir koordinavimo stoka (žr. [4 langelį](#)).

4 langelis

Su veiksmingumu susijusių pastabų pavyzdžiai

a) ES lėšos prarastos dėl neefektyvių su projektu susijusių taisyklių

Komisija su tarptautine organizacija pasirašė susitarimą dėl dotacijos, kad padėtų gerinti pažeidžiamų grupių socialinę apsaugą Afrikos šalyje. Vienas iš projekto aspektų buvo lėšų pervedimas, siekiant padėti patenkinti jaunesnių nei 5 metų vaikų mitybos poreikius. Šie pervedimai buvo atliekami į jų teisėtų globėjų (paramos gavėjų motinų arba močiucių) banko sąskaitas. Mums atlikus į mūsų imtį įtrauktų elementų patikrą nustatyta, kad dalis į šias banko sąskaitas pervestų lėšų niekada nebuvo panaudota, o tai reiškia, kad jos nepasiekė numatytų gavėjų ir nedavė numatytų rezultatų.

Iš diskusijų vietoje nustatėme, kad kai kurios iš šių nepareikalautų lėšų buvo laikomos sąskaitose, kurių turėtojai buvo mirę. Pagal nacionalinę teisę neleidžiama susigrąžinti lėšų, kai jos pervedamos į teisėto globėjo banko sąskaitą. Dėl sudėtingų esamų administracinių procedūrų kiti giminaičiai negali atsiimti lėšų. Todėl dalis EPF finansavimo buvo faktiškai prarasta ir nebuvo pasiektas numatytas tikslas.

b) Projekto rezultatai, kuriems įtakos turėjo politinės valios stoka ir prasta vietos suinteresuotųjų subjektų komunikacija

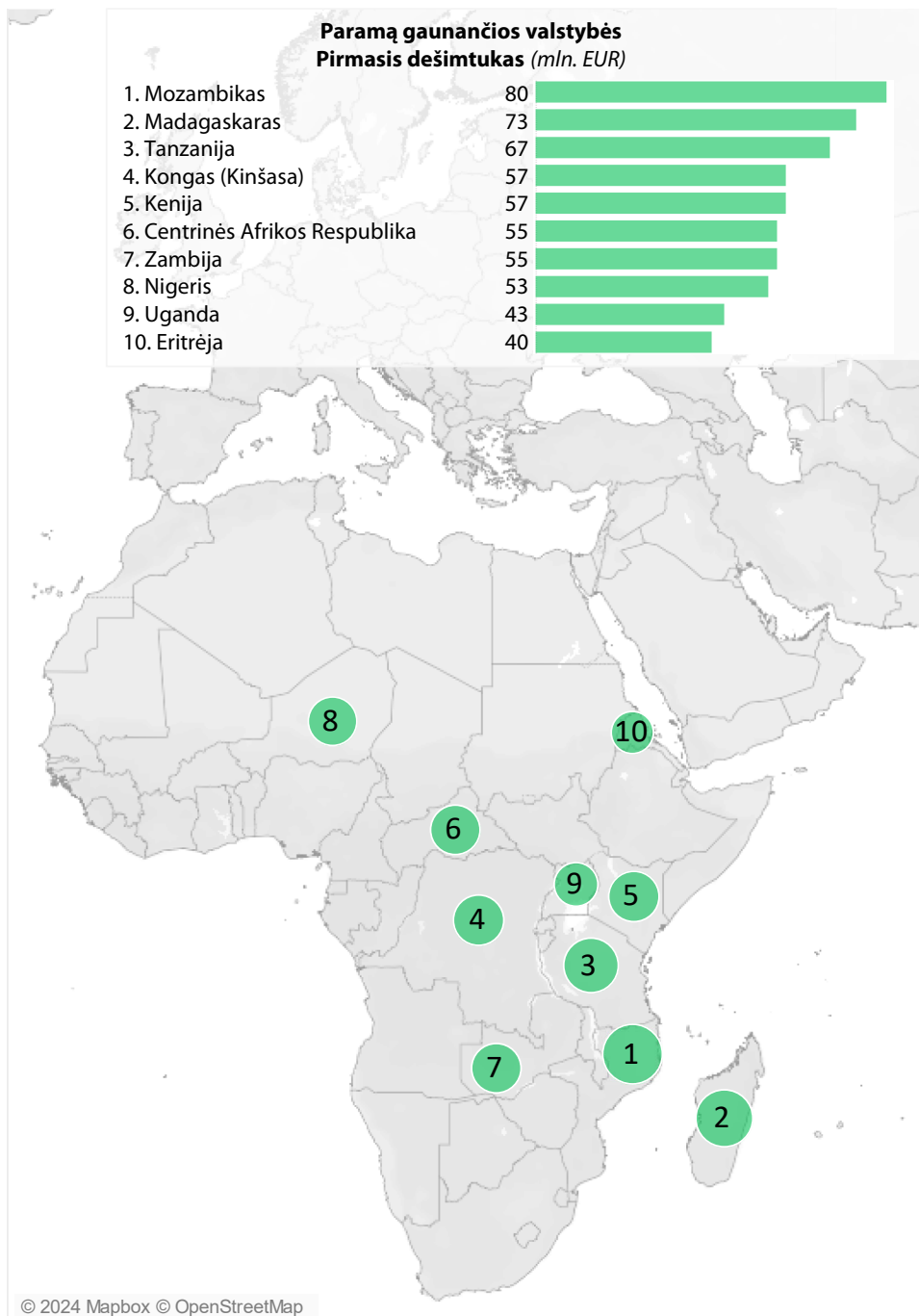
Komisija su konsultacine įmone pasirašė 285 000 eurų vertės paslaugų sutartį dėl žemės ūkio srities stebėsenos ir vertinimo sistemų griežtinimo Afrikos šalyje. Šie tikslai turėjo būti pasiekti gerinant vietos institucijų gebėjimus rinkti, analizuoti ir teikti žemės ūkio srities duomenis. Projekto pabaigoje jo biudžetas padidėjo iki 405 000 eurų, o jo trukmė buvo pratęsta nuo 18 iki 34 mėnesių.

Mūsų audito vizito metu patvirtinta, kad projekto įgyvendinimui įtakos turėjo politinės valios ir atsakomybės stoka vienoje ministerijoje, taip pat prasta įvairių ministerijų komunikacija. Ši koordinavimo stoka neigiamai paveikė projekto rezultatus.

Priedai

I priedas. EPF mokėjimai pagrindinėms paramą gaunančioms valstybėms: Afrikos, Ramiojo vandenyno ir Karibų jūros valstybės

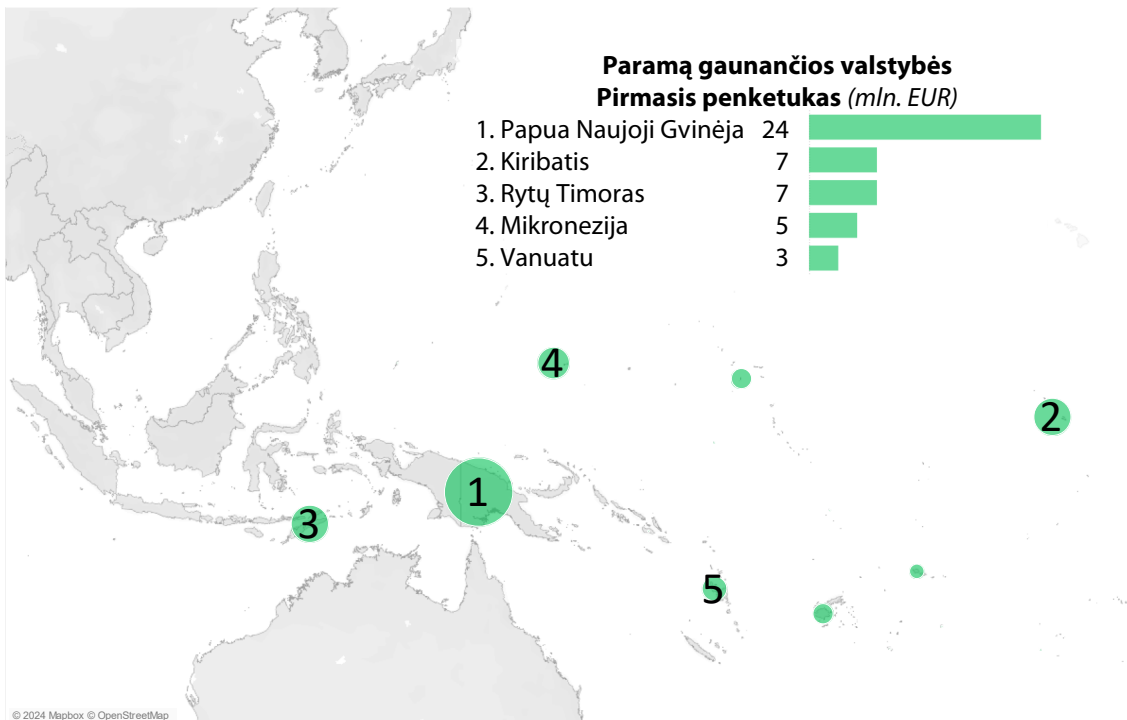
Europos plėtros fondų mokėjimai – Afrikos valstybės

Šaltinis: žemėlapis fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 licenciją (CC BY-SA).

<i>Paramą gaunančių šalių dešimtukas (mln. EUR)</i>							
<i>2022</i>		<i>2021</i>		<i>2020</i>		<i>2019</i>	
Mozambikas	104	Somalis	219	Senegalas	141	Nigerija	119
Sudanas	100	Kongas (Kinšasa)	109	Burkina Fosas	141	Malis	103
Uganda	60	Tanzanija	101	Beninas	116	Burkina Fosas	94
Kongas (Kinšasa)	57	Uganda	84	Mozambikas	114	Etiopija	91
Zambija	56	Nigeris	81	Nigerija	104	Kongas (Brazavilis)	91
Malavis	51	Malavis	79	Nigeris	104	Nigerija	91
Čadas	48	Mozambikas	74	Gana	100	Malavis	87
Tanzanija	48	Sudanas	70	Čadas	95	Tanzanija	71
Burundis	48	Nigerija	66	Kongas (Kinšasa)	93	Uganda	64
Kenija	48	Kenija	65	Uganda	90	Ruanda	60

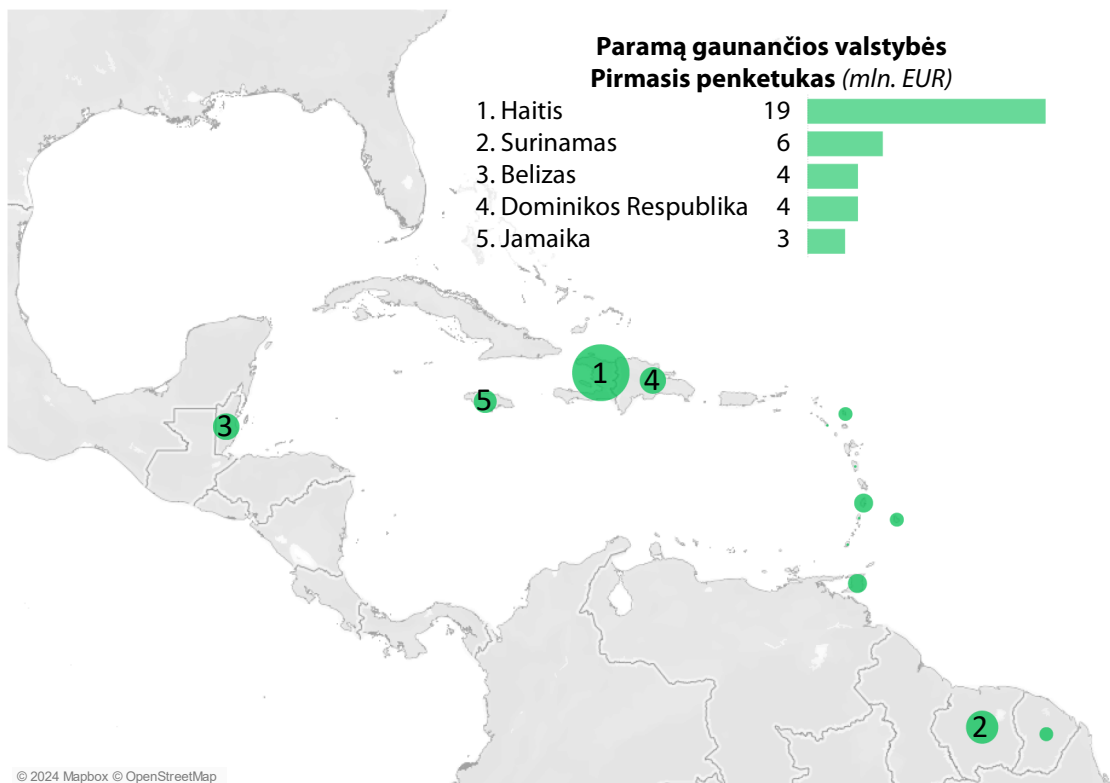
Europos plėtros fondų mokėjimai – Ramiojo vandenyno valstybės

Šaltinis: žemėlapis fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 licenciją (CC BY-SA).

Paramą gaunančių šalių penketukas (mln. EUR)							
2022		2021		2020		2019	
Papua Naujoji Gvinėja	23	Papua Naujoji Gvinėja	29	Rytų Timoras	19	Papua Naujoji Gvinėja	14
Rytų Timoras	11	Rytų Timoras	9	Vanuatu	12	Naujoji Kaledonija	13
Fidžis	5	Vanuatu	6	Fidžis	11	Prancūzijos Polinezija	11
Vanuatu	4	Fidžis	5	Papua Naujoji Gvinėja	10	Rytų Timoras	7
Kiribatis	4	Maršalo Salos	3	Saliamono Salos	8	Saliamono Salos	4

Europos plėtros fondų mokėjimai – Karibų jūros valstybės

Šaltinis: žemėlapis fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal *Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0* licenciją (CC BY-SA).

Paramą gaunančių šalių penketukas (mln. EUR)							
2022		2021		2020		2019	
Haitis	18	Haitis	47	Haitis	76	Haitis	35
Jamaika	7	Jamaika	11	Jamaika	23	Dominikos Respublika	19
Dominikos Respublika	6	Gajana	8	Dominikos Respublika	15	Jamaika	10
Belizas	3	Belizas	7	Gajana	10	Dominika	9
Dominika	3	Dominikos Respublika	6	Surinamas	3	Kiurasao	7

II priedas. Veiksmų planų įgyvendinimo būklė

2021 m. veiksmų planas			
A.1	Supaprastinti ir paaiškinti dotacijų skyrimo procedūras ir sutartines sąlygas.	●	Vykdomas
B.1	Tęsti ir stiprinti bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis, siekiant tvariai mažinti klaidų skaičių.	●	Įgyvendintas
B.2	Atkreipti dėmesį į su didele rizika susijusias pastabas, pateiktas atlikus išorės veiksmų ramsčio vertinimo VAT auditą (naujas veiksmas).	●	Įgyvendintas
C.1	Patikslinti ir skatinti rezultatais grindžiamo finansavimo naudojimą.	●	Vykdomas
C.2	Patobulinti LKL tyrimo metodiką ir vadovą.	●	Įgyvendintas
C.3	Šalinti pažeidžiamumą dėl perteklinio išankstinio finansavimo patvirtinimo.	●	Vykdomas
C.4	Atlikti techninių užduočių naudojimo išlaidų patikroms vertinimą.	●	Įgyvendintas
C.5	Informacija apie dažnai pasitaikančias klaidas dalytis su atitinkamomis kontrolės suinteresuotosiomis šalimis (naujas veiksmas).	●	Įgyvendintas
2022 m. veiksmų planas			
A.1	Supaprastinti ir paaiškinti dotacijų skyrimo procedūras ir sutartines sąlygas.	●	Vykdomas
B.1	Tęsti ir stiprinti bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis, siekiant tvariai mažinti klaidų skaičių.	●	Įgyvendintas
C.1	Patikslinti ir skatinti rezultatais grindžiamo finansavimo naudojimą	●	Vykdomas
C.2	Šalinti pažeidžiamumą dėl perteklinio išankstinio finansavimo patvirtinimo.	●	Vykdomas
C.3	Tobulinti technines užduotis išlaidų patikroms. (pagal VP 2021/C4).	●	Vykdomas
C.4	Informacija apie dažnai pasitaikančias klaidas dalytis su atitinkamomis kontrolės suinteresuotosiomis šalimis (pagal VP 2021/C5).	●	Įgyvendintas

C.5	Gerinti atsižvelgimą į Audito Rūmų / LKL tyrimo nustatytus faktus.	●	Įgyvendintas
C.6	Stiprinti kontrolę rengiant paramos biudžetui operacijų finansavimo susitarimus.	●	Įgyvendintas
C.7	Sustiprinti teisinių pagrindų kontrolę prieš pasirašant sutartis.	●	Vykdomas
C.8	Priminti partneriams vykdyti savo pareigą pranešti Komisijai, kai nustatoma, kad sandorio šalys yra patekusios į atmetimo kriterijus atitinkančias padėtis (naujas veiksmas).	●	Vykdomas
2023 m. veiksmų planas			
A.1	Supaprastinti ir paaiškinti dotacijų skyrimo procedūras ir sutartines sąlygas.	●	Vykdomas
B.1	Tęsti ir stiprinti bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis, siekiant tvariai mažinti klaidų skaičių.	●	Įgyvendintas
B.2	Stiprinti į biudžetą įtrauktų veiksmų išlaidų pagrįstumo analizę ir dokumentavimą.	●	Vykdomas
C.1	Patikslinti ir skatinti rezultatais grindžiamo finansavimo naudojimą (pagal VP 2022/C1).	●	Vykdomas
C.2	Šalinti pažeidžiamumą dėl perteklinio išankstinio finansavimo patvirtinimo (pagal VP 2022/C2).	●	Vykdomas
C.3	Stiprinti ir peržiūrėti sutartinių išlaidų patikrinimus (pagal VP 2022/C3).	●	Vykdomas
C.4	Informacija apie dažnai pasitaikančias klaidas dalytis su atitinkamomis kontrolės suinteresuotosiomis šalimis (pagal VP 2022/C4).	●	Įgyvendintas
C.5	Gerinti atsižvelgimą į Audito Rūmų / LKL tyrimo metu nustatytus faktus (pagal VP 2022/C5).	●	Įgyvendintas
C.6	Prieš pasirašant sutartis stiprinti su teisiniais pagrindais susijusią kontrolę (pagal VP 2022/C7).	●	Įgyvendintas
C.7	Priminti partneriams vykdyti savo pareigą pranešti Komisijai, kai nustatoma, kad sandorio šalys yra patekusios į situacijas, dėl kurių draudžiama dalyvauti procedūroje (pagal VP 2022/C8).	●	Vykdomas

C.8	Įgyvendinti VAT audito ataskaitoje dėl EDVF pateiktą rekomendaciją (naujas veiksmas).	●	Vykdomas
C.9	Patikrinti, ar užbaigtų EPF apskaitos likučiai yra patvirtinami laiku (naujas veiksmas).	●	Įgyvendintas 8-ajam EPF
C.10	Patobulinti <i>ex ante</i> kontrolės gaires (naujas veiksmas).	●	Vykdomas

Šaltinis: 2021, 2022 ir 2023 m. EK veiksmų planai.

III priedas. Atsižvelgimas į rekomendacijas

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2020	<p>1 rekomendacija:</p> <p>imtis veiksmų, kad tarptautinės organizacijos suteiktų Audito Rūmams visapusišką, neribotą ir savalaikę prieigą prie dokumentų, būtinų savo užduočiai atlikti pagal SESV, ne tik skaitymo formatu.</p> <p>Terminas: iki 2021 m. pabaigos</p>		Komisija sustiprino komunikaciją su tarptautinėmis organizacijomis, kad mes galėtume susipažinti su dokumentais. Kelios Jungtinių Tautų (JT) organizacijos, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų vaikų fondas (UNICEF), Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) ir Jungtinių Tautų vystymosi programa (UNDP), ir toliau suteikia tik skaitymo prieigą prie patvirtinamųjų dokumentų.
	<p>2 rekomendacija:</p> <p>teikti išlygas visoms sritims, kuriose nustatyta didelė rizika, neatsižvelgiant į tai, kokia bendrų išlaidų dalis tenka toms sritims ir koks tų sričių finansinis poveikis.</p> <p>Terminas: iki 2021 m. MVA paskelbimo</p>		
	<p>3 rekomendacija:</p> <p>nustatyti prievoles LKL tyrimo rangovui pranešti Komisijai apie bet kokius su ES biudžetu susijusius įtariamo sukčiavimo atvejus, nustatytus jo su LKL tyrimu susijusio darbo metu.</p> <p>Terminas: iki 2022 m. pabaigos</p>		

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	<p>1 rekomendacija:</p> <p>sustiprinti vidaus kontrolę siekiant užtikrinti, kad sutartys nebūtų pasirašomos, jei nėra tinkamo teisinio pagrindo.</p> <p>Terminas: iki 2023 m. pabaigos</p>		Dotacijoms taikomos procedūros ir sutarčių sąlygos bus suderintos ir supaprastintos priėmus pavyzdinį susitarimą dėl dotacijų ir jų integravus į e. dotacijų sistemą. Šie veiksmai baigiami įgyvendinti.
	<p>2 rekomendacija:</p> <p>imtis atitinkamų priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti, kad visi įsipareigojimai arba išankstiniai mokėjimai, kuriuos paramos gavėjai savo finansinėse ataskaitose deklaruavo kaip patirtas išlaidas, būtų atskaityti prieš atliekant mokėjimus ar patvirtinimus.</p> <p>Terminas: iki 2023 m. pabaigos</p>		Komisija ėmėsi tokių priemonių, kaip gairių paskelbimas, papildomo kontrolinio sąrašo parengimas ir informuotumo didinimas.
2022	<p>1 rekomendacija:</p> <p>patikrinti, ar visi užbaigtų EPF apskaitos likučiai yra patvirtinti ir ar metinėse finansinėse ataskaitose pateikta informacija yra laiku atnaujinama.</p> <p>Tikslinė įgyvendinimo data: rengiant 2023 m. finansines ataskaitas</p>		Visiškai įgyvendinta dėl 8-ojo EPF.

Šaltinis: Audito Rūmai.

**Europos Komisijos atsakymai į Metinės
ataskaitos dėl 2023 finansinių metų
iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos
plėtros fondų finansuojamos veiklos
pastabas**

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2023 FINANSINIŲ METŲ ATASKAITOJE DĖL VEIKLOS, SUSIJUSIOS SU 9-UOJU, 10-UOJU IR 11-UOJU EUROPOS PLĖTROS FONDAIS

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija palankiai vertina Europos Audito Rūmų ataskaitą dėl Europos plėtros fondų (EPF). Komisija norėtų pabrėžti, kad EPF projektai įgyvendinami rizikingoje, sudėtingoje ir vis sparčiau besikeičiančioje aplinkoje. Tokiam įgyvendinimui būdinga įvairovė, susijusi su:

- geografiniu pasiskirstymu – aprėpiama daug įvairių ES delegacijų visame pasaulyje,
- įgyvendinančiais subjektais ir šalimis partnerėmis su skirtingais valdymo ir kontrolės pajėgumais – nuo mažų vietos NVO iki tarptautinių organizacijų, taip pat
- paramos teikimo metodais, įskaitant tradicinius projektus, paramą biudžetui, sektorinės politikos paramos programas, įnašus į pasaulines priemones, derinimą, biudžeto garantijas ir kitus pagalbos įgyvendinimo būdus. Be to, susiduriama su kliūtimis skiriant darbuotojus į delegacijas sunkumų patiriančiose šalyse ir su specializuotų specialistų trūkumu tiek ES delegacijose, tiek būstinėje.

Komisija imasi visų būtinų priemonių, kad užtikrintų visapusišką ir veiksmingą EPF paramos įgyvendinimą pagal galiojančią teisinę ir finansinę sistemą. Komisija, be kita ko, atsižvelgdama į Audito Rūmų patikinimo pareiškimo rezultatus, toliau koreguoja ir tobulina savo procedūras, kad dar labiau sumažintų klaidų riziką. Šiuo metu tebevykdoma bendros INTPA GD taikomos kontrolės strategijos¹ peržiūra, todėl Komisija dar pasiūlys veiksmų, kurie, kaip tikimasi, padės įgyvendinti Audito Rūmų rekomendacijas ir sumažins klaidų lygį.

¹ Toliau – kontrolės strategija.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Finansinių ataskaitų patikimumas

Dėl 17 dalies Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad 300 mln. EUR vertės išankstinis finansavimas, kuris nebuvo sumokėtas nuo 2014 m. ir kuris minimas nustatytuose faktoose, yra susijęs su dviem sutartimis, sudarytomis pagal ES ir Afrikos infrastruktūros patikos fondą. Šio patikos fondo tikslas – teikti finansinę paramą, skiriant dotacijas infrastruktūros projektams, taip pritraukiant ilgalaikį finansavimą, teikiamą projektų finansuotojų. Abi šios sutartys baigsis 2030 m., o metinis ES ir Afrikos infrastruktūros patikos fondo seno išankstinio finansavimo patvirtinimas yra gana ribotas ir išskirstytas per daug metų. Siekiant geriau atspindėti sutarties sąlygas, 300 mln. EUR suma perklasifikuota į ilgalaikio finansavimo sumą, o į galutines EDF finansines ataskaitas įtraukta pastaba (2.2 pastaba), norint paaiškinti šį atvejį skaitytojui.

2. Operacijų tvarkingumas

Dėl nepatirtų išlaidų, kurios sudaro 45 % visų klaidų (21 dalis ir 4 diagrama), Komisija mano, kad šios išankstinio finansavimo patvirtinimo klaidos yra laikino pobūdžio, nes bet kokia per didelė patvirtinimo suma turi būti pakoreguota galutinai patvirtinus išlaidų patikimumą. Todėl dėl tokio tipo klaidos gražinti lėšų reikalaujama nebus.

[Atsakymas į 2 langelyje pateiktas pastabas](#)

Nepatirtos išlaidos: perteklinis išankstinio finansavimo patvirtinimas

Komisija atkreipia dėmesį į šią išvadą, tačiau norėtų paaiškinti, kad įgyvendinančiojo subjekto (pagal ramsčius vertinamos tarptautinės organizacijos) pateiktose finansinėse ataskaitose nepakanka informacijos, kad būtų galima atskirti patirtas išlaidas ir sumokėtus išankstinius mokėjimus. Tačiau iki projekto pabaigos visi sumokėti išankstiniai mokėjimai turėtų būti panaudoti numatytai veiklai įgyvendinti ir šie išankstiniai mokėjimai iš esmės turėtų tapti patirtomis išlaidomis.

Nėra pagrindinių su darbų sutartimi susijusių patvirtinamųjų dokumentų

Komisija pripažino, kad prašomi įrodymai nebuvo pateikti, tačiau norėtų paaiškinti, kad už patvirtinamųjų dokumentų, kuriais būtų patvirtinta išsami informacija apie atliktus darbus, pateikimą yra atsakingas įgyvendinantis subjektas (pagal ramsčius vertinama tarptautinė organizacija).

Dėl ataskaitos 23–25 dalyse nurodytų atvejų su kiekybiškai įvertinamomis klaidomis, Komisija šiuo metu dirba (atlikdama INTPA GD kontrolės strategijos peržiūrą), kad peržiūrėtų ataskaitų šablonus ir sustiprintų savo kontrolės priemones, taikomas prieš patvirtinant išlaidas.

Kalbant apie 26 dalį, 2018 m. INTPA GD peržiūrėjo technines užduotis išlaidų patikroms, siekdamas pagerinti ataskaitų teikimą. Konkrečiai ataskaitoje turėtų būti:

- pateikta pagrindinė informacija apie sutartį,
- aprašyti rizikos analizės rezultatai ir jų poveikis imties sudarymui,
- apžvelgti pagrindiniai testai,
- pateikta visa informacija apie punktus, įtrauktus į išlaidų populiaciją ir imtį,
- išsamiai aprašyti faktai, nustatyti atlikus sutartas procedūras.

INTPA GD yra įsipareigojęs gerinti išlaidų patikrų ataskaitų teikimą, ir tikimasi, kad šis tikslas bus pasiektas peržiūrėjus jo kontrolės strategiją.

Metinė veiklos ataskaita ir kitos valdymo priemonės

Tarptautinės partnerystės generalinis direktoratas (INTPA GD) toliau dirba, kad tinkamai išspręstų visus su jo taikoma kontrolės sistema susijusius klausimus. Nors INTPA GD kasmet priima naują veiksmų planą, susijusį su vidaus kontrolės patobulinimais, kiekvienas naujas planas grindžiamas ankstesnio veiksmų plano vertinimu, Audito Rūmų ir Komisijos vidaus audito tarnybos nustatytais faktais ir pagrindinės rizikos vertinimu. Dabartinis 2023 m. veiksmų planas, kuriuo šalinami nustatyti kontrolės trūkumai ir didelė rizika, įgyvendinamas tinkamai.

2023 m. LKL tyrimas

Likutinio klaidų lygio (LKL) tyrimas yra svarbus elementas, kuriuo grindžiamas generalinio direktoriaus patikinimo pareiškimas, tačiau tai nėra vienintelis patikinimo šaltinis. INTPA GD taiko išsamią vidaus kontrolės sistemą ir kontrolės strategiją, apimančią visą įgyvendinimo ciklą. Visi kontrolės sistemos elementai yra patikinimo, apie kurį pranešama jo metinėje veiklos ataskaitoje, pagrindas. Pastarasis yra metinėje valdymo ir veiklos ataskaitoje (MVVA) pateiktos informacijos apie tvarkingumą pagrindas.

Kalbant apie 34 dalį, Komisija pripažįsta, kad esama apribojimų, susijusių su kontrolės priemonėmis, nustatytomis bendrajame finansavimo ir administraciniame susitarime (FAFA) su Jungtinėmis Tautomis, ir stengiasi rasti abiem šalims priimtinius sprendimus.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

Ankstesnių metų rekomendacijų įgyvendinimas

Siekdama įgyvendinti Audito Rūmų 2020 m. metinės ataskaitos 1 rekomendaciją, Komisija ėmė aktyviau palaikyti ryšius su tarptautinėmis organizacijomis, kad jos būtų geriau informuotos apie būtinybę pasirūpinti, kad Audito Rūmų auditoriai, atlikdami ES finansuojamų projektų auditą, galėtų susipažinti su reikiama dokumentais.

Šiuo atžvilgiu Komisija ėmėsi daug veiksmų: ji sudarė palankesnes sąlygas Jungtinių Tautų organizacijų ir Audito Rūmų diskusijoms ir rėmė visas iniciatyvas, kuriomis siekiama rasti ilgalaikius sprendimus dėl galimybės susipažinti su dokumentais ir jų saugojimo. Šis klausimas nuolat įtraukiamas į posėdžių su partneriais darbotvarkę, visų pirma į oficialaus ES ir JT FAFA grupės posėdžio, taip pat į labiau operatyvinės bendros orientacinės grupės, kurioje sistemingai diskutuojama audito ir kontrolės klausimais, darbotvarkę.

Tačiau Komisija pripažįsta, kad, nepaisant visų pastangų, dėl įgyvendinantiems partneriams galiojančių teisinių sistemų, kurios artimiausiu metu veikiausiai nesikeis, tebėra tam tikrų kliūčių

susipažinti su dokumentais. Komisija ir toliau teiks paramą auditoriams ir bendradarbiaus su organizacijomis partnerėmis, siekdama palengvinti Audito Rūmų atliekamus auditus.

1 rekomendacija. Atsižvelgti į sutarčių pakeitimus, padarytus pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, kai atskyrimo kontekste apskaičiuojami įverčiai

Kai rengiant negalutines finansines ataskaitas atskyrimo kontekste apskaičiuojami įverčiai, atsižvelgti į sutarčių pakeitimus, padarytus pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui.

(Tikslinė įgyvendinimo data: pradedant nuo 2024 m. finansinių sąskaitų)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai ir iki vasario 1 d. apskaičiuodama įvertintas sukauptas sumas taikys papildomą kontrolę. Šios papildomos kontrolės metu bus tikrinamos datos ir sutartinės sumos, kurios pasibaigus metams buvo pakeistos.

2 rekomendacija. Griežtinti patikras prieš atliekant mokėjimus

Atlikti nuodugnesnes patikras, kad būtų išvengta klaidų, susijusių su išankstinių mokėjimų deklaravimu kaip patirtos išlaidos, netiesioginių išlaidų deklaravimu kaip tiesioginės išlaidos ir netinkamu finansuoti PVM.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai ir patobulins *ex ante* kontrolės priemones, gaires ir ataskaitų teikimo reikalavimus.

3 rekomendacija. Imtis priemonių, siekiant patobulinti kontrolės sistemas, skirtas pagal ramsčius vertinamoms organizacijoms sumokėtam išankstiniam finansavimui patvirtinti

Tvirtinant išankstinį finansavimą, sumokėtą pagal ramsčius vertinamoms organizacijoms, griežtinti kontrolę, kad išankstinis finansavimas, finansinėse ataskaitose deklaruotas kaip patirtos išlaidos, būtų identifikuotas ir joms nepriskirtas.

(Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga)

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai ir sugriežtins *ex ante* kontrolės priemones, gaires ir ataskaitų teikimo reikalavimus.

AUTORIŲ TEISĖS

© Europos Sąjunga, 2024

Europos Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika nustatyta [Audito Rūmų sprendime Nr. 6–2019](#) dėl atvirųjų duomenų politikos ir pakartotinio dokumentų naudojimo.

Jeigu nenurodyta kitaip (pavyzdžiui, atskiruose pranešimuose dėl autorių teisių), ES priklausantis Audito Rūmų turinys yra licencijuojamas pagal [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenciją](#). Todėl paprastai pakartotinis naudojimas yra leidžiamas, jeigu tai tinkamai pažymima ir nurodomi bet kokie padaryti pakeitimai. Asmenys, kurie pakartotinai naudoja Audito Rūmų turinį, neturi iškreipti pirminės prasmės ar minties. Audito Rūmai nėra atsakingi už bet kokius pakartotinio naudojimo padarinius.

Būtina gauti papildomą leidimą, jei tam tikrame turinyje vaizduojami privatūs asmenys, kurių tapatybę galima nustatyti, pavyzdžiui, Audito Rūmų darbuotojų nuotraukose, arba jame pateikiami trečiųjų asmenų kūriniai.

Gavus tokį leidimą, juo panaikinamas ir pakeičiamas pirmiau minėtas bendrasis leidimas ir jame aiškiai nurodomi bet kokie naudojimo apribojimai.

Siekiant naudoti ar atgaminti turinį, kuris nepriklauso ES, gali reikėti prašyti leidimo tiesiogiai iš autorių teisių turėtojų.

3 skyrius:

- [3.1](#), [3.4](#), [3.5](#), [3.6](#), [3.7](#) ir [3.8 diagramos](#)
Šios diagramos parengtos naudojant piktogramas iš [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.
- [3.6](#), [3.7](#) ir [3.8 priedai](#)
Šios lentelės parengtos naudojant piktogramas iš [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.

6 skyrius:

- [6.2 diagrama](#)
Ši diagrama parengta naudojant piktogramas iš [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.
- [6.3 diagrama](#)
Ši diagrama parengta naudojant piktogramą iš [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.

7 skyrius:

- 7.4 diagrama
Ši diagrama parengta naudojant piktogramas iš [Flaticon.com](https://www.flaticon.com/). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.
- 7.2 langelis
Europos Audito Rūmų pakoreguota ortografinė nuotrauka, priklausanti © [NMA](https://www.nma.lt/) (Lietuvos mokėjimo agentūrai), visos teisės saugomos.

9 skyrius:

- 9.1 priedas
Sukurta Audito Rūmų taikant priemonę „Tableau“. Žemėlapis fonas © [Mapbox](https://www.mapbox.com/) ir © [OpenStreetMap](https://www.openstreetmap.org/), licencijuoti pagal [Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 \(CC BY-SA\)](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/) licenciją.

11 skyrius:

- 11.3 diagrama
Ši diagrama parengta naudojant piktogramas ir iš [Flaticon.com](https://www.flaticon.com/). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.
- 11.5 diagrama
Ši diagrama parengta naudojant piktogramas , , iš [Flaticon.com](https://www.flaticon.com/). © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.
Vaizduojami krumpliaračiai   buvo pakoreguoti Audito Rūmų, © [By Ramziia](https://www.ramziia.com/) – stock.adobe.com.

EPF:

- I priedas
Sukurta Audito Rūmų taikant priemonę „Tableau“. Žemėlapis fonas © [Mapbox](https://www.mapbox.com/) ir © [OpenStreetMap](https://www.openstreetmap.org/), licencijuoti pagal [Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 \(CC BY-SA\)](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/) licenciją.

Programinei įrangai ar dokumentams, kuriems taikomos pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentams, prekių ženklams, registruotiesiems dizainams, logotipams ir pavadinimams, Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika netaikoma.

Europos Sąjungos institucijų europa.eu domeno svetainėse pateikiamos nuorodos į trečiųjų asmenų svetaines. Audito Rūmai jų nekontroliuoja, todėl raginame peržiūrėti jose pateiktą privatumo ir autorių teisių politiką.

Audito Rūmų logotipo naudojimas

Audito Rūmų logotipas negali būti naudojamas be išankstinio Audito Rūmų sutikimo.

Mūsų metinėje ataskaitoje pateikiama mūsų nuomonė dėl to, ar ES metinės finansinės ataskaitos yra patikimos ir ar jose atspindimos pajamų ir išlaidų operacijos atitinka galiojančias taisykles ir teisės aktus. Joje taip pat pateikiama mūsų atlikta biudžeto ir finansų valdymo bei ES biudžeto vykdymo veiksmingumo aspektų analizė.

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Europos Sąjungos
leidinių biuras